Raftul Denisei

Care Santos

Aerul pe care îl respiri

roman

ebook

HUMANITAS fiction

Raftul Denisei

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

CARE SANTOS

Aerul pe care îl respiri

Traducere din spaniolă de
CORNELIA RĂDULESCU

HUMANITAS
fiction

Redactor: Andreea Răsuceanu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Ioana Vîlcu
DTP: Andreea Dobreci, Dan Dulgheru

ISBN 978-973-689-825-9 (pdf)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

Pentru Deni Olmedo,
*rara temporum felicitate**

Și pentru cei ce iubesc cărțile
*quoniam ipsi saturabuntur***

* „… pentru rara fericire a vremurilor…“, Tacit, *Istorii*, I, 1 (lat.).

** „… că aceia se vor sătura“, Biblia, *Fericiri* (Evanghelia după Matei, 5.6) (lat.).

„Fericirea de a poseda cărți depășește
vanitatea de a fi rege."

Antoni Palau i Dulcet

„Tremur când îți aud glasul și tremur când mă privești
și aș vrea să-mi dau ultimul suspin
arzând în aerul pe care-l respiri."

Carolina Coronado

UN EPISOD MOȘTENIT DIN ALTE VREMURI

Cărțile își au soarta lor
TERENTIANUS MAURUS

O ploaie măruntă începe să vrâsteze berlina prăfuită în care călătoresc, în drum spre Barcelona, doi fugari francezi. Ne aflăm în împrejurimile împădurite ale burgului Hostalrich și în iarna anului 1793. Norii negri aleargă pe cer. Vântul biciuie lumea fără milă. Călătorii noștri, cărora li s-a lipit fundul de atâta stat în trăsură, nu au chef de vorbă.

Sunt doi; pe capră, îndemnând catârii, e un bărbat mai curând gras, dar deloc bătrân, îmbrăcat ca un țăran și chiar putând să treacă drept unul grație anumitor amănunte, precum fălcile vânjoase, mâinile mari și păroase sau damful de usturoi pe care-l răspândește. Doar când își scoate pălăria cu boruri largi poți vedea că poartă tonsură de cleric. Iar dacă l-am auzi vorbind, deja lucrurile s-ar schimba, pentru că gusturile și purtările sale sunt ale unui om al Bisericii. A părăsit Parisul în calitate de călugăraș recunoscător celui care-i salvase pielea, iar pe drum a devenit prietenul și slujitorul pe viață al celui pe care-l însoțește. Răspunde la numele Serafín Girabancas.

În trăsură călătorește celălalt, stăpânul, neliniștit, dar moțăind. Are treizeci și doi de ani, s-a născut și a crescut la Versailles, e un om foarte călătorit și foarte citit, drept care și foarte sceptic, cât despre profesia sa nu avem ce spune, pentru că se mândrea cu onoarea de a fi bibliotecarul regal al majestății sale Ludovic XVI, dar acum regele e un plebeu, iar biblioteca e praf. Cei care de puțin timp comandă în țara sa îl consideră trădător, dar lui nu-i pasă, căci părerea sa despre ei e cu mult mai proastă. Tot ce-și dorește e liniștea necesară pentru a citi și anonimatul pentru

a nu trebui să-și dea cu părerea. Numele său este Victor Philibert Guillot și, după cum se vede, e o ființă ieșită din comun.

Guillot a hotărât să se stabilească la Barcelona pentru că a cunoscut orașul cu niște ani în urmă și i s-a părut cel mai franțuzesc oraș străin, însă mult mai potolit. De asemenea, pentru că a constatat calitatea excepțională a ciocolatei de acolo. Iar dacă e un lucru după care atât de echilibratul Guillot se dă în vânt, acela e o ceașcă bună de ciocolată.

Așa că iată-i mergând către noua lor viață când, cu puțin înainte de Arenys, ploaia se întețește. Marea e plumburie. Dar încă nu-și fac griji: au trecut ei prin multe furtuni de când s-au așternut la drum și nu i-a oprit nici una. Ar trebui un adevărat potop ca să se oprească, își zic ei, iar catârii par și ei să le dea dreptate.

La Arenys, Guillot își amintește de un tânăr prieten născut în acest orășel de constructori de corăbii de pe malul Mediteranei și se întreabă ce-o mai fi cu el, căci ultima veste era că emigrase în Cuba, fugind de creditori. Își spune în gând: „Trebuie să-i scriu lui Xifré cu prima ocazie și să-i dau noua mea adresă“, dar gândurile îi sunt întrerupte de o zgâlțâitură zdravănă care mai-mai să-l arunce de pe banchetă. Cufărașul care călătorește alături de el – de fabricație franceză, cu două încuietori, bare și placă întăritoare în partea de jos, toate din bronz – nu pățește nimic, pentru că apucă să-l prindă înainte de a cădea.

Pe geam, Guillot vede un puhoi neobișnuit, chiar și catârii s-au oprit, nehotărâți. Pe apă plutesc trunchiuri, roți, scaune, câte o comodă, chiar și un bou care mugește speriat. Pe mare, noroiul formează o dâră tulbure și lată. Ploaia cade cu o forță extraordinară. Animalele fornăie. Capelanul protestează:

— Asta e o ploaie de-a dreptul drăcească!

— Ce facem? întreabă Guillot.

— Încercăm să trecem dincolo.

Dar singurul mod de a trece dincolo e să se înarmeze cu răbdare și curaj. Reușesc să traverseze după ce așteaptă mai bine de un ceas ca ploaia să se mai potolească și apele să mai scadă.

Drumurile sunt înecate, casele sunt inundate. În satele prin care trec oamenii se luptă cu apa care le trece de genunchi.

Girabancas se închină. Guillot se asigură că lădița – care parcă i-ar fi un prieten în carne și oase – nu a pățit nimic. Apa e dușmanul ei cel mai rău. Dacă ar avea de ales, mai curând ar arunca-o în foc. Dar mai bine să nu aibă de ales, își zice.

Potopul i-a stors de puteri. Iau o hotărâre rezonabilă: să se oprească, să mănânce ceva cald, să doarmă într-un pat uscat și mai ales să aibă grijă de bieții catâri, care n-au nici o vină.

— Trebuie să-i punem la adăpost și să-i acoperim, spune vizitiul de pe capră.

Astfel, sub amenințarea unui cer negru, ajung la Mataró. Îl întreabă pe singurul om pe care-l văd pe stradă și acesta îi îndrumă către han, nu e foarte departe. Hanul Montserrat. Ajung acolo cu sentimentul pe care-l are naufragiatul care zărește o corabie la orizont. Au noroc, Montserrat e un han bun, printre cele mai bune din țară, e curat, are bucătărie bună și e frecventat de lume bună. Astăzi, cu potopul ăsta care s-a opus călătoriilor, au rămas camere libere. Hangiul îi primește bucuros, uite că apele tot i-au adus ceva. Puțin mai târziu, iată-i pe cei doi la masă, în haine uscate; lădița e la adăpost în cameră, iar cei doi catâri sunt în grajd, acoperiți cu pături și, în felul lor, fericiți.

La masă, Guillot se dovedește mai curând curios decât înfometat. Hangiul, pe numele său Tomàs Ribot, are darul de a-și fascina oaspeții cu niște rețete pe care le povestește ca pe niște romane:

— Am meniul ideal pentru oboseala voastră, *monsieur*. Mai întâi o supă bună, cu macaroane bine fierte, apoi diferite feluri de carne din oală: de vacă, pentru Sfântul Luca; de porc, pentru Sfântul Anton; de miel, pentru Sfântul Ion și de găină, pentru Sfântul Petru. Le spunem Cei Patru Evangheliști, pentru că sunt o adevărată binecuvântare pentru stomac. Se adaugă cârnați și caltaboși, legumele în care avem toată încrederea pentru că sunt din grădina noastră – varză, napi și dovlecei – și-apoi vine noutatea noastră cea mai simpatică: o chiftea din carne amestecată cu ou și un pic de usturoi. Tradiția e să servim acest fel cu un sos de tomate, dar astăzi, în onoarea domniilor voastre, am să vă servesc unul foarte fin, din boabe de muștar, o plantă din țara din care veniți.

— Da’ mujdei nu aveți? întreabă Girabancas, la care Guillot îl fulgeră cu o privire dezaprobatoare.

— Dacă asta vă e dorința, putem să-l preparăm…

— Nu-l luați în seamă, îl întrerupe Guillot, usturoiul pute și e pentru barbari. Fii bun și spune mai departe.

— Cum doriți, domnule. Vă mai spun doar că, după ce veți mânca, *monsieur*, vă veți scula de la masă îndrăgostit și dorind să nu mai părăsiți această casă, zâmbește omul, debordând de mândrie.

Cuvintele sale se dovedesc providențiale. *Monsieur* Guillot mănâncă cu o poftă de căpcăun, lucru neobișnuit pentru el, și, deși nu termină tot ce-i servește Tomàs, laudă fiecare fel și admiră tot ce vede. Mai cu seamă pe fata care-i servește, o copilă aproape, brunetă cu ochi mari și părul împletit în două cozi, care-i toarnă apă și vin. Numai ca s-o vadă bea Guillot până i se învârtește capul.

— V-a fost pe plac prânzul, *monsieur*?

Guillot răspunde, căutând din priviri paharnica:

— O, da, cum nu se poate mai mult!

De-acum prin farfuria lui a defilat tot ce putea defila, ca la teatru, dar clientul nu se dă dus, au rămas doar ei în sala de mese, așa că hangiul întreabă:

— Mai doresc domnii și altceva?

— Da, sare Guillot, trezindu-l pe Girabancas din letargie, aș vrea să cunosc numele acestei minuni.

— *Escudella i carn d’olla, monsieur*.

— Aha, îngână Guillot, zicându-și „trebuie să fii de pe-aici ca să pronunți chestia asta“, dar eu nu mă refeream la mâncare, ci la fată.

Tomàs, om pătrunzător, zâmbește flatat:

— Ah, *monsieur*, se vede că sunteți un om de gust. Precis că știți să alegeți ce e mai bun. Tânăra e fiica mea cea mare. Răspunde la numele de Juliana, la fel ca răposata mea soție, căreia îi seamănă leit. Vino să-l saluți pe domnul cu respectul cuvenit, o cheamă apoi pe fată.

Juliana Ribot face o reverență grațioasă. E o făptură surâzătoare.

— Mai doriți apă?

— Câți ani aveți, domnișoară?

— Unsprezece.

Guillot nu se aștepta să fie atât de mică. Surprins, caută un fel de remediu, dar pentru chestiunile legate de timp nu există remedii. Scena se lungește, nimeni nu pricepe nimic, hangiul rostește:

— Juliana, domnul e servit, poți să te duci la bucătărie.

— Da, tată.

Fata mai face o reverență, ia ulciorul și se depărtează cu un mers săltat de egretă tânără, care-l încântă pe privitor.

— Ai o fiică adorabilă, constată Guillot, tulburat.

— Mulțumesc, *monsieur*, răspunde mândru hangiul.

— Ai vedea vreun neajuns să-mi fie soție? Fața hangiului și cea a capelanului se lungesc simultan; Guillot se grăbește să dreagă efectele bruscheței acestor vorbe: Când va veni timpul, firește; sunt dispus să aștept cât e nevoie. Opt, nouă, zece ani, atât cât e înțelept și cât socotești dumneata, care-i ești tată.

Hangiul își zice că are de-a face cu un nebun de legat, cu unul pe care drumurile lungi l-au cam țicnit la cap, cu un nefericit care a luat-o razna de dorul de acasă. „Îi trebuie o târfă ca lumea, asta-i trebuie“, cugetă el cu logică masculină, dar iată că Guillot îi dă înainte:

— Sunt om serios și cu oarece poziție, domnule, poți verifica oricând. Nu am fost niciodată căsătorit și nici nu m-am lăsat târât de patimi nedemne. Mă consider o persoană cumsecade, poate un pic plicticos, nu zic nu, și tot ce-mi doresc e să găsesc o jună dispusă să-mi fie soție cu care să clădesc o casă serioasă și decentă. Dacă fata e de acord, aș fi bărbatul cel mai fericit de pe lume. M-aș instala în orașul acesta… cum îi zice?

— Matarò, sare Girabancas, care are o memorie excelentă pentru toponimie.

— Exact, Matarò! M-aș muta fără să stau pe gânduri și le-aș scrie tuturor ca să le dau vestea. Am niște afaceri, am și niște

prieteni, nu mulți, dar aleși. Cum am spus, nu sunt grăbit. Așteptarea va fi dulce știind cum se va sfârși. Așa că ia toate vorbele mele ca pe o cerere în căsătorie, domnule.

Hangiul a rămas mut. În cele din urmă bâiguie:

— Ce-ați zice dacă v-aș ruga să așterneți toate astea pe hârtie, *monsieur*?

— Dar *naturellement*, domnule! Mă așteptam la așa ceva.

I

BONAPARTE: Am o stea cu mine, iar atâta timp cât nu mă va părăsi, sunt menit a schimba fața pământului.

Conversația, JEAN D'ORMESSON

N-o mai văzusem pe Virginia de aproape douăzeci de ani când am aflat că-i murise tatăl. „A murit președintele breslei anticarilor din Barcelona“, era titlul unei știri pe care cineva mi-o postase pe Facebook, știind pesemne de vechea mea relație cu familia. De-a dreptul incoerent să aflu în acest fel, pentru că Antoni Rogés nu voise să știe în ruptul capului de noile tehnologii. Nici măcar nu învățase să lucreze pe computer. Își permitea luxul de a rămâne atașat vechilor metode. Până și stiloul i se părea prea modern, prefera să-și moaie tocul într-o călimară de cristal care-l aștepta, într-o resemnare incongruentă, pe masa de scris de stejar din birou. Scria lungi și frumoase epistole, cu o caligrafie elaborată.

Știrea informa că Rogés se luptase cinci ani cu un cancer care-i măcinase oasele înainte de a se preda. După care schița un portret al celui care era considerat drept „ultimul exemplar al unei specii de dinozauri“, menționând la final că amintirea sa va rămâne în rafturile ticsite de volume ale prăvăliei sale de pe strada Santa Anna, o adevărată instituție a orașului: Librăria Palinuro.

M-am întrebat, după atâta amar de vreme, de ce ultimele mele amintiri cu Antoni Rogés datau și ele de-acum două decenii. Nici măcar nu-mi aminteam când fusesem la el ultima dată. De parcă atunci când aș fi terminat studiile i-aș fi șters totodată cu buretele și pe toți cei care avuseseră vreo legătură cu acea perioadă. Mai știi, anilor le place să se joace de-a făcutul și desfăcutul relațiilor.

Ușa casei lui Rogés era din lemn masiv și avea geam. Librăria Palinuro, spunea firma. Iar dedesubt, cu litere aurite, mâncate

de un altfel de cancer, cel al timpului, logoul care-i făcea să zâmbească pe cei ce se opreau să-l înțeleagă: „Cărți citite. Nici vechi, nici uzate".

Masa la care lucra Antoni era în fund, aproape de ușa care dădea în camera din spate. „De aici am o poziție privilegiată ca să observ clienții, care nu sunt întotdeauna atât de cinstiți pe cât mi-aș dori să fie", obișnuia să spună. Mi l-am amintit stând acolo, cu ochelarii care-i alunecau de pe nas, cu lupa în mână și sprâncenele încruntate, în mijlocul unui haos de hârtii și cărți, studiind câte un detaliu al unei legături de carte sau al unui tipar ieșit din comun.

Fusese primul meu anticar, dar și primul meu critic. Lui îi adusesem primele și oribilele mele povestiri, pe când mă simțeam încă extrem de sigură și de scriitoare. În odaia din spatele librăriei avea o cafetieră electrică. Ajunsesem să-l vizitez atât de des, încât pregăteam eu însămi cafeaua, în timp ce el își căuta ochelarii și se muta de la masa de pe care cărțile mai aveau puțin să se reverse pe un fotoliu cu tapițerie roșie și decolorată. Îi așteptam comentariile precum un condamnat care-și așteaptă sentința. Mă așezam vizavi de el, pe o banchetă. Din cauza lui am fost nu doar o dată gata să renunț la scris, deși nu învățasem încă cele două adevăruri esențiale ale meseriei mele: că cel mai bun critic este și cel mai aspru. Și că un scriitor adevărat nu renunță la scris, orice s-ar întâmpla. „Ce te-a apucat să studiezi Dreptul? Înțeleg s-o facă fiică-mea, care e plictisită și căreia nu-i plac cărțile, dar tu… Nu te plictisești să te plictisești?"

Virginia și eu fuseserăm colege de facultate, deși n-aveam nimic în comun. Ea făcea practică la un celebru birou de avocatură și, pe bună dreptate, crăpa de mândrie. Eu începusem să lucrez la secția culturală a unui ziar, o simplă scuză care să-mi permită imposibilul la început de carieră: să primesc niște bani ca să scriu. Virginia nu pricepea de ce uram dreptul. Eu nu pricepeam de ce ura librăria tatălui ei. „Pentru nimic în lume n-aș lucra acolo, mi se pare oribil", repeta adesea.

Am cumpărat *La Vanguardia* ca să caut ferparul. Erau mai multe. Unul, al breslei căreia Rogés îi aparținuse o viață: Antoni Rogés Graner, colegii tăi își vor aminti de tine cu admirație și

recunoștință etc. etc. Ceremonia va avea loc mâine, 10 august, la ora 10.30, la Capela Sancho de Ávila, Barcelona.

Am ajuns la zece. Sala opt. Doar vreo șase persoane. Virginia era deghizată în văduvă: fustă neagră, lungă până sub genunchi, jachetă asortată, bluză gri, părul strâns într-o coadă. Era mai slabă ca în perioada facultății. Câteva riduri, normal. Poate un pic mai sofisticată ca înainte. La fel de serioasă ca întotdeauna. Una peste alta, un bilanț destul de bun după douăzeci de ani.

— N-am numărul tău de telefon, n-am putut să te anunț, mi-a zis de cum m-a văzut.

Am sărutat-o pe obraz, o îmbrățișare de câteva secunde.

— Nu-ți face griji, pe Internet veștile zboară.

— Ai aflat de pe net?

— Da. Tatălui tău i s-ar fi părut absolut jalnic…

— Vrei să-l vezi?

A schițat un gest spre sala de priveghi. Un soi de frigider uriaș, ultimul nostru sălaș pe pământ.

— Nu, mersi.

Eram gata să dau drumul unor clișee sinistre în spatele cărora ne ascundem în astfel de cazuri: „Prefer să mi-l amintesc cum era“. Sau să-i spun adevărul curat: „Prefer să nu mi-l amintesc sub formă de versiune liofilizată“. Sau: „Dacă nu-l văd, uit de propria mea moarte, care e singura care mă interesează“. Ce să fac, nu-mi place să văd morți din respect pentru ce au fost în viață, deși multă lume nu pricepe.

— De când nu ne-am mai văzut? Douăzeci de ani?

Am corectat-o:

— Nu exagera, doar optsprezece.

— Va trebui să-mi faci un rezumat în douăzeci de secunde. Te-ai măritat?

— Da.

— Copii ai?

— Trei.

— Restul îl știu: te văd în ziare, uneori la TV. Tata se lăuda că a fost primul tău cititor. Primul tău admirator, așa spunea.

— Serios?

O mică turmă de rude se apropia molcom pe culoar. Virginia i-a salutat cu un gest vag și și-a rezumat biografia:

— Știi, nu mai lucrez la biroul lui Pacheco. Viața mea e exact pe dos decât a ta: sunt nemăritată, n-am copii, n-am o relație stabilă. Am sfârșit prin a mă ocupa de ce urăsc mai tare și, în plus, mă culc cu concurența. Cum ți se pare?

— Interesant.

— Vino la librărie să vorbim mai pe-ndelete. Las' că am nevoie de ajutorul tău, de aia îți căutam telefonul acum câteva zile.

Rudele se apropiaseră, împodobite cu tristețea aceea falsă care e afișată de obicei la înmormântări. Mai ales când de față e singura fiică a mortului.

— Te rog, nu uita, vino mâine la librărie și-ți povestesc. Deschid la ora nouă.

Librăria Palinuro. Cărți citite. Nici vechi, nici uzate. Palinuros era cârmaciul corabiei pe care Eneas părăsise Troia, un tip cu o mare responsabilitate. Ca cititor, Rogés era și el un clasic.

Storul era tras pe jumătate. Pe ușă, un anunț scris de mână: „Închis pentru concediu". Am împins ușa, s-a auzit clinchetul clopoțelului de odinioară. „Vine un client", așa spunea Antoni Rogés, aproape că mă așteptam să-l văd la locul lui dintotdeauna, atent și în același timp absent, ca și cum moartea n-ar fi însemnat mai nimic, doar o plimbare, o distracție, un mod de a schimba aerul dens al prăvăliei cu altul mai pur.

Era și același miros. De natură în descompunere, de obiecte care ne așteaptă. Înăuntru era amica mea Virginia, la douăzeci de ani de când o văzusem ultima oară, în blugi, tricou cu bretele, colier pe piept și mătura în mână.

— Ai venit devreme, cafea vrei?

— Cafetiera e tot acolo?

— Da.

— O fac eu.

— Nu, nu te deranja; o bei slabă sau tare? a lăsat ea mătura jos, și-a scuturat mâinile și și-a luat un aer distant.

— Slabă, mersi.

Mi-am zis că-și păstra același aer de avocată fandosită și bogată. O trădau detaliile – colier de perle la gât, iar în picioare niște pantofi oribili de lac alb cu panglică ridicolă în pătrățele, deloc potrivite pentru curățenie.

— Sunt în inventar, mi-a contrazis ea gândurile, de parcă le-ar fi auzit. Deocamdată nu m-am atins de nimic, credeam că tata se întoarce.

— Și cum îți merge?

— Ca naiba.

M-am uitat în odaia din spate. Nu mai era locul prăfuit și haotic pe care-l știam. Acum era o încăpere aseptică, ordonată, cu pereți vopsiți în alb, cu teancuri disciplinate de cărți și reviste. Mirosea a vopsea.

— E tot ce-am reușit să fac, acum o săptămână arăta ca pe vremea ta.

„Sper să nu continue în același stil și să înlocuiască mobila veche cu rafturi de la Ikea", mi-am dorit eu. Vechea cafetieră fusese și ea înlocuită cu un Nespresso nou-nouț și multifuncțional.

— Îți mulțumesc mult că ai venit ieri, a spus cu zâmbetul de demult, cel cu care învingea deopotrivă colegii și profesorii; cel cu care-și lua examenele.

Mi-a întins ceașca, s-a așezat pe o banchetă, a arătat din ochi teancul de volume ale *Enciclopediei Espasa* și a spus, coborându-și privirea:

— Până la urmă, vezi, am ajuns tot ce n-am vrut în ruptul capului să fiu.

— Nu-ți mergea bine la biroul de avocatură?

— Îmi mergea minunat! Mă ocupam singură de întregul departament de marketing, șase avocați și două secretare, plus unul care făcea practică. Câștigam cel mai mult. Numai că e cam greu să transmiți încredere clienților când șeful e la pârnaie pentru corupție și deturnare de fonduri. Îți spune ceva operațiunea Pitiusa?

— Vag.

— Șeful meu a fost unul dintre creiere. A primit șapte ani. Iar eu mi-am pierdut postul, firește. Dar știi ce-a fost și mai

rău? Că mi-am pierdut și încrederea. Așa că m-am întors la vatră. Nu voiam nici să lucrez independent, cum au făcut alții. Singurul lucru bun a fost că tata s-a bucurat. Eram fiica risipitoare care se întorcea. Pe urmă s-a îmbolnăvit, mi-a trecut frâiele și nu l-a mai interesat nimic. Cred că nu l-am mai văzut atât de fericit de pe vremea când trăia mama…

— Și ce-ai de gând să faci acum?

— Mai întâi, să încerc să nu mor de foame. Meseria asta nu e ușoară; nici nu știu care-s mai răi, colegii de breaslă sau clienții. Știai că anticariatele aproape c-au dispărut?

— Serios?

— Încă nu știu dacă s-o iau ca pe un avantaj sau ca pe un inconvenient. Cumpărătorii se bucură, cred eu. Cred c-am să port mai des minijupă. Pentru orice eventualitate.

A spus-o cu seriozitatea ei științifică tipică. Anii n-o învățaseră pe Virginia să trateze viața cu un pic de simț al umorului. S-a uitat la ceas, a terminat cafeaua, a lăsat ceașca pe un raft, s-a ridicat:

— Hai să-ți arăt ce-ți spuneam.

Masa de lucru a tatălui ei era la fel cum mi-o aminteam. Documentele și cărțile formau teancuri nu doar pe suprafața de stejar, dar și pe jos, lângă picioarele sculptate. Lupa, tocul și călimara erau la locul lor. La o margine, câteva dosare din plastic transparent, de diferite culori, etichetate.

— Mai nou, tata era mai interesat de documente decât de cărți. Se uita cu orele la hârtiile astea, le clasifica, încercând să le descopere conexiunile. Spunea că hârtiile astea conțineau povești și el se delecta ascultându-le. Odată mi-a și povestit una, dar n-am fost atentă. N-aveam eu timp de asta, nu mi se părea ceva important. Sau poate că-mi lipsește imaginația. Chestia e că am o grămadă de documente și nu pricep de ce le venera tata atâta. Nu vreau să le arunc, dar nici nu știu ce-aș putea face cu ele. Și aici începe rolul tău.

N-am înțeles ce voia să spună. Alesese trei dosare burdușite și două cărți. A continuat:

— Nu m-am atins de nimic, nici nu am curaj. În plus, acum am ceva urgent de făcut, a arătat ea spre miile de volume

din librărie. M-am hotărât să informatizez totul și să vând pe Internet, cum-necum trebuie să sporesc vânzările.

Nu știam ce să spun. Nu-mi credeam urechilor, dar în același timp mă emoționa posibilitatea de a-mi vârî nasul în hârțoagele alea.

— Mă bucur că librăria merge înainte, am șoptit.

— Nu-ți face prea multe speranțe.

— Nici tu.

Am aruncat o privire asupra celor două cărți care încununau teancul pe care-l primisem. *Dicționarul excentricilor și egocentricilor din Barcelona de odinioară*, glăsuia titlul primei cărți. Era o ediție hărtănită din 1870, ieșită din tiparnițele tipografiei La Acacia, de care n-auzisem în viața mea. Precis că dacă Rogés ar fi fost aici mi-ar fi prezentat toată genealogia acelei familii de tipografi. Cea de-a doua era un volum mult mai modern, aproape nou, intitulat *Viteji, aventurieri și heterodocși ce merită amintiți*. Mi-am dat seama că și ele făceau cumva parte din misiunea încredințată.

— Tata le consulta întruna; cred că o să ai nevoie de ele dacă primești. Și primești, nu?

Înainte s-apuc să răspund, s-a auzit din nou clopoțelul de la ușă. Nu suna nici de data asta a client.

— Cum merge inventarul? s-a auzit un glas bărbătesc care ar fi putut fi al unui dresor de tigri.

Virginia a tresărit și mi-a pus în brațe cele trei dosare; primul era de culoare portocalie.

— Strângeam pe aici, a spus cu glas tare, apoi, către mine, încet: Pune-le bine, să nu le vadă.

Am înghesuit totul în rucsac. Dresorul de tigri mi-a fost prezentat ca „Braulio Daza, un coleg, de la Cărți și Gravuri Daza". Cât despre mine, Virginia a spus că eram „o celebră scriitoare, care numai Dumnezeu știe de ce a făcut Dreptul". După care a stins luminile, a tras storul și ne-am pomenit în stradă ca trei momâi. M-au întrebat dacă merg cu ei la masă, am refuzat. Pupându-mă de rămas-bun, Virginia mi-a șoptit: „Ai tot timpul, nu e grabă".

Abia așteptam să deschid sipetul cu comori. Am mers alene până pe Rambla, am intrat în cafeneaua La Poma, am cerut o

cafea cu lapte și o apă minerală. Chelnerul s-a uitat urât la mine, dar a zâmbit grupului de japonezi care se delectau cu o *paella*.

Am scos cele trei dosare, unul galben, unul verde, unul portocaliu. Cel galben era ticsit cu chitanțe și facturi vechi, dintre care cele mai multe purtau adresa unei case de pe Rambla de Santa Mònica. Pe cel verde, scrisul lui Antoni Rogés anunța: „Documente ale lui Ángel Brancaleone“, iar pe cel portocaliu – „Documente de la *monsieur* Guillot“. Am ales să încep cu cel din urmă. Documentele aveau mărimi diferite și erau numerotate cu creionul. La urmă, un fel de sumar, cu scrisul ascuțit și meticulos al lui Antoni Rogés și cerneală verde.

1. Însemnare manuscrisă.

2. Scurtă corespondență între monsieur *Guillot și locțiitorul garnizoanei Barcelona, generalul Giuseppe Lechi, urmată de scrisoarea pe care capelanul Girabancas i-a înmânat-o aceluiași general în vara anului 1808.*

3. Scrisoarea lui Josep Xifré i Casas către prietenul său V.P. Guillot și răspunsul acestuia.

4. Scrisoarea librarului Francisco Codolosa către Serafín Girabancas în legătură cu anumite cărți.

5. Scrisoarea pe care fratele Sebastián Pier, părinte dominican, bibliotecar al mânăstirii Santa Caterina din Barcelona, a trimis-o superiorului său, abatele congregației, dându-i vești despre cele petrecute cu biblioteca pe 26 martie 1823.

6. Scrisoare a lui V.P. Guillot către prietenul său Josep Xifré i Casas.

7. Scrisoarea librarului Vicente Salvá către prietenul său V.P. Guillot despre mai multe chestiuni foarte periculoase.

8. Meniul pentru nunta domnișoarei Carlota.

9. Raport despre activitățile din Barcelona ale doamnei Pérez de León, din ziua de 10 ianuarie 1829. De la Ángel Brancaleone, ucenic de negustor de cărți, pentru V.P. Guillot, filantrop.

10. Alt raport despre activitățile din Barcelona ale doamnei Pérez de León, din ziua de 25 ianuarie 1829. Scris de Brancaleone pentru V.P. Guillot.

Lista continua, dar am preferat să trec la documente. Primul, marcat cu cifra 1, era o foaie de hârtie de mătase mai mică decât una in-octavo, ruptă pe o latură. Cu o caligrafie plină de arabescuri și scrisă cu o cerneală estompată de trecerea timpului, glăsuia:

Nostalgia e prețul pe care trebuie să-l plătim pentru că am fost cândva fericiți.

Dedesubt, câteva inițiale și un nume care încă nu-mi spuneau nimic: V.P. GUILLOT.

Zău dacă mai trebuie ceva ca să începi o poveste.

Și iată că povestea începe, asta dacă n-a făcut-o deja, într-o vreme când totul părea să se termine, chiar în dimineața în care soldații francezi intrau într-un sat liniștit din golful La Spezia, aproape de Genova, ca să ia cu japca toți bărbații în stare să țină o armă în mână. Sânge proaspăt pentru armată.

— Napoleon e fiul diavolului, murmură mama lui Filippo în dialectul țărănesc al copilăriei sale, văzând cum unicul ei fiu de doar șaisprezece ani îi este smuls din brațe și încărcat ca o vită într-o căruță.

Firește, nu s-a opus nimeni, cei umili nu fac așa ceva. Soldații le-au jurat mamelor că le vor returna fiii bine sănătoși și deveniți bărbați, dar nimeni nu i-a crezut. Filippo suspina încetișor, precum copilul care mai era, abia dacă a apucat să audă ultimul sfat al maică-sii:

— Nu te da ce nu ești.

Femeile i-au întrebat pe soldați unde îi duceau pe băieți, dar aceștia nu au răspuns.

— Îi duc la moarte, atât de tineri, a șoptit cineva.

Când căruțele au plecat, mamei lui Filippo Brancaleone i s-au muiat genunchii. Din clipa aceea, a renunțat la aproape tot: să apuce să vadă un alt Brancaleone cum își aruncă plasele în marea Liguriei, să știe că neamul ei se înmulțește, să râdă la năzdrăvăniile unui nepot, să primească ceasul de pe urmă fără multă supărare și știind că lasă casa în bună regulă. Dimpotrivă, în timp ce-și mijește ochii ca să zărească pentru ultima oară căruța care se pierde în depărtare, mama lui Filippo Brancaleone știe că nu-și va mai afla liniștea, că fiul ei e prea plăpând ca să

lupte și prea împiedicat ca să mânuiască o armă, că amintirea lui se va subția tot mai mult, că toate acestea sunt sfârșitul, oricât de mulți ani ar mai avea de trăit.

E 23 mai 1808.

Tronul și soarta Spaniei sunt în mâinile lui Napoleon.

Șapte zile mai târziu, când băieții furați din golful La Spezia ajung la Perpignan, arată jalnic: murdari, slabi, cu bătături la mâini și la picioare. Miros a grajd pentru că au fost tratați ca vitele: siliți să meargă mare parte din drum pe jos, legați de mâini de un singur lanț comun, nemâncați și aproape nedormiți, comandați de un căpitan care vorbește o limbă necunoscută. Un băiat care s-a plâns în prima zi că nu putea să se pieptene a fost ucis pe loc cu lovituri de baionetă. Șefii nu aveau deloc răbdare, pesemne pentru că erau la fel de obosiți și nemâncați precum mizerabilii trupeți, în plus aveau epuizanta misiune de a se face respectați. Pe drum s-a auzit frecvent un nume necunoscut: *Catalogna*. Brancaleone nu știa – nici n-a întrebat – ce înseamnă. Epuizarea omoară orice curiozitate.

Filippo Brancaleone spera doar să poată mânca și odihni odată ajuns la destinație – altă greșeală. Detașamentul era cuprins de grabă, proviziile erau pe sponci; în loc de mâncare a primit un *culotte* alb, o cazacă albastră și o pălărie fățoasă – cu pompoane, cocarde, panglică și canaf – care-i aluneca întruna de pe cap. Un căpitan fălcos și burtos l-a informat că de-acum înainte n-avea voie să-și radă mustața pentru că aceasta făcea parte din uniforma obligatorie a soldaților, cu cât mai stufoasă mustața, cu atât mai apreciat va fi de superiori. L-a mai întrebat și dacă știa să călărească, să tragă cu pușca sau să încarce un tun. Brancaleone a răspuns de trei ori negativ.

I s-a dat o pușcă cu baionetă, model reglementar din 1777, i s-a spus că de-acum face parte din cea mai bună armată din lume, a fost desemnat unei companii, unui batalion, unui regiment, unei brigăzi și unei divizii. Junele pescar a fost de-a dreptul uluit de acest ordin atât de grandilocvent. Seara a primit o bucată de turtă de bob, un pumn de orez și o căniță cu rachiu.

Apoi a dormit câteva ore chinuit de foame și neliniște. Deși și-a visat mama și casa, nu a plâns și n-a fost potopit de dor. A doua zi, în uniformă, neliniștit și ținând pușca precum o mătură, Filippo Brancaleone trecea granița spaniolă neștiind că o face. N-avea să mai traverseze nici o graniță în toată viața sa.

Surpriza a venit mai târziu. Peisajul spaniol era dezamăgitor de asemănător cu cel italian sau francez. În naivitatea lui, crezuse că în fiecare țară copacii sunt altfel, așa cum erau și oamenii sau obiceiurile. Nici păsările, câinii, muștele sau strălucirea soarelui nu i s-au părut diferite de ceea ce văzuse de când se știa. Dar ceva tot i-a atras atenția: oamenii sărmani, cu priviri obosite care-i aminteau de ochii triști și sinceri ai maică-sii, se uitau urât la soldați, tăceau, dar se vedea că-i urăsc. Iar uneori privirile lor erau atât de feroce, încât pescarul nostru se speria și se uita în altă parte, neobișnuit să trezească asemenea porniri. La început credea că oamenii aceia erau și mai proști decât el. Apoi și-a dat seama că aveau dreptate și, cu inima, s-a situat de partea lor, dar fără s-o spună nimănui.

Și pe drum căpitanul cel fălcos și burtos le ordona să jefuiască totul fără milă. Indiferent că furau ca să mănânce, ca să se îmbrace sau ca să ia ceva pentru familiile lor, cu toții s-au dedat la jaf și la luat cu japca ce nu era al lor. Chiar și el, care trebuia să mănânce după drumul epuizant. Și pentru că răul se învață cu o viteză amețitoare, ca tot ce face parte din noi înșine.

Filippo Brancaleone nu a furat nici podoabe, nici straie, nici odoare bisericești, așa cum făceau camarazii săi. Tot ce ținea de biserică îi provoca o frică atavică, precum întâlnirea cu un urs. Ceva asemănător i se întâmpla cu femeile. Partea femeiască îl intimida nespus, nici măcar n-avea curaj să se uite la o femeie, darămite să violeze fete sau să sperie babe, ocupații la care ceilalți se dedau voios. Nici să vadă sânge nu suporta fără să-l ia cu amețeală – și nici n-avea să se obișnuiască niciodată –, îl lua frica la orice idee de suferință, iar când cineva își încărca pușca, o lua la goană, cu baioneta înainte, făcând prăpăd fără să vrea: odată, în timpul instrucției, și-a rănit un camarad la picior, altă dată aproape că i-a scos ochiul unui artificier. Căci, pradă panicii, nu mai avea controlul baionetei și al picioarelor, alerga de colo-colo,

țopăia dintr-o parte în alta, fără să-și găsească locul. Cum auzea comanda de atac, Brancaleone își începea dansul, iar camarazii care-l cunoșteau fugeau din calea lui înainte să fie prea târziu, căci dansul cel frenetic cu baioneta ridicată se dovedea uneori mai periculos decât un atac inamic. Astfel că aceiași care râdeau de el i-au prins de frică și s-au plâns superiorilor, explicându-le că pescarul nostru nu era făcut să fie pușcaș, nu era bun nici de scut uman, dat fiind că nu stătea unde-l puneai.

În timpul acestor peripeții militare, Brancaleone a regretat credința pe care n-o avusese nicicând. A regretat că nu învățase rugăciunile pe care maică-sa încercase să i le vâre în cap. Cu mult efort, și-a reamintit câteva versuri, un fel de rugăciune pe care o spunea mama sa, aproape cântat, la lumina lumânării, care-l readuceau acum acasă, în nopțile copilăriei. A început să le spună ca pe un descântec, ca pe o vrajă menită să-l apere de rele:

Stella matutina dolce Vergene Maria,
Altissima regina, metine in santa via.
O stella matutina pina de gran splendore.
O roxa senza spina chi dai si doce odore.
Altissima regina pregai lo creatore
Che elio ne perdone e ne meta unsanta via.
Pregai lo creatore regina se a voi piaxe
Che elio ne perdone e mande inter noi paxe.
Amen.[1]

Așa stând lucrurile, după ce a pătimit de foame și s-a întrebat ce caută el acolo înveșmântat în straie atât de pompoase, după ce a privit marea cu o expresie nătângă și și-a înghițit noapte de noapte lacrimile, a suportat glumele camarazilor și a mărșăluit cu picioarele pline de bășici și cu încălțările care începeau să-și

1 O, stea a dimineții, dulce Fecioară Maria / Regină preaînaltă, îndrumă-ne pe calea cea sfântă / O, stea a dimineții, plină de frumusețe / O, roză fără spini care împrăștii o dulce mireasmă / Regină preaînaltă, roagă-l pe Atoatefăcător / Să ne ierte și să ne îndrepte pe calea cea sfântă / Roagă-l, regină, dacă vrei / Să ne ierte și să ne trimită pacea. / Amin (în dialect ligur, în original).

piardă talpa, după multe zile, Filippo Brancaleone a ajuns pe o câmpie care semăna cu cea de acasă.

Într-o parte era marea, în alta erau munții. Soarele asfințea, iar în mijloc, înconjurat de câmpii și pământuri goale, stătea un oraș fortificat care i s-a părut măreț pentru că nu mai văzuse așa ceva. În lumina soarelui care scăpăta, turlele zidurilor care-și aruncau umbrele peste șanțuri și taluzuri păreau de aur curat. Santinelele așteptau să sune ultimul clopot, cel după care cetatea se fereca până a doua zi. Se vedeau și multe clopotnițe, dar peste toate domnea o tăcere ciudată și tristă, de parcă ar fi fost o tăcere silită. Tăcerea unui oraș captiv.

Filippo Brancaleone era un băiat prea lungan și prea slab, cu un aer de păsăroi, fără pic de prestanță. Uniforma părea o deghizare. Mustața reglementară îi creștea și ea aiurea. Dar perii zbârliți nu i-au ascuns entuziasmul juvenil când a arătat cu baioneta spre cetate și a deschis gura, pentru prima dată după ce mersese tăcut multe mile, și a întrebat:

— *Cos'è quella?*

Un compatriot i-a răspuns:

— *Barchelona.*

Brancaleone a scos un suspin de admirație și o exclamație care venea de mult, din copilărie, din limba sa maternă, din după-amiezile însorite din satul în care crescuse, din vântul neostoit care ciufulea femeile și făcea pleoapele bărbaților să se încrețească, din originile sale pierdute pentru totdeauna:

— *Belin!*

Era 14 iunie 1808 și, cum am mai spus, lumea părea să se sfârșească. Doar că lumea exagera, ca de obicei.

GIUSEPPE LECHI
(1766-1836)

Născut pe 5 decembrie 1766 într-o familie milaneză de vază, a dovedit din vreme vocație pentru trădare și infamie, model fiindu-i, pare-se, un unchi pe nume Galliano, nici el mare iubitor de lealitate. În armata austriacă a ajuns la gradul de căpitan, dar, după ce-a auzit cuvintele lui Napoleon: „Soldați, mari orașe și provincii vor fi ale voastre", a hotărât să treacă de partea celui mai puternic. A fost unul dintre cei 3 688 de cavaleriști care în bătălia de la Marengo au ascultat de ordinele lui Murat, care i-a devenit un mare prieten. Atunci a și fost înaintat la gradul de general. A făcut legea în Italia, a ajutat la cucerirea orașului Napoli, a devenit un intim al lui Iosif Bonaparte, iar în 1808 a venit fudul în Spania, dispus să cucerească Barcelona într-o săptămână, lucru pe care l-a și făcut, dar în ceva mai mult timp și într-un mod cu totul special.

Despre trecerea lui Lechi prin capitala catalană s-ar putea spune ceea ce se spune de obicei despre hunul Attila. A trecut prin clipe grele văzându-se respins de ai săi, dar a jefuit la greu, a asasinat după pofta inimii, s-a comportat conform propriilor declarații: „Hotărârea mea este să mor mai curând decât să cedez, dar, dacă voi muri, am să-mi leg moartea de o răzbunare cumplită, fatală pentru oraș și locuitorii săi". Rușinați de astfel de cuvinte, ai săi l-au dus la Paris ca să fie judecat pentru violență și malversațiuni; a fost găsit vinovat și încarcerat în castelul de la Vincennes. Acolo s-a plictisit vreo doi ani, până când Napoleon a avut din nou nevoie de un ofițer lipsit de scrupule. L-a scos pe Lechi din închisoare, i-a stabilit o pensie de zece mii de franci pe an și l-a trimis la Napoli, unde a ajuns guvernator.

A mai avut parte de două bătălii: cea de la Tolentino, unde a fost luat prizonier în timp ce acoperea retragerea lui Murat, și cea a mariajului, contractat în 1818 cu o fată bogată de familie bună, Eleanora Simon. Norocul care-i însoțește pe ticăloșii isteți i-a fost fidel până la sfârșit. I-a supraviețuit șaptesprezece ani lui Napoleon, douăzeci și unu lui Murat și a murit de holeră în casa sa din Montirone, în Brescia natală, la vârsta de șaptezeci de ani. Firește, la Barcelona nimeni nu i-a evocat amintirea. Nici măcar ca să scuipe pe numele lui, cum merita.

Din *Dicționarul excentricilor și egocentricilor din Barcelona de odinioară*
Tipografia La Acacia, Argentona, 1870

Prima ședere la Barcelona a nefericitului nostru pescar a fost scurtă și deloc memorabilă. Batalioanele au intrat pe Puerta Nueva și au defilat sub privirile indiferente ale castanilor de pe drum până la Cetățuie, unde erau așteptați de ai lor. Din înaltul unui crenel, generalii Duhesme și Lechi stăteau demni în poziție de drepți. Vântul îi biciuia cu rafale, le băga praf în ochi și amenința să le zboare frumoasele pălării direct în Marea Mediterană, unde ar fi fost amuzant să le vezi plutind în derivă precum două făpturi de o eleganță exotică.

De-a lungul traseului, trupele s-au întâlnit cu mulți ochi care-i priveau uimiți de la ferestre, balcoane sau prin gaura cheii. Orașul era fascinat de patru luni de fastul scenografiei. Defilările erau fabuloase, semn de grandoare. Ca să nu mai vorbim de uniformele care n-aveau pereche. Soldații lui Napoleon erau îmbrăcați precum o armată victorioasă încă înainte de a da vreo luptă, iar asta ajuta mult pe câmpul de bătălie. Nicăieri în lume mai mult n-au fost admirate ca la Barcelona aurăriile, epoleții, nasturii, panglicile, pasmanteriile sau podoabele de la pălăriile de pe capetele francezilor. Orice s-ar spune, orașul a avut dintotdeauna o slăbiciune pentru oamenii bine îmbrăcați, chiar și atunci când era vorba de invadatori. Iar în timp ce sosirea noilor trupe năștea așteptări sau deziluzii, pe străzi domnea interdicția de circulație și nimeni nu avea voie să iasă din casă dacă nu purta uniformă militară.

În Cetățuie domnea o ordine severă. Ofițerii erau numeroși și fanfaroni, puteai auzi pe câte unul lăudându-se tam-nisam:

— A, vechea Ierunda (actuala Girona) lui Gnaeus Pompeius! Doar de o zi aș avea nevoie ca să o atac, de încă una ca s-o cuceresc și de a treia ca s-o pun la pământ!

În timp ce trupeții erau neliniștiți, Brancaleone descoperise că de sus, din fortăreață, se vedea marea și scruta orizontul sperând să zărească locul unde se născuse. Era felul său de a-și lua rămas-bun de la pământul acela, căci era convins că mult n-avea să mai trăiască. S-a gândit să-i scrie o epistolă mamei ca să-i spună unde se află, însă nu și-a mai amintit nimic din ce încercase să-l învețe timp de doi ani parohul din Lerici, *monsignor* Leombruno, drept care s-a încruntat și a bombănit: *Belin!*

Era deprimat, dar pe seară căpitanul i-a dat o veste bună:

— Soldat, ai fost redistribuit. De-acum vei fi toboșarul artileriei.

Cu greu s-a abținut să nu țopăie de bucurie. *Grazie, stella matutina*, și-a murmurat în barbă, și până să întrebe ce avea de făcut, căpitanul i-a explicat:

— Nu trebuie decât să faci gălăgie bătând ritmul. Crezi că ești în stare?

— Am să încerc, domnule căpitan.

— Bine! O bătălie tăcută e o bătălie pierdută! Toboșarii noștri au câștigat singuri bătălii extrem de importante doar pentru că au bătut toba bine!

Brancaleone nu știa – cu atât mai bine pentru el – că toboșarii mai și pierduseră bătălii, iar adesea propria viață. A primit o tobă mare cât un coș, două bețe și o curea din piele de pus pe după gât. Cât și o altă uniformă: albă, cu guler roșu și manșete verzi. Și curată, pe deasupra, lucru extrem de plăcut. I s-a spus că de-acum făcea parte din Regimentul Patru Infanterie, sub ordinele acelui general de care vorbeau toți, omul de încredere al guvernatorului Duhesme: Giuseppe Lechi. Unii îi rosteau numele cu admirație, alții cu dispreț, cu toții însă cu teamă. Și cu glas scăzut.

La cină, în timp ce trupa își mânca, slujindu-se de propriile mâini, rația de napi, orez și pâine de mei, Brancaleone și-a întrebat un camarad cine e acela de care se vorbea atât. Interpelatul

a coborât, firește, glasul și s-a apucat să-i explice emfatic și semănând lemnul negeluit al mesei cu stropi de mâncare:

— Nu știi cine e Giuseppe Lechi? Se vede că abia ai venit. Unii îl cred erou de război, alții doar hoț și tâlhar. Cel mai bine pentru tine e să nici nu știe că exiști și mai ales să nu-i spui ceva care-ar putea să-l supere, căci nu se îndură nici măcar de ai lui și – aici și-a coborât și mai mult vocea – nici cu femeile nu se poartă bine. Numai că orice ar face toți îl aplaudă pentru că e prieten intim cu Joseph Bonaparte și cu generalul Murat, cu care se spune că împarte totul, chiar și amanta milaneză care-l însoțește și la care doar porecla și trecutul sunt urâte.

Brancaleone făcea ochii tot mai mari, camaradul a continuat cu explicațiile, stropind de zor în toate părțile:

— I se spune La Ruga (bălărie), sărăcuța, dar e frumoasă ca un duh. Tu roagă-te să nu te ciocnești cu nici unul dintre ei în drumurile tale. Se spune că, atunci când dormea alături de ea, Murat era atât de zăpăcit că nu era bun de nimic la război, așa că a trebuit să pună piciorul în prag însuși Napoleon, de parcă n-ar fi avut destulă treabă cu soarta națiunilor, mai trebuia să intervină și în probleme de alcov. Deși – acum glasul a ajuns o șoaptă – pentru o femeie ca ea chiar și eu aș căsăpi catalani și ce-ar mai pica. Mi-aș da viața pentru un minut între coapsele ei, și tot ar fi prea mult.

Brancaleone era speriat rău. Oricum, nu pricepuse decât o parte din spusele camaradului, care vorbea o limbă ce doar aducea cu italiana și nu se oprea din mâncat, ceea ce o făcea și mai greu de înțeles.

— Ești și tu toboșar?

— Toboșar? s-a strâmbat acela disprețuitor. Nu, sunt artilerist, și-a răsucit mândru mustața cel care avea de-a face cu tunul.

Cu mult înainte de revărsatul zorilor spusele artileristului s-au confirmat. Șapte batalioane, două escadroane de cavalerie, câteva tunuri, câteva căruțe cu muniție și peste cinci mii de soldați au ieșit pe poarta San Carlos, au trecut de Puerta Nueva și s-au încolonat spre nord. Li se spusese că aveau să cucerească „Ierunda lui Gnaeus Pompeius“, numai că ajunși în locul numit Montgat, pe malul mării, tunurile s-au desfășurat și Brancaleone

s-a pomenit bătând toba în ariergardă, în timp ce ai lui năvăleau peste un grup de oameni prost înarmați, care la primul atac au rupt-o la goană îngroziți. La orizont se vedeau multe corăbii englezești, iar peste toate, nori negri care alunecau nehotărâți dintr-o parte în alta. În două ore totul s-a terminat, ca și cum războiul ar fi fost o treabă la fel de ușoară ca a pescui guvizi într-o zi de vară.

La zece dimineața, din cetatea Barcelonei, cei rămași pe loc puteau vedea trâmbele înalte ale incendiilor pe care oștile lui Lechi le lăsau în urmă la El Masnou, Premià și Sant Joan de Vilassar. La nivelul solului, Brancaleone aștepta evenimentele. Oștile s-au adăpostit într-un vad care despărțea așezarea Argentona de mai pricopsitul oraș Mataró, iar Lechi a trimis niște aghiotanți să parlamenteze cu localnicii. Numai că cei din Mataró aveau vechi motive să-i urască pe francezi, astfel că i-au primit pe mesageri cu lovituri de tun. Un astfel de început nu era dătător de speranțe, drept care furia lui Lechi a urcat până la cer:

— Treceți orașul prin foc și sabie! a urlat ca scos din minți.

Trompetele au sunat a măcel, trupele s-au aruncat pe nefericita așezare care îndrăznise să-i sfideze. La postul său, Brancaleone bătea toba în ritmul frenetic al inimii sale speriate, în timp ce murmura printre dinți singurele cuvinte de care se putea agăța:

— *Stella matutina doce Vergene Maria Altissima Regina metine in santa via…*

Se știa că cei din Mataró erau oameni încăpățânați și înverșunați. În plus, în ziua aceea și-au dovedit curajul săpând tranșee pe aproape toate străzile și rezistând eroic cât au putut mai mult. Francezii au cucerit orașul, l-au umilit și l-au supus, dar nu au găsit cale liberă și nici un supraviețuitor.

Toba cea mare îl împiedica pe Brancaleone să fugă. Din a doua linie a focului a fost martorul ticăloșiilor căpitanului fălcos și burtos pe care-l cunoscuse la Perpignan. Se numea Patro Foresti și s-a dedat la niște fapte atroce, care junelui pescar i-au produs coșmaruri pe care n-avea să le uite toată viața. A asistat la incendierea colegiului piariștilor, unde un călugăr s-a opus unei duzini de atacatori și și-a pierdut viața, dar nu onoarea; a asistat la jefuirea mânăstirilor de maici, la furtul odoarelor din

sacristii și altare, a văzut cum se sparg ușile caselor nobiliare, cum sunt scoși oamenii în stradă și uciși în văzul tuturor. A văzut ofițeri care ridicau sabia împotriva femeilor lipsite de apărare ca să le jefuiască, a văzut case dărâmate și case incendiate la trecerea acvilelor lui Napoleon. Brancaleone se întreba ce rău făcuseră ca să merite atâta cruzime, dar a și înțeles imediat că barbaria nu se justifică niciodată.

În timp ce trupele mulțumite reveneau la Barcelona, trecând din nou prin vadul în care așteptaseră noaptea precedentă și aducând cu ele carele ticsite de roadele jafului, Foresti a dat cu ochii de o casă mare, ascunsă în copaci, la care ducea un drum străjuit de chiparoși. Și-a zis că avea să fie un ultim serviciu adus generalului său în ziua aceea și a luat-o pe aleea nisipoasă, urmat de câțiva soldați, printre care și Brancaleone.

Au pătruns în proprietate ca niște jefuitori ce erau. Majordomului, un bătrânel pirpiriu care i-a ținut piept lui Foresti, i-au înfipt o baionetă în coapsă. Apoi au urcat scările în trombă, dând iama printre obiecte și au intrat în bucătărie ca să caute mâncare și vin. O bucătăreasă a fost violată, o slujnică a reușit să scape în ultima clipă. Au dat foc grajdului cu tot cu animale. Alte victime n-au fost pentru că institutoarea și dădaca, adevăratele stăpâne ale casei, s-au baricadat în pod împreună cu cele două copile, dintre care una era fiica stăpânului. Ceea ce n-au reușit a fost să nu se umple de păienjenișul, găinațul și praful adunate acolo de mai bine de șaizeci de ani.

În tabăra opusă, Brancaleone ținea toba în brațe și alerga după căpitanul care cerceta fiecare încăpere de la parter. Unde vedea ceva demn de interes, poruncea să fie rechiziționat. Astfel, i-au fost pe plac un serviciu de cafea din argint, un ceas cu pendulă, câteva vase din porțelan și altele, asta până să intre în cabinetul plin de cărți al stăpânului casei. Foresti, care era oarecum citit, și-a propus să scotocească un pic printre ele, poate găsea ceva care să-i placă lui Lechi.

N-a durat mult până să dea de cufărașul legat în catifea verde. I-a poruncit unui soldat să spargă ferecătura, a ridicat barele de cupru și, dând cu ochii de conținut, nu i-a venit să creadă că soarta fusese atât de generoasă. Nu era el expert în cărți vechi,

dar până și un neghiob știe să recunoască aurul atunci când îl vede. Iar cufărul acela ascundea o comoară. Foresti a știut-o de cum a văzut primul volum pe care l-a apucat la întâmplare. L-a deschis, l-a admirat preț de o clipă după capacitățile sale, a murmurat printre dinți „*Vecchio porco…*“ Apoi l-a lăsat pe un scaun în spatele mesei de scris și a pornit în căutarea altor comori. Înainte de a părăsi încăperea, a poruncit ca lada să fie încărcată în căruța care avea să plece ultima. Avea s-o păzească personal până la Barcelona, unde spera să aibă plăcerea să i-o ofere lui Lechi ca un cadou din partea sa.

Soldații s-au executat, cărțile au fost duse și nimeni n-a băgat de seamă ochii holbați ai junelui toboșar care privise scena din prag. După ce au ieșit toți, Brancaleone a intrat în cameră, s-a uitat în stânga și în dreapta, a luat cartea uitată pe scaun și a vârât-o în raniță. O fi crezut că era obligația lui, ca să-și slujească superiorul. Sau n-o fi crezut nimic, pentru că emoțiile acelei zile îi amorțiseră mintea. A închis ranița și a ieșit afară.

Foresti era deja pe drum, cu cărțile furate. Brancaleone a luat-o la picior pe aleea cu chiparoși, i-a zărit pe ai săi departe în zare. N-a apucat să strige să-l aștepte și pe el, toboșarul neînsemnat, căci tocmai atunci spre casă se îndrepta în goana calului un om gras, cu o înfățișare cam necioplită, în rasă monahală, dar călăreț desăvârșit; până să vadă că era înarmat și să se pună la adăpost a și primit un glonț care l-a lăsat lat pe marginea drumului. Călărețul n-a stat să vadă dacă era viu sau mort, era mult prea grăbit să ajungă acasă.

Brancaleone a simțit o durere intensă și arzătoare. Piciorul drept era tot o rană. S-a lăsat în voia sorții și a durerii, mângâindu-se la gândul că era aproape de mare și îi auzea cântecul, o muzică pe care o știa din copilărie. A stat așa o zi și o noapte, așteptându-și moartea. Când a fost găsit, era scăldat în sudoare și delira chemându-și mama. L-au pus într-o căruță ca pe un sac, alături de alți răniți.

— Nu ajunge viu, a fost de părere cineva.

Exact la fel credea și junele pescar, așa că a închis ochii, mulțumit că toate aveau să se întâmple așa cum prevăzuse.

2. Scurtă corespondență între *monsieur* Guillot și locțiitorul garnizoanei Barcelona, generalul Giuseppe Lechi, urmată de scrisoarea pe care capelanul Girabancas i-a înmânat-o aceluiași general în vara lui 1808

Dragul meu coreligionar,

Vă prezint respectele mele, în calitate de cetățean francez şi supus al lui Napoleon, şi doresc să vă fac cunoscut că am fost victima unui jaf.

Chiar ieri casa mea a fost vizitată de anumite trupe al căror superior sunteți domnia voastră. Soldații, foarte tineri, erau posedați de febra prădăciunii şi se purtau precum diavolii. N-au ezitat să distrugă, să violeze şi să fure tot ce le-a stat în cale, provocându-mi mari pierderi şi nereguli, cu atât mai dureroase şi mai nedrepte cu cât vin din partea propriilor mei concetățeni.

Sunt conştient că va fi cu neputință să-mi recapăt cele furate. Ca să nu mai vorbesc de starea de sănătate a oamenilor şi de fecioria pierdută a fetelor. Totuşi, sunt în drept să vă cer o compensație. Dacă într-un termen rezonabil mi se restituie cele treisprezece cărți care se aflau într-un sipet legat în catifea verde (inclusiv acesta), voi uita stricăciunile şi nu voi denunța faptele unor instanțe superioare. Nu mă siliți să vă reamintesc cu câtă fidelitate am slujit şi slujesc scumpa noastră patrie.

În aşteptarea veştilor vă salută

V.P. Guillot, 17 iunie 1808

Stimate coreligionar,

Sunt perfect conştient de greutățile prin care treceți în calitate de locțiitor al oraşului Barcelona, mai ales de când generalul Duhesme a plecat să asedieze Girona, dar mă văd obligat să vă reamintesc cererea pe care v-am făcut-o în misiva de acum două săptămâni şi la care n-am primit nici un răspuns.

Vă rog să-mi luați în seamă cuvintele, căci nu-mi stă în obicei să consum cerneala în zadar. Aştept şi vă salut,

Guillot, 3 iulie 1808

Domnule Lechi,

Răspunsul vostru se lasă aşteptat în van. Vă rog să-mi îndepliniţi cererea. N-aş vrea să cer ajutor la Paris.

Vă salută

Guillot, 10 iulie 1808

Domnule Guillot,

Mă deranjaţi cu o chestiune de o importanţă infimă. Dacă vreţi cărţi, duceţi-vă la o mânăstire şi luaţi-le din biblioteca de acolo, unde sunt multe. Iar dacă vreţi să vă plângeţi la Napoleon, n-aveţi decât. Împăratul nostru duce lipsă de distracţii. Vă întorc salutările.

General G. Lechi, 17 iulie 1808

Generale Lechi,

După ce v-am citit misiva îmi dau seama că mi-am ales un duşman cu care nu mă pot măsura. Cu umilinţă îmi schimb strategia şi vă ofer o sumă frumoasă de bani pentru cărţile mele, sperând ca aceasta să vă fie de ajutor în starea tristă în care se află vistieria voastră. Am încredinţarea că douăzeci de mii de peso în monedă forte vor fi suficiente. Le voi preda celui care-mi va aduce acasă lada de catifea verde şi conţinutul ei. Luaţi-o ca pe o dovadă de adeziune la cauza voastră, în care cred cu fervoare. Luaţi în considerare că nu veţi obţine mai mult de la vreun negustor oarecare dintre cei care mişună în oraşul care acum e al vostru. Ceea ce nu vă sfătuiesc.

Al vostru,

Guillot, 22 iulie 1808

În atenţia excelenţei sale, locţiitorul general Giuseppe Lechi,

Cum pesemne ştiţi, stăpânul şi prietenul meu Victor Philibert Guillot a fost arestat acum două zile, dimineaţa, silit să se ridice din pat şi să ia drumul închisorii din Cetăţuie pe ploaie. Mai târziu, un căpitan a venit în numele superiorilor săi – a dat numele domniei voastre şi pe cel al generalului Duhesme – şi ne-a anunţat că, dacă vrem să-l vedem liber pe stăpânul nostru, trebuie să-i dăm pe loc cei douăzeci de mii de peso în monedă forte.

Am îndrăznit să-l întreb ce s-ar putea întâmpla dacă refuzăm, iar după ce am primit o lovitură cu patul puştii, răspunsul său mi-a îngheţat sângele în vine, căci nu mi-am imaginat niciodată că în numele unei naţiuni atât de mărețe ca a domniei voastre se pot comite atâtea blestemăţii. Drept care i-am dat banii şi, deşi au trecut de atunci patru zile, n-am primit nici o veste de la domnul Guillot şi nici de la ceilalţi arestaţi, printre care ştim că se află comercianţi cu avere frumoasă, nobili de stirpe veche din oraş, stareţii mai multor mânăstiri şi câţiva vicari generali. În numele tuturor şi al nemângâiatelor lor familii, îmi ridic glasul pentru a vă implora să-i eliberaţi. Lăsaţi-i să revină la casele lor pentru a sărbători împreună cu familia aniversarea împăratului nostru, de care ne mai despart doar câteva ore.

Al vostru devotat,

Serafín Girabancas, 13 august 1808

Și iată că Filippo Brancaleone a intrat pentru a doua oară în Barcelona pe poarta San Antonio. De data aceasta în poziție orizontală și în entuziasmul mulțimii, care se înghesuia pe strada Spitalului încântată să primească atâția dușmani muribunzi sau grav răniți.

A fost pus pe un pat murdar și tare de la Spitalul Central, iar dacă a primit îngrijiri, acestea au avut loc în timp ce era inconștient, căci s-a trezit ars de sete și cu piciorul bandajat. Doar o duzină de frați ai carității aveau în grijă peste o mie de răniți aduși de pretutindeni – Martorell, Manresa, Igualada, Santpedor… –, drept care era mult mai lesne să mori acolo decât să ai parte de milă. Moartea soldaților invadatori era un motiv de bucurie pentru localnici și nu-i interesa defel pe francezi, nu merita osteneala.

Soldățelul pescar a avut puține clipe de luciditate în spital. Chiar treaz fiind i se părea că delirează. Ca atunci când a constatat că ranița îi fusese deschisă. Cu un efort uriaș a tras-o aproape și s-a uitat în ea. A suspinat ușurat văzând că volumul luat din casa cu chiparoși era acolo, supraviețuitor ca și el, dimpreună cu necazul lui. Dar alături de carte era o foaie tipărită, la care s-a uitat atent, dar în zadar.

— Nu știi să citești?

Întrebarea fusese pusă de un glas feminin. Ochi strălucitori și obraji îmbujorați. Fata a luat foaia și a citit corect și rar:

> Italieni: mulți camarazi ai voștri i-au părăsit pe francezi și navighează spre Sicilia. Au primit drept gratificație o livră de pâine, un rând de

haine civile, două sute de reali (trei sute dacă au predat pușca sau sulița) și ajutor pentru a sări zidul fără să fie văzuți. Nu vă lăsați înșelați de Napoleon, care e odrasla Prințului Întunericului și, precum acela, asasin, hoț și incendiator. La ce vă puteți aștepta de la unul născut doar ca să facă prăpăd? Dați sfară în țară de la Răsărit la Apus și fugiți, fraților, la casele voastre.

Conspiratorii de pretutindeni nu știau că Brancaleone se hotărâse să moară ca să nu mai asiste la orori precum cele de la Mataró. Nu știau nici că nu pricepea semnificația acelor cuvinte atât de complicate. Epuizat, s-a întins pe pat. Fata l-a învelit cu grijă, murmurând:

— Ești aidoma unui înger.

Brancaleone a închis ochii și a adormit. Sau a leșinat, cine știe. Când i-a deschis, după câteva ore sau câteva zile, fata era tot acolo, surâzând cu obraji îmbujorați și curioasă să-i pună întrebarea care-i ardea buzele încă de la prima lui trezire:

— Cum te cheamă?

— Filippo Brancaleone, a răspuns el cu un glas spart și pierit.

— Sărăcuțul de tine, un nume prea lung pentru tine!

— Dar pe tine?

— Eu sunt Rita Neu, spălătoreasă.

Spălătoreasa Rita Neu avea nouăsprezece ani și credea în îngeri. Dacă știa să citească, știa pentru că se încăpățânase să învețe în ciuda tuturor, chiar și a maică-sii, care se lăuda că îmbătrânise fără să fi deslușit nici măcar un cuvințel. În afară de asta, trudise ca un animal de povară de când se știa. Alături de mama ei, ca să învețe. De puțin timp, singură. Nu îi lipsea inițiativa, nici curajul sau talentul, iar dacă-și punea ceva în cap, vai de cel care i s-ar fi împotrivit. Cu Brancaleone erau semne că avea să fie tot așa.

Palid, slăbit și lungan cum era, junele rănit avea ceva de făptură din altă lume. Din uniformă îi rămăseseră doar cazaca zdrențuită și nădragii țepeni de cenușa noroiului și a sângelui uscat. În timpul popasului neprevăzut pe malul mării i se furaseră cizmele și pălăria, astfel că acum nu mai impresiona defel prin ținută. Iar mustața nu avea ce căuta acolo, ea nu-și amintea să fi văzut vreodată îngeri care să aibă nevoie să se radă. Trebuie precizat că îngerii în care credea juna spălătoreasă nu ezitau să-și

suflece mânecile și să ajute oamenii simpli la treabă, de exemplu la ridicarea caselor; căci cam asta făceau ei, erau dulgheri.

Așezată pe un scăunel șchiop, zile în șir spălătoreasa își lăsa laolaltă treburile ca să-i dea îngerului ei linguri de supă chioară cu dragostea unei mame. Timp în care, în tăcere, își punea planul la cale.

— Mâine vin să te iau, l-a anunțat ea într-o bună zi.

El a dat din cap și a zâmbit, ea i-a întors zâmbetul, amândoi au suspinat candid la unison. A, amorul, cum mișcă el lumea și cum poate el schimba pe neașteptate mersul poveștilor.

Prima poartă din zid care se deschidea dimineața era cea care dădea spre așezarea numită Gracia și căreia i se spunea poarta Îngerului. Numele îi venea de la o minune la care fusese martor un sfânt aflat în trecere prin oraș. Se spune că pelerinul nostru s-a întâlnit cu o ființă înaripată, cu capă și spadă, care stătea de pază la poarta cu pricina. Curios, l-a întrebat ce face acolo, iar răspunsul a fost:

— Păzesc Barcelona la porunca Atotputernicului.

Deși capitala catalană a fost de când se știe refractară autorităților străine, în ce privește îngerul nu au fost probleme. Singura discuție a fost doar dacă îngerul era Sfântul Mihail, Sfântul Gabriel, Sfântul Rafael sau alt emisar de prim rang, dar, cum lumea nu a ajuns la un acord și cum sfântul pelerin nu mai era acolo spre a fi întrebat, s-a hotărât să se ridice o statuie chiar pe locul acela; inițial, a fost statuia unui înger anonim, dar mai târziu a devenit Îngerul Păzitor și a generat un devotament enorm, căci zilnic, la prima oră, lumea se bulucea acolo așteptând ca poarta să fie descuiată de responsabilul cu cheile. Veneau mai ales femeile, căci se credea că îngerul avea slăbiciune pentru copii, cărora le veghea somnul și le trimitea vise frumoase.

A doua zi după ce-l cunoscuse pe soldatul Filippo Brancaleone, Rita Neu s-a dus la poarta Îngerului Păzitor și a aprins o lumânare. Apoi a spus un Tatăl nostru și a dat glas rugăminții:

— Sfinte Păzitor, dacă mă ajuți să-l salvez pe îngerașul italian, am să-ți aduc câte două lumânări în fiecare zi timp de un an întreg.

Spălătoreasa Rita Neu a recrutat un cvartet de conspiratori cu fratele ei José în frunte, spunându-le că aveau să salveze un înger. Cum îi erau îndatorați cu toții pentru că-i ajuta să răspândească manifeste, s-au supus fără crâcnire. Astfel, patru vlăjgani și spălătoreasa cea mai curajoasă din oraș au fost artizanii evadării forțate a lui Filippo Brancaleone, care, trezindu-se învelit cu cearșafuri albe și transportat pe o targă în plină stradă, a fost cât pe ce să moară de frică. Și-a zis că murise și se îndrepta spre Judecata de Apoi, așa că a început să facă ce știa mai bine, dar cu un glas tot mai avântat:

— *Altissima Regina pregai lo creatore se a voi piaxe que elio mande paxe…*

La care a primit un ghiont și un îndemn la tăcere. Dacă soldații francezi l-ar fi descoperit sub maldărul de rufe de spălat, ar fi fost judecați ca trădători și precis ar fi sfârșit pe esplanada Cetățuiei, atârnând cu picioarele la trei palme deasupra pământului.

Când mama i-a văzut pe cei patru vlăjgani și pe fiică-sa care aduceau rufele de la spital, și-a pus mâinile în cap și și-a zis că nu e treabă curată. Iar când de sub rufe a apărut băiatul, a pus piciorul în prag.

— Întreab-o pe Rita, mamă, a spus José, care conducea mica trupă.

Rita a ridicat din umeri, s-a uitat neliniștită în jur și a spus primul lucru care i-a venit în minte, adevărul curat:

— Nu puteam să-l las acolo…

Mama Maria a simțit că peste casa lor se lasă necazul și și-a strigat bărbatul ca să facă el ordine:

— Juan, fata ne-a adus un dezertor!

La care omul, beteag de vreo zece ani, a strigat din colțul lui:

— Lasă-i să intre, femeie, cu ușa închisă ne lămurim mai bine.

Iar după ce a primit lămuririle, a vrut să știe:

— Și la ce-o să ne servească un italian? Măcar știe să cânte operă?

Mama suspina de parcă peste casa lor s-ar fi prăvălit cele șapte plăgi, însă Rita și-a impus voința:

— Doar câteva zile, până se pune pe picioare, a spus ea, neștiind că asta însemna că îngerul avea să rămână toată viața.

Și a început să-l îngrijească. Seara îi doftoricea piciorul, îl hrănea cât mai bine, chiar luându-și de la gură. Între timp, mama ei nu înceta să facă descoperiri:

— Are mustață!

— Pentru că e străin.

— Nu prea mănâncă.

— Pentru că a pierdut obișnuința.

— Vorbește ciudat.

— Pentru că e italian.

— Ba eu cred că e aragonez și inventează vorbele astea ca să ne bage în ceață. N-ai văzut că seamănă cu negustorul de panglici de pe strada Argenteria, care e din Huesca?

Mariei băiatul nu i se părea defel angelic, ci mai curând un lup deghizat în miel, și se temea ca odată refăcut să nu le plătească mila și prostia violând-o pe fată, jefuind casa sau dedându-se lucruri și mai rele, cum făceau soldații italieni de când veniseră în oraș (cât și trupele de orice fel și de când e lumea lume). Totuși, pe măsură ce se însănătoșea, băiatul n-a făcut nimic din ce se temea. Își privea infirmiera cu niște ochi mari și vrăjiți și o întreba prin semne cu ce-i putea fi de ajutor. Ceea ce a lăsat-o pe viitoarea soacră mută de uimire. Mai ales când l-a văzut luând târnul și măturând curtea din spate cu un entuziasm care i-a lăsat pe toți cu gura căscată.

— Doar să nu fie un înger exterminator, spunea mama Maria.

Rita și Filippo s-au căsătorit cam pe ascuns două săptămâni mai târziu. Era deja scandalos să ascunzi un bărbățel în casă, dar și mai scandalos că fata era amorezată ca o proastă de el. Măcar să fie legală prostia, dacă ar fi întrebat careva.

— Bine, mărită-te cu el, dar, dacă vin ai lui după el, să știi că li-l dau și n-ai decât să-ți cauți unul de pe-aici, spunea mama.

Părintele Dionisio Bardaxí de Azara, baronul stareț de la Santa Anna, le-a făcut hatârul să le binecuvânteze unirea în schimbul unei donații și al unui munte de cearșafuri spălate. Căsnicia i-a priit soldățelului, care a început să pună carne pe el, să prindă culoare în obraji și să scape de expresia speriată de la început. Numai că matrimoniul nu îl scăpase de condiția de dezertor, nu exista amnistie pentru dezertorii însurați, așa că mult

timp tot n-a ieșit pe stradă, în schimb a făcut mari progrese în treburile casnice, astfel că mama soacră era cât se poate de fericită și exclama adesea:

— Sfântă Eulalia, dacă vin după el, îl ascund în latrină, mie nu mi-l ia nimeni!

Între timp, socrul, care abia putea să meargă și-și pierduse cheful pentru orice, s-a apucat să-l învețe să joace șah, asta fiind o treabă pentru bărbați, și trebuia să-i vezi seară de seară încruntați și dedicați lecțiilor. Care se terminau mai mereu cu țipetele maestrului:

— Trezește-te, tontule! La ce-ți folosesc turele, pot să știu și eu?

Brancaleone își cerea iertare că uitase de ture, de damă sau nu profitase de calea liberă a unui pion, dar a doua zi o luau de la început ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Iar când socrul îi lua o piesă neapărată, slobozea vechea exclamație: *Belin!*

Cert este că Rita venea acasă după o zi de muncă istovitoare și-și găsea părinții mulțumiți și soțul epuizat și surâzător. Cinau, atât cât își permiteau, după care se vârau imediat în pat, cu scuza frigului și a inexistenței unui brasero, unui încălzitor sau a unei feștile. Niciodată n-au fost mai fericiți pe întuneric. Din odaia lor, părinții îi auzeau râzând și se întrebau ce-o fi fost atât de amuzant, că nu-și imaginau nicicum.

Era vorba mai curând de un obstacol, dar nu pentru ei: cel al limbii. Filippo nu vorbea decât italiana, Rita doar catalana, astfel că o bună bucată de timp n-au prea înțeles vorbele celuilalt. Dar conversațiile lor n-aveau nevoie de sintaxă și uneori nici de cuvinte. Iar când exultau de fericire, accentele se apropiau și limbile lor diferite deveneau ca prin minune inteligibile. Atunci era ca și cum ar fi vorbit aceeași limbă și mureau de râs de atâtea coincidențe. Trebuia să-i vezi când unul arăta spre perete și striga, stricându-se de râs:

— *O finestra! O finestra!*

Sau frecându-se pe pântec extrem de bucuroși:

— *Mal di pancia! Mal de panxa!*

Dar tot mai mult îi interesa altă gramatică, în care făceau mari progrese. Filippo era neîndemânatic și nu se descurca printre

cordoanele și închizătorile rochiei Ritei. „Zău că am văzut orașe mai prost apărate“, își zicea, nu se știe în ce limbă. Ea râdea cu un râs ascuțit care făcea să i se întețească bătăile inimii, iar el se temea să nu fie auziți și să știe toți ce fac ei acolo, Isuse, ce rușine. Rita, te rog, *non potresti fare più silenzio, per favore*? Iar ea murea de plăcere auzind z-urile atât de fricative și repeta cuvintele cântând: *si-len-zzzio*, promițându-i cu toată seriozitatea să facă *silenzio* și că stătea cu el doar pentru zzz-urile lui. El nu pricepea nimic, dar n-avea importanță, pentru că reușise să-i desfacă corsetul, ea era acum mai vulnerabilă și mai dulce ca oricând, el murea de plăcere, iar ea ajungea la concluzia că italienii inventaseră opera fără nici un efort pentru că lângă ei îți venea să cânți de fericire.

Cu toate acestea, lui Filippo i-o fi fost cam greu să-și facă datoria de bărbat, pentru că era la fel de puțin expert ca și Rita cea bună și dulce, dar s-a prefăcut știutor în materie ca să n-o sperie, pentru că pe atunci de la bărbați se aștepta să fie la fel de pricepuți la femei ca la praful de pușcă. Astfel că, grație intuiției dată de Dumnezeu rasei umane, genovezul Filippo Brancaleone a nimerit manevrele necesare, căci după vreo zece luni prost calculate, într-o dimineață a venit pe lume primul și singurul lor fiu, un prunc deșirat și slab ca tatăl său, cu ochii îndrăzneți ai mamei, pe care Rita îl botezase cu mult înainte de a-l concepe: Ángel.

Rita Neu trudea ca o duzină de boi. În zilele în care ridica și preda rufele, adică joia și sâmbăta, o ajuta fratele ei la mânatul catârului și încărcatul șaretei. Astfel străbăteau toată Barcelona, trecând pe la clienți. La mânăstirile de maici ridicau sacii dintr-o deschizătură în zid, erau prea mari ca să treacă prin ferestruica turnantă. La cele de călugări erau primiți într-o săliță sau pe un culoar, unde așteptau, bine legate cu curele, cearșafurile, păturile, prosoapele și fețele de masă. Rasele erau puse într-un sac bine închis, ca să nu le vadă nimeni. Treceau și pe la Spitalul Santa Cruz, și pe la orfelinat, de unde nici nu puteau lua totul și trebuiau să mai facă un drum, cât și pe la o serie de case mari, deși acolo lucrurile stăteau altfel, preferau de obicei ca rufele să fie

spălate chiar acolo, iar spălătoreasa era primită ca o oficiantă a unui rit magic.

Și pe bună dreptate, căci procesul chiar avea ceva de ritual, începând cu sosirea Ritei înainte de revărsatul zorilor, ca să aibă timp să cerceteze obiectele la lumina unui felinar. Apoi separa lenjeria de îmbrăcăminte, cerea să se umple cazanele și albiile cu apă și cantitatea de cenușă de pus la fiert pentru momentul albirii. Petelor le dedica atenția unui medic pentru pacientul său și avea soluții secrete pentru toate, pe care nu le destăinuia nimănui. Dacă albiturile erau foarte îngălbenite, amesteca în apă urină veche sau găinaț de păsări de curte. Ca să scoată mirosul lăsat de aceste leacuri, clătea rufele în rozmarin sau lavandă. Petele de sânge, de vin sau cafea ieșeau cu apă acrită. Pentru hainele violete, mai dificile, avea bicarbonat de sodiu, pentru cele roșii, oțet de vitriol, iar pentru cele verzi, alaun și oțet.

Rochiile cucoanelor îi luau câteva zile de muncă. Înainte de a le pune la muiat, le împărțea pe căprării: catifea, mătase, tul, dantele, pe care le spăla pe rând și după culori. Le lăsa să se usuce la umbră și dădea indicații precise călcătoreselor să nu strice bunătate de rezultat. Apoi nu mai rămânea decât să fie cusute la loc, având grijă să nu rămână nimic pe dinafară și nici să nu se schimbe linia modei, lucru pe care Rita Neu îl făcea mai bine ca oricine. De aceea majoritatea doamnelor elegante din oraș nu voiau să se atingă nimeni altcineva de dulapurile lor.

Ani în șir, frații Rita și José Neu au urmat aceeași rutină. Călugărițele de la Santa María de Junqueras erau cele mai curate, spălatul rufelor se făcea săptămânal. Se duceau acolo în fiecare zi de luni, tot așa și la mânăstirea călugărilor capucini și la cea a franciscanilor de la San José, ambele pe Rambla, apoi la ce mai pica. Pe atunci, a spăla rufele săptămânal era culmea curățeniei. Marțea și miercurea erau rezervate spitalelor și așezămintelor publice, care reprezentau grosul, în timp ce vinerea era ziua dedicată clienților particulari.

Duceau rufele la spălătoria mânăstirii Santa Anna, unde mama îi aștepta cu albiile umplute cu apă, gata să pună la înmuiat lucrurile mai dificile, adică cele aduse de la spital, și având grijă să nu le amestece și să nu le confunde. Firește, ea fusese deschizătoarea

de drum în meserie. Înainte vreme folosea spălătoria de pe strada Rec, dar aceasta era prea departe și prea aglomerată. Fusese un adevărat noroc că părintele Dionisio le lăsase să folosească spălătoria mânăstirii. O făcuse pentru că Domnul însuși spune că vecinii trebuie să se ajute între ei, deși ea se grăbise să-l anunțe că era gata să spele gratis straiele sale și ale fraților de cin. Ba-i mai propusese, tot gratis, serviciile unui clopotar punctual și deloc vorbăreț, atunci când francezii aveau să le dea înapoi limbile clopotelor.

— Deocamdată doar pe timp de noapte, când e puțin probabil să fie descoperit. De la miezul nopții până la *prima*, a fost de acord starețul.

Și putea începe imediat să bată orele, pentru că singurele clopote întregi rămăseseră doar cele de acolo. Slujba cerea atenție și sacrificiu. Trebuia punctualitate ca să bați sferturile și mai ales să bați ora șapte dimineața cu niște bătăi prelungi, care să anunțe tot cartierul că începea o nouă zi. Însă postulantul era responsabil și serios, astfel că treaba a fost profitabilă pentru toți: meseria mamei a devenit o prosperă afacere de familie, Filippo bătea orele pe timp de noapte, iar starețului nu i s-a mai rupt sufletul de mila paracliserului, un om mai bătrân decât Matusalem, aproape orb, care nu mai avea nici cap și nici picioare ca să muncească la ore mici.

Totul părea să meargă mai departe ca de obicei. Oamenii precum Rita și maică-sa nu pricepeau ce căutau acolo atâția soldați francezi și de ce ocupaseră ei forturile dacă regele spusese că erau doar în trecere. N-aveau cum să știe că Fernando al VII-lea se retrăsese de câteva săptămâni bune la Bayonne și că-i lăsase în voia sorții pe cei care credeau în el. Iar asta încă dinainte ca majoritatea să se obișnuiască a-l numi rege, și nu principe de Asturias, ceea ce promitea un regat plin de emoții și mârșăvii, cum s-a și dovedit. Deși lumea e în stare de orice pentru a o lua de la capăt și a primi ceva nou, iar în zilele acelea tot ce-și doreau era să-și șteargă din amintire numele lui Godoy, pe care-l făceau vinovat de toate – pe bună dreptate – și-l porecliseră „Prințul Războiului“. N-aveau cum să știe nici că Joseph Bonaparte era acum noul monarh și că Madridul era mai agitat și mai răzvrătit

ca niciodată, pentru că în Catalonia comunicarea cu restul Spaniei se rupsese din cauza unei lupte care-i ținea pe francezi în corzi și pe spanioli cam tot așa. Dacă unii aveau puterea și cavaleria, ceilalți aveau sângele fierbinte al eroilor. Cu atâția dușmani pe cap, localnicii erau euforici, cu toate că nu-i de mirare că uneori nu mai știau de care parte erau. În definitiv, cei puternici sunt cei mai tari, indiferent dacă s-au născut în Italia, în Franța sau în satul Manresa.

Și-n timp ce toți o jinduiau și nimeni n-o obținea, Barcelona se transforma tot mai mult într-o insulă. De mult nu mai plecau corăbii spre America, de aici ruina patronilor de pânzeturi, care se vedeau nevoiți să-și închidă afacerea. Nici alte mărfuri nu mai ieșeau din oraș, ca să nu fie scoase pe ascuns și alte bogății. Peste tot se închideau prăvălii, foștii muncitori ai fabricilor umpleau străzile, făceau coadă la mila publică sau cerșeau pe Rambla supa zilnică împărțită de părinții capucini. Proviziile lipseau sau atingeau prețuri exorbitante, francezii îi sufocau pe cetățeni cu impozite absurde sau îi condamnau la moarte pe cei prinși că scot aur din oraș, iar cei bogați se exilau ca să nu dea socoteală, firește. În doar câteva săptămâni Barcelona s-a transformat într-un oraș-fantomă. Au rămas doar cei care n-aveau unde se duce și nici bani să-și cumpere permisele de plecare pe care, cu multă ipocrizie, le emiteau generalii Lechi și Duhesme.

Printre cei rămași s-a numărat și familia Ritei Neu. Printre cei plecați s-au numărat și mulți clienți ai spălătoriei. Începând cu starețul, cei cincisprezece canonici și cei patru comeseni permanenți de la Santa Anna care, ca toți oamenii Bisericii, erau partizanii regelui și dușmani feroci ai necredincioșilor de franzuji. Au plecat fără să stea pe gânduri și toți cei care avuseseră ceva de împărțit cu Lechi. Neguțători, nobilime, aristocrație scăpătată, clerici, autorități municipale sărăcite, toți au luat calea exilului.

Așa că Rita n-a avut încotro și a început să caute clienți francezi.

— Cică ar fi oameni curați, i-a spus maică-sii ca să se justifice. Se zice că Napoleon face baie în fiecare zi.

— Isuse! Ce exagerare! s-a închinat femeia.

Începutul a fost cu totul neașteptat, căci nu se luminase încă în acea zi de 14 august când s-au auzit niște bubuituri puternice în ușă. Mare agitație în odaia în care Rita Neu dormea cu îngerul ei dezertor. „Imediat!“ a strigat cineva în timp ce Brancaleone fugea să se ascundă sub scară. Rita s-a îmbrăcat la iuțeală, cu inima bătându-i nebunește, și a coborât în camera mare de la parter, unde mama ei le dădea cu mâinile tremurânde câte un pahar cu apă celor doi soldați francezi înarmați și cu chipuri deloc prietenoase.

— Locuiește aici o spălătoreasă? a întrebat unul cu accent franțuzesc puternic.

— Da, domnilor, eu sunt aceea, a făcut Rita un pas înainte.

— Bine, vii cu noi.

Mamă și fiică s-au privit speriate, Brancaleone se întreba dacă să iasă sau nu din ascunzătoare, zbătându-se între iubire și panică. Maria a dat să întrebe unde o duceau, dar Rita a făcut-o să tacă doar cu o privire: circulau povești teribile despre soldați care uciseseră pentru mult mai puțin.

— Ai grijă de îngerul meu, mamă, i-a șoptit la ureche, profitând de îmbrățișarea de despărțire și aruncând o ultimă privire în josul scării, după care s-a întors spre soldații care sâsâiau oarece pe sub mustăți:

— Sunt gata.

Oamenii s-au grăbit să dea apa pe gât, femeile au strâns din dinți și trioul a ieșit în stradă. Filippo a plâns în ascunzătoarea lui până a venit soacră-sa să-l potolească.

Pe stradă, soldații pășeau marțiali înainte, iar în urma lor mergea Rita, demnă precum o prințesă dusă la spânzurătoare. Au străbătut strada care ducea spre Rambla, au trecut pe sub vechea poartă Santa Anna, străjuită de turnurile ruinate ale unui zid foarte vechi și inutil de secole și au ieșit în fața fostului colegiu iezuit de la Cordelles. Rita nu avea ochi pentru nimeni, deși s-a încrucișat cu niște cunoștințe. Nu s-a uitat nici la palatul marchizei de Moja, care avea ferestrele deschise, nici la casele părăginite zise „ale zidului vechi“ din fața bisericii Belén. Nu a aruncat nici o privire spre tarabele pieței stradale din fața mânăstirii San José, unde strada se lărgea și unde autoritățile pietruiseră

locul pentru a facilita comerțul. Locul se numea Llano de la Boquería.

Rambla parcă nu se mai termina; îngrijorată cum era și întrebându-se încotro mergeau, Rita era convinsă că o duceau într-o carceră a garnizoanei de la Atarazanas. Astfel că, lăsând în urmă piața teatrului Santa Cruz, pustiu în zilele acelea de război, ocolind apoi impunătoarele ziduri care izolau mânăstirea capucinilor, Rita Neu a fost scuturată de un fior de spaimă. Înaintea ochilor, masiva clădire militară bara orizontul. În spate era marea, deși nu se vedea, căci pe atunci Rambla era o cale închisă pe ambele laturi și care nu ducea nicăieri. Nu avea scăpare. S-a uitat cu jale la povârnișul abrupt care despărțea garnizoana de la Huerto de altă mânăstire, San Francisco. Pe acolo se ajungea la drumul superb care urma zidul de apărare al orașului, de la Rambla la Cetățuie, de pe care aveai o priveliște superbă: portul, pânzele corăbiilor, orizontul, cerul. Singura priveliște de care se puteau bucura atunci barcelonezii, desigur, cu excepția celor puțini care reușeau să se îmbarce. La piciorul zidului se întindea o stradă murdară și plină de funingine, numită a Zidului de Jos și umblată doar de cei care munceau pe chei. Ceva mai încolo, blocuri de piatră opreau loviturile de berbece ale valurilor, oferind un spectacol pe cinste celor care veneau să se plimbe aici duminica și în zilele de sărbătoare.

La mare se gândea Rita, la cât de mult trecuse de când n-o mai admirase când, spre marea ei mirare, soldații au făcut la dreapta și s-au dus glonț la poarta palatului neguțătorului Francisco March, vizavi de poarta Santa Madrona. Era o clădire neoclasică, pe care mulți o considerau oribilă, fără alte ornamente decât câteva balcoane care dădeau spre Rambla și atât de monumentală, încât părea făcută pentru a fi uzurpată de cei puternici.

Soldații au intrat, au traversat vestibulul și au ieșit într-o grădină pătrată cu aer de curte de garnizoană, unde i-au arătat două cufere care așteptau acolo. Iar unul a zis:

— Până mâine-seară totul trebuie să fie curat și în perfectă stare.

Cuvintele n-au sunat deloc prietenos, însă Rita a răsuflat ușurată. Nu era vorba decât de spălat. Rufele unui baștan aflat

într-o situație de compromis. Cuferele erau pline de fețe de masă. Din pânză bună, cu broderii și îngrozitor de murdare. Mai erau și vreo șaptezeci de șervete, în aceeași stare. Părea să fie o pradă de război, pesemne că așa și era.

— Am înțeles, a spus ea, pricepând că nu era chip să cârtească.

A muncit pe rupte treizeci de ore neîntrerupt. Grădina a transformat-o în spălătorie, le-a cerut soldaților albii, pe care aceștia le-au rechiziționat de prin vecini, sub amenințarea baionetelor; din fericire, un soare arzător a fost de partea ei și a uscat pânzeturile repede. La ora trei după-amiază fețele de masă erau gata, iar chelăreasa se uita la ele ca la o minune.

Seara, autoritățile franceze au dat un banchet pe fețele de masă care arătau ca scoase din cutie. Se sărbătorea ziua de naștere a lui Bonaparte. Vinul a curs gârlă, mâncarea a fost savuroasă, de pe Montjuïc s-au tras salve de artilerie noaptea și încă o dată în zori. La desert, isprava spălătoresei a devenit subiect de discuție între femei și a provocat atâta admirație, încât înainte de închinarea finală, câteva doamne se hotărâseră de-acum că nu se puteau lipsi de serviciile ei.

Firește, închinarea a rostit-o Giuseppe Lechi într-o franceză pompoasă, în timp ce amanta sa, răpitor de frumoasa *Madame* La Ruga, privea distrată pe geam, admirând Rambla și gândindu-se la altceva, în vreme ce toți bărbații de la masă făceau eforturi să nu se holbeze la decolteul alb, pietros și îmbelșugat, iar Lechi vorbea întruna, mândru, conștient de invidia celor prezenți și regretând absența eroicului Duhesne, în a cărui casă se aflau, în definitiv, care nu se putea bucura de serata atât de reușită pentru că se înverșuna să cucerească Ierunda lui Gnaeus Pompeius, care se încăpățâna totuși să nu se predea.

MADAME LA RUGA
(?-?)

Ce miracol de frumusețe feminină, ce minune a naturii, ce contribuție la istoria noastră reprezintă această femeie nepereche! *Madame* La Ruga e, trebuie să vă spunem, mai curând fantasma unei femei decât una în carne și oase. Nu știm nici unde sau când s-a născut, nici care era numele ei real, după anul 1809 i se pierde urma și singura ocupație cunoscută e cea de amantă a lui Giuseppe Lechi sau, dacă preferați, de curtezană sau însoțitoare.

Pare-se că la finele insipidului secol al XVIII-lea era soția unui avocat milanez, alături de care mult trebuie că se plictisise îngrozitor. A devenit repede amanta lui Joachim Murat, căsătorit pe atunci cu Carolina Bonaparte, sora cea mică a lui Napoleon. Se spune că împăratul însuși l-a convins să o părăsească, pentru că era prea vrăjit de farmecele ei sau pentru că o neglija pe Carolina. Poate că asta a și aruncat-o în brațele lui Lechi, erau suflete gemene. Cu Lechi a ajuns la Barcelona, unde a devenit repede celebră. Se spune că-i plăcea să se aplece peste balconul palatului Sessa-Larrand numărul 28, unde locuia cu iubitul ei. Decolteuri mult prea adânci, după moda napolitană, scandalizau habotnicele și atrăgeau trecătorii, iscând nu puține conflicte la orele de vârf. Popularitatea ei a ajuns atât de mare, încât mai multe prostituate au dorit să o imite, luându-și diverse nume, precum Franțuzita, Garsona, Mareșala sau Caporala.

Se dă ca sigură încercarea ei de a fugi din oraș cu două cufere burdușite cu lucruri furate de la amantul ei. După 1809 nu se mai știe nimic de ea. Dacă a rămas acolo, dacă s-a întors sau a

dispărut, nimeni n-a aflat. La urma urmei, femeile nu scriu istoria, poate doar o pagină de dicționar bizar.

Din *Dicționarul excentricilor și egocentricilor*
din Barcelona de odinioară
Tipografia La Acacia, Argentona, 1870

La două zile după ce Barcelona s-a cutremurat de salvele de tun de pe Montjuïc, Rita Neu se cutremura toată auzind întâmplător o discuție. Împăturea cearșafuri murdare la spitalul Santa Cruz pentru a fi mai ușor de transportat, când a auzit un glas bărbătesc care-l întreba pe un Frate al Carității, un bătrân aproape mumificat de vârstă, dacă știa ceva de un tânăr soldat genovez, un lungan slăbănog pe nume Brancaleone, care sosise acolo la jumătatea lui iunie, rănit la un picior. Infirmierul a îngăimat cu un firicel de voce:

— Cine vrea să știe?

— Ramón Casanova, comisar general de poliție.

— A, a zis moșul, impresionat, după care s-a scufundat într-o meditație letargică.

— Îl cunoști deci pe genovezul de care-ți zic?

— Genovez? N-o fi napolitan?

— E genovez! s-a răstit Casanova nerăbdător.

— Și funcția asta de comisar de poliție e mai nouă, nu-i așa?

— E recent creată, părinte. Are cel mult optsprezece ani.

— Funcția?

— Genovezul!

— Da, ai mai zis asta. Genovez. Tânăr. Și ziceai că era rănit la un picior?

— Da, părinte, așa am zis.

— Da' mai'nainte nu erai polițai, nu?

— Nu, părinte, eram avocat.

— Aha, dar francezii au avut încredere în mata. Trebuie că ești de-al lor, a cugetat moșul, fața i s-a încrețit toată de atâta perspicacitate.

— Gândește-te, părinte. Caut un bărbat tânăr, slăbănog și lungan, cu o figură tristă și rănit la un picior. Și genovez.

— Aha. Da' de figura tristă n-ai zis până acum. Lasă-mă să mă gândesc, și-a scărpinat moșul barba îndelung. Da' la spital l-ai căutat?

— Pat cu pat!

— Și nu l-ai găsit?

— Păi, ce crezi? a urlat Casanova.

— O fi murit, Dumnezeu să-l odihnească, a spus călugărul abia auzit.

— Bun, dacă a murit, ce-ați făcut cu lucrurile lui?

— Și poliția asta nouă o să urmărească și preoții, și călugărițele?

— Doar dacă nu ascultă de autorități.

— Parcă știam că legile voastre sunt deranjate doar prin faptul că existăm.

— Te-am întrebat de lucrurile lui, părinte. Refuzi să răspunzi autorității?

— Lucrurile lui?

— O legătură, o boccea, ce-o fi avut la el.

Rita se sufoca. Se prefăcea că muncește, dar împăturise deja de trei ori același cearșaf. Polițaiul știa exact ce căuta. Cu cât auzea mai mult, cu atât era mai speriată.

— Pe morți îi ducem la groapa comună, sărmanii de ei, a lămurit călugărul într-un târziu.

— Cu sau fără lucruri?

— Asta aș vrea să știu și eu, s-a bâțâit moșul și a suspinat de trei ori. Da' mai bine întreabă-l pe paznicul cimitirului, că tare-i place să caute prin buzunarele morților.

Dar Casanova se săturase să caute degeaba. S-a întâmplat exact de ce se temea Rita, s-a pomenit nas în nas cu polițaiul cel furios, care n-a lăsat-o să treacă:

— Ei, tu! Vii des pe aici?

— O dată pe săptămână, domnule.

— N-ai văzut un soldat tânăr, cam de vârsta ta, rănit la un picior?

— Nu, domnule; nu cred, domnule, s-a corectat ea apoi, că prea rapid răspunsese prima oară.

— Cum te cheamă?

— Rita Neu, domnule.

În clipa aceea, bătrânul călugăr, parcă trezit din somn, a tresărit și s-a apropiat de ei, vrând să fie de folos:

— Fato, nu-ți aduci aminte de bietul băiat căruia îi dădeai supa cu lingura în gură? Nu era genovez?

Frica îi întuneca Ritei privirile.

— Nu… nu știu… nu sunt sigură, părinte.

Numai că bătrânul se înviorase brusc, chiar și glasul îi suna mai tare:

— Ba eu sunt singur, a arătat el spre un pat de la geam, parcă vă văd aievea, uite, chiar acolo!

Acum Casanova își îndreptase toată atenția asupra Ritei.

— Tu știi unde se află!

— Nu, domnule. Cred că a murit.

— Ca atâția alții, sărăcuțul, l-a iertat Dumnezeu, s-a întristat călugărul.

— De unde știi?

— Pentru că azi a fost, mâine n-a mai fost, a spus Rita.

Călugărul s-a simțit dator să intervină, ridicând un deget zbârcit:

— Asta înseamnă că a murit. Fantomele nu există, vă spun eu. Oricât s-ar spune că pe aici sunt din belșug, eu n-am văzut nici una. Iar dacă genovezul ar fi o fantomă, tot nu v-ar ajuta la nimic. Că doar n-o să arestați o fantomă. Auzi, carcera Cetățuiei ticsită de fantome, să mori de râs, nu alta…

RAMÓN CASANOVA
(1756-?)

Urmând vechiul proverb latinesc *similis simili gaudet*, ceea ce s-ar putea traduce prin *cine se aseamănă se adună*, Giuseppe Lechi, la recomandarea unui viceconsul francez, a dispus ca Ramón Casanova să fie brațul său drept în represiunea Barcelonei. Până la 30 iulie 1808, când a fost numit comisar general de poliție, Casanova era un avocat și un agent comercial de cincizeci și doi de ani, cu singurul merit de a se fi însurat cu fiica unui consilier de primărie. Om lipsit de scrupule, dar enorm de ambițios, n-a ezitat să se vândă francezilor spre propriul său beneficiu și în dauna tuturor celorlalți, căci tehnicile sale de represiune s-au dovedit cele mai arbitrare și criminale din vremea aceea. Corpul polițienesc, format sub ordinele sale, a fost un exemplu de corupție și rele practici, având ca principal succes descoperirea conspirației din mai 1809 și trimiterea la eșafod a căpeteniilor. În timpul mandatului său mortalitatea la Barcelona s-a situat printre cele mai mari din istorie, iar eficiența activității sale a întrecut-o pe cea a tuturor corpurilor represive din perioada burbonică, inclusiv Inchiziția. Iar el a ajuns într-un timp record unul dintre cei mai bogați oameni din oraș.

Logic, activitatea poliției nu provoca tocmai simpatie printre barcelonezi, cum bine o demonstrează un cuplet popular care a supraviețuit trecerii timpului:

Policies e francesos,
La fam us matarà.

La divina justícia
Bon càstig us darà.[1]

Sfârșitul măreției acestui atât de onorabil personaj a fost marcat de scandal când s-a descoperit o crimă oribilă, cea a cămătarului Giuseppe Cantón, ucis cu lovituri de pumnal de către oamenii lui și aruncat de pe o coastă a muntelui Montjuïc, după ce i s-a confiscat averea, ca să nu vorbească. Nou-venitul general Pierre Francois Augereau, doritor să spele numele alor săi și să câștige simpatia populației, l-a silit să-și recunoască faptele în fața comisiei judiciare, l-a plimbat în cătușe sub privirile tuturor și l-a deportat în Franța, alături de alți complici ai săi.

Poate că, dacă Napoleon n-ar fi căzut, iar odată cu el și imperiul, Casanova ar fi putrezit în închisorile din Franța și acum am fi în măsură să le prezentăm curioșilor date mai exacte despre sfârșitul lui. Numai că lucrurile au stat altfel: Napoleon a căzut, aceasta a schimbat soarta a mii de oameni, inclusiv pe cea a barcelonezului nostru, care pe la 1816 s-o fi văzut eliberat și cine știe în ce fel și-o fi administrat el zilele, averea și memoria rămase.

Din *Dicționarul excentricilor și egocentricilor din Barcelona de odinioară*
Tipografia La Acacia, Argentona, 1870

---

1 Polițai și francezi / de foame veți crăpa / dreptatea divină / bună pedeapsă vă va da (în catalană, în original).

În ziua întâlnirii cu Ramón Casanova la spital, Rita a ajuns acasă mai devreme, după ce verificase cu grijă dacă nu e urmărită. S-a dus direct la îngerul ei ca să-i spună că era în mare primejdie.

— Ce ai în desaga aia și de ce o caută francezii?

Brancaleone nu avea secrete față de Rita. A închis ușa și fereastra odăii și a tras de sub pat o legătură pe care a desfăcut-o pe pat. Sub privirile lor uimite a apărut cartea lui *monsieur* Guillot, la care s-au uitat fără a pricepe nimic.

— Nu se poate să caute doar o carte, altceva nu ai?

Brancaleone a clătinat din cap, tremurându-și buclele. Titlul cărții era lung și complicat și, firește, nu le spunea nimic, mai ales lui Filippo, care nu știa să citească.

— Trebuie să o dau înapoi. Când se vor mai potoli vremurile.

— Și crezi tu că asta se va întâmpla într-o bună zi? l-a mângâiat ea pe obraji și l-a sărutat pe vârful nasului.

— Am încredere că da, a zâmbit naiv îngerul.

— Atunci cred și eu.

După care a dat fuga la mama ei cu o rugăminte care nu suferea amânare:

— Ajută-mă să-l ascundem pe îngerul meu de soldații care-l caută!

Maria s-a înfiorat toată. Și-a legat espadrilele, și-a pus pe cap basmaua de duminică, iar lui Filippo i-a dat o pălărie uriașă, care-i cădea până spre bărbie, l-a luat de o aripă și l-a dus pe strada Pi, la casa Cortada, locuința singurei ființe în stare să-i ajute: *don* Rafael Amat, primul baron de Maldà.

Pe drum n-au văzut decât străzi pustii și niște ofițeri care lipeau pe ziduri ultimul decret al lui Duhesme: „În numele Majestății Sale Împăratul Francezilor și rege al Italiei, orașul Barcelona se declară în stare de asediu“. Nu i-au dat importanță.

La palatul lui *don* Rafael era zarvă mare. Maria a cerut să fie primită de baron, dar majordomul s-a strâmbat:

— Nu cred că se poate, *don* Rafael e nervos.

— Nu și-a luat micul dejun? Atunci venim mai târziu, a spus ea, cunoscând obiceiurile casei și ale stăpânului.

— E mult mai rău, a rostit grav majordomul.

— Noi venim pentru o problemă de viață și de moarte, a subliniat femeia, care avea și ea motive de nervozitate.

Baronul era un excentric, dar avea o inimă bună. Sau cel puțin avea mare grijă ca lumea să creadă asta, drept care a catadicsit să o primească. Maria a urcat scările trăgându-și ginerele după ea, iar în anticameră, unde nobilul își aștepta micul dejun, a făcut o reverență respectuoasă.

— Bună ziua, excelență, Dumnezeu să vă răsplătească.

Baronul a mijit ochii. O cunoștea pe Maria de când era o copilă. Îl slujise o viață, ca spălătoreasă, ajutor la bucătărie, ba chiar și cameristă a răposatei sale soții, fără a da vreodată cel mai mic prilej de nemulțumire. Îi binecuvântase căsătoria cu un tânăr cam petrecăreț și neiubitor de muncă, îi dăruise o tavă cu fructe din propria sa livadă când i se născuseră copiii, băiatul, semănând leit cu taică-său, dar și mai descreierat, și fata, care era maică-sa întreagă. Pe junele lungan care-i stătea acum înainte nu-l mai văzuse, lucru ciudat, căci îi știa bine pe băieții din zonă, pe care uneori îi urmărea printr-o lunetă care-l costase o avere, dar care-și scotea banii din plin pentru că-i producea multe bucurii. Pe acesta însă nu-l mai văzuse, era un mister care se cerea dezlegat degrabă, numai că Maria i-a luat-o înainte:

— Vi-l prezint pe Filippo, excelență.

— Fi-lip-po, a savurat numele baronul, căscând ochii și încercând să stea drept. Oi fi napolitan?

— Nu, a sărit Maria, e genovez, excelență.

— A, Genova e cu totul altceva. Pământ de navigatori. Și câți ani ai, băiete? a întrebat bătrânul nobil, murind de curiozitate să audă glasul neașteptatului vizitator.

Dar tot Maria a sărit să răspundă:

— Are șaptesprezece ani.

— I-auzi, șaptesprezece! Mai mult de paisprezece nu-i dădeam.

— Asta pentru că e plăpând, dar când o să mănânce mai cu poftă…

— A, nu, e bine așa, Maria. Are pielea albă ca un heruvim!

Maria nu i-a spus că asta era și părerea fie-sii. Și nici că heruvimul era însurat și aștepta un copil.

— Și ce poate face pentru tine moșul? a întrebat baronul fără să se uite la ea, cu un surâs vrăjit pe chip și cercetându-l pe vizitator cu niște ochi care roiau precum furnicile în jurul furnicarului.

— Îl caută francezii pentru că e dezertor, excelență.

— A, dezertor, mare lucru, a zâmbit *don* Rafael, privindu-l extaziat pe junele care-și scărpina o ureche. Foarte bine. Cu condiția să nu pună mâna pe tine, firește.

Baronul a râs nervos, interpelatul a tăcut, soacra a intervenit din nou:

— Tocmai de aia vi l-am adus, excelență. Poate ne ajutați. Să știți că băiatul are calități.

— Văd, văd, a cântărit baronul afacerea; și, dacă nu mă înșel, principala calitate e că o fi fermecat-o pe fiică-ta, nu?

Maria a roșit.

— Nu te rușina, femeie, Rita știe ce vrea, a știut mereu. Ia zi, cu ce pot eu să vă ajut?

— Ascunzându-l, excelență. Aveți o casă respectabilă, aici n-o să-l caute.

— Vai, femeie, tigrii ăștia de francezi nu respectă nimic, nici pe Dumnezeu!

— Mă gândeam să stea în pod, e plin de vechituri…

— Și de șobolani! Nu, nu, nu e un loc pentru el!

— Orice ascunzătoare e bună, excelență…

Buzele fine ale baronului s-au strâmbat:

— Nu, nu-mi place. Și nici nu se poate: chiar mâine vine să se instaleze aici unul dintre… francezii ăia. Un ofițer de rangul doi, nici măcar unul de vază, deși e tot aia, animalele astea sunt

o apă și-un pământ. Am obligația să-l hrănesc pe el și pe caii lui, e tot aia, iar dacă refuz, o să-mi confiște casa. Ce părere ai?

— E groaznic!

— E groaznic, dar n-am încotro. Ba am: să plec înainte de a da ochii cu el.

— Plecați?!

Maria era deznădăjduită, dacă baronul părăsea Barcelona, ginerele ei era ca și mort.

— Am deja pașaportul. Doctorul meu personal mi-a recomandat să schimb aerul – lipsa de libertate îmi face rău la plămâni! Și ăia au fost de acord, mare minune. Am auzit că se pregătește un atac serios asupra orașului. La vârsta mea nu cred că aș suporta. Mâine plec la Vic, unde marchiza de Castellbell are gentilețea de a mă găzdui.

Marchiza de Castellbell era fiica cea mare a lui *don* Rafael, care în urmă cu două decenii se măritase cu vărul lui primar Gaietà Maria d'Amat, marchiz prin naștere. Baronul era atât de mândru, încât se referea la fiică-sa doar cu titlul ei nobiliar, căci altminteri femeia purta un nume deloc frumos: Maria Escolástica.

— Și-o să fiți mult timp plecat, excelență?

— Atât cât trebuie până să văd iar străzile astea curățate de francezi, a rostit el ca și cum ar fi închis un lacăt, după care s-a cufundat într-o tăcere meditativă.

— Nu știam că plecați, excelență. Permiteți să vă spun că vă vom duce dorul. Orașul n-o să mai fie la fel fără domnia voastră.

— Știu, femeie, știu. La anii mei e dureros să lași Barcelona lipsită de ultimul stâlp al familiei mele… e o mare pierdere. Dar ce vrei, trebuie să joc cum mi se cântă… Și revenind la băiatul Filippo…

— Nu mai e nimic de spus, excelență, iertați-mă că v-am deranjat în preziua plecării, e numai vina mea…

— Nu, nu, așteaptă o clipă, femeie, a ridicat baronul un deget în sus: *Magister alius casus!* Nu crezi?

Maria a rămas stană de piatră, neștiind dacă să-i dea dreptate sau nu, ca de fiecare dată când auzea cuvinte străine. Baronul a tradus:

— Hazardul e al doilea învățător, Maria. Deși în latină sună mai bine, și în limba noastră e cât se poate de adevărat. Chiar

mă gândeam că mâine am nevoie urgentă de un paj care să mă însoțească în exil, așa că vizita ta a fost providențială, o mană cerească!

Tocmai atunci a intrat majordomul, anunțând că ciocolata era servită.

— A, ciocolata! Aproape am uitat că mi-e foame. Vin, vin acuși. Dar mai întâi să tranșăm afacerea. Spune, băiete, ai oarece experiență ca paj sau asistent?

Filippo a deschis gura, dar ca de obicei a răspuns Maria:

— Nici una, excelență. E o nulitate în toate cele.

— N-are a face, nu trebuie să fii doctor ca să încarci cufere. Să încarci un cufăr poți, nu-i așa?

— Băiatul e șchiop, excelență.

— Zău? Ia să văd, pășește un pic până la ușă, băiete. Așa, foarte bine. Aha. Ai picioarele bine formate și fesele puternice, a tras baronul concluzia de parcă ar fi prețăluit un armăsar, apoi a țopăit emoționat. O minune! Să i se dea o livrea și o pălărie! E bine, băiete? Ai să călătorești cu mine în trăsură și ai să mă ajuți tot timpul. Îți place salamul? Ginerele meu are salam de cea mai bună calitate.

— Nu cred că a gustat vreodată așa ceva, excelență, și ca să fiu sinceră, cred că…

Dar baronul a întrerupt-o fluturând nervos din mână. Excelența sa își pierduse răbdarea.

— Dar mai taci, femeie, lasă-l pe micul paj să răspundă. Sau nulitatea e și mută?

— Nu, domnule, a grăit Filippo Brancaleone spre mirarea soacră-sii.

Don Rafael Amat, prim-baron de Maldà, om ancorat în bunele tradiții, care folosea și acum perucă și ciorapi de mătase, care-i ura pe francezi, iubea Inchiziția, se temea de furtună, admira tinereii, iar în clipele de răgaz scria într-un caiet și cânta la clavicord, a zâmbit extrem de satisfăcut. Vocea noului paj, pe care ardea de curiozitate să-l vadă în uniformă, tocmai îi răscolise așteptările.

RAFAEL D'AMAT I CORTADA, BARON DE MALDÀ (1746-1819)

Rafael d'Amat s-a născut nobil, nepot al unui arhiepiscop din Tarragona (din partea mamei) și al unui vicerege al Perului (din partea tatălui), dar a fost făcut baron de regele Carlos III. A învățat la iezuiții Colegiului din Cordelles, deși se spune că studiile nu prea i-au folosit în afară de a-l transforma într-un catolic aproape fanatic. La douăzeci de ani a făcut ce era de făcut, adică s-a însurat cu o verișoară, Esperanca d'Amat i Rocabertí, cu care a zămislit în mod disciplinat opt copii, din care au trăit șase. Femeia a murit în 1788, iar el nu s-a recăsătorit niciodată, nu se știe dacă din lipsă de chef sau de candidate.

Pe 10 iulie 1769, la douăzeci și trei de ani, baronul a început să scrie un jurnal. L-a continuat timp de cincizeci de ani, până la 14 februarie 1819, cu puțin înainte de a muri, și l-a intitulat *Calaix de sastre* (*Talmeș-balmeș*). În jurnal a notat tot: starea vremii, zilele sfinților, liturghia, evenimentele care se succedau în oraș, nunțile despre care afla, plimbările și mesele. Și-a cultivat și alte pasiuni în afară de scris: clavecinul, ciocolata, tutunul, slujba zilnică, sărbătorile importante ale orașului, piersicile umplute cu carne și băieții tineri. Pe aceștia din urmă îi invita acasă și le cânta câte o bucată de Bach sau le citea din Biblie. Apoi își așternea în jurnal impresiile, atât ale sale, cât și ale lor.

În septembrie 1809 baronul a trebuit să se exileze din Barcelona, ca mulți alții de condiția sa, de frica francezilor. A revenit, euforic, în mai 1814, strigând „Trăiască regele Fernando VII, trăiască regatul Spaniei, trăiască Barcelona și moarte Constituției, bună doar de împachetat săpun!"

Jurnalul său se păstrează în Arhiva Istorică a orașului. Cuprinde mai bine de șaizeci de caiete. Nici un editor n-a îndrăznit să-l publice integral. În palatul unde s-a născut, a trăit și a murit funcționează în prezent o galerie comercială care-i perpetuează cum-necum numele.

Din *Dicționarul excentricilor și egocentricilor din Barcelona de odinioară*
Tipografia La Acacia, Argentona, 1870

3. Scrisoarea lui Josep Xifré i Casas către prietenul său V.P. Guillot și răspunsul acestuia

Havana, 1 aprilie 1809

Drag prieten de departe,

Epistola ta mi-a adus atât marea bucurie de a mi te reaminti, cât şi marea tristețe de a afla de pierderea comorilor din biblioteca ta. Ca iubitor de lucruri frumoase şi înălțătoare, înțeleg bine că ți-e greu să regăseşti bucuria după asemenea infamie şi că ai avut nevoie de evadarea pe care o presupune cunoaşterea altor locuri întru calmarea spiritului. Cât despre delăsarea şi apatia în care spui că te-ai cufundat, permite-mi să spun că sunt mândru că n-ai fost în stare de anumite fapte josnice menite a recupera cele furate. A plăti răutatea cu răutate o poate face oricine, pe când a răspunde cu moderație e dat doar marilor spirite. În cazul de față, resemnarea ta mă face să te prețuiesc şi mai mult ca om şi ca prieten.

Aş vrea să-ți pot da vreun sfat folositor, deşi bănuiesc că oi fi făcut de-acum tot ce-ți zic. Oi fi scris librarilor de încredere, asta dacă mai merită vreunul să fie numit astfel în aceste vremuri furtunoase. Oi fi căutat în depozitele lor, oi fi citit atent cataloagele şi oi fi cercetat pe tarabele de pe stradă. Acelaşi lucru şi cu comercianții străini, presupun. Ştiu din sursă sigură că în breasla negutătorilor de cărți veştile se răspândesc cu viteza prafului de puşcă, aşa că dacă află unul, le dă de ştire celorlalți. Dar toate astea le ştii mai bine decât mine. Îmi pare rău că nu-ți pot fi de mai mare ajutor.

Îmi ceri veşti despre trecerea mea prin lume. Ei bine, afacerile cubaneze au fost prospere şi n-am de ce să mă plâng câtuşi de puțin. Totuşi, chiar şi aerul cald al insulei devine irespirabil pentru cineva care, asemeni nouă, detestă să se amestece în politică. Aici unii vor să fie francezi, alții ar vrea să aparțină

de Statele Unite, unii se mulțumesc să fie spanioli, alții visează chiar să fie cubanezi, lucru pentru care și insula ar trebui să fie, în și mai mare măsură. Cuvântul „independență“ se aude mai des ca oricând. Totul e cât se poate de legitim, cred eu, dar atâta pălăvrăgeală ideologică mă amețește de-a dreptul. Până și muncitorii de la fabrică își dau cu părerea despre toate astea, toate bune și frumoase, doar că nu știu ce să creadă sau nu gândesc deloc. Așa că mă bate gândul să mă duc undeva unde nu se pierde timpul cu asemenea lucruri. Am ales New Yorkul, un oraș murdar, dar interesant, care în curând va surprinde lumea întreagă și unde vreau să-mi aranjez niște afaceri cu ajutorul asociatului meu, un om care este paradigma a tot ce ți-am spus și care răspunde la numele de Thomas Downing. Are o fiică frumoasă cu care nu mi-ar displăcea să mă însor, deși despre aceste planuri am să-ți povestesc altă dată.

Cam atât despre mine. Acum aș dori vești despre tine. Spune-mi de Carlota. Să tot aibă acum... trei anișori? Iartă-mi incapacitatea de a-mi aminti datele (nici ziua mea de naștere n-o țin minte), dar cred că s-a făcut o domnișorică. Cum arată? Îți luminează zilele și necazurile? Dacă ai ști cât de des mă gândesc la nefericita de Juliana! Sper ca fiică-ta să moștenească ceva din esența ei când va mai crește.

În fine, acum trebuie să mă ocup de treburile mele și să pun punct acestei misive dacă vreau să prindă cliperul care pleacă în după-amiaza asta. Dacă reușesc să duc la bun sfârșit planul trăsnit de care ți-am pomenit, sper să nu ocolești locuința mea newyorkeză în drumurile tale prin lume. Nimic nu m-ar face mai fericit decât să te reîntâlnesc în acest capăt de lume, unde nu se întâmplă niciodată nimic. Cel puțin nimic din ce ne-ar putea îngrijora.

Al tău pentru totdeauna,

J. Xifré

Mataró, 28 mai 1813

Dragul meu prieten,

Îți vine să crezi că misiva ta a sosit de-abia azi-dimineață? Când am văzut data mi-a înghețat sângele în vine. Patru ani! S-a mai pomenit oare așa ceva? Nici dacă ar fi pășit peste apele Oceanului Atlantic de la Havana până la mine acasă n-ar fi întârziat atât. Ca să compensez cât de cât nebunia asta îți răspund imediat.

Patru ani... Multe s-au schimbat pe lume în timpul ăsta. Dacă atunci când îmi scriai oamenii lui Napoleon abia veniseră în țară, acum sunt pe punctul de a o abandona. Mulți se întreabă ce-o să urmeze. Unii, pentru că doresc să revină la vechile și înapoiatele obiceiuri care au caracterizat dintotdeauna poporul spaniol. Alții, pentru că ar dori să fie siguri că acești patru ani n-au trecut în zadar. Soldații au adus sărăcie și umilință, desigur, dar și idei noi și avansate, care-ar putea găsi în acest colț de lume un loc în care să germineze, să crească, să rodească și să ne ocrotească într-o bună zi la umbra lor. Din păcate, atâtea sacrificii n-au prea fost de folos.

Iartă-mă, n-aș vrea să te plictisesc cu un subiect pe care-l detești. Mai bine să-ți spun despre casa mea și despre ceea ce iubești tu la ea. Trebuie să-ți spun că dacă la vremea scrierii misivei tale Carlota era un drăcușor adorabil, fără maniere și neascultătoare, acum devine pe zi ce trece o domnișoară care ne aduce aminte de toate calitățile maică-sii, dar pe de altă parte a moștenit de la mine și câteva defecte. Ar trebui s-o vezi: piele albă, păr castaniu-închis și ochi mari ca ai mamei sale. Și tot ca ea, e dulce și veselă, îmi umple casa și-mi dă motive să trăiesc.

Acum defectele: e o nulitate la cusut și brodat, spun cele în drept, însă adoră cărțile și se ascunde întruna în bibliotecă. Și e foarte pioasă, nu știu dacă din cauza guvernantelor sau din neglijența mea, care nu mi-am ascuns niciodată ateismul. Dar crește sănătoasă, veselă și frumușică, mi se umple sufletul când o privesc. Iar cel care-o va alege să-i fie soață va fi cât se poate de fericit.

În fine, biblioteca. A, biblioteca! Am făcut tot ce mi-a stat în putință, te asigur, dar cu destulă discreție. I-am scris lui Didiot, amicul meu tipograf și librar de la Paris, prevenindu-l că, dacă îi cad în mână anumite cărți, să caute semnul meu personal, asta m-ar face omul cel mai fericit de pe lume. Pe credinciosul meu Girabancas l-am trimis să întrebe pe la negustorii de vechituri de la Lonja și pe la alții mai serioși, dar fără nici un rezultat. Nici pe cale oficială n-am obținut nimic, unde a trebuit să umblu cu multă fereală, dată fiind natura celor treisprezece volume pierdute. Așa că la capătul căutărilor zadarnice m-am dat bătut. Să zicem că, așa cum anahoreții din vechime trăiau cu aer, eu trăiesc acum din amintirea cărților mele. Le-am ținut de atâtea ori în mână, le-am răsfoit, le-am savurat, admirat și citit, încât îmi imaginez că o fac și acum. Ba chiar știu pe dinafară anumite fragmente, atât de mult le-am iubit.

Dintre toate, pierderea unei anumite cărți mă doare mai mult decât pierderea celorlalte, pentru că are legătură cu propria mea biografie și pentru că

grație ei am deprins viciul bibliofiliei. Poate că titlul n-o să-ți spună nimic, totuşi ți-l spun, poate, cine ştie: *Mémoires secrets d'une femme publique.*

Ce mai, sunt un babalâc caraghios care vorbeşte despre nişte cărți care s-au transformat în fum. Poate că timpul mi le va readuce, ca să pot muri împăcat cu lumea. Deocamdată sunt în război cu ea pentru că m-a lipsit de ceva atât de drag mie.

Acum îți spun rămas-bun, sperând să nu mai treacă încă patru ani, şi te îmbrățişez,

Guillot

Post-scriptum: Girabancas a fost la rudele tale din Arenys şi mi-a adus adresa ta din New York, la care îți trimit scrisoarea, încredințând-o Maicii Domnului şi Poştei şi oficianților ei.

Însemnare scrisă de mâna lui Antoni Rogès cu creionul pe dosul scrisorii:

Mémoires secrets d'une femme publique - dacă volumul există, e vorba de un exemplar unic în lume, de o valoare incalculabilă. Biblioteca Națională de la Paris ar trebui să-şi dea silința să îl cumpere şi să îl adauge magnificei sale colecții.

Biblioteca furată a lui Victor Philibert Guillot ar putea fi compusă din cărți galante, numite şi erotice. Asta ar explica şi teama sa de a le reclama în mod oficial.

Virginia a răspuns la telefon la primul apel.

— Lucrai?

— Da, pentru variație.

— Ai idee de o carte intitulată *Mémoires secrets d'une femme publique*, adică *Memorii secrete ale unei femei publice*, de un oarecare Charles Théveneau De Morande?

— Habar n-am. Ce e aia?

Eram tare mândră că-i puteam da explicații amicei mele librărese. De fapt, avocată, nu librăreasă, iar asta se cam vede.

— De fapt, Morande ăsta a fost un șarlatan literar, primul. Perioada istorică: Franța, ultima treime a secolului al XVIII-lea. Omul a scris un pamflet pornografic împotriva favoritei lui Ludovic al XV-lea, *Madame* du Barry, în care-i dezvăluia vulgaritățile în intimitate și o acuza că-l degrada moralmente pe rege. A tras șase mii de exemplare, ilustrate cu două duzini de gravuri foarte explicite și a amenințat curtea că le va publica dacă nu lua anumite măsuri care să-l oprească.

— Și ce s-a întâmplat?

— Firește, scandalul a fost evitat. O misiune diplomatică a fost trimisă să stea de vorbă cu Morande, care s-a lăsat convins pentru suma de treizeci și două de mii de livre și o pensie viageră pentru el și nevastă-sa. Iar toată ediția a dispărut într-un cuptor de pâine, *voilà*, adică a ars.

— Ce păcat.

— Și un amănunt curios: emisarul trimis la Londra să negocieze cu autorul a fost Beaumarchais. Interesant, nu?

— Beaumarchais? Ăla cu *Nunta lui Figaro*?

— Chiar el. A relatat-o în memoriile sale, pe care mi-am dat osteneala să le citesc. Și, deși nu spune, pot să te asigur că nu a călătorit singur, ci însoțit de un paj. Cineva de la curte, foarte tânăr și foarte isteț.

Virginia a tăcut, nedumerită, neștiind la ce-i puteau sluji concluziile mele. Am auzit clopoțelul de la ușă, m-a rugat să aștept, apoi un glas feminin și languros i-a propus spre vânzare enciclopedia Monitor. Virginia a spus politicos că nu era interesată să cumpere enciclopedii, glasul feminin a asigurat-o că era „foarte veche", dar ca și nouă, Virginia a refuzat din nou, de data asta mai ferm. S-a auzit din nou clopoțelul, apoi ușa care se închidea.

— Scuză-mă, aceleași plictiseli.

Am continuat ca și cum întreruperea nici n-ar fi avut loc:

— *Memoriile secrete ale unei femei publice* e o carte celebră, figurează în istoriile de literatură erotică, deși nimeni n-a citit-o vreodată și conținutul i se cunoaște doar din scrisorile pe care Beaumarchais i le-a trimis regelui din călătoria sa diplomatică. Mă urmărești?

— Cred că da.

— Ei bine, *monsieur* Guillot al nostru avea un exemplar în biblioteca sa. O spune într-o scrisoare trimisă lui Josep Xifré, pe care taică-tău a adăugat o însemnare manuscrisă. Firește, el credea că dacă volumul există, Biblioteca Națională din Paris ar fi trebuit să-l cumpere cu o sumă astronomică. Nu crezi că asta poate fi un bun început pentru cariera ta ca librăreasă?

Tăcere la capătul firului, apoi:

— Bănuiești unde ar putea fi?

— Sigur că nu! Dar putem încerca să-l căutăm. Să ne jucăm de-a detectivii livrești, ca în *Numele trandafirului*. E amuzant. Și-mi dă chef să scriu un roman.

— Mă și vezi jucându-mă de-a detectivii când n-am timp nici să mă culc cu iubitul meu, a pufnit Virginia.

— Atunci mă joc eu, nu-ți face griji. Tot ce trebuie să-mi spui e cum a făcut tatăl tău rost de hârtiile lui Guillot. Poți?

De data asta tăcerea Virginiei mi s-a părut obosită și plină de regrete. Poate că-i părea deja rău că-mi ceruse ajutorul. Tipic pentru ea. În cele din urmă a zis:

— Cred că da. Tata era maniac, știi doar. Avea un jurnal în care nota tot ce cumpăra, de la cine, cum, unde… ce vindea, cui, cine-l vizita… Tot.

— Trăiască Antoni Rogès și maniile sale! Te poți uita pe ele până mâine?

— Până mâine? Nici vorbă, trebuie să merg cu Braulio la Monistrol să vedem o bibliotecă. Dar, dacă vrei, îți las toate caietele, vezi că sunt peste douăzeci, treaba ta ce faci.

M-a pasionat mereu să-mi bag nasul în treburile altora, așa că n-am stat pe gânduri:

— De acord. Ai zis că te duci cu Braulio?

— S-a oferit să mă ajute. Încă mi-e peste mână să cumpăr biblioteci întregi. Dar se poartă bine cu mine, adevărul e că nici nu mă așteptam.

Treaba ta, mi-am zis, culcă-te cu concurența, numește-o și „iubitul meu“ într-un moment de exaltare, dar să mergeți împreună la posibili clienți e o greșeală de puștoaică de cincisprezece ani.

— Tu știi ce faci, Virginia. Știi ceva, într-o clipă sunt la tine. Pregătește-mi caietele alea, că pe strada ta nu-i chip să parchezi.

ORDONANȚĂ

Se pune în vedere locuitorilor acestui oraș ca la primul semnal de alarmă să nu îndrăznească să se urce pe acoperișul casei, iar celor ce au ferestre sau balcoane care dau spre ziduri să nu le deschidă sub nici un pretext. Să știe că vor fi persoane anume puse să controleze îndeplinirea acestui ordin, iar contravenienții vor fi pedepsiți militărește.

Semnat: Lechi, comandant suprem
al acestui oraș și al forturilor sale.
Pentru conformitate: R. Casanova,
comisar general de poliție

Barcelona, 10 martie 1809

După lăsarea serii – încă rece pentru acea zi de vineri și de primăvară – Rita Neu și mama ei stăteau în jurul puținului jar rămas în brasero, temându-se împreună de ce avea să vină. Pântecul Ritei era umflat, angelicul ei soț era tot în exil, fratele cel mare punea ceva la cale, toamna fusese groaznică și lăsase locul unei ierni și mai și, era foamete și orașul continua să fie pustiu și trist.

Francezii se înființau pe neașteptate la casele oamenilor și, sub pretextul încasării unor impozite mai mari sau al căutării de arme, jefuiau totul. Nu mai rămăsese nimic de valoare. Biroul de încasare a birurilor, acum situat în palatul baronului de Maldà, era deschis zilnic, inclusiv duminica, și veșnic vedeai o coadă de oameni speriați în fața porților. Locuințele celor plecați în exil fuseseră rechiziționate, zilnic se scoteau la licitație bunurile bogaților sau ale clericilor fugiți, iar strada Ample, prima alee străjuită de arbori din oraș, care făcea mândria barcelonezilor, devenise un loc sinistru, căci în toate palatele ei stăteau acum generali străini. De când ocupase palatul cu două etaje de la numărul 28 de pe strada Ample, pe care lumea îl cunoștea încă după numele constructorului (ducele de Sessa) și al celui care îl modernizase (bancherul Juan de Larrand), Giuseppe Lechi devenise noul său stăpân și totodată cel al orașului.

Rita îi vorbea mamei de locul acela, pe care-l știa bine, căci muncea acolo în fiecare săptămână. În odăile de la parter se îngrămădea prada rezultată din jafuri. În fiecare zi veneau căruțe burdușite cu tot felul de lucruri – plăpumi, mobilă, șunci, obiecte de valoare – pe care soldații le înghesuiau ca într-o prăvălie.

Periodic, generalul tiran trecea pe acolo și dădea ordine scurte: asta se trimite la Paris, asta la anumiți generali cărora le era îndatorat, asta rămâne aici. Pentru el sau pentru a-i face plăcere capricioasei sale amante, care avea darul de a se plictisi repede. Uneori, printre obiectele prăduite se aflau cearșafuri, draperii, fețe de masă și alte țesături care aveau nevoie să fie spălate înainte de a ajunge la următorul destinatar, astfel că Rita Neu se făcea utilă în casa aceea de nebuni și despoți.

Rita se deprinsese să se prefacă nepăsătoare la cele ce se petreceau acolo, de parcă totul ar fi fost ceva obișnuit, și nici nu se gândea de unde veneau splendorile acelea. Ea spăla, primea pentru asta un salariu generos și pleca fără a ridica privirile din pământ, ca să nu vadă ce nu era cazul.

La etaj Lechi își instalase biroul și primea un alai nesfârșit de persoane care veneau să ceară favoruri sau să dea raportul. Veneau multe mame sau neveste ale condamnaților la moarte ca să implore o amnistie, cu orice preț. Dar alteori era vorba de probleme mărunte, de pildă ca atunci când căpitanul general, *don* José Manuel de Ezpeleta, venea să se plângă de starea proastă a Ramblei:

— Balustrada cade bucăți-bucăți, excelență. Ieri s-a prăbușit un pinaclu peste cățeaua unei trecătoare și a storcit-o. Ca să nu mai zic de copaci, excelență.

Lechi întreba ce era cu copacii, zicându-și că era absurd ca starea acestei artere să depindă de autoritatea militară, și nu de administrația municipală, mai specializată în astfel de mărunțișuri, însă Ezpeleta își pregătise bine discursul:

— Grădinarul de serviciu spune că sunt pe moarte, excelență. Vina o poartă umezeala din aer și uscăciunea din pământ, așa zice. Plopii negri nu sunt potriviți pentru clima de aici și a fost o mare prostie să fie plantați, chiar dacă a fost ideea marchizului de Mina, care, cu respect vă spun, nu se pricepea defel. Propune să fie înlocuiți cu alte specii. Cea mai potrivită ar fi salcâmul. Asta după ce se rezolvă problema balustradei, excelență…

Lui Lechi nu-i ardea de reurbanizarea Ramblei și nici de căutatul salcâmilor. Chiar era mirat că Ezpeleta, căruia el și subalternii săi îi făcuseră viața imposibilă încă de când venise, era

preocupat de niște copaci ofiliți. L-a concediat cu o promisiune vagă ca să scape de el, căci era absurd să mai piardă timpul cu unul care în doar câteva ore n-avea să mai îndeplinească nici un rol. Doar scrisese cu mâna lui ordinul de destituire și arestare.

Însă răul cel mare de la numărul 28 de pe strada Ample era stăpâna casei. *Madame* La Ruga era dintre puținele femei care par exact ceea ce sunt. Ajungea să-i vezi decolteul exagerat, alunița falsă de pe bărbie și nerușinarea cu care le vorbea ofițerilor ca să nu mai ai nici o îndoială asupra trecutului ei. Când venise la Barcelona, își păstra încă frumusețea exuberantă care o adusese atât de sus, deși dantura începea s-o lase, părul să-i încărunțească, iar pielea, tratată din belșug cu cosmeticale, să-i fie semănată cu pete maronii. Compensa aceste semne de neoprit ale timpului cu o cochetărie sporită, drept care puteai ghici ce avea să fie peste niște ani: o babă jalnică ce voia s-o facă pe fetița de cincisprezece ani.

În anii petrecuți la Barcelona, care au fost cei mai buni ani ai ei, în afară de frumoasă, inteligentă și curvă, *Madame* La Ruga a fost și foarte poruncitoare, un fel de versiune feminină a generalului Lechi. Nimic n-o făcea mai fericită decât să vadă cum toți se dădeau de ceasul morții ca să-i îndeplinească ordinele. Serviciul casei cuprindea peste cincizeci de slujitori pe care-i chinuia din zori și până-n noapte. Ca să o vadă ocupată și să-și poată vedea de propriile despotisme, Lechi îi dăruia întruna servitori noi. Până și un negru furat de pe o corabie marocană care acostase în port cu o duzină de sclavi ce urmau să fie dăruiți beiului din Tunis. Capriciul aproape că provocase un conflict diplomatic, pe care Lechi l-a rezolvat, ca de obicei, prin forță, amenințându-l pe căpitanului corabiei cu carcera din Cetățuie.

Alt capriciu al lui *Madame* La Ruga a fost Rita Neu, pe care a convocat-o de cum aflase de existența ei la banchetul din casa lui Duhesme.

— Cu orașul asediat n-am cum trimite rufele la spălat la Paris, e o nenorocire! Cine-o să-mi spele rochiile fără să le strice? Te crezi în stare?

— Sigur că da, *madame*, a răspuns Rita calm.

Siguranța asta i-a fost pe plac femeii obișnuite să viețuiască printre incertitudini insuportabile. Așa că Rita i-a plăcut de la bun început, nu s-a oprit să vadă că era cu aproape douăzeci de ani mai tânără decât ea și că vorbea cu un aplomb și o franchețe identice cu ale sale. Și-a mai zis și că, dacă și-ar fi propus, fata asta ar fi putut să-i facă concurență, îi trebuia doar un pic de machiaj, ceva cochetărie și ambiția necesară. Apoi a constatat că burta îi creștea săptămână de săptămână și s-a liniștit: tot ea era cea mai tare, nu mai era nimeni ca ea, deși Rita Neu avea stofă și îi plăcea. Dar așa hotărâse ea.

Madame La Ruga, care n-avea nici cea mai mică intenție să-și amintească cum fusese botezată și cu atât mai puțin ce vârstă avea, își schimba rochiile cel puțin de patru ori pe zi. O modistă de la Paris lucra exclusiv pentru ea și în fiecare lună operele ei traversau Franța, păzite de un detașament de infanterie și cavalerie, pentru a ajunge în dulapurile ei care dădeau pe afară. Asta dacă alaiul nu cădea în mâinile bandiților, pușcașilor catalani sau haiducilor, cum se întâmplase nu o dată, făcând-o să blesteme cuprinsă de furie că prin Manresa, Hostalrich, Molins de Rei sau prin alt colț din țara asta de barbari niște țărănci negricioase i-ar putea purta splendorile franțuzești. Îi venea să plângă doar când se gândea.

Ca să spele o rochie, Rita Neu avea nevoie de cel puțin două zile de muncă. Nu era vorba doar de metrii de țesături diferite care trebuiau puse la muiat separat, ci și de adevărata simfonie de cute, volane și borduri. Pentru ca Rita să se poată desfășura în voie, italianca îi rezervase fosta cusătorie a casei, o odaie mică lipită de biroul lui Giuseppe Lechi.

Așa cum alte femei se distrează ascultând ce li se citește sau trecând peste toate rugăciunile rozariului, Rita Neu își petrecea lungile ceasuri de cusut auzind ce se întâmpla în biroul stăpânului orașului. A aflat astfel că în aceeași dimineață Lechi trimisese la spânzurătoare un toboșar italian care atacase fără motiv cu sabia doi prăvăliași catalani și un ofițer spaniol care ucisese un soldat francez. A aflat și mai devreme decât oricine despre repunerea în funcțiune a fabricii de pâine de categoria a doua (care se mânca în majoritatea căminelor, inclusiv în al ei) și care costa exorbi-

tanta sumă de douăsprezece monede. Că se construia un spital pentru răniți în garnizoana de la Atarazanas, pe Rambla; că șase judecători și trei grefieri tocmai își luaseră în primire posturile; că nimeni nu avea voie să circule pe stradă dacă purta mantie, pelerină sau baston dacă nu voia să fie arestat și judecat sub acuzația de conspirator sau asasin de o comisie militară; că de-acum gărzile puteau băga la închisoare pe oricine ar fi mers călare pe stradă sau măcar să-l taxeze cu o amendă de șase peso pe care o băgau în propriul buzunar; că la biserica Sfântului Francisc din Assisi avea să se celebreze un tedeum în semn de recunoștință pentru victoriile lui Napoleon și intrarea sa triumfală într-un loc de care nu-și mai amintea. Toate astea și multe altele de care uita le-a aflat Rita doar trăgând cu urechea la discuțiile din birou.

— Da' francezii nu-s oare atei? Adică cum, întâi îi gonesc pe preoți din biserici și pe urmă se duc la slujbă? se mira Maria.

Rita ridica din umeri, pentru că nu-i păsa dacă francezii se duceau la slujbă sau dacă-i lua dracu', mult mai mult îi plăcea să-i descrie maică-sii rochiile lui *Madame* La Ruga.

Într-o zi în care monta niște mâneci din catifea albastră pe un corsaj de mătase, Rita a zărit o persoană cunoscută care trecea prin fața ușii întredeschise. L-a recunoscut pe comisarul de poliție care-i întrebase de îngerul ei pe călugării de la Spitalul Santa Cruz și a trecut-o un fior de panică. Era directorul de poliție Casanova, în uniformă, grosolan, dar servil, gata de orice și aducând vești rele:

— Am prins de știre că în oraș au intrat arme și praf de pușcă, excelență, credem că se organizează o conspirație și că preoții o sprijină. Vă cer permisiunea să le adăpostesc în garnizoane pe nevestele ofițerilor cu tot cu bunurile lor.

— O conspirație? Și cine sunt conspiratorii?

— Îi căutăm, excelență.

— Dar nu i-ați descoperit.

— Avem oarece indicii, încă mai cercet…

— Pe scurt: habar n-aveți unde se află.

Ar fi fost tare amuzant să i se spună lui Lechi și mâinii sale drepte că doar trecând strada, la numărul 35, în spatele marilor ferestre ale palatului exilatului José Francisco Murnau, se găsea

un salon cu șemineu unde se adunau capii conspirației. Și că în chiar clipa aceea erau acolo cu toții, visând cu ochii deschiși la curajul și idealismul lor – Joaquim Pou, Joan Gallifa, Salvador Aulet, Joan Massana, Josep Navarro și alții, aceiași care peste câteva săptămâni aveau să fie executați pe esplanada Cetățuiei în virtutea unei sentințe redactate în franceză și pe căprării: clericii la eșafod, ceilalți la spânzurătoare. Dar să nu-i executăm încă și să revenim la conversația pe care am lăsat-o la jumătate.

— Cercetările durează, e nevoie de timp, excelență, îmi cer scuze.

— Nu de scuze am eu nevoie.

— Sper să vă aduc noutăți în curând…

Tăcerea furioasă a celor doi a fost ruptă de admonestarea lui Lechi:

— Asta sper și eu, Casanova. Nu te-am numit ca să-ți pierzi timpul scuzându-te. Găsește mai bine ceva. Ce știi de hoțul cărții interzise pe care mi-ai jurat c-o să pui mâna? Nici pe ăsta nu l-ai găsit?

— Încă nu, domnule general. Dar sunt pe urmele lui, iar în cazul acesta cred că sunt foarte aproape.

Rita Neu a tresărit, neștiind să facă deosebirea între lăudăroșeniile lui Casanova și adevăr. Și-a zis că îngerul ei reușise până la urmă să-i restituie cartea proprietarului. Și că trebuia să-și prevină fratele că autoritățile prinseseră de veste de activitățile sale. Povestea cu praful de pușcă era adevărată, la fel cu armele, doar ea însăși le ascunsese sub pat trei nopți la rând, până când veniseră prietenii lui José să le ducă la catedrală, unde preoții le păzeau cu străşnicie.

Dincolo, discuția livrescă nu se terminase:

— Am de gând să-i ofer cărțile astea lui Napoleon, ca dar personal. După cum știi, împăratul nostru e un mare cititor și sunt convins că vor fi pe placul său. Dar (și aici Lechi și-a îngroșat vocea) pentru asta trebuie să am toată colecția. Sper să nu mă dezamăgești.

— Am să încerc, domnule.

— Nu e de-ajuns, având în vedere cu cât ești plătit.

— Înțeleg, domnule.

— Altceva nu știi să spui?
— Nu știu ce-aș putea să…
— Ajunge! Afară!

Lechi vorbise din ce în ce mai tare, iar ultimele cuvinte le răcnise stând în picioare în spatele biroului, de parcă s-ar fi aflat pe un câmp de luptă. Șeful poliției a priceput că era cazul să plece și să închidă ușa după el, ca să nu arunce cumva generalul cu ceva după el și să-l rănească. Pe coridor, Casanova a zăbovit o clipă în fața ușii, nebănuind cât de atentă era spălătoreasa, a scos o batistă albă și foarte murdară din buzunarul cazacii, și-a șters sudoarea de pe fruntea unsuroasă și a închis o clipă ochii. A pufnit, și-a reluat ținuta și a pornit să înfrunte lumea cu aroganța lui obișnuită.

Între timp, Lechi căuta să-și descarce furia. A trântit un pumn în masă, s-a lăsat în fotoliu și a slobozit un răcnet:

— Péreeeez!

Rita Neu a auzit niște pași care se grăbeau pe coridor și prin fața ei a trecut un tinerel de vreo douăzeci de ani, ducând tot ce trebuie pentru scris. Încă înainte de a da ochii cu Lechi adoptase o atitudine servilă, plină de umilință. Era îmbrăcat după moda franțuzească, cu cizme, pantaloni până la genunchi, purta favoriți și o mustață deasă. Ținută de filfizon, așa li se spunea celor care se afișau astfel.

— Bună ziua, excelență!
— Bine, bine, lasă. Ce știi despre cărți?
— Păi, atât cât trebuie, excelență.
— Dar despre negutătorii de cărți?
— Ceva mai mult. Își fac afacerile la Arcos de los Encantes Viejos, unde se scot la licitație vechiturile. Vizavi de Lonja. Sunt niște șarlatani.

— Vreau să te duci acolo și să faci niște săpături. Dar fii atent, Pérez, trebuie să fii discret.

— Da, domnule. Și ce trebuie să caut?
— O carte care nu există.
— Domnule?
— Notează titlul.

— Da, domnule, vă ascult (Rita parcă-l vedea aplecându-se peste măsuța de scris, cu pana în mână).

— Me-muars-secre-du-na-fam-pu-blic, a silabisit Lechi.

— Am înțeles, domnule, am să răscolesc cerul și pământul.

— Aștept să-mi raportezi, Pérez.

— Domnule…

— Da, Pérez.

— Dacă-mi permiteți… Numele meu e compus: Pérez de León. Dacă ați avea amabilitatea să-mi spuneți așa…

— Pérez de León? E un singur nume?

— Da, domnule.

— Și nu mai e unul?

— Nu, domnule, sunt copil din flori.

— Cu atât mai bine. Dar nu cred c-o să țin minte.

— Dar nu-i greu, domnule, vă gândiți la felina cu același nume.

— Pérez e mai ușor.

— Da, domnule, însă numele meu este…

— Ajunge, Pérez, ajunge! Mă amețești cu prostiile astea, gata, du-te!

După plecarea secretarului cu tot cu uneltele de scris, Lechi a mai slobozit un răcnet:

— Ruuuuuugaaaaaa!

De undeva de la etaj s-a auzit glasul pițigăiat al amantei:

— Da, *choux-choux*.

Apoi femeia a coborât legănându-se și țăcănind cu tocurile pe scări. S-a oprit în ușa biroului și a întrebat cântat, ca la teatru:

— Ce e, *chéri*?

Ușa s-a închis cu cheia. Rita Neu a suspinat. Erau lucruri pe care prefera să nu le audă, iar după lunile petrecute în casa aceea le ghicea înainte de a avea loc. S-au auzit niște bufnituri, niște lucruri trântite, după care tropăiturile ritmate bine cunoscute, însoțite de mormăielile lui și de vorbele în franceză și italiană ale ei, căci stăpâna casei obișnuia să copuleze poliglot. Zbuciumul dacă a ținut un minut, s-a făcut liniște, pesemne că și-au rearanjat ținuta și și-au dat un sărut, poate că ea i-a șoptit la ureche „Acum te-ai mai liniștit, *choux-choux*?“, în vreme ce Rita își zicea

că pentru a scoate petele fluidelor corporale mai dense erau potrivite apa acră și sarea de plumb și că avea nevoie de mai mult acid carbonic, care se terminase de trei zile, și că nu era chip ca omul ăla să facă lucrurile cum trebuie.

Când *Madame* La Ruga a ieșit din biroul lui Lechi deja cu numele Ritei pe buze și cu mâna pe pata dintotdeauna, a dat nas în nas cu generalul Saint-Cyr, care a măsurat-o de sus până jos, oprindu-se la detaliile mai interesante și aruncându-i un zâmbet pișicher:

— Văd că nici nu puteam găsi un moment mai potrivit pentru a aduce vești bune!

Madame La Ruga a înclinat grațios capul și i-a întors zâmbetul. Înainte de a bate la ușa biroului, Laurent Gouvion Saint-Cyr a avut timp să se întrebe dacă serviciile doamnei atât de euforice erau incluse printre facilitățile somptuosului palat. Planul său era să ia cât mai curând locul lui Lechi, pe care înșiși superiorii săi îl considerau nedemn, și spera să-i comunice la momentul potrivit italiencei că era preferabil să rămână în oraș decât să-și urmeze amantul.

S-a auzit un „intră“, Gouvion a lepădat aceste gânduri și a deschis ușa, salutând militărește și anunțând:

— Ieri a murit generalul Teodoro Reding la Tarragona, ca urmare a rănilor pe care i le-am făcut chiar eu acum două luni. Am venit să bem pentru asta.

— Neapărat, a spus Lechi, poruncind să se aducă șampania rezervată marilor victorii, motiv pentru care și rămăsese neatinsă. Pentru ce închinăm, generale?

— Pentru victoria celor mari, a spus Saint-Cyr, privindu-l în ochi.

Lechi a băut cu plăcere, nebănuind nici o intenție ascunsă din partea celui pe care-l considera prieten. Saint-Cyr așijderea, nebănuind că nu bea în sănătatea sa, ci în cea a celui care avea să vină în locul său: Augereau.

Deși Saint-Cyr avea să-și vadă visele împlinite, însă pentru puțin timp. Căci cel mai tactician dintre generalii francezi, printre meritele căruia se număra deblocarea Barcelonei după ce rupsese apărarea spaniolă, a fost destituit trei luni mai târziu,

pentru că refuzase să atace simultan Tortosa, Tarragona și Girona, pretinzând că așa ceva ar fi fost aberant. A fost arestat, apoi eliberat, s-a retras la casa lui, a fost acuzat ca dezertor și chinuit preț de optsprezece luni interminabile cu tot felul de anchete, în cele din urmă absolvit. Procesul cel îndelungat l-a ajutat să uite definitiv Barcelona și tot ce-i văzuseră ochii acolo, inclusiv pe *Madame* La Ruga.

Cam astfel de întâmplări îi povestea Rita Neu maică-sii în timp ce jarul se răcea în noaptea neagră și plină de amenințări. Tot râzând de pățaniile militarilor au mai uitat de frica ce le lua somnul. Asta până au auzit un zgomot în tavan și au tresărit, căci acolo era José Neu, poate beat, dar poate foarte treaz, care lua parte la rebeliunea poporului.

Au rămas tăcute ca două pisici la pândă. Nu s-a mai auzit nimic o vreme, doar bătăile propriilor inimi, dar deodată în noaptea cea neagră a răsunat un duet de voci bărbătești care cânta un cântec. José și un amic revoluționar intonau un cuplet care era un adevărat pașaport pentru infern:

Malaparte és un dimoni
Es menester fer-li creu,
És banyut com una cabra,
És pelut de cap a peus.
Si li afaitéssim les barbes
En sortiríem triomfants.
De la sang de Malaparte
Nos en rentarem les mans.[1]

Într-adevăr, nici nu apucaseră să repete refrenul, când s-au auzit împușcături care păreau să vină din toate părțile. S-a auzit un strigăt, altul, cineva s-a rostogolit pe acoperiș. Maria și-a înăbușit un țipăt și și-a acoperit gura. Tatăl beteag s-a trezit din letargie și a șchiopătat până la geam, l-a deschis, a tras o înjură-

1 Malaparte e un diavol / trebuie să-i facem cruce / e cornut precum o capră / e păros precum un demon / dacă-i radem barba / vom învinge. / Cu sângele lui Malaparte / ne vom spăla mâinile (în catalană, în original).

tură și s-a prăbușit înainte s-o termine. Rita a fugit la el, dar era prea târziu. Tatăl ei era rănit mortal și strada pustie era luminată de focuri de armă. A apucat să vadă un francez căzut la pământ un pic mai încolo, l-a crezut mort. De la catedrală se auzeau împușcături și strigăte sălbatice. Până să închidă fereastra la loc, un corp omenesc s-a prăbușit cu zgomot mare de pe acoperiș direct în mijlocul străzii, cu mațele pe afară, ochii deschiși și un zâmbet batjocoritor desenat pe buze. Era fratele ei, José Neu, de douăzeci și doi de ani, patriot, idealist, conspirator și, de zece secunde, mort.

Și, pentru că nu putea fi altfel, în clipa aceea, de supărare, pe Rita Neu au apucat-o durerile facerii.

DECRET

Art. III: *În caz de revoltă populară, orice casă în care a fost ucis un francez sau un funcționar al administrațiilor acestui oraș, orice casă din care s-a aruncat cu pietre, s-a tras sau în care s-a ținut vreo adunare conspirativă va fi jefuită. Iar dacă proprietarii au avut cunoștință de astfel de lucruri și nu au anunțat Guvernul, casele acelea vor fi dărâmate.*

GUILLERMO FILIBERTO DUHESME,
mare ofițer al Legiunii de Onoare,
general de divizie,
comandant al Provinciei Catalonia

Barcelona, 22 mai 1809

În dimineața care a precedat marea conspirație, nevestele ofițerilor au fost mutate, cu tot cu bunurile lor, în Cetățuie. Strada Ample a fost martora unei elegante procesiuni de cucoane speriate, resemnate sau supărate de acest deranj. Porțile forturilor au fost apoi ferecate și păzite, gărzile au fost puse să păzească și taluzurile, și crenelurile. Era interzisă circulația pe străzi, două tunuri apăruseră în fața palatului March, pe Rambla, încărcate și gata de tragere. Căci te puteai aștepta la orice de la catalanii cei căpoși, care opuneau rezistență mai abitir decât oricare dintre popoarele pe care le cuceriseră francezii.

Madame La Ruga nu se avea bine cu nevestele ofițerimii. Le suporta doar dacă n-avea încotro, adică la evenimentele oficiale, unde se bucura de privirile bărbaților ațintite spre decolteul ei și de plictisitoarele legitime care crăpau de furie, dar nu suporta să petreacă alături de ele nici măcar un minut de captivitate. O captivitate preventivă, firește, dar tot captivitate, la urma urmei.

De aceea, noaptea marii conspirații și-a petrecut-o în castelul Montjuïc păzită de patru veliți din Garda Regală Italiană, batalionul vânătorilor de munte, care o mâncau din priviri. Din foișor a văzut orașul care ardea, s-a întrebat de o mie de ori de dragul cui stătea ea într-un loc atât de oribil, iar înainte să răsară soarele avea deja planul făcut ca să fugă, pentru care avea nevoie să-i păcălească pe soldații care o păzeau. Singura ei problemă erau lucrurile care burdușeau șaptesprezece cufere mari și care i-ar fi făcut evadarea dificilă și indiscretă.

La șase dimineața, gătită ca pentru o cină de gală, *Madame* La Ruga, cei patru italieni și opt căruțe încărcate coborau muntele

Montjuïc spre port. Acolo a dat tot felul de explicații, adevărate sau false, în mai multe limbi, cerând să se îmbarce pe o corabie sub pavilion englez. A reușit, așa cum prevăzuse, căci nici un bărbat nu rezista farmecelor ei autumnale și pentru că nu se uita la bani când era vorba de scopurile ei.

Un grup de marinari englezi au încărcat cuferele, în timp ce ea-și lua drăgăstos rămas-bun de la velițiii italieni, declarându-le că hotărâse să treacă de partea inamicului. Apoi s-a îmbarcat și a privit fericită țărmul catalan care rămânea în urmă. A simțit o împunsătură în inimă gândindu-se la Giuseppe Lechi, la ce-avea să facă fără ea în clipele de nervozitate și la cum avea să le spună trufașilor săi ofițeri că fusese părăsit de curvulița sa oficială și cum avea să-și ducă el zilele fără cineva care să-i încălzească picioarele în pat. Căci cuceritorul Napolelui și Barcelonei avea picioarele reci ca gheața și nu putea adormi dacă nu i se încălzeau cât de cât. S-a consolat însă la gândul că era preferabil să plece decât să fie repudiată, căci asta s-ar fi întâmplat mai devreme sau mai târziu dacă ar fi rămas cu el.

Numai că era luna mai, iar în mai prin acest colț de lume cad din cer fabuloase cantități de apă. Iar o trombă de apă a început să cadă atât de repede și cu atâta virulență, încât căpitanul a dat ordinul de întoarcere. Vântul sufla atât de puternic, că nu vedeai nimic la jumătate de metru. Vasul a revenit în portul Barcelonei, căpitanul a spus că așteptau să se îndrepte vremea, numai că în timpul acesta pasagera a fost scoasă din cabină și debarcată, sub pretextul că așa sunau ordinele primite de la autorități. Căpitanul și-a cerut scuze – vezi Doamne, aste erau condițiile impuse de război –, dar tot a confiscat cele șaptesprezece cufere și nu i-a dat femeii nici măcar o trăsură care să o ducă acasă.

Cuferele erau burdușite cu obiecte de valoare jefuite de Lechi, pe care La Ruga avea de gând să le valorifice odată ajunsă la destinație, oricare ar fi fost aceasta, sperând să reziste astfel până la apariția următorului bogătan din viața ei, probabil și ultimul.

Dintre toți bărbații care și-ar fi dat o mână pentru un ceas petrecut între picioarele ei, *Madame* La Ruga numai la tânărul

secretar al lui Giuseppe Lechi nu s-a gândit. Nici nu știa că există până în seara când a intrat la ea în cameră – fără să bată la ușă – ca să-i spună că-i recuperase o parte din bunuri. Și că amantul ei urma să plece a doua zi în zori, împreună cu generalul Saint-Cyr și cu câteva mii de prizonieri, în Franța.

— Un drum fără întoarcere, a adăugat cu o sclipire de ambiție în ochi. Dar el încă nu știe asta.

Madame La Ruga s-a uitat atent la tinerelul acesta pe care era limpede că-l judecase în mod superficial. Expresia lui te ducea cu gândul la o pasăre închisă în colivie, dar n-arăta rău deloc, avea umeri lați, bărbia proeminentă și un păr negru și cârlionțat care i-l amintea pe Murat. Ca să-l ia în serios îi lipseau douăzeci de centimetri și vreo zece ani. Timpul putea șterge cel de-al doilea defect, dar cu înălțimea nu era nimic de făcut. Mare păcat, și-a zis femeia, care nu putea suferi bărbații care o priveau de jos. O chestiune de cochetărie, în fond, pentru că era convinsă că o privire de sus îi era mult mai favorabilă.

— Câți ani ziceai că ai dumneata?

— Chiar nu vreți să știți unde vă sunt lucrurile și ce vreau în schimbul lor?

— Dacă insiști… a spus ea cu abilitatea ei specială de a mima indiferența înaintea bărbaților pe care-i mânuia ca pe pe marionete.

Numai că acum avea de-a face cu un inamic care o egala în viclenie.

— Nu insist defel, seară bună, a rostit junele, închizând ușa după el.

Madame La Ruga a judecat situația: dacă mergea după el, s-ar fi aflat; dacă nu, trebuia să găsească ceva de făcut până ce omul avea să se întoarcă. Căci dacă învățase ceva la viața ei era că, oricât de departe s-ar fi dus, un bărbat se întoarce, negreșit.

Până una-alta, avea să-și ia rămas-bun cum se cuvine de la Lechi, cel care-i ocupase ultimii ani, de când îl cunoscuse la Milano, pe când era amanta lui Murat. O sedusese dovedindu-i că putea să-l influențeze până și pe Napoleon. Și o făcuse, învrăjbindu-l pe împărat cu cumnatul său Murat, care îl acuza că se ocupa doar de amanta lui în timp ce micuța Carolina Bonaparte

se ofilea de tristețe sub privirile tuturor. Astfel că, la mijlocul celei de-a doua campanii din Italia, Napoleon îi poruncise lui Murat să scape fără întârziere de La Ruga. O victorie strategică în toată regula. Iar acum îi era recunoscătoare că nu se arătase supărat de tentativa recentă de evadare. Mai presus de orice, Lechi era un strateg și un om practic: știa că nu-i era dator și nu putea exercita anumite drepturi asupra ei. Cel care nu cere nimic nici nu datorează nimic.

Madame La Ruga era mare iubitoare de finaluri dramatice. Astfel că s-a gătit atent pentru ultima întâlnire, renunțând la lenjeria intimă și alegând o rochie care se deschidea în față. Și-a parfumat decolteul, pubisul și anusul, a cerut la bucătărie o carafă cu cremă de ou și vanilie și s-a înființat la biroul în care Lechi își punea în ordine afacerile. A încuiat ușa cu cheia, s-a răsturnat pe masă, și-a desfăcut rochia și și-a turnat crema pe sâni și pe vagin.

Pentru un timp, cei doi au dat uitării totul. Trădări, evadări, perioade bune sau rele, englezi, catalani, secretari vicleni, polițiști corupți, chiar și pe frații Bonaparte, cu bătăliile lor menite a domina biată țară asta șicanându-se reciproc. Cât a durat crema, biroul a fost scena unui festin nemăsurat prin care au celebrat marele noroc de a fi în viață, de a-și aminti toate plăcerile și de a se bucura și acum. Mai târziu, răsuflând satisfăcuți de scena care fusese la înălțimea propriei lor istorii, s-au întors la treburile lor, însușindu-și cuvintele pe care le rostise Murat după ce lansase cea mai mare șarjă de cavalerie din istorie: „Domnule, bătălia s-a terminat din lipsă de combatanți".

Néstor Pérez de León a căutat și el oarece motive de distracție în seara aceea, însă departe de biroul lui Lechi. Mai concret, sub arcadele târgului de vechituri, unde obișnuiau să vină și negustorii de cărți. Nu venea pentru prima dată acolo, începea să cunoască anumite figuri. Nu doar cele ale vânzătorilor, ci și ale clienților, mai ales ale celor fideli, dependenți de o plăcere de neînlocuit.

Prima dată venise acolo în calitate de secretar al lui Lechi. Întrebase de cartea pe care o căuta acesta și fusese mirat de ignoranța librarilor, care n-auziseră de ea și n-o văzuseră nicicând. Luase la întrebări vreo șase dintre ei, fără nici un rezultat. Până dăduse de unul mai școlit, care după ce-l rugase să repete titlul și stătuse un pic pe gânduri, îi spusese: „Dumneata cauți o fantomă, domnule. O asemenea carte nu a fost niciodată scoasă la vânzare. Iar dacă ar exista și mi-ar pica în mâini, jur că n-aș arăta-o într-un loc ca acesta".

Pérez de León ceruse explicații suplimentare și le primise. Omul era doct ca un adevărat librar și i-a vorbit de Londra, de regele Franței, de un șantaj, de favorita regelui, până și de Beaumarchais, al cărui rol nu fusese deloc minor. Totul cu glas scăzut și repede. Și așa a început Néstor Pérez de León să fie interesat de cărți. Mult mai târziu, a fost chiar convins că la târgul acela se născuse în el un adevărat bibliofil. Numai că negustorii de cărți îl vedeau cu totul altfel: ca pe un iubitor de ciudățenii, de lucruri scumpe sau unice. Ca pe un vânător de piese rare și ostentative, pe care adevărații iubitori de cărți îi tratează fără pic de respect și-i numesc „bibliofagi". Oricum, cert este că acolo a început să simtă o foame pe care n-o mai simțise.

Plimbându-și Pérez pentru a doua oară cârlionții pe sub arcadele medievale ale târgului, avuseseră de-acum loc niște schimbări însemnate; principala schimbare a izvorât din discuția cu Șeful poliției, Ramón Casanova, pe care-l întâlnise la o prostituată poreclită „Madrilena" și care avea o cameră aproape curată pe strada Regomir. Casanova ieșea, el dădea să intre, iar pe culoarul strâmt nu era loc de fasoane.

— Erați la lucru, întrebase Pérez politicos.

— Aș minți dacă aș spune că da.

— Vă apreciez încrederea. Vă voi răsplăti cu aceeași discreție.

— Așijderea, zâmbise Casanova. Apropo, vă admir gustul, nu există un pat mai bun în tot orașul.

Casanova avea de două ori vârsta tânărului Pérez de León, drept care a fost destul de uimit să-i audă răspunsul:

— Sunt perfect de acord; și nu numai în ce privește patul.

Șeful poliției a ridicat din sprâncene și l-a privit de sus (nu intenționat, ci din cauza staturii) înainte de a vorbi:

— A, avântul tinereții! Câtă capacitate de iubire irosită!

Pérez a cumpănit șansele de succes și și-a zis că locul era tocmai potrivit pentru a da curs unor planuri pe care le rumega de câteva zile:

— Cu permisiunea voastră, aș dori să vă pot sluji.

— În ce calitate?

— Vedeți dumneavoastră, în munca mea am cunoștință de diverse indiscreții…

— Înțeleg. La obiect, că e târziu.

— Am auzit că adunați oameni pentru o echipă specială, un corp care să se ocupe de chestiuni delicate. Persoane dispuse să asculte și să privească cu discreție și să dea seamă.

— Li se zice spioni, a lămurit Casanova.

— Deci, mă consider în stare să fac parte din acest corp, cu tot respectul.

Casanova a ridicat iar din sprâncene. Fără doar și poate, seara aceasta era plină de surprize plăcute.

— Și, dacă-mi permiteți, pentru început v-aș putea ajuta într-o chestiune dintre cele mai urgente.

— La ce chestiune te referi, tinere? a spus el neîncrezător.

— La cartea pe care excelența sa Giuseppe Lechi vrea s-o recupereze cât mai repede, a zâmbit el moale. Am senzația că n-a prea avut succes căutarea acelui dezertor italian cu nume curios. Scuze că aud uneori ce nu trebuie să aud…

— Nu, nu, dimpotrivă. Exact asta caut eu, oameni care să asculte, să vadă și să afle ce nu trebuie. Deși, recunosc, nu m-am gândit niciodată că dumneata…

Exact atunci Madrilena a apărut în pragul ușii. Dând cu ochii de Pérez de León, pe chip i s-a așternut o expresie de panică. Casanova a observat scena și a ridicat din nou din sprâncene, dar de data asta admirativ:

— Am să te țin minte, domnule. În ciuda tinereții dumitale…

Era gata să adauge „și a staturii scunde“, dar nu i s-a părut relevant. În fond, istoria a dovedit că există destui oameni scunzi și mari ticăloși. Așa că s-au despărțit după ce Pérez a promis că

va fi discret și îi va da informații pe același culoar după douăzeci de zile. După care el a intrat, iar Casanova a coborât scările, crăpând de invidie și de curiozitate.

Trecuseră de atunci optsprezece zile și Pérez de León nu făcuse nimic și nu descoperise cartea pe care o căuta. Dar asta nu-l deranja defel, căci tocmai aflase de la Casanova că Lechi urma să fie defenestrat, deci povestea cu cartea nu mai era de interes. Acum important era să se asigure că noul guvernator, acel Pierre Francois Augereau, duce de Castiglione, care venea aureolat de noblețe și doritor să se facă plăcut, n-avea să-i taie și lui capul.

Iar ceea ce făcea spionul amator sub arcadele târgului de vechituri n-avea nici o legătură cu Lechi sau cu Casanova, ci doar cu el însuși. Reușise să noteze titlurile, autorii și anii de apariție ai cărților din lădița căptușită cu catifea verde, drept care, cu lista în mână, se ducea la librarul cel cult pentru evaluare. Constatase că cele mai multe erau în franceză, dar mai erau și în engleză sau spaniolă. Aflase și despre librar anumite lucruri: că se numea Francisco Codolosa, că-și avea prăvălia la intersecția dintre strada care cobora de la închisoare și strada Freneria, că învățase meseria de la tatăl său și că era librarul cel mai vechi din oraș. Că era discret în politică, punctual la plata impozitelor și nu avusese niciodată de-a face cu justiția. Un om ireproșabil.

În ziua aceea librarul nu era singur.

— Ți-l prezint pe prietenul meu Salvá, librar din Valencia, a spus Codolosa.

Pérez și Salvá și-au strâns mâinile politicos. Iată ce noroc avea el, să dea de doi experți, așa că nu a stat pe gânduri și i-a arătat lista lui Codolosa:

— Aș vrea să vă cunosc opinia în legătură cu această colecție de cărți.

Codolosa a aruncat o privire peste hârtie, mijindu-și ochii:

— Treisprezece cărți, ce să zic, cam calic colecționarul ăsta, a zâmbit el.

Prietenul s-a aplecat și el să citească lista și a început să enumere, mai întâi calm – *Postures*, *Decameron*, *Thérese philosophe*, *Erotika Biblion*, *Mémoires secrets d'une femme publique* – apoi atent și la anii de apariție – *La Pucelle d'Orléans, 1762*, *Memoirs*

of a Woman of Pleasure, *1749, Arta prostituatelor*, *1777* – pentru a sfârși prin a reveni la titlurile pe care Codolosa le enumera murmurând: *Tractatus amoris*, *Les Aphrodites*, *Whore's Rhetorik*, *Parapilla*, *Histoire de Dom B… Portier de Chartreux…*

Salvá și-a ridicat privirea și a întrebat:

— Colecția asta chiar există?

— Să presupunem că da, a zâmbit Pérez.

Cei doi prieteni au schimbat o privire complice.

— Cel care le-a adunat nu e un calic, ci un sibarit, a decretat Salvá.

Pérez de León a dat glas întrebării care-l rodea de la bun început:

— Mi-ați putea spune care e valoarea lor?

— Incalculabilă, neîndoielnic, s-a repezit librarul, după care s-a întors spre prietenul său: Ce părere ai?

Salvá și-a pipăit țăcălia rară:

— Greu de spus… Oricum, face o avere, cu siguranță.

— Domniile voastre cât ați oferi?

— Fără să vedem cărțile nu putem risca nici o cifră, a subliniat Codolosa.

— Așa e, trebuie să le vedem, a întărit și celălalt. În orice caz, nu mai puțin de… să zicem optzeci de mii de peso noi.

Pérez de León s-a bucurat auzind cifra, nu se așteptase nici la jumătate. Pentru niște simple cărți… Dar cum nu avea nimic de pierdut și îi plăcea jocul, a riscat:

— Optzeci de mii? Nici vorbă! Proprietarul lor nu le dă pentru mai puțin de trei sute de mii.

Altă privire complice între cei doi, care și-au apropiat capetele, șoptindu-și ceva, poate un început de acord.

— Trei sute de mii, a repetat Codolosa.

— Merită, nici vorbă, a fost Salvá mai la obiect.

— E o sumă mare, foarte mare, mai ales pentru vremurile astea… Eu unul nu cred că… Poate tu…

— Eu nici atât, a sărit valencianul.

— În fine, am putea ajunge la cel mult două sute de mii, e ultimul meu cuvânt, a cedat Codolosa.

— Nu ne interesează, le-a smuls Pérez de León lista din mâini. Vă doresc o zi bună pentru afaceri, domnilor.

Văzându-l că dă să plece, Codolosa a fost cuprins de teama ancestrală a oricărui cumpărător, teama de concurență, teama de a pierde ocazia vieții: dacă nu cumpăra el, precis avea să o facă altul, era sigur de asta.

— De acord! Două sute cincizeci de mii și nici un real în plus, a strigat instinctiv.

Însă Pérez de León aflase ce dorea să afle și se îndrepta deja spre Lonja.

— Nu sunt de vânzare! le-a strigat fără să se întoarcă.

Iar după ce a dat colțul, intrând în Piața Palatului, pe chipul său se putea citi cea mai mare satisfacție.

PIERRE FRANCOIS CHARLES AUGEREAU
(1757-1816)

Cam multe prenume pentru fiul unui servitor și al unei vânzătoare de fructe, născut la Paris, deloc iubitor de școală și care, până să se înroleze în armată, se ocupase cu tot felul de treburi mărunte. Dar apărarea eroică a satului Castiglione împotriva unui mareșal austriac i-a adus titlul de duce care s-a adăugat listei de nume de mai sus.

A ajuns în Spania în 1809, obținând din prima ceea ce Duhesme nu putuse face nici din trei încercări: capitularea Gironei. Napoleon l-a numit guvernator general al Cataloniei și i-a ordonat să izoleze provincia de restul Spaniei, guvernată de fratele lui mai mare, Joseph I. Într-o scrisoare pe care i-a trimis-o pe 19 februarie 1810, Napoleon îi spunea textual: „Nu trebuie să permiți nici un fel de comunicare între Catalonia și Madrid, neuitând nici o clipă că dorința mea e să unesc această provincie cu Franța. Nici regele Spaniei, nici miniștrii săi nu mai au de-acum nici o legătură cu Catalonia. Și să fie arborate drapelele franceze și catalane, în nici un caz cele spaniole".

Coșmarului de a fi singur i s-a adăugat în curând încă unul: Juan Clarós, un fost militar din Barcelona care se răzvrătise, un om curajos și abil, care și-a dus trupele de voluntari până sub zidurile orașului, punându-l pe Augereau într-o situație gravă și tăind chiar și drumul convoaielor către Franța. Astfel că învingătorul de la Girona și Castiglione, care intrase în Barcelona cu mare tam-tam și încercase prin orice mijloace să câștige simpatia catalanilor fără să reușească, s-a prăbușit. N-au folosit la nimic proclamațiile înflăcărate din februarie, prin care promitea să se

dedice fericirii catalanilor, nici faptul că învățase limba băștinașilor ca să se poată adresa poporului. Napoleon l-a destituit la doar trei luni după ce-l numise și l-a trimis acasă. Trecerea sa prin Barcelona a fost rapid dată uitării.

Însă povestea nu se termină aici, pentru că Augereau se afla de partea lui Napoleon când armatele ruse l-au înfrânt la Leipzig. Zile în șir a ajutat la îngroparea miilor de morți. Pe urmă Napoleon a fost exilat la Sfânta Elena și fostul său general a jurat credință Bourbonilor. Ceva trebuia să facă în timp ce imperiul se dezmembra. Se spune că a murit fără ca Napoleon să-l fi iertat, retras la proprietatea sa din Île-de-France, departe de armată, departe de Paris, departe de adevărata bătrânețe, pe chip cu expresia tristă pe care i-o vedem în toate portretele oficiale.

Din *Dicționarul excentricilor și egocentricilor din Barcelona de odinioară*
Tipografia La Acacia, Argentona, 1870

Au trecut câteva zile până când Pérez de León a venit din nou la *Madame* La Ruga. Plecarea lui Lechi și arestarea lui Casanova îl ținuseră mai ocupat decât crezuse. În plus, era și curios să vadă cât putea să reziste ea. De data aceasta a bătut la ușă.

— Știam eu că n-ai să poți aștepta prea mult, i-a spus femeia fără să se uite măcar la el.

Era așezată în fața oglinzii, în timp ce o cameristă încerca să-i dea o formă claiei de păr blond.

— Bună ziua, *madame*, sunteți tare frumoasă în dimineața asta, a complimentat-o el, fără ca La Ruga să-l ia prea în serios. Vă rog să-mi iertați întârzierea, am avut multe de făcut zilele astea.

— Îmi închipui, l-a privit ea prin oglindă. Am fost informată de ascensiunea dumitale fulminantă. Felicitări.

— Știți, în clipe ca acestea, lucrurile astea nu țin decât de noroc. Postul rămăsese vacant, eu aveam oarece experiență și am făcut impresie bună…

— Și presupun că norocul dumitale e legat de ghinionul altora.

Pérez de León a luat loc neinvitat și a rostit pe un ton firesc:

— Păi așa funcționează lumea, *madame.*

— Am mai aflat și că principalul martor al acuzării lui Casanova e protejatul dumitale, dintre cei care pentru bani ar face orice.

Omul a surâs, flatat:

— Ar trebui să vă angajez ca spioană, sunteți tare isteață.

— Sau dumneata foarte previzibil.

— Așa să fie? Hai, impresionați-mă: spuneți-mi ce-am să fac acum.

— O să-i cereți cameristei să iasă din cameră.

— Greșit. Voiam să vă întreb dacă nu vă e dor de Lechi.

— Câtă lipsă de educație! Nu știi că o doamnă nu trebuie niciodată întrebată despre alt bărbat?

— Ba da, numai că nu sunteți o doamnă, draga mea… Nu vă lipsește? a adăugat după tăcerea de gheață pe care o produseseră vorbele sale.

— Numai când mă plictisesc, a mințit femeia, care de câteva zile bune nu făcea decât să se gândească la vremurile trecute.

La Lechi, dar și la Murat, mai ales la Murat. Nu mai cunoscuse altul ca el. Cârlionții negri ai scârbosului de Pérez îi reaminteau cât de mult se înrăutățiseră lucrurile.

— Și nu faceți nimic împotriva plictiselii? Nu vă duceți la teatru?

— La teatru? În compania cui?

— Nu are cine să vă însoțească, *madame*?

— Adevărul e că nu. Toți cei interesați au plecat la Paris!

Zâmbetul s-a șters de pe chipul lui Néstor Pérez de León, care s-a răsucit pe scaun și i-a poruncit cameristei să iasă din odaie. Fata a lăsat totul din mână, inclusiv o buclă rebelă care a rămas să atârne pe o ureche, a făcut o reverență și a închis ușa după ea.

— Până acum totul decurge cum am prevăzut, a constatat *Madame* La Ruga, încercând să așeze cumva bucla nedisciplinată.

— De fapt, am venit să discutăm afaceri.

— Știu. Adică să stabilești un preț pentru lucrurile mele.

— Nu, prețul e deja stabilit.

— Așa, unilateral?

— Chiar așa.

— Nu mi se pare corect.

— Păi, știți, așa funcționează lumea.

— Și nu pot să mă tocmesc?

— Nu. E prețul final.

— Atunci nu-mi rămâne decât să refuz.

— Sau puteți să acceptați.

La Ruga s-a întors spre el și l-a fixat cu ochii ei machiați și reci:

— Nici legată!

— Cum puteți fi atât de categorică dacă nici nu știți prețul pe care vreau să vi-l cer?

— Domnule Pérez, prețul acela îți este scris pe chip de când ai intrat pe ușă. Nici răspunsul meu nu e negociabil, i-a dat apoi lovitura de grație. N-ai decât să arunci în mare cuferele alea.

Néstor Pérez de León s-a ridicat furios, s-a uitat la adversara care-l învingea pentru a doua oară și a ieșit fără o vorbă. Înainte de a închide ușa i-a auzit glasul:

— Și te rog să-i spui cameristei să se întoarcă, da?

Numai că ziua aceea avea să se termine și mai rău. Intrând în ceea ce fusese biroul lui Lechi, acum un simplu decor fără figuranți, a constatat că lipseau de acolo multe lucruri.

— Unde e cufărașul de catifea verde care era aici? a întrebat arătând spre colțul dintre masă și perete.

— A fost pus bine la ordinele mareșalului Augereau, domnule, a răspuns majordomul.

— Pus bine, unde? În pivniță?

— Nu, domnule.

— Dar unde?

— Nu știu, domnule. Poate că a plecat la Paris cu unul dintre convoaie.

— Imposibil! Am inventariat eu însumi conținutul convoaielor!

— Atunci nu știu ce să vă spun, domnule.

— Ce înseamnă asta?

— Că habar n-am, că nu știu nimic, că de unde…

Și atunci, în același loc, în același fel și aproape pentru aceleași motive care fuseseră și ale lui Lechi nu cu mult timp în urmă, Néstor Pérez de León, june comisar de poliție, bibliofil amator fără cărți și amant respins de curtezana cea mai faimoasă din oraș, a trântit un pumn zdravăn în masă.

De la sosirea francezilor se poate constata că purtările sunt mai puțin grosolane, iar reuniunile de plăcere, mai numeroase; că bărbații și femeile încearcă să se țină după moda franțuzească, doresc să învețe limba și să-i facă și pe copiii lor s-o învețe. Deși nu există încă nici un stabiliment de băi publice în orașe și folosirea lor le e necunoscută ambelor sexe, domnește mai multă curățenie prin urbe și prin case, iar locuitorii încep deja să ia în râs vechile obiceiuri.

Din memorialul trimis lui Napoleon
de către Alban de Villeneuve-Bargemont,
prefect al Departamentului Boques d'Ebre
(Lérida), în ianuarie 1813

La tombola în beneficiul Casei de Caritate care a avut loc în prima săptămână din august 1811, *Madame* La Ruga a câștigat un porc. Viu și grohăitor, conform obiceiului. A trimis-o să i-l aducă pe o slujnicuță necoaptă și sfrijită, care a mânat râmătorul pe Rambla moartă de frică. Apoi, porcul a fost legat de balustrada scării principale, unde era de presupus că avea să-l vadă noua sa stăpână.

Numai că nu *Madame* La Ruga l-a găsit acolo, ci David-Maurice-Joseph Mathieu de Saint-Maurice, conte al imperiului și proaspăt numit guvernator al Barcelonei și al Cataloniei de Jos, care a dat nas în nas cu el de cum a coborât din trăsura în care petrecuse multe ore de mers. Alaiul lui Mathieu aducea de asemenea funcționari, comercianți, câțiva aventurieri, până și o trupă de comedianți care anunțase deja premiera unei piese de Molière pentru sărbătorirea zilei de naștere a lui Napoleon.

Palatul de la numărul 28 de pe strada Ample i s-a părut absolut deplorabil contelui, care a hotărât să-și găsească altă reședință fără să urce măcar la etaj ca să-i cunoască pe cei care locuiau acolo: milaneza aceea jalnică care trecuse prin brațele întregii armate imperiale și amantul acesteia, sau ce-o fi fost el, șeful poliției, care cu timpul avea să devină stăpânul casei. După ce i-a studiat dosarul și i-a apreciat tinerețea, cel din urmă și-a păstrat postul. Sub mandatul său, care a fost mai puțin efemer decât al predecesorilor săi, Pérez de León s-a făcut temut și respectat, s-a îmbogățit, a început să colecționeze cărți la întâmplare, fără nici un criteriu, și a devenit brațul înarmat al intendentului de la finanțe, un oarecare Luppé. Căci hoții se înțeleg între ei e bine știut.

Madame La Ruga a strâns și ea relațiile cu departamentul de finanțe, după ce observase cum o privea Luppé, și astfel și-a făcut loc în noua situație. S-au instalat în palatul confiscat de la marchizul de Villel, poate pentru că nu avea balcoane la stradă, sau pentru că strada era mult prea îngustă pentru ca cineva să se oprească să se uite în sus. Pesemne că noul intendent fusese informat despre obiceiul de a se „aerisi“ al noii sale iubite.

Pe 15 august cu toții au sărbătorit cu solemnitate ziua de naștere a lui Napoleon, mai întâi cu un Te Deum la catedrală, prezidat de Mathieu. Pe urmă au admirat uniformele de gală ale militarilor care au defilat la paradă, au participat la un banchet pentru o sută de comeseni în palatul guvernatorului, au închinat în cinstea împăratului și l-au ovaționat și au aplaudat jocurile nautice pe care trupele garnizoanei le-au făcut pe mare, în fața zidului ticsit de spectatori fericiți; s-au minunat de focurile de artificii lansate de la cele trei garnizoane principale – Ciudadela, Atarazanas și Montjuïc – și s-au plimbat pe Rambla, care tot spartă și străjuită de copaci pe moarte era, însă fusese luminată cu nu mai puțin de o sută de felinare cu ulei, care au stârnit mare admirație. Căci e greu de imaginat în ziua de azi cât de adâncă era bezna nopții în clipa când se stingeau felinarele și cât de periculos era să mergi pe stradă fără să vezi nici la doi pași. Străzile erau străbătute doar de paznicul de noapte, de hoți, de vreun preot care ducea maslul, de comercianții de latrine și de gropari.

Cu sau fără lumină, lumea funcționa mai departe așa cum putea. Într-o zi, Napoleon s-a trezit cu ideea de a anexa Catalonia la Franța. Așa că, de pe 26 ianuarie 1812, timp de mai bine de doi ani, catalanii au fost francezi, mulți dintre ei fără a prinde de veste. Unii au aplaudat acest gest de revanșă față de guvernul spaniol, de pildă cel care semna „Dezamăgitul catalan“ și scria astfel în *Diario de Barcelona*:

> Și ce avantaj avem noi de la guvernul spaniol? Nici unul, în afară de taxe noi și tot mai mari, frumos avantaj, Părinți ai Patriei! Niște părinți tare egoiști, căci se folosesc de forță pentru a colecta astfel niște bani pe care industria și comerțul nostru nu sunt în stare să-i producă. Așa că afară, spaniolilor, să plătim o singură taxă, să scăpăm de o

asemenea guvernare! Iar dacă ne-au vândut, să ne căutăm adăpost la dușmanii noștri, să profităm de ce-am pierdut, în felul ăsta vom ști în cele din urmă cum trebuie să trăim.

Prin urmare, cei care se gândeau la buzunarele lor l-au ovaționat cu drag pe Napoleon și s-au lăsat cuprinși de acvilele imperiale. Ceea ce n-a schimbat mare lucru, doar i-a băgat în ceață pe avocați și pe oamenii legii, care nu mai știau după ce coduri să se ia, după cel napoleonian sau după constituție, dacă nu cumva după vechiile privilegii, care au fost și ele scoase de la naftalină.

Luptele au continuat și ele, atât vitejia Juntelor Provinciale, cât și atacurile tot mai nebunești și disperate ale celor care se opuneau invadatorilor de unii singuri. Cam aceleași sentimente care aprindeau luptele la Madrid, Zaragoza sau Cádiz, cu paradoxul că singura dată când Madridul și Barcelona au fost pe aceeași lungime de undă și au luptat pentru aceleași cauze, ca doi frați buni, a fost în timp ce nu făceau parte din aceeași țară.

Dar să revenim la niște lucruri mai banale: și porcul?

Porcul a fost luat de *Madame* La Ruga și de insipidul Luppé la noua lor reședință, unde n-a îndrăznit nimeni să-l taie, pentru că noua lege municipală interzicea sacrificarea animalelor pe stradă, cum se făcuse dintotdeauna. Era vorba de obsesia franțuzească pentru curățenie, pe care catalanii n-o pricepeau neam. Astfel că bietul porc a stat mai multe zile legat de gard, fiind hrănit cu cartofi, napi și resturi de la masă.

Asta până când a rămas singur, căci lumea ieșise în stradă, se auzeau urale, muzică și strigăte de bucurie și trăgeau tunurile, iar bietul porc nu pricepea nimic, dar grohăia ca să participe la vacarm și încerca să se dezlege, însă frânghia era solidă.

Și atunci a intrat unul și a spus „uite-l pe Napoleon“, frânghia a fost tăiată și porcul a fost dus în piața Pi, prin mulțimea care cânta, cineva a făcut să sclipească lama unui cuțit și porcul a guițat amarnic și chiar a fost tăiat. Sângele a curs în piață și a fost ziua în care ordonanța a fost încălcată, dar nimeni n-a avut de obiectat pentru că nu mai rămăsese picior de francez care să susțină legile alea stupide și pentru că orice porc își are Ignatul, deși era ziua Sfântului Justinian, o zi la fel de bună. Era 28 mai,

iar în zori ultimul soldat francez ieșea din Cetățuie pe poarta San Carlos, în drum spre casă.

Celălalt Napoleon continua să urzească planuri din exilul său de pe insula Elba, căci mai avea să producă lumii o ultimă surpriză. Cât despre porcul Napoleon din piața Pi, mulțimea abia aștepta să-l transforme în cârnați, șunculițe, jumări și, firește, caltaboși.

Un singur episod ne interesează însă pe noi din toate cele petrecute în anii aceia: e vorba de o anume licitație care a avut loc în ziua Sfântului Valentin a anului 1813, astfel anunțată în paginile *Diario de Barcelona*:

> Pe 14 februarie, între orele 9 și 15, se purcede la licitația (condusă de un funcționar al administrației) bunurilor provenite din succesiunea fără moștenitori a lui Pablo Camilleri Maltés, răposat în acest oraș pe 18 noiembrie.
>
> Numitele bunuri constau în oarece rufărie, ustensile de argintar, pietrărie, creuzete și cărți; licitația are loc în camera defunctului de la etajul al doilea al casei sale de pe strada Asalto numărul 44.

La licitație s-au prezentat câțiva negustori de vechituri și librarul Codolosa. Odaia defunctului era împodobită cu mensole și floroane, nu arăta ca a unui om bogat, ci ca a unuia care trăia în largul lui. Funcționarul semăna cu o șopârlă cu ochelari. Licitația a decurs fără probleme, într-o plictiseală cruntă. Nimeni n-a licitat pentru cărți, contrar obiceiului. Dar Codolosa avea nas bun. De cum intrase a bănuit să-l așteaptă o surpriză. A venit și rândul cărților, astfel anunțate de funcționar: „O lădiță legată în catifea verde, cu bare și lacăte de aramă (sparte), conținând douăsprezece cărți. Preț de pornire: treizeci de peso noi".

Doar douăsprezece cărți? Să fi făcut drumul de pomană? Prețul era cam mare. Era gata să renunțe, dar cineva i-a spus că erau volume mari și grele și că unul avea litere aurii pe cotor. Firește, acela văzuse doar cotoarele și mai mult ca sigur că nu citise titlurile.

Așa că a licitat. După nici un minut, lădița era a lui. Când a deschis-o, primul lucru de care a dat au fost câteva scrisori. Iată ce spunea prima dintre ele:

Dragul meu Camilleri, sunt iarăşi liber şi mă întorc la Napoli. Aş dori să-mi trimiți cât mai curând cărțile pe care le-am depozitat la tine acasă ca să ai grijă de ele. Bineînțeles, osteneala îți va fi răsplătită.

Te îmbrățişez,

G. Lechi
Aprilie 1812

Următoarele erau redactate în termeni asemănători, dar din ce în ce mai imperativi. Nici măcar ultima nu conținea insulte sau amenințări grave, ci spunea doar atât:

Camilleri, îmi este cu neputință să reclam aceste cărți autorităților, ştii bine de ce. Îți poruncesc să mi le trimiți imediat. Încep să-mi pierd răbdarea. Sau vrei să vin eu după ele?

Lechi
Noiembrie 1812

A lăsat la o parte scrisorile și s-a uitat la cărți. Și atunci Codolosa a simțit că-i stă inima în loc. Și-a amintit de întrebările capelanului care-l asigura că fuseseră furate de la un prieten de-al său, deși omul promisese o recompensă serioasă. Și-a amintit de junele cu cârlionți negri care-și bătuse joc de el și de amicul său Salvá, smulgându-le o ofertă exorbitantă pentru o colecție care nu îi aparținea. Și-a amintit discuția pe care o avusese apoi cu librarul din Valencia pe marginea valorii reale a acestor minuni pe care le ținea acum în mâini.

A cercetat cărțile, una după alta. Toate era superbe. Iar în colțul de jos de pe ultima pagină, toate aveau același semn: o rămurică de salcâm cu șapte frunze.

A recapitulat totul – Lechi, capelanul, junele cârlionțat – și s-a felicitat pentru afacerea grozavă pe care-avea să o facă.

Am ajuns la librărie zburând, abia așteptând să-i povestesc Virginiei tot ce descoperisem: scrisorile, biografiile, notițele tatălui ei. Într-unul dintre caietele de însemnări maniacale ale lui Antoni Rogés corespunzând lunii decembrie 2010, descoperisem o pistă importantă, ziceam eu: „Am cumpărat de la Gusi o cutie cu hârtii (inclusiv corespondență) din prima jumătate a secolului al XIX-lea, provenid din casa unui oarecare V.P. Guillot, bibliofil". Trebuia s-o întreb pe amica mea dacă tatăl ei lăsase vreun carnet de adrese sau alt caiet în care să dau de acel domn Gusi.

Am intrat în librărie și am observat imediat că Virginia mutase masa tatălui ei și plasase pe ea un computer nou. Mirosea a tămâie. Fotoliul ros fusese înlocuit cu două fotolii din acelea cu nume de vikingi, Tromsnes, Grundtal, Waastat sau cam așa ceva, pe care zăceau Braulio Daza și ea însăși, sorbind din ceștile cu ceai verde. Ea era înțolită ca o avocată din lumea bună. Mi-am spus că făcea notă disonantă cu ambianța.

— Vai, ce surpriză, stai jos! m-a salutat Virginia.

Numai că nu aveam unde. Am spus că aveam să vin altă dată, că nu voiam să-i deranjez.

— Lasă prostiile, nu pleca. Ți se citește pe față că ai descoperit ceva interesant.

Asta m-a descumpănit. Nu voiam ca Braulio să știe de existența hârtiilor lui Guillot, și pentru o clipă am rămas mută.

— I-am povestit tot, poți să vorbești liniștită, a rostit ea, după care a decretat, fericită ca un copil în recreație: În sfârșit, l-am găsit pe bărbatul vieții mele!

„A luat-o razna“, mi-am zis. Există oameni cărora amorul le vine ca dracu’. O fi din lipsă de obișnuință.

Am luat loc pe una dintre multele banchete din lemn. Par inofensive, dar nu sunt, căci ascund o istorie sângeroasă, cea a celor care le-au asamblat. Aveam și eu chef s-o dezasamblez pe Virginia și-apoi s-o asamblez la loc, poate că așa redevenea ea însăși.

M-am uitat la cei doi porumbei. Virginia era topită cu totul de amorul cel nou, zâmbea ca o idioată, făcea fițe, se dădea mare la fiecare două vorbe. El părea același dintotdeauna, inclusiv hălăciuga de păr slinos și vocea de dresor de tigri.

— Ai descoperit ceva? Povestește-ne, a insistat ea.

— Am început să scriu un roman, am luat-o eu oblu, fără să mint deloc.

— Dar scriai deja unul!

— Ăsta e altul.

Virginia a căscat ochii și gura, de parcă aș fi spus ceva nemaiauzit. În cele trei secunde care au trecut până la următoarele ei cuvinte, mi-am zis că nu nebunia i se citea în priviri, ci efectul, catastrofal, al unei substanțe.

— Vai, cât admir eu oamenii care au un talent! E un adevărat dar de la Dumnezeu.

Dumnezeu s-ar fi simțit foarte jenat să asiste la conversație. Și eu la fel.

S-a auzit clopoțelul de la ușă și a intrat un tip în pardesiu, care s-a oprit la un metru de prag și s-a uitat înăuntru, mijindu-și ochii. „Bună seara, aș dori să vă vând niște cărți foarte vechi pe care le am acasă. Uitați, v-am adus și fotografiile“. Virginia a aruncat o privire și a spus: „Mulțumesc, nu mă interesează“. „Dar nici nu v-ați uitat bine.“ „Ba m-am uitat, dar nu cumpăr enciclopedii.“ „Nu? Dar ce cumpărați?“ „Cărți vechi.“ Omul a văzut o posibilitate de a reveni la atac: „Ale mele sunt foarte vechi, *Marea enciclopedie a mamiferelor* să tot fie din anii optzeci, iar *Enciclopedia generală a Cantabriei* poate e ceva mai recentă, dar tot are treizeci de ani bătuți pe muchie, jur“. Virginia s-a strâmbat resemnată „Nu, mulțumesc“. Omul a ieșit cu un aer de parlamentar jignit.

Virginia s-a întors în cameră. Braulio părea extrem de amuzat. Pe chip avea o expresie care voia să spună „uite, așa pățește mereu“, sorbea din ceai și-și legăna un picior în aer. A reluat conversația întrebându-mă cu un aer condescendent:

— Și despre ce e vorba în romanul tău?

Există oare o întrebare mai odioasă pentru un scriitor? Despre ce e vorba? E ca și cum ai întreba despre ce e vorba în viață, sau cum e lumea asta. Eu n-am fost niciodată în stare să răspund convingător la o astfel de întrebare, drept care m-am limitat la o onomatopee.

— E clar! a râs odiosul de el.

Râdea și Virginia, parcă era beată. Mă întrebam ce luaseră. Lichid sau solid? Nu i se potrivea deloc, dar asta-i viața, ce să-i faci.

— O să fie un roman minunat, ca și celelalte, a mai spus ea, ridicând ochii în tavan într-un gest afectat.

Și pentru că nici unul din ei nu avea să-mi pună întrebarea esențială, am spus:

— Ideea mi-a venit de la hârtiile pe care mi le-ai dat.

— Serios? a făcut ea din nou figura aceea de parcă ar fi văzut a opta minune a lumii.

— Tatăl tău avea dreptate. Hârtiile acelea spun o istorie. Eu nu fac decât s-o scriu și să umplu golurile.

Virginia s-a uitat la mine de parcă ar fi vrut să mă pupe. Apoi s-a ridicat, m-a luat pe după umeri, s-a uitat duios și bleg la Braulio și i-a spus:

— Poți să crezi că am stat optsprezece ani fără să ne vedem, deși eram ca două surori? După care către mine: Promite-mi că, dacă mă mărit, ai să-mi fii nașă. Dacă Braulio e de acord, firește.

Braulio a făcut o mutră de „sigur, cum vrei tu, scumpo“. Era cazul s-o șterg, le-am spus că am mult de citit și am întins-o, cu gândul de a nu mai călca în locul acela în care oamenii normali deveneau odioși, iar cei odioși te lăsau în viață.

4. Scrisoarea librarului Francisco Codolosa către Serafín Girabancas în legătură cu anumite cărți

Scumpe domn,

E posibil să nu mă mai ții minte. Ne-am cunoscut la taraba mea de la târgul de vechituri, să tot fie trei ani de-atunci, pe când căutai anumite cărți care i se furaseră unui prieten al domniei tale şi care puteau fi identificate printr-un anumit semn personal, pe care mi l-ai descris amănunțit.

Dacă atunci nu am putut să-ți dau veşti bune, astăzi îți scriu sperând să-ți fac o bucurie, căci acele cărți pierdute - cu o singură excepție, cred - au ajuns în mâna mea printr-o ciudată lucrare a hazardului, acest grozav făuritor de biblioteci.

Dacă nu propui altceva, miercurea viitoare pornesc spre dumneata ca să ți le restitui. Slavă Domnului, ți-am păstrat adresa. Până atunci, te îmbrățişez,

Francisco Codolosa

Martie 1813

Marea nenorocire a lui Francisco Codolosa a fost că era cinstit. În orele care au urmat achiziției cărților la licitația de pe strada Asalto, s-a frământat îndelung întrebându-se ce trebuia să facă. Răspunsul la îndemână, dat fiind că el era negustor și nu avea altă sursă de venit, ar fi fost să vândă marfa cui oferea mai mult, fără să mai stea pe gânduri. Ar fi putut să-i scrie lui Giuseppe Lechi și să-i ceară o sumă însemnată. Sau la fel de bine putea să se adreseze acelui tinerel cu păr cârlionțat care conducea corpul de poliție. Din punct de vedere economic, erau două opțiuni bune. Dar nici una din ele nu-i era pe plac, din motive prea puțin practice: doar când își imagina cărțile în mâinile unuia din cei doi, indiferent care, îl cuprindea o nemulțumire aproape dureroasă.

Și nu era doar ideea de a face dreptate. Era ceva mai mult. De parcă acele cărți ar fi fost niște ființe vii, iar el trebuia să le găsească un tutore, un îngrijitor, un iubitor. Există persoane nedemne de a poseda anumite cărți, după cum există cărți care își merită stăpânii. Argumente de librar bătrân pe care prea puțini le puteau pricepe, o știa bine. Dar așa era el: un librar bătrân, romantic și învechit. A hotărât deci să acționeze conform principiilor sale.

A găsit o trăsură confortabilă pe patru roți care pleca din Barcelona în miercurea cu pricina către Girona și care, pentru un supliment modic, putea să-l ducă până la casa lui Guillot. Și-a rezervat locul la biroul de pe Rambla Santa Mònica, menționând că va avea un bagaj care nu trebuia să sufere pe drum. La opt dimineața în miercurea fixată, el și cufărașul ieșeau din

Barcelona după ce străbătuseră strada Ample – ale cărei case tocmai fuseseră fumigate din pod până-n pivniță la ordinul autorităților –, merseseră pe Borne până la esplanadă și la poarta nouă, unde așteptaseră ca doi gardieni să verifice documentele călătorilor: două doamne de vârstă medie, un domn bătrân și ghebos, un preot franciscan și el însuși. Bagajele n-au fost controlate pentru că la ora aceea era multă circulație, mai ales la intrarea în oraș, nici unul nu părea să fie vreun bogătan și nici nu avea o mutră suspectă.

Drumul a fost destul de plăcut, tovarășii de călătorie erau civilizați și tăcuți, petrecându-și timpul citind sau moțăind, nu povestind cine știe ce bătălii sau punând țara la cale din punct de vedere politic sau religios, așa cum i se întâmplase în alte ocazii. Și în afară de praf și hârtoape, drumul decurgea cât se poate de normal. Totul a fost perfect până când au ajuns la El Masnou și au auzit niște răcnete; părintele franciscan a dat perdeluța la o parte și a constatat că erau atacați de o bandă de bandiți la drumul mare, care așteptaseră ascunși sub coroanele bogate ale unor copaci, iar acum îl amenințau pe vizitiu. Locul era bine ales, fiind izolat. Nu avea cine să le sară în ajutor. Drept care nu au opus rezistență, căci hoții își cunoșteau bine meseria, erau organizați, înarmați și începuseră prin a-l ușura pe vizitiu de cuțit și de pistolul pitit sub scaun. După care i-au jefuit, însă elegant, fără să rănească sau să ucidă pe nimeni, lăsându-le caii și neatingându-se de cele două femei.

Dar i-au curățat, au luat bijuteriile, mantilele și încălțările doamnelor, un rozariu și biblia franciscanului (espadrilele i le-au lăsat, că erau hărtănite rău), cât și toate bagajele, fără să cerceteze conținutul. Ajungând la cufărașul legat în catifea verde și aburcându-l pe spinarea unui catâr, s-au mirat de greutatea sa.

— Ce-aveți aici? Trage cât un mort!

Codolosa a încercat să minimalizeze importanța comorii:

— A, nimic important, doar niște cărți de studiu.

— Dă capacul la o parte, a poruncit cel ce părea să fie șeful.

Hoții au inspectat conținutul. S-au bucurat de mărimea cărților, cineva a spus că hârtia era bună de împachetat caltaboșii. Firește, nici n-au văzut rămurica de salcâm cu șapte frunzulițe

de pe ultima pagină. Unul a scos un volum – *Thérese philosophe* – și l-a răsfoit neatent, oprindu-se la o gravură care ocupa o pagină întreagă. Reprezenta o jună stând cu spatele și în genunchi în fața confesionalului, într-o atitudine pioasă, dar cu fusta sumeasă până la brâu, lăsând vederii două fese consistente și bine formate, urmate de niște pulpe ca două șunci. Alături, interesul confesorului pentru nurii ei era la fel de limpede, căci sub sutana neagră, suflecată la rândul ei, se ițea un membru viril într-o erecție năprasnică.

Hoții au izbucnit într-un râs grosolan.

— Frumoasă materie de studiu! a rostit șeful, arătându-le ilustrația celor prezenți.

Una din doamne a leșinat pe loc, trebuind să fie trezită cu sărurile din bagajele confiscate; din fericire, bandiții au permis manevra. Cealaltă, mai tânără, a rămas mută de uimire. Părintele franciscan s-a înroșit până-n vârful urechilor, cine știe din ce motiv. Femeile și-au zis că era virgin, sărăcuțul.

Tot restul drumului nimeni n-a vorbit cu Codolosa, stigmatizat în urma descoperirii. Căci drumul a continuat până la destinație, după o deliberare. Astfel că librarul din Barcelona a ajuns acasă la Guillot cu mâinile goale. Aflând istoria, acesta a murmurat doar:

— *Habent sua fata libelli…*

Într-adevăr, cărțile își au soarta lor. Iar uneori, din păcate, aceasta diferă de cea a celor care le iubesc.

La puțin timp după întoarcerea din trista sa călătorie, Codolosa a primit din nou vizita junelui cu cârlionți negri. Avea aceeași expresie de pasăre în colivie și zâmbea întruna, dar cu un zâmbet fals.

— Mi s-a spus de o carte care cică ar fi o culme a tiparului spaniol din secolul al XVIII-lea, a aruncat omul o nadă.

— O fi vorba de *Salustius* de Ibarra, a spus Codolosa.

— Exact. Aveți un exemplar ca să-l văd și eu?

— Întâmplarea face să am, dar va trebui să veniți cu mine la prăvălie, astfel de cărți nu se scot la vedere.

Pérez de León l-a urmat pe *don* Francisco pe sub arcadele medievale. Librarul a descuiat ușa, au intrat, a încuiat-o la loc, așa cum proceda când avea nevoie de liniște ca să facă o afacere bună. Dacă l-ar fi privit mai atent pe clientul său, ar fi constatat că acest lucru părea să-i facă mare plăcere.

Odată ajunși înăuntru, Codolosa s-a dus în camera din spate și a revenit cu un volumen in-folio legat în catifea roșie, pe care l-a lăsat pe tejghea.

— E o adevărată minune, a rostit precum un bijutier care apreciază un diamant.

Conjurația lui Catilina și războiul lui Iugurta de Caius Salustius Crispulus, a citit Pérez de León titlul. Hârtia era fibroasă, extrem de albă și foșnitoare, chenarele late și gravurile superbe, textul era foarte curat, parcă de-abia tipărit. Marginile de sus erau aurite. Era mai mult decât o minune. Codolosa i-a atras atenția asupra ultimei pagini:

— Apreciază, te rog, *Finis Coronat Opus*, i s-a adresat el ca unui expert, arătându-i parafa autorului minunii tipografice: „Tipărită la Madrid, de către Joaquim Ibarra, tipograf personal al Regelui, Stăpânul Nostru. M.DCC.LXXII“, apoi a continuat: Ibarra a creat caractere de literă noi pentru această carte. Și cred că ai observat că e o ediție bilingvă, în latină și spaniolă.

Pérez de León l-a privit însă fix în ochi și l-a întrebat pe neașteptate:

— Ții aici și cărțile interzise?

— Ce cărți interzise?

— Când regele nostru Fernando se va întoarce și va reinstaura legile cele vechi, posesia de cărți pornografice va fi un delict grav. La asta te-ai gândit? Ce-ai să faci atunci cu colecția pe care ai cumpărat-o cu un preț de nimic la licitația de pe strada Asalto?

Codolosa a pălit și a spus:

— Nu o mai am.

Presupusul client s-a uitat la el cu milă:

— Caută altă scuză, nefericitule. Unde sunt cărțile? Știai doar că sunt interesat. Le-ai vândut altuia?

— Nu, eu…

— Unde sunt? a repetat celălalt pe un ton amenințător.

Instinctiv, Codolosa a făcut un pas îndărăt, către camera din spate, urmat de Pérez care-l privea ucigător. Trecând pe lângă masa pe care librarul își sorta cărțile, a trântit pe jos ca din întâmplare un teanc de volume.

— Vă spun adevărul, domnule, niște hoți ne-au prădat pe drum și le-au furat!

— Sigur, acum avem și hoți cultivați, iar tu obișnuiești să pleci la drum cu o duzină de cărți galante, a râs cinic Pérez.

— Credeți-mă, domnule, vă jur pe Dumnezeu că acesta e adevărul!

— Nu lua numele Domnului în deșert, pui de târfă! Mai ai timp să scapi cu viață, a spus Pérez, dând la iveală lama lungă, îngustă și foarte ascuțită a stiletului ascuns în cizmă, la vederea căruia pe librar l-a apucat tremuratul.

— Vă implor, sunt un biet vânzător de cărți care n-a făcut rău nimănui niciodată!

— Greșești, șobolanule, mi-ai făcut rău mie. Cărțile alea îmi plăceau.

— V-am spus adevărul-adevărat, dacă le-aș mai avea, vi le-aș da pe loc, a plâns librarul.

— Numai că tu ai preferat să le iei la drum. Și pot să aflu unde te duceai?

— La Mataró…

Auzind numele orașului, Pérez și-a pierdut răbdarea. A apucat stiletul și l-a împlântat unde a nimerit. Nu foarte sus, firește, ci în vezică. Apoi, cu o mână a împins victima îndărăt, iar cu cealaltă a spintecat-o, trăgând în sus, ca pe un porc. Având grijă să dea la o parte ediția lui Ibarra, ca să n-o murdărească de sânge. Nu a scos stiletul, care nu-l părăsea nicicând, decât când a fost sigur că își îndeplinise treaba.

La plecare a ocolit intestinele revărsate pe jos. Și, firește, a luat volumul lui Salustius.

Filippo Brancaleone s-a întors din exil transformat într-un bărbat adevărat. Văzuse ceva lume, fusese bătut de soare, se deprinsese să deosebească un castravete de un dovlecel, dar și să mânuiască briciul de ras, vorbea mai mult ca înainte și din perorațiile interminabile ale baronului învățase destule. Și dacă baronul revenea la Barcelona strigând din rărunchi „ura și trăiască", îngerul italian era și mai fericit la gândul că avea să-și reia viața dinainte: partidele de șah cu socrul, ajutorul dat soacrei, absența cumnatului și râsetele pe întuneric cu nevastă-sa, de care-i fusese dor până la disperare.

Orașul era plin de veselie, oamenii se salutau de pe un trotuar pe altul, femeile măturau sub soare și copiii se jucau. Doar ce l-a condus pe *don* Rafael la palatul său, unde baronul a cercetat fiecare cameră cu o privire de inchizitor – „ca să văd dacă e nevoie de fumigație" – și a și zbughit-o spre casa Ritei Neu cât de repede îi permitea piciorul, pe care călca acum mai bine, dar care n-avea să se vindece niciodată.

Numai că, ajungând pe strada Santa Anna unde fusese casa, a găsit acolo doar un morman de ruine înnegrite din care răsăreau niște lujere verzi. În curte mai erau amintiri dintr-o viață precedentă: o găleată spartă, toarta unei crătiți, locul în care fusese cuptorul… I s-a oprit respirația. S-a luat de cap și a încercat să nu dea frâu liber lacrimilor. A întrebat un trecător, acela nu știa nimic. În fine, o vecină pe care n-o văzuse niciodată l-a lămurit, cu mătura în mână, că acela fusese un sălaș de conspiratori și traficanți de arme pe care francezii îl incendiaseră și uciseseră tot ce le picase în mână, în noaptea aceea grozavă a Înălțării

Domnului de acum cinci ani. După care și-a continuat măturatul, lăsându-l pe bietul Filippo fără grai și scop în viață.

Asta până a luat drumul bisericii Santa Anna, un drum cunoscut, sperând să afle acolo vreo soluție pentru deznădejdea sa. Mânăstirea avusese și ea de suferit. Francezii nu lăsaseră decât parohia, una dintre cele șapte care existau acum în oraș. Jumătate dintre călugări nu se întorseseră din exilul forțat, dar părintele Bardaxí, starețul comunității, da, iar acum era la Madrid, unde își întărea legăturile cu guvernul reinstaurat și îi blestema pe francezi cum îi venea la gură.

Dar toate acestea nu-l interesau defel pe Filippo, care a întrerupt relatarea călugărului întrebând de Rita Neu, spălătoreasa. Omul habar n-avea de cine e vorba, mult prea ocupat să-și povestească propria epopee a revenirii din exil. Filippo l-a lăsat vorbind singur și s-a dus la spitalul Santa Cruz, unde a ajuns în doar câteva minute. A întrebat și acolo de Rita, dar nici călugărul acela nu știa nimic. „Întreabă-l pe părintele Bartolomé, el are în grijă saloanele".

Părintele Bartolomé era tocmai bătrânelul acela sfrijit și absent pe care Casanova îl întrebase de dezertorul genovez. Restaurația nu-i insuflase forțe noi, cum ar fi fost de așteptat, era și mai prăpădit, și mai pe altă lume decât atunci.

— Rita Neu? Rita Neu? Nu e din parohia asta.

— Ba e, părinte. Locuia pe strada Santa Anna. E spălătoreasă.

— Spălătoreasă? Ai căutat pe strada Rec, unde se adună multe femei să spele rufele? Sau mai bine la Casa Carității? Poate că e acolo, poate că familia ei a avut de suferit din cauza francezilor, poate că ea a născut un copil, poate că maică-sa s-a îmbolnăvit și a murit după o vreme, iar ea n-a mai avut nici putere și nici unde să muncească și a căutat adăpost acolo, sărăcuța, dacă o mai fi găsit loc, că mulți au pierdut totul din vina acestor vremuri nesăbuite, a șoptit omul de parcă s-ar fi rugat.

Filippo Brancaleone a alergat într-un suflet la mânăstirea Îngerilor, a cotit la dreapta și a ajuns la fațada mâzgălită a Casei Carității. A întrebat-o de Rita Neu pe măicuța care i-a deschis ușa.

— Vai, fiule, nu știu, e multă lume la noi. Intră și caut-o chiar tu.

Speranțele lui Filippo se năruiau pe măsură ce străbătea sală după sală. A căutat în fiecare pat, în fiecare colț, a scrutat chipurile care se uitau pe geam, care-și mâncau supa în refectoriu sau care se plimbau pe coridoarele murdare. În cele din urmă a ieșit în curte ca să plângă fără martori, ghemuindu-se cu capul între genunchi. Avea să treacă mult timp până să se liniștească, durerea era mult prea mare, dar i-a ajuns la urechi un glăscior de copil:

— Domnul acesta e tare trist.

Apoi a auzit un glas feminin:

— Vino aici, Ángel, nu-l deranja pe domnul.

Ángel. Poate că n-ar fi ridicat capul dacă ar fi fost vorba de alt nume. Dar acesta venea din alt timp, unul intact în ciuda tuturor celor petrecute.

A ridicat privirea și a dat de ochii triști, epuizați, transparenți și atât de ai săi, mai ai săi decât toate de pe lume, ai Ritei Neu. Iar fiul pe care nu-l văzuse niciodată stătea acum între cei doi, privindu-i nedumerit și zicându-și că oamenii mari fac uneori niște chestii cam ciudate și cam de rușine, căci ce-o fi apucat-o acum pe maică-sa să plângă și să-l îmbrățișeze pe domnul acela trist, repetând în neștire mulțumescu-ți ție, Doamne, mulțumescu-ți ție, Doamne, mulțumescu-ți ție, Doamne…

II

Lumea e o carte deschisă pentru sufletul treaz
Aforism

DESPRE DELICTELE ÎMPOTRIVA BUNELOR MORAVURI

Art. 532: *Cel care va publica în limba vulgară o carte sau altă tipăritură sau va face public vreun manuscris cu obscenități sau care jignește bunele moravuri va plăti o amendă de la treizeci la o sută de duro sau va face închisoare între două și șase luni. Dacă tipăritura sau manuscrisul e într-o limbă străină din cele vorbite acum în Europa, și nu într-una veche, numite și moarte, acuzatului i se va înjumătăți amenda și șederea la închisoare. Cel care va introduce cu bună știință în Spania, în scop de vânzare sau distribuție, cărți sau alte tipărituri de acest gen, va fi pedepsit ca și cum le-ar fi tipărit el însuși.*

Codul Penal Spaniol
(Tipografia Națională,
Madrid, 1822)

De pus totul la locul lui. De readus totul așa cum era la finele anului 1807, ca și cum n-ar fi trecut șapte ani de atunci și francezii n-ar fi fost decât o vijelie care zăpăcise casa și o răsturnase cu susul în jos. Asta și-a propus guvernul restaurat, nici mai mult, nici mai puțin.

Pe 27 decembrie 1814, la prânz, comisia de recuperare a cadavrelor, numită de primărie, care începuse să sape încă în zori în Piața Evlavioaselor, scosese la lumină cinci leșuri întregi, îmbrăcate și recognoscibile. Au fost identificate pe dată drept cinci eroi ai marii conspirații. Trei dintre ei, iluștri: doctorul Pau, părintele Gallifa și sublocotenentul Navarro. Ceilalți doi, anonimi. Cei care fuseseră uciși prin strangulare aveau mărul lui Adam zdrobit, Navarro mai avea și acum mâinile legate, ceilalți doi aveau stomacul plin de plumbi. Unul din ei era José Neu.

Cadavrele au fost tratate de parcă ar fi fost moaștele unor martiri, au fost ridicate cu grijă și puse în coșciuge. La patru după-amiaza, în prezența membrilor tribunalului militar și a unei mulțimi de gură-cască, au fost duse la biserica Cetățuiei, unde un preot a citit rugăciunile în latină și au rămas să aștepte ceremonia de înmormântare, care avea să fie după trei zile.

La șapte fără un sfert în ultima zi a surprinzătorului an 1814, Filippo Brancaleone a ieșit din casă șchiopătând mai abitir din pricina frigului, a tras clopotele de *prima*, apoi de jumătate, s-a împărtășit la iuțeală, și-a strâns sculele de bărbier și s-a dus la baronul de Maldà, care-l aștepta nemâncat și teribil de prost dispus.

— Ce dracu', Filippo, pe zi ce trece vii tot mai târziu!

La care singura reacție a fost un *Belin!*.

De când începuse și el să se bărbierească și-și pierduse frăgezimea aceea de la început, *don* Rafael Amat, prim-baron de Maldà, își pierduse interesul pentru junele său pupil. Nu-i mai contempla coapsele și nu-i mai cânta la clavecin, însă rămăsese fidel serviciilor și mâinilor sale, care erau moi precum cele de femeie, dar sigure precum cele de bărbat, oricum mai potrivite decât cele ale cuiva născut ca să nu le folosească, cum era el.

În dimineața aceea Brancaleone l-a bărbierit pe baron ca în fiecare zi de când ambii luaseră drumul exilului cu cinci ani în urmă. Baronul își mișca tăcut buzele, poate era un tic nervos, poate se ruga, și protesta întruna: „Mai repede, Filippo, ai adormit?“ sau: „Mai încet, Filippo, pentru Dumnezeu, vrei să mă lași fără urechi?“

De regulă, *don* Rafael profita de acest răgaz ca să afle, curios cum era, ce se mai petrecuse prin cartier sau ca să bârfească. Baronul era mândru că bărbierul său personal era clopotarul de la Santa Anna, se lăuda cu asta ori de câte ori avea ocazia, neuitând să povestească începuturile învățăcelului care confunda orele în așa hal, încât vecinii nu mai știau dacă trebuiau să vină la slujbă, să stingă un foc, să se lupte cu dușmanul sau dacă sărbătorile din an nu cădeau mai devreme. Baronul, care se temea de furtună ca de dracu', îl ruga să bată cu putere clopotele, convins fiind că zgomotul metalului lovit avea darul să împrăștie norii. Iar dacă furtuna totuși se dezlănțuia, îl certa de parcă ar fi fost vina lui. Vremea era una dintre preocupările baronului, dar nu unica. Iar acum, întors acasă, îi mărturisea cât de mulțumit era pentru că „sfântul nostru rege Fernando VII, să-l ferească Domnul de toate relele și pe noi alături de el“, eliminase impozitele pe produsele fabricate în oraș și pentru că venise, în fine, din Americi, aurul menit să umple vistieria. Cele două măsuri i se păreau extrem de bine-venite pentru a-i pune în mișcare pe comercianți, care erau cam toată suflarea.

Mai era curios și să afle cum avansa Brancaleone cu reconstrucția casei, pentru care îi dăruise oarece dale vechi, o bucată de balustradă și două scrinuri roase de cari, iar tânărul îi dădea raportul amănunțit, tare mândru de progresele lui de zidar. Și

astfel, zilnic, petreceau dimineața până la clopotele pentru slujba principală, sperând că în răstimpul ăsta nu murise nimeni, nu izbucnise nici un incendiu, nu era nici o sărbătoare importantă, nu era nimeni dus la spânzurătoare și nu era de botezat nici un plod, căci meseria de clopotar, în acele timpuri în care viața oamenilor era condusă de clopote, îi cerea să fie atent la toate acestea și la altele pe deasupra.

Lucru rar, în ziua aceea Filippo și baronul aveau același drum: biserica Cetățuiei, unde urma să aibă loc ceremonia solemnă pentru martirii recuperați. Așa că, lăsându-l pe *don* Rafael în fața ceștii cu ciocolată caldă și cu peruchierul așteptând în anticameră, mângâind peruca de ceremonie de parcă ar fi fost un animal de companie, Filippo a dat și el fuga acasă să se gătească.

Rita Neu își pusese cea mai frumoasă rochie. El, doar ce-și putuse cumpăra, adică niște espadrile noi. Copilului i-au pus pe cap o tichie, deși era și așa deosebit de frumușel. S-au așezat cu plebea, pe latura din stânga, unde vedeai basmale legate sub bărbie și pletele bărbaților, care la muncă erau legate la ceafă.

Pe latura din dreapta, în schimb, perucile celor legați de tradiție alternau cu părul natural – uneori chiar scurtat –, semn limpede că, oricât ar fi vrut să uite, francezii trecuseră pe aici și își lăsaseră influența. În plus, unele femei îndrăzniseră să schimbe mantila cu pălăria, un obicei străin pe care multe îl găseau foarte puțin patriotic.

Printre criticii cei mai acerbi ai noilor mode se număra, firește, baronul de Maldà, așezat, cu peruca sa albăstrie și cu seriozitatea sa ofilită, între marchizii de Villel și de Monistrol. În fața lor, autoritățile militare și ecleziastice conduceau ceremonia, dorindu-și ca atunci când avea să le sune ceasul vremurile să fie ceva mai sigure, căci nu există lucru mai complicat decât să fii cadavru în Spania. Era de față și episcopul, evident, care tușea urât din cauza unei răceli prost tratate, și era însoțit de mai mulți preoți și de stărețul de la Santa Anna, *don* Dionisio Bardaxí, pe care-l cunoaștem de-acum.

Pe a doua bancă din dreapta se uita în toate părțile un cap încununat de cârlionți negri, de asemenea familiar nouă: Néstor Pérez de León, în uniformă de gală, era atent la toate detaliile și

la toate gesturile, la figurile cunoscute și la cele pe care nu le văzuse niciodată, pe scurt, la tot ce i-ar fi putut fi de folos în dorința și misiunea de a deveni omul cel mai bine informat din oraș. Adică una dintre cele mai puternice, căci a avea certitudini înseamnă dintotdeauna a le utiliza în folos propriu.

Brancaleone și Rita stăteau pe banca indicată de cei din comisie. El nu se obișnuise încă să se amestece cu oamenii fără să se ascundă sau să se teamă pentru viața sa. Luaseră și copilul, pentru că Rita insistase ca acesta să-și cunoască unchiul, chiar la cinci ani după moarte, pentru a nu-l uita nicicând. Era convinsă că spiritul acestuia, doritor să-și continue prezența pe lume, trecuse în copilul ei imediat ce-și părăsise învelișul muritor. Astfel că Ángel era menit încă înainte de a se naște să fie rebel, zvăpăiat și temerar. Nu degeaba o apucaseră durerile facerii când trupul lui José nici nu se răcise, iar pruncul apăruse pe lume cu o viteză explicabilă nu prin legile medicinii, ci prin cele ale predestinării. Nerăbdarea care-l caracterizase pe José avea să fie și trăsătura principală a lui Ángel.

Cam asta, plus altele, a mormăit printre dinți Rita Neu în fața cadavrului mai uscat decât un pește afumat al scumpului ei frate. A recunoscut hainele pe care le purta, i-a numărat rănile de glonț din burtă, a avut până și impresia că mai păstra pe chip rictusul batjocoritor cu care părăsise această lume. Și-a luat rămas-bun pentru totdeauna, a lăsat să se închidă sicriul și și-a zis că nici o idee de pe lumea asta nu îndreptățește o durere atât de mare.

După slujbă, sicriele celor mari au luat drumul catedralei. Nu toate, firește, pentru că și gloria postumă funcționează pe căprării. José și prietenul său au fost duși în curtea mânăstirii Santa Anna, la doi pași de locul unde muriseră în noaptea aceea în care-i apucase cântatul. Au fost și ultimii morți îngropați acolo: curând s-a dat legea care interzicea înmormântările *intra muros* din rațiuni de salubritate. Povestea asta cu salubritatea era de pe vremea francezilor, deși lumea uitase, căci e tare greu să-ți aduci aminte ce nu-ți place.

Mai-marii orașului s-au dus deci la catedrală să-și îngroape martirii în claustru, de parcă ar fi fost cardinali. Cineva a spus că meritau un monument, dar din tăcerea evazivă care i-a urmat

cuvintele a fost limpede că proiectul avea să fie unul de durată. Apoi și-au luat la revedere, pătrunși de gravitatea iremediabilului și de satisfacția datoriei împlinite, după care câțiva privilegiați, mai liniștiți, au străbătut piața Nova și strada Palla, ajungând la biserica Pi, unde marchizii de Villel își aveau palatul și unde urma să fie parastasul.

A fost o companie selectă, printre care patru sau cinci doamne, șase frați benedictini, baronul de Maldà și marchizul de Campo Sagrado, scăpat de oficialități și bun prieten al casei. În total, douăzeci și patru de comeseni. Li s-a servit supă de macaroane cu brânză rasă din belșug, apoi cărnuri și legume bine fierte, un fel de pește, altul de pasăre, crochete, prăjituri, creme, brânză dulce înghețată cu lapte și lămâie, pâine proaspătă, deserturi, vin dulce, iar la sfârșit cafea îndulcită cu zahăr. Doamna casei, mare admiratoare a obiceiurilor englezești, a servit băuturile în pahare diferite, după moda din marea națiune. A poruncit și să se pună pe masă trei feluri de furculițe și de cuțite, cât și patru linguri și lingurițe, inclusiv pentru cafea și desert, semănând printre invitați o confuzie atât de adâncă, încât unii nici nu s-au atins de anumite bucate, neștiind ce tacâmuri trebuiau folosite.

— Și când te gândești că până mai ieri mâncam cu mâinile și nu se întâmpla nimic, a glumit unul pentru care rafinamentul nu era semn de distincție.

— Unii o mai fac și acum! Păi nu se spune că însuși Napoleon nu știe să mânuiască tacâmurile? a spus altul.

Odată stomacurile îndestulate, inimile au dat frâu liber patimilor. Cei reveniți la Barcelona după ani de exil erau mai rumeni, mai grași și mai sănătoși decât la plecare, și cu toții au fost de acord că asta se datora aerului de la țară. Totuși, fiecare dintre aceștia avea câte o poveste de spus din care să rezulte cât de mult suferise. Unul s-a plâns că nu găsise un pian ca lumea, trebuind să se mulțumească cu unul ciobit și neacordat. Altul, că din cauza frigului făcuse degerături. Până și *don* Rafael d'Amat, care se simțea perfect între fraternitatea aceea de nefericiți, a mărturisit marea umilință prin care trecuse în exil:

— Am fost silit să mănânc cartofi!

— Cartofi?! Dar de ce?

— Altceva nu se găsea, contesă, iar foamea îmi dădea ghes.

Contesa cea mofturoasă a clătinat din cap, dând de înțeles că, oricât de foame i-ar fi fost, ea nu s-ar fi coborât atât de jos.

— Și ce gust au? a vrut să știe stăpâna casei.

Baronul s-a strâmbat a silă, numai amintindu-și de hrana aceea bună doar pentru animale:

— N-aș putea să vă spun, scumpă doamnă. Sunt păstoși, insipizi și nesănătoși. Provoacă flatulații și nu se pot mistui într-o singură zi. Sunt pentru palate grosolane, sper să nu fiu silit să repet experiența.

S-a mai vorbit și de Napoleon în insula Elba, unul și-a exprimat entuziasmul și a strigat: „Acolo să crape vita asta, balaurul Apocalipsei, Anticristul!“, iar ceilalți au ridicat cupele și au închinat plini de însuflețire.

Schimbările din oraș erau la ordinea zilei: cineva văzuse cum erau duse tunurile plasate de francezi la poarta San Antonio, o parte făcute din clopotele cele mai vechi și mai iubite; altul a aplaudat înlocuirea caldarâmului spart de pe străzi, repararea clădirilor, readucerea tablourilor furate în biserici și revenirea Inchiziției. Aici n-a mai fost unanimitate, unele voci s-au întrebat dacă era nevoie într-adevăr să se revină la o instituție atât de arhaică în niște vremuri atât de avansate. La care un canonic a ridicat un deget și a proclamat:

— Vremurile avansează spre prăpastie.

Un subiect asupra căruia au fost cu toții de acord a fost să-i bombăne pe militarii spanioli care se instalaseră în unele case și nici nu voiau să audă de ordonanța care-i obliga să plece.

— Până de curând l-am avut la mine acasă pe un căpitan castilian îngrozitor de enervant; s-a instalat în camera mea și pe mine m-a trimis la etaj, ca pe o slujnică. Timp de trei luni am dormit foarte prost, noroc că s-a cărat, slavă Domnului, a spus baronul de Maldà, pe care vinul cel dulce îl făcuse vorbăreț.

Au urmat întrebările puse autorității competente, la care marchizul a răspuns cu plăcere, dar fără să se ia prea în serios. Cei care mai găzduiau câte un spaniol voiau ca marchizul de Campo Sagrado să le spună când vor scăpa, dar răspunsul era evaziv. Cineva a vrut să știe când avea să fie refăcută partea de

jos a Ramblei, la care marchizul a spus că deocamdată aveau chestiuni mai urgente, de exemplu să redea carmelitelor mânăstirea Santo Ángel, pe care francezii o transformaseră în cârciumă. Altcineva a întrebat de biblioteca călugărilor, dar nimeni nu știa nimic. Asta i-a adus altuia aminte de marea bibliotecă de douăzeci de mii de volume a benedictinilor de la Santa Caterina, însă aici marchizul i-a liniștit pe toți:

— E intactă. Francezii au respectat-o, ba chiar au apărat-o.

— Ca să vezi, s-a mirat cineva.

— Nu a fost totul rău, nepoftiții ăștia or fi lăsat și ceva bun.

— Nu zău! Ca de pildă ce? Spuneți-mi un singur lucru, ia să vedem, a sărit *don* Rafael, intransigent ca de obicei.

— Viitorul, poate, a propus cea mai tânără dintre doamne.

— Vai, să mori de râs, pentru asta n-avem nevoie de nimeni! Viitorul vine oricum. Altceva?

Oricât și-au stors creierii, altă idee nu le-a mai venit.

JOSEP XIFRÉ
(1777-1856)

Mulți dintre contemporanii săi ar fi vrut să fie în locul acestui filantrop, mecena și om de afaceri, care a fost omul cel mai bogat din Catalonia în vremea sa. Originile sale îl situează într-o situație economică deplorabilă și în Arenys del Mar, un sat de pe coastă din care bărbații plecau pe mare – adesea în bărci construite de ei înșiși –, iar nevestele îi așteptau croșetând dantele. Tatăl i-a murit sărac și înglodat în datorii, drept care fiii au emigrat – sau au fugit – în Cuba ca să scape de creditori.

În insula din Caraibe, tânărul Xifré, de doar douăzeci și unu de ani, a descoperit multiple oportunități de afaceri, nerenunțând la nici una. A avut fabrici de pielărie, plantații, corăbii, a făcut comerț cu piei, zahăr, cafea, rachiu, rom, foarte probabil și cu sclavi. A fost și bancher, a speculat și a făcut contrabandă, iar mutarea cea mare a fost să intre ca ucenic în Loja Masonică Los Valles, una dintre cele multe de pe insulă, unde pesemne că l-a cunoscut pe Thomas Downing, care avea să fie agentul său la New York.

E neîndoielnic că instituția discretă, aconfesională, filantropică și filozofică a masoneriei, fondată pe ideea fraternității între oameni și având scopul de a realiza progresul intelectual și social al membrilor săi, i s-a potrivit mănușă lui Xifré. Mai mult chiar: părea special creată pentru el și pentru multiplele sale interese, care erau progresiste și avansate pentru epoca sa și care l-au determinat să facă numeroase opere de binefacere, să plătească studiile unor capete luminate – de pildă, Marià Cubí – sau să aibă față de sclavii săi o atitudine părintească, pe cât de elogiată, pe atât de rară.

În 1818, omul nostru s-a căsătorit civil cu fiica asociatului său, Judith, un nume extrem de frecvent în masoneria feminină. El avea patruzeci și unu de ani, ea, șaptesprezece. Au avut un singur fiu. Au locuit mai bine de cinci ani la New York, după care Xifré și-a lichidat afacerile și a decis să revină în scumpa sa patrie. În 1829 s-a instalat la Barcelona, dar Judith a ales Parisul, căci Barcelona i se părea un oraș provincial și dezagreabil. A mai venit să-și vadă bărbatul doar pe patul de moarte, căci capitala franceză avea o frumoasă ofertă de teatru și operă, dar și o serie de intelectuali de salon disponibili, printre care Prosper Merimée, a cărui prietenă a fost.

Ajuns la Barcelona, Xifré s-a stabilit pe Rambla și s-a apucat de ce-i plăcea mai mult: să proiecteze mari opere. Pe cea mai importantă a realizat-o între 1836 și 1840, pe aleea Isabel II, pe locul fostei mânăstiri San Sebastián, foarte aproape de mare. Pe acest loc privilegiat, care foarte curând avea să devină un cartier la modă, a proiectat și a desenat cu mâna lui prima clădire de locuințe burgheze din oraș, care au rămas cu numele de „casele lui Xifré". Edificiul poartă o serie de simboluri personale: pe fațada neoclasică se zăresc chipurile conquistadorilor Americii – Elcano, Pizarro, Columb, Cortés… – drept tribut adus propriei sale condiții de „indian", iar deasupra sunt gravate câteva versuri ale poetului Ausonius către Urania, muza arhitecturii și a astronomiei, atât de importantă pentru masoni: *Uranie Coeli Motus Scrutator en Astra* (*Urania scrutează astrele și mișcările cerului*). Onorând culorile cele mai importante ale ceremoniilor societății secrete, podelele sunt în mozaic alb și negru, ca tabla de șah. Fațada a fost vopsită în albastru, culoarea Marilor Maeștri, ceea ce ne face să credem că atunci când Xifré venise la Barcelona era posesor al gradului maxim al vreunei loje, deși dovezi nu există. A instalat cupole asemenea celor pe trebuie să le fi avut Templul lui Solomon. A pus să se construiască o serie de coloane și arce plasate sub semnul numărului masonic șapte. Sub aceste coloane a instalat o cafenea numită „a celor șapte porți", iluminată cu șapte candelabre de cristal atârnate în tavan și cu pereții împodobiți cu alt simbol drag francmasoneriei: rămurica de salcâm cu șapte frunze.

Cafeneaua celor șapte porți a fost inaugurată în ziua de Crăciun a anului 1838, devenind iute localul cel mai căutat din noua, luminata, cosmopolita și atât de căutata piață a Palatului. „Când în capitală va exista o cafenea care să ofere condiții bune de confort și un aspect atrăgător, acolo vor veni familii întregi. Cafeneaua nu va mai fi în Barcelona locul de adunare al vagabonzilor și vicioșilor, ci îi va primi pe toți barcelonezii de treabă care vor dori să-și petreacă în mod cinstit timpul liber", scrisese Xifré în timp ce punea la cale proiectul. Iar predicțiile sale s-au împlinit cu succes, căci cele șapte porți a devenit și loc de întâlnire pentru societățile secrete și pentru detractorii infamului Fernando VII, leagăn al revoluționarilor, și portavoce a cererilor de amnistiere a deținuților politici. Ce mai, un loc de care să fii mândru.

În ultimii ani, Xifré a stat, ca de obicei, departe de partidismul politic și de conducătorii care au încercat în zadar să-l atragă. A refuzat să fie primarul orașului în 1850, dar a avut funcții de conducere în noile bănci și legături cu finanțele. A finanțat și construcția unui mare spital în orașul său de baștină.

A murit în conacul său de la Horta la șaptezeci și nouă de ani, vegheat de nevastă-sa, care catadicsise să se deplaseze de la Paris, și de un fost călugăr capucin, pe 7 august 1856. Fiul lui s-a îngrijit să-i mute rămășițele la Arenys del Mar, unde se odihnesc într-un panteon vizavi de spitalul care-i poartă numele. Amintirea sa dăinuie, chiar și printre cei care nu l-au cunoscut, în expresia populară „a fi mai bogat decât Xifré".

Din *Dicționarul excentricilor și egocentricilor*
din Barcelona de odinioară
Tipografia La Acacia, Argentona, 1870

Funcția pe care foarte monarhistul general Francisco Javier Castaños Aragorri Urioste y Olavide, acum căpitan general al Cataloniei, a inventat-o pentru foarte ambiguul Néstor Pérez de León nici nu putea fi mai nimerită. Misiunea sa consta în a se îngriji ca orice condamnat la moarte să aibă parte de toate cele prevăzute de lege, de la asistența religioasă din clipa în care pășea în capelă și până la numărul exact de zile în care trupul sfârtecat trebuia să atârne de porțile orașului. La început, a făcut lucruri însemnate. Le-a comandat unor meșteșugari să ridice spânzurători noi, cu o capacitate de până la șase condamnați simultan, grozav spectacol, păcat doar că minunata construcție a fost ascunsă după copacii Esplanadei, în loc să fie la vedere, unde tot plimbărețul ar fi dat nas în nas cu ei, și ce instructiv ar fi fost pentru copiii care-și făceau plimbarea de duminică să vadă cum pică în același timp șase ticăloși. Firește, și felul de a face dreptate urma anumite tendințe: dacă francezii preferau strangularea condamnatului care ședea comod pe un fel de fotoliu, absolutiștii dușmani ai modernității nenecesare preferau spânzurarea, în definitiv un lucru foarte vechi, e pomenit chiar și în Biblie.

Lui Pérez nu-i păsa de metodologie, îl interesa doar să se păstreze obiceiul. În schimb, s-a luptat ca țestele condamnaților să fie agățate ceva mai departe de porțile orașului, argumentând că, mai ales în zilele de vară, niște călători mai fandosiți ar putea fi deranjați. A reușit și să scape de cucoanele din Confreria Sângelui, care veneau să-i amețească pe condamnați cu rugăciuni și colecte, convinse fiind că un sacrificiu atât de creștinesc avea să

le aburce direct în rai. N-aveau decât să ajungă acolo, își zicea Pérez, cu condiția să nu-i calce pragul biroului și să nu-l bată la cap, drept care le-a dat deplină libertate.

O altă misiune a sa era să controleze munca silnică a deținuților. Astfel, a numit niște vătafi, le-a dat câte un bici și o bâtă, ca să se facă respectați, și i-a pus să dirijeze șirurile de prizonieri înlănțuiți care ieșeau zilnic din închisoare ca să curețe străzile sau să construiască clădirile oficiale. Tot ei au nivelat Rambla după ploile din 1817, cărând pământul cu cărucele și bătătorind locul cu sapa. Când era cazul, erau însoțiți și de niște soldați.

Săptămânal, directorul execuțiilor capitale făcea turul închisorilor din oraș, de la impunătorul turn San Juan din Cetățuie până la carcera de la Canaletas, de la Atarazanas la Montjuïc, de la vechea și insalubra închisoare din piața del Ángel la corabia ponton veșnic ancorată în port și ticsită de deținuți politici. Trecea și pe la arestul religios de pe strada Bisbe, pentru că-i plăcea să vadă călugări și măicuțe țintuiți cu belciuge de ziduri la ordinul stareților mănăstirilor respective. Dar cel mai mult îi plăcea, era un adevărat deliciu, să meargă la închisoarea femeilor, cunoscută sub numele La Galera și situată în livezile de pe strada Sant Pau, cam pe la jumătatea drumului între Rambla și zidul Sant Antoni. Îi plăcea să adulmece prin pleava carcerelor, căutând femei cunoscute gata să-l convingă cu orice preț de nevinovăția lor. Astfel de cazuri îl interesau într-atât, încât porunci să i se aloce un spațiu unde să le primească în spatele ușilor închise. Și, cum erau numeroase, începu să viziteze locul asiduu, de trei-patru ori pe săptămână. A fost perioada în care Pérez a cheltuit cel mai puțin cu curvele.

Însă nu doar prostituatele se bucurau de atenția sa. Îi plăceau și tinerelele care se lăsaseră răpite fără consimțământul părinților (dacă era vorba și de un soț încornorat, cu atât mai bine), cele care avortau mânate de disperare, cele arestate pentru că atentaseră în public împotriva bunelor maniere, cele care își furau stăpânii și cele care seduceau băieții, cu condiția să fi fost tinere și arătoase. Iar dacă mai păstrau și o brumă de candoare, cu atât mai bine. Le răsplătea pe toate cu un avantaj oarecare, o reducere de pedeapsă, o favoare administrativă. Cu condiția să petreacă

un timp cu el între patru ochi în biroul acela și să se arate binevoitoare.

Néstor Pérez își avea normele sale. Nu le primea niciodată pe cele care îi cereau acest lucru, nici nu se uita la cele care insistau să-l vadă. Își alegea favoritele, toate știau asta, așa cum știau și că în prezența lui n-aveau voie să se smiorcăie sau să-și plângă de milă, căci, dacă făceau asta, erau imediat trimise înapoi în carceră. Cele convocate în biroul directorului știau că acolo le aștepta un sacrificiu, dar și că aveau să primească în schimb o răsplată. Sigur, puteau refuza și să-și ducă soarta mai departe, numai că nici una nu refuza. În fine, Pérez de León nu admitea să vorbească despre condamnații la moarte. Semna ce era de semnat și se purta de parcă omul ar fi fost deja executat, fie el bărbat sau femeie, tânăr sau bătrân, bogat sau sărac. Nu admitea mame scăldate în lacrimi și nici fii deznădăjduiți. Și, bineînțeles, nici nu-i trecea prin minte să-i viziteze pe acești nefericiți în ultimele lor ceasuri de viață, când iminența morții devine tangibilă odată cu cea a confesorului și a habotnicelor Confreriei. Pe Néstor Pérez de León iminența morții îl îmbolnăvea.

Dar o excepție tot a făcut.

Unul dintre preoții care aveau grijă de sufletele condamnaților la moarte aduși în capelă în ziua de miercuri 8 martie 1820 i-a adus un mesaj scris pe o bucată de hârtie. Deși dăduse ordine stricte în sensul acesta, omul Domnului, nou în meserie, nu le respectase și depusese pur și simplu mesajul pe masă.

— Ce-i asta, un testament?

Osândiții la moarte aveau obligația să redacteze un testament pentru a-l numi pe moștenitorul firavelor sale bunuri, printre care și pomenile adunate de confrerii. De obicei, aceste pomeni erau lăsate parohiei, ca să facă slujbele întru salvarea sufletului. Scrise sub tensiunea clipei, documentele erau plictisitoare; în afară de testament și de două scrisori către familie, condamnații nu aveau voie să scrie altceva.

— Nu, domnule, e o misivă scrisă în capelă. Pentru domnia voastră.

— Mă cunoaște?

— Zice că da.

— Și cum îl cheamă pe condamnat?

— E o femeie: Simona Carlassare.

— N-o cunosc, a spus Pérez de León după ce s-a gândit o clipă, apoi a luat hârtia, a admirat caligrafia frumoasă și îngrijită a unei persoane cu educație și a citit: „E posibil oare să faceți ceva pentru mine dacă vă dezvălui locul în care s-ar găsi anumite cărți?“

— Și pentru ce a fost condamnată?

— Pentru prostituție, domnule.

— Vorbești prostii, pentru așa ceva nu se dă pedeapsa capitală.

— S-a certat și a rănit un client, domnule. Judecata a fost foarte rapidă.

— Cine a fost judecătorul?

— *Don* Elías Tosquillas.

— Mda, a mormăit Pérez, adăugând în sinea lui „cel mai corupt și mai lesne de mituit“. Bănuiesc că clientul a dat ortul popii.

— Nu, domnule, dar a rămas șchiop.

— Atunci chiar că nu pricep. O fi fost un client foarte important; ca să primească o osândă atât de mare trebuie ca omul să fi fost regele în persoană.

— E mai grav decât atât, s-a rușinat preotul. E vorba de episcop.

— Nu mai spune! a izbucnit Pérez de León în râs.

— Păi, nu l-ați văzut recent? N-ați văzut cum merge? Femeia asta i-a stors un testicul.

— Pe ce motiv?

— Nu știu, domnule.

— Am s-o întreb chiar pe ea, trimite-o la mine.

— Nu se poate, domnule, că e în capelă. Trebuie să vă duceți domnia voastră acolo.

Pérez a plescăit din limbă: nu-i plăcea să-și încalce propriile reguli. Totuși, și-a zis că poate merită osteneala. Poate că, cine știe, cu un pic de noroc, moartea nu se apropiase atât de tare de nefericita asta cum credeau ceilalți. Santinelei care i-a deschis ușa i-a poruncit să-i dea afară pe toți de acolo, apoi a pătruns în

spațiul deloc vast, dar printre cele mai frumoase ale închisorii, cu impetuozitatea unui erou al Troiei. Osândita stătea culcată pe un prici, cu spatele la el, și părea că doarme. Pérez de León s-a așezat pe jilțul adus de doi gardieni, a pus picior peste picior, și-a mângâiat barba și a rostit de parcă ar fi fost un zeu:

— Tu de colo! Avem de vorbit.

Atunci, prostituata care-l storsese pe episcop de un testicul s-a răsucit spre el, punându-i sub ochi un decolteu încă arătos și un surâs satisfăcut, iar Pérez de León s-a simțit imediat altul. Neînsemnat, mărunt, ridicol. Și atât de scund.

Căci o singură femeie de pe lume era în stare să-i producă astfel de simțăminte ticălosului acestuia: *Madame* La Ruga. Chiar și acum, trecută de cincizeci de ani, chiar nemachiată și cu straiele sfâșiate și murdare, chiar și osândită la moarte, femeia asta continua să fie afacerea nerezolvată din viața lui Néstor Pérez de León.

Ne aflăm în după-amiaza zilei de 10 martie 1820 și afacerile personale îl împiedicaseră pe directorul închisorilor să fie la curent cu veștile care puseseră pe jar întreg orașul. După două luni pline de succese, care începuseră cu revolta de la Cabezas de San Juan, generalul Rafael de Riego dobândise victoria liberalilor. Cu doar câteva zile în urmă, regele tiran semnase la Madrid un manifest de fidelitate față de Constituția din 1812 pe care el însuși o interzisese. Astfel, a scris negru pe alb celebra frază „Să avansăm neabătut, cu mine în frunte, pe calea constituțională"; liberalii au răsuflat ușurați, monarhiștii au blestemat, oamenii Bisericii au tremurat, militarii s-au divizat, iar poporul n-a priceput nimic, doar că de-acum pretutindeni era câte o Piață a Constituției și că deținuții ieșeau din închisori ca să ocupe ranguri guvernamentale. Dar și că lucrurile cu adevărat importante rămâneau tot nerezolvate: ogoarele în paragină, populația diminuată și sărăcită, coloniile care profitau să-și ceară independența, comerțul întrerupt, visteria la un nivel minim, bogăția prost împărțită, foametea omniprezentă. Nimic deci care să-i fi preocupat vreodată pe guvernanții porniți să-și umple buzunarele și după ei potopul.

Ar fi putut comenta toate noutățile astea, dacă ar fi fost la curent, însă au preferat să abordeze chestiuni personale și posibilitatea de a câștiga ceva din ele, adică să vorbească despre bani. Aici, Néstor Pérez de León și Simona Carlassare, alias *Madam*e La Ruga în mizerie, au dovedit că aveau fler de politicieni.

— La ce cărți te referi?

— Mă întrebi ceva ce știi bine.

— Răspunde-mi la întrebare.

— La cărțile pe care Lechi voia să i le trimită lui Napoleon, firește.

— Iar tu știi unde se află.

— Da.

— De unde știi?

— De la omul care le-a cumpărat și cu care m-am culcat.

— Le-a cumpărat?

— Da, de la niște bandiți. Pe un preț de nimic.

Pérez de León a mârâit fără să-și dea seama, precum fiara care reacționează dacă e deranjată:

— Și ai să-mi spui unde se află?

— Nu. Am să ți le vând.

— Aha, în schimbul libertății tale, presupun.

La Ruga a plescăit și s-a strâmbat:

— Mă tem că nu pot aspira la atât de mult, dar mă mulțumesc și cu o condamnare pe viață. Deocamdată.

— Și de ce crezi că aș putea să aranjez asta?

— Pentru că prietenul meu era episcopul și lumea îi urăște pe popi. N-ai auzit ce se vorbește peste tot? Anticlericalismul se întinde ca o pecingine.

— Dar nimeni nu se opune faptului că Preasfinția Sa se întinde cu târfele, nici credincioșii, nici ateii. În definitiv, *humanum est*, nu doar episcop.

— *Humanum est*, nu încape nici o îndoială. O dovedesc interesele sale.

— Te referi la cărți sau la târfe?

— Mă refer la arme.

— Ce arme?

— Armele ascunse prin mânăstirile de pe Rambla.

— Pregătește cumva episcopul o nouă cruciadă?

— Împotriva liberalilor, pentru Dumnezeu și rege. Lumea ar trebui să știe.

— Și cărțile...?

— Cărțile le-a încredințat bibliotecarului de la Santa Caterina. După ce le-a dat la relegat. În pergament.

— Cu ce scop?

— N-am întrebat. Literatura nu făcea parte dintre preferințele noastre.

— Și despre toate celelalte vorbea Sfinția Sa în timp ce vă culcați împreună?

— Nu, după. Căci tot acolo își primea vizitatorii și își aranja afacerile.

— Și nu-l deranja că ascultai?

— Aștepta să adorm.

— Și dormeai?

— Ca un prunc. Ba și sforăiam.

— Grozavă șmecherie!

— Deloc, posed capacitatea de a auzi și în somn. Posed de asemenea o rețea de informatoare bine instruite și răspândite prin principalele paturi ale orașului.

— Informatoare? a ridicat Pérez din sprâncene.

— Lucrătoare în serviciul meu.

— Acum te-ai apucat să corupi fetișcane?

— Nu, acum sunt o femeie de afaceri.

— Prospere, presupun.

— Nu pot să mă plâng.

— Și plăcute...?

— Aproape mereu.

— Și ce trebuie să faci ca să te bucuri de favorurile patroanei? Să fii vreo înaltă față bisericească?

— Să plătești cât fac.

— Adică?

— O avere.

— Văd că nu te-ai schimbat deloc.

— Asta ziceam și eu.

În pauza care a urmat, Pérez de León ajunge la niște concluzii deloc plăcute.

— Iar acum trebuie să plătești prețul promis, spune ea.

Omul se relaxează, lasă prefăcătoria la o parte și revine la atac:

— Și dacă stabilesc eu condițiile ca să te scap de la moarte?

— Nu cred că mă interesează.

— Preferi deci să mori?

— Care ar fi alternativa?

— Să te lași iubită de mine, firește.

Încercănată și palidă, La Ruga strâmbă din buze în timp ce bărbatul turbează de dorință.

— Poate mai încolo, rostește femeia cu un rictus disprețuitor.

— Mai încolo poate ai să fii moartă!

— Știam că există și acest risc.

El e bărbat și simte nevoia să i se confirme ceea ce nu pricepe, oricât de neplăcut ar fi, așa că insistă:

— Preferi deci să mori decât să fii a mea?

— Prefer să pot alege.

— Chiar dacă alegi moartea?

— Uneori alegerile pot fi deprimante.

Pérez de León se ridică, răstoarnă jilțul cu o lovitură de picior, se întoarce spre ea. Pentru o clipă, femeia se teme să nu se repeadă și să ia ceea ce jinduiește atât de mult. Sunt singuri, ea e o condamnată la moarte, nimeni n-ar mișca un deget. Dar imediat își dă seama că a fost o teamă falsă, că el n-o să facă nimic. Precis că i-a trecut și erecția care-l chinuia până de curând.

Pufnind, omul se duce spre ușă și poruncește gardianului să o deschidă.

— Păcat că n-am mai putut vorbi despre afaceri, domnule Pérez. Am senzația că noi doi am face o echipă bună. Iar fetele mele cred că ți-ar plăcea mult mai mult decât mine.

— Dumneata nu-mi placi, Simona.

Femeia încasează lovitura. Numele de care vrea să uite rostit de gura acestui avorton mai că reușește să facă mai mult decât tot ce a avut loc în răstimpul acesta.

— Ai dreptate. Îți provoc frică.

Omul râde forțat, artificial, pretențios.

— Cum de-ai ajuns la concluzia asta?

— Pentru că mă respecți. N-ai încotro.

— Să respect o târfă care se vinde în tot orașul?!

— Respecți femeia pe care n-o poți avea. Uite, îmi vorbești cu dumneata, chiar și aici. Nu ți-ai dat seama?

— Sigur că mi-am dat seama, dragă, dar nu de asta. Nu pot tutui doamnele de vârsta dumitale, ce vrei, sunt demodat.

Gardianul deschide ușa, Pérez de León iese încruntat, ușa scârțâie închizându-se în urma lui. Gardianul își zice: „Ca să vezi, nu știam că directorul e atât de scund. Zău că e tare mărunțel".

În aceeași noapte deținuții politici sunt eliberați. Pentru că a atentat împotriva unei înalte fețe bisericești provocându-i un șchiopătat permanent, La Ruga e considerată deținut politic.

5. Scrisoarea pe care fratele Sebastián Pier, părinte dominican, bibliotecar al mânăstirii Santa Caterina din Barcelona, a trimis-o superiorului său, abatele congregației, dându-i vești despre cele petrecute cu biblioteca pe 26 martie 1823

Infamii! Mizerabilii! Totul e pierdut, iar noi, oamenii Domnului, tare am pătimit în acest oraș al Satanei.

O piață. În așa ceva s-a transformat locul unde se înălțau zidurile gotice ale refectoriului încununat de nobila bibliotecă. Un loc gol în care se vând pepeni galbeni, asta a fost ambiția diavolii liberali, care îndrăznesc să se pretindă culți. Nici nu le-a păsat că au demolat sălașul care a adăpostit douăzeci de mii de cărți, adunate cu iubire și sacrificii și păzite cu generozitate, căci noi am fost cei care le-au pus la dispoziția studioșilor doritori să le citească, primindu-i în casa noastră pe care le-am deschis-o cu drag. Ăsta să fie folosul pe care l-au tras din citit? Așa ne plătesc ei? Infamii!

Ultimele ceasuri au fost cele mai rele din viața mea, le-am petrecut ascuns la niște buni creștini de pe strada Treixures. Înainte de demolare, biblioteca a fost mutată, dar în mare grabă și fără nici o noimă. Autoritățile militare și municipale dădeau ordine contradictorii. Am văzut printre ei negutători de cărți care cercetau totul de parcă se pregăteau să le vândă. Unele exemplare au rămas la noi, bineînțeles, dar n-aș putea să precizez care și în ce condiții și, drept să spun, mari speranțe nici nu-mi fac.

În toiul dezastrului n-am neglijat nici o clipă misiunea ce mi-ați dat-o de a vă salva cărțile, înălțimea voastră. Am intrat în bibliotecă și m-am dus glonț la dulapul zidit în care v-am păstrat sub cheie cărțile încredințate de domnia voastră în numele episcopului. Aș dori să vă spun că nici hârtia și nici pergamentul n-au avut de suferit, însă adevărul e altul și e groaznic.

Cele unsprezece volume erau acolo când am deschis dulapul, în starea în care mi le-ați încredințat, ba chiar mai bună, căci în clipele mele de răgaz îmi plăcea să le scot ca să ia aer și să șterg pergamentul cu o cârpă umezită. Cunoscându-le deci bine – deși nu le-am deschis niciodată, că așa mi-ați poruncit –

vă pot spune că era vorba de volume foarte grele, ce nu pot fi transportate toate de un singur om. Cu multă trudă, am reuşit să car cinci dintre ele, încuind la loc cărțile rămase. Le-am pus la adăpost în casa de pe strada Treixures, dar, vai, când m-am întors uşile erau forțate, lacătul spart şi dulapul gol.

Degeaba i-am întrebat pe cei care se învârteau pe acolo, în cele din urmă şeful lor mi-a spus:

– Nu-ți forța norocul, părinte, mai bine uită de ele.

În schimb, unul dintre muncitorii de la demolări a fost mai slobod la gură, dând glas părerii unanime:

– Ceea ce se găseşte între aceste ziduri aparține tuturor, căci cu toții am hrănit lipitorile Bisericii cam prea mult timp.

Deşi mâna îmi tremură în timp ce scriu aceste rânduri, despre soarta celor şase cărți alte veşti nu am. Presupun că vor fi vândute la bucată sau că vor ajunge la fabricanții de tobe, care le vor smulge pergamentul coperților. Sau poate că vor fi apreciate chiar de cei care ne urăsc, care în felul acesta vor comite păcatul incongruenței.

Din partea mea, nu mai am nimic de adăugat. Cu misiva aceasta, pe care i-o înmânez fratelui bibliotecar al mânăstirii San José, predau şi cele cinci volume salvate, împreună cu prea-plecatele mele scuze că n-am putut să le salvez şi pe celelalte şi că n-am reuşit să mă achit de misiune. Îmi încredințez viața Celui de Sus şi plec de aici, nădăjduind că ultrajul să nu fi fost în zadar şi neputând să nu-i blestem întruna, e peste puterile mele:

Să cadă peste hoți blestemul celor care au iubit ce-au furat ei.

Să semene aceste cărți discordia printre cei care le năzuiesc. Să se despartă prieten de prieten şi să cadă mărimile orbite de ambiții neîmplinite.

Să putrezească hârtia în beciuri imunde înainte ca alți ochi să se poată delecta cu ele.

Să roadă şobolanii paginile cele mai frumoase, gravurile cele mai măiestre, versurile cele mai iscusite până nu mai pot fi deslușite.

Să pătrundă umezeala în exemplarele unice care au supraviețuit vitregiei timpului.

Să devoreze termitele ceea ce au lăsat şobolanii.

Să rămână aceste cărți în bezna ignoranței vreme de decenii şi secole.

Să nu găsească invadatorii nimic bun de citit până la sfârşitul zilelor lor prăpădite.

Deie Domnul ca umilul bibliotecar care sunt să trăiască îndeajuns ca să asiste la toate acestea. Amin.

6. Scrisoarea lui V.P. Guillot către prietenul său Josep Xifré i Casas

Mataró, 18 aprilie 1823

Scump prieten,

Constat uneori că timpul care trece târăşte cu el, în vâltoarea tulbure care le duce pe toate, mult prea multe lucruri importante. Prietenia noastră nu intră în discuţie, oricât ar întârzia scrisorile noastre şi oricâte pauze am face în cultivarea acestei amiciţii căreia îi sunt atât de îndatorat. Drept care iată că îţi scriu, pentru că nu mai ştiu când a fost ultima misivă şi al cui era rândul să răspundă, ca să-ţi dau un semn de viaţă şi să te pun la curent cu ultimele nimicuri.

De fapt, în ultimii ani un singur eveniment merită atenţie: Carlota a devenit femeie. Nu mă întreba cum, că nu pricep nici eu. Dintr-odată, privind-o, n-am mai găsit nici urmă din copila care fusese. În locul ei, acum se află o domnişoară frumoasă şi inteligentă de şaptesprezece ani, veselă şi curioasă, care începe să viseze la bărbatul ce o va lua de lângă mine. Pretendenţi nu lipsesc, fireşte, unii chiar au îndrăznit să o curteze. Deocamdată e vorba doar de mici moşieri locali sau de vreun fante de oraş, nimic care să o intereseze, deşi le ascultă tuturor vorbele şi cochetăria ei sporeşte cu fiecare dintre ei. O are alături pe Salvia, sora ei de lapte, care îi e prietenă bună şi, în plus, se dă mare expertă în materie. Împreună îi judecă pe toţi candidaţii şi pesemne că formează un tribunal în toată regula, căci nici unul nu le obţine aprobarea. Tare aş vrea să aflu, prietene drag, care sunt criteriile pe care trebuie să le îndeplinească un domn pentru a fi demn de atenţia exigentelor dudui.

S-a întâmplat recent ceva ce-aş vrea să-ţi spun, deşi Carlota nu mi-ar ierta-o. Dar vei vedea că merită şi sper să te facă să râzi. Totul a început când la uşa noastră a tras o caleaşcă împodobită ca pentru o procesiune şi din ea au coborât o matroană grasă, înveşmântată în dantele şi catifea albă, ca o

mireasă, şi un domnişor înţolit după moda de la Paris, cu mustăcioara aferentă. Au întrebat de mine, iar credinciosul meu Girabancas i-a poftit în salonul cel mare, unde portretul scumpei mele soţii îmi inspiră de regulă cele mai potrivite hotărâri. Nu i-am lăsat să aştepte şi, după politeţurile de rigoare, doamna a grăit:

– Băiatul e nepotul meu. Taică-său, adică fratele meu, are inima slabă şi călătoriile îi fac rău. M-a rugat să vă transmit din partea lui toate cele bune, cât şi recunoştinţa sa eternă, care rămâne neschimbată în ciuda anilor şi pe care nu o uită.

Am fost uluit:

– Recunoştinţă, doamnă...?

– Fratele meu spune că, dacă n-aţi fi fost dumneavoastră şi talentul diplomatic pe care-l aveţi, francezii l-ar fi omorât când cu atacul asupra oraşului, în iunie 1818.

– Păi, atunci mă bucur c-am făcut-o, căci altminteri n-am fi avut prilejul de a ne afla acum împreună. Cum îl cheamă pe fratele dumnevoastră?

– Valentín Gusi, a răspuns ea, plină de mândrie.

M-am arătat entuziasmat, deşi mărturisesc că nu mai ştiu nici cum arăta omul căruia, după cum se vede, îi salvasem viaţa. Au fost vremuri tulburi, după cum bine se ştie, în care orice om de bună credinţă a ajutat pe cine a putut. Am făcut-o şi eu, după puterile mele, de ce să mint, deşi eram convins că puteam face mai mult. Uneori, prietene, mă şi minunez că a mai rămas cineva în viaţă după toate cele petrecute.

După care am aflat şi motivul vizitei: domnişorul, care purta acelaşi nume cu al tatălui său, era îndrăgostit de fiică-mea şi aspira să-mi devină ginere. Exact aşa s-a exprimat cucoana.

De parcă mătuşă-sa nu s-ar fi exprimat cu destulă ardoare, junele a intervenit:

– Îndrăgostit e puţin spus. Sunt nebun de amor, a rostit el, iar strălucirea dementă a ochilor săi m-a cam speriat, se vede treaba pentru c-oi fi uitat cum arată amorul autentic.

Iar amorul lui trebuie că era cât se poate de autentic, judecând după cum se purta bietul băiat. Judecă şi tu: după ce a spus cuvintele acelea, s-a întors cu spatele la noi şi s-a apucat să suspine cu ochii la şemineu. Apoi şi-a şters ochii şi s-a întors, dar cu un aer absent, iar mătuşă-sa s-a apucat să-i facă vânt cu evantaiul de călătorie, care-i folosea să se răcorească. După care şi-a cerut

scuze şi m-a întrebat dacă aveam să o informez pe Carlota despre nobilele porniri cu care plecaseră la drum, la care tânărul a luat din nou cuvântul:

– Trebuie să ştie, domnule, eu o iubesc, nimeni n-are s-o iubească atât, trebuie să ştie asta, în caz contrar, jur că nu-mi rămâne decât să-mi iau...

Evantaiul energic al mătuşii l-a oprit să continue cu gafele. Era roşu la faţă de supărare şi, în acelaşi timp, palid, precum o păpuşă de porţelan cu obrajii vopsiţi. I-am promis să-i iau în seamă cererea şi să le dau un răspuns cât mai curând posibil, la care mătuşa a zis ceva de moştenirea junelui şi de condiţia sa de fiu unic, două lucruri care m-au făcut să ciulesc urechile, căci averea sa nu era deloc de lepădat.

Au plecat, am avut impresia că băiatul plângea şi că mătuşa îl certa în timp ce coborau scările şi mai târziu, pe când caleaşca se depărta pe aleea cu chiparoşi. Girabancas, care asistase discret dintr-un colţ la întrevedere, a râs din tot sufletul amintindu-şi anumite detalii şi a fost de părere că n-avea sens să-i vorbesc Carlotei despre intenţiile acestui filfizon atât de jalnic. Dar m-am gândit mai bine şi mi-am zis că trebuia să ştie, căci nu voiam să iau asupra mea vreo decizie care ar fi putut afecta într-un fel sau altul fericirea fiicei mele şi pentru că dragostea e oarbă şi toantă şi s-au mai văzut şi cazuri mai rele cu rezultat fericit.

M-am mai liniştit când Carlota mi-a dat un răspuns limpede şi categoric, care precis că l-ar fi amuţit de durere pe băiat:

– Valentín Gusi? Blegul ăla plângăcios? Te rog, tată, unul mai bun nu ai?

Am fost mirat că Salvia nu avea nici o părere, expertă cum era în treburi sentimentale.

Fericit, i-am comunicat doamnei Gusi că îi respingeam oferta în ciuda numeroaselor merite ale nepotului său şi că speram din tot sufletul să găsească repede o fată care să corespundă inimii lui avântate şi bla-bla-bla, cu consideraţie, semnătura şi parafa.

N-au trecut nici zece zile când caleaşca a revenit, cucoana îmbrăcată la fel, iar junele ceva mai calm. Mi-am zis că nu erau în stare să admită un refuz şi m-am pregătit sufleteşte să-i ascult resemnat şi să le dau un răspuns cât mai puţin dureros şi cât mai amabil. M-am aşezat în faţa portretului iubitei mele Juliana, pentru ca privirile ei senine să-mi inspire cuvintele potrivite. Mare mi-a fost însă mirarea când doamna Gusi, în loc să protesteze, mi-a solicitat mâna Salviei, de care junele era la fel de amorezat, deşi de mai curând.

M-am văzut obligat, punându-mă în locul lui, să-i recomand să mai cugete puțin, deoarece căsătoria e un contract care, odată semnat, nu se mai poate desface. Dar junele mi-a spus, cu fermitatea şi siguranța aceea a tinereții care te duc direct în prăpastie, că se gândise bine. L-am rugat să părăsească salonul şi să aştepte un pic pe culoar; Girabancas a stat cu el din politețe. Rămas singur cu mătuşa, i-am sugerat că poate că nepotul ei o alegea pe prietena Carlotei nu din dragoste pentru Salvia, ci ca ultimă posibilitate de a fi aproape de iubita sa; că a te căsători nu cu femeia pe care o iubeşti, ci cu prietena ei cea mai bună nu e ceva menit să ducă la fericirea nici uneia din părți.

Doamna Gusi m-a ascultat atent, tremurându-şi guşa şi făcându-şi vânt cu evantaiul, după care a spus:

– Exact asta i-am zis frate-meu şi cu mine, domnule Guillot, aproape cu aceleaşi cuvinte!

– Şi nu l-ați convins?

– Nu, domnule. Bărbații din familia mea nu obişnuiesc să se lase convinşi.

– Şi credeți că o să fie o afacere bună dacă acceptăm?

– Cred, iertat să-mi fie, că o căsătorie e mai curând o loterie decât o afacere.

A trebuit să accept argumentele atât de categorice şi să dau curs cererii în căsătorie, sperând în secret că Salvia, care e mereu de acord cu fiică-mea, să refuze la fel de fulminant şi să-l ducă la disperare pe bietul Gusi. Totuşi, ce de surprize îți rezervă femeile, dragul meu prieten! Salvia a plâns de emoție aflând vestea, iar mama ei a plâns aflând zestrea pretendentului. Carlota şi-a îmbrățişat prietena de parcă între ele n-ar fi existat nici o părere în contradictoriu asupra junelui Gusi, iar în casă au început pregătirile pentru o nuntă ca pentru fata mea. Pentru că, într-un fel, Salvia îmi este şi ea ca o fiică. Pentru prețuirea pe care i-o port maică-sii şi pentru dragostea pe care i-o poartă Carlota, pentru care a fost mai bună decât o soră de acelaşi sânge.

Asta voiam să-ți povestesc, prietene. Nunta s-a hotărât pentru la anul şi toți sunt în al nouălea cer. Fratele emisarei mi-a scris despre fericirea care i-a fost dată „de a strânge legăturile cu omul căruia îi voi fi îndatorat câte zile voi avea“. Iar eu abia aştept să vină ziua nunții, ca să-l văd în fine pe cel care mă stimează atât de mult.

Carlota e şi ea fericită, cu gândul la țesăturile franțuzeşti din care va fi făcută rochia de domnişoară de onoare. Deocamdată, măritişul gemenei sale nu i-a trezit dorința de a o imita. Mai curând, dimpotrivă, pare mult mai senină decât înainte, de parcă ar şti că aşteptarea se va termina odată cu venirea celui la care visează. Nu ți se pare cam ciudat?

Căci până acum n-au prea venit mulți, drept să-ți spun. Cu excepția notabilă a unui domn de care precis ai auzit, căci are legătură cu o parte dintre prietenii noștri din Barcelona. A îndeplinit funcția de șef al poliției în timpul războiului, deși nu știu dacă era simpatizant al ocupanților. În timp ce Castaños era căpitan general, l-a scos din funcție pe considerentul că era un potențial dușman, l-a dat afară din casa pe care o ocupa pe strada Ample și l-a numit director cu execuțiile capitale, ca să-și dovedească astfel lealitatea și curajul, cică. A făcut asta mai mulți ani, pesemne cei mai răi din viața sa, dar până la urmă a ieșit cu bine din aceste vremuri de război permanent și și-a păstrat rangul și capul fără să manifeste vreo preferință ideologică. Acum vreo doi ani i s-a oferit vechiul post de șef al poliției, de data asta sub guvernare liberală, dar a refuzat onoarea, preferând să stea deoparte și ocupându-se cu oarece afaceri împreună cu un asociat italian, zice-se.

L-am cunoscut recent și mi s-a părut a fi un om cultivat, sensibil, colecționar – ca și mine – de cărți frumoase, iubitor de lucruri rafinate și foarte bogat. Ajunge să-ți spun că a cumpărat palatul răposatului baron de Malvá de pe strada Pi și l-a pus la punct preț de patru ani, transformându-l, pare-se, într-o reședință demnă de un rege.

Dar nu ți-am spus încă de ce a venit la mine, o vizită care m-a umplut de satisfacție. Ca urmare a unor schimburi epistolare cu câțiva bibliofili importanți din toată Europa, a aflat că bunul meu prieten Charles Nodier și librarul din Valencia atât de cultivat, mă refer la Vicente Salvá, se vor afla sub cerul Barcelonei, drept care s-a hotărât să dea o petrecere la el acasă în cinstea lor. A avut deci amabilitatea să vină să mă anunțe personal, nu printr-un slujitor, astfel că l-am invitat la masă, prilej cu care am vorbit despre cărți și despre cei care le înjosesc. Mare mi-a fost mirarea aflând că era la curent cu furtul prețioasei mele colecții pentru că fusese secretarul lighioanei aceleia de Lechi și că de atunci dorința sa cea mai fierbinte era să-mi recupereze cărțile și să mi le restituie, însă nu reușise încă să dea de urma lor. Cărțile, a spus el, dispăruseră de parcă le-ar fi înghițit pământul.

I-am spus că nu era chiar așa și, răspunzând mărturisilor sale, i-am povestit de librarul acela ghinionist care voise să mi le aducă și fusese jefuit. Tare s-a mirat, auzind numele nefericitului, al cărui asasinat îl investigase el însuși ca șef al poliției ca să vezi ce coincidențe ne oferă viața, nu? –, dar le abandonase ajungând într-o fundătură.

– Adică n-ai dat de ucigașii lui?

– Nu, din păcate.

– Dar librăria mai funcționează?

– S-a închis. Librarul nu avea urmași.

– Și cărțile?

– Au fost furate înainte de a fi scoase la licitație.

– O nenorocire după alta!

– Așa e. Știți vorba: o nenorocire nu vine niciodată singură.

Ei, ce părere ai, Xifré? Să nu te faci niciodată librar, că vei fi jumulit ca o curcă și-apoi o să-ți jefuiască și casa. Așa că vezi cum stau lucrurile. După cum cred că ți-ai dat seama, m-am mai lecuit de tristețile mele livrești, drept care mă simt în stare să dau curs invitației de care ți-am spus. Astfel că i-am zis domnului Pérez de León că voi veni. Ah, nu ți-am spus cum îl cheamă: Néstor Pérez de León, un nume compus. M-a lămurit el, pentru că-i ziceam întruna „domnule Pérez", ceea ce, e limpede, îl jignește. Preferă numele cel lung, care contrastează cu statura sa scurtă. Căci iată și primul defect pe care i-l găsesc. Deși, dacă mă gândesc mai bine, faptul de a fi reușit să conducă atâta vreme fiind atât de scund poate fi o calitate.

Promit să-ți relatez tot ce va fi fost interesant la reuniunea bibliofililor de pe strada Pi. Mă voi duce cu fiică-mea, care a insistat să mă însoțească, fiind o tot atât de mare iubitoare de cărți ca și mine. Sau poate c-o interesează domnul Pérez? A, femeile, ce minune indescifrabilă!

Răspunde-mi negreșit, prietene al meu vechi. Dă-mi vești despre tine care să mă bucure. Și nu uita că aici e și casa ta și că o casă e locul unde ești așteptat cu bucurie.

Prietenul tău,

Guillot

Pe 12 decembrie 1828, în timp ce cobora din clopotniță după ce bătuse clopotele de stingere, ultima bătaie din zi, spunându-și rugăciunile, Filippo Brancaleone a pus greșit piciorul beteag pe treptele abrupte și a alunecat atât de rău că a aterizat pe spate, s-a lovit la ceafă și a murit pe loc.

Când i l-au adus acasă și l-au întins pe patul atâtor întâmplări, Rita Neu și-a amintit obsesia pe care îngerul ei nu o putuse pune în practică din lipsă de timp sau de curaj, s-a aplecat să caute sub pat, a tras de acolo un pachet voluminos și i l-a pus în brațe fiului:

— Te duci să restitui asta! i-a poruncit.

Ángel Brancaleone, ajuns între timp un june de nouăsprezece ani, și-a zis că durerea îi luase mințile maică-sii, numai că Rita era mai înțeleaptă ca oricând.

— Sufletul morților nu-și găsește odihna cât timp nu se rezolvă lucrurile pe care le-au lăsat neterminate aici, pe pământ. Tu trebuie să-ți ajuți tatăl să ajungă în cer. Vei pleca mâine-dimineață după prima bătaie de clopot. Aici e adresa, i-a indicat ea cuvintele scrise cu cărbune cu numele lui Victor Philibert Guillot și adresa casei sale de la marginea localității Mataró.

Băiatul nu a protestat. Nu pentru că ar fi fost docil din fire, ci pentru că înțelegea gravitatea situației și nu era cazul să se opună. În plus, orice aventură era ceva pasionant, pentru că credea în posibilitățile extraordinarului și îi plăcea să-și încerce norocul. Cu timpul, exact cum prevăzuse Rita Neu, Ángel devenise imaginea fidelă a unchiului său José, dar mai deștept, mai instruit – învățase îndelung de la un iezuit foarte cultivat și

învățătura chiar se lipise de el – și, spera ea, mai chibzuit, deși aici mai avea îndoieli.

Ritualul extenuant al morții avea să înceapă în curând. Dar înainte de a atârna pânzele negre la ferestre, Rita Neu a petrecut o vreme cu îngerul ei mort. L-a dezbrăcat, l-a spălat cu apă călduță, l-a pieptănat cu grijă, de parcă s-ar fi temut să nu-l trezească, i-a pus straiele de duminică, l-a încălțat și i-a încrucișat mâinile pe piept.

Apoi s-a așezat pe un scăunel la picioarele patului și, cu glas scăzut, i-a spus, ca să știe el bine, că-l iubise la nebunie încă din prima zi, când ajunsese ca vai de el pe patul acela al spitalului Santa Cruz; că la început l-a iubit pentru că era neajutorat și părăsit, dar apoi pentru că era bun și simpatic și pentru z-urile alea pe care i se șoptea la ureche pe întuneric; și pentru că mătura casa și atârna rufele la uscat, l-a iubit pentru că era ciudat, pentru că era altfel; apoi l-a iubit pentru că pe bărbat trebuie să-l iubești (a spus-o chiar părintele Bardaxí), dar imediat a descoperit că o iubea și el, drept care l-a iubit și pentru asta; mai târziu l-a iubit pentru că fusese plecat, pe urmă pentru că s-a întors și pentru că o căutase, pentru că s-a prefăcut că știe să ridice o casă doar ca s-o vadă mulțumită. Iar apoi s-a dovedit că știa într-adevăr să ridice o casă, precum îngerul păzitor căruia îi ceruse ajutorul în zilele ei de singurătate, l-a iubit pentru că știa să facă lucruri grele și pentru că avusese grijă de ea și de copil. Iar odată casa terminată, l-a iubit pentru că nimeni nu trăgea clopotele mai bine ca el, că era vorba de un botez sau de chemarea la slujbă, de parcă și clopotele ar fi simțit ca ea și n-ar fi găsit unul mai bun, și atunci l-a iubit pentru că erau fericiți și aveau ce pune pe masă în fiecare zi și pentru că băiatul lor creștea sănătos și s-a gândit ea că e bine să iubești chiar și atunci când toate merg ca unse. Iar acum, stând lângă trupul inert, iubit și inert, câtă nedreptate, îl iubea pentru toate amintirile astea pe care nu i le va lua nimeni și pentru că o făcuse să fie o femeie pe care trecutul nu o doare și viitorul nu o sperie.

Toate astea i le-a spus într-o șoaptă care a ținut toată noaptea. Pe urmă l-a sărutat pe vârful nasului, și-a aranjat hainele și a făcut ce avea de făcut. A pus draperii negre la ferestrele către

stradă, a dat explicații celor care întrebau, l-a plătit pe omul din breasla clopotarilor ca să spună câte o rugăciune la fiecare colț de stradă pentru sufletul răposatului, a ascultat jelaniile și „Dumnezeu să-l ierte“ al celor care veneau să o consoleze și a surâs fericită și fără să leșine atunci când clopotele orașului, de la San Miguel, San Jaime, Santa Ana și Santa María de Pi, inclusiv clopotul cel mare de la catedrală, „Tomasa cea mare“, au bătut la unison pentru Filippo Brancaleone, clopotar, italian, dezertor, îngerul Ritei Neu, mort la treizeci și șase de ani la datorie.

DECRET REGAL ÎMPOTRIVA REBELILOR ȘI A REVOLUȚIONARILOR

Art. 2: *Pentru faptul de a purta corespondență epistolară cu oricare dintre dușmanii care au emigrat din Regat pentru că au fost implicați în delicte politice în perioada dintre anii 1820 și 1823 se impune o pedeapsă de doi ani de închisoare și o amendă de două sute de ducați.*

Iar dacă numita corespondență se dovedește a fi avut scopul de a sprijini atentate contra statului, făptașii vor fi considerați trădători și condamnați la moarte.

Decrete ale Regelui Nostru, Fernando VII

7. Scrisoarea librarului Vicente Salvá către prietenul său V.P. Guillot despre mai multe chestiuni foarte periculoase

Londra, noiembrie 1828

Prietene Guillot,

Am să mă prefac că misiva aceasta a mea nu te pune în primejdie şi-am s-o încep ca şi cum relaţia noastră epistolară ar fi lipsită de orice riscuri.

Îţi păstrez o amintire extrem de plăcută, prietene. Dacă nu ţi-am scris până acum este pentru că treburile zilnice mă ţin atât de ocupat, că nu mai am timp aproape pentru nimic altceva. Înainte de a ajunge la subiectul principal, doresc să-ţi povestesc cum mi-a mers după ce ne-am văzut ultima dată în casa din Barcelona a acelui domn Pérez. Adevărul e că nu-mi pasă că sunt un proscris în Spania, după cum merg lucrurile. Am părăsit ţara acum cinci ani, când atmosfera devenise irespirabilă pentru noi, iubitorii libertăţii. Am făcut-o după ce am suportat injurii, ameninţări şi atacuri. Ultimul a fost atât de serios, încât viaţa mea şi a familiei mele a fost în pericol, ca să nu mai vorbesc de librăria mea de pe strada San Vicente din Valencia, din care a rămas doar cenuşa. Am priceput deci că pentru a-mi face mai departe meseria trebuia să mă exilez, aşa că am lăsat scumpa noastră patrie, la fel ca atâţia bărbaţi mai valoroşi decât mine, şi m-am dus la Londra.

Aici colonia exilaţilor spanioli formează o trupă nostalgică, dar bătăioasă, căci altminteri n-am fi putut-o lua de la început. Portdrapelul nostru e generalul Espoz y Mina, cu bune relaţii cu guvernul englez, deşi cu un comportament misterios. Am înfiinţat aici un cenaclu într-un loc numit British Coffee House, ne gândim să deschidem şi un Ateneu Spaniol în care copiii noştri să poată învăţa frumoasa noastră limbă, Marcelino Calero a înfiinţat o tipografie care lucrează din plin şi scoate revistele noastre – *Ocios de Españoles Emigrados* şi *No me olvides* –, Alcalá Galiano are o catedră la universitate,

iar poetul Espronceda dă lecții de scrimă (în restul timpului îl admiră pe lordul Byron). Ca să nu-ți mai spun de Blanco White și de Martínez de la Rosa, care se înțeleg de minune, sau de atâția alții care trăiesc traducându-i pe acești englezi la modă, cu Walter Scott în frunte. Dacă ne-am afla aici de plăcere și nu ne-ar durea cât au pătimit în țara noastră atâția oameni talentați, am fi chiar mândri de felul în care colonizăm astfel pământul Albionului. În ce mă privește, am deschis în cartierul Somers Town o librărie primită cu multă căldură de frații noștri. Vând cărți în limba noastră celor care vor să petreacă clipe plăcute sau celor care vor să atingă sentimente elevate. Îmi pică în mână multe cărți bune și de la Sanctitatea Sa Pius VII am primit o bulă care-mi dă dreptul să citesc, să achiziționez și să păstrez – nu să și vând – cărți interzise: bula a fost emisă pentru a-mi lărgi cunoștințele de bibliofilie veche, atâta tot. Dumneata înțelegi exact, iar dacă ai vreodată nevoie anume de o carte care să-ți lărgească orizontul, dă-mi de știre, căci e foarte posibil să ți-o trimit bine ascunsă printr-un mesager de încredere care călătorește în Spania (căci, cum bine știi, alte căi ies din discuție).

În concluzie, chiar dacă eu și cărțile mele ne aflăm într-o țară rece, cu climă neplăcută și oameni care nouă, celor veniți din sud, ni se pot părea posaci, te asigur că doar pășind pragul librăriei mele te simți în Spania. Nu în cea de azi, ci în cea la care visăm adesea și de la care parcă ne-am luat gândul. O țară cu oameni curioși și cultivați, care n-a plecat urechea la chemarea fanatismului și a urii, care se înțelege și se respectă în loc să se dezbine și în care cărțile triumfă, căci ne fac liberi și mai buni. Acum cred că e limpede de ce suntem la Londra.

Iartă-mi lunga perorație. Aș vrea să fii aici, ca să-ți povestesc totul mai amănunțit. Dar să trec la subiect. Îți scriu pentru că un prieten al nostru are urgent nevoie de ajutor și pentru că știu că dumneata ești un bun mediator și un diplomat și mai bun. Este vorba de Antonio Miyar, un eminent coleg asturian, un erudit, un om de o sensibilitate și o înțelepciune ieșite din comun. Acum câțiva ani a editat un buletin de librărie în care se susțineau ideile liberale și dragostea pentru cărți. De atunci, guvernanții l-au luat la ochi și i-au tot dat târcoale, precum muștele la miere, și nu s-au lăsat până nu au pus mâna pe el.

Pare-se că e arestat la Barcelona, după ce cineva, nu știm cine, i-a întins o cursă. Înțeleg că se află închis și în așteptarea osândei, ceea ce ar fi o mare pierdere nu numai pentru breasla noastră, dar și pentru toți oamenii decenți de pe lume. Toate astea le-am aflat de la cineva care a ajuns aici ieri și ne-a

întristat pe toți nespus cu aceste vești. Ne-a mai spus și că acel Pérez de León în casa căruia ne-am văzut noi pentru ultima oară e acum șeful poliției din Barcelona, dar cu el nu țin nici negocierile, nici prietenia, căci este vorba de un om lipsit de suflet, care nu-și urmează decât propria ambiție.

Cum am impresia că erai în relații bune cu Pérez, care mi se pare mai tulbure decât o mlaștină, te rog din suflet să ne ajuți în această cauză disperată, având convingerea că o vei face pentru că e vorba de o nedreptate și o ticăloșie. Încă una dintre cele multe pe care le pătimim cei cu spirit liber, ca dumneata sau ca mine.

Te rog să-mi răspunzi la întoarcerea poștei și sper să-mi dai vești liniștitoare, căci doar la gândul că Miyar ar putea urca în orice clipă la eșafod mi se taie răsuflarea.

Al dumitale, cu drag,

Vicente Salvá

Post-scriptum: Știam eu că am uitat ceva important. Prietenul nostru comun Firmin Didiot, tipograful francez, mă roagă să primești pe cineva care va veni zilele astea la dumneata ca să-ți aducă o carte în dar. Este vorba de un ucenic al lui Didiot, un om de treabă, pe care-l știu și eu, pe numele său Verdaguer. Vine la Barcelona cu intenția de a deschide o librărie și am fi tare onorați dacă i-ai da niște sfaturi. E tânăr și îndrăzneț, ai să vezi, credem că va avea un viitor frumos ca librar. Cartea pe care ți-o aduce e o copie manuscrisă, neilustrată, cred că de pe la 1760, a volumului *La puttana errante* de Lorenzo Veniero. Te asigur că nu vei găsi o mai reușită parodie a cărților noastre de cavalerie decât aventurile acestei târfe. Se zice că Veniero a scris-o ca să se răzbune pe o anume Elena Ballerina, o prostituată care l-a taxat exagerat pentru serviciile ei. Ca să nu pățim la fel, cartea e un dar, ca semn al stimei pe care ți-o poartă prietenii din străinătate. Fie ca târfa rătăcitoare să-ți ofere multe clipe de delectare și nici nouă să nu ne meargă mai rău.

VICENTE SALVÁ
(1786-1849)

Iată un librar erudit cum nu au fost mulți. Născut în acest adevărat leagăn al tipografilor și librarilor care a fost Valencia, la șaptesprezece ani era deja profesor suplinitor de greacă la universitate, iar la douăzeci, la cea din Alcalá de Henares. Invazia franceză i-a curmat promițătoarea carieră academică, dar nu l-a împiedicat să ajungă un gramatician eminent. A îndeplinit și funcția de consilier la primăria liberală a Valenciei, a fost în miliția voluntară și deputat în parlamentul local, înainte de a se însura cu fiica librarului francez Diego Mallen. La moartea căruia s-a asociat cu cumnatul său, Pedro Juan, înființând cu acesta cea mai bună librărie a epocii sale, Mallen, Salvá and Co., pe strada San Vicente numărul 18, Valencia.

Revenirea absolutismului l-a silit să emigreze la Londra, unde a fondat legendara Librărie Clasică Spaniolă de pe Regent Street numărul 124, devenită loc de întâlniri liberale. A strâns și cea mai impresionantă colecție de cărți de care se știe, după cum o dovedește catalogul bibliografic pe care fiul său l-a editat câțiva ani mai târziu. De asemenea, avea acces la cărți interzise, căci obținuse o bulă papală care-i dădea dreptul să le achiziționeze, să le citească și să le conserve. Deși a mai și vândut din ele, firește.

În 1830 a emigrat la Paris, în 1835 a revenit în Spania, continuându-și afacerea, acum în asociație cu fiul său, Vicente Salvá Mallen. Ex-librisul casei Salvá, vizibil pe toate volumele legate din biblioteca sa, e unul dintre cele mai căutate de bibliofilii moderni. Înfățișează un scut în chenar, la picioarele căruia se află S-ul numelui său și două mâini înlănțuite, simbol al fraternității dintre tată și fiu și al muncii lor împreună.

Salvá tatăl a mai avut timp să dea la tipar o gramatică a limbii spaniole considerată în prezent de neevitat, câteva romane fără mare ecou și o lucrare de pionierat în ceea ce privește apărarea drepturilor de autor, intitulată *Însemnări despre proprietatea literară.* Dar faima lui reală printre bibliofilii din lumea largă vine din faptul că a avut o colecție de cărți unanim invidiată. Un motiv excelent ca să intri în istorie.

Din Îndrăzneți, aventurieri și
heterodocși care merită amintiți
Editura Pampalluga, Malgrat de Mar, 1985

Serafín Girabancas, omul Domnului, căuta de mai bine de jumătate de oră o foaie pe care notase felurile ce urmau să fie servite la banchet. Căutase peste tot, dar mai căuta o dată. Sertarele se purtau cu el de parcă ar fi fost anticamera iadului, îi stăteau împotrivă, râdeau de el, îl provocau. Timpul trecea, iar bucătarul, special angajat pentru această ocazie, aștepta instrucțiuni. Aștepta adică hârtia aia unde era notat totul.

Capelanul Girabancas transpira de nervi, tâmplele și mâinile i se umeziseră, începea să cadă pradă grabei, pe care o detesta. „Graba te face mai slab", obișnuia el să spună. Și în timp ce căuta iar pe unde mai căutase de zeci de ori, mormăia printre dinți „*Ubi, ubi, ubi?*". Brusc, a fost străfulgerat de o idee, care l-a izbit precum un cârcel. S-a dus glonț la măsuță, a ridicat sfeșnicul.

— Aici erai, drace!

Și-a șters sudoarea de pe frunte, și-a aranjat hainele, s-a uitat la ceasul cel mare de pe scară în timp ce cobora grăbit și a murmurat:

— Gata cu necazurile pe ziua de azi, te rog, *Omnipotens Deus*, gata cu necazurile!

Pe palierul de la primul etaj a dat de un slujitor pe al cărui chip se citea „necaz".

— Un tânăr insistă să-l vadă pe stăpân, domnule capelan. E cam obraznic.

— Un tânăr? Îl cunoaștem?

— Nu l-am văzut niciodată. Zice că a adus ceva și trebuie să i-l predea personal. Nici provizii, nici dulciuri, nici văsărie. Zice

că îndeplinește ultima dorință a unui mort și că vine de la Barcelona. Mi-a cerut un pahar cu apă, i l-am dat, iar când m-am întors să iau tava adormise deja ca un prunc, cu mâinile încleștate pe pachet.

— A adormit? Unde?

— La piciorul scării, părinte.

— Trebuie mutat imediat de aici, cu siguranță că e și murdar!

— Păi, cam este.

— Ai încercat să-i dai ceva de pomană?

— Am încercat, părinte, dar a refuzat.

— I-ai spus că și-a ales cea mai nepotrivită zi ca să ne deranjeze?

— I-am zis, dar mi-a răspuns că asta să i-o spun morții, care a venit pe nepregătite să-i răpească tatăl.

— *Requiescat in pace*, bietul om, a ridicat Girabancas ochii spre cer. Dar mutați-l de aici pe somnoros.

— Și unde să-l ducem, părinte?

— Undeva unde să nu deranjeze. În grajd, de pildă. Hai, iute, a bătut el din palme, lucru ce a avut efectul scontat.

A băgat mâna în buzunar, n-a găsit lista fatidică, până să dea de ea în celălalt buzunar l-au trecut din nou sudorile.

A dus hârtia la ochi, a citit: „Supă cu găluști, *escudella* de macaroane, *carn d'olla* cu trei sosuri și pepeni galbeni și verzi".

— Ce manie are și stăpânul cu *escudella* asta, ce mâncare insipidă, a bombănit.

După care a închis ochii ca să-și imagineze mai bine culorile fiecărui fel și modul de prezentare, care trebuia să fie exact ca într-un tablou, după obiceiul unei epoci în care mâncarea ajungea pe masă gata rece.

A bombănit încă o dată la adresa macaroanelor deloc estetice și a luat-o spre bucătăria în care bucătarul își pierduse răbdarea, pregătit să-i contrazică pe toți.

8. Meniu pentru nunta domnișoarei Carlota

Mai întâi se vor servi:
Supă cu găluşti
Escudella cu macaroane
Carn d'olla cu cele trei sosuri
Pepeni galbeni şi verzi

Vor urma:
Miel cu sos de mure şi ciocolată
Prepelițe în sos de capere
Creier şi ficăței îndulciți
Plăcinte de porumbel şi iepure
Şnițele de găină
Heringi cu portocale
Chifle umplute, cu cidru şi zahăr
Ouă moi
Clapon rumenit în unt

Apoi (dacă n-au crăpat comesenii):
Langustă friptă
Creveți cu ulei şi oțet
Peşte-spadă marinat
Cremă de zahăr ars, gogoşi

Nu uitați de fructele glasate, de compot, de brânza de la gheață și de frișca bătută. Cât și de bomboane, halviță, fistic și migdale.
Stăpânul a interzis mujdeiul (din nenorocire).
Pentru cei de acolo e vin de Bordeaux, pentru cei de aici, vin de Málaga și Porto.
Atenție la vasul pentru dulciuri și la sticluțele pentru oțet (sunt împrumutate).
Deo gratias, amin.

Ángel Brancaleone se trezi pe întuneric, într-o duhoare insuportabilă. Nu știa unde se află și nici când adormise, știa doar că visase vaci care mugeau. La mai puțin de un metru de el se aflau trei, enorme și vorbind pe limba lor. Mai întâi s-a speriat. Nu din cauza animalelor, ci pentru că nu-și găsea pachetul. I-a fost frică să nu-l fi pierdut sau să i se fi furat, dar s-a liniștit văzându-l în mizeria de pe jos. „Nu-l deschizi, nu scotocești, ascultă-mă măcar o dată în viață", îi spusese maică-sa, cu o seriozitate atât de înfricoșătoare, încât nu îndrăznise să nu-i dea ascultare.

Își ciuli urechile. Se auzea o muzică îndepărtată, ca de petrecere. Și-a amintit că, ajungând aici, după ce străbătuse aleea cu chiparoși, văzuse mișcare și agitație, ca și cum ar fi nimerit o zi specială ca să facă ceea ce tatăl său nu reușise.

O slujnicuță căra niște cratițe de aramă, două fete trupeșe jupuiau iepuri, alta jumulea pui, un cărucior tocmai aducea dulciuri și pișcoturi, altul era încărcat cu migdale zaharisite aduse de la Arenys. Un bucătar dădea ordine în franceză.

— Ce se sărbătorește? o întrebă el pe o servitoare care trecea grăbită cu o tavă cu piersici.

— O nuntă, *monsieur*, nunta domnișoarei Carlota, *monsieur*, răspunse fata fără să se oprească.

Apelativul *monsieur* și agitația aceea l-au amețit. A urcat scările și a fost oprit de un lacheu care-și îmbumba livreaua stacojie. Brancaleone a recitit numele de pe pachet:

— Aș dori să-l văd pe Victor Philibert Guillot.

Lacheul și-a ridicat privirea spre un cer imaginar, de parcă i-ar fi cerut ceva imposibil, Ángel i-a cerut un pahar cu apă,

omul i l-a dat, dar înainte de a mai putea spune ceva, a adormit iar. Când s-a trezit, neștiind cât era ceasul, și-a zis că nunta s-o fi terminat și-acum putea să-l vadă pe stăpânul casei. Trăsnea a bălegar și stomacul îi chiorăia de foame de-ai fi zis că era un tigru. A ieșit în curte, ținând strâns pachetul, și răcoarea l-a mai înviorat. În vestibulul principal nu era nimeni. Activitatea părea să se fi mutat în altă parte. Muzica se auzea acum mai limpede – instrumente cu coarde, poate și un țimbal – și se confunda cu clinchetul cristalurilor și cu murmurul vocilor. S-a luat după zgomotele petrecerii, care pesemne că era în toi.

A traversat un salon a cărui menire părea să fie doar să slujească drept decor fastuos portretului unei femei cu păr negru, ochi mari, talie fină și zâmbet deschis. Alături, un buchet de trandafiri roșii, proaspăt tăiați. A trecut în salonul de muzică, altă încăpere burdușită de catifele, ciucuri, panglici, foiță de aur și cristaluri sclipitoare, unde se plictisea un pian și o harfă își aștepta parcă degetele de zână.

În cele din urmă a ajuns la ușile salonului principal, cel mai mare din casă, folosit doar la ocazii speciale, adică aproape niciodată, căci *monsieur* Guillot nu prea avea prilej pentru astfel de petreceri. A zărit de afară tavanul împodobit cu medalioane de stucărie și pictat cu alegorii câmpenești. Invitații – vreo treizeci – își luau ciocolata, după un festin care-i lăsase lați. Până să-și învingă Brancaleone frica produsă de această adunare, capelanul Girabancas era la ușă, roșu în obraji și întrebându-l indignat:

— Cum îndrăznești să urci aici?

„Nu poți face un pas în casa asta fără să dai de umflatul ăsta“, și-a zis emisarul nostru, strângând la piept pachetul.

— Nu plec până nu-l văd pe stăpânul dumitale!

— Dar ți s-a spus limpede, asta nu se poate. Eu sunt mâna dreaptă a stăpânului și mă ocup de toate, în plus, sunt un slujitor al Domnului. Deci poți avea încredere în mine. Dă-mi pachetul.

— V-am spus și eu la fel de limpede: trebuie să îndeplinesc o misiune exact așa cum mi s-a spus.

Omul nu era obișnuit să fie contrazis. S-a înroșit și mai mult, s-a răsucit grațios pe călcâie și i-a trântit un „lasă că vezi tu“.

Apoi a plecat, aspirat de pântecul zumzăitor al petrecerii, nu înainte de a le porunci celor doi servitori care păzeau ușa – țepeni precum doi valeți, dar cu o plictiseală de moarte în priviri – să nu-l lase în nici un chip să intre.

O vreme s-a distrat copios urmărind de pe culoar zaiafelul. I-ar fi plăcut să-i vadă pe miri, dar a trebuit să se mulțumească cu un grup de cucoane de o anumită vârstă care comentau prostul gust al modei franțuzești. Toate purtau o pieptănătură înaltă, compusă din trei cocuri, aranjate mai curând cu simetrie decât cu bun-gust pe capetele lor auguste și, firește, acoperite cu mantila pe care în ruptul capului n-ar fi înlocuit-o cu franțuzitele pălării împodobite cu flori și panglici. Care pălării se puteau însă vedea pe capul unora mai tinere, care le purtau cu dezinvoltură, laolaltă cu rochiile cu mâneci bufante până la cot și hermină în jurul gâturilor fine. Ultimul răcnet al modei feminine.

Cele două tendințe erau vizibile și în cazul domnilor. Puteai vedea mustăți, favoriți și păr bine scurtat, cât și alte noutăți care începeau să nu mai fie chiar noutăți. Nu dispăruseră încă fracurile cu nasturi auriți, stil amiral, dar nimeni nu mai căsca ochii a mirare înaintea redingotelor și a pantalonilor lungi. Ceea ce nu mai vedeai nicicum erau perucile pudrate și tricornurile, picioarele bărbătești trase în ciorapi de mătase și pantofii cu cataramă. Revoluția ideilor impusese bărbaților stilul vestimentar al clasei umile. Avea să sfârșească făcând același lucru și cu sentimentele, dar ceva mai târziu. Marile schimbări încep întotdeauna cu aspectele cele mai vizibile.

Amfitrionul, îmbrăcat la patru ace, le surâdea invitaților. Uscățiv precum Don Quijote și enigmatic precum Hamlet, era însă trădat de gesturi; junele nostru a conchis că se afla înaintea unui francofil și l-a cuprins pe dată o mare simpatie, ca de la revoluționar la revoluționar.

Ca în atâtea alte aspecte, casa lui *monsieur* Guillot era un creuzet de tendințe, care conviețuiau armonios în timp ce lacheii în livrea stacojie serveau invitaților băuturile calde și aparul le potolea setea. În toate conversațiile Napoleon era nelipsit, iar elementul francez contrasta puternic cu cel autohton, politichia patriotică era criticată acerb, însă fără a pomeni de rege și de

miniștrii săi, se suspina adânc cu gândul la adevăratele națiuni europene. Totuși, era o atmosferă pașnică.

Toate acestea le observa junele nostru de dincolo de uși până s-a plictisit, a luat-o în sus și în jos și a ajuns la o fereastră mare care dădea într-o terasă. Nu chiar un foișor, mai curând o ascunzătoare. A îndrăznit să tragă draperiile de mătase și să deschidă ușa. La stânga se vedeau acoperișurile orașului Mataró. În zare, luna plină se ridica peste mare. S-a sprijinit de balustradă, încercând cu naivitate să zărească în dreapta propriul său oraș, când un zgomot l-a făcut să tresară.

— Vai, scuze, a rostit un glas feminin.

Era o tânără, poate de vârsta lui sau ceva mai mare. Era așezată pe jos, sprijinită cu spatele de perete și cu rochia lungă acoperindu-i picioarele lipite.

— Dumneata să mă scuzi, nu trebuia să ies, a spus Brancaleone rușinat, dând să se întoarcă.

— Nu te supăra, n-ai cumva o batistă?

Avea. Maică-sa îi punea mereu două batiste curate în buzunare când pleca de acasă. Niciodată nu se bucurase atât de mult că le avea. I-a dat o batistă, pe care fata a dus-o la nas și a schițat un gest de respingere:

— Miroase a vaci.

— Așa e, îmi pare tare rău.

Tânăra și-a suflat nasul viguros, cum nu te-ai fi așteptat din partea ei, apoi a pus batista în mâneca rochiei.

— Am să ți-o restitui, nu-ți face griji.

Era drăguță. Rochia albă cu dantelă fină i-o cususe cea mai bună modistă franceză de atunci, *madame* Ninette. Pe decolteu, un medalion cu o piatră albastră de formă ovală: un acvamarin splendid, care fusese al mamei sale. La urechi, doi cercei asortați, cu două pietre mai mici. Un inel îi strălucea pe inelarul stâng.

Lipsa de experiență a junelui l-a împiedicat să recunoască semnificația, dar a constatat că fata plânsese. De data acesta s-a stăpânit și n-a pus întrebări. Lămuririle i le-a dat chiar ea:

— Nu mai suportam să văd toată lumea asta atât de mulțumită. Nici nu știu ce sărbătoresc oamenii ăștia!

— A fost o nuntă, sărbătoresc fericirea mirilor.

— Dar mirii nu sunt fericiți! Mireasa e cea mai nefericită făptură de pe pământ! Și ce-i mai rău e că nimeni n-o înțelege!

Perplex, Brancaleone a întrebat:

— O știi dintr-o sursă de încredere?

— De cea mai mare încredere! Mireasa sunt eu!

S-a rușinat de ignoranța sa, pe întuneric nu-și dăduse seama. Dar ea a râs:

— Nu știai! Minunat!

I s-a părut adorabilă când a văzut-o zâmbind; atât de adorabilă, încât l-a cuprins agitația. Curiozitatea a fost mai puternică, deși călca pe un teren alunecos:

— Și de ce te simți nefericită în ziua nunții?

— Pentru că m-am măritat prin procură.

— Nu mai spune! Ca regii? Ce impresionant! Și e rău?

— E rău pentru că mi-am imaginat de mii de ori c-o să fie altfel. Romantic, a suspinat ea din nou, dar s-a stăpânit. Spune, nu ar fi minunat să pot admira luna asta alături de soț? Iar eu am să-mi petrec singură noaptea nunții! Și, ca și cum asta n-ar fi de ajuns, nu o am alături nici pe prietena mea Salvia. N-a putut veni pentru că e bolnavă și e departe, cu mătușa ei prin alianță într-o stațiune balneară. N-am pe nimeni! Aceste două absențe sunt de rău augur!

— Ba deloc, a consolat-o el, nu spuneau cei din vechime că ce începe prost se termină cu bine?

Ea s-a aplecat puțin spre el, ca să-l vadă mai bine:

— Asta o spui doar ca să-mi alini durerea.

— Ba deloc, e adevărul curat, dovedit științific, a inventat el pe loc.

Ea a izbucnit în râs:

— Asta înseamnă că am să fiu femeia cea mai fericită din univers.

— Sper să fie așa, doamnă, a deschis Brancaleone ușa. Să intrăm.

— Vai, *doamnă*, ești primul care mi se adresează astfel, a pufnit ea.

— Asta pentru că, dacă stai aici ascunsă, n-are nimeni prilejul să o spună. Și cum îl cheamă pe fericitul soț?

— Néstor Pérez de León, a recitat ea mândră.

I-a înghețat sângele în vine. Acum agitația lui avea alte motive.

— A, soțul dumitale este noul comisar general de poliție?

— Chiar el! A mai fost inspector de poliție, demult, dar noul căpitan general, cu care e bun prieten, l-a numit mâna sa dreaptă.

— Soțul dumitale e prieten cu Carlos de Spania?

— Prieten intim! Vrei să-l vezi? E în salon.

— Nu, nu, nu, a sărit Brancaleone, apoi a trecut la un ton mai calm: Nu-l deranja de la petrecere, poate altă dată.

— Îl cunoști pe bărbatul meu și pe *monsieur* de Spania?

— La Barcelona se vorbește mult despre ei…

— A, Barcelona, a suspinat Carlota. Când se va întoarce de la afacerile lui din străinătate, o să fie cu mine. Eu plec chiar mâine, a adăugat ea, plină de speranță.

— Nici nu știi cât mă bucur, dar acum trebuie să intrăm, a spus Brancaleone, căruia numele pe care le auzise îi luaseră liniștea.

Dar Carlota nu părea doritoare să pună punct conversației.

— Prin urmare, ești din Barcelona…

— Da, doamnă.

— Și chiar e un oraș așa de mare cum se spune?

— Da, doamnă.

— Și e așa de periculos?

— Depinde pentru cine, doamnă, a spus el, zicându-și în gând: „Pentru dușmanii prietenului soțului, adică pentru aproape toți, e mortal de periculos".

— Abia aștept să ajung, vreau să cunosc tot! Crezi că dacă mă plimb însoțită de guvernanta mea o să fim atacate?

— Nu, doamnă, dacă vă plimbați la niște ore decente.

— Nu-mi mai spune așa, mă enervezi!

— Bine, doam…, bineînțeles.

— Mă cheamă Carlota.

— Carlota, a repetat el.

— Vai, ce emoționant e totul!

El era de acord. Doar motivele erau diferite.

— Ei, nu intrăm?

— Dar până la urmă cine ești dumneata? Nu poți fi un musafir, cu duhoarea asta de grajd.

— Nu sunt, într-adevăr, a lăsat el capul în jos, rușinat. E doar vina grăsanului ăluia cu sutană, el m-a trimis să dorm în grajd.

Carlota a râs:

— Păi cel care poruncește în casa asta e capelanul Girabancas, nu știai? Dacă vrei ceva, trebuie să te pui bine cu el.

— Am constatat. Încep să cred că va trebui să plec cu coada între picioare fără să-mi fi îndeplinit comisionul.

— Ce comision?

Brancaleone i-a arătat pachetul cel greu:

— Trebuie să-i predau asta lui *monsieur* Guillot. E un comision special, trebuie să i-l predau personal.

— Și de ce n-ai spus nimic? Te ajut eu.

S-a ridicat, și-a scuturat fusta, și-a mai suflat o dată zgomotos nasul și a tras adânc aer în piept, ca pentru a prinde puteri.

— Hai! A, încă ceva. Nu-i spune tatălui meu unde m-ai găsit.

— Pe cuvântul meu c-am să fiu discret. Atât cu tatăl, cât și cu soțul dumitale, căci nici lui nu i-ar face plăcere să știe că am stat între patru ochi în…

— Ce spui? Dar nu de asta…! Tata e un om cu concepții foarte avansate, treaba e că nu vreau să-l întristez, vreau să creadă că sunt cât se poate de fericită, pricepi?

— Da, doamnă. Pardon. Carlota.

— Același lucru l-aș putea spune și despre soțul meu, dacă l-aș cunoaște ceva mai bine. L-am văzut doar de două ori, dar știu că e un om cultivat și apără idelile moderne.

„Sărăcuța de tine“, și-a zis el.

Au intrat, în sfârșit. Au străbătut repede cele șapte încăperi, două coridoare, paisprezece ferestre și patru sute șaptezeci de dale geometrice care îi despărțeau de cabinetul lui *monsieur* Guillot.

— Apropo, și-a amintit ea, pe cine trebuie să anunț?

— Pe Ángel Brancaleone. Începând de astăzi, prea-plecatul dumitale servitor.

— Încântată, domnule Brancaleone. Așteaptă aici, mă duc să-l caut pe tata.

I-a arătat o banchetă și a plecat, legănându-și dantelele. De cum a dispărut, inima lui Brancaleone a început să bată năvalnic, nu se știe dacă din entuziasm pentru cea pe care tocmai o cunoscuse sau de frica celor pe care urma să-i cunoască.

Între timp, tânărul Brancaleone dedusese că stăpânul casei era mai mult decât francofil: era chiar francez. Lucru pe care l-a ghicit din anumite indicii: preferința pentru șeminee, în detrimentul tradiționalelor *braseros*, sau gustul pentru curățenie, care scandaliza slujnicele care știau că făcea baie săptămânal într-o albie mare. Multe erau convinse că de aici i se trăgeau toate slăbiciunile, sau ceea ce considerau ele ca fiind slăbiciuni: blândețea sa ciudată în ale politicii, celibatul în care se cufundase după moartea soției sau frugalitatea lui enervantă la masă. O altă consecință era capriciul său pentru cărți: nici un om sănătos la cap nu ar fi stat cu orele închis în bibliotecă, precum dihorul în vizuină.

Însă ceea ce-i nedumerea pe toți erau ideile sale politice. Aici se aflase Guillot atunci când lui Napoleon Europa i se părea prea mică. Aici se văzuse cu generalii acestuia și le oferise casă și masă. Aici îi primise pe câțiva prieteni din oraș care veneau să ceară favoruri de la francezi. Îi ajutase pe toți fără să ia partea nimănui. Francezii îl numeau colaboraționist, liberalii îl învinovățeau că-i protejase pe preoți, monarhiștii îl acuzaseră de ateism. Fusese urât de toți, fără ca nimeni să poată spune cine era el cu adevărat. Pentru că pe Guillot îl încânta să fie prieten cu oameni cu care nu putea fi de acord, de pildă cu acest Carlos de Spania, pe care îl detesta pentru ideile sale și pentru modul în care le punea în practică, dar care se înfrupta la masa lui și îi trezea o enormă curiozitate, de parcă ar fi avut un urs brun printre invitați.

Nimeni nu-l înțelegea. Iar el nu se ostenea să le explice, căci nu știa cum. Se mulțumea să spună doar, când cineva îl făcea slab: „Pe mine nu mă interesează politica". Un adevărat lux pentru vremurile în care i-a fost dat să trăiască.

— Tinere prieten, îți sunt recunoscător pentru că m-ai salvat din adunarea aia care mă făcea să adorm de plictiseală! De necrezut: niște persoane onorabile care se bucură ca niște plozi dând din fălci și din picioare! N-ar trebui să se facă nunți, nu crezi? Nu sunt defel elegante, oamenii o iau razna. Dar lasă-mă să te văd, sunt atât de bucuros că ai ajuns în sfârșit. Să trecem în cabinetul meu unde vom avea liniștea necesară. Vom bea pentru asta. Auzi, nu simți un miros ca de balegă de vacă? Sau poate mă înșală pe mine simțurile, nu mă lua în seamă. Preferi Bordeaux sau Málaga? Mai bine Málaga. În străinătate ți-o fi fost dor de aromele patriei. Dar povestește, fiule, ce mai face vechiul meu prieten?

Inima lui Brancaleone iar o luase la galop odată cu apariția lui Guillot, care-l zăpăcise cu noianul de cuvinte la care nu se aștepta. Înainte de a putea spune ceva, s-a pomenit așezat înaintea lui, mut și uluit, cu pachetul pe genunchi și un pahar de vin în mână. Guillot a ridicat paharul și a închinat vesel:

— Pentru prieteni!

Cupele s-au ciocnit, cei doi au băut, Guillot s-a sprijinit fericit de spătarul scaunului. Ochii i s-au oprit pe numele său scris pe pachet și au licărit precum ai unui copil care își vede darurile de Crăciun.

— Îmi dai voie?

— Firește, domnule, s-a ridicat tânărul nostru înmânându-i, în sfârșit, pachetul. Am venit să-l depun în mâinile domniei voastre. Dar trebuie să vă spun că acel călugăr care vă e santinelă aproape că mi-a zădărnicit misiunea.

Guillot a zâmbit, înduioșat.

— Ce ciudat… Din spusele lui Salvá credeam că nu e așa de mare, a mângâiat el pachetul, apoi l-a ridicat, cântărindu-l, și l-a pus pe masă. Să mai amânăm puțin fericita întâlnire, ce zici? Ca și în amor, goliciunea anticipează sfârșitul fericirii. Între timp, povestește-mi de dumneata. Ai călătorit bine?

— Nu mă pot plânge, domnule.

— Trebuie să știi că sunt la curent cu planurile dumitale de viitor.

— Cum așa? s-a încruntat Brancaleone.

— Vechiul meu prieten mi-a spus totul! Și trebuie să știi că te apreciază mult. M-a rugat să te ajut în numele lui, ceea ce, firește, voi și face. Oricând mi-o vei cere. Să începi o afacere e o aventură entuziasmantă, pe care sunt gata s-o împărtășesc cu dumneata. Dacă ai nevoie de ajutor, aici mă găsești. Suntem și noi, bătrânii, buni la ceva!

Brancaleone își cântărea norocul și posibilitățile. Pricepuse de-acum că tatăl său nu putuse fi prieten cu Guillot: erau firi diferite și, mai ales, nu avuseseră ocazia să se cunoască. Totul era o neînțelegere pe care orice om cu scaun la cap ar fi lămurit-o înainte ca lucrurile să meargă prea departe. Numai că el – și o știa – nu era un om cu scaun la cap și chiar se mândrea cu asta. Așa că a ascultat mai departe, convins că ziua aceea era ori norocoasă, ori ultima din viața sa. Totul depindea de reacția pe care avea s-o aibă interlocutorul său în clipa în care avea să cunoască adevărul. Guillot vorbea în continuare, animat și binedispus:

— Mă bucur și pentru dumneata, dar mai ales pentru mine. Văd în întâlnirea noastră o șansă a destinului, pe care o aștept de ani de zile. De când am fost deposedat de cărțile mele cele mai iubite, acum douăzeci de ani.

Brancaleone s-a uitat în jur la rafturile burdușite de cărți.

— Nu mă refer la astea. Cel mai groaznic e când ți se fură anumite lucruri în care ți-ai pus sufletul. Și sufletul omului e complicat, nu crezi? Să nu te încrezi niciodată în cele prea simple… Cred că am băut destul. Ai priceput ceva din ce ți-am spus?

Brancaleone simțea că vinul de Málaga i se urcă la cap și că energia i se lăsă în picioare. Guillot era un exaltat senil, iar el un impostor năucit. Îi era limpede un singur lucru: nu mai putea da înapoi. Cu un firicel de voce a grăit cu toată sinceritatea:

— N-am priceput nimic, domnule. Cărțile acelea erau valoroase?

— Foarte.

— Și nu ați reclamat furtul?

— N-ar fi folosit la nimic.

— Ginerele domniei voastre este noul inspector de poliție. Nu i-ați spus?

— E un om ocupat și a făcut deja cercetări, dar zice că fără nici un rezultat.

Brancaleone și-a frecat tâmplele înainte să grăiască:

— Păi, dacă el n-a putut să le găsească, de ce credeți că eu voi putea?

— Mari speranțe nu-mi fac, e mult de când m-am dat bătut. Dar dumneata, tinere prieten, ai șanse mari, e posibil să dai de ele când te aștepți mai puțin. Ar fi nemaipomenit!

Fruntea lui Brancaleone se încrețise de gânduri. Acum era convins că Guillot era nebun. Iar dacă nu, era ființa cea mai excentrică pe care o cunoscuse vreodată.

— *Habent sua fata libelli…*, a murmurat Guillot, după care și-a ațintit privirile asupra junelui său interlocutor: Cunoști opera gramaticienilor latini?

— Doar pe Terentianus Maurus, nu știam că mai sunt și alții (Guillot zâmbea mulțumit). Deși, cu respect vă zic, domnule, cred că Terentianus Maurus se referea la altceva. Dacă țin eu bine minte, citatul original sună *Pro captu lectori habent sua fata libelli…*

— În capacitatea cititorului stă soarta cărților, a tradus Guillot, privindu-l atent. Exact la asta mă refeream, la capacitatea anumitor persoane. La a dumitale, ca să fiu mai clar… Pe neașteptate, cineva poate reuși acolo unde alții au dat greș. Lumea e plină de astfel de exemple.

— Și de ce credeți că aș putea eu găsi cărțile?

— Te văd isteț, a sorbit Guillot din pahar, și ești la început de drum. Ai nevoie de bani pentru afacerea dumitale.

S-a lăsat tăcerea. Brancaleone începea să-și ia rolul în serios.

— Despre câte cărți e vorba?

— Erau douăsprezece ultima dată; colecția mea cuprindea una în plus.

— Sunt semnate?

— Firește că nu! Prin natura lor posesorul cărților nu poate risca să fie identificat.

— Înțeleg, sunt cărți licențioase.

— În cea mai mare măsură.

— Și au și ilustrații? (ochii lui Brancaleone străluceau de emoție).

— Multe ilustrații.
— Și-or fi și interzise.
— Interzise încă dinainte de a fi fost tipărite.
— Și-or fi și contrare legilor Domnului?
— Chiar și legilor oamenilor, majoritatea.

Alt moment de tăcere. Cei doi se cântăreau din priviri, fiecare întrebându-se dacă celălalt e omul potrivit.

— Și bănuiți unde s-ar putea afla?
— N-am nici cea mai mică idee.
— Atunci nu ne rămâne decât să stabilim prețul.
— O sută de duro pentru fiecare carte pe care o recuperezi.

Brancaleone s-a speriat. Era un preț mult prea mare pentru o afacere cinstită.

— Păi, dacă nu sunt însemnate, cum o să le recunosc?
— Vezi că n-ai fost atent? Am spus că nu poartă semnătura mea, n-am zis nimic de semne.

Guillot a luat o foaie de hârtie dintr-un teanc, a muiat pana în călimară și a desenat ceva. Un motiv vegetal, o rămurică cu șapte frunzulițe mici, cât o jumătate de deget.

— O ramură de salcâm cu șapte frunze, pe marginea de jos a ultimei pagini de gardă. Însemnul meu personal.
— Sunteți mason, a mijit ochii Brancaleone.
— Iar dumneata, foarte isteț. Văd că am ales bine, a răspuns Guillot, întinzând un deget osos și alb, terminat cu o unghie impecabilă. Stai să-ți arăt ceva. Uite, am făcut din memorie inventarul infernului din biblioteca mea. Ai aici descrierea completă a fiecărei cărți, plus locul și împrejurările în care au fost cumpărate.
— Ați spus „infern“, domnule?

A fost pentru prima dată de când începuse întrevederea când Guillot s-a mirat foarte: era oare posibil ca tânărul emisar al lui Salvá să nu fie familiarizat cu un concept cunoscut tuturor bibliofililor?

— După cum bine știi, colecționarii numesc „infern“ acea parte a bibliotecii lor care prin simpla sa existență ne-ar putea duce direct în locul cu același nume.
— Da, da, desigur, a bâiguit Brancaleone în timp ce studia lista.
— Atunci, asta e totul. Înțeleg că primești târgul.

Brancaleone a oftat, zicându-și: „Asta nu se mai poate, trebuie să punem punct". Văzându-l atât de posomorât, Guillot a crezut că voia să renunțe și s-a întristat la rândul său.

— Vă rog să deschideți pachetul, *monsieur*...

Resemnat, degetele fine au scos la lumină volumul, apoi ochii l-au privit uluiți. I-a luat ceva timp să priceapă.

— Dar... asta nu... cartea asta, a bolborosit Guillot pipăind cu ambele mâini coperta. Cerule!

Buzele îi tremurau de emoție, a tăcut, incapabil să mai scoată un cuvânt. Se uita la carte ca la o minune. Din ochi i s-a curs o lacrimă, a șters-o, a deschis gura, dar toată elocința sa dispăruse, nu putea spune decât „cum...?".

— Mă tem că m-ați luat drept cine nu sunt, a recunoscut Brancaleone, sincer impresionat de scena de adevărată iubire la care fusese martor. Am venit să vă restitui această carte în numele tatălui meu, care a trăit toată viața cu regretul de a o vă fi furat.

În timp ce rostea aceste cuvinte, tânărul încerca să vadă titlul, curios să afle ce carte putea provoca astfel de sentimente, dar fără să reușească. Expresia lui Guillot se înăsprise între timp.

— Cine e tatăl dumitale?

— Era, din păcate. A murit ieri. Filippo Brancaleone, de meserie clopotar. A ajuns pe meleagurile noastre cu trupele lui Lechi.

— A, Lechi. Atunci nu e vina lui.

— Nu știu de ce nu v-a restituit-o mai înainte.

— A restituit-o, asta contează, a spus Guillot, gata să înțeleagă și să ierte totul, în timp ce mângâia mai departe volumul. E neatins, nu s-a stricat nimic, îți mulțumesc mult!

E cam greu să strici ceva la care nici măcar nu te-ai uitat, a cugetat Brancaleone. Maică-sa ținuse tot timpul pachetul sub pat. Guillot vorbea singur:

— De-ar fi fost să aleg o singură carte dintre toate, precis că asta ar fi fost. Să știi, coincidențe nu există, totul se întâmplă cu un scop, nu crezi, tinere, oricine ai fi? Autorul acestei cărți a mers prea departe, la fel ca dumneata, dar a fost răsplătit pentru asta. Uneori istețimea primește un premiu. Tatăl dumitale a reușit să mi-o fure. Dacă ar putea vorbi, cartea ți-ar spune și cum.

Și ți-ar spune și că n-a fost pentru prima oară. Dacă n-ar fi fost furată, n-ar fi supraviețuit. Ea există pentru că cineva a furat-o. Eu însumi. Apoi tatăl dumitale.

Brancaleone nu știa cum să ia aceste cuvinte pe care nu le pricepea defel. Ghicindu-i nedumerirea, amfitrionul i-a dat lămuriri:

— Ediția completă a fost distrusă din ordinul regelui Franței. Eu eram foarte tânăr pe atunci, aproape un copil. Nimeni nu mă bănuia. De aceea am furat-o, pentru că nimeni nu mă credea în stare.

Atunci a putut vedea Brancaleone coperta și curiozitatea sa, care sporise și mai abitir, a fost satisfăcută. *Mémoires secrets d'une femme publique*, Charles Théveneau De Morande. Nici titlul, nici autorul nu-i spuneau nimic. Și în acest domeniu, ca și în altele, ignoranța sa era aproape nemărginită.

— Cum te cheamă? a întrebat Guillot, cu un glas mult mai calm.

— Ángel Brancaleone, *monsieur.*

— M-ai mințit fără să stai pe gânduri.

— Din teamă și respect.

— Dar intențiile îți sunt sincere?

— Da, domnule, toate.

— Te pricepi cât de cât la cărți?

— Deloc, domnule.

— Va trebui să înveți.

— Da, domnule.

— Ai vreo meserie?

— Ajutor de clopotar, domnule. Fără vocație, a ridicat el niște ochi triști.

— Și nu vrei să fii clopotar?

— Nu, *monsieur*! Eu sunt făcut pentru lucruri mai înalte. N-am apucat să vă zic că sunt poet.

— Bănuiam eu.

— Știți să recunoașteți talentul?

— Mai curând nebunia.

— Mă credeți nebun?

— Am bănuielile mele.

— Și-atunci de ce aveți încredere în mine?

— Pentru scopurile mele nu prea am ce face cu oamenii cuminți. Fac pariu că ești și conspirator.

— Firește, *monsieur*.

— Bravo, băiete! Te plătesc în avans, a scos el din sertar o pungă cu bani. Uite patru duro pentru primele cercetări. Să nu mă dezamăgești.

— Nu, domnule.

— Și încă ceva. Îți încredințez o misiune specială.

Brancaleone a făcut ochii mari. Începea și el să creadă în destinul său.

— E vorba de fiică-mea. Ai cunoscut-o. E un suflet nevinovat. Mâine se mută la oraș. Curiozitatea ei va fi de nestăpânit. Mă tem că orașul va fi prea mare pentru ea și că soțul ei e prea ocupat ca să-și dea seama. Fii cu ochii pe ea, Brancaleone. Fii precaut, nu da naștere la bănuieli, nu o compromite. La fiecare cincisprezece zile scrie-mi un raport amănunțit. Un lacheu va veni să-l ia chiar de la locuința dumitale. Ai priceput?

— Da, *monsieur*. Mă simt deosebit de onorat de încredere…

— Scutește-mă de discursuri, băiete. Cred că e timpul pentru distracțiile de la miezul nopții. Îți place să dansezi?

— Nu, domnule.

— Mă bucur. Un adevărat cavaler e incapabil să se miște în ritmul muzicii și în același timp să-și păstreze demnitatea. Bine faci.

Brancaleone se ridică în picioare, împreună cu duhoarea care-l însoțea. Înainte de a-și lua rămas-bun, avu parte de un ultim sfat:

— Și spală-te, omule, pentru numele lui Dumnezeu! Nu poți face treabă cu cineva care pute a balegă de vacă!

Virginia era singură în librăria care continua să miroasă a tămâie. Fotoliile cu nume de viking erau goale.

— Te-am rugat să vii pentru că vreau să te întreb ceva, a cântat ea, invitându-mă să iau loc. (Uite că a știut să-mi găsească numărul de telefon, mi-am zis.)

Mă privea fix, cu ochi de psihopat:

— Crezi în neprevăzut?

— Sigur că da, cine nu crede?

— Bei o cafea?

— Cu plăcere.

Fotoliile extrem de comode induceau o stare de letargie. Librăria era impecabilă. Computerul de pe biroul tatălui ei continua să mi se pară un sacrilegiu, deși începeam să accept ideea. Pesemne că absența lui Braulio Daza îmi sporea capacitatea de înțelegere.

— Cum merge treaba cu romanul?

— Avansez încet, epoca aceea e tare încurcată, i-am răspuns.

— Ce epocă?

— Prima jumătate a secolului al XIX-lea. Încep să cred că nu prea s-au scris cărți plasate în perioada asta, majoritatea colegilor mei sunt mai isteți decât mine, au renunțat să se documenteze.

— Sau nu i-au ținut puterile.

— Posibil. Și tu ce mai faci? Cum merge treaba cu Braulio?

A lăsat să cadă o tăcere neliniștitoare, întreruptă doar de zăngănitul ceștilor și de gâfâitul aparatului Nespresso, după care a întrebat:

— De ce-ți pică atât de prost iubitul meu?

— Nu-mi pică prost, am mințit eu.

— Nu-i adevărat. Mi-am dat seama imediat.

Puteam să mint, să-i spun că era un tip grozav, că în ziua aceea nu fusesem în apele mele, orice, dar am optat pentru o sinceritate brutală. Poți ajunge la rezultate surprinzătoare spunând oamenilor adevărul.

— Cred că vrea să profite de tine.

— Cu privire la ce?

Câteodată Virginia e de-a dreptul exasperantă.

— La librări, la ce altceva?

A adus tava cu cești. Era mai rece decât un ghețar.

— Mă rog, e părerea ta. Mie mi se pare o comoară. Nu știu ce m-aș fi făcut fără el zilele astea.

— Poate m-am înșelat eu, în fond n-are nici o importanță, e viața ta, am dat eu înapoi.

— Dar tu ești o psiholoagă mai bună decât mine.

„Până și cafetiera e mai bună psiholoagă decât tine“, mi-am zis în gând, apoi am schimbat foaia, dintr-un fel de instinct de supraviețuire:

— Adevărul e că m-am cam plictisit să tot analizez oamenii, e obositor, mai bine o las baltă… Librăria arată formidabil.

Virginia s-a uitat în jur, apoi s-a înfundat în fotoliul viking și a zâmbit.

— Nu-i așa? Am muncit de m-am spetit.

— Ești mulțumită?

— Deocamdată sunt epuizată. De muncă și de Braulio. (M-am uitat la ea nedumerită; a continuat pe același ton.) Nici nu știi ce fiară e în pat, mă dor până și urechile.

Am ridicat sprâncenele a mirare: nu i se potriveau defel vorbele astea, mai ales că-mi erau adresate mie. Nu ne împărtășiserăm niciodată intimități, aș fi preferat ca lucrurile să nu se schimbe nici acum, dar ea îi dădea înainte:

— E atât de priceput, știe mereu ce trebuie să facă.

— Dragă, adevărul e că încă n-am cunoscut un bărbat care să nu știe ce are de făcut…

— Nu? Norocul tău. Eu a trebuit să dezvirginez destui. (Recunosc că am rămas cu gura căscată, așa că a adus lămuriri.) Asta

a fost demult. Acum nu mai există virgini, doar împiedicați sau foarte împiedicați.

— Cu excepția lui Braulio, care e o fiară.

— Da, cu excepția lui Braulio, a devenit ea visătoare, amintindu-și pesemne ultima bacanală. Lui Braulio îi place să dețină controlul, iar pe mine mă înnebunește faptul că nu trebuie să mai gândesc.

— Să nu mai gândești?

— Vai, da, a făcut ea o mutră extaziată, ție nu-ți place să pierzi pentru o vreme controlul? Stai așa, fă-mi asta și ailaltă, taci… E minunat să îndeplinești ordine!

Conversația începea să alunece spre o zonă ciudată, iar timpul trecea.

— Ziceai ceva de neprevăzut.

— A, da, a lăsat ea ceașca pe masă și s-a așezat picior peste picior. Ieri am primit vizita unui angrosist.

— Un angrosist? Credeam că voi n-aveți așa ceva.

— Tata îi numea așa, a râs ea. E vorba de negustori de vechituri, de căutători de ocazii. De regulă, țigani. Bat orașul vânând ocazii pe care le pot găsi la gunoi. Au contactele lor, află primii dacă un apartament din zonele bune e golit în mare grabă. Iar când oamenii se mută, nu mai stau să-și bată capul cu hârtiile, le aruncă la gunoi și gata. Nici nu-ți imaginezi câte se găsesc în felul ăsta și ce pricepuți sunt ăștia să le trieze. Sigur, uneori o dau în bară sau vor să te păcălească, dar tata era de părere că mai bine le dădea ceva bani ca să fie mulțumiți și să nu-l ocolească. Tata era mândru că-i plătea cel mai bine, așa că tipul de ieri, un anume Pantágato, a fost dărâmat aflând că Rogés murise, nu mai știam cum să-l consolez. Și să vezi cum arată! Jumătate de dentiție din aur, negru ca tuciul, pieptănat ca Elvis și pe puțin șaptezeci de ani. M-a trezit din somn la șase dimineața, ce m-am mai speriat! De fapt, îl suna pe tata, că i-am păstrat mobilul la care îl căutau clienții.

— Și cum de aveai telefonul deschis la șase dimineața?

— Îl țin mereu deschis atunci când nu dorm acasă. Pentru orice eventualitate. Și bine am făcut, că, dacă n-ar fi dat de mine,

s-ar fi adresat următorului de pe listă. Ar fi fost comic ca acesta să fie chiar Braulio.

— Erai în pat cu el, am dedus eu.

— Evident, a spus de parcă ar fi fost cel mai normal lucru de pe lume. Ei, și Pantágato ăsta mă suna ca să-mi spună că e pe strada Lancaster unde stătuse toată noaptea să păzească șapte lăzi pline de cărți și hârtii pe care cineva le scosese din Teatrul Principal, că murea de somn și să-l iert că suna atât de devreme și să vin chiar acum la librărie că mi le aduce, dar să-i plătesc taxiul, firește.

— Taxiul?

— Păi, da, pentru că el nu are mașină. Iar tata conta și pe serviciile unui taximetrist. Un anume Mariano José. Columbian sau venezuelean, nu știu.

— Mariano José? Ca scriitorul Larra?

— Da, dar în versiune *pressing catch*. Să-l vezi numai! E cât un dulap. Așa că Pantágato l-a sunat, omul a venit, că lucrează de noapte, și, până să ajung, cele șapte lăzi mă așteptau deja la ușa librăriei. Iar eu, adormită, nedușată și în întârziere, pentru că pe strada lui Braulio nu există nici un bancomat. Și, când ajung, cu toate lăzile alea în fața nasului, țiganul îmi cere cinci sute de euro.

— Și ce-ai făcut?

— Mai întâi am încercat să negociez, firește. După care am plătit fără să crâcnesc. Deși i-am notificat că, dacă mă păcălește o singură dată, gata cu încrederea. Mi-a jurat că în lăzile alea jegoase e aur curat, că până atunci nimeni nu scosese nici măcar o foaie din teatru, și să le fie rușine, că doar e vorba de primul teatru care a funcționat în oraș.

— Așa că a acceptat și el târgul, presupun.

— Ba chiar mi-a spus textual: „Sunteți o fiică demnă de tatăl dumneavoastră, duduie Virginia“. Nu știu la ce se referea, dar mi-a făcut plăcere.

— Și lăzile alea chiar fac atât?

— Încep să mă îndoiesc…

Tocmai atunci a sunat telefonul și ea a răspuns imediat.

— Alo?… Ce fel de cărți?… Nu mă interesează, mersi

frumos, dar nu cumpăr enciclopedii… Pentru că nu, doamnă, pentru că eu cumpăr altele… Nu, doamnă, nici enciclopedia Espasa… N-aveți de ce, succes.

A închis, mi-a aruncat o privire resemnată, a băut restul de cafea, a dus tava. La întoarcere a pescuit un dosar care era așezat pe un teanc de ediții din *Don Quijote*.

— Am făcut o primă clasificare a conținutului lăzilor. Majoritatea sunt piese de teatru din prima jumătate a secolului al XIX-lea, în manuscris sau ediții originale. În mai multe exemplare, ca și cum ar fi fost folosite de distribuția unei întregi trupe de teatru. Titluri ciudate, *Spion fără voie*, *Napoleon poruncește*, *Orfanul ilustru* și așa mai departe, îți spun ceva? (Am dat din cap că nu.) Nici mie. Nici titlurile, nici autorii. Și o grămadă de hârtii, note, scrisori, contracte, facturi, programe de sală, de toate, într-un hal fără hal și roase de șoareci! Și printre toate porcăriile alea, am găsit asta.

A deschis dosarul și a scos un teanc de foi groase și cenușii, cusute la un loc într-un mod rudimentar, scrise pe toate părțile cu trei caligrafii diferite și cu marginile roase. Aveau un titlu:

INFERN

Iar mai jos, cu litere tremurătoare:

Memoriile unei măicuțe de la mânăstirea De los Ángeles
scrise în luna iulie a anului 1835

— Iulie 1835, am observat eu cu glas tare, când au avut loc evenimentele din noaptea Sfântului Iacob. Incendierea mânăstirilor, debandada clerului și începutul legilor de secularizare date de Mendizábal. Secularizarea lui Mendizábal: istoria dreptului, drept civil, filozofia dreptului – un întreg capitol al istoriei noastre.

— Mânăstirea Sfintei Fecioare a Îngerilor nu mai e și acum în picioare?

— Doar parțial. E folosită ca sală de expoziții. E chiar vizavi de Muzeul de Artă Contemporană, MACBA, în centru. (Mi-a

plăcut de când mă știu să cercetez trecutul clădirilor, sunt aproape o expertă.)

Am aruncat o privire pe foile acelea, a citit începutul:

Pentru tine scriu, lumina ochilor mei, cu singura dorință ca aceste cuvinte să ajungă cândva la tine. Cu speranța asta le aștern pe hârtie, după ce ani de zile le-am dezmierdat în gând.

Era suficient, mi se părea ceva fascinant.

— Ia-le, cred că au legătură cu ce cercetezi tu.

Am primit pe loc, bucuroasă ca un copil. Alte lucruri în care să-mi bag nasul! Iar dacă sunt vechi de două secole, cu atât mai bine.

— Măicuța asta de la mânăstire are vreo legătură cu domnul Guillot al nostru?

— Nu-ți spun nimic, ai să vezi singură. O să fii surprinsă.

— Și ce căutau hârtiile astea la Teatrul Principal?

— Asta chiar că nu știu. O să-mi spui tu, asta dacă apuci să afli, a zâmbit ea șmecherește.

Nu mai aveam răbdare. Le-am citit chiar acolo, cu glas tare, în timp ce Virginia asculta vrăjită și-mi reumplea ceașca cu cafea.

În tot timpul ăsta n-a intrat nici un client. Poate că Virginia încuiase ușa, ca să nu fim deranjate.

CHARLES D'ESPAGNE SAU CARLOS DE SPANIA (1775-1839)

Carlos de Spania de Cominges de Couserans y de Foix. Titulatura asta lungă cât pentru doi oameni ocupă un loc de cinste în lista de canalii care ne-au guvernat. A ajuns în Spania fugind de teroarea Revoluției Franceze, a luptat împotriva fraților săi în Războiul de Independență și i-a mers destul de bine, pentru că în 1812 era deja guvernator militar al Madridului, deși doar pentru două luni. La puțină vreme după restaurarea absolutismului și-a schimbat numele francez, care pesemne că-i devenise incomod, el fiind un renegat, și s-a proclamat supus al lui Fernando VII și dușman al liberalismului, cu egală fervoare. În schimbul acestei mari generozități, a primit de la monarhie ceea ce se obișnuiește: un titlu nobiliar de Grande de España.

În 1820, când s-au impus liberalii, regele a fost atât de disperat, încât l-a trimis ca emisar în cealaltă țară a sa, de unde a revenit cu trupele pe care istoria le-a numit Cei O Sută de Mii de Fii ai Sfântului Ludovic, deși mai corect ar fi fost să le zică cei o sută de mii de fii de târfă, dar ce să-i faci, posteritatea nu e atentă la detalii și a prezentat ca pe o armată salvatoare ceea ce n-a fost decât încă o buluceală infamă.

Dar să nu creadă cititorul că asta n-a fost pe placul unora, căci în Spania de atunci se găseau unii mai monarhiști decât regele, ba chiar îndrăzneau să se pună în fruntea unui război ca să ceară și mai mult absolutism, și mai mult catolicism, și mai mulți militari și să-i numească liberali pe Bourboni. Bătălia asta simpatică a fost numită Războiul Ofensaților și a cunoscut la Barcelona unul dintre episoadele sale cele mai glorioase, când regele

și prietenul său Carlos de Spania au trecut prin foc și sânge pe cine nu le convenea și nici nu le-a păsat.

Viața politică a lui Carlos de Spania a fost plină de neprevăzut și de episoade pitorești. În nefericita perioadă în care a fost căpitan general al Cataloniei – între 1827 și 1832 – a comis atâtea tâmpenii, încât faptele acelea ne-ar face să râdem dacă n-ar fi cauzat suferința a mii de nevinovați și nu i-ar fi adus porecla de Tigrul Cataloniei. Scriitorul newyorkez Washington Irving, aflat în misiune diplomatică, a avut prilejul să prânzească cu el în palatul său din Barcelona. A scris mai târziu despre impresia pe care i-o făcuse personajul: „Avea în jur de patruzeci și cinci de ani, era de statură mijlocie, arăta destul de bine, purtarea sa la masă era politicoasă, agreabilă și chiar glumeață. Dar mi s-a părut că văd în privirea sa un diavol la pândă, iar în râsul său o nuanță batjocoritoare, tipică unei persoane cu inima împietrită".

Când ieșea în stradă, le cerea trecătorilor să-i arate rozariul, iar dacă nu-l aveau îi trimitea la închisoare. A interzis pălăriile și părul lung, caracteristice liberalilor; a interzis și reclamele pentru alifii împotriva hemoroizilor sau uleiurile de depilat pentru femei, sub pretext că duceau la liberalizarea moravurilor. A dat ordin ca toți bărbații din oraș să-și radă mustața, iar toate femeile să se arate supuse și rezervate. Acestora din urmă le-a mai poruncit printr-un decret să-și taie pletele, iar cele care au refuzat au fost tunse în public, pentru luare-aminte. De nebunia lui n-a scăpat nici nevastă-sa: într-o zi a uitat să cumpere pește și a stat o zi întreagă în carceră.

Carlos de Spania asista zilnic la slujbă, în genunchi și cu brațele răstignite, ca un fanatic ce era. Își agăța atâtea scapulare și medalii, încât într-o zi a avut parte de un extaz mistic, s-a prăbușit pe burtă atât de zgomotos, că s-a speriat toată parohia. Pe urmă, după capitolul mistic, își petrecea ziua trăgând dintr-o băutură special pregătită, jumătate rom, jumătate rachiu, care poate c-a avut și ea un rol în aiurelile sale, de exemplu atunci când l-a judecat și condamnat la moarte pe calul care îndrăznise să-l trântească la o defilare.

Extravaganțelor menționate guvernarea căpitanului general le-a adăugat o seamă de judecători corupți, o poliție asasină,

închisori ticsite și execuții sumare, incitarea la delațiune între vecini, arbitrariu judiciar, deportări și exilări în masă, cât și un festin de execuții prin împușcare, pentru care avea un adevărat ritual: mai întâi trăgea tunul de pe Cetățuie, apoi cadavrele erau atârnate pe Explanada și se fredona un cântecel la modă pe care-l cântau fetițele când se dădeau în leagăn, *Bobul verde*. Iar el dansa cu spânzuratul, sub privirile uluite ale celor prezenți, în uniformă de gală și cântând la rândul lui cât îl țineau bojocii:

Dacă mă iubiți, știu să iubesc,
Dacă mă uitați, știu să uit,
Dacă mă disprețuiți, disprețuiesc,
Pentru că asta mi-e firea.

Nu doar o dată Fernando VII, care în comparație cu el era regele moderației, a trebuit să intervină ca să-l mai potolească sau să-i justifice purtările. Ca atunci când a spus: „Da, da, o fi el nebun, dar pentru chestiile astea altul mai bun nu am". În schimb, n-a mai sărit să-l apere când generalul Llauder l-a înlocuit în 1832 și nici atunci când barcelonezii, în chip de rămas-bun, au aruncat în el cu pietre, l-au scuipat și l-au înjurat cu vorbele cele mai buruienoase pe care le cunoaște catalana.

Moartea monarhului, survenită doar un an mai târziu, nu i-a fost nici ea de folos tigrului nostru, care devenea tot mai pisoi. Nici tot ce-a fost în anii următori. I-a stat în gât venirea pe tron a Mariei Cristina, pentru că era femeie. L-a îmbolnăvit faptul că moștenitoarea tronului era o fată. Drept care nici n-a stat pe gânduri să se situeze împotriva lor și de partea candidatului masculin, nu pentru că ar fi fost mai bun, ci pentru că era de parte bărbătească. Acțiunile sale militare din timpul războaielor carliste au fost pătate de sânge, ca de obicei, până acolo încât propriii săi coreligionari i-au cerut destituirea, pe care au reușit-o în octombrie 1839. Socotind asta insuficient, milițiile catalane – care n-au fost niciodată moderate – au hotărât să-l stranguleze, l-au desfigurat cu un cuțit și cu leșul au întinat apele râului Segre. Carlos de Spania a murit la șaizeci și patru de ani ca un infam, ceea ce a și fost.

Dar iată că povestea asta mai are un capitol, precum spânzurații cu care dansa acela după moarte. Spune legenda, care știe să facă dreptate mai bine decât istoria, că nevasta lui Carlos de Spania i-a cerut cadavrul și i-au dat altul. Iar al său a fost descăpățânat și capul acela s-a tot învârtit ani în șir prin Europa și nimeni nu știe unde a ajuns.

Din Dicționarul excentricilor și egocentricilor
din Barcelona de odinioară
Tipografia La Acacia, Argentona, 1870

9. Raport despre activitățile din Barcelona ale doamnei Pérez de León, din ziua de 10 ianuarie 1829. De la Ángel Brancaleone, ucenic de negustor de cărți, pentru V.P. Guillot, filantrop

La ora opt dimineața aproape fix, proaspăta doamnă Pérez de León iese din casă și străbate strada Pi, agățată de brațul unei cucoane trupeșe și mai urâte ca păcatul, pe care am identificat-o drept guvernanta ei. Intră în biserica Santa Maria, unde asistă la slujbă, se împărtășesc, îi salută cu căldură pe paroh și pe mai mulți enoriași și pleacă. Merg în urma lor, străbatem mai multe străzi în direcția Zidului de la Mare. Ajungând pe strada Ample, șovăie, se sfătuiesc dacă s-o ia la dreapta sau la stânga. Adică spre Rambla sau spre Piața Palatului. Aleg prima direcție.

Se opresc la mânăstirea San Francisco, proaspăt refăcută, admiră picturile cam în grabă și fără prea mare interes, își continuă drumul de-a lungul gardului destul de lugubru, ignoră zidul care urcă și primesc salutul soldaților postați în fața garnizoanei de artilerie și a grenadierilor. După ultimele ploi Rambla e o baltă de noroi, doamnele își murdăresc pantofii și volanul rochiei. Când ajung la partea pietruită, doamna Pérez de León se așază pe o bancă și își curăță încălțările cu batista, în timp ce guvernanta o ceartă. Ceartă care nu o afectează defel, mai curând, dimpotrivă, cred că se amuză. Mai cred și că-i face plăcere să fie pe Rambla, pe care o admiră cu gura căscată, de parcă ar fi a opta minune a lumii. Guvernanta o ceartă și o îndeamnă să meargă, să nu stea ca o momâie, că acum e femeie măritată și nu se mai cade să se poarte cum îi vine, trebuie să devină o femeie serioasă, discretă, severă și precaută. Carlota suspină și, în cele din urmă, îi dă ascultare.

Traversează și se duc direct la mânăstirea augustinilor desculți, numită și Santa Monica, unde întreabă dacă se poate vizita capela, li se pune că da și intră. Mă ițesc din ușă, am impresia că o văd pe fiica domniei voastre rugându-se și pe guvernantă moțăind alături. Trece un timp, privesc plecarea

diligenței de Valencia, doamnele ies foarte zâmbitoare și o iau în susul străzii de parcă ar fi în întârziere. Carlota e impresionată de locul unde a fost mânăstirea călugărilor din ordinul Merced, care, după cum știți, e pe dreapta, vizavi de poarta Escudellers, și se închină de câteva ori gândindu-se la soarta călugărilor fugari. Se aud clopotele pentru slujba de la Santo Ángel, iar doamna Pérez de León vrea să le audă mai bine și grăbește pasul, trece pe lângă Casa Operei, pe lângă hanul care urmează și ajunge, urmată de guvernanta care gâfâie, la marea statuie barocă a Sfântului Mihail, din fața bisericii carmelitelor. Le urmez, deși cred că-n viața mea n-am văzut atâtea biserici ca în săptămâna asta, și ațipesc pe o bancă, imitând-o pe guvernanta fiicei domniei voastre.

Mă trezesc niște glasuri. Casc ochii și văd o bătrână care abia poate să meargă îngenunchind înaintea Carlotei și implorând-o:

– Iertare, doamnă, că vă vorbesc astfel, dar mă mână disperarea. Fiul meu e închis pentru o faptă pe care nu a comis-o. Domnia ta ești ca mine, știi că asculți de inima frântă a unei mame. Căci pe bărbați lăcomia îi face surzi. Fiul meu e nevinovat, doamnă, dacă nu-l salvează nimeni va muri săptămâna asta. Vă implor, ajutați-l, ajutați-ne! E unicul meu fiu, primul meu născut, fără el ne prăpădim. Sunteți aproape o copilă, sunt sigură că nu aveți inima atât de împietrită ca a soțului dumneavoastră.

Carlota se apleacă, o ajută să se ridice și îi spune:

– Liniștiți-vă, doamnă, vă rog, nu mai plângeți.

Biata femeie parcă a primit un balsam pe suflet. Carlota continuă:

– Nu spuneți că bărbatul meu are inima de piatră, vă rog. E un om drept, dorește ca adevărul să iasă la lumină.

Ochii uluiți și înconjurați de riduri ai bătrânei se uită în ochii Carlotei. Mama deznădăjduită se întreabă pesemne cum de o făptură atât de angelică poate fi nevasta aceluia.

– Condamnarea la moarte e semnată de el.

Carlota scutură din cap și buclele îi tremură sub mantilă.

– Nu, nu, dacă fiul dumitale e nevinovat nu va păți nimic. Doar criminalii trebuie să se teamă de justiție.

– Spuneți-i asta soțului dumneavoastră, puneți o vorbă bună pentru băiatul meu, vă implor. Vă plătesc, vă dau tot ce am, deși nu e mult. Și-am să mă rog pentru domnia voastră până voi închide ochii...

Carlota n-o lasă să termine, îi ia mâinile, o privește candid.

– Nu vreau nimic pentru că nu merit nimic. Soțul meu nu va permite moartea unui inocent, vă asigur.

– Spuneți-i. Spuneți-i domnia voastră, care sunteți un suflet curat.

– Am să-i spun, pe cuvântul meu. Deşi, repet, nu e necesar.

Vorbele atât de categorice o dezarmează pe femeia care are atâta nevoie să creadă, încât uită să respire.

– Sunteți un înger!

– Nu, doamnă, doar o femeie, cum ați spus. Suntem la fel. Încă nu am cunoscut fericirea de a fi mamă, deşi sper să se întâmple în curând, aşa că nu-mi este greu să mă pun în locul dumitale.

Necunoscuta îi sărută mâinile. Carlota o opreşte blând. Chiar dacă e stânjenită, nu o arată. Păstrează controlul tot timpul.

– Spune-mi de cine e vorba.

– Da, sigur, ce proastă sunt. Antonio Miyar. De treizeci şi şapte de ani. E închis în turnurile de la Canaletas. Voiam să-l văd, dar nu mi-au dat voie.

– Linişteşte-te, femeie, în curând ai să-l strângi în brațe, ai să vezi.

Despărțirea e scurtă. Apoi, plimbarea continuă într-o dispoziție diferită. Carlota e tăcută, afectată de cele auzite. Mai sunt o grămadă de mânăstiri pe drum - Rambla toată e plină de ele, mai ales pe partea dinspre răsărit - şi Carlota pare dispusă să nu-i scape nici una. Următoarea e a capucinilor, Santa Madrona, sau mai bine zis ce-a mai rămas din ea, pentru că acolo unde era chinovia acum e o stradă care începe, dar nu se termină şi toată lumea se întreabă la ce foloseşte un drum care nu duce nicăieri. Deşi, date fiind aiurelile celor care ne guvernează, degeaba îi întreabă lumea. Oricum, domnule, regaliştii absoluți au profitat de reformele urbanistice proiectate de liberali, mulțumindu-se să comită aceleaşi barbarii, dar cu alt nume. Strada Eroilor spanioli e la fel de inutilă ca aceea numită Fernando VII, zic eu, dar mai bine să revin la cronica mea, că am intrat pe un teren alunecos.

Capucinii tocmai servesc supa săracilor, ca în fiecare zi la prânz, dar sunt doar doi pentru o mulțime de nevoiaşi. Carlota nu stă pe gânduri şi le oferă o mână de ajutor, îi dă guvernantei să-i țină mantia, împrumută un şorț şi prinde a umple străchinile. Călugării îi admiră bunătatea, în schimb, dădaca îşi blestemă soarta, închiriază un scaun de pe stradă şi-şi leapădă încălțările care o chinuie. O aud bombănind că i s-au umplut picioarele de băşici şi roseturi. După ce supa a fost împărțită şi oamenii au plecat, călugării le invită pe cele două să viziteze operele mânăstirii, care se află în permanentă reconstrucție de când

francezii au semănat printre noi sămânța unii fată de popi; Carlota acceptă, cealaltă pufnește, iar eu le aștept la soare, gândindu-mă la aceste rânduri pe care le scriu și la cum să dau eu o notă personală acestei relatări care, dacă n-aș fi poet, ar fi insuportabilă.

Doamnele ies, constat că fiica domniei voastre pare mai binedispusă și guvernanta gata să moară, asta dacă o durere de picioare poate ucide o femeie atât de bine hrănită. Acum o luăm spre mânăstirea San José, care e pe partea cealaltă a străzii, vizavi de piața în care s-au instalat de câțiva ani cu tarabele la care se vând carne, fructe, legume și flori, într-o ordine strictă. Dar mai înainte ajungem la scribi și la clienții lor, care la ceasul acesta sunt mulți. Carlota încetinește pasul, curioasă să audă mesajele. Majoritatea sunt comerciale sau juridice, dar mai găsești și câte o jună analfabetă care închide ochii la cuvintele pe care curtezanul, sau scribul, i le dedică. Carlota se uită curioasă la călimări, la penele de scris și la teancurile de foi. Aruncă o privire distrată spre palatul vicereginei, a cărui fațadă i se pare prea încărcată. Apoi intră în biserica San José, se roagă, ba chiar cere să se spovedească, nu știu pentru ce păcate, că nici n-are timp să le comită, fiind atât de pioasă. La ieșire observă o tarabă unde sunt niște pești pe care eu nu i-am văzut niciodată și care duhnesc ca toți dracii, deși omul insistă că în aceeași dimineață mai înotau încă în Mediterana.

E lesne - și tare plicticos - să ghicești următoare oprire. Biserica Sfintei Iesle. O scurtă rugăciune pentru sufletele din purgatoriu, care-și au aici altarul. Apoi încet în sus, către garnizoana de instrucție. Deodată, Carlota privește spre dreapta, vede ce-a mai rămas din vechiul zid de la capătul străzii Santa Anna și întreabă:

– Mai servesc la ceva turnurile astea?

– La nimic, doamnă. Sunt resturile vechiului zid medieval, răspunde guvernanta, care a mai citit câte ceva.

– Urâțesc tare mult drumul, ar trebui demolate. Am să-i spun asta domnului Carlos de Spania.

Mă cutremur auzind de pe buzele ei numele căpitanului general. L-am văzut doar o dată și de departe, dar mi-e de-ajuns. Unul dintre zbirii lui m-a amenințat că mă paște moartea dacă nu-mi tai pletele. Oamenii ăștia urăsc tot ce le miroase a liberalism. Nici nu vreau să-mi imaginez că fiica domniei voastre ar putea purta o conversație cu el.

Ne aflăm, cum v-ați dat seama, în partea de sus a Ramblei. În fața noastră e garnizoana de instrucție, apărată de cele două turnuri impunătoare de

la Canaletas. Nu mai e voie să urci pe zid, păcat, Carlota voia să admire Barcelona de sus. Se îmbufnează, deşi mare lucru n-ar fi putut vedea: doar ogoarele semănate, nişte râuri revărsate, vreun schit în depărtare şi muntele care ne străjuieşte destinul, aşteptând ceva ce nici noi nu ştim, ceva ce poate, cândva, acest oraş va reuşi să facă.

Carlota şovăie în poarta garnizoanei. Guvernanta vrea acasă, dar vrea degeaba.

– Ce faci? întreabă femeia când vede că dă să intre.

– Vreau să-l văd pe fiul doamnei aceleia, a spus că e aici.

– Nu trebuie să faci aşa ceva!

– De ce?

– Pentru că nu e treaba ta.

– Ba e, de când mama lui mi-a cerut ajutorul.

– Mergi prea departe, se sufocă femeia, apucând-o de braț.

– Dimpotrivă. Îl ajut de soțul meu să facă dreptate. Am să-l întreb pe omul acesta ce a făcut.

– Pentru asta există judecătorul!

– Nu înțelegi, Cornelia, eu nu vreau să fac pe judecătorul, vreau doar să fiu bună.

Guvernanta rămâne pe stradă, clătinând din cap foarte supărată. Carlota pătrunde în garnizoană şi revine după nici două minute.

– Nu poate fi vizitat, n-are voie să primească pe nimeni.

– Dar n-ai spus a cui nevastă eşti?

– Ba sigur c-am spus! Dar sunt ordinele lui Carlos de Spania, nu e nimic de făcut... În fine, am să vin altă dată, după ce vorbesc cu bărbatul meu. Hai acasă, Cornelia, pari obosită.

Vorbele astea sunt un adevărat balsam pentru femeia care cere - şi primeşte - permisiunea de a scurta drumul ca să ajungă mai repede, astfel că de la Sfânta Iesle o taie pe Puertaferrisa, ajung pe strada Pi şi intră în casă, închizând bine uşile, ca şi cum n-ar mai aştepta pe nimeni.

Addenda: Încă ceva, domnule, ca să vă mulțumesc pentru recomandarea făcută. Domnul Verdaguer m-a însărcinat să am grijă de librărie (el se ocupă de tipografie), care se află pe Rambla Centrală, vizavi de piața de care pomeneam mai sus. Deocamdată, sarcina mea e să nu mă las păcălit de clienții care sunt cu toții mult mai versați decât mine şi-şi freacă mâinile văzându-mă atât de boboc. Din fericire, progresez rapid şi cred că voi ajunge un librar acceptabil.

În camera din spate a librăriei prietenii mei şi cu mine ţinem un fel de cenaclu (clandestin). E vorba de nişte tipi cam trăsniţi şi mai curând opuşi acestei rele guvernări de care avem parte şi prieteni cu mulţi exilaţi, pentru reîntoarcerea cărora ciocnim uneori paharele. Inutil să vă spun cât de onoraţi ar fi să vă cunoască, dacă vreodată ne-aţi face cinstea să veniţi. V-o cer în numele lor şi al meu. Poate vreţi să ştiţi şi cum am numit acest grup al nostru: „Înţelepţii" – convinşi fiind că chiar aşa şi suntem. Dar în mult mai mare măsură, petrecăreţi.

În raportul meu am omis un amănunt agreabil. Trecând prin faţa librăriei, fiica domniei voastre s-a oprit o clipă şi a aruncat o privire plină de interes spre vitrină. A întrebat dacă aici lucra „acel prieten al lui tata" şi guvernanta a confirmat. Din păcate, librăria era închisă, având eu treabă cu urmărirea, aşa că cele două au trecut mai departe.

– Bine, mă voi întoarce în altă zi, a spus Carlota.

Iar din clipa aceea, domnule, o aştept.

10. Alt raport despre activitățile din Barcelona ale doamnei Pérez de León, din ziua de 25 ianuarie 1829. Scris de Brancaleone pentru V.P. Guillot

Vinerea trecută pe la prânzișor pe Rambla a venit o trăsură care s-a oprit la ușa librăriei Verdaguer și din care, spre marea mea surpriză, a coborât fiica domniei voastre, însoțită de guvernantă. Carlota a împins ușa și a intrat, dar dădaca a rămas afară pentru că nu suportă mirosul de hârtie veche, așa a zis. Scopul vizitei era să-mi restituie o batistă pe care avusesem onoarea să i-o împrumut. M-a găsit singur, ca de obicei (v-am spus că domnul Verdaguer se ocupă de tipografia care se află pe strada din spate). Am purtat cu Carlota o conversație foarte scurtă - caracterizată prin prudență - și mai curând circumstanțială. I-am spus că n-ar fi trebuit să se deranjeze venind în persoană, ci să trimită un servitor, la care mi-a răspuns că fusese mânată de un interes personal. Am întrebat-o cum i se pare orașul, mi-a spus că o fascinează și că se simte cam singură, însă fericită. Am întrebat-o dacă îi place să citească romane, a spus că foarte mult, mai ales dacă sunt scrise de Walter Scott. Mi-am dat seama că scoțianul e autorul ei preferat. M-a întrebat dacă poate să se uite printre rafturi, sigur că da, i-am spus eu, dar privirile reprobatoare ale guvernantei de dincolo de vitrină au făcut-o să renunțe.

– Mai bine vin altă dată, cu soțul, a spus cu un zâmbet frumos.

Mi-a strâns mâna și s-a urcat în trăsura care se apropiase să le ia.

Preț de câteva zile n-am avut ocazia să mă dedic misiunii primite. Șeful meu a cumpărat biblioteca unui mare colecționar care a murit de curând, așa că am fost ocupat cu clasificarea a mii de cărți.

Trebuie să vă mai spun, pentru că se leagă, cum l-am cunoscut pe ginerele domniei voastre, domnul Pérez de León. S-a întâmplat chiar în prima zi în care stăteam în spatele tejghelei, mort de frică și de lipsă de experiență. El a intrat în librărie și s-a dus glonț la locul în care ținem tomurile mari, cele mai

fățoase și mai frumos legate. S-a uitat și la altele, legate în pergament, apoi a venit la mine:

– Vreau să vorbesc cu librarul.

– Eu sunt, domnule.

– Nu te cunosc, ești nou?

– Sunt încă ucenic. Brancaleone, la ordinele domniei voastre. Proprietarul are treabă la tipografie, e aproape, chiar în spate. Dacă vreți, îl chem.

– Nu-i nevoie. Știi cine sunt eu?

– Nu, domnule, iertați-mă.

– Néstor Pérez de León.

Cred că m-a apucat tremuriciul. Sigur că știam cine e, tot orașul știe. Altuia i-aș fi spus că am de-a face cu socrul său și că o cunosc din vedere pe nevastă-sa, dar în cazul de față nu mi s-a părut prudent.

– Sunteți foarte popular, domnule, am recunoscut eu.

– Atunci știi că fac colecție de incunabule.

– Am aflat, domnule.

– Cât și de cărți începând cu secolul al XV-lea, dar numai dacă sunt cu adevărat speciale.

– Cu toții vă considerăm un colecționar plin de bun-gust, domnule.

– Chiar sunt. Și plătesc bine dacă marfa merită. Cu banii jos. Sper că ai aflat și asta.

– Am aflat, domnule, aveți o reputație bună.

– Atunci nu mai e nevoie de alte explicații, a zâmbit el. Bănuiesc că știi și unde locuiesc.

– Da, domnule (nu i-am spus și cum de știam).

– Fă-mi o vizită dacă ai în vedere o afacere bună.

– Da, domnule. Vreți să vă arăt câte ceva chiar acum?

A aruncat o privire disprețuitoare în jur.

– Cărțile pe care le cumpăr eu nu se expun publicului. Ține minte asta. Nu-mi place să cumpăr ce au văzut alți ochi.

– Înțeleg, domnule, vă place să fiți primul.

– Foarte bine, Francaleone, a rostit cu un zâmbet teribil.

– Brancaleone, domnule Pérez.

– Pérez de León, dacă nu te superi. Numele meu e compus. Dacă vrei să facem afaceri, nu uita nici asta.

După care a plecat.

Sper să nu mă considerați din cale-afară de impresionabil dacă vă spun că tremuratul nu m-a părăsit câteva zile bune. Dar cum în afară de un tip sensibil mă știu și destul de nechibzuit, doritor de aventuri imposibile, am făcut ceva de care mi-e cam rușine, dar vă povestesc, cu toate că n-are legătură cu scopul acestor rapoarte. Și mai cred, nu știu de ce, că n-o să vă supărați.

Ca orice bun vânzător, am stat să mă gândesc cam ce gen de marfă aș fi putut găsi pe placul ginerelui domniei voastre. Tocmai ajunsese la noi biblioteca de care am pomenit, care aparținuse unui cunoscut bibliofil, al cărui nume prefer să-l omit ca să nu fiu indiscret, pe care văduva sa o vânduse mânată de furie, dorind să se răzbune pe cărțile care îi ocupaseră o viață întreagă bărbatul și casa. Acesta era motivul pentru care biblioteca era neatinsă, cu toate comorile intacte, căci femeia nici nu se uitase la ele, preferând să scape odată de toate.

A fost pentru mine o adevărată lecție să le cataloghez, deși m-a costat multe nopți nedormite. În ce privește partea cea mai dificilă, adică exemplarele cele mai valoroase, domnul Verdaguer mă învățase câte ceva, care acum s-a dovedit de folos. Printre cărți se afla și un exemplar din prima ediție a lui Tirant lo Blanc, ieșită din tiparnița de la Valencia a lui Juan Spindeler la 1490. A fost o onoare să țin în mâini opera de vârf a acelei tipografii, am fost de-a dreptul fascinat. Numai că ochii lui Verdaguer, mai experți decât ai mei, i-au găsit defectul.

– E un exemplar incomplet, ce păcat!

– Cum adică, incomplet?

– Îi lipsesc câteva pagini, două, mai exact, vezi? Asta îi scade valoarea. Dacă ar fi complet, ar face o avere.

În fine, cu ajutorul său am pus deoparte două duzini de cărți care ar fi putut fi pe placul clienților. Șeful i-a scris lui Salvá dându-i de știre despre unele, realmente fabuloase, pe altele le-am pus în camera din dos, restul l-am expus la vederea publicului.

În aceeași seară am vorbit cu Insúa, un bun prieten al meu, care lucrează la tipografia lui Agustí Gaspar, întrebându-l dacă se încumetă să tipărească o pagină care să imite o carte veche. Și i-am spus despre ce carte e vorba, dându-i toate amănuntele. Mi-a cerut răgaz câteva zile, trebuia să facă oarece săpături.

Nu peste multe zile ne-am văzut la Hanul Alba. Insúa exulta. Procurase niște hârtie autentică din secolul al XV-lea, mai exact paginile albe ale

unui vechi ceaslov. Dar vestea cea mare era alta, şi trebuie să v-o împărtăşesc, căci e de roman. Cum probabil că ştiţi, tipograful saxon Spindeler a murit la Barcelona în 1507. Mult timp s-a crezut că instrumentele sale de lucru nu ajunseseră la alt tipograf. Ei bine, amicul meu cel isteţ a făcut legătura între ce-i spusesem şi nişte lăzi care zăceau într-un colţ al atelierului unde lucrează, le-a deschis şi mare i-a fost surpriza să găsească în tot praful de acolo nişte litere gotice care păreau să fie din acel secol şi care, după ce am făcut comparaţia, ni s-au părut identice - poate chiar aceleaşi - cu cele din ediţia princeps a lui Tirant lo Blanc. Cert e că am făcut proba, cu uşa zăvorâtă şi la lumina lumânărilor, şi am tipărit o pagină care putea lesne trece drept cea lipsă, fireşte, nu pentru un expert. Restul s-a făcut în câteva seri bine stropite cu vin şi rachiu, căci trebuie să ştiţi că amicii mei se aruncă voios în orice aventură, cu cât mai trăsnită, cu atât mai bine. Prilej cu care beau vârtos ca să prindă curaj, compun sonete şi sunt tot mai fericiţi.

După cum bănuiţi, rezultatul au fost două frumoase pagini falsificate care semănau mult de tot cu cele originale. Fireşte, Verdaguer sau Salvá ar fi descoperit păcăleala, însă eu mi-am pus gâtul la bătaie ca să dovedesc că Pérez face parte din altă categorie. Odată pus la punct exemplarul, m-am înfiinţat la locuinţa ginerelui domniei voastre cu tomul în mână şi i-am susurat la ureche:

– Un exemplar complet din prima ediţie a lui Tirant lo Blanc. Unul singur în afară de acesta se mai cunoaşte în lume. Din cele două mii care s-au tras se mai păstrează două, dar le lipsesc nişte pagini.

Mai mult nici n-a vrut să ştie. Ochii i s-au căscat lacomi, a aruncat o privire asupra tomului, fără altă dorinţă decât de a-l avea. Paginile falsificate nici nu le-a observat. A întrebat de preţ. Am spus o cifră exorbitantă. A încercat să se tocmească. I-am spus că nici nu se pune problema. A bombănit un pic, dar a plătit pe loc. Înainte să plec, m-a întrebat:

– Şi pe când altă minunăţie asemănătoare?

– Nu ştiu, domnule, ocazii ca aceasta apar extrem de rar.

– Îmi poţi face rost de Biblia lui Gutenberg?

Mi-am zis că e nebun şi că habar n-are de meseria mea, dar am spus fără să clipesc:

– Am să vorbesc cu relaţiile mele, domnule.

– Aştept cu nerăbdare, domnule Francaleone.

– Voi încerca să nu vă fac să aşteptaţi prea mult, domnule Pérez, am spus eu şi am zbughit-o.

Drept încheiere, să vă spun de un miracol care a avut loc ieri şi despre care vorbeşte toată lumea. Era dus la spânzurătoare un om acuzat că ar fi furat cărţi din mânăstirea Santa Caterina. Pe tot drumul, nefericitul îşi strigase cât îl ţineau bojocii nevinovăţia. Ajungând înaintea capelei Marcús, a îngenuncheat şi s-a rugat Maicii Domnului: „Salvează-l pe fiul Tău nevinovat", a repetat de câteva ori. La fel s-a rugat şi la biserica Santa Maria del Mar, iar pe eşafod, cu laţul de gât şi chiar înainte ca scara să fie trasă de călău, tot îşi mai clama inocenţa.

Dar călăul a tras scara şi s-a lăsat o linişte adâncă, se auzea doar glasul franciscanului de serviciu care spunea rugăciunea. Călăul, văzând că bietul om era destul de pirpiriu, a dat să-i scurteze agonia sărind pe el, aşa cum se obişnuia. Numai că exact atunci bârna de sus a spânzurătorii s-a rupt şi cei doi s-au prăbuşit împreună. Franciscanul a amuţit, călăul a rămas cam beteag şi osânditul a luat-o la goană şi s-a făcut nevăzut înainte ca lumea să se dezmeticească. Autorităţile au fost extrem de contrariate. Mai ales ginerele domniei voastre, care a fost principalul acuzator al osânditului, după cum mi s-a spus. Cel scăpat ca prin minune se numeşte Antonio Miyar şi este fiul acelei femei care a îngenuncheat săptămâna trecută înaintea Carlotei la mânăstirea părinţilor trinitarieni. Dacă aş crede în chestiile astea, aş zice că draga de Carlota a pus o vorbă bună la Dumnezeu, dacă n-a putut interveni înaintea soţului, care e doar un om.

ANTONIO MIYAR OTERO
(1794-1831)

Antonio Miyar a fost librar, tipograf, liberal, bibliofil, țap ispășitor și una dintre marile gafe ale unui guvern căruia nu-i păsa de nimic.

Fiu de agricultor, s-a născut în Corao, un sătuc asturian din plasa Cangas de Onís. A rămas de mic orfan de tată, nevoit fiind să muncească și să renunțe la școală. La optsprezece ani un unchi i-a găsit un loc de ucenic de librar la Madrid, a murit și acela după doi ani, lăsându-l moștenitorul său, astfel că, de pe o zi pe alta, s-a pomenit bogat și independent. A profitat ca să se însoare cu Rufina Ortega și ca să participe activ la revoluția generalului Riego. Apoi și-a deschis propria afacere, librăria Cruz y Miyar de pe strada Principe. Loc de adunare pentru liberali și de propagare a ideologiei, mai ales prin ziarul pe care-l scotea patronul și unde bibliofilia mergea mână în mână cu politica. Miyar a fost și în milițiile naționale, *regidor* la primăria constituțională din Madrid, iar după intrarea Celor O Sută de Mii de Fii ai Sfântului Ludovic, exilat în Franța.

Primind voie să revină după trei ani, s-a străduit să-și recupereze librăria pe care prietenul său Manuel de Pando, absolutist convins, i-o păstrase intactă. „Pretutindeni și în toate partidele se găsesc oameni de ispravă“, avea să scrie despre acesta Miyar. Reîntors în afaceri, a început editarea unui catalog bibliografic și și-a revenit din punct de vedere economic. A avut și o fiică, pe Ramona Dominga.

În seara zilei de 17 aprilie 1831 era în vizită la prietenul său Agustín Marcoartu când au fost surprinși de o razie militară. Îl

căutau pe prietenul său, implicat în insurecția generalului Torrijos, dar omul a scăpat fugind pe acoperiș. Au ridicat documentele și l-au arestat pe Miyar, asupra căruia au găsit o scrisoare către o rudă din exil în care mărturisea că regretă perioada constituțională. A fost judecat pentru conspirație împotriva lui Fernando VII și pentru trădare de patrie și condamnat la spânzurătoare „ca revoluționar“. Nevastă-sa a cerut clemență lui Fernando VII însuși, dar degeaba. Nici intervențiile prietenilor săi n-au ajutat la nimic. Pe drumul către spânzurătoare condamnatul s-a comportat „cu măreția pe care o dictează nevinovăția“. Sentința a fost executată în piața Cebada din Madrid, pe 11 aprilie al aceluiași an care o văzuse murind în același fel și pe o jună din Granada, pe numele ei Mariana Pineda.

Un magistrat a îndrăznit să critice rapiditatea proceselor, dar a fost destituit și osândit la fel de rapid. Altul, precum Salustiano Olózaga, a scris: „Oribilă a fost pentru noi ziua de 11 aprilie, când a fost spânzurat un cetățean valoros și plin de virtuți“. Ceilalți au tăcut, înfricoșați de sabatul sângeros pus la cale de guvern. Iar cine nu a tăcut a plătit scump. Precum Torrijos însuși, trădat, învins și împușcat înainte să se termine anul.

În acea Spanie crudă și sălbatică, se dovedea exactă vechea vorbă:

În arena noastră bravă și fioroasă
Dreptate are cel ce mai abitir ațâță.

Din *Îndrăzneți, aventurieri și heterodocși*
ce merită a fi amintiți
Editura Pampalluga, Malgrat del Mar, 1985

DESPRE ADULTER

Art. 683: *Femeia măritată care va comite adulter își va pierde toate drepturile conjugale și va fi închisă cât va voi bărbatul ei. Dacă bărbatul moare, va mai sta închisă un an după moartea acestuia.* […] *Complicele în adulter va avea aceeași soartă ca și femeia și va fi exilat pe parcursul vieții soțului, dacă acesta nu se opune cumva.*

Codul Penal Spaniol, Tipografia Națională,
Madrid, 1822

INFERN

Memoriile unei măicuțe din mânăstirea De los Ángeles scrise în luna iulie a anului 1835

Ziua 1

Pentru tine scriu, lumina ochilor mei, cu singura dorință ca aceste cuvinte să ajungă cândva în mâinile tale. Cu această speranță le aștern pe hârtie, după ce ani de zile le-am dezmierdat în gând. Ani, noapte de noapte. Ele sunt respirația care mă ține în viață, deși scrisul îmi topește puținele puteri care mi-au rămas și simt că fiecare nou paragraf mă apropie de moarte.

Știu că exact acesta e motivul pentru care maica stareță, după luni de rugăminți, a acceptat în sfârșit să-mi pună la dispoziție uneltele de scris. Azi-dimineață, când a deschis ușa celulei și mi-a adus ea însăși hârtia, călimara și două tocuri, mi-am dat seama că mă consideră terminată. Nu mai prezint nici un pericol pentru nimeni. N-am să fiu în stare să mai fac nimic. Sunt prea slabă. Îi dau dreptate, cu adâncă părere de rău. Mă aflu pe de-a-ntregul în mâinile ei, așa cum sunt și aceste mărturii pe care doar ochii tăi vor trebui să le vadă, îngerul meu, căci din tine izvorăsc, iar dacă ți se vor fura, ți se va fura lucrul cel mai sfânt pe care-l poate avea o făptură omenească: adevărul.

N-am să cer iertare pentru cele ce voi spune. Dacă reputația unui om va fi mânjită de vorbele mele e doar pentru că o merită. Nimic nu mă sperie, pentru că am cunoscut ce e mai rău pe lume. Nimic nu poate înspăimânta pe cineva care a trăit atâția ani în infern. Cinci ani, două luni și douăzeci și una de zile.

Capul mi se învârte și simt o oboseală nesfârșită. Deie Domnul ca mâine se fiu în stare să continui.

Ziua 2

Nu mi-este mai bine, dar îmi impun să scriu. Sora Elisabet, care mă veghează zi și noapte de când am căzut la pat, mă roagă să nu o fac, dar îi spun că nu pot da cu piciorul acestei șanse, chiar dacă a venit atât de târziu. Nu am mâncat nimic. Mă hrănesc cu apă (am băut mai multe pahare începând de dimineață). Moartea îmi dă târcoale și n-am cum să mă feresc de ea.

Știu că toată strădania e inutilă. Când o să mor, maica stareță va găsi foile astea și va porunci să fie arse, sau le va arde ea însăși. Povestea mea va fi murit odată cu mine. Iar tu, iubirea mea, nu vei ști niciodată cât te-am adorat, cât am dorit ca totul să fie altfel. Nu vei ști niciodată că mi-am cheltuit ultimele puteri ca să-ți scriu o scrisoare pe care n-ai primit-o niciodată. Nu vei ști niciodată.

E foarte frig.

Ziua 3

Dârdâi întruna, atât ziua, cât și noaptea.

Nu pot mânca.

Doamne, ai milă de sufletul meu.

Ziua 4

Am avut coșmaruri care nu se mai terminau. Într-unul venea preotul cu împărtășania, însoțit de un ministrant care suna din clopoțel. Maica stareță avea în mână o lumânare, mai erau trei sau patru maici, dar nu le vedeam chipul. Ușa era deschisă și o lumină ciudată se strecura din claustru. Cineva a spus că o să mor, victimă a ciumei, exact ca tata. Am întrebat de tine. N-au vrut sau n-au știut să-mi spună nimic. Ți-au rostit numele. M-am cutremurat. Am întrebat dacă avuseseși aceeași soartă. N-au răspuns. Atunci mi-a fost frică de ce e mai rău și am văzut totul la fel de limpede precum flacăra care dansa înaintea ochilor mei osteniți. Lumea mi s-a părut un loc lipsit de importanță și m-am lăsat să alunec spre nicăieri, în gol, în bezna de a nu te avea aproape. Părintele Celestino m-a absolvit de toate păcatele (el le

numește pașapoarte pentru infern, pentru că-și imaginează că sunt multe și grele), iar eu, de data asta, nici n-am încercat să mă apăr. Cel care cedează primul e mai înțelept.

Când m-am deșteptat, în zori, luna îmi scălda chilia și sora Elisabet mă privea blând cu ochii ei asimetrici. Am întrebat de tine. Mi-a spus că e bine. M-a rugat să mănânc ceva. Lângă pat era o farfurie. Fructe, apă, o bucată de pâine. Mi-am dat seama că totul fusese un coșmar și că singurul lucru real era hrana aceea pe care o vedeam și o atingeam. Am înghițit ceva. Am adormit.

Încă n-am murit. Poate mâine.

Ziua 5

În semitrezia febrei aud pașii celei care mă veghează. Din când în când îmi reamintește că trebuie să mănânc, pentru că am slăbit mult. Astăzi pe farfurie erau brânză, puțin orez, o felie de pâine de secară și două migdale trase în zahăr. Migdalele mi-au amintit de copilărie și m-au făcut să plâng. Am pierdut în asemenea măsură obișnuința vorbitului, că propriul meu glas mi se pare străin.

Mă frământă nesiguranța, zi și noapte. E mai grea decât fiarele osândiților.

Ziua 6

Astăzi, supă, două pere și o felie de pâine. Și apă. „Trebuie să bei", îmi șoptește glasul surorii Elisabet, iar eu mă supun. Azi-dimineață, îngrijitoarea mea se uita la mine la lumina lumânării. Chipul ei diform nu-mi inspira teamă, dimpotrivă. Și-a lăsat pe fruntea mea mâna caldă și moale, asta mi-a făcut bine, și a schițat o strâmbătură: e felul ei de a zâmbi.

În timp ce scriu, mă privește cu atenție. Chipul ei e o întreagă istorie pe care mi-aș dori să o cunosc.

În timpul zilei am fost atentă la toate. Clopotele care anunțau trecerea timpului, utrenia, citirea psalmilor după utrenie, slujba de dimineață, maicile târșâindu-și pașii pe galerie în drum spre biserică, tăcerea din timpul rugăciunii, pașii care la întoarcere păreau mai vioi, din nou compania tăcută a surorii Elisabet.

După terță am primit vizita maicii stareță.

— Cum îi e? a întrebat-o pe veghetoarea mea.

— La fel.

— Scrie?

— Abia.

Stareța e nedumerită. Nu pricepe cum de n-am murit încă. Nu înțelege de ce pronia n-o ajută să scape de mine. Sunt o povară pentru mânăstire și un coșmar pentru ea, care a fost dintotdeauna un model de rectitudine și severitate. Ar dori să se termine odată, iar dorința asta o chinuie. A dori moartea unei măicuțe nu e tocmai potrivit pentru o călugăriță, e bine că se simte vinovată. De asta respiră greu, ca un animal de povară, atunci când e lângă mine. De asta se închină, închide ochii, clatină din cap și pleacă fără să fi găsit o rezolvare pentru problema ei.

Se teme oare că-mi scriu povestea? Dar ce știe ea despre mine? De cine ascultă și de ce? Și lucrul cel mai important: de ce minte pentru mine sora Elisabet?

Am rămas nemișcată, prefăcându-mă că dorm, pe gânduri, fără să înțeleg nimic. Mi-am spus: „Mâine mă apuc să scriu cu adevărat".

Ziua 7

Acum mai bine de cinci ani, în ziua Sfântului Iosif a anului 1830, la doar o săptămână de la moartea iubitului meu tată, am fost închisă împotriva voinței mele în mânăstirea Nuestra Señora de los Ángeles, unde mă aflu de atunci. Am îmbrăcat rasa dominicană, la fel ca celelalte măicuțe ale ordinului. Părintele Celestino, duhovnicul călugărițelor, mi-a dat un alt nume, prin care, după cum a spus, voia să-mi impună și o nouă soartă: sora Resignación („Resemnare"). De atunci m-am supus regulilor chinoviei, care viețuiește în rugăciune și contemplație și pe care o conduce cu mână de fier sora Verónica.

De cum m-a primit, mi-a dat de înțeles că regulamentele aveau să fie mai dure pentru mine decât cu celelalte:

— În această sfântă casă nu suntem obișnuite să conviețuim cu delincvente. Poartă-te ca toate celelalte și va fi bine. Ieși în evidență și mă voi vedea silită să-ți aduc aminte ce ești.

Delincventă! Inima îmi bătea nebunește, îndurerată. Dar n-am răspuns. După câteva zile m-am dus la maica stareță și am rugat-o să-mi dea hârtie și pană de scris.

— Nu ai venit aici ca să scrii, ci ca să-ți ispășești păcatele. Ocupă-ți timpul cu meditația și roagă-te Domnului să te ierte.

— Una n-o împiedică pe cealaltă, maică stareță.

Privirea ei împietrită s-a ațintit asupra mea. Buzele îi tremurau într-un rictus de furie sau poate de neputință.

— Răspunzi, soră? E timpul să înveți să asculți. Din clipa asta n-ai voie să vorbești cu celelalte călugărițe, ai voie doar să te spovedești o dată pe săptămână părintelui Celestino, a rostit ea cu o seninătate răutăcioasă. Iar mie îmi adresezi cuvântul doar dacă ți-o cer eu. Ai înțeles?

— Da.

— *Tempus omnia revelat*[1], soră Resignación. Cugetă ca să găsești răspunsuri pentru sufletul tău.

Poate că avea dreptate, mi-am spus. Să învăț să ascult de ordine nu făcuse parte din educația mea, oricât de mult s-ar fi străduit cei care doriseră asta. Supunerea nu fusese materie de studiu. Am avut un tată care mi-a acceptat toate capriciile, inclusiv acela de a mă mărita cu un bărbat pe care îmi căşunase, servitori pe care-i puteam numi prieteni și, deși am fost lipsită de grija unei mame, abia dacă am avut ocazia să o regret. Mulți ani am fost convinsă că pe lumea asta toate au să fie la fel, că răutatea nu era de găsit decât în romane.

Până în ziua în care am ajuns aici mi-am purtat cu mândrie numele de Carlota Guillot, apoi de doamna Pérez de León. L-am lăsat pe primul pentru a-l lua pe al doilea pe 13 decembrie 1828, și am făcut-o iubindu-mi nespus bărbatul și crezând – proasta de mine – că mă iubea și el. Am ajuns aici la douăzeci și cinci de ani împliniți și, fără s-o știe nimeni, nici măcar eu, însărcinată.

Scriu aceste rânduri în zori, pe întuneric, fără lumânare sau opaiț, în timp ce sora Elisabet doarme adânc alături de mine. Casa e cufundată în tăcere. Am mâncat (pâine, brânză, un măr, două smochine uscate) și îmi ușurez sufletul scriind.

---

1 Timpul le scoate la lumină pe toate (lat.).

Frigul scade, iar puterile îmi sporesc.

Scrisul e singurul leac împotriva uitării.

Ziua 8

Munca grea din mânăstire n-a fost un sacrificiu pentru mine. În definitiv, am fost crescută în spiritul exigenței și al hărniciei. Nu mi-a fost niciodată greu să mă scol devreme, iar rutina mi se potrivește ca o mănușă. Îmi plăcea să muncesc în grădină, să simt soarele pe obraz și mirosul lumii de dincolo de ziduri. Îmi plăcea să muncesc la bucătărie, chiar și să servesc la masă. Tortura cea mare a fost interdicția de a vorbi. A fi privată de conversație a fost groaznic, dar și mai rea a fost despărțirea de cărți. Maica stareță mi-a interzis să intru în biblioteca mânăstirii – oricum, plicticoasă și cu cărți puține – și să am cărți în chilie. Firește, maicile au primit ordine stricte să nu-mi împrumute nimic de citit, iar portăreasa, să oprească orice ar fi sosit pentru mine, deși eu cred că n-a ajuns niciodată nimic.

Sora Elisabet nu mă înțelege. Îi explic că o pagină bine scrisă te ajută să visezi. Că în romane te poți transforma în altcineva, într-o prințesă, într-o vrăjitoare, într-un om bun care-și caută o nevastă, într-o fetiță rătăcită într-o pădure uriașă.

— Toate suntem niște fetițe rătăcite într-o pădure, nu crezi? îmi șoptește ea la ureche.

O întreb cum a fost viața ei. Începe să povestească, atât de încet că mai pierd câte un cuvânt.

S-a născut într-o familie nobilă din Tarragona, a fost fiica cea mai mare. Abia începuse să meargă când, într-o zi nefastă, a căzut în cuptor. Un accident, o neatenție a slujnicei, nu știe exact. Mama tocmai îl năștea pe fratele ei, era o naștere dificilă, toată suflarea casei era ocupată cu asta. Fetița a fost grav rănită și s-a zbătut câteva zile între viață și moarte. La sfârșitul luptei moartea chiar a venit, dar nu pentru ea, ci pentru mama răpusă de febră puerperală. Tatăl a rămas văduv, cu un nou-născut și o fetiță pocită. Nici nu reîncepuse să meargă când tatăl a dăruit-o maicilor dominicane, fără zestre, ca să le fie servitoare. După care a emigrat, luând cu el băiatul, pe fratele pe care ea nici n-a

apucat să-l cunoască. Așa că lumea – dincolo de zidurile mânăstirii – nu înseamnă nimic pentru ea. Nu-și amintea nimic, o lua frica doar când încerca să-și imagineze câte ceva. Avea să moară aici și era împăcată cu soarta ei. Îi era foarte recunoscătoare tatălui, căci, dacă n-ar fi adus-o aici, n-ar fi supraviețuit nicicum. Nu cu chipul acesta și în lumea aceasta.

Toate suntem niște fetițe rătăcite într-o pădure uriașă, într-adevăr. Sau în străfundurile iadului.

Ziua 9

Sora Elisabet mi-a adus migdale în zahăr. Mi le-a pus în palmă și a șoptit:

— Cred că-ți plac, soră.

Le mâncam în copilărie, când veneau de la Arenys, cerute de tata, care se dădea în vânt după ele. Veneau în fiecare miercuri. Mă cocoțam pe geam ca să văd sosirea șaretei. Cornelia mă certa, argumentând că o domnișoară nu avea voie să-și piardă demnitatea pentru niște dulciuri. Dar eu nu plecam și de fiecare dată îl salutam pe căruțaș făcându-i cu mâna. Pe Cornelia o treceau nădușelile, clătina din cap, invoca ajutorul Domnului ca să mă pedepsească așa cum se cuvine. Dar pe urmă se topea în fața drăgălășeniilor mele și a căinței mele prefăcute. După care împărțeam migdalele cu Salvia și Isidra.

Cornelia era institutoarea și guvernanta mea. Tata o alesese pentru că era catolică fără să fie fanatică, văduva unui general francez și avea păreri clare și neclintite. Sosise în ziua înmormântării maică-mii și acolo, în fața mormântului, jurase să aibă grijă de mine până la sfârșitul zilelor ei. Prima decizie luată a fost să-mi găsească o dădacă. Așa au ajuns la noi draga mea Isidra și fiică-sa, Salvia, cu doar câteva săptămâni mai mare decât mine. Și acolo au rămas.

Pe atunci tata și nedespărțitul său Girabancas petreceau o bună parte din an călătorind prin diferite țări europene. La întoarcere, regăseau casa transformată într-un gineceu, cu excepția bătrânului majordom, care, viețuind între atâtea femei, devenea tot mai feminin și mai mut.

Amintirile mele de copilă se petrec în odaia mea de la etaj, un loc însorit și spațios, în care frigul iernii era ținut la distanță cu ajutorul unui *brasero* mereu încărcat. Vara, alergam împreună cu Salvia pe nisipul plajei sau prin curtea din spate, căutând comori animale sau minerale, în timp ce mama ei și guvernanta mea vorbeau câte-n lună și în stele. Muzica acelor ani ar fi neîndoielnic litania acelor discuții interminabile.

Subiectul n-avea importanță, fie el mare sau mărunt. Se contraziceau reciproc chiar și fără cuvinte: Cornelia era catolică, Isidra se declara agnostică. Dacă guvernanta simpatiza cu republicanii, Isidra era mai monarhistă decât regele. Dacă Cornelia lăuda virtuțile soarelui, Isidra detesta pielea bronzată. Dacă una voia la masă carne, cealaltă voia pește. Și tot așa ani în șir, fără preget, adică până să mă mărit.

Controversa cea mai aprigă a avut loc atunci când Cornelia a expus planul complet de studii pentru instrucția mea, depănându-l fără să uite nimic:

— Citit, scris, socotit, doctrina creștină, istoria sfântă, istoria Spaniei și a Europei, gramatica franceză și spaniolă, geografia, algebra, italiana, engleza, compoziția poetică, literatura universală, muzică și canto, desen după natură și unele mișcări de dans.

Cele două stăteau în picioare una lângă alta înaintea tatălui meu, precum doi miniștri primiți în audiență regală.

— Maică Precistă, a sărit Isidra, albă la față, dar n-o să-i ajungă toată viața bietei copile ca să învețe toate astea!

— Ba o să-i ajungă. Dacă munca e bine organizată, e timp pentru toate.

— Și la ce-o să-i servească atâta muncă?

— Ca să fie ea însăși și să nu depindă de nimeni, bineînțeles.

— Păi, n-o să se mărite?

— Ba da, cu un bărbat cultivat, capabil să o aprecieze.

— Și dacă bărbatului îi cade un nasture de la pantaloni? O să-i compună un poem anacreontic?

— Nu, doamnă, în acest caz fata noastră se va comporta ca orice femeie la casa ei: îi va cere cusătoresei să pună nasturele la loc.

— Cusătoreselor trebuie să le spui exact ce să facă, doamna mea, că de obicei sunt cam necizelate.

— Vorbești în numele dumitale, presupun.

— Așa o fi, dar mai cunosc și anumite institutoare atotștiutoare care nu-s în stare să coasă cele patru tivuri la o batistă. Sau mata oi fi știind?

— Nu, și nici nu văd de ce-ar trebui.

— Nu folosești batiste?

— Le cumpăr gata cusute.

— Ce vulgar! Tivul e făcut după gustul străin!

— Zău dacă mă deranjează.

— Pentru că nu ești în stare să le schimbi.

— Prefer să pot schimba alte lucruri.

— Adică mai elevate?

— Adică mai pe gustul meu.

— Ești o înfumurată!

— Iar dumneata, o femeie simplă!

— Lumea are nevoie de femei ca odinioară.

— Aiurea, cucoană! Lumea se duce naibii.

Când Cornelia vorbește așa, înseamnă că a ajuns la limita răbdării. Mai departe ar ajunge poate să vorbească și mai urât, și-atunci ar trebui chemat doctorul. Isidra știa asta și continua s-o întărâte, ieșindu-și din fire:

— Lucru manual, scumpă doamnă, asta ar trebui să învețe: broderie pe pânză albă și tul de diferite cusături, pe velutină, tul, voal, cu mărgele, cu păr de aur și alte fire, pe hârtie, pe canava, pe mătase groasă, să țeasă covoare și suporturi pentru lămpile cu gaz, șnururi pentru clopoțel, flori artificiale, pungi pentru tot felul de lucruri, desagi de sfoară, să coasă cămăși bărbătești, să împletească câte șase ciorapi în același timp, să confecționeze păsări din pene precum cele din India, să picteze pe catifea… și mai bine mă opresc ca să nu ți se facă rău, că te văd cam palidă.

Isidra era fiică de modistă, crescuse printre tigheluri și învățase meseria înainte de a merge bine pe picioare. Cât îmi fusese doică, alternase alăptatul cu acul, apoi rămăsese la noi în calitate de croitoreasă. Tata acceptase în numele prieteniei mele cu Salvia și pentru că desele lui plecări îl făceau să nu se poată ocupa de noi trei. Intervenea doar în chestiunile polemice sau însemnate, precum cea în curs. Drept care a ridicat vocea ca să fie auzit de cele două:

— Cred, dragele mele, că ar trebui să vă împărțiți sarcinile, dat fiind că nici o cunoștință nu strică. Isidra o va învăța pe fată lucrul cu acul, iar dumneata, Cornelia, tot restul.

Guvernanta și croitoreasa au părăsit câmpul de luptă cu bărbia ridicată, precum două dueliste care nu și-au potolit setea de sânge. Așa a descoperit Isidra că fiica stăpânului era o catastrofă dacă ținea un ac în mână. Totul mi se părea îngrozitor de complicat, chiar dacă era vorba de o cusătură cât se poate de simplă. Nu eram în stare să fac două împunsături egale, iar în mâinile mele chiar și cele mai strălucitoare mătăsuri semănau cu niște cârpe vechi. În schimb, Cornelia a avut satisfacția că cele două eleve erau silitoare, o ascultau la fel de fascinate și se întreceau care să știe mai mult. Deși cea mai bună a fost mereu Salvia. Scumpa mea Salvia, care ești departe, ce n-aș da să te mai pot vedea…

Ziua 10

Nu ne așteptam la asta, dar Salvia și-a găsit un soț înaintea mea. Sau mai bine zis el a găsit-o pe ea, căci a fost o surpriză pentru toți când Valentín Gusi i-a cerut mâna.

Uneori viața apelează la o ironie crudă ca să ne facă să înțelegem lucrurile. Dacă vreodată am căinat-o pe Salvia pentru că acceptase ceea ce eu refuzasem, dacă crezusem că mariajul meu era superior căsniciei sale pe motiv că făcusem o partidă mai bună, de câte ori nu i-am invidiat mai târziu soarta și am blestemat-o pe a mea! De câte ori nu mi-am dorit să-i pot cere iertare pentru aceste gânduri! De câte ori mi-am dorit ca distanța să nu fi intervenit între noi…

După căsătorie, Salvia și mama ei s-au instalat în casa bărbatului ei, un mare conac nu departe de casa noastră, în Dosrius. La început ne vedeam des, căci eram obișnuite să depindem una de cealaltă. Apoi vizitele s-au rărit. Mai ales după ce mătușa soțului meu a căzut la pat și a avut nevoie de îngrijire și mai ales de timp. Pe urmă Salvia a rămas însărcinată, iar eu m-am mutat câteva zile la ei, bucuroasă să-i fiu alături și de folos, să împărțim iar totul, visuri și realitate, seri de cusut, trecut și viitor, ca de

obicei. Dar copilul s-a născut mort și Salvia s-a ofilit, s-a stins, n-a mai fost ea. Apoi mătușa s-a îmbolnăvit din nou, iar Valentín, la sugestia tatălui său, le-a dus pe amândouă la o stațiune balneară din Franța, unde se vindecau toate bolile, inclusiv melancolia. Acolo erau când m-am măritat și au stat încă mult, timp în care Salvia abia dacă mi-a scris de vreo două ori. Eu i-am scris des, mirată, întrebându-mă dacă primise misivele mele. Am primit în cele din urmă un răspuns prea laconic de la Valentín: „Salvia face progrese, dar încă nu e destul de puternică pentru a suporta fericirea altora. Te rog s-o ierți, Carlota. A suferit peste poate".

Nu-i ușor să iubești un om fericit dacă tu ești nefericit. Dacă lucrurile ar fi stat invers, poate că nici eu n-aș fi suportat.

Acum suntem împăcate.

Ziua 11

Scrisul îmi face bine. I-am spus asta surorii Elisabet de dimineață, când mă certa iar pentru încăpățânarea mea de a-mi continua memoriile deși mi se terminase hârtia.

— Dac-aș mai avea niște hârtie…

— Trebuie să mănânci. Uite, ți-am adus smochine.

E adevărat: amintirile îmi alină tristețea. Să deschid călimara e un fel de a mă simți mai aproape de ceea ce iubesc mai mult pe lume: tu, care vei citi aceste pagini, sper.

Am așteptat neliniștită venirea serii. Maica stareță mi-a făcut vizita obișnuită după *sexta*, însoțită de părintele Celestino. Vorbeau în șoaptă:

— O vezi? Spune-mi cum să interpretez ceva atât de neobișnuit, l-a întrebat nedumerită.

— Nu pare moartă.

— Pentru că nu a murit.

— Ar fi și alte posibilități. Poate fi ceva asemenea sfinților atinși de grația divină…

— Femeia asta nu e o sfântă, părinte!

— Știu, știu, dar Domnul ar fi putut să o aleagă. Există cazuri celebre. Jurisdicția Domnului ajunge mai departe decât tribunalele oamenilor.

Stareța pufnea și se enerva, părintele Celestino trăncănea mai departe:

— Ar fi grozav să avem sfânta noastră! Câtă prestanță, cât cosmopolitism! N-ar fi frumos să vină credincioșii în pelerinaj?

— Gândește-te la bărbatul ei, părinte.

— Păi, să vină și el! Primul pelerin, întristatul ei soț!

— Nu, părinte, mai bine nu, a spus stareța, scandalizată. Mai bine să-ți dau niște moscatel, că te văd cam exaltat.

Au plecat tăcuți în scârțâit de podele și foșnet de fuste.

Cred că mă simt mai rău.

Ziua 12

Am avut o recădere, n-am mai scris de două zile, mistuită de febră. Când m-am trezit, arsă de sete, sora Elisabet mi-a dat un pahar cu apă și mi-a șoptit la ureche:

— Ți-am făcut rost de hârtie.

M-am bucurat din inimă și m-am rugat să o pot folosi.

Ziua 13

Suntem între miezul nopții și ora canonică *laudes*. Sora Elisabet transcrie pe hârtie ceea ce-i dictează buzele mele. N-am putere să țin pana, abia pot vorbi, dar trebuie să continui povestea asta care nu știu unde va duce. Poate că unica finalitate e să-mi aline sufletul.

Întrebările pe care mi le pun de când sunt închisă între aceste ziduri sunt: „În ce moment m-a înșelat intuiția? Când anume am apucat-o pe calea greșită?“

Pe viitorul meu soț l-am văzut prima dată călare, venind în vizită la tata. Au stat de vorbă în salonul principal, între patru ochi, dar eu îl văzusem căci pândeam de la etaj, de la fereastra mea. A rămas la masă și am fost și eu de față. Mi s-a părut tare chipeș, avea o figură expresivă, maxilarul puternic, părul negru, des și creț. Mi-au plăcut atât de mult ochii și mâinile sale, încât am trecut cu vederea faptul că nu era mai înalt decât mine. La un moment dat în timpul prânzului s-a uitat la mine, i-am susținut privirea și am simțit un fior, care era de fapt o presimțire.

Câteva zile mai târziu am fost cu tata la el acasă – era vorba de o adunare selectă a unor iubitori de cărți –, unde am cunoscut niște oameni fascinanți. Se întreceau care mai de care în a povesti ce incunabul rar mângâiaseră, ce tipăritură veche, ce codex cu anluminuri, însă nici unul nu recunoștea că ar fi stăpânit acele rarități. „Parcă ar vorbi de fum, de ce nu mărturisesc ce au?“ l-am întrebat pe tata. La care el mi-a replicat cu o vorbă a bibliofililor: „Nici un bibliofil nu va recunoaște în veci ce ascunde în bibliotecă, fiica mea, și bine face, căci a recunoaște înseamnă a începe să pierzi“.

Prin vârsta și condiția mea de femeie, am fost centrul privirilor și nu mi-a scăpat că cele ale gazdei erau cele mai perseverente, mai curioase și mai încărcate de subînțelesuri.

A treia oară abia împlinisem optsprezece ani. Tata trebuia să participe la o „bufonadă mondenă“, așa le spunea el, și n-avea chef să meargă singur. Mai ales că gazda era bunul său prieten Josep Xifré (totodată nașul meu de botez), care-și serba reîntoarcerea acasă după mulți ani trăiți în Cuba și în Statele Unite. A fost o petrecere de pomină. Grădinile casei pe care o închiriase Xifré colcăiau de lume. Pretutindeni se aflau mese încărcate cu mâncăruri delicioase, oferite invitaților iluștri de servitori extrem de eleganți. Două orchestre cântau fiecare altceva: una, muzică la modă, alta, mai pe gustul babalâcilor iubitori ai secolului al XVIII-lea, care erau puzderie. Aerul mirosea a iasomie, fântânile arteziene cântau și servitorii nu mai prididideau. Și printre toți cei care au vorbit cu mine în noaptea aceea s-a aflat și Néstor Pérez de León, elegant, misterios, cu privirea aceea un pic impertinentă și cu purtările lui alese care cucereau.

Eu aveam o rochie nouă, tata era ocupat cu invitații și stupiditatea vârstei de optsprezece ani era în floare. Cu atât mai mult dacă ești o jună cochetă și sigură pe sine și care, în virtutea educației, se crede îndreptățită să aleagă prăpastia în care să se arunce. Néstor Pérez de León mi-a confirmat cu vârf și-ndesat părerea pe care o aveau despre el. Mi se părea un om cultivat pe care-l respectau toți. Mă fascina faptul că avea treizeci și opt de ani. Experiența sa mă punea pe jar, doritoare cum eram de a învăța orice. În plus, se bucura de o bună poziție economică și se

spunea că avea să ocupe din nou funcții de mare răspundere la Barcelona. Funcții pentru care e musai să trăiești într-un palat și să participi la toate recepțiile oficiale, inclusiv cele ale casei regale. Era un vis, chiar și dacă ar fi avut mult mai puțin.

O îndrăzneală din partea sa a sfârșit prin a mă seduce definitiv. O misivă scrisă de mâna lui cu o umilință încântătoare. Și de o verosimilitate bine calculată. Zicea așa:

Admirată domnişoară Guillot,

Iartă-mi îndrăzneala acestor rânduri. Îți cer permisiunea de a vorbi despre o anumită chestiune cu tatăl dumitale. Din ziua când am avut plăcerea de a te vedea pentru prima dată nu mă gândesc decât la dumneata, atât de intens, încât văd în asta un semn al providenței. Dorința mea e să-mi fii soție dacă această posibilitate nu îți provoacă neplăcere. Dacă mă refuzi, n-am să te mai plictisesc şi n-am să mă plâng. Dacă mă accepți, voi fi amantul dumitale fidel pentru totdeauna. Te rog doar să nu mă faci să aştept.

Îți sărut tălpile,

Néstor Pérez de León

Neplăcere? Brusc, am simțit că mă născusem ca să-i fiu soție. Nu-mi doream nimic mai mult decât să-i mărturisesc dragostea mea necondiționată. Eram nebună după el și abia așteptam ca treaba să se întâmple, să nu mai rabd nici o clipă în plus.

Așa că i-am acordat permisiunea fără condiții. A avut o întrevedere cu tata și au vorbit despre lucruri pe care bărbații le pun înaintea amorului: venituri, zestre, viitor, până și servitori… Mie-mi rămânea întreg patrimoniul visurilor, pe care în zilele alea le împărtășeam cu Salvia, venită în vizită, și cu Isidra, care pentru prima dată aplauda o hotărâre luată de mine. În schimb, Cornelia m-a felicitat fără pic de entuziasm și n-a mai scos o vorbă, nici măcar după ce primise să fie umbra și prietena mea în noua mea existență de femeie importantă și mutată în capitală. Iar odată ajunse la Barcelona avea grijă să-mi aducă aminte cât de mult învățasem – și la ce bun –, iar pe bărbatul meu îl privea plină de neîncredere, așa cum privește șoricelul mâța care doarme.

Tata n-a avut mai nimic de obiectat. Averea pretendentului era mai mult decât frumoasă, iar recomandările, splendide. În plus, viitorul meu soț părea hotărât să-mi îndeplinească orice capriciu. Drept care, cu conștiința datoriei împlinite, tata și-a măritat unica fiică cu un om care avea totul pentru a o face fericită. Și de care fata era și amorezată, împrejurare foarte în ton cu vremurile noi și care adăuga datelor precedente o notă de încântare.

— Promite-mi c-ai să-ți păstrezi mintea limpede și c-ai să fii demnă. Nu e bine ca bărbatul să știe că o femeie moare după el, chiar dacă ți-e soț, m-a rugat tata.

Dar poți oare cere vulcanului să stea cuminte sau soarelui să nu ardă? I-am promis tatălui meu ceva ce nu puteam face. Zilele următoare mi le-am petrecut visând la Néstor, la tainele mariajului, la viitoarea mea viață la Barcelona și la rochiile croite după ultima modă care-aveau să-mi trebuiască pentru a-l însoți la recepții. Nu mai puteam aștepta. Nici el, după cum mi-a comunicat: trebuia să plece urgent să rezolve oarece afaceri în străinătate și dorea să o facă în calitate de soț al meu.

Așa că data nunții a fost grăbită, doar că el a plecat înainte. M-am măritat prin reprezentare – în locul lui a apărut nașul meu, Josep Xifré, drept amintire a locului și prilejului în care ne logodiserăm. Noaptea nunții mele a fost umbrită de lacrimi.

Ziua 14

Continui să dictez. Sora Elisabet scrie cu tragere de inimă, hârtie avem din belșug, călimara e pe jumătate plină. Am gustat un pic de pește și niște bob. Sunt slăbită, dar spiritul îmi dă putere.

A doua zi după nuntă, m-am mutat cu Cornelia în casa cea nouă de pe strada Pi. O trăsură mânată de un lacheu în livrea ne-a luat imediat după micul dejun. Mi-a luat trebuit mai mult de un ceas să mă despart de Girabancas, de majordom și de slujitori. I-am rugat de o sută de ori să aibă grijă de tata, de o sută de ori m-au rugat să vin să-i văd uneori, chiar și împreună cu soțul, dacă altfel nu era posibil.

Nu voi uita nicicând sosirea la palatul de pe strada Pi. Trăsura a trecut pe lângă o mulțime de gură-cască, a intrat pe porțile

ținute deschise de doi grăjdari și s-a oprit în mijlocul curții. Am coborât, ajutată de lacheu, și m-am simțit ca la teatru. Cerul albastru, ferestrele ca niște loje, scara în unghi drept, arcadele, grilajele, coloanele, statuia din piatră a Sfântului Cristofor. Majordomul ne-a primit la baza treptelor și ne-a condus în camerele noastre precum un hangiu care-și primește oaspeții. Ne-a anunțat că cina se servește la ora opt și jumătate în salonul albastru și că vom fi conduse de un servitor. S-a declarat la dispoziția noastră și ne-a sfătuit să ne odihnim după drum. L-am întrebat când se întoarce domnul, iar răspunsul său m-a dezamăgit:

— Nu ne-a anunțat că vine, doamnă.

Următoarele două zile le-am umplut cu despachetatul, cu modista și cu cercetarea casei de sus până jos. Cornelia mă certa întruna că eram curioasă și nerăbdătoare, enervându-mă, doar eram femeie măritată și în casa mea.

— Vezi ce faci cu orgoliul ăsta, fato, că la mine nu ține! s-a încruntat ea.

Cred că de șase ori l-am întrebat pe majordom dacă domnul își anunțase sosirea, dar răspunsul era mereu același:

— Încă nu, doamnă.

În cea de-a treia zi am decis să ies la plimbare și i-am comunicat majordomului intenția mea.

— Imediat poruncesc să vină trăsura.

— Nu e nevoie, prefer să merg pe jos. Dacă sunteți de acord, firește, am adăugat apoi, văzându-i mutra uimită.

— Vai de mine, se poate, doamnă?

Cornelia era cea care nu era de acord, dar n-a avut încotro, pentru că am amenințat-o că plec de una singură.

— Soțului tău n-o să-i fie pe plac atitudinea asta, mi-a suflat ea prost dispusă și supărată.

Am mers mai întâi la slujbă la Santa María del Pi, apoi am luat-o spre Rambla. Am mers de colo-colo, am intrat peste tot, am avut până și o simpatică întâlnire cu niște capucini care împărțeau supa săracilor. Eu debordam de energia aceea care e de fapt dorința nesatisfăcută și pe care n-o puteam potoli decât entuziasmându-mă de tot ce vedeam. Din fericire, Barcelona e tocmai potrivită pentru entuziasmul inimilor neliniștite.

Seara, ajungând acasă târând după mine o Cornelie care gemea și-avea picioarele umflate, majordomul m-a informat înainte de a apuca să-l întreb eu:

— Domnul tot nu ne-a trimis vești.

Am cinat în salonul albastru – guvernanta mea cu picioarele într-un lighean cu apă caldă și sare – prea obosite ca să comentăm tot ce văzuserăm. Ne-am dus la culcare devreme, dar eu am citit un roman de Walter Scott până aproape în zori.

În zilele care au urmat m-am revăzut și cu un ucenic librar pe care-l cunoscusem printr-o întâmplare ciudată chiar în ziua nunții. Brancaleone se numea. Trebuia să-i restitui un obiect pe care mi-l împrumutase, prilej cu care m-am dus la librăria de pe Rambla unde lucrează. Nu am cumpărat nimic atunci, dar i-am spus că-mi plac romanele și că mă dau în vânt după acel Walter Scott de care vorbea toată lumea.

De atunci, Brancaleone a devenit furnizorul meu. Istețul de el și-a făcut obiceiul să vină săptămânal acasă și să lase un pachet pentru mine. N-a cerut niciodată să-l primesc, dar soțului meu îi prezenta regulat respectele; bănuiesc că aveau ei oarece afaceri. Cărțile primite nu le-am restituit, deși nu exista vreo înțelegere în acest sens. Am citit atunci pe rupte: *Persuasiune*, *Joseph Andrews*, *Corsarul*, *Nopți lugubre*, plus tot ce nu citisem din opera dragului meu scoțian: *Fiica ceței*, *Rob Roy*, *Doamna lacului*, *Marmion*, *Ivanhoe…* câte tentații pentru o cititoare însetată!

„Dacă librarul îți cunoaște preferințele, ești pierdut, o să te ruineze", obișnuia să spună tata, care la viața lui văzuse multe. Din fericire, preferințele mele se limitau la ediții populare care nu ruinau pe nimeni; mai ales cărțile scoase de editorul Cabrerizo din Valencia.

S-ar putea crede că numele lui Brancaleone e prea lipsit de importanță pentru a apărea în aceste amintiri, și pe bună dreptate. Am spus deja la ce s-a limitat prezența sa în viața mea. Însă o lege sinistră i-a acordat o însemnătate capitală, acuzându-l de același delict care m-a condamnat și pe mine – și la fel de nedrept. Nu știu ce urmări a avut pentru el calomnia, dacă a fost condamnat, pe unde o fi acum sau dacă își poate face mai departe meseria. Poate că-mi blestemă numele seară de seară, înainte

de a merge la culcare, poate că nici nu mai trăiește. Știu doar că, dacă mai trăiește, e singurul om de pe fața pământului care ar putea jura cu mâna pe inimă că nu am comis păcatul pentru care am fost închisă.

În cele din urmă, ostenit, neras și mai murdar ca o mătură, Néstor Pérez de León s-a întors acasă după optsprezece zile interminabile, pe când eu mă plictisisem de-acum să bat orașul ascultând vaietele Corneliei și să-l aud pe majordom repetându-mi că domnul nu-și anunțase sosirea. În fine, stăpânul casei venea acasă după călătoria de afaceri. În fine, bietul servitor putea să-i dea copilei care-și petrecea nopțile plângând cu lacrimi adevărate soarta tragică a eroinelor lui Walter Scott și o veste bună. În fine, așteptarea exasperantă lua sfârșit.

Numai că domnul era obosit, nu voia să vadă pe nimeni și a cinat în camera sa. Știam care era camera, căci cercetasem palatul dală cu dală, însă am preferat să fac pe ignoranta și să mă prefac că citesc, ca de obicei. A doua zi am decis s-o fac pe supărata. Să o fac pe nevasta ursuză, să-i amărăsc micul dejun nevorbind cu el, până ce avea să-mi ceară iertare în genunchi și să se simtă iertat doar făcându-mi un cadou. Poate un cățel. Un cățeluș ar fi răscumpărat totul și mi-ar fi ținut și de urât când avea să fie el plecat.

Numai că la micul dejun domnul era deja plecat și nici seara nu s-a întors. Majordomul o ținea una și bună, „nu știu nimic, doamnă“, și spunea vorbele acestea de parcă ar fi fost vina lui.

Încă trei zile de singurătate, încă o sosire epică, încă o noapte cu Walter Scott (acum îl reciteam), iar Cornelia, asta e culmea, îmi dădea sfaturi pe care nu i le cerusem: „Bărbații sunt distrați, Carlota, cel mai bine e să te prefaci că nici nu-ți pasă“.

N-au fost împăcări, nici încruntări, nici cățeluși, nimic. Au trecut zile, săptămâni și luni, iar Néstor Pérez de León își petrecea nopțile plecat sau închis în camera lui. Era prezent doar la recepții, rar, arătându-mi ceva mai multă atenție decât unui covor.

Până când, după luni de zile, a ajuns beat acasă, a venit drept în camera mea, a deschis ușa cu piciorul, mi-a smuls din mâini romanul lui Walter Scott pe care-l învățasem pe de rost și a consumat căsătoria fără măcar să-și scoată cizmele din picioare.

Gura îi duhnea înfiorător, iar cuvintele pe care le-a rostit nu pot fi reproduse de o persoană decentă. Voi spune doar că m-a tratat mai rău decât pe o târfă, m-a rănit cu niște amenințări teribile – unele adresate tatălui meu – și mi-a arătat adevărata sa natură. Când l-am întrebat, plângând ca o copilă, de ce se purta astfel cu mine, că doar nu făcusem nimic ca să merit așa ceva, a ridicat din umeri și a spus:

— Așa funcționează lumea asta, dragă.

Mă măritasem cu o bestie și nu exista scăpare. De rușine, nu i-am spus nimic Corneliei. Din mândrie nu m-am dus nici la tata. Din orgoliu n-am căutat complicitatea Salviei și nu i-am mai scris. Am păstrat tragedia doar pentru mine și astfel mi-am săpat singură groapa.

Astăzi, când mai am atât de puțin, jur pe onoarea mea că acel contact carnal a fost singurul pe care l-am avut cu soțul meu în cele aproape cincisprezece luni cât am trăit sub același acoperiș. Singurul pe care, săraca de mine, l-am cunoscut vreodată.

Să mai spun doar că noaptea aceea a avut două urmări: am zămislit un fiu și l-am detestat pe Walter Scott.

Ziua 15

I-am spus surorii Isabel, care face pe scribul, de cum am văzut-o: „Astăzi simt nevoia să mă întorc la copilărie". La anii când Salvia, Isidra și cu mine brodam în camera mea la lumina soarelui care scălda odaia. Cornelia participa arareori, spunea că nu vede bine, deși bănuiesc că nu avea răbdare pentru așa ceva. Isidra ne îndemna să recităm rozariul, „ca să n-adormiți", dar litania de mistere și Ave Maria era mai soporifică decât liniștea. Când ajungeam la ultimul mister, ea picotea peste gherghef mai abitir decât noi, se trezea tresărind, chinuindu-se să deschidă ochii și ne întreba:

— Ați meditat cum se cuvine asupra celor cinci mistere, fetelor?

La care Salvia îmi făcea cu ochiul și răspundea:

— Da, mamă, am făcut-o urmându-ți exemplul.

Uneori, când era sigură că n-avea să ne întrerupă nimeni, Isidra dădea la iveală o cărțulie și ne citea un pasaj, chipurile ales la întâmplare:

> Căsătoria e marea ispravă din viața unei femei. Religia și societatea ne cer să avem un protector bun sau rău și o casă mare sau mică. Există două motive pentru asta: primul e că nu suntem nimic fără soțul nostru. Al doilea e că o femeie necăsătorită e o ființă antipatică, precum o ciupercă în mijlocul unei poieni, care nu umbrește nici măcar iarba din jurul ei.

După care ne spunea: „Amintiți-vă vorbele astea toată viața, fetelor. Trecerea anilor vă va dezvălui adevăratul lor înțeles".

Și broda mai departe, mulțumită că ne aruncase sămânța aceea în suflet.

Ziua 16

Când tata s-a îmbolnăvit, i-am cerut voie soțului meu să mă duc să-l îngrijesc. Mi-a permis fără nici un chef, dar nu mi-a păsat. Locul meu era la fosta mea casă, lângă patul celui care-mi dăduse viață, acolo am plecat împreună cu Cornelia.

Când l-am găsit era aproape o fantomă. Avea pielea albă ca varul, rece și uscată ca hârtia și lipită de oase, din bărbie îi creșteau câteva fire albe și încâlcite, era nepieptănat, camera mirosea a urină. Am poruncit să se facă curat, l-am dichisit, i-am dat schimburi curate. L-am rugat pe Girabancas să-i aducă de citit, le-am eliberat pe servitoare de grija lui, mă ocupam eu de toate. Preț de câteva zile am avut rezultate vizibile, tata părea să fie mai bine, își recăpătase luciditatea și era fericit că mă aflam acolo.

Au fost zile ciudate, în care am vorbit despre multe. Tata, simțindu-și sfârșitul aproape, și-a recapitulat întâmplările vieții, și-a reamintit cu glas tare istoriile prin care trecuse, mi-a vorbit de mama cu multă seninătate, mi-a făcut confidențe. S-a încumetat și să mă întrebe de singurul lucru care-l preocupa: fericirea mea.

— Bărbatul tău e așa cum ți-ai dorit, fata mea?

N-am vrut să-l întristez. Am mimat din răsputeri un entuziasm inexistent ca să-i povestesc de minunata mea viață de femeie măritată: bărbatu-meu avea mereu grijă de mine, mă lua cu el peste tot, se dădea peste cap ca să-mi facă toate poftele, mă făcea să mă simt cea mai fericită femeie de pe pământ, ba chiar îmi făcuse cadou o cățelușă ca să nu fiu singură când era el plecat. A zâmbit epuizat și mulțumit:

— Atunci pot pleca liniștit. În ultimul timp mi-au ajuns la urechi păreri foarte contradictorii despre el, dar e limpede că tu îl cunoști cel mai bine. (Am consimțit, cu un nod în gât.) Mă bucur să aflu că e un om integru și nobil. Regret doar că părăsesc această lume fără să-mi fi cunoscut nepoții. Chiar, nu înțeleg de ce n-ați…

— Dumnezeu hotărăște, tată.

— A, Dumnezeu, băgăciosul ăsta…

M-a apucat de mână. A lui era rece ca gheața. A adormit continuând să zâmbească.

A doua zi m-a trezit devreme. M-a rugat să-i citesc ceva, orice. A arătat spre o carte de pe jos, de sub măsuța pe care se afla lampa. Am aprins lumina, am ridicat volumul. Era un roman galant, de prost gust, a cărui eroină era o prostituată care străbate lumea căutând bărbații cei mai înfocați.

— Nu mi se pare tocmai potrivită, tată, mă duc în bibliotecă să caut altceva dacă…

— Citește, mironosițo! mi-a poruncit el.

Stingherită, am început să citesc, scandalizându-mă, coborând vocea de fiecare dată când dădeam peste un cuvânt buruienos, ceea ce se întâmpla destul de des, îngrozită că cineva putuse să scrie așa ceva și mai ales că tata cumpărase cartea. Habar nu avusesem că existau astfel de cărți.

Am citit întreg episodul din Bologna, în care protagonista declară sus și tare că în noaptea cu pricina așteaptă la han orice bărbat dispus să se culce cu ea. Tata a murit înainte de a afla câți bărbați răspunseseră invitației.

Deși bănuiesc că știa deja.

Ziua 17

La doar șase zile după înmormântarea tatei am fost citată să mă prezint la tribunal. Nu mi s-a spus de ce eram acuzată. Soțul meu era plecat, nu se știa când avea să se întoarcă.

— Trebuie să fie o greșeală, am spus eu, ofensată.

— Oricum, trebuie să veniți cu noi, mi s-a răspuns.

Judecătorul era acel Tosquillas pe care-l știam de la vreo recepție sau mascaradă. Bun prieten cu bărbatu-meu. Care îl și desemnase să se așeze la masa de stejar de la care avea să mă interogheze. Părea extrem de jignit și vorbea în numele prieteniei. Mi-a spus, pe un ton poruncitor, să iau loc. S-a uitat peste hârtiile pe care le avea înainte și i-a spus secretarului să iasă din încăpere. Omul, obișnuit să asculte, s-a retras imediat. Interogatoriul a început în prezența celor doi polițai care mă aduseseră:

„Recunoști că pe data de 25 ianuarie ai ieșit la plimbare pe Rambla însoțită de guvernanta dumitale?"

„Ai vizitat atunci, sau în altă zi, librăria numită Casa Verdaguer, care se află vizavi de mânăstirea carmelitelor?"

„Ești bună să spui cu ce bărbat te-ai întâlnit în acest stabiliment și cu ce scop?"

„E adevărat că-l cunoșteai pe acest librar dinainte?"

„Ne poți spune exact de când?"

„Se întâmplă să-ți amintești unde a rămas guvernanta în timp ce tu aveai treabă cu librarul Brancaleone?"

„I-ai poruncit dumneata să rămână afară ca să nu deranjeze?"

„Și-atunci, de ce ai făcut-o?"

„I-ai spus la ce fel de pericole te gândeai?"

„Ai putea preciza (în minute) cât a durat întrevederea?"

„Ești sigură? N-o fi fost mai mult? Gândește-te bine."

„Ai spus că ai intrat în librărie cu scopul de a-i restitui o batistă pe care ți-o împrumutase. Nu ați vorbit și despre altceva?"

„În ce termeni ați comentat cărțile lui Walter Scott?"

„Poți preciza ce vrei să spui când te referi la talentul unui bun negustor de cărți?"

„Crezi că e normal ca o doamnă cu statutul și vârsta dumitale (douăzeci și patru de ani, dacă nu mă înșel), și măritată pe deasupra să meargă singură la o librărie doar din plăcerea de a scotoci pe acolo și de a trăncăni cu librarul?"

„Ai revenit la librărie în zilele următoare?“

„Îți amintești cât de des l-ai revăzut pe domnul Brancaleone?“

„Soțul dumitale te-a însoțit vreodată în aceste vizite?“

„Ai fi dispusă să recunoști că nu a făcut-o pentru simplul motiv că nu voiai să te însoțească?“

„Nu te-ai gândit că aceste întâlniri erau de natură să-l ofenseze sau să-l umilească pe soțul dumitale?“

„Au existat vreodată martori la întrevederile dumitale cu Brancaleone?“

„Recunoști că batista aceea era de fapt un zălog amoros între dumneata și librarul Brancaleone?“

„Sincer, dragă doamnă, nu crezi că adulterul e un delict care merită pedepsit?“

Nu am avut nici un apărător. Am aflat că și Ángel Brancaleone fusese chemat să dea declarații. Patru zile a ținut coșmarul interogatoriilor și bănuielilor. De la tribunal, doi polițai mă escortau în trăsură până acasă și stăteau de pază în fața ușii de la camera mea și în stradă, sub fereastră. Casa mi-a devenit închisoare. În zadar am așteptat întoarcerea soțului care să pună capăt neînțelegerii, n-a venit. N-a venit să mă scape de condamnare și de sentință. Am crezut că leșin când judecătorul, privindu-mă dezaprobator, a spus pe un ton grav că eram acuzată de adulter și de a fi întinat prin purtarea mea bunul renume al onorabilului și fidelului meu soț, drept care aveam să fiu închisă pe viață în mânăstirea De los Ángeles, supunându-mă întru totul maicii starețe.

Am întrebat de Cornelia, și abia după multe insistențe mi s-a spus că, dezamăgită de mine și de viață, se hotărâse să se întoarcă la Mataró și să o ia de la început alături de rudele ei. Am întrebat despre ce rude era vorba, căci n-avea pe nimeni, mi-au răspuns în doi peri sau deloc. Am întrebat de Girabancas, de casa tatălui meu și de restul proprietăților mele, mi s-a spus că Girabancas era la Paris și că de-acum nu mai aveam nimic, pentru că bunurile unei femei condamnate la recluziune treceau în mâinile soțului, care avea obligația de a le administra până când moștenitorii ajungeau la vârsta legală. Deși în acest caz nu existau moștenitori, așa că soțul avea mână liberă, au mai spus.

Sentința s-a îndeplinit câteva ore mai târziu, a doua zi după prima bătaie a clopotelor. În fața casei aștepta o trăsură oficială

din care a coborât un tip cu alură de călău. Mi-a oferit brațul ca să urc în trăsura în care mă așteptau cei doi polițai. Mi-am zis că, decât să fiu închisă pe viață, mai bine moartea, mi-am zis și că soțul meu n-avea să admită așa ceva. Din strada Boquería am ieșit pe Rambla, care la ceasul acela era ticsită de lume, am străbătut partea de sus la umbra zidurilor mânăstirești care se înălțau de o parte și de alta și care acum mi se păreau amenințătoare și triste. M-am înfiorat auzind clopotele care băteau rar pentru slujbă, parcă de pe altă lume. Apoi am zărit clopotnița de la Santa Isabel, iar mai departe poarta bisericii De los Ángeles, încadrată de două coloane subțiri în stil neoclasic, și mi s-a tăiat respirația.

O mică mulțime era adunată pe stradă, printre ei l-am recunoscut pe Néstor. Vorbea cu o cucoană, ținându-și pălăria în mână și privind fix la trăsură. Păzitorii meu l-au salutat milităreste, el le-a răspuns. Preț de o clipă, privirile lui de oțel s-au înfipt în ochii mei, așa cum făcuseră cu câțiva ani în urmă, în timpul acelei mese din casa tatălui meu. Mi-a fost limpede: viața mea se terminase. Nu era loc de îndoială, nimeni nu avea să mă ajute, totul fusese planificat de la bun început mulțumită unui calcul meticulos. Cu prefăcuta lui tristețe îmi pecetluia soarta și devenea el subiect de milă. Pentru toți, victima era el. Iar eu, femeia cea rea care trebuia să plătească pentru ce făcuse.

Ziua 18

Uneori lumea reală nici nu mă mai interesează. Trăiesc în ficțiunea propriilor mele amintiri. De când n-am mai mâncat nimic?

Ba nu, îmi zic. Mai e ceva. Tot sacrificiul ăsta are un sens. Nu mi te pot scoate din minte, fie zi, fie noapte. Tu ești singurul motiv pentru care mai trăiesc.

Trebuie să fac inventarul puținului pe care-l mai am.

Afară e zarvă mare. Rar ajung zgomotele de pe stradă până aici. Pesemne că se petrece ceva grav.

Când se întoarce Elisabet, am să-i dictez mai departe. E ciudat că întârzie. Mă simt tare slăbită.

Ziua 19

Fără să bănuiesc măcar, am intrat în fericita așteptare. Mi-am dat seama abia după patru luni, când a început să-mi crească burta. Descoperirea m-a speriat, sub haina monahală am păstrat încă o vreme taina, până a devenit vizibilă.

Primul care a aflat a fost părintele Celestino, mare amator de discursuri grandilocvente și de fenomene stranii. Într-o zi, observând că nu prea eram în apele mele, omul și-a zis să vadă cum stau cu păcatele și m-a întrebat în ce relație mă aflam cu voința Domnului, căci maica stareță îi spusese că nu mă resemnasem cu claustrarea și mă purtam ca o fetiță răzgâiată.

— Cred că am fost mereu o fetiță răzgâiată, părinte.

— Crezi că te supui cum se cade vrerii Domnului, fiica mea?

Părintele confesor era alb și gras ca un monstru, avea pleoapele umflate, chipul plin de negi și buzele grăsoase.

— Nu sunt convinsă că mă aflu aici din vrerea Domnului, părinte.

— A, ce interesant! Dar din a cui, fiica mea?

— Prefer să nu-i rostesc numele, părinte.

— Crezi oare că ai fost pedepsită prea aspru? Oare știi ce pățeau în trecut femeile adultere?

— Nu știu, părinte, dar eu nu…

— Greșeala ta e cumplită, fiica mea, cuprinde de fapt trei în una singură: o încălcare de jurământ, un păcat social și un delict privat. Moise pedepsea așa ceva cu moartea, la fel ca Romulus și Constantin. Justinian poruncea biciuirea vinovaților, cum stă scris și în ale noastre legi ale lui Alfonso. Egiptenii porunceau tăierea nasului. Saxonii aruncau victimele în foc. Sarmații porunceau să fie sfâșiate de câini. O legislație mai nouă îi permitea soțului înșelat să facă ce vrea cu adultera și cu averea ei. Și așa mai departe, în acest adevărat muzeu de antichități. Tu ai avut norocul de a te naște în vremuri de modernitate și civilizație, a continuat părintele Celestino, a cărui mutră de pește îmbufnat se însuflețea tot mai mult.

— Nu văd o mare deosebire între ce ați spus și cazul meu…

— Acuzi pe cineva în mod special? Crezi că Domnul ar accepta să suferi dacă ai fi complet nevinovată, fiica mea?

— Dar eu sunt complet nevinovată, părinte.

— Insinuezi că Domnul s-a înșelat în ce te privește?

— Nu, părinte, Dumnezeu nu se înșală, dar toți ceilalți, da.

— Atenție! Oare Maria Magdalena era conștientă de păcatul ei înainte de a-l fi cunoscut pe Domnul Nostru Isus Christos? Era conștientă Edith de păcatul neascultării cu o clipă înainte de a fi prefăcută în statuie de sare? Tu ești la fel ca ele, nici mai mult, nici mai puțin! O, fiică a Evei, care porți păcatul în însăși natura ta!

Părintele confesor se aprindea tot mai tare și inima mea bătea cuprinsă de teamă. Ceva din mine s-a revoltat împotriva rasei albe a bietului grăsan, am vomitat murdărindu-l tot. Omul a sărit de pe scaun, a cerut un prosop cu care a încercat să se curețe, dar nici mirosul, nici faptul că era ud nu l-au împiedicat să-și continue predica.

— Spune-mi, oare numele acestor păcătoase ți-a provocat această reacție demnă de admirație?

— Nu știu, părinte.

— Te-ai încumeta să repeți experiența asta ca pe o, să zicem, dovadă de sfințenie? S-ar putea, fiica mea, să fii atinsă de degetul Domnului!

Fenomenul dovezilor de sfințenie se află în creștere în vremurile noastre și părintele confesor avea iluzia unui descoperitor.

— Cu iertare, părinte, însă cred că voma se datorează altor cauze.

— Ai putea să-mi spui care sunt acestea?

— Cred că sunt însărcinată, părinte.

S-a lăsat o tăcere, frumoasele sale iluzii s-au transformat în dezamăgire.

— Este vorba de un copil al păcatului?

— Nu, părinte, ci de unul al soțului meu.

— Al domnului Néstor Pérez de León?

Am fost perfect conștientă de impertinența răspunsului meu:

— Nu am alt soț, părinte.

— Ești sigură, fata mea?

— Sigură de ce, părinte?

— Că rodul pântecelui tău este rodul sfintei împreunări conjugale, fata mea, și nu al vreunei alte, cum să zic, concupiscențe?

— Nu înțeleg întrebarea, părinte.

— S-o spun mai de-a dreptul: ai cunoscut, să zicem, vreun alt bărbat, fata mea?

— Am cunoscut mai mulți. Începând cu tata și terminând cu domnia voastră.

A pufnit supărat și s-a foit în confesional, făcând să scârțâie scaunul, de parcă și lemnul s-ar fi săturat de el.

— Nu, nu așa! Eu n-am nimic de-a face cu asta! Fii atentă la ce te întreb, e o întrebare delicată: te-ai culcat vreodată cu un bărbat?

— Da, părinte, cu bărbatul meu. Cu Néstor Pérez de León.

— Bine, bine. Ai avut sau ai vise lubrice?

— Nu, părinte.

— N-ai avut sau nu ai?

— Nici, nici.

— Și, să zicem, ți-ar plăcea să experimentezi, sau ți-ar fi plăcut, atingerile altui bărbat?

— Nu, părinte.

— Soțul tău știe?

— Ce să știe?

— Că ești însărcinată.

— Nu, părinte. Deocamdată știm doar domnia ta și cu mine.

— Sfinte Domingo de Guzmán, eliberează-mă de răspunderea asta!

S-a închinat de două ori, și-a mângâiat gușa care i se revărsase peste bărbie și a cugetat o vreme până a început să sforăie, apoi s-a trezit, s-a îndreptat în scaun și a rostit pe un ton solemn:

— Ești hotărâtă să confirmi și să juri pe Isus Christos și pe Sfânta Scriptură adevărul cuvintelor tale?

— Da, părinte, am răspuns eu mirată.

— Bine atunci. În numele Domnului, care ne-a scos din neant, și al lui Isus Christos, care ne-a mântuit, repetă după mine: să mă bată Dumnezeu, jur în fața Lui că spun adevărul, iar dacă mint sau jur strâmb și copilul meu nu e legitim, blestemul Domnului să cadă asupra pruncului nenăscut și Domnul să-l pedepsească prefăcându-l într-un monstru fără asemănare, atât fizic, cât și moral, și să se nască strâmb, cocoșat și sașiu, pentru ca nimeni

să nu știe unde merge și unde se uită; și să cadă blestemul peste cel care l-a zămislit și peste ceasul în care s-a născut, prefăcându-l într-un vampir turbat care suge sângele maică-sii.

Am repetat vorbele teribile, una după alta, în timp ce părintele Celestino îmi pândea fiecare gest, după care a adormit iar, s-a trezit brusc și a mai ajuns la o concluzie:

— Prin urmare: îți dau canon să dormi pe jos, fără saltea și pătură, timp de șapte nopți. Roagă-te Domnului să te lumineze în timpul ăsta. Și ca pruncul să nu fie pentru măicuțe o corvoadă prea mare, că și-așa le e prea de-ajuns cu tine, fata mea. Dumnezeu i-ar face o favoare acestei făpturi împiedicând-o să vină pe lume și să poarte păcatele tale toată viața, așa că bine ai face dacă i-ai cere asta Preaînaltului. Mulți prunci se sufocă în timpul durerilor facerii și nu suferă defel. Ar fi o lucrare mizericordioasă, fata mea, să vezi lucrurile în acești termeni, și tare lesne de dus la capăt. Iar dacă se întâmplă așa, să punem cazul, nu uita să faci asupra corpului micuțului semnul crucii și să-i ceri Domnului să-l primească la El ca pe un înger. Precis o să te asculte, pentru că ești o oiță rătăcită, iar asta contează mult acolo în cer. Gândește-te bine. Între timp, *ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.*

Am vrut să-l întreb dacă penitența era pentru că eram borțoasă sau avea cumva alt motiv pe care nu-l pricepusem, dar omul adormise din nou și o aștepta pe următoarea măicuță pe care s-o bombardeze cu „să zicem“ și „să punem cazul“ până la Judecata de Apoi, amin. De pata de vomă părea să fi uitat.

Am dormit pe jos, fără saltea sau pătură timp de șapte nopți, dar nu m-am rugat nici o clipă ca fiul meu să se nască mort și nici nu l-am asfixiat cum îmi recomandase confesorul meu. M-am rugat în schimb, și des, să am putere să aduc pe lume un prunc într-un loc atât de ostil, însoțită doar de propria-mi frică și de bunăvoința sorei Elisabet. Și să mă lumineze ca să pot hotărî ce e mai bun pentru fiul meu, care avea să fie rațiunea existenței mele.

Dumnezeu m-a ascultat. Am născut un băiat sănătos și frumos, cu părul negru, pe care l-am iubit cum nu credeam c-ar fi posibil din clipa în care a venit pe lume, într-o zi înghețată de 10 octombrie 1830.

Mai vreau să adaug ceva. A doua zi am auzit clopotele care băteau cu o insistență atât de voioasă, că am fost curioasă să aflu de ce. Sora Elisabet, singura care-mi vorbea, trecând peste interdicția maicii starețe, mi-a spus că regina născuse o fetiță și clopotele din toată țara băteau în cinstea ei. „Poate că soarta fiului meu se leagă începând de azi de cea a micuței prințese“, mi-am spus eu. Mi s-a părut, proasta de mine, de bun augur.

Ziua 20

Spectacolul pe care-l oferea o călugăriță borțoasă fiind ceva tulburător pentru măicuțe, începând din luna a șasea de graviditate fusesem consemnată în chilie. Am avut timp din belșug să mă gândesc, să mă plictisesc, să jinduiesc după orice fel de ocupație intelectuală, să plâng ca o copilă și să mă tem precum o condamnată la moarte. Niciodată orele n-au fost mai lungi, dar nici mai pline de speranță. În sinea mea tot mai speram ca maica stareță să-l anunțe pe soțul meu în clipa în care se va apropia ceasul facerii, ca să pot naște în libertate, chiar de-ar fi fost să revin apoi în chilie.

M-am înșelat.

Când a sosit ceasul, m-am pomenit la fel de singură ca și până atunci. Am rupt legământul tăcerii cu niște gemete de durere care au răsunat sfâșietor sub arcadele gotice, dar n-a venit nimeni să mă ajute. Măicuțele se rugau în capelă și clopotele băteau, nu mai știu dacă de alarmă sau a mort. Mi-am pescuit pruncul dintr-o zeamă sângerie, l-am șters cu cearșafurile și l-am cercetat. Am dedus că trebuia să tai cumva mațul acela albăstriu care-i atârna din buric, am făcut-o cu dinții și din a treia încercare, că era mult mai rezistent decât părea. Apoi l-am legat cu un nod. Pe urmă am mai eliminat ceva alunecos și mare ca un șnițel, m-am golit. În ciuda spaimei prin care trecusem, eram bucuroasă. Durerea lăsase loc unei epuizări necunoscute. Mi-am legănat fiul în timp ce mă goleam de sânge, am închis ochii. Credeam că era sfârșitul.

Când m-am trezit, ușa era deschisă și chipul pocit al lui Elisabet mă privea duios.

— Ridică-te, trebuie să te speli și să schimb salteaua și cearșafurile.

M-am târât într-un colț în timp ce ea se ocupa de tot.

— Ai să sângerezi vreo șase săptămâni, apoi ai să fii ca nouă, mi-a mângâiat sora Elisabet obrajii, ca să mă liniștească. E bine, ai făcut ceea ce trebuia.

Săptămâni în șir am tot așteptat să se întâmple ceva. Să vină bărbatu-meu, să ia copilul. Pe urmă mi-am zis că n-o fi fost informat de nașterea pruncului și am dat vina pe maica stareță.

Singurul lucru demn de menționat este că predicțiile îngrijitoarei mele s-au confirmat: la două luni după naștere redevenisem cea de dinainte. Am fost scutită de obligațiile liturgice ca să-mi alăptez fiul. Petreceam mult timp doar cu el în chilie. Deși mi se interzisese, îi vorbeam în șoaptă. Ziua, dar mai ales noaptea, când se trezea ca să sugă. Plânsul lui, pe care nici o interdicție nu-l putea opri, îmi dădea energie ca să merg mai departe.

La șase luni era o făptură zâmbitoare și dolofană, care bătea vesel din palme la toate cele. Mai ales maica stareță i se părea teribil de amuzantă, și o arăta. Celelalte măicuțe se jucau cu el în clipele lor libere, îi cântau cântece niciodată auzite prin locurile acelea și-l luau pe rând în brațe. Chiar și cele mai ofilite au renăscut cumva în contact cu pruncul, până și maica stareță, care a încetat să se poarte atât de dur cu mine, ca și cum fiul meu ar fi convins-o cu inocența sa de propria-mi nevinovăție.

Ziua 21

L-am numit Victor, ca pe taică-meu. Duhovnicul, căci el l-a creștinat, i-a mai dat și alte nume: Domingo, de la Sfântul Domingo de Guzmán, și Ezequiel, după sfântul zilei în care se născuse.

Victor a făcut primii pași pe coridoarele mânăstirii la nouă luni. Nu puține au fost străchinile cu supă răsturnate pe fustele imaculate ale măicuțelor. Scotea napi din grădină și-și umplea gura cu pământ, se cățăra pe iconostas, stingea lumânările mari din seu și dădea să se aplece pe geam, dar starețа s-a înfuriat și mi-a reamintit că făpturile Domnului trebuie învățate să nu mai fie sălbatice.

Noaptea, mânuța lui se încleșta de mâna mea și răsuflarea sa îmi mângâia obrazul. Uneori aproape că uitam unde ne aflăm, ce-avea să se aleagă de noi și de el mai târziu. Numai că timpul trecea, de neoprit, făcând ravagii în nervii stareței, care nu mai știa cum să facă față situației. Victor alerga de colo-colo, se ascundea pe sub fustele măicuțelor și-l întreba pe duhovnic unde-și lăsase vălul de călugăriță, căci era singurul care nu purta așa ceva. La slujba funerară pe care am ținut-o cu prilejul morții regelui nostru Fernando VII a cântat cu atâta avânt în timpul rugăciunilor rostite de părintele Celestino, c-a trebuit să-i astup gura cu mâna. N-a priceput defel doliul nostru, iar după prânz ne-a uluit pe toate fugind vesel și chiuind prin refectoriu. Așa făcea și la celebrările monastice, în timpul spovedaniilor sau când răposa vreo măicuță – atunci alterna plânsetele cu întrebările. Până într-o zi când a deschis o ușă și a intrat în latrină, exact când maica stareță constata că se stricase la stomac.

— Ori îl înveți pe mucosul ăsta să se poarte, ori îl duc la orfelinat mai devreme decât stabilisem, nu mai accept să ne dea viața peste cap în halul ăsta! E inadmisibil! a urlat ea scoasă din minți și aducându-mi copilul de ceafă, ca pe un pisoi.

— La orfelinat? am bâiguit eu.

— Firește, acolo e locul lui, căci e copilul unei adultere.

— Ba e legitim, maică, și are un tată.

A negat dând din cap înainte de a răspunde:

— Ba n-are, dacă te referi la soțul tău. L-a repudiat, firește, așa cum se face când e vorba de un copil al păcatului.

— Dar Victor nu e un copil al păcatului, i-am spus asta părintelui Celestino! Și nu am fost cu nici un alt bărbat în afară de…

— Judecătorul a spus altceva, a replicat maica stareță pe un ton categoric.

I-am căzut în genunchi.

— E adevărul curat, maică, Victor e fiul soțului meu, dacă-l luați de lângă mine… mi s-a frânt glasul, dar trebuia s-o spun, pentru el, ca să scape de o copilărie tristă de copil părăsit, chiar dacă asta ar fi însemnat cea mai dureroasă renunțare din viața mea: Dacă-l luați de lângă mine, vă rog, duceți-l lui.

Nu a răspuns. Buzele îi erau tot strânse într-un rictus și privirea înzestrată înainte, de parcă situația n-ar fi meritat pic de milă.

— Vă rog, vă rog, vă rog, am gemut eu, cuprinsă de spaimă, convinsă că nimic nu va mai fi ca înainte.

Apoi m-am îmbolnăvit. Ciumă, mi-am spus. L-a ucis pe tata, n-ar fi de mirare să mă termine și pe mine. M-au pregătit pentru moarte. Dominicanele nu se tem de moarte, mai curând dimpotrivă: asta le dă un fel de exaltare, posibilitatea de a vedea chipul lui Dumnezeu după o viață de căutare. Dacă Domnul te cheamă la El, înseamnă că ai noroc.

Eu nu sunt ca ele. Nu vreau să mor.

Ziua 22

Abia am timp să fac inventarul bunurilor de care am fost jefuită și care-ți aparțin, dragul meu:

Casa tatălui meu de lângă râul Argentona, cu pământurile adiacente. Animalele care-or fi rămas acolo: cai, catâri, vaci, capre, găini și iepuri, căci erau de toate când am plecat, nu știu dacă mai trăiesc și câte or fi. Unelte agricole. Două căruțe, o berlină. Lucrurile din casă, inclusiv cărțile, chiar și cele care au fost furate, de s-or găsi sau nu. Zestrea pe care am adus-o la măritiș, în valoare de patru mii de peso. Și paginile astea.

Azi, în noaptea de San Jaime, lumea a înnebunit. Din stradă se aud strigătele și cântecele unei mulțimi aprinse de ură. Mi s-a părut că aud mai devreme niște voci care spuneau:

Visca el general Llauder!
Mentre hi hagi frares
Mai no anirem bé.[1]

Din când în când răsunau explozii înfundate și zgomote de sticlă spartă în mii de cioburi. Măicuțele s-au adunat în capelă și se rugau. M-am dus și eu, dar mi se învârtea capul și nu mă țineau picioarele. Îmi ard tâmplele, iar fac febră.

1 Trăiască generalul Llauder! / cât timp vor mai exista popii / n-o să ne meargă bine (în catalană, în original).

Atunci maica stareță a dat buzna în chilia mea. Te ținea de mână. Ca să-și ia rămas-bun, a spus. Aducea și haine. Civile, pe care trebuia să le punem pe noi ca să scăpăm. Sora Elisabet m-a ajutat să mi le pun, apoi s-a îmbrăcat și ea.

— Să scăpăm de ce? am întrebat eu.

— De iad, soră, a sunat răspunsul ei.

Am întrebat-o unde te ducea, de ce nu puteam să merg cu tine. A răspuns cu răceala dintotdeauna că trebuie să-și urmeze obligațiile și credința, că a luat o hotărâre și trebuie s-o ducă la bun sfârșit, orice-ar fi. „Orice-ar fi" – ce-o fi vrând să spună? Celelalte și cu mine să o așteptăm în trăsură, o să vină și ea, nu durează mai mult de o jumătate de oră. Dar eu insistam de zor să-mi spună unde te duce, așa că mi-a spus:

— Îl las undeva unde o să fie apărat.

Glasul parcă nu-i mai suna la fel de categoric ca de obicei, am avut impresia.

— Îl duceți la azil?

— Trăsurile trebuie să sosească, a spus ea pe un ton superior. Ajut-o, soră Elisabet. Așteptați-mă în ultima.

Inevitabilul mă înjunghie ca un pumnal. Mă ghemuiesc lângă tine și-ți șoptesc: „Nu mă uita, fiule, nu mă uita niciodată. Am să te caut, îți promit". Căldura trupușorului tău mic și tare, mirosul tău, îmbrățișarea ta strânsă și plânsul tău mă ajută să-mi înving slăbiciunea și s-o rog pe femeia asta de gheață:

— Lăsați-l să stea cu mine, vă rog, e copilul meu, nu-l smulgeți de lângă mine…

Dar nu mă ascultă, pleacă trăgându-te după ea, îi spune părintelui Celestino să nu mă lase să ies din chilie. Nici nu aș fi în stare, chiar de-aș vrea. Simt că leșin. Sunt urcată în trăsură, m-au lăsat puterile. Sora Elisabet e acolo. Așteptăm. E îmbrăcată civil, să n-o recunoști. Arsurile de pe gât, până acum ascunse de tocă, sunt groaznice. A adus o carte de rugăciuni din bibliotecă.

— Ca să ascunzi foile tale, îmi spune pe un ton complice. Am eu grijă, tu ești prea slabă, nici să mergi nu poți, darămite să mai și cari ceva.

Sora Elisabet crede în nevinovăția mea, acum îmi este limpede. E de partea mea. Am s-o ascult, cred în ea, deși nu știu

care-i e planul. Poate cred în ea pentru că nu mi-a mai rămas nimic altceva. E ceva puternic și curajos în femeia asta, deși n-are decât șaisprezece ani.

Nesiguranța asta a așteptării e și ea un fel de iad.

E ca și cum în noaptea asta s-ar termina totul.

AICI SE TERMINĂ ÎNSEMNĂRILE CARLOTEI GUILLOT

ADĂUGAT DE ALTĂ MÂNĂ
Pentru a fi citite de librarul Ángel Brancaleone

Cum neîndoielnic veți fi știind, măicuțele dominicane de la Nuestra Señora de los Ángeles au fost silite, la fel ca atâtea altele, să-și părăsească mânăstirea în noaptea de San Jaime a anului 1835, în urma insurecțiilor anticlericale care au avut loc în orașul Barcelona și, prin extensie, în toată Spania. Majoritatea au reușit să scape deghizate în mirene și și-au găsit adăpost în alte comunități feminine. Știm, de pildă, că douăzeci și una dintre ele au ajuns la mânăstirea aparținând aceluiași ordin din orașul Manresa, iar alte șaptesprezece s-au răspândit prin comunitățile din Huesca, Palma de Mallorca și Girona.

Altele și-au lepădat rasa și au trăit în civilie educând copii din familii bine situate. În schimb, despre unele nu s-a mai aflat nimic, deși bănuim că au mai trecut și în Franța sau au pornit în pelerinaj spre orașul sfânt Roma.

De asemenea, avem a deplânge și câteva pierderi tragice: maica stareță Verónica Escuder a fost înjunghiată mișelește de o bandă de hoți pe strada Semoleres, departe de mânăstirea pe care o abandonase. A murit golindu-se de sânge.

Carlota Guillot și-a pierdut și ea viața, de data asta într-un accident nefericit, în timp ce trăsura în care fugea alături de șapte măicuțe s-a prăbușit într-o râpă din munții Collserola. Trupul i-a fost redat pământului câteva săptămâni mai târziu, grație intervenției nașului ei, Josep Xifré, care a plătit recuperarea cadavrelor. Azi odihnește în Cimitirul Nou din Barcelona, într-un frumos cavou încununat de un înger de marmură. Epitaful spune „Adevărul va ieși la lumină“.

Despre Victor, fiul de vârstă fragedă căruia îi sunt adresate aceste mărturii, n-am reușit să aflu nimic, și nici despre sora Elisabet, care a participat la redactarea acestora.

Cât despre mine, permiteți să-mi păstrez anonimatul ca măsură de precauție. Foile ce însoțesc aceste cuvinte au ajuns în mâinile mele acum două zile de la o tarabă din piața din Bellcaire, unde, cum bine știți, poți găsi de toate. Mi-au căzut ochii pe o carte de rugăciuni care mi s-a părut veche și care purta însemnul mânăstirii De los Ángeles. Am plătit un preț derizoriu, tarabagiul m-a privit disprețuitor, de unde am dedus că marfa făcea chiar mai puțin decât îmi ceruse.

Spre marea mea mirare, foile scrise de mână erau atât de bine ascunse, încât le-am descoperit abia după ce am ajuns acasă. Inițial am crezut că erau însemnările unui nebun, am început să le citesc cu curiozitatea provocată de ciudățenii. Pe urmă am descoperit că de fapt caligrafia strâmbă și aplecată avea alte cauze și povestea m-a captivat pe de-a-ntregul. Unele pasaje păreau ficțiune curată, căci viața nu prea are obiceiul de a fi atât de bine urzită și nici să ne copleșească cu întâmplări atât de intense. Mare mi-a fost surpriza să vă văd numele în poveste, ba chiar să văd acest nume rar pus în legătură cu cel al unui clopotar din parohia Santa Val – de care aparțin – și să aflu apoi că erați tată și fiu. Cel care m-a lămurit, un canonic pe cât de bătrân, pe atât de bun prieten, mi-a mai spus că vă aflați la închisoare, spre adânca durere a mamei domniei voastre. Imediat am făcut legătura între detenție și enigmaticele cuvinte ale autoarei, am cercetat oarece date, am făcut presupuneri, m-am îngrozit de coincidențe, în fine, am dedus că povestea putea fi adevărată, caz în care trebuia predată neîntârziat celui care putea scoate din ea oarece profit.

Aș fi putut apela la poliție sau trimite foile faimosului soț, însă nu sunt atât de naiv ca să nu știu că orice poveste ascunde un adevăr și că adevărul ce răsare de aici mă depășește în multe privințe. Sunt un om bătrân și prefer să las emoțiile mai tari pe seama ficțiunii. În plus, ce naiba, e treaba domniei voastre, doar nu a mea, că nu eu sunt pomenit acolo. Faceți ce vă spune bunul-simț. Sau nu faceți nimic și scoateți din nou foile la vânzare. În definitiv, e doar

o chestiune de timp ca un necredincios să le ia drept roman sau ca vreun cititor dintre ăștia care cred că le știu pe toate să le găsească mult prea pline de exagerări pentru a fi adevărate. Eu mi-am îndeplinit rolul de cititor – vârându-mi nasul – și pe cel de om – predându-vi-le. Restul e plictiseală.

Rămân cu conștiința curată și la ordinele domniei voastre.

III

Departe sunt
De amintiri,
Iar de griji
Am scăpat:
Caute alții
Aur și glorie,
Eu nu mă gândesc
Decât la azi.

JOSÉ DE ESPRONCEDA

DECRET REGAL AL MAJESTĂȚII SALE ISABEL II EMIS ÎN NUMELE SĂU REGAL DE CĂTRE AUGUSTA SA MAMĂ REGINA GUVERNATOARE

Acord amnistia cea mai generală și totală din câte au fost emise până în prezent de regi tuturor celor care au fost urmăriți până acum ca acuzați ai statului, oricare ar fi numele sub care s-ar fi făcut cunoscuți și evidențiați.
Emis la palat la douăzeci ale lunii octombrie 1832.

Eu, regina

Șase ani petrecuți într-o celulă îți dau timp pentru multe. Ca să te gândești până o iei razna, ca să-ți revizuiești credința, ca să te acrești, ca să-ți iubești prietenii, ca să-ți blestemi soarta, chiar și să-ți pierzi încrederea în poezie și să devii scriitor de memorii. Ceea ce n-au reușit cei șase ani infami de detenție la care fusese osândit pentru un delict de adulter niciodată comis a fost să stingă idealurile politice ale lui Ángel Brancaleone, și cu atât mai puțin să-l potolească. Nu se transformase într-o ființă sperioasă sau gata de orice în schimbul libertății. Maică-sa nu mai știa cum să-i spună că mândria asta n-avea să-l ducă nicăieri și că trebuia să găsească o soluție, măcar ca să scape de rușine și de singurătate.

De aceea, când în dimineața aceea de la finele lunii august a anului 1835 Brancaleone l-a văzut intrând în celula sa pe gardian împreună cu un preot, și-a zis că era trimis de mama sa ca să-l convingă încă o dată de același lucru: să implore clemență și să-și schimbe atitudinea, adică să-și schimbe prietenii și poate și munca, ceea ce Brancaleone nu avea de gând să facă.

— Pacea fie cu tine, fiule, a rostit omul Bisericii trecând pragul ușii cu gratii, care s-a trântit zgomotos în urma lui.

— Bună ziua, părinte, s-a ridicat el în picioare.

Abia atunci l-a recunoscut pe părintele Pablo Irazogui, priorul de la Santa Anna, pe care dacă apucase să-l vadă de vreo șase ori înainte de a fi închis. Papa îl numise la puțin timp după moartea predecesorului său, *don* Dionisio Bardaxí, răposat în anul 1827, iar în cei opt ani de priorat îi fusese dat să se confrunte cu cele mai mari probleme prin care trecuse Biserica în timpurile moderne. Mânăstirea era ruinată, pământurile, livada și clădirile

erau obiect de litigiu cu primăria, biserica trebuia reconstruită, cei nouă supraviețuitori ai ordinului ajunseseră muritori de foame după ce statul pusese mâna pe toate bunurile, veniturile și dijmele pe care până atunci le încasau de la enoriași. Peste toate acestea, un decret o transformase în simplă parohie, modificând însă și granițele parohiale, drept care Santa Anna rămăsese doar cu un fel de maidan care se întindea de la ziduri până la cătunul Gracia, o milă și jumătate pe care nici iarba nu creștea. Așa că priorul avea problemele lui, și erau destule.

Ángel Brancaleone i-a oferit singurul scaun din încăpere, un taburet ros de cari pe care se așeza el să scrie, apoi el s-a sprijinit de zidul zgrunțuros de piatră, dispus să-l asculte răbdător de omul care venea mânat de intenții bune. Dar, spre mirarea sa, *don* Pablo nu a vorbit, ci a extras din mânecă un teanc de foi împăturite.

— Am venit să-ți aduc hârtiile astea, fiule, le-am primit acum vreo două zile și sunt pentru tine.

Brancaleone a citit titlul: *Infern. Memoriile unei călugărițe de la mânăstirea De los Ángeles.* S-a uitat întrebător la cel ce le adusese:

— Precis sunt pentru mine?

— Firește.

— Cine spune asta?

— După cum se vede, cel care le-a scris. Eu nu le-am citit.

Brancaleone vâră foile sub pătura roasă de pe pat. E tare curios să le citească și abia așteaptă să rămână singur.

— Nici nu știți cât vă sunt de recunoscător că ați riscat pentru mine.

— Maică-ta nu știe de existența acestui document, dar insistă de mult să stau de vorbă cu tine, fiule. Dorește să-ți bagi mințile în cap.

Brancaleone ridică privirile spre cer, care în cazul de față e un tavan jegos și înnegrit, și suspină.

— Știu, părinte.

— Nu trebuie să le provocăm suferințe inutile celor care ne-au dat viață, fiule.

— Așa e, părinte.

— Dimpotrivă, trebuie să le oferim seninătate spirituală și bucurie.

— Așa e, părinte.

— Și-atunci, de ce nu te porți cu chibzuință, ca un fiu bun, și nu faci ce-ți cere ea? Uite, mie nu mi se pare c-ar fi ceva nesăbuit. Maică-ta are nevoie de tine, și-n plus, ești prea tânăr ca să mucezești în văgăuna asta, câți ani ai tu de fapt?

— Douăzeci și șase, părinte.

— Păi vezi? Locul tău ar trebui să fie lângă maică-ta. Păcătosului îi șade bine căința, un bun creștin trebuie să se căiască! Nu e nimic rușinos în asta.

— Se căiește și cere iertare doar cel care este vinovat, părinte.

— Așa e, fiule, așa e, surâde cu beatitudine Irazogui, convins că aduce pe calea cea bună o oiță rătăcită.

— Numai că eu nu sunt vinovat de nimic, părinte, continuă Brancaleone.

Părintele își zice că Dumnezeu nu-i ușurează deloc misiunea, oița e cam năbădăioasă.

— Ne e greu nouă, oamenilor, să ne recunoaștem propriile greșeli, ceea ce e o prostie, căci Cerul vede fiecare pas pe care-l facem pe pământ. Ne păcălim singuri. Și nici măcar asta, fiule. Ia zi, când ești singur doar cu conștiința ta, ce-ți spune ea?

— Că sunt nevinovat și că mama nu mă crede, părinte.

— Și crezi că Dumnezeu e de acord?

— Da, dacă e bine informat.

— Dumnezeu e mereu bine informat, fiule, sare omul Bisericii, după care se calmează și încearcă s-o ia altfel. Și dacă, în loc să te ții de orgoliul ăsta nestăpânit, te-ai gândi ceva mai mult la sfânta ta mamă? E chiar atât de greu să ceri îndurare? Îl cunosc destul de bine pe cel pe care l-ai jignit grav, fiule. Îl consider un domn și un om dintr-o bucată. Sunt sigur că, dacă arăți că te căiești, dacă îngenunchezi înaintea lui și îi ceri iertare, o să fie îngăduitor cu tine. Cu atât mai mult acum, după moartea soției sale.

Brancaleone tresare. Părintele Irazogui e atent la reacția lui, care ar trebui – sau nu – să-i întărească teoria.

— Carlota Guillot a murit?

— Da, fiule, atât de tânără! Domnul nu face deosebire între sfinte și păcătoase, e limpede. Trăsura cu care fugeau de oroarea

nopții de San Jaime s-a răsturnat într-o prăpastie. Cu ea mai erau șapte măicuțe, săracele, n-a scăpat nici una.

Tulburat de această veste, care vine să se adauge altor tristeți, Brancaleone se bâlbâie:

— Carlota Guillot nu a fost o păcătoasă.

Irazogui își zice că oița e mai curând berbec sadea, căpos și obraznic.

— Uite ce e, fiule, știu eu că voi, ateii, numiți lucrurile altfel și asta vă face să vă rătăciți de la adevăratul lor sens. Numai că lucrurile sunt tot cum au fost dintotdeauna. Păcatul desfrâului, adică dorința nesăbuită de plăcere trupească, e de mult timp definită de legea oamenilor, și mai ales a lui Dumnezeu. Iar după legile astea, care au mers mână în mână până ce-au venit unii ca tine să dea totul peste cap, doamna Pérez (Dumnezeu s-o ierte!) a fost o păcătoasă, și tu la fel.

Părintele Irazogui, care în copilărie a fost căprar, știe să uneori vitele trebuie să primească un bici pe spinare ca să găsească drumul spre casă. Dacă scaunul pe care începe să amorțească ar avea și spătar, ar continua cu drag perorația.

Brancaleone tace. Consideră bătălia pierdută, iar vestea morții Carlotei Guillot a fost ca o lovitură de măciucă. Bâiguie:

— Am să mă gândesc…

Părintele Irazogui zâmbește mulțumit, chipul i s-a înseninat.

— Foarte bine, fiule, se ridică el și constată că își poate mișca toate cele. Vezi, fii modest când ai să te umilești înaintea persoanei pe care tu și concubina ta ați ofensat-o grav. Clemența e podoaba unui bun creștin, nu uita.

După plecarea lui, Brancaleone s-a repezit să citească foile scrise de Carlota. Le-a citit cu inima strânsă, când necăjit, când furios, iar după ce-a terminat l-a cuprins o tristețe care l-a făcut să rămână preț de câteva ceasuri cufundat în gânduri. Timp în care a trecut în revistă tot ce se schimbase în lume de când el fusese lăsat pe dinafară. Nunta regelui cu nepoata venită de la Napoli, nașterea unei fetițe care, se zicea, ar fi putut ajunge regină dacă nu s-ar mai fi născut un băiat, nașterea altei infante regale, abolirea legii salice, moartea regelui, regina de trei anișori guvernată de maică-sa, acea Maria Cristina care-i proteja pe

liberali iertându-i și deschizându-le ușile casei pe care o părăsiseră, reîntoarcerea atâtor prieteni de departe și atât de curajoși, războiul civil între susținătorii reginei-copilă și cei ai infantelui *don* Carlos; epidemia de holeră din 1834 care golise orașul și umpluse cimitirele și, peste toate acestea, cumplita noapte de 25 iulie 1835, când arseseră mânăstirile și fața orașului se schimbase definitiv.

Despre toate acestea și despre multe altele Brancaleone aflase grație vizitelor primite în celulă și care-i aduseseră porecla gardianilor: „Vizitatul". Căci nu trecea săptămână fără să vină să-l vadă doi sau trei vizitatori, printre aceștia negreșit și Rita Neu, foarte slabă, strânsă într-un șal de lână ca să lupte împotriva frigului de care nu putea scăpa, cu dezolarea așternută pe chip și reproșurile pe buze. Umbla gârbovită ca o babă, deși abia împlinise patruzeci și șase de ani.

În săptămâna aceea vizita mamei a fost cât pe ce să coincidă cu cea a stareţului de la Santa Anna.

— Tot mai scrii? l-a întrebat ea după ce l-a sărutat.

— Da, mamă. E singura mea distracție. În afară de cărți.

— Văd că prietenii ăștia ai tăi nu te lasă în pace.

— Slavă Domnului! De când mă aflu aici, lor le datorez faptul că sunt în viață.

— Zi mai bine că le datorezi ruina în care ai ajuns.

— Ruina?

— Morală, cel puțin.

— Mamă, nu admit să vorbești așa despre cei care…

— Nu admiți? Cum îndrăznești, băiat rău ce ești? Prefer să arunc vina pe ei decât pe mintea ta proastă. Deși nici nu știu de ce mă mir, că ai cu cine semăna.

Ángel Brancaleone era sătul de litania asta care se tot repeta. „Ai cu cine semăna" voia să spună că răspunzător pentru toate relele întâmplate era spiritul rebel până la moarte al unui unchi pe care nici nu-l cunoscuse.

— Nici frate-meu nu se gândea niciodată la ceilalți, a mai spus Rita Neu, așezându-se pe taburetul pe care cu puțin timp înainte îl încălzise părintele Irazogui. Eu nu mă mai aștept la minuni. Am renunțat să tot încerc să te schimb.

Spre deosebire de maică-sa, Brancaleone nu credea în intervențiile cerești. Mai știa și la ce se referă Rita și îi părea la fel de rău. Regreta și el că nu putuse să se însoare, nu-i adusese maică-sii o noră cu care să împartă durerea, nu zămislise copii, care acum ar fi fost bucuria femeilor și un motiv să lupte mai departe. În loc de toate acestea, singurii care-i duceau dorul afară erau prietenii săi și câteva prostituate.

— Îmi pare rău că te-am supărat, mamă… (Rita Neu i-a aruncat o privire tulbure.) Azi am primit niște vești foarte triste, sunt cu nervii la pământ.

— Ce vești?

— Despre Carlota Guillot. Care a murit.

— Tot te mai gândești la ea? a sărit Rita Neu de pe scaun.

— Era un suflet curat. Și îi datorez multe tatălui ei.

— Ai orbul găinilor, fiule! Tot ce-i datorezi acelui om e închisoarea! a strigat ea, apoi s-a oprit ca să-și tragă sufletul. Și poți să zici mersi că nu te-ai procopsit cu o boală lumească. Sau ești atât de tont să crezi că cine-și înșală soțul o face cu unul singur?

— Nimeni nu l-a înșelat pe soțul ei!

— Să taci! Încep să cred că ești tare naiv, m-am săturat până peste cap de toate astea. Și am luat o hotărâre – a făcut o pauză, privindu-l cu o expresie sfidătoare, dar tristă și obosită – pe care-am s-o duc la îndeplinire, că-ți place sau nu.

Brancaleone se temea de amenințările maică-sii, care se cam îndeplineau.

— Am să mă duc să-l văd pe bietul văduv și-am să-l rog să se milostivească de mine.

— Nu, mamă, te rog să n-o faci!

— Ba am s-o fac, orice-ai spune tu. Unul din noi trebuie să fie chibzuit, a spus Rita cu o expresie înfricoșătoare.

— Greșești, mamă, și află că o faci împotriva voinței mele!

Rita Neu l-a mângâiat pe obraz cu o mână rece și aspră.

— Nu-mi pasă de voința ta. Din cauza ei ne aflăm aici.

Și începu să plângă. Doar lacrimile ei îi mai lipseau lui Ángel Brancaleone în ziua aceea cu vești rele. Nu știa ce să spună, nu era nimic de făcut, nici împotriva plânsului, nici împotriva hotărârii femeii. După o vreme, Rita a plecat, plângând, iar el a rămas să-și rumege tristețea.

Când l-a văzut apărând pe Insúa, s-a temut că șirul veștilor rele avea să continue, dar amicul venea să schimbe foaia. Chipul său strălucea de vești bune, aducea un pachet cu cărți și altul cu cârnați, aceștia din urmă tocmai sosiți din Extremadura.

— Aoleu, ce față ai, s-ar zice că-ți aștepți moartea. Îi arătă cele două pachete: Cu care încep?

Brancaleone optă pentru cârnați. Insúa desfăcu ștergarul și un miros pătrunzător de boia inundă celula:

— Ia și-nghite. E atât de iute, c-ai să uiți și cum te cheamă.

Au rupt cârnatul cu mâna și s-au înfruptat cu plăcere, poftindu-l și pe temnicer, care-i cunoștea de-acum atât de bine pe prietenii care veneau acolo, că-i întreba de sănătatea rudelor.

— Ieri l-am cunoscut pe dramaturgul Altés. Un tip de mare prestanță! Îți spune ceva? (Brancaleone făcu semn că nu.) Semnează piesele cu numele Selta Runega; ei? (Altă negație.) Nici de drama lui, *Orfanul ilustru*, n-ai auzit? (Aici Brancaleone mai venea de-acasă, premiera de acum câțiva ani făcuse senzație.) E opera sa cea mai faimoasă! Cu ambianță medievală, personajele se transformă în fantome, se țipă tare și din când în când are loc câte o atrocitate sângeroasă. Vrea să o reia la teatrul Santa Cruz. Și zice că în exil a scris pe rupte și vrea să-și dea textele la citit, sau să le citească el însuși unui impresar. Vrea să inunde Barcelona cu versurile lui! Nu că-i fantastic?

Brancaleone se uita la el mestecându-și cârnatul. Dacă ar fi fost liber, sigur c-ar fi vrut să-l cunoască pe numitul Altés, i-ar fi organizat un recital în odaia din spate a librăriei și ar fi aplaudat vârtos după ultimul vers, dar așa, închis, îi era indiferent. Cu atât mai mult azi.

— Altés a venit de la Marsilia acum mai puțin de un an. Și s-a dus glonț să-și caute prietenii de la Acadèmia de Bones Lletres, bucurându-se să-i găsească aproape pe toți. La cenaclu l-a adus Brau, care avea și el multe de povestit. Următoarea întâlnire precis c-o să fie la teatru. Și poate ne încumetăm să jucăm și noi în vreo dramă. Tu ce rol ți-ai dori?

— Rolul celui care moare înainte de a intra în scenă, firește.

— Păi, în vremurile pe care le trăim, rolurile astea se găsesc la tot pasul!

— Atunci sunt liniștit.

Văzând că prietenul său e deprimat, Insúa a trecut la alt subiect:

— Știi că primăria formează o comisie de cinci înțelepți ca să adune cărțile din mânăstirile în ruină și să formeze cu ele o singură bibliotecă? Brau se numără printre aceștia.

— O să iasă ditamai biblioteca.

— Bineînțeles, se vorbește de zeci de mii de volume. Deocamdată o să-i ducă la mânăstirea capucinilor. Brau zice că ăia de la primărie nu știu ce vor și n-au nici o para chioară.

— Mi se pare normal.

— Președintele comisiei e Pi Arimón, care e jumătate militar, jumătate popă și jumătate om cu capul pe umeri.

— Asta face trei jumătăți.

— Mă rog, mă rog. Uite, ți-am adus tot ce-i mai bun, desfăcu Insúa pachetul cu cărți și le scoase de parcă ar fi fost adevărate trofee: *Hernani* de Victor Hugo, *Corsarul* de Byron și *Anthony* de Alexandre Dumas. A, uitam, uite și ultimele numere din *El Vapor* și *El Artista*. Nu poți fi romantic dacă nu citești presă romantică.

— Crezi tu că mai sunt romantic?

— Sigur că da, romantic ești din leagăn până-n mormânt, asta dacă nu apare o femeie și-n cinci minute face din tine un raționalist.

— Asta n-o să se întâmple, a surâs cu tristețe Brancaleone.

— Bine zis! Nu există femeie care să merite un astfel de sacrificiu. Și, apropo, trebuie să știi că treaba cu femeile începe să fie o problemă. Înțelepții și cu mine suntem cam îngrijorați că s-au cam rărit curvele, l-a lămurit el văzând că Brancaleone ridică din sprâncene.

„Înțelepții" era răsunătorul nume pe care și-l dăduseră prietenii. Deloc exagerat, căci fiecare dovedea câte un fel de înțelepciune. Sau măcar aspira la ea.

— Ce s-a întâmplat?

— Foarte bine nu știm nici noi, dar ceva se întâmplă în casa din piața Verónica.

— Lipsă de aprovizionare?

— Posibil. Anul trecut holera a secerat șase fete, apoi afacerea s-a închis pentru patruzeci de zile. Nu ne-a păsat, că majoritatea eram plecați din oraș. Dar, când ne-am întors la dragele noastre obiceiuri, am dat de un puhoi de clienți care așteptau și ne-am cam alarmat. Pe urmă au mai venit două fete noi, dar n-a fost suficient. Așa că de-atunci nu mai știm la ce ne putem aștepta.

Brancaleone își aminti de orele fericite petrecute împreună cu prietenii săi la acel bordel. Era ținut de o italiancă cam grasă, căreia i se spunea La Ruga și care la vremea ei fusese tare frumoasă, căci mai păstra și acum urme ale trecutei splendori. O vedeai rar la față, dar se știa că avea grijă de toate amănuntele, de la marea sală de așteptare unde clienții stăteau comod, până la dormitoarele luminate din plin, în care nu te îneca mirosul, căci se foloseau lămpi cu ulei aduse de la Paris. Clienții mai primeau și un fel de acoperământ din pânză pentru mădular, cică asta prevenea sifilisul, iar toate fetele aveau un aspect sănătos, chiar și în părțile cele ascunse, pe care le arătau de bunăvoie când li se cerea. Firește, atâta rafinament își avea prețul, care era dublu sau triplu față de costul plăcerii în alte colțuri ale Barcelonei, însă Brancaleone și amicii săi scoteau banul cu drag, căci după ce încercai stabilimentul din strada Verónica nici că-ți mai doreai altceva.

— De asta mie cel mai dor, a spus Brancaleone.

Amândoi știau bine la ce se referă și i-a cuprins o jale adâncă. Dar timpul trecea, așa că musafirul a căutat un subiect mai vesel pentru încheiere, coborând vocea:

— Plănuim și noi un asalt asupra mânăstirilor, dar nu ca să căutăm cărți. Avem de gând să ținem un cenaclu într-un cimitir în ruină. Încă nu ne-am hotărât în care. (După cum se așteptase, deținutul zâmbea.) O să sărim gardul, dacă altfel nu putem intra, o să dăm un recital de poezie printre morminte și-o să bem mult rachiu, la care o să invităm și morții.

— N-o să aveți curaj!

— Ba da, căci Robles are nevoie de oase.

— Pentru ce?

— Ca să le studieze, doar e aproape doctor. În plus, sfinții călugări o s-o ducă mai bine cu el decât cu primarul, care acuș-acuș îi lasă fără loc de veci.

— Vai, dac-aș putea să merg și eu cu voi, a suspinat Brancaleone.

Insúa s-a ridicat în picioare, vizita se terminase.

— Las' că venim să-ți povestim, prietene. Și-o să-ți aducem și un călugăraș sfarogit, ca să-ți țină companie.

Am sunat la librărie, dar Virginia n-a răspuns, așa că am încercat pe mobil.

— Poți vorbi?

— Mai mult sau mai puțin.

— Ești cu Braulio?

— Îhm.

— În pat?

— Într-o pizzerie.

Logic. Era sâmbătă și de-abia ora nouă seara. Uneori, când mă obsedează ceva, pierd noțiunea timpului.

— Îi știi pe prietenii tatălui tău?

— Pe unii dintre ei, da' de ce?

— Știai că printre ei era și Gusi?

— Gusi? Ăla cu hârtiile?

— Încearcă să fii mai discretă. Da, ăla. Îl cunoști?

— Nu cred.

— Am nevoie de adresa lui. O ai?

— Încă nu. Nu găsesc nicăieri agenda lui tata.

— Păi caut-o, e urgent. Încă ceva: știi cine e Horace Perry?

— Habar n-am, alt amic de-al lui tata?

— A fost secretarul ambasadei Statelor Unite la Madrid la jumătatea secolului al XIX-lea. Când și-a încetat activitatea, în 1854, a plecat la Lisabona împreună cu nevastă-sa, scriitoarea Carolina Coronado. Îți spune ceva numele ăsta?

— De ce mă mai întrebi dacă tot știi răspunsul?

— Carolina Coronado a fost poetă și romancieră, deși cred că partea cea mai interesantă a operei sale sunt articolele. A fost un soi de pionieră a feminismului și un personaj cât se poate de ciudat. De exemplu, era convinsă că murise și renăscuse de mai multe ori. Ce zici?

— Catalepsie?

— Bravo! Dar un romantic ar vedea altfel lucrurile. Ea, cel puțin, avea alt punct de vedere. Și o încântau cimitirele, despre care vorbește mult în articolele ei. Îți spun toate astea pentru că am găsit o conexiune între cuplul Perry și amicul nostru Brancaleone. Carolina Coronado vorbește de el și de amicii lui, un grup de poetaștri autointitulați „Înțelepții“, într-unul dintre articole; pare-se că le plăcea să dea recitaluri prin cimitire. Vezi câte descoperi dacă te documentezi un pic, nu-i așa că-i minunat?

— Auzi, ni se răcește mâncarea, nu vrei să vorbim altă dată?

— Sigur, dar promite-mi c-ai să cauți agenda aia, am nevoie de adresă. Și, te rog, dacă Braulio trage cu urechea, nu pronunța nume.

A râs.

— Ce prostii poți să spui, ești mai rău ca James Bond. Am să caut agenda și-am să-ți dau adresa lui Gusi.

— Promiți?

— Promit, a răspuns pe un ton de adâncă plictiseală.

— Auzi, nu vrei să ne vedem mai târziu la librărie și să te ajut?

— Scumpo, am alte planuri pentru seara asta.

Mi-am imaginat-o surâzând și uitându-se la Braulio, care surâdea și el și o privea și mi s-a făcut silă.

— E important, am insistat.

— Ce am eu de făcut e și mai important.

— Virginia, nu uita, tu m-ai băgat în povestea asta. Acum aș putea fi la film cu copiii mei, dar uite că stau aici vorbind cu tine despre oameni care au trăit în secolul al XIX-lea, așa că să nu-mi spui că n-ai timp.

— Dacă aș fi știut c-ai s-o iei atât de în serios, nici nu te-aș fi rugat. Ești obsedată.

Avea dreptate, eram obsedată, ca de fiecare dată când scriu. M-am despărțit cu un laconic „bine, mai vorbim“ și am închis.

Nu mă așteptam să mă sune atât de curând, dar a făcut-o.

— Notează, a spus cu un glas neprietenos, am adresa domnului Gusi: Plaza Real numărul 1, ultimul etaj.

— Ce-i cu tine?

— Păi aseară m-ai molipsit cu paranoia ta.

— Nu ți-a fost bine aseară?

— Dacă te gândești la aspectul sexual, dimpotrivă, sunt zdrobită. Dar după aia m-am tot gândit la acest domn Gusi și n-am putut să dorm. (Iată un lucru care nu se potrivea defel nici cu ea, nici cu începutul poveștii de amor de care avea parte, mi-am zis.) Mi-am adus aminte de carnetul de adrese al lui tata, unul în care nota totul, până la cel mai mic detaliu, știi și tu cum era… Și mi-am amintit că văzusem carnetul ăla cu câteva zile înainte, m-am enervat și m-au năpădit tot felul de gânduri rele, din alea care-ți vin în zori și te trezesc și mai abitir. Și m-am sculat și-am început să caut carnetul.

— În librărie?

— Nu. La Braulio acasă.

Am tăcut. Acum pricepeam tonul ei acru. Și m-am bucurat să constat că amorul nu-i năclăise total inteligența.

— Și…?

— Și nimic. Nu l-am găsit. Dar l-am găsit pe el, care apăruse brusc lângă fereastră și se uita la mine cum îi scotoceam prin sertarele biroului.

— Mamă! Și ce-a făcut?

— Mi-a tras-o ca o best… (s-a corectat după o fracțiune de secundă): nimic, am făcut amor cam violent.

— Pe birou?

— Pe dușumea.

Al naibii Braulio. Breasla librarilor e mai energică decât credeam.

— Și asta-i tot?

— Da.

— Și adresa lui Gusi…?

— Azi-dimineață la șase era la librărie. Să nu-ți vină să crezi. Carnetul de adrese al lui tata era pe masa lui, sub niște cărți.

Nu-mi amintesc să-l fi pus acolo… Deși, știi ce zăpăcită sunt… poate că a fost acolo tot timpul.

Am lăsat să treacă o pauză, apoi am spus:

— N-am înțeles dacă ești supărată pe tine sau pe Braulio.

— Pe amândoi. Pe mine, că sunt o idioată. Pe el, încă nu știu bine de ce.

Unor anumite femei diavolul le face favoarea de a le lăsa să îmbătrânească fără să se dărâme cu totul. La Ruga este una dintre ele. La vârsta ei – pe care n-o mai declară de mai bine de două decenii – încă mai sunt bărbați care o privesc doritori. Sigur că aceștia se mulțumesc cu puțin, își spune ea privindu-se în oglindă, deși le răspunde cu indiferență, așa cum a făcut o viață întreagă. Și nimeni nu bănuiește că acum, pentru prima dată, e sinceră. Pentru italianca noastră elementul carnal a dobândit o dimensiune nouă, pe care nu o potolește nimeni, căci pentru asta ar avea nevoie de un partener care să perceapă, ca și ea, trecerea timpului și nevoia urgentă de a fi iubită firesc, fără tam-tam, fără bravada unui conchistador, așa cum n-a mai făcut-o nimeni niciodată. Cel care s-ar apropia cel mai mult de așa ceva e Néstor Pérez de León, asociatul ei, dar știm cu toții de ce nu se poate. Când, după atâția ani, La Ruga privește înapoi, îi vine s-o ia la sănătoasa.

Bate la ușă și-și aranjează rochia. Formele ei sunt acum mai rotunde, mai pline. S-a și fardat.

— Intră, se aude glasul șefului poliției.

Ca de fiecare dată în ultimii douăzeci și cinci de ani, văzând-o, Pérez lasă totul și ia un aer mândru, teatral, de bărbat care vrea să pară mai înalt decât este.

— Ai un moment?

— Pentru domnia ta întotdeauna, *madame*, zâmbește el și îi arată fotoliul din fața biroului.

Ea se așază. Silueta i se desenează pe fundalul bibliotecii ticsite de volume care văd totul.

— Am venit să-mi iau rămas-bun.
— Pleci într-o călătorie?
— Nu. Mă întorc în Italia.
Stă cu spatele drept, cu bustul ferm, decolteul e la fel de excesiv ca oricând, dar glasul e sigur, alunița falsă e la locul ei, e coafată atent și și-a pus rochia cea mai scumpă pe care i-a cusut-o modista ei de la Paris. De inspirație renascentistă, ca s-o deosebească de toate modelele astea care o plictisesc.
— Pot să întreb unde anume?
— Sigur, la Brescia.
— Brescia, repetă Pérez de León, ciudată alegere.
La Ruga scoate din mânecă o foaie de hârtie și i-o întinde, deschisă. Sunt doar câteva rânduri:

Doamnă dragă, nu ne cunoaştem. Soțul meu e în agonie şi vă rosteşte numele zi şi noapte. Dacă puteți, vă rog să veniți la noi pentru ca el să poată muri împăcat. Mă simt obligată să vă mai spun că din gura lui nu iese un cuvânt care să nu fie obscen sau murdar, aiureli care vin neîndoielnic din alt timp şi care n-au nici o legătură cu mine. Dacă acceptați invitația mea, vă propun să nu vorbim despre trecut.
A dumneavoastră,
Eleonora Simon de Lechi

Gânditor, Pérez împăturește foaia și i-o dă înapoi femeii.
— Și te duci.
— Mă duc.
— Și ai de gând să asculți de femeia asta pe care nici n-o cunoști?
— Ba nu. O să vorbesc tot timpul despre trecut.
— Și crezi că șobolanul ăla de Lechi merită osteneala?
— Amintirile mele o merită.
— Și nu-ți pasă ce-o să zică numita Eleonora?
— Toată viața am avut ca regulă să nu-mi pese deloc de femeile bărbaților mei.
— Și hotărârea dumitale e irevocabilă?
— Asta dacă există ceva irevocabil.
— Și cu afacerile noastre ce-o să se întâmple?

— M-am gândit și la asta, Néstor. Vreau să termin cu totul, vreau să-ți vând partea mea. Și te las să stabilești dumneata prețul, cu condiția să nu abuzezi.

— Să stabilesc eu prețul… calculează Pérez. Dar cine-o să conducă afacerea așa bine cum o făceai domnia ta?

Madame La Ruga face o strâmbătură cochetă:

— Ei, candidate se găsesc. Uite, sunt două fete care merită să iasă la pensie. Le poți avansa pe ele în grad. Două directoare, nu e simpatic? Una să se ocupe de casa din Mataró, alta de casa de pe strada Verónica. O să fie chiar mai bune decât mine.

— Răspunzi pentru ele?

— Ca de propriile mele fiice. Eu le-am educat. Sunt cunoscute sub numele de Venus și Afrodita.

Ideea nu era rea. Pérez de León clatină din cap. Ceea ce-l îngrijorează cu adevărat nu e succesiunea conducerii celui mai faimos bordel din oraș, pe care el nici nu l-a frecventat, și nici reînnoirea „lucrătoarelor“, asigurată grație comerțului de fete de toate rasele și originile, tot o idee a asociatei sale, care îi îmbogățise pe amândoi. Îl îngrijorează că se va plictisi.

— Presupun că-ți dorești bani peșin pentru călătoria asta.

— Aș prefera să-mi doresc, dar chiar am nevoie.

— Draga mea, nu e recomandabil să dorești decât dacă dorința poate fi satisfăcută.

— Depinde, domnule Pérez. Insatisfacția e vântul care împinge corabia.

— Și dacă vântul se oprește?

— Atunci plutești.

— În derivă?

— Niciodată. Spre aventură.

— Văd că nu-i chip să te conving.

— Nici n-a fost vreodată, zic eu.

— Pot măcar să încerc? Dacă te-aș ruga, ai rămâne?

— Nu, domnule Pérez. Mai repede m-aș lăsa convinsă de știi dumneata ce.

Pérez deschide gura, gata să insiste pentru ceva ce încearcă de mai bine de douăzeci și cinci de ani, parcă nici nu-i vine să creadă ce a auzit și simte în vintre o agitație.

— Însă te rog să nu încerci, i-o ia ea înainte. După atâta amar de vreme, nu mi-aș permite să nu fiu la înălțime.

— Nu-ți face griji, *madame*, greșeala asta n-ai făcut-o nicicând.

— A, uitam. Ți-am pregătit un cadou de despărțire… O fată africană. Vine diseară, dacă n-ai alte planuri.

— Neagră?

— Exact. Ai încercat vreodată așa ceva?

— Niciodată.

— Ei, atunci o să-ți placă. Experții spun că sunt mai bune decât albele.

— Îmi miroase a premiu de consolare…

— Dragul meu, uneori consolarea poate fi un premiu.

Pérez de León se ridică, dă ocol mesei, vine în fața ei, se înclină, îi sărută mâna înmănușată cu multă afectare, lungind momentul, simțind atingerea mătăsii pe buze ca pe pielea însăși a femeii. Reușește totuși să-și revină.

— Presupun că n-o să te mai văd, *madame*.

— Sincer, sper să fie așa.

Două zile după vizita părintelui Irazogui, Ángel Vizitatul a avut parte de o surpriză neplăcută. A auzit niște pași care se apropiau, glasul temnicerului, zăngănitul cheilor și scârțâitul ușii. Era întins pe pat, cufundat în gânduri, nici nu s-a ridicat. Dar o voce neplăcută și bine cunoscută l-a făcut să sară în picioare:

— Sus, Francaleone!

Nu-l mai văzuse pe Néstor Pérez de León din ziua în care fusese chemat de judecător să facă declarații. Atunci crezuse că motivul era descoperirea falsificării exemplarului din *Tirant lo Blanc*. Dar constatase repede că Pérez era imprevizibil și încremenise aflând de ce era acuzat, mai cu seamă auzind că însăși Carlota își recunoscuse vina și de câteva ore își ispășea pedeapsa. Atunci a fost închis aici, în piața Del Ángel, închisoarea cea mai infectă din oraș, pentru că era și cea mai veche.

Iar acum omul se uita la el, transpirând ca un porc, iar el se întreba ce-o mai fi vrând oare, căci nu se aștepta la nimic bun.

— Azi a venit maică-ta să mă vadă, tu ai trimis-o?

— Nu, domnule.

— M-a implorat să mă milostivesc de tine. A căzut în genunchi. A fost foarte neplăcut.

Scrâșnind din dinți, Brancaleone avea chef să-l pocnească pe piticul ăsta înfumurat.

— Biata femeie, n-ar trebui s-o faci să sufere.

— Nu stă în puterile mele, domnule.

— Înțeleg, înțeleg. (Pérez s-a așezat pe pat, bătăile inimii lui Brancaleone s-au accelerat: omul se așezase exact pe paginile Carlotei, doar pătura aspră se interpunea între caligrafia ei și fundul

lui Pérez de León. Omul a scos batista, și-a șters transpirația de pe obraz și de pe gușă.) Cât de mult îți dorești să ieși din închisoare, băiete?

— O doresc din tot sufletul!

— Numai că ești prea mândru ca să-mi ceri îndurare, nu-i așa?

— Recunosc, domnule.

— Te înțeleg, băiete, și eu mai curând aș muri decât să mă umilesc înaintea cuiva. Chiar dac-ar fi să mucezesc într-un loc ca ăsta. (Șeful poliției s-a uitat în jur, a strâmbat din nas.) Dar am eu bănuiala că nu vrei să putrezești încă, nici aici, nici altundeva, și că ai fi dispus să accepți anumite condiții în schimbul libertății. Zic bine?

— Depinde, domnule.

— Bun! Ei, află atunci că azi e ziua ta norocoasă, a rânjit grotesc, așteptând poate ca el să mai spună ceva, apoi a continuat: Cred că ești la curent cu ce-au pățit călugării și măicuțele în toată țara. Eu speram ca Barcelona să se arate mai cumpătată în ură, să dea dovadă de iluminismul ăla cu care se mândrește, dar fapt este că au dat drumul taurilor, au ieșit în stradă toți nebunii, doar cei cuminți au rămas acasă. Totul a început la turnul Barcelonetei, publicul s-a enervat pentru că taurii erau prea blânzi, ca să vezi ce prostie, ce fleac…

— *Omnia rerum principia parva sunt…* a murmurat Brancaleone.

— Cum, cum?

— Toate lucrurile încep cu un lucru mărunt. Cicero.

— Da, da, bine, cum zici tu – doar de Cicero nu-i ardea lui Pérez –, ziceam deci că totul a început cu fleacul ăsta și două ore mai târziu mulțimea înfierbântată târa ultimul taur pe Muralla del Mar până la Rambla. Taurul a ajuns mort, firește. Pe urmă furia s-a mutat, nu știu cum, asupra mânăstirilor, mai întâi la San José, care a ars prima, apoi la celelalte: ale franciscanilor, augustinilor, trinitarienilor, dominicanilor. Rambla toată semăna cu un câmp de luptă. La Seminar, câțiva călugări s-au apărat cu puștile, omorând câțiva atacatori; alții au pierit în foc; cei mai mulți au fost duși în forturi de militarii care-i protejau. Oamenii de

ordine erau îngroziți, mulțimile erau furioase, liberalii – a făcut o pauză – dar pesemne că amicii tăi văd altfel lucrurile.

— Ce să spun, domnule… a mințit Brancaleone.

A doua zi după nebunia din noaptea de San Jaime, Insúa îi prezentase versiunea sa: că oamenii, sătui de abuzurile clerului, plătiseră astfel o ranchiună care dura de prea mult timp. Picătura care umpluse paharul fusese sprijinul multor oameni ai Bisericii față de cauza carlistă, care-i apăra pe ei și pe averile lor, sau poate epidemia de holeră din urmă cu un an, care decimase populația. Dărâmarea porților bisericilor și incendierea fuseseră semnul prin care le spuneau călugărilor și măicuțelor că nimeni nu mai trăia ca ei în orașul sufocat de ziduri, în care populația se înghesuia în locuințe minuscule și bolile făceau ravagii. Iar acum legea trebuia să termine treaba, suprimând toate ordinele religioase și confiscându-le bunurile, ce aveau să treacă în mâinile poporului, care avea atâta nevoie de ele. Era, desigur, un alt mod de a vedea lucrurile. În viață, totul se reduce la o chestiune de puncte de vedere.

— Zău? (Pérez a ridicat din sprâncene neîncrezător, apoi s-a întors la ceea ce îl interesa.) Mă rog, n-are importanță. În urma acestor evenimente neplăcute de luna trecută, primăria a instituit o comisie formată din cinci academicieni care trebuie să adune repede cărțile mânăstirilor care au ars. E urgent, multe cărți au rămas sub cerul liber și se pot degrada. Un om de-al meu de încredere va însoți comisia pentru a evita orice pericole neprevăzute și a colabora pe cât posibil cu aceasta. La început au fost reticenți, argumentând că bibliotecile mânăstirești nu sunt tocmai locul potrivit pentru un agent al legii, nouă ne-ar conveni mai curând spațiile deschise. (A rânjit răutăcios.) Dar până la urmă însuși primarul s-a lăsat convins și mi-a dat mână liberă. Omul ăla vei fi tu, băiete.

Situația avea haz, și-a zis Brancaleone. Numai că va ajunge colaborator al poliției și om de încredere al șefului ei nu-i trecuse lui prin cap în dimineața aceea. Exact atunci, Pérez de León a simțit o pișcătură pe fesa stângă și s-a scărpinat, făcând să foșnească hârtiile Carlotei. Dar era atât de bucuros de cum se aranjau lucrurile, că n-a dat importanță.

— Adică vreți ca eu să-i apăr de pericole pe cei din comisie și să-i ajut, a repetat Brancaleone ca să fie sigur că înțelesese corect.

— Sigur că nu, imbecilule! Acesta e doar pretextul. Ce vreau eu este să caști bine ochii. Și să-mi aduci mie ce găsești mai valoros în bibliotecile alea.

— Ce e mai valoros, domnule...?

— Tu-mi cunoști gusturile. Și știi să recunoști cărțile bune. Ne aflăm înaintea unei șanse extraordinare.

— Așa e, domnule, alta ca asta n-o să mai fie.

— Tocmai! N-o pot lăsa să-mi scape. Așa că ăsta e târgul: cărți în schimbul libertății tale.

— Și după ce-o să se termine treaba comisiei...?

— Rămânem la fel de prieteni ca înainte, a zâmbit sinistru Pérez.

— N-o să mă întorc la închisoare?

— Nu, dacă te porți cum trebuie.

— Și exilul...?

— Aș, prostii. Se pleci în exil nu-mi folosește la nimic.

— Cu respect vă spun, dar toate astea le vreau puse pe hârtie.

Acum cel mirat era Néstor Pérez de León. A stat pe gânduri.

— Nu, Francaleone, asta e imposibil.

— Atunci rămân în închisoare.

Prins la înghesuială, Pérez a fornăit ca un bivol și a clătinat din cap.

— Și de unde hârtie și condei?

— Stați liniștit, am eu.

Brancaleone a tras micul sertar al mesei de brad și a scos o călimară rotundă din plumb, fără capac, și o pană cam rășchirată. Apoi și-a amintit că exact cu o seară înainte își terminase rația săptămânală de coli și s-a panicat, dar a optat repede pentru o soluție de urgență. S-a apropiat de pat, a scotocit delicat pe sub fundul vizitatorului, a extras teancul de hârtii și l-a disimulat iute sub cărți, păstrând doar ultima coală, care era scrisă doar pe o parte. Cu un pic de noroc, dacă n-o răsucea, și la lumina aceea slabă, Pérez n-ar fi observat caligrafia tremurătoare de pe verso. I-a oferit deci instrumentele de scris.

— N-am nici o idee, scrie tu, a spus Pérez.

Așa că Brancaleone a înmuiat pana în cerneală și, fără să stea pe gânduri, fără să-și facă probleme de vocabular sau ortografie, de parcă scrisul i-ar fi fost o a doua natură, a așternut următorul text:

Prin prezenta, eu, Néstor Pérez de León, inspector general de poliție al acestui oraş, îl desemnez pe librarul Ángel Brancaleone Neu pentru a-i proteja şi a-i ajuta pe domnii din comisia primăriei, scopul fiind să-i însoțească la toate mânăstirile la care aceştia vor căuta cărțile vechilor biblioteci şi să-i apere de conflictele sau pericolele care-ar putea apărea.

În schimbul acestor servicii, Ángel Brancaleone primeşte anularea totală a pedepsei cu închisoarea şi cu exilul la care a fost condamnat în calitate de complice la adulter şi nu va trebui să revină în detenție (decât dacă nu-şi îndeplineşte misiunea). Iar pentru ca acest document să dobândească validitate completă, îl semnez la Barcelona, azi, 28 august 1835.

Semnat: Néstor Pérez de León, directorul poliției.

Minunându-se de iuțeala cu care se mișca pana în mâinile junelui, Pérez a citit și a semnat, venind pentru aceasta la masa de brad. După care a plecat fără să mai spună nimic, mândru ca un as din pachetul de cărți de joc.

După două ore, temnicerul deschidea ușa celulei:

— Brancaleone, strânge-ți lucrurile. Ești liber.

Grupul „Înțelepților“ era format din șase zăpăciți cu vârste cuprinse între șaptesprezece și douăzeci și opt de ani. Mai exact: Robles, pictor pasionat de anatomie; Insúa, tipograf-șef și falsificator de incunabule; Rojo, editor de romane și aproape spiritist; Piferrer, actoraș, dramaturg și, fără să știe încă, medium; Brau, înfumurat, mare admirator al lui Larra și profesor de mecanică teoretică; Brancaleone, librar, poet, adulter fără vină și căutător de cărți.

Pe 7 septembrie era lună plină, era luni și era o zăpușală de groază. Și-au dat întâlnire la ora opt la Taverna Norocului; cei mai punctuali au fost, ca de obicei, Insúa și Brancaleone. Primul exulta de bucurie și era mândru de bafta sa, pe care o credea nesfârșită, căci tocmai fusese angajat de unul dintre întreprinzătorii la care visează orice ucenic tipograf: peste mai puțin de o săptămână avea să lucreze cu Tomás Gorch. Au cerut rachiu și au închinat pentru libertate, un toast obișnuit pentru ei, dar care acum avea o semnificație specială, mult mai veselă. Era prima dată când se întâlneau cu toții după detenția lui Brancaleone.

Următorul venit a fost Robles, instigatorul acestei aventuri. Era înveșmântat într-un pardesiu lung, care te făcea să transpiri doar privindu-l, dar care stârnea admirație pentru croiala sa neobișnuită și nouă. Îi fusese adus de niște prieteni din Prusia, unde nici un bărbat care se respecta nu ieșea pe stradă altfel îmbrăcat.

— Pare să țină mai cald decât capa noastră, măcar nu simți vântul pe la picioare, și-a dat cu părerea cârciumarul, care trăsese cu urechea.

Rojo și Piferrer au venit împreună. Primul, vorbind tare și pe un ton peremptoriu, ca din amvon. Celălalt, dându-i dreptate,

convins de adevărul cuvintelor sale. De data asta nu mai vorbeau de politică, ci de teatru. Rojo îl cita pe Victor Hugo, susținând că autorul era precum un demiurg care trebuie să fie atent la toate detaliile, chiar și la cele nesemnificative, drept care e musai să nu le neglijezi niciodată.

— Niciodată! a repetat, ridicând un deget în sus.

Rojo și Piferrer erau un cuplu de maestru și învățăcel și, în plus, extremele de vârstă ale grupului. Rojo devenise o autoritate în materie de scriitori la modă și Piferrer visa să ajungă și el la fel înainte de a împlini douăzeci de ani. Și pentru că Piferrer provenea dintr-o familie umilă care o ducea tare rău, Rojo îl angajase corector la editura sa, lucru care le consolidase și mai mult relația și rolurile. Ajunși la cârciumă, s-au relaxat și au lăsat chestiunile demiurgice pentru altă ocazie. Au închinat pentru camaradul recuperat, apoi pentru aventura care-i aștepta.

Ultimul venit, ca de obicei, a fost foarte ocupatul Brau, care s-a înfățișat gătit ca pentru o premieră la operă, cam nelalocul său și afișând privirea disprețuitoare pe care o dobândise după ce fusese primit în Academia de Bones Lletres, dar care i se ierta lesne, căci trecea după al doilea pahar. Așa că i-au dat iute o porție dublă de rachiu, au plătit și au plecat la morții care-i așteptau la cimitir.

— Vă duceți să vedeți morți? Păi ce, n-aveți oglindă acasă? i-a ironizat Brau.

Aleseseră cimitirul mânăstirii San José din rațiuni estetice. În noaptea de San Jaime arsese prima și fusese apărată de călugări până-n ultima clipă, unul dintre ei pierind în flăcări. Atitudinea sa eroică, potrivită parcă unei drame din Secolul de Aur, le slujise ca motiv de inspirație pentru niște poeme pe care voiau să și le citească unii altora sub clar de lună, printre lespezile cimitirului mânăstiresc. Asta era ideea acelor juni despre o întâlnire între prieteni.

Mânăstirea San José se afla puțin mai sus de jumătatea Ramblei, pe partea stângă cum urci, și chiar vizavi de Llano de la Boquería. Brau și Brancaleone fuseseră acolo cu două zile în urmă. Primul, ca membru al comisiei de salvare a cărților; cel de-al doilea, ca spion al nefastului Pérez de León. Cunoșteau locurile și

știau că nu era cazul să sară gardul: biserica era deschisă, de acolo ieșeai în claustru, apoi în grădină, nici măcar nu îți murdăreai încălțările.

Grădina fusese a carmeliților și era foarte mare. Cuprindea, în afară de pământul pentru ogoare, o moară pentru scos apa din puț, o esplanadă pe care călugării jucau petancă în timpul liber, iar la margine, chiar lângă zidul lipit de strada Petxina, o capelă mică, înconjurată de morminte: cimitirul mânăstiresc. În timp ce se apropiau de acesta, își povesteau ce auziseră despre călugării carmeliți, întâmplări destul de lugubre, deloc potrivite pentru ocazie, precum cea a călugărului lapidat de viu pentru că-i apărase pe vânzătorii ambulanți și fusese descoperit de un general francez într-o razie.

Acolo, la zid, printre lespezi, fiecare și-a găsit locul, iar după ce-au scos rachiul, a început și recitalul poetic.

Primul a citit Rojas. Scrisese, le-a spus el, două mii cinci sute de versuri hexasilabice pentru care încă nu găsise titlul potrivit. S-au temut o clipă că le va citi pe toate, exagerat cum îl știau, și că vor muri pe loc de exces de lirică. Dar s-au liniștit, căci făcuse un rezumat de trei pagini, pe care le-a declamat mișcat până la lacrimi și care se terminau astfel:

Țărâna se întoarce în țărână?
Sufletul se întoarce în cer?
Totul e doar materie pieritoare,
Putreziciune și noroi?
Nu știu; dar e ceva
Ce nu pot explica,
Ceva ce ne provoacă silă și teamă
Și îi face atât de triști
Și atât de singuri… pe cei morți.

A fost foarte aplaudat. S-a auzit un glas: „Să știți că nu-mi mai văd nici mâinile". Așa că au aprins o lumânare, iar cei șase au devenit șase prezențe spectrale.

A urmat Brancaleone. Cum fusese foarte ocupat să-și reia noua sa viață, n-avusese timp decât pentru o satiră:

Aici zac doi soți,
Două cumnate, soacra și ginerele.
Doar dracul mai lipsește
Ca să avem de-a face cu Iadul.

Când i-a venit rândul, Brau, care rămăsese în picioare lângă zid ca să nu se murdărească, a refuzat: „Avem tot timpul să vă plictisesc altă dată". Au insistat degeaba. Erau convinși că adusese ceva, dar că marele său orgoliu îl împiedica să împărtășească ceea ce scrisese cu prietenii săi. Sau nu era orgoliu, ci teroarea poetului mascată în vanitate, cine știe. Cert e că nu le-a citit nimic, dar a decretat pe un ton misterios:

— Biata omenire, sortită ori să rămână pe loc, ori să meargă în altă parte.

— Mare adevăr ai spus, a sărit Piferrer, cu gura căscată de admirație, și ce frumos!

— Frumusețea nu constă în a spune lucruri noi și nemaiauzite, ci în a formula adevărurile cele mai știute, a mai adăugat Brau.

Cineva l-a întrebat de ce mai venise dacă n-avea de gând să citească nimic, la care răspunsul lui a sunat astfel:

— Viața mea se rezumă la a voi să spun ceea ce alții nu vor să audă.

— Și asta nu te îngrijorează? a vrut să știe Piferrer, adânc impresionat de retorica idolului său.

— Lipsa de îngrijorare e prima îngrijorare a secolului nostru, a spus imediat Brau, de parcă-și pregătise toate răspunsurile.

A urmat Insúa. A scos niște hârtii, s-a ridicat, s-a așezat cu fața spre lună și s-a văzut limpede că-i tremurau atât mâinile, cât și foile.

— N-aș vrea să vă plictisesc, prieteni, nu sunt decât un scrib, s-a scuzat el.

— În țara asta nu există scribi care să știe să scrie! a strigat Brau, dar a fost țistuit să lase obrăzniciile.

Insúa ezita și mai mult. Poemul său se intitula *Visare* și începea astfel:

Am avut un vis, un vis ciudat
Și înfricoșător, dar și plăcut,

Fioros și dulce în același timp,
Mă tot chinui să-l dau uitării,
Dar încă mă face să tremur.

Visul lui era așa: se plimba printr-o grădină idilică, numai verdeață, flori și izvoare cristaline. Deodată, în paradisul ăsta, se întâlnea cu o frumusețe de fată blondă cu ochi albaștri care spăla un cearșaf la râu. O întreba ce spală acolo, iar angelica făptură îi spunea:

Pânza asta pe care o spăl
E giulgiul morții tale.

Mergea mai departe și iar se întâlnea cu fata, care de data asta tăia scânduri dintr-un stejar. O întreba ce face cu scândurile alea, iar ea îi spunea cu un glas înfricoșător:

Se apropie ceasul,
Ce vezi aici e chiar coșciugul tău.

Cea de a treia întâlnire, pe care Insúa a citit-o într-o tăcere înfiorată, era cea mai sinistră dintre toate: frumoasa săpa pământul cu o cazma. Poetul o întreba pentru cine e groapa aceea, iar poemul se sfârșea lăsându-i pe toți cu respirația tăiată:

„Acum totul e pregătit:
Groapa asta e pentru tine."
Și spunând ea asta,
Mi-am văzut mormântul la picioare.

Înțelepții au aplaudat mai abitir ca niciodată. L-au asigurat pe Insúa că era cel mai bun lucru pe care-l scrisese, i-au lăudat progresele și maturitatea literară. Obișnuit mai curând cu îndoielile proprii decât cu entuziasmul celorlalți, omul nu mai știa ce să zică.

— Te public! a sărit Rojo din colțul lui.

— Nu e corectat, nu merită, s-a apărat Insúa.

— Îndoiala ucide mai mulți scriitori decât foamea, a decretat cu înțelepciune Rojo. Scapă de versurile astea dându-le la tipar și scrie altele!

— Știu eu ce să zic… ezita autorul.

— N-am dreptate, Brau?

— Cuvântul scris trebuie să se audă, prietene, l-a susținut acesta pe Rojo.

Lectura odată terminată, trebuia isprăvit rachiul ca să nu-l mai care înapoi. Cum din acesta aveau din belșug, au tot închinat din ce în ce mai cu foc: pentru călugărul carmelit, pentru luna cea impasibilă, pentru prietenia poeților, pentru reînvierea morților, pentru inspirația arhitectului municipal, pentru sufletul lui Garibay și pentru cele o sută de tunuri. Erau tare veseli când Robles a dat ordinul:

— Și acum, la treabă!

Au rămas mai tăcuți decât mormintele din jur constatând că sub pardesiul la modă studentul la anatomie avea doi saci de pânză. Cu ei în mână, s-a apropiat de mormântul cel mai prăpădit, și-a scos cu gesturi de dandy pardesiul, l-a agățat grijuliu de altă piatră de mormânt ca de un cuier și, în haine de lucru, s-a apucat să dea la o parte pământul.

— Ajută-mă, Piferrer! i-a ordonat celui mai tânăr, care a dat fuga, mai doritor ca niciodată să ajungă poet.

Au săpat de zor și au dat de niște zdrențe putrede.

— N-a avut sicriu, a informat Robles asistența.

— Doar un giulgiu, a completat Piferrer.

Cei patru care nu-și murdăriseră mâinile observau scena fiecare în felul lui. Brancaleone își zicea că amicii săi rămăseseră la fel de nesăbuiți, dar n-avea de gând să-i imite așa cum ar fi făcut-o negreșit înainte vreme; parcă nu mai era ca în urmă cu șase ani. Rojo, așezat cu spatele sprijinit de zid, simțea cum i se învârte capul, dar nu scăpa nici un amănunt. Căuta ceva indicii de spectral, era convins că ocupantul mormântului profanat avea ceva de spus în privința asta. Poate că era posibil, își zicea, ca protagoniștii scenei să devină ținta unei răzbunări sângeroase și îngrozitoare, din care-și dorea să scape cu viață doar ca să poată scrie ce se petrecuse. Insúa nu credea în fantome, dar în noaptea

aceea zăpușitoare locul i se părea deosebit de plăcut și nu se gândea la nimic, nici supranatural, nici altfel: abia-și revenea din elogiile primite, ceea ce pentru un scriitor e mult mai important decât orice primejdie. În fine, Brau, care-și păstrase distincția, trădată doar de o meșă rebelă de pe frunte, zâmbea enigmatic (și cam beat).

— Când o afla că i-am cărat biblioteca… a spus Brancaleone uitându-se la Brau și referindu-se la călugărul profanat.

— Precis că știe deja, a răspuns din spate Rojo, pe lumea de dincolo veștile ajung mai repede. Nu vezi că aici n-avem habar de nimic?

Între timp, Robles ieșea din groapă cu câte un femur în ambele mâini:

— Iată-l! Amicul nostru Cel-Fără-De-Odihnă! Salutați-l cum se cuvine.

Piferrer a adus sacul în care studentul la anatomie a vârât pe rând tot scheletul. Insúa și Brancaleone s-au apropiat curioși, urmați de Brau, care a decretat:

— Aici zace jumătatea de Spania ucisă de cealaltă jumătate.

În nici trei minute, călugărul exhumat se găsea în noul său giulgiu, care cel puțin avea pânza întreagă. Robles a legat sacul la gură, l-a pus jos și s-a dus la alt mormânt, chemându-l pe Piferrer, care a dat fuga. Au săpat și acolo, de data aceasta aveau experiență. Călugărul acesta avea parte de un sicriu simplu de brad, care rămăsese întreg.

— Ăsta e mai proaspăt, a fost de părere Robles, pipăind lemnul.

— Învierea morților, fraților, a conchis Rojo.

— Categoric, sunt pentru genul de moarte din care poți învia, a decretat Brau, foarte convins. Dacă nu poți învia, nu merită să mori.

— Bine zis! Robles a tras, lemnul rezista, Piferrer era prea pirpiriu ca să-i fie de folos, așa că a strigat: Înțelepților, o mână de ajutor!

Au venit toți, în afară de Brau, care n-avea chef să se murdărească.

— Nu înțeleg de ce-ți trebuie doi morți, doar ai deja unul, s-a mirat Insúa.

— Am, dar unul e pentru o afacere cu niște florentini, trăgea Robles de scândurile care nu se clinteau.

— Tot studenți la anatomie?

— Cămătari. Vor să scape de nevasta unuia, care e cumnata altuia, dar fără să ucidă pe nimeni.

— Și femeia unde e?

— A fugit cu un soldat turc.

— Și de ce nu o lasă să moară de moarte bună?

— Pentru că au nevoie de un cadavru ca să primească moștenirea.

— Și ai de gând să-l dai pe omul Domnului drept cumnata florentinului?

Cam așa vorbeau Robles și Insúa în timp ce se luptau cu sicriul de brad. Deodată s-a auzit un zgomot mare care i-a făcut să tresară speriați și au prins să bată clopotele mânăstirii. Un sunet lugubru, grav, haotic.

— Ce, bat clopotele de la sine?

— Pesemne, că n-a rămas nimeni să le tragă.

Toți ochii erau ațintiți spre clopotnița foarte înaltă.

— Eu zic că le mișcă vântul, a fost de părere Piferrer, încercând să-și facă singur curaj.

— Ce vânt, băiete, de ani de zile n-am văzut o noapte mai liniștită, a răspuns Insúa.

— Acolo sus o fi bătând vântul, a arătat băiatul spre clopotniță.

— S-ar zice că se înalță întruna, nu ți se pare?

— Ba da, semn rău, a șoptit Piferrer.

— Știți ceva, hai mai bine să terminăm treaba, a hotărât Robles.

— Clopotnițele cresc pentru ca sufletele să poată coborî din cer, a explicat Rojo.

— Și de ce-ar face asta? a vrut să știe Insúa.

— Ca să ne ia locul pe pământ.

Între timp, clopotele băteau, clopotnița se tot înălța și sicriul a cedat în sfârșit. Înăuntru era leșul unui călugăr carmelit pe jumătate putrezit. Cu toții au strâmbat din nas. În afară de Piferrer. Care și-a dat ochii peste cap și a început să fie scuturat de convulsii.

— Bandiților, jefuitori de morminte, liberalilor, derbedeilor, elisabetanilor, îndrăciților, lăsați-mă imediat acolo unde eram! a rostit acesta cu un glas care nu era al lui.

Ceilalți au rămas muți și livizi, incapabili să se miște. Chiar și Brau rămăsese fără sentințele sale obișnuite. Piferrer a grăit iar:

— Ce mai stați? Acoperiți-mă odată! Puneți-mă în pământul din care n-ar fi trebuit să mă scoateți!

Clopotnița era acum enormă, cupola i se pierdea în cerul negru fără nori, clopotele răsunau tot mai de departe, sus, foarte sus.

— Văd că trebuie să fac eu totul, a pufnit Piferrer, l-a împins cât colo pe Robles, și-a pus sicriul în spate, l-a aruncat înapoi în groapa pe care a acoperit-o cu pământ fără ajutorul nimănui, după care s-a întors către prietenii săi și le-a spus cu o privire încărcată de ură:

— Veți muri uciși de libertatea pe care o predicați atâta, blestemaților!

Apoi s-a prăbușit ca un sac pe pământul răscolit. Clopotele au tăcut, turnul a revenit la înălțimea cunoscută, încremeniți, cei care asistaseră la întâmplare au tăcut mâlc. Doar Brau s-a uitat la clopote și a grăit:

— Și ele vor muri din cauza libertății.

PAU PIFERRER FÁBREGAS
(1818-1848)

S-a născut într-o familie umilă originară din Vilassar de Mar. Părinții erau agricultori, însă au emigrat la Barcelona ca să lucreze în industria mătăsii. Tatăl a ajuns învățător și a murit tânăr, așa că fiul i-a luat locul pentru a ține casa și a-și plăti studiile. A studiat filozofia și literele și a fost unul dintre cursanții cei mai străluciți ai școlii de la Junta de Comercio.

Nu e greșit a-l defini ca revoluționar. În 1835, în urma incendierii mânăstirilor, scria: „Convulsiile politice îmi ocupă mereu gândurile, nimic altceva nu mă atrage". Un an mai târziu, împlinind optsprezece ani, se înrolează voluntar pentru a lupta împotriva carliștilor. În aceeași perioadă începe să scrie și să-și publice primele texte în revista *El Vapor* – emblemă a liberalilor din Barcelona –, în 1837. De atunci nu se mai oprește din scris și din publicat, devenind un nume în critica de teatru și muzică. În 1839 i se încredințează lucrarea cea mai de seamă din cariera sa: redactarea primului volum al operei de dimensiuni ambițioase *Amintiri și frumuseți din Spania*. În timp ce se ocupă de aceasta e numit bibliotecar la San Juan, unde s-au strâns toate cărțile recuperate din bibliotecile mânăstirilor din Barcelona. Scrie o faimoasă odă către familia regală, pleacă la Mallorca pentru a continua redactarea comandată, iar în 1842 e lovit de tuberculoza de care nu va mai scăpa.

E ales membru al Academiei de Bones Lletres, publică în *Diario de Barcelona*, devine conservator, compune poeme pe teme de credință și primăvară, își neglijează activitatea literară, dobândește o catedră de retorică la Universitatea din Barcelona și

scrie: „Odată pierdută, inocența vieții nu se mai întoarce“. Numai că-ntr-o bună zi pare a-și recupera încrederea în literatură și declară în stânga și-n dreapta că vrea să se dedice poeziei. Moare la puțin timp după asta, în altă zi de San Jaime, cea a anului 1848. Avea treizeci de ani.

Criticii l-au considerat poetul cel mai promițător al romantismului catalan, deși unul dintre cei mai puțin productivi. A exercitat o influență hotărâtoare asupra grupului de intelectuali care au reușit să ridice literele catalane la un înalt nivel cultural, numindu-și isprava *la Renaixenca* (Renașterea), însă nici unul dintre aceștia nu l-a considerat de-al lor pe cel care venea de la țară și care fusese primul culegător de poezie populară, asta pentru că a scris mereu în castiliană. Pentru el nu era loc în vreo antologie, nici nu avea rezervat un Parnas bilingv. Alt catalan, Ramón Carnicer, l-a revendicat oarecum în 1963. Menéndez y Pelayo îl include printre cei mai buni o sută de poeți în limba comună și astfel se epuizează posteritatea unui om care poate chiar a meritat-o.

Din *Viteji, aventurieri și heterodocși ce merită amintiți*
Ediciones Pampalluga, Malgrat del Mar, 1985

Multe sunt de făcut ca să-ți repui pe picioare o viață din care ai pierdut șase ani, iar Ángel Brancaleone nu știa ce să facă mai întâi. Prioritățile erau să-și aline mama după atâta durere și să găsească un mod mai mult sau mai puțin onest de a-și câștiga pâinea, pentru că Verdaguer nu mai voia să-l vadă în librăria sa. Între una și alta, la care se adăuga misiunea pe care i-o dăduse Pérez de León, a găsit timp să se ducă la părintele Irazogui. Cum și acesta era extrem de ocupat, a reușit să-l vadă după a treia încercare.

— Văd că intervenția mamei tale n-a rămas fără rezultat, a spus starețul.

Brancaleone a adoptat atitudinea pe care o avea și față de maică-sa și nu s-a străduit să-l convingă de faptul că ieșirea sa din închisoare n-avea nimic de-a face cu acțiunile Ritei Neu, drept care a dat din cap și a ținut-o pe-a lui:

— Părinte, voiam să vă întreb ceva.

— Te-ai spovedit, fiule?

— Nu, părinte. (Altă explicație inutilă: motivele sale pentru a nu se spovedi.)

— Păi, ar trebui s-o faci, fiule. Omul se simte mult mai bine după ce primește sfânta cuminecătură.

— Am să țin minte, părinte. De fapt, eu am venit pentru că voiam…

— De când nu te-ai mai spovedit?

— E mult de-atunci, părinte.

— Ai avut vreun motiv?

— Pentru că nu am păcătuit, a zâmbit el șmecherește.

— Da, sigur! Fac pariu că ai dat fuga să-ți vezi prietenele alea din piața Verónica, sau greșesc?

— Chiar așa, părinte: n-am avut timp pentru distracții.

— Distracții! (Părintele Irazogui s-a închinat.) Castitate, fiule! Castitatea e un dar divin, nu uita; trebuie să știi să te stăpânești.

— Da, părinte.

— Să te stăpânești și să te spovedești.

— Da, părinte.

— Iar acum, dacă-mi dai voie, am întâlnire cu arhitectul municipal ca să vorbim despre arcuri butante. Sper să nu mă bată prea mult la cap.

— Părinte, voiam să vă întreb ceva!

— Păi întreabă, fiule, ce tot vorbești despre alte lucruri, zi odată, despre ce e vorba?

— E legat de domnul acela care v-a dat paginile pe care mi le-ați adus la închisoare.

— Sper că maică-ta nu le-a văzut, a coborât părintele glasul.

— Nu, părinte, stați liniștit, le păstrez la loc sigur. (Starețul a răsuflat ușurat.) Domnul acela… știți unde-aș putea da de el?

— Nu, fiule, nu-l cunosc. Hârtiile alea mi le-a dat un canonic. Te sfătuiesc să ți-l scoți din minte, precis că era un oportunist.

— Dar poate că l-a trimis cineva…

— Se poate, se poate, fiule.

— Sunt cam buimăcit, părinte…

— Dar cine nu e, fiule? Dacă trăim în harababura asta… Gata, am plecat.

Părintele Irazogui a pornit vijelios, nu înainte de a-i mai spune:

— Și te sfătuiesc să-ți ocupi timpul cu chestii mai importante decât să umbli după necunoscuți, fiule.

Brancaleone a ajuns acasă la Pérez de León într-o după-amiază dogorâtoare. Un soare crepuscular năvălea prin geamuri, nici ora, nici temperatura nu erau propice afacerilor.

— Ei, ce ai găsit?

Biroul șefului poliției ocupa aproape întregul etaj al palatului de pe strada Pi. Ferestrele de la care baronul de Maldà se uita în

stradă în timp ce-și sorbea ciocolata luminau acum un spațiu dominat de un uriaș birou în stil englezesc, pe care tronau un set arătos pentru scris și un ceasornic din aur bătut cu pietre scumpe, provenit parcă dintr-o clopotniță, și care, culmea, rămânea în urmă.

În spatele acestei opulențe se așeza zilnic Néstor Pérez de León ca să-și rezolve problemele. Acolo primea secretari, judecători, polițiști, comisionari, prostituate și tot ce mai avea nevoie. Înaintea sa, cărțile erau aliniate în mai multe rafturi făcute special din lemn nobil obținut din cine știe ce colț al lumii, strălucind de mama focului, căci pentru asta fuseseră aduse aici și pentru asta le dorea stăpânul lor.

— N-am reușit mare lucru, domnule, membrii comisiei lucrează cu multă grabă. Sunt mii de volume, e greu să mă uit cu atenție.

— Bine, bine, dar n-ai găsit nimic interesant?

— Sincer, domnule, am nevoie de mai mult timp. Deocamdată n-am văzut decât cotoarele. Și mi-am rupt spinarea cărându-le.

— Ai ținut cărțile astea în mână și nu poți să-mi spui nimic mai precis?

— Îmi pare rău, domnule. Membrii comisiei sunt tare bănuitori în ceea ce privește biblioteca care se adună în fosta mânăstire a capucinilor. Parcă ar considera-o a lor. Nu lasă pe nimeni să se apropie de ea.

— Și cine le pune în ordine?

— Pi Arimon, domnule.

— Vulpea asta bătrână, mârâi Pérez. Și câte cărți s-au recuperat?

— Păi, mi-am notat aici, scoase Brancaleone o hârtie mototolită: „De la mânăstirea San Agustín 15 392 de volume, de la San José 10 624, de la Santa Caterina 19 673, de la San Francisco 13 940, de la capucini 5 395…“

— Bine, lasă, spune-mi totalul.

— În total sunt 133 835, domnule.

Pérez căscă ochii, impresionat:

— O sută treizeci și trei de mii de cărți! Credeam că-s mai puține, după incendiile și jafurile care au avut loc.

— Au fost și jafuri, desigur. De la dominicani pare-se că au dispărut aproape patru sute de exemplare. Dar, una peste alta, biblioteca rămasă e notabilă. Cât despre incendii, presupun că știți că bibliofilii s-au temut dintotdeauna mai curând de apă decât de foc. În ciuda părerii comune, cărțile ard greu. Dacă nu e vorba de flăcări devastatoare, se pârlesc doar coperțile și marginile, dar textul nu are de suferit.

Pérez de León îl asculta cu plăcere pe junele librar, deloc grăbit și întrerupându-l mult mai rar decât îi stătea-n obicei.

— Vreo Biblie, ceva?

— Chiar mai multe, domnule, răspunse Brancaleone, iar chipul interlocutorului său prinse a străluci. Câteva *Poliglote* de Alcalá și una a lui Plantino, una pariziană din secolul al XIII-lea…

— Nu, nu, nu astea. Știi tu la ce mă refer.

— Bibliile lui Gutenberg sunt greu de găsit, domnule. Au rămas foarte puține.

— Tocmai de-aia vreau una! Și doar tu o poți găsi. Nu pot să cred că din atâtea biblioteci mânăstirești n-o să apară o minunăție din asta. Caut-o, trebuie să fie.

— Prea bine, domnule.

— Altceva?

Brancaleone spunea mai puțin decât știa. Nici nu-i trecea prin minte să-i împărtășească emoția trăită în zilele din urmă când răsfoise cărți de o frumusețe unică în lume, precum ediția din 1470 de la Veneția a *Operelor* lui Vergiliu, o minune cu litere gotice, chenare și ilustrații cât pagina. Sau când ținuse în mâini o mărturie a adevăratei dragoste de cărți: indicele bibliotecii mânăstirești scris și ilustrat de mână, realizat de carmelitele de la San José, care cuprindea titlul fiecărui exemplar, autorul, numărul de pagini, caracteristicile, data și locul cumpărării și prețul plătit atunci. Sau admirația pe care i-o treziseră vinietele cu mult roșu ale *Ordenacions de Pere el Cerimoniós*, un manuscris din secolul al XIV-lea pe foi de pergament. Delectări pentru degustători exigenți, nu pentru cineva pentru care cărțile erau doar obiecte cu care să se împăuneze. În altă ordine de idei, nu i-a spus nici că un bibliofil autentic n-ar fi expus în ruptul capului biblioteca sa luminii soarelui, care ar fi riscat să decoloreze volumele în

doar câțiva ani. Și nici că obsesia pentru Biblia lui Gutenberg era o nerozie tipică pentru cineva obișnuit să obțină totul și că virtutea principală a unui colecționar adevărat e răbdarea. Răbdarea de a aștepta, căci cărțile sunt capricioase, apar târziu sau când nu te aștepți, când e deja prea târziu pentru cel ce le-a dorit.

Un pumn în masă care a făcut să tresalte obiectele și ceasul care rămânea în urmă l-a trezit din aceste gânduri.

— Ce dracu', Francaleone, nu te-am scos din închisoare ca să-mi spui că n-ai avut ocazia s-o găsești! Găsește-o, să nu-mi mai vii aici cu mâna goală. Mâine la aceeași oră. Și să-mi aduci ceva de pus aici, a indicat el raftul unde se găseau cărțile pe care dăduse cei mai mulți bani, și prin urmare le considera cele mai valoroase.

— Bine, domnule.

— Dacă mâine nu-mi aduci ceva care să-mi placă, te trimit înapoi la pârnaie. Doar am făcut un târg, ai uitat?

— Nu, domnule.

— Păi, atunci fă-ți treaba. Afară!

Delicatețea nu fusese niciodată specialitatea lui Pérez, mai ales că era trecut de șapte și jumătate și mai era lume care-l aștepta la ușă.

La plecare, Brancaleone se opri o clipă pe palier. Păstra ceva amintiri din locul acesta când venea cu maică-sa, deși pe fostul stăpân al casei abia dacă-l ținea minte, căci murise înainte să împlinească nouă ani. Dar își amintea, de pildă, că de fiecare dată când trecea pe lângă Sfântul Cristobal sculptat în piatră din capul scărilor, baronul îi atingea capul și se închina. Păstra intactă amintirea aromei de ciocolată care inunda casa – exceptând zilele când se goleau latrinele, atunci duhnea fioros. Și își amintea și moneda pe care i-o strecura în palmă de ziua lui de naștere. Toate acestea și le amintea Brancaleone, gândindu-se la longevitatea pietrelor.

Pe o bancă de lemn stăteau două femei pe care le cunoștea, dar s-a prefăcut că nu le văzuse în viața lui. Li se spunea Venus și Afrodita și erau două dintre cele mai vechi prostituate ale casei din piața Verónica. Era limpede că nu veniseră să-și exercite meseria, căci erau îmbrăcate urât, cu totul altfel decât ținea el minte.

Nici ele nu l-au salutat – în afara casei și a patului nu le cunoștea nimeni, erau obișnuite cu asta.

Coborând scările, Brancaleone a trebuit să facă loc unui mic și încântător grup. O slujnică a casei urca împreună cu patru copii mici, trei băieți și o fetiță, cel mai mare nu depășea opt sau nouă ani. Slujnica îi mâna ca pe o turmă, având grijă să nu se împiedice. Ajunsă pe palier, fata îi îndemnă să fie politicoși:

— Spuneți frumos: să aveți o zi bună, domnule!

La care cei mici repetară în cor urarea, cu destulă convingere.

În timp ce mulțumea și prindea privirea slujnicei, Brancaleone simți fiorul coincidențelor. Vru să o întrebe ceva, dar nu putu. Emoția îl făcu să-și înghită întrebarea. Salută politicos, îi lăsă să treacă, îi văzu depărtându-se și dispărând pe ușa de la etaj, întrebându-se în tot acest timp dacă întâmplarea avea vreun înțeles sau era doar un joc al hazardului.

Dădaca avea obrazul oribil de desfigurat, de parcă cineva s-ar fi înverșunat special împotriva ei. Sau de parcă ar fi suferit un accident în prima copilărie, unul teribil, care îi marcase soarta și de care nu știa nimeni. Dar el știa.

A ieșit pe stradă fără să fi găsit un răspuns și, fără vreun motiv anume, a atins capul sfântului și s-a închinat.

Plaza Real numărul 1, la mansardă. Ca mulți locuitori ai Barcelonei, dacă trebuie să trec pe Rambla încerc s-o fac devreme, când nu e încă invadată de turiști. În duminica aceea m-am bucurat de dimineața călduță de noiembrie, am ajuns în piață înainte de ora nouă, m-am dus până la fântâna din centru și m-am oprit să privesc. La ceasul acela totul strălucea. Soarele abia răsărit făcea ca fațadele gălbui să lucească de parcă erau proaspăt vopsite. Pretutindeni, chelnerii aranjau scaunele pe terasele care aveau să fie ticsite toată ziua. Piața asta are viață de noapte, drept care trezirea îi este lentă și leneșă. Eram încântată să asist la ea.

De fapt, eram și nu eram acolo. Eram și foarte departe, pe vremea când nimănui nu-i trecea prin gând că aici ar fi fost aceste frumoase portaluri și clădirile încununate de frize. Chiar aici, cam pe unde e acum fântâna, se afla mânăstirea Santa Madrona, cea dintâi. După calculele mele, fântâna se află pe locul refectoriului și al chiliilor maicilor. În spatele meu o fi fost cămara. Prima mânăstire, cea pe care primăria a dărâmat-o ca să croiască strada Ferran, era uriașă, un mic univers în care toate își aveau locul și în care viața se scurgea în alt ritm.

De fapt, piața ocupă locul grădinii celei de-a doua construcții, pe care călugării au finanțat-o la puțin timp după demolare cu banii obținuți din vânzarea terenului și sacrificând și altele, inclusiv claustrul. Nu mi-a fost greu să mi-o imaginez, o făceam de mult: la dreapta mea, o chinovie mult mai mică, cu o biserică în centru, cam pe acolo unde acum se află un pasaj către strada Ferran. Vizavi, casele particularilor, prețul plătit pentru a rămâne

pe loc, în ciuda vremurilor potrivnice. Iar în mijloc, grădina capucinilor, îngrijită cu drag, strălucind sub soarele dimineții unei duminici de după două secole.

Ca să treacă timpul și să revin în lumea și epoca de acum, m-am hotărât să iau micul dejun. Dar mai întâi am localizat adresa pe care o căutam. Apartamentul domnului Gusi ocupa întregul colț al pasajului Madoz, cu vedere spre Rambla și spre piață. Pesemne că Gusi avea o situație economică bună, mi-am zis eu. Am cumpărat un ziar, m-am așezat la o terasă și am savurat pe îndelete micul dejun, molipsită de spiritul părinților capucini. Am profitat de răgaz ca să-mi revăd notițele și să mă gândesc la strategia pe care aveam s-o urmez în timpul conversației. Recunosc că eram cam agitată.

Ce nu-i spusesem Virginiei la telefon era că ultima notă din caietele tatălui ei făcea referire la Gusi. O scrisese pe 8 august, doar cu câteva ore înainte de a muri. Exactă și concisă, în stilul lui: „Am sunat la Gusi ca să-i spun ce am de gând cu cărțile văduvei supărate. Ne vedem mâine, nu vreau să-i spun la telefon. A rămas să ne întâlnim la prima oră".

Cine era văduva supărată? Ce nu putea spune la telefon? Ce afaceri făceau Gusi și Rogés? Din lectura caietelor constatasem că întâlnirile celor doi erau mai frecvente decât credeam. Începuseră cu cumpărarea acelor documente și continuaseră în timp. „Prânz cu Gusi, la sosirea sa", 16 octombrie. „Gusi m-a vizitat la librărie. Conversație agreabilă", 9 decembrie. „M-a sunat Gusi. A rămas să ne vedem mâine", 8 februarie. „Gusi mă roagă să-i fac rost de un cadou pentru un prieten care împlinește șaptezeci de ani. Să coste (cel mult) 1 500 de euro. De trimis acasă", 25 aprilie. „Luat prânzul cu Gusi la cafeneaua celor 7 porți. Am vorbit despre totul și nimic. Minunat", 14 mai. Și tot așa, întrevederi avute în ultimul an de viață al lui Rogés, notate în termeni asemănători. Domnul Gusi și dragul meu librar păreau să se înțeleagă bine. Și atunci de ce nu-l cunoștea Virginia?

La zece fără cinci am închis ziarul, am plătit nota și m-am îndreptat spre clădirea cu numărul 1 din piață, un mare conac seniorial în care pătrundeai printr-un vestibul împodobit cu candelabre și cornuri ale abundenței. Am intrat într-un ascensor

vechi cu ușă de grilaj și băncuță, din acelea concepute parcă pentru a te bucura de suiș ca într-un parc de distracții. O smucitură m-a anunțat că ajunsesem, am deschis și închis grilajul și am constatat că domnul Gusi era singur pe palier. Am sunat și am așteptat cu inima bătând și întrebându-mă oare de ce. Din fericire, ușa s-a deschis înainte ca dialogul dintre minte și inimă să înceapă. După oarece scrâșnet de zăvoare și ivăre s-a arătat o tânără cu pletele strânse într-o coadă, în iegări negri și tricou roz, mulat. După trei cuvinte, din felul în care sâsâia, mi-am dat seama că probabil era columbiancă.

— E acasă domnul Gusi?

— Domnul Gusi? Nu, nu, aici nu e nici un domn Gusi, a răspuns ea pe un ton dulce și cântător.

— Nu? Mi-oi fi notat greșit adresa, am căutat eu hârtiuța pe care o scrisesem.

— Vreți să spuneți doamna Gusi. Dânsa e acasă.

Doamna Gusi? Ia te uită, nu-mi trecuse prin minte că Gusi putea să fie o femeie. Asta pentru că mi-a intrat în cap o chestie pe care am tot auzit-o: că nu există femei bibliofile.

— Atunci, pot să o văd pe doamna Gusi?

— Poftiți, s-a tras ea la o parte, lăsându-mă să pătrund într-un hol de o sobrietate orientală: pereți albi, tocărie albă, vaze albe, flori albe, o poliță albă, doar parchetul era întunecat, aproape negru. Pe cine să anunț?

— Spuneți-i că vin din partea Virginiei, fiica librarului Antoni Rogés.

Chipul columbiencei s-a întunecat:

— Vai, mare supărare că s-a prăpădit domnul Antoni, ce om drăguț! Și ce bun! Așteptați aici, acușica o anunț, mi-a indicat ea un fotoliu tapițat cu catifea albă.

Și a ieșit, închizând după ea ușa – albă – și lăsându-mă cam mirată de familiaritatea cu care se referise la Rogés, de parcă ar fi fost un intim al casei. După câteva clipe am auzit un glas – „o primesc eu“ –, ușa s-a redeschis și a apărut o doamnă în etate – dar își purta bine vârsta – în pantaloni albi și un tricou roșu, peste care purta un colier simplu și multicolor de gablonț. Nici cercei,

nici inele, nici machiaj; părul cărunt prins cu o diademă. Și papuci cu broderii orientale.

— Poftiți, poftiți, prietenii lui Antoni Rogés sunt bine-veniți în casa asta. O să trecem în salon, pe aici.

Am străbătut un culoar lung și îngust ce repeta stilul decorativ tonic al holului și am pătruns într-o încăpere vastă, împărțită în două. În prima parte, două ferestre mari cu arcadă ofereau o priveliște impresionantă asupra pieții Real și lăsau să intre din plin soarele dimineții care scălda tapițeria albă a două canapele și patru fotolii așezate în jurul unor măsuțe, pentru ca locul să nu semene cu un magazin de mobilă. Firește, totul era alb. Celălalt spațiu, fără ferestre, era ocupat de biblioteca din lemn negru și cu uși de sticlă. Contrastul era superb.

— Vă rog, luați loc, vă ofer o cafea, mi-a indicat amfitrioana două fotolii separate de o măsuță joasă.

— Mulțumesc, tocmai am băut una. Aveți o locuință minunată!

— Atunci o să bem apă, i-a spus ea femeii în tricou roz care aștepta ordinele lângă ușă, după care m-a privit și a spus: Aveți dreptate, e un loc minunat. Nu l-am ales eu, dar mă simt ca acasă de fiecare dată când vin aici.

— Nu locuiți în Barcelona, doamnă Gusi?

— Olivia, a zâmbit ea grațios. Locuiesc la Palma de Mallorca, sunt tare friguroasă.

— Aveți o bibliotecă frumoasă, am schițat eu un gest.

— A, o amintire de familie, ca și apartamentul, a spus ca și cum n-ar fi fost ceva important.

— Nu sunteți bibliofilă?

— Bibliofilă? a râs, arătându-și dantura perfectă de porțelan, apoi s-a strâmbat elegant. Nu, nu, filiile mele sunt mai simple. A fi bibliofil cere multă muncă.

Columbianca a adus o tavă pe care se aflau două pahare cu apă.

— Spuneți-mi ce relație ați avut cu dragul meu Antoni Rogés.

— Sunt prietenă cu Virginia, fiica lui. O ajut la librărie.

— Splendid! Două femei tinere care se ocupă de o afacere veche, iată cum se învârte lumea!

— Acum câteva zile, Virginia m-a rugat să revăd niște documente pe care tatăl ei le considera forate importante. Cred că de la dumneavostră le-a cumpărat.

— N-or fi hârtiile alea vechi de la *monsieur* Guillot?

— Exact. Mi s-au părut foarte interesante. Iar *monsieur* Guillot, ce personaj!

— Se pare că a fost un tip pitoresc, într-adevăr, genul de om care pare scos dintr-un roman. Ați aflat mai multe despre el?

— Am aflat câte ceva, dar mă tem că nu e totul adevărat. Am citit și caietele lui Rogés, dar nici de acolo n-am aflat mare lucru.

— Trecutul nu e ușor de aflat. Ni se dezvăluie parțial, face pe interesantul – a decretat ea pe un ton sentențios – și ne obligă să punem lucrurile cap la cap și să încercăm să pricepem ce putem.

— Deocamdată, un amănunt care mă intrigă e cum au ajuns aceste hârtii la dumneavoastră.

— Păi, v-am spus. Biblioteca e o moștenire de familie. Hârtiile erau în bibliotecă.

— În corespondența lui Guillot apare un domn Valentín Gusi. Era cumva bunicul dumneavoastră?

— Toți bărbații din familia mea s-au numit Valentín Gusi, din vremuri imemoriale, așa că numele nu e un dat exact. Dar vă pot spune că acel Valentín Gusi pomenit de Guillot în corespondența sa, care a fost căsătorit cu o anume Salvia, care era un soi de protejată a sa, a făcut parte din altă ramură a familiei, cea care a rămas la Dosrius. Salvia a fost prima lui soție, cu care n-a avut copii. Câțiva ani după moartea ei, Gusi s-a însurat din nou cu o săteancă și a avut nu mai puțin de opt copii.

— Mai păstrați legătura cu această parte a familiei?

— Până de curând mai corespondam cu o verișoară, dar a murit primăvara trecută. Acum nu mai am contact cu nimeni. Deși toți Gusii din lumea asta se trag din progeniturile de care tocmai v-am spus, a zâmbit amuzată. Pe urmă e cealaltă ramură, care începe tot cu o nuntă. Străbunicul meu, care cred că a fost un mare afemeiat sau un țicnit sadea, s-a recăsătorit doar cu două zile înainte să moară. Prin testament a recunoscut un fiu, deși familia susținea că e ilegitim, o fi știut ea ceva. Cu toate că pe

atunci așa ceva era imposibil de dovedit. Poate că se bazau pe faptul că băiatul nu se numea Valentín, ca toți bărbații Gusi, o chestie absolut neștiințifică, firește. Oricum ar sta lucrurile, toți strămoșii mei și eu însămi ne tragem din această ramură presupus falsă. Pe Rogés toată povestea asta îl amuza teribil, zicea că îi sugera serialele alea de la TV cu rude bune și rele. Așa că nu știu în care tabără mă așeza pe mine.

— Păi atunci nu pricep care e legătura dumneavoastră cu Guillot.

— Draga mea, nici eu. Speram să mă lămurească Antoni Rogés. El avea de gând să facă cercetări despre căsătoria asta a străbunicului meu și despre nevasta aceea, era convins că acolo se ascunde misterul, dar n-a mai avut timp. Ani în șir am crezut că hârtiile alea ale lui Guillot erau material de lucru pentru tatăl meu, care era pasionat de studiile de istorie. Până târziu n-am știut că documentele ajunseseră la mine pe filieră familială, dar, sinceră să fiu, eu nu am pasiunea asta de a pricepe totul. Mă interesează mai mult prezentul. Ai destulă bătaie de cap să înțelegi ziua de azi ca să îți mai ardă să cauți misterele secolelor trecute. Probabil că sună dezamăgitor…

— Știți de ce era Rogés interesat de povestea asta?

— Dar cine știe! Rogés nu avea nevoie de motive. Era interesat de orice presupunea un pariu intelectual și posibilitatea de a scotoci prin biblioteci străine. Era un curios fără leac, un om avid de cunoaștere.

— Ați vorbit vreodată de o colecție de cărți decoltate? am lansat eu întrebarea esențială.

— Faimoasa colecție de cărți galante a lui Guillot? (iată că era la curent cu subiectul, nici nu mă așteptam). Bineînțeles! Antoni și-a dedicat mult timp încercând să dea de urma acestor cărți, s-a dus chiar și la Londra și la Paris să caute prin biblioteci. Cred că a reușit să le localizeze aproape pe toate.

— De ce s-o fi chinuit atâta…

— Ce chin? Pentru el nu era decât pasiune, cea mai mare. Să-l fi văzut cum i se lumina chipul când reușea să descopere câte ceva despre cărțile astea… Când s-a întors de la British Library, de exemplu, convins că exemplarul din Boccaccio păstrat acolo

era chiar cel din biblioteca lui Guillot, era fericit ca un copil. Și nu erau căutările unui nebun sau ale unui obsedat, ci ale unui erudit, deși ambele stau destul de aproape uneori. Rogés strângea material ca să scrie un articol despre această colecție de cărți erotice pentru revista unui club de bibliofili. A umplut un caiet pe tema asta, a găsit și documente inedite, avea de gând să le includă. Îmi amintesc de unul impresionant, scrisoarea unui părinte dominican care lansa blesteme după furtul cărților dintr-o mânăstire. Ați citit-o?

— Blestemele, da, despre caiet nu știu nimic.

— Curios, ar fi trebuit să fie cu celelalte. Coperțile sunt de culoare bordo. Nu l-ați văzut?

— Sunt sigură că nu se afla printre celelalte.

— Ce curios…

Am luat notă în tăcere de existența caietului și mi-am propus să-l caut cu prima ocazie.

— Și dumneavoastră îl ajutați în cercetările sale?

— Da, în măsura posibilităților.

— Ați mers cu el la Paris și la Londra?

— Doar la Paris. Când a plecat la Londra, eu aveam de rezolvat niște probleme la Palma și nu l-am putut însoți, dar mi-a părut rău, pentru că toată chestia mă amuza enorm.

— Erați un fel de colaboratoare a lui? am întrebat, cam nedumerită de noutățile pe care le aflam.

— Putem spune și așa… Punea mare preț pe participarea mea.

— Deci relația dumneavoastră cu Rogés a depășit cu mult afacerea documentelor.

— A depășit-o? Știu eu… Documentele au fost începutul, dar și cel mai bun pretext pentru a continua împreună. Cred că-i era mai ușor așa…

Surâsul i-a rămas pe buze, privirile îi rătăceau undeva prin încăpere. Expresia era de tristețe, dar era o tristețe mulțumită, a cuiva care se bucură că nu a renunțat la nimic. A sorbit din paharul cu apă, s-a uitat la mine cu o privire voalată de ani și de experiență:

— Trebuie să știți că Rogés și cu mine eram ceva mai mult decât colaboratori.

— Prieteni.

— Și amanți.

M-au impresionat atât francheţea, cât și vestea. Eram și bucuroasă. Îmi plăcea să mi-i imaginez pe Olivia Gusi și pe Antoni Rogés plimbându-se prin Paris ţinându-se de mână.

— Sunt încântată să aflu, am spus absolut fascinată.

— Zău? (a râs). Și de ce?

— Nu știu, mă bucur pentru amândoi.

— Credeţi că și Virginia s-ar bucura, dacă ar ști?

Uite că la asta nu mă gândisem.

— Habar n-am, dar presupun că, după surpriza iniţială, s-ar bucura și ea. În definitiv, maică-sa a murit de mai bine de zece ani.

— Antoni se temea de judecata fie-sii, credea că n-o să fie de acord. Prefera să fie discret în legătură cu acest lucru.

— Acum pricep eu de ce apăreţi în caietele lui doar cu numele mare. Eram convinsă că Gusi e bărbat.

— Păi nici n-ar fi prea departe de adevăr. Eu sunt cumva o eroare genetică: până la mine, în familie nu s-au născut decât băieţi. Dacă privești lucrurile așa, statistic, eu n-ar trebui să fiu aici. (A mai luat o sorbitură de apă, conversaţia a continuat fluidă și transparentă precum lichidul din pahar.) Eram gata să vorbesc cu ea, cu Virginia, la înmormântarea tatălui ei, dar n-am avut curaj. N-am știut ce să-i zic.

— Aţi fost la înmormântarea lui Rogés?

— Desigur. În ultimul rând.

Buzele îi tremurau de emoţie. M-a tulburat, era doar atât de senină și imperturbabilă. Eram pe punctul de a o întreba de întâlnirea ce nu mai avusese loc din cauza morţii lui, ce avea el să-i spună și nu putea vorbi la telefon, cine era văduva la care făcea referire. Dar am tăcut. Nu era momentul. O lacrimă i-a alunecat pe obraz, a stăvilit-o imediat.

— Poate c-ar fi bine să reveniţi altă dată. Trebuie să mă întâlnesc cu niște prietene să mergem la o expoziţie, nu vreau să le las să mă aștepte. Nu credeam că discuţia noastră va fi atât de agreabilă, a spus ea cu graţie.

Felul în care ne manifestăm emoția spune multe despre noi. Olivia Gusi făcea parte dintre cei care nu-și exteriorizează sentimentele pentru nimic în lume. Cei cărora orice dovadă de sensibilitate li se pare un risc de nepermis. Sau cel puțin asta a fost impresia mea la despărțirea rapidă. Cordială, dar primejdioasă. Amanta lui Antoni Rogés și-a luat rămas-bun în vestibul, cu cel mai frumos surâs al ei. În timp ce columbianca descuia ușa blindată, ochii mi-au căzut pe ceva aflat pe măsuța albă. Un cartonaș tot alb, greu de văzut. Cartea de vizită a lui Braulio Daza: „Cărți și gravuri Daza. Cumpăr biblioteci la domiciliu. Plătesc cash".

— Scuzați-mă, Olivia, îl cunoașteți pe Braulio Daza?

Olivia s-a uitat în ochii asistentei ca să caute răspunsul.

— E domnul care a venit ieri după-masă ca să întrebe dacă îi vindeți biblioteca.

— A, da, a zâmbit ea. N-a vorbit cu mine. Îl voi suna zilele astea ca să-i spun că încă n-am hotărât nimic. Îl cunoașteți?

— Nu e de încredere, m-am repezit eu. Aveți grijă.

Nu se aștepta la reacția mea vehementă. Drept e că nici eu, dar apariția lui Braulio mă făcuse să fiu alta.

— O să țin seama, a spus pe un ton prudent.

Iar după pupăturile pe obraz și urările de bine, ușa s-a trântit în urma mea cu un clang care a răsunat pe scări.

În afară de cărți, cei din comisia de la Acadèmia de Bones Lletres adunau din mânăstiri și puținele opere de artă și obiecte de valoare lăsate în urmă de jefuitori. La San José, în afară de valoroasa, uriașa și bine catalogata bibliotecă, domnii din comisie au găsit și imagini, tablouri și tot instrumentarul necesar pentru a fabrica litere tipografice, alături de o cantitate serioasă de litere încă nefolosite. Pe vremea aceea, doar în două locuri se produceau litere pentru tipografiile din toată țara. Unul la Madrid, altul la mânăstirea San José, pe Rambla. Brancaleone a descoperit mașinile și literele când s-a urcat la primul cat al mânăstirii pentru a arunca o privire: imediat a dat ordin să fie duse în magazia unde se depozitau în devălmășie toate acele comori.

La doar câteva ore după întrevederea în timpul căreia Pérez de León bătuse cu pumnul în masă, făcând să se cutremure tot ce se afla pe ea, comisia primea surprinzătoarea veste că biblioteca de cărți recuperate urma să fie mutată. Și nu în vechea mânăstire a capucinilor, la rândul ei demolabilă pentru a se ridica acolo o mare piață cu porticuri. Noul sediu era vechea și la rândul ei abandonata mânăstire San Juan de Jerusalén, pe Riera de San Juan, nu departe de piața Îngerului. Mutarea a început chiar a doua zi și a ținut trei, operațiunea făcându-se cu ajutorul unor transportatori angajați special, căci în Barcelona acelor schimbări permanente nimic nu putea aștepta prea mult.

Brancaleone a ajutat la încărcarea lăzilor grele cu cărți, aruncate fără nici o noimă în fostul refectoriu al casei maicilor și așteptând ca cei de la Acadèmia de Bones Lletres, foarte mulțumiți de hotărârea luată, să le pună în ordine. Ocazii pentru a șterpeli

cărți au fost cu duiumul în acele zile. Au dispărut multe volume, ba chiar lăzi întregi, căci oricine putea intra fără să fie luat la întrebări. Brancaleone a petrecut multe ore cercetând cărțile la ordinul lui Pérez, dar și în propriul său beneficiu. A reușit să ascundă două lăzi acasă la el, pe strada Santa Anna, pitindu-le într-un dulap sub un teanc de cearșafuri. Pe moment nu era cazul să vândă nimic, cel puțin cât timp șeful poliției era cu ochii pe el, era o investiție pentru viitor. Într-o bună zi, când vremurile se vor fi potolit, avea să-și deschidă propria afacere, chiar dacă pentru asta trebuia să aștepte o jumătate din viață.

În aceeași seară, după mutarea cărților, s-a prezentat acasă la Pérez de León cu o carte furată sub braț.

— Aha, văd că ți-ai băgat mințile în cap. Ce mi-ai adus?

Era *Libre dels fets* a regelui Jaume I, o cronică manuscrisă cu intervenții scrise de mâna monarhului, comandată spre copiere unui scrib de la mânăstirea Pobles și scrisă în catalană. Valoarea incalculabilă era sporită de particularitatea că nara isprăvile celui care stabilise practica folosirii hârtiei în locul pergamentului în anul 1238. Într-un fel, era inventatorul acestui fel de cărți. Firește, toate acestea nu-i spuneau nimic lui Néstor Pérez de León.

— În catalană? Nu există și în altă limbă?

— Ba da, domnule, se cunoaște și o variantă în latină, dar n-am găsit nici un exemplar. După părerea mea, acesta e mai valoros, pentru că e scris în limba poporului.

— Aș fi preferat cealaltă variantă, catalana e o limbă pentru țărani. Ia să văd.

Până și niște bețivani care-și pierduseră simțul gustului ar fi știut să aprecieze frumusețea acelei cărți. Chenarele italienizante, literele gotice caligrafiate și marea scenă a banchetului regal de la pagina 27 erau o adevărată minune. Ochii șefului poliției o studiau fără chef în vreme ce mâinile îi treceau zgomotos peste foile de pergament, de parcă ar fi fost vorba de o ediție populară a vreunui tipograf valencian la modă.

— Bine, o păstrez, a catadicsit el să spună de parcă i-ar fi făcut un mare hatâr. Pune-o tu alături de celelalte. Și chiar nu mai era nimic altceva? Nu cumva le vinzi tu pe furiș, împotriva vrerii mele?

— Nu, domnule, mă străduiesc să vă îndeplinesc gusturile.
— Păi, nu prea te-ai străduit cine știe ce.

Brancaleone a așezat acest exemplar unic în lume alături de celelalte, gândindu-se că a doua zi lumina soarelui avea să îl scalde din plin și fără milă.

— Pi Arimón va trebui să ia lucrurile de la început, a mârâit Pérez rânjind satisfăcut.

— Da, domnule, cred că a început deja.

— Și-l ajută înfumurații ăia de la Academie?

— Da, domnule.

— Păi, să așteptăm să termine. După ce le-au catalogat, să sperăm că găsim ceva pe gustul meu. Deduc că atâta timp cât se află în lăzi e greu de descoperit ceva.

— Așa e, domnule.

— Bine. Ești liber, Francaleone. Și vezi să n-ajungi iar la pârnaie.

— Da, domnule.

A făcut o reverență, care l-a făcut să se simtă ca ultimul nenorocit, și s-a retras, fără să-i mai zică lui Pérez că numele său nu era Francaleone, ci Brancaleone. Pe palier a adăstat o vreme, poate trecea vreun servitor. A apărut o slujnică între două vârste și a întrebat-o fără să stea pe gânduri:

— Lucrează cumva aici o femeie cu chipul desfigurat?

Slujnica l-a măsurat din cap până-n picioare, ajungând la concluzia că nu era cine știe ce de capul lui.

— E cea nouă.

— Și copiii de care are grijă? Cine sunt?

Femeia l-a privit din nou, apoi a căscat:

— Domnu', dacă vrei răspunsuri du-te la preot! i-a trântit, și a luat-o pe scări în sus, bombănind.

Dacă ar fi avut cu ce s-o mituiască… dar nu avea nici măcar un real ca să-și cumpere un codru de pâine sau o curea pentru nădragii care cădeau de pe el de slab ce era. „Am să revin când voi avea cu ce să plătesc informația", și-a zis și a coborât scările în fugă, căci era în întârziere.

Rojas îi convocase la el acasă și de-acum se înnoptase. Scopul reuniunii era un mister cunoscut doar de cei implicați, iar el

ardea de curiozitate să-l dezlege. Își dorea însă și un mic răgaz pentru a-l informa pe Insúa că făcuse rost de literele de la San José. Le avea acasă, în siguranță, iar operațiunea fusese mai simplă decât se așteptase, căci membrii comisiei erau mult prea ocupați cu cărțile, tablourile și sfinții ca să se uite și la urâțeniile acelea.

Când a ajuns la Rojo, pe strada Argenteria, Brau încă nu venise, astfel că a avut timp să-i zică lui Insúa de literele pe care avea de gând să le ducă la tipografia lui Tomás Gorchs, unde spera să obțină pe ele un preț bun. Și, cu aceeași ocazie, să-i propună să-l ia ucenic, căci avea mare nevoie de bani ca să apară în fața maică-sii cu oarece demnitate. Insúa l-a întrebat cum merg afacerile cu Pérez.

— Tâmpitul ăsta nu apreciază nimic, prevăd c-am să fac ulcer de fiecare dată când îi voi aduce o carte bună.

— Mai bine ulcerul decât pârnaia, a glumit Insúa, apoi i-a întins cinci monede: Ia aici ca să mănânci ceva și să nu faci ulcer.

Brau tot nu venea, așa că Brancaleone l-a întrebat pe Robles de afacerile sale cu florentinii.

— A mers bine, cei doi cumnați au reușit să intre în posesia moștenirii.

— Asta înseamnă că în mormântul acelei femei odihnește acum carmelitul?

— Exact, a zâmbit Robles, mulțumit că schimbul îi umpluse buzunarul. Uite că mutarea morților e o industrie prosperă.

— Și câte morminte or mai fi unde nu zace cine trebuie… a spus Rojo pe un ton visător.

— Și câte or fi goale, cu mortul cât se poate de viu, a adăugat Robles.

S-a scos rachiul. Brancaleone s-a abținut, băutura pe burta goală nu i se părea ceva potrivit.

— Iar pentru cei care nu pot aspira la un mormânt străin și nici la altul există casa lui Robles, care mai nou seamănă cu un cimitir, a tras concluzia Insúa.

Care Robles a recunoscut că, într-adevăr, în ultimele zile se aprovizionase cu o cantitate serioasă de oseminte de la mai multe mânăstiri.

— Și ce-ai să faci cu atâtea oase? a vrut să știe Insúa.

— Nu se știe niciodată, deocamdată ne împrietenim.

Sătul să mai aștepte, Rojo s-a ridicat, a lăsat aprinse doar două lămpi cu ulei și a devenit prezentatorul unui spectacol despre care nimeni nu știa nimic.

— V-am convocat aici, dragi și înțelepți prieteni, ca să vă arăt o minunăție fără seamăn – a făcut o pauză dramatică, menită să sporească așteptarea –, dar mai întâi Robles vă va pune la curent cu antecedentele. Te rog, a făcut el un gest cavaleresc.

Robles s-a ridicat la rândul lui, a ridicat paharul și a închinat:

— Pentru imposibil, prieteni!

Cu toții au ridicat paharele, nepricepând nimic, după care Robles a început să povestească:

— Acum două nopți tocmai voiam să intru în mânăstirea Pocăitelor ca să caut oseminte de femeie, de care duceam lipsă, când amicul nostru Rojo mi-a propus să mă însoțească. Bazându-se pe cele petrecute în noaptea aceea cu clopotele – ați fost cu toții de față – a susținut că prietenul nostru Piferrer are darul de a fi medium, deși nici el, nici noi nu știm în ce fel l-am putea exploata. Mi-a propus deci să-l luăm și pe el și să-l punem în legătură cu răposatele, recreând ambianța din nopatea aceea și văzând ce se va petrece. Ceea ce am și făcut. Am sărit gardul, am coborât în cripta în care măicuțele își puseseră surorile răposate, am ales un mormânt la întâmplare, am dat la o parte piatra, am ajuns la osemintele călugăriței când, deodată, Piferrer a prins a tremura din cap până-n picioare, și-a dat ochii peste cap și s-a pornit să recite cu un glas care nu era al său niște endecasilabi ale căror stil și cadență ni-l sugera pe Lope de Vega, dar pe care nu le știam nici eu, nici Rojo.

Și, cu un gest, Robles a arătat spre prietenul întârziat, care tocmai intrase, ca să continue el povestea.

— Mi-a venit ideea să-l întreb pe Piferrer, într-un moment în care părea dispus să mă asculte, ce recita el acolo. „Un sonet inventat de mine“, a spus el. Am insistat, am vrut să-mi spună când îl compusese. „Acum mai puțin de o oră“, a răspuns el cu o siguranță care nu-l caracteriza defel. În fine, am pus întrebarea principală: „Și cum îl cheamă pe cel care a compus sonetul?“. La

care el, fără pic de ezitare sau ironie: „*Don* Félix Lope de Vega y Carpio“. După care s-a apucat să recite o baladă pastorală, s-a oprit la jumătate și a picat leșinat, la fel ca prima dată.

Au tăcut cu toții, impresionați de acele lucruri ieșite din comun. Se uitau la Piferrer, care era cam stânjenit să se vadă centrul atenției, deși mândru că slujise drept recipient lui Lope de Vega. Rojo a continuat:

— Atât Robles, cât și eu eram convinși că fenomenul care se manifestase spontan și în două rânduri putea fi provocat. Dacă apăruse însuși Phoenixul poeziei, de ce n-ar fi apărut și alții să-și recite poemele, dramele sau romanele încă inedite, pe care eu le-aș fi transcris și le-aș fi dat la tipar? N-ar fi fantastic să avem astfel o colecție completă de opere noi de Quevedo, Cervantes, Calderón, Lope și alții? Succes garantat! Ca să nu mai spun c-ar fi și o contribuție de seamă la literatura noastră… Ne-am gândit bine și am ajuns la concluzia că trei circumstanțe l-au pus pe Piferrer în comunicare cu lumea de dincolo: noaptea, rachiul și proximitatea unui mort. Nu credem că locul acțiunii are importanță, având în vedere că cele două cimitire în care s-a produs fenomenul nu seamănă defel. A tras un gât de rachiu, s-a uitat la prietenii săi și a continuat: Noapte e, rachiu avem, nu lipsește decât mortul, dar a avut Robles grijă să-l aducă.

Un „o!“ unanim s-a auzit când Robles a scos la iveală o hârcă, înclinându-se ca înaintea unei actrițe principale, apoi Rojo a încheiat:

— Vom provoca darul amicului Piferrer aici și acum, iar voi veți fi martorii a ceea ce se va întâmpla, asta dacă se va întâmpla ceva.

Entuziasmul era general, paharele se goleau și se reumpleau, toți cereau să se facă liniște, tremurau de nerăbdare.

— Și-acum, dacă n-am uitat nimic, să-i dăm drumul, a spus Rojo.

Piferrer a venit în mijlocul odăii și s-a așezat pe un fotoliu prevăzut cu o pernă mare.

— Te simți bine? a vrut să știe Robles.

— Minunat.

— Nu ți-e sete? Nu vrei să faci pipi?

— Nu.
— Atunci, totul e în ordine. Apucă bine în mâini hârca asta de om, a indicat Robles, dându-și aere de mare maestru de ceremonii secrete.
Piferrer a apucat hârca și a închis ochii. O vreme nu s-a petrecut nimic, omul și hârca nu s-au mișcat, dar în cele din urmă băiatul a deschis gura și a recitat cu un glăscior subțire:

Isus din Nazaret,
Care te-ai născut la Betleem
Și-ai murit la Ierusalim,
Șterge răul și adu binele.
Și deie Atotputernicul
Ca totul să crească
Acolo unde pun eu mâna.

După aceste versuri atât de lipsite de talent, cineva a tras concluzia, întărită și de ceilalți:
— Astea nu-s de Lope de Vega.
— De cine sunt? nu s-a lăsat Rojo.
— De Anastasio Pantaleón de Ribera, a spus Piferrer.
S-au uitat unii la alții, poate știa careva despre cine era vorba, dar era limpede că omul nu merita să apară aici, unde erau așteptați doar poeți importanți. Fără să-și piardă speranța, Insúa a insistat:
— Cine mai e cu tine?
— Toată eternitatea, a zis Piferrer.
Rojo, care știa de-acum cum se convoacă spiritele lumii celeilalte, dar habar n-avea cum pot fi trimise înapoi, a riscat:
— Ai și ceva inedit?
— Nu, din câte știu. Prietenii mei mi-au publicat toată opera când am murit, iar de-atunci nu mi-a mai venit nimic altceva în minte.
— Nu găsești inspirație acolo unde te afli?
— Nu, din păcate. Avem multe distracții pe aici.
Prietenii au rămas pe gânduri, unii cugetau la distracțiile eternității, alții la cum să-l scape pe Piferrer de ciudatul ăsta – când acesta a întrebat:

— Vreți să vă mai recit ceva?

— Mai bine altă dată, Anastasio, ne-a plăcut mult, zău așa.

— E adevărat, a vrut să știe Piferrer, care încă nu era Piferrer, vorbiți din inimă?

— Din inimă și chiar din ficat, a spus Rojo, apoi, de parcă ar fi vorbit cu o slujnică, a grăit: Acum te poți retrage.

Bietul spirit s-a arătat docil, dar înainte de a se retrage a mai cuvântat:

— Să aveți o seară bună, domnilor, și pe curând.

După care Piferrer a leșinat în fotoliul său, lucru așteptat de toți. Comentau amănuntele ședinței, când cineva a întrebat de Brau.

— S-a scuzat, a explicat amfitrionul, avea întâlnire cu Próspero De Bofarull, directorul Arhivei Coroanei de Aragón, ceva important. Pare-se că se caută colaboratori pentru o treabă neplăcută. Brau îi dă o mână de ajutor.

— Și cum de nu mi-a zis nimic? s-a mirat Brancaleone, care căuta orice fel de slujbă, lucru pe care Brau îl știa.

— Habar n-am. Doar îl știi, are ciudățeniile lui.

Brancaleone a plecat spre casă, hotărât să se ducă a doua zi la De Bofarull și să nu-i ierte nicicum ciudățeniile lui Brau.

Din fericire, De Bofarull era mai de treabă decât prietenul său. L-a primit imediat, l-a ascultat răbdător, luând notă de tot ce-i spunea, apoi i-a explicat ce dorea de la colaboratorii săi:

— Vei fi apărătorul cauzelor drepte, nicidecum ale nedreptății; vei avea oroare de dușmănie, vei arăta un dispreț prudent intereselor și vei dori din tot sufletul să faci bine semenilor tăi; nu doresc ca atitudine politică decât ascultarea de autoritatea legitimă, oricare ar fi aceasta, iar dacă nu te mulțumesc legile țării tale, pleci în alta care ți se potrivește mai mult, totul e să nu faci valuri.

Pătimaș, Brancaleone a fost de acord pe de-a-ntregul. Atunci, De Bofarull i-a explicat pe îndelete ce ar fi avut de făcut: abația Ripoll, leagăn al unei culturi seculare și doldora de splendori, fusese jefuită cu sălbăticie de o șleahtă de demenți înarmați (de fapt, un batalion al armatei elisabetane, după părerea experților). În culmea nebuniei, au scos din mormânt mumia contelui Ramon Berenguer IV, zis „Cel Sfânt", batjocorindu-l îngrozitor,

totul terminându-se cu o judecată populară în care a fost găsit vinovat de crima de a fi propovăduit credința catolică și condamnat la arderea pe rug. Au dat foc băncilor din biserică și obiectelor din altar l-au aruncat în flăcări pe sfântul conte de Barcelona împreună cu osemintele vechi ale unor călugări, asta după ce le-au spart sarcofagele. Apoi au incendiat arhiva și biblioteca. Cineva a întrebat în numele cui au făcut toate blestemățiile astea, dar De Bofarull a dat din mână: „În numele vandalismului și al ignoranței, care proliferează pretutindeni". Misiunea era, le-a explicat, să meargă la mânăstire – sau la ce mai rămăsese din ea – și să inventarieze ce mai era pe acolo, ce mai rămăsese în picioare, să facă un pic de ordine printre toți morții ăia, să dea seamă de dezastru la Madrid, apoi să revină acasă. De Bofarull mai avea și un interes personal: pregătea o lucrare istorică ambițioasă despre conții de Barcelona și avea nevoie de un asistent isteț care să-l ajute să organizeze informația. Dar despre asta încă n-a suflat o vorbă, era mai prudent.

Brancaleone s-a arătat entuziasmat de proiect – chiar era – și a spus deschis ce cunoștințe avea și ce mai învățase lucrând cu comisia bibliotecilor mânăstirești. A mărturisit și incursiunile în cimitirul de la San José, că aveau legătură cu acest caz. Brau a pălit, îi era frică să nu fie dat în vileag, dar Brancaleone chiar avea nevoie de slujba asta, drept care a mărturisit și că stătuse șase ani la închisoare pentru o vină închipuită. Brau a făcut o strâmbătură, dar De Bofarull l-a lăsat să termine, apoi i-a spus:

— Mâine ai să primești răspunsul scris de mâna mea.

Erau mai mulți candidați. Brancaleone era convins că n-o să fie ales.

Ieșind de la Arhiva Coroanei de Aragón unde avusese loc interviul, Brancaleone s-a dus iar la casa lui Pérez de León, deși nu era așteptat. A urcat scările cu siguranța cuiva care știa bine drumul și a avut norocul să dea de femeia cu care vorbise ultima dată. Și i-a arătat cele cinci monede. Femeii i-au sticlit ochii.

— Crezi că azi ai să știi să-mi spui cine e cea cu chipul pocit?

— V-am spus și ieri, domnule: o slujnică nouă. Nu știu cum o cheamă.

— De când slujește în această casă?

— Să fi venit nici acum o săptămână, domnule.

Brancaleone a lăsat o monedă în palma femeii, care a făcut-o să dispară în buzunarul șorțului.

— Și copiii?

— Sunt slugi, domnule. Adică copii ale servitoarelor. Domnul Pérez de León e tare bun cu noi, le dă de mâncare copiilor noștri și îi lasă să stea sub același acoperiș. Chiar și pe cei nelegitimi.

Altă monedă a trecut din mâna lui în cea a femeii, apoi a dispărut în buzunarul șorțului.

— E vreunul nou, ajuns recent în casa asta?

— Nu știu, domnule. Eu sunt bucătăreasă, abia dacă-i văd.

A treia monedă a urmat același drum.

— Mai înainte muncea aici o femeie pe nume Cornelia, era damă de companie pentru stăpâna casei, o ții minte, nu? Ce s-a întâmplat cu ea?

Bucătăreasa s-a făcut albă la față și a căscat ochii.

— Vai, domnule, ce nenorocire! A fost ucisă. Chiar aici, în casa asta, fără ca nimeni să afle de către cine și de ce.

— Când a fost asta?

— Păi, să tot fie o vreme de la scandalul ăla cu doamna, Dumnezeu s-o ierte. Au spintecat-o, uite-așa – a arătat ea de la buric la gât.

Cea de-a patra monedă a ajuns în palma avară a servitoarei.

— Asta e tot, multe mulțumiri, a spus Brancaleone.

— Da' a mai rămas una, domnule, privi ea insistent ultimul ban.

— Cum te cheamă?

Slujnica tăcu, uitându-se lacom la moneda rămasă. O primi.

— Fernanda, domnule, la ordinele domniei voastre, zise, apoi o zbughi pe scări în sus.

Și uite așa a rămas Ángel Brancaleone, fost pușcăriaș, fost librar, un om cu mai mult trecut decât viitor, cu burta goală și fără chip de a o umple.

Domnule Brancaleone,

Am plăcerea de a vă anunța că, în urma întrevederii avute ieri la prima oră, am hotărât să vă aleg ca ajutor pentru viitoarele mele lucrări de la abația Ripoll. Vom pleca într-acolo lunea care vine la ora zece a dimineții, cu diligența de la Santa Monica. Fiți punctual și nu vă luați multe bagaje.

Próspero De Bofarull

PRÓSPERO DE BOFARULL
(1777-1859)

Despre viața acestui înțelept bărbat, Milà i Fontanals a scris că a fost „nezgomotoasă, dar se poate povesti toată“, ceea ce, spre liniștirea cititorilor, nu ne propunem să facem. Neplăcându-i să fie în centrul atenției, a refuzat nu o dată să furnizeze date pentru o biografie a sa, declarând că doar celor morți li se povestește viața. Ceea ce e și cazul.

Acest om înclinat spre toleranță, moderat în opiniile politice și neîncrezător în utopii învățase pesemne din Istorie că nu trebuie să te aștepți la mare lucru de la oameni. Născut la Reus și botezat la biserica San Pedro cu numele Miguel, Gil și Lobo, a studiat latina încă de foarte tânăr și a intrat seminarist la colegiul Tridentino din Tarragona. După ce a trecut pe la universitățile din Cervera și Huesca, a primit gradul de doctor în drept, a făcut stagiul la Reus, apoi a plecat la Madrid, unde l-a prins ziua de 2 mai 1808. „Am văzut străzile Madridului scăldate în sânge. Am văzut nația scoasă din țâțâni și pe spanioli punând mâna pe arme ca să răzbune un asemenea ultraj. Eram spaniol, am urât din tot sufletul invazia franceză“, va scrie el. A fugit la Cádiz, de unde a încercat în câteva rânduri, fără succes, să revină în Catalonia pe mare. S-a stabilit acolo, a deschis un birou de avocatură, l-a slujit ca avocat personal pe contele de Altamira, a fost judecător și primar al insulei León. A cunoscut o fată de familie bună cu care s-a însurat. În 1814, plecarea francezilor și bunele sale relații cu Madridul au făcut să fie numit arhivar la Arhiva Coroanei de Aragón – ulterior director – și astfel revine în Catalonia și se dedică din plin acestei noi sarcini.

De fapt, viața lui Próspero De Bofarull departe de arhiva sa nu e decât un soi de introducere. Și-a luat în posesie noua sarcină pe 12 august 1814 și a rămas legat de aceasta – în ciuda succesivelor schimbări de guvern – timp de patruzeci de ani. În 1827 a primit vizita lui Fernando VII însuși, care, cu toate umbrele sale, era un mare iubitor de ordine. Se spune că abia intrat pe ușă, regele și-a aprins un trabuc și că De Bofarull a venit la el și i-a șoptit cât mai discret posibil că nu-i putea permite să fumeze în arhivă, doar dacă nu cumva Majestatea Sa dădea un decret de schimbare a regulamentelor. Regele a stins trabucul și pesemne că îndrăznețul arhivar i-a devenit simpatic, pentru că a favorizat arhiva pe tot parcursul vieții sale. Drept compensație, De Bofarull i-a dedicat opera sa istorică majoră, *Conții de Barcelona răzbunați*, care a văzut lumina tiparului în 1836.

De Bofarull a continuat să muncească în ciuda tuturor vicisitudinilor. În timpul epidemiei de holeră din 1834, care a ucis o zecime din populație, cât și în timpul evenimentelor din 1835, care însă l-au afectat sufletește. Cu toate că în 1840 a fost rugat să lase arhiva și să-și asume răspunderi politice, a revenit în 1844 și acolo a rămas până la pensionarea din 1849. În urma unei boli care l-a țintuit la pat în ultimii ani de viață, în ziua de Crăciun a anului 1859 și-a chemat fiul și a purtat cu el o lungă discuție despre interesele familiei și educația nepoților. Patru zile mai târziu a murit. Într-o scrisoare autografă, fiul primea și o ultimă rugăminte: să fie înmormântat fără pompă, doar în prezența rudelor apropiate. Așa s-a și întâmplat.

Numele său se leagă de perioada de maximă înflorire a Arhivei Coroanei de Aragón, istoricii îi datorează uriașa muncă de ordonare, clasificare și curățenie pe care a depus-o, ceea ce ne-a făcut să cunoaștem multe texte până atunci ignorate. I-a succedat fiul său Manuel, căruia tatăl îi lăsase scris următorul sfat: „Păstrează bunul renume pe care l-am moștenit de la bunicii noștri, fă-te iubit de copiii tăi, dar și de rude și angajați, de lume în general, astfel vei fi respectat și ascultat și vei trăi și vei muri în pace".

Din *Viteji, aventurieri și heterodocși*
ce merită a fi amintiți
Ediciones Pampalluga, Malgrat de Mar, 1985

PURGATORIU

Sau cum a devenit Ángel Brancaleone altă persoană fără a înceta să fie el însuși

1836, ianuarie

Să țin un jurnal pentru a-mi purifica viața de până acum sau pentru a deveni un om nou. Nu știu dacă voi fi în stare de constanța pe care o cere scrisul, orice fel de scris. Căci asta e diferența, cred eu, între un scriitor și un nescriitor: tenacitatea, convingerea surdă că trebuie să continui, orice-ar fi, chiar dacă s-ar sfârși lumea. Uite, abia am început și constat deja c-am să fiu inconsecvent și leneș.

A fost o idee bună, după cât de rău mi-au mers lucrurile, să iau distanță de viața mea anterioară, să mă apuc de lucru, să meditez și să devin alt om. Părintele Irazogui s-a arătat foarte mulțumit când m-am dus să-i dau vestea și să-l rog să aibă grijă de mama în timpul absenței mele.

— La cele spuse de tine, fiule, trebuie să adaugi castitatea. Căci castitatea, ca și postul, ascute mintea omului și-l face mai harnic. În plus, nu uita, e și un dar de la Dumnezeu.

După care a vrut să știe când mă întorc.

— Când voi fi devenit un alt om, părinte.

— Vezi să nu pierzi părțile bune și să nu aduni toate relele, mi-a mai spus în timp ce plecam.

Cred în cuvintele părintelui Irazogui. În afară de cele referitoare la castitate. Și cum poate să spună că postul ascute mintea? Deocamdată pe aici singurul lucru care mă deranjează e că lipsesc prostituatele.

Ajungând la Ripoll am dat de un peisaj dezolant. Splendida abație romanică ridicată la ordinul contelui Wilfredo el Velloso

a ajuns o grămadă de ruine înnegrite. Câteva ziduri s-au prăbușit. Turnul clopotniței, încă în picioare, seamănă cu fantoma unei santinele. Arhiva și biblioteca, cea mai bogată din țara catalană, în care se păstrau codexuri cumpărate din toată Europa de abatele Oliba în Evul Mediu, au fost arse cu sălbăticie. Habar n-aveam dacă unele cărți au scăpat de incendiu în timpul jafurilor precedente, despre asta nu se știe nimic. Am aflat apoi că legile cele noi vor să transforme acest loc într-o carieră de piatră, teribilă veste, căci nici măcar nu se pune problema reconstrucției, nu vor decât să folosească piatra pentru lucrări mai utile. Au prețăluit totul la opt mii de peso. Domnul De Bofarull spune că ăsta e sfârșitul unui loc unic și că, dacă nimeni nu face nimic, va decade și va dispare complet în următorii douăzeci de ani. Zice că cea care urmează să se prăbușească e bolta. Și încet-încet nu va mai rămâne piatră peste piatră.

Peste toate acestea, domnul De Bofarull a mai primit și trista veste a pierderii unui drag prieten. Este vorba de domnul Roc d'Olzinellas, de care a fost legat de relații de colaborare și de pasiunea comună pentru istorie. Până în ziua atacului, acesta a fost arhivarul abației și, laolaltă cu frații întru credință, a fugit în noaptea atacului, care aici s-a produs pe 9 august. De atunci nu se mai știe nimic de el, dar destul de repede ne-a parvenit știrea morții sale, la Oceja, în Rosellón. Nu se știe ce l-a ucis, dar domnul De Bofarull zice că a murit de tristețe.

În primele zile ne-am ocupat cu redarea osemintelor profanate odihnei eterne și cu cercetarea celorlalte morminte. Unele sunt neatinse, precum cel al contelui Wilfredo, pe care vandalii ăia nu l-au văzut (sau habar n-aveau de marile sale merite). Altele, precum cel al lui Ramon Berenguer IV, vor rămâne goale de-acum înainte, căci n-am reușit să găsim nici măcar un oscior. Domnul De Bofarull a înaintat ipoteza că poate am confundat noi rămășițele, drept care am căutat indicii pe sicriele de lemn, dar ne-am dat bătuți, căci trecerea secolelor face ca oasele oamenilor să ajungă la fel de jalnice.

M-am gândit adesea la Robles în timpul manipulării osemintelor și leșurilor. I-am scris o lungă misivă povestindu-i greaua sarcină care-mi parvenise și mi-a răspuns imediat, cerându-mi să-i

aduc ceva oase vechi, cu cât mai vechi, cu atât mai bine, căci îi lipseau din colecție. Am luat-o ca pe o neghiobie și am dat uitării cererea sa, dar pe urmă m-am căit, în fond ce mă costa să vâr un călugăraș într-un sac și să i-l trimit în dar amicului? Nu-mi face plăcere să relatez amănunțit cum i-am satisfăcut comanda, voi spune doar că, odată clasate și puse în ordine osemintele, tot mai rămăseseră destule. La urma urmei, să ajungi într-un mormânt străin e mai rău decât să apreciezi un amator de oase, așa că i-am trimis lui Robles darul. Prietenia adevărată e unul dintre rarele lucruri pentru care merită să calci strâmb.

Tot în primele zile am început să-i primim, pe rând, pe cei care în noaptea atacului avuseseră curajul să salveze câte ceva din mânăstire. E vorba de oameni simpli din apropiere, de regulă țărani analfabeți și fără multă minte, dar legați de ce e al lor, credincioși, buni la inimă și tare mândri că puteau restitui obiecte umile, precum un clopoțel, sau mai valoroase, precum un liturghier roman. Grație lor am recuperat nu puține lucruri, pe care domnul De Bofarull le cataloghează și le pune la păstrare în lăzi de lemn, la fel ca pe morți. Toți cei care vin să ne aducă ceva sunt primiți pe loc. Și oamenii vin.

De când am venit aici, dormim într-un han din capul satului, fiecare are camera lui. E un loc umil, însă mâncarea e decentă și patul destul de confortabil (mie mi se pare prea moale). Domnul De Bofarull e mulțumit, ba spune că e mai mult decât ar avea nevoie corpul și spiritul. Binecuvântează de fiecare dată masa, vorbește puțin sau aproape deloc și le scrie săptămânal soției și fiului, rămași la Barcelona. Pe mine mă tratează mai curând ca pe un nepot decât ca pe un angajat și, când lucrăm, adică mai mereu, îmi dă sfaturi înțelepte, pentru care îi mulțumesc în puține cuvinte, așa cum cred că ar și dori.

În zilele acestea atât de pline am avut parte de ceva care a rupt monotonia și care mie mi-a făcut mult mai multă plăcere decât domnului De Bofarull. Am fost invitați la o gustare în casa marchizului de la Brocca, un domn în vârstă care pesemne se plictisește zdravăn în conacul său și pe care sosirea noastră l-a pus pe jar. Mai întâi domnul De Bofarull a refuzat invitația, spunând că trebuie să termine treaba și-apoi să se întoarcă la

Barcelona. Numai că marchizul de la Brocca nu e dintre cei care admit vreun refuz, astfel că a doua zi la mânăstire ne aștepta o surpriză sub forma unui slujitor zâmbitor, postat sub porticul Santa Maria.

— Mă trimite stăpânul meu, marchizul de la Brocca, cu porunca de a fi la ordinele domniei voastre și a vă ajuta la ce e nevoie. Mai zice că astfel vi se ușurează munca și-o să aveți timp să luați masa cu domnia sa, ceea ce dorește din tot sufletul.

Domnul De Bofarull a încercat să-l trimită acasă cu duhul blândeții, dar slujitorul nu se lăsa, având un singur argument: stăpânul lui îi ceruse să rămână și să ajute. De Bofarull era gata să-și iasă din țâțâni, dar și-o fi zis că nu merită, astfel că a suportat prezența zâmbitoare și inutilă a băiatului toată ziua.

— Pe mâine, domnule, odihnă plăcută, a zis junele la plecare.

— Cum, te gândești să mai vii și mâine? a întrebat De Bofarull cu o umbră de panică pe chip.

— Desigur, domnule. Dar eu nu gândesc, domnule. E porunca marchizului, a răspuns slujitorul cu același zâmbet exasperant pe buze.

— Bine, a mârâit De Bofarull, atunci spune-i marchizului tău că mâine după-masă îi facem o vizită. Să ne trimită o trăsură la ora cinci fix, că la șapte trebuie să fim înapoi.

— Prea bine, domnule.

A doua zi, nu bătuse bine de ora cinci că trăsura era în piață și noi în ea, De Bofarull enervat că trebuia să-și piardă timpul cu un moș plictisit, iar eu încântat că era ceva nou. Marchizul locuiește la o jumătate de ceas de mânăstirea Santa Maria, într-un conac fortificat situat într-o zonă împădurită. Plăcerile lui sunt vânătoarea, femeile și antichitățile. A fost însurat de șapte ori și pretinde că are o teorie asupra caracterului și firii femeilor după locul de naștere al acestora, dar n-a apucat să ne-o expună pentru că De Bofarull l-a întrerupt întrebându-l care era motivul invitației. Între timp, eu savuram ciocolata cu biscuiți pe care ni le adusese o slujnică tânără și rotunjoară, pe care aș fi devorat-o cu egală plăcere dacă aș fi putut.

— Vedeți, domnule De Bofarull, pe aici nu avem multe distracții. De aceea, pe vremuri, mă duceam des la Barcelona.

Acolo am auzit prima dată de domnia voastră și am început să vă respect. De aceea, aflând de lucrările pe care le faceți la abație, mi-am zis că, în fine, a venit și clipa mea. Veți înțelege că astea nu sunt vremuri potrivite pentru călătorii și nici pentru a neglija patrimoniul. Vandalii ăștia sunt ca animalele, poftesc la tot ce nu pricep. De aceea mă bucur atât de mult să vă văd aici, în umila mea locuință.

Umila locuință a domnului Brocca numai umilă nu era. Argintăria și aurăria sclipeau peste tot, vedeai doar catifea, tapiserii, mobilă franceză, covoare orientale, candelabre, fotoliile pe care stăteam aveau spătarul sculptat cu scene mitologice, ceștile din care beam erau din porțelan fin și aveau gravat blazonul familiei. Marchizul purta mătăsuri și taftale. Într-un colț se afla un chivot care data cel puțin din secolul al XV-lea, iar pe un pupitru era deschisă o carte bisericească bogat ornamentată, pe care De Bofarull o privise încruntându-se de cum intrase. Nu, nu era o casă austeră, nici pe departe.

— După cum vedeți, a spus marchizul arătând împrejur, sunt un mare admirator al lucrurilor vechi. De când mă știu, colecționez obiecte de tot soiul. Ca orice colecționar, am slăbiciunile mele. În cazul meu este vorba de codexurile carolingiene și de obiectele bisericești. Din ambele am o colecție notabilă, pe care sper s-o văd sporită în timp, cu ajutorul lui Dumnezeu și dacă voi fi sănătos. Și cum, din fericire, anii m-au făcut pe cât de bogat, pe atât de capricios, aș vrea să vă susțin lucrul în schimbul anumitor… împrumuturi.

— Cum adică, împrumuturi? a întrebat De Bofarull, tot încruntat și fără să se fi atins, nefericitul, de ciocolată și de biscuiți.

— Exact așa cum am zis, a grăit marchizul resemnat. Vedeți, voi muri fără urmași, la fel ca bunul nostru rege Fernando, și, pentru ca în preajma morții mele să nu se bată toți neaveniții ca să pună mâna pe ceva ce nu aparține nimănui, m-am hotărât să las totul mânăstirii Santa Maria de Ripoll, cât a mai rămas din ea. De asemenea, să finanțez reconstrucția ei, imediat ce vor ajunge la guvernare oameni de treabă și lucrul va fi posibil. Căci vedeți doar ce se înțelege în țara asta prin politică: să dărâmi ce-au făcut predecesorii noștri și să construiești ceva ce va fi la

rândul său făcut țăndări de cei care vor urma. Și tot așa, *in saecula saeculorum*, să te apuce deznădejdea. Dar, revenind la subiectul nostru, vă asigur că toate lucrușoarele pe care mi le veți aduce pe voi vă vor îmbogăți, iar pe bătrânul care sunt îl vor face fericit până când va închide ochii. Am avut grijă să-mi fac testamentul în care spun răspicat că această casă cu tot ce se află în ea trebuie să rămână mânăstirii Santa Maria de Ripoll.

De Bofarull se uita în podea, încruntat și stânjenit. Eu devoram și biscuiții lui și picoteam fericit. N-am spus nimic, părerea mea nu conta, dar mi se părea o afacere rezonabilă. Și utilă, căci asigura conservarea unor bunuri care altminteri cine știe ce-ar fi pățit.

— Mă voi gândi la oferta atât de trăsnită a domniei voastre, în câteva ore veți primi răspunsul meu, a spus De Bofarull ridicându-se și punând capăt întrevederii.

— Cum, plecați deja?

— Am mult de lucru, domnule marchiz.

— Ce noroc aveți, a râs marchizul, deși cred că e o muncă pentru firi mai puțin capricioase decât a mea: dacă ar fi după mine, aș șterpeli tot ce mi-ar cădea în mână. Vreau să spun, aș împrumuta, s-a corectat imediat.

Pe drumul de întoarcere, De Bofarull m-a întrebat ce credeam eu despre toate astea. I-am spus exact ce am relatat mai sus. A mârâit, și-a frecat barba pe care nu o avea, și-a privit încălțările. La hanul unde ne aștepta supa caldă a fiecărei seri, a spus:

— Am să mă gândesc.

1836, februarie

Vești din Barcelona: scrisoare de la Robles, în care îmi relatează expedițiile sale la mai multe cimitire părăsite și alte afaceri. Osemintele mai recente, odată bine lustruite, le vinde studenților de la medicină. S-a aflat deja că are acasă un adevărat panteon și primește cereri chiar și din străinătate, pentru că și-a făcut o faimă bună și oasele sunt de calitatea întâi, așa pretinde. Devine o adevărată autoritate în materie, e solicitat de anumite parohii care vor să scape în mod discret de răposații care deran-

jează. Săptămâna trecută, scrie el, a tras din greu curățând Santa Maria del Pi: în locul mormintelor va fi în curând o piață.

Despre alte oseminte, cele mai vechi, promite că-mi va da amănunte mai târziu și-mi spune că voi fi uimit să aflu câtă lume are urgent nevoie de un cadavru pentru un scop sau altul. De exemplu, a venit la el văduva unui marinar mort într-un naufragiu ca să-i ceară un schelet pe care să-l pună în cimitir. Iar mai nou a venit să-i ceară ajutorul arhidiaconul catedralei, cu o pretenție absolut trăsnită și amuzantă, spunându-i următoarele: „Fiule, în vremurile astea de război, sărăcie și foamete, lumea are nevoie de oarece distracții. Mă gândesc că niște oseminte frumos înveșmântate, cu toată solemnitatea cuvenită unei prințese și slujite de episcop le-ar mai ridica moralul, nu crezi?“ „Ce prințesă? A murit vreuna?“ „Da, fiule. A murit în secolul al XII-lea. Regina Petronila a Aragonului, contesă de Barcelona după căsătoria cu Ramon Berenguer IV, mamă de eroi și conți, înmormântată în catedrala noastră, cu toate onorurile“, a spus omul cu atâta tristețe c-ai fi zis că o cunoscuse personal. Robles nu pricepea nimic: „Păi, dacă e îngropată, cum de vreți s-o înmormântați din nou, părinte?“ „Vai, fiule, a fost ea îngropată, dar nu mai e. Niște idioți i-au rătăcit rămășițele în timpul construcției naosului gotic, ăsta de acum, undeva prin secolul al XIII-lea. Nu se știe dacă le-au aruncat la gunoi, crezând că erau ale vreunei pisici, sau le-au amestecat cu alte oseminte. Treaba e că biata regină Petronila stă de o veșnicie fără mormânt. Și zic eu că e timpul să reparăm situația asta. M-am gândit că ar putea apărea ca prin minune în timpul lucrărilor stradale. Desigur, vestea va fi răspândită cum se cuvine, va fi un eveniment! Ce zici? Mă poți ajuta?

Așa că Robles s-a pus pe treabă și, cu un os de ici, unul de colo, a alcătuit iute scheletul reginei aragoneze. A folosit și din oasele pe care i le-am trimis eu de la Ripoll, plus altele, pe care le-a vopsit, ars sau ciobit ca să pară de atunci. După șase veacuri petrecute în pământ nu puteau arăta ca venite de la operă. Așa că mumia reginei Petronila avea tot ce-i trebuia – lipseau doar osișoarele de la degetele de la picioare, care de regulă se rătăcesc –, purta un inel mare de aur pe falanga inelarului mâinii stângi și rămășițele unei diademe regale pe țeasta lucioasă. Veșminte nu

mai avea, doar ce mai rămăsese dintr-un cordon incastrat într-o vertebră lombară. O adevărată operă de artă, ți-era și milă s-o îngropi. Numai că neprevăzutul s-a produs: arhidiaconul a murit cu câteva ore înainte de data fixată pentru predare, succesorul său nu s-a arătat dispus să bucure poporul cu o ceremonie funebră de mare solemnitate, astfel că Petronila de Aragón în versiunea Robles a rămas fără mormânt. Amicul meu zice că o păstrează pentru altă ocazie, care cu siguranță se va ivi.

Am primit vești și de la ceilalți: Piferrer s-a înrolat în trupele reginei Isabel, cum își dorise întotdeauna. În lipsa actorului principal, amicul Rojo umblă să găsească alt intermediar pentru conversațiile sale cu lumea cealaltă, deocamdată, fără succes, dar nu-și pierde speranța. Brau, despre care nu vreau să știu nimic, are o nouă catedră. Cât despre dragul meu Insúa, cică umblă de nebun să pregătească o nouă ediție a lui *Don Quijote*, prima realizată integral la Barcelona, atât de frumoasă, că se va vorbi mult timp de ea.

Scrisoarea e doldora de vești bune. Cea mai bună e, neîndoielnic, redeschiderea universității din Barcelona. A fost instalată în fosta mânăstire del Carmen, ceea ce nu mi se pare potrivit, căci locul e strâmt și vetust. De universitate ține acum și Biblioteca de la San Juan, unde lucrurile continuă așa cum le-am lăsat: Pi Arimón pune în ordine tomuri tot mai prăfuite și nimeni nu știe ce să facă cu ele. Primăria e pe butuci, nu există bani destinați unui lucru atât de inutil precum păstrarea cărților. Politicienii dovedesc grabă și abilitate doar când e ceva de furat. Și iau șpagă.

Bunul meu prieten îmi scrie și despre mama. S-a întâlnit acum câteva zile cu ea la poarta Îngerului Păzitor și a găsit-o mult mai bine. Au vorbit puțin, era concentrată să se roage, zice el. Eu zic altceva: a vorbit puțin pentru că pentru ea amicii mei sunt un fel de odrasle ale Satanei. Oricum, e de bine.

După ce-am citit scrisoarea, i-am scris părintelui Irazogui pentru ca acesta să-i dea maică-mii vești despre mine. Le-am scris deci amândurora că mă bate gândul să rămân aici după plecarea, iminentă, a lui De Bofarull. Mă simt un alt om, eliberat de toate relele care mă apăsau la Barcelona, în plus am primit și o ofertă bună de lucru, pe care o iau în considerare. Ca să-i câștig sim-

patia omului Bisericii i-am spus de legământul de castitate pe care-l urmez cu strășnicie de când am sosit la abație, eram gata să-i spun și ce efecte a avut acesta asupra spiritului meu, dar mi-am dat seama că nu puteam fi sincer, așa că mai bine nu. N-am zis nimic nici de lipsa femeilor ușoare. După ce le-am transmis complimente tuturor, m-am semnat.

1836, martie

Domnul De Bofarull pleacă. E chemat la Barcelona ca să ocupe un post de mare răspundere, deși el nu-și dorește asta. Dar acceptă din pur simț de responsabilitate, am eu impresia. În viața mea n-am văzut un om mai puțin interesat să obțină funcții și glorie, mai puțin pasionat de politică și mai disciplinat, adevărul e că-l interesează doar studiul istoriei. În ultimul timp a lucrat la o carte despre conții de Barcelona, pentru care i-am slujit pe post de secretar până ieri. La ultima cină pe care am avut-o, a vorbit și a băut ceva mai mult ca de obicei și mi-a povestit multe întâmplări de la începuturile sale ca arhivar al Coroanei de Aragón, cum a găsit documente aruncate și roase de șoareci și insecte, cum a stat luni în șir ca să curețe și să pună totul în ordine. Era trist și se vedea limpede că munca de arhivar îi dăduse putere în toți anii aceștia și că-l durea sufletul să lase totul pe alte mâini ca să ocupe funcția de la deputăție. Înainte de a pleca la culcare, devreme, cum îi era obiceiul, m-a felicitat pentru noua mea muncă de scrib-secretar al marchizului de la Brocca. M-am mirat cu glas tare: știam că nu se dădea în vânt după marchiz, deci nici faptul c-aveam să lucrez cu acesta nu avea cum să-l bucure.

— Ar fi vai de noi dacă am înțelege doar ce ne place, mi-a spus el, privindu-mă fix în ochi.

Mi s-a strâns inima când l-am văzut plecând. Aseară ar fi trebuit să-i spun cât de mult îi datorez… Îmi adun puținele lucruri, căci mâine la prima oră mă mut în casa marchizului.

1836, mai

Marchizul de la Brocca petrece în pat cam cincisprezece ore pe zi. În afară de somn, acolo își parcurge corespondența, citește, primește bărbierul, frizerul, notarul și pe cine-o mai fi. Spune că un nobil nu trebuie să se scoale din pat de cum face ochi. Ca să te arăți lumii așa cum trebuie, e nevoie de pregătiri.

Îl vizitez și eu în iatac înainte de a se scula; îl pun la curent cu treburile din ziua respectivă, el alege ce are chef. Nu face niciodată planuri pentru a doua zi, cu atât mai puțin pentru o dată mai îndepărtată. Iar dacă n-are chef de ceva, nu-mi dă explicații.

Marchizul nu are multe afaceri. Răspunde la câte o scrisoare, primește în audiență vreun sătean, examinează obiectele pe care i le aduc tot felul de oameni care-i cunosc gustul pentru antichități, plătește prostituatele cu care a petrecut noaptea, îl primește pe contabil, dar îl expediază rapid, că-l plictisește.

— Spune-i să facă ce vrea și să vină doar când trebuie să semnez, să-mi zică el unde, îmi poruncește.

Contabilul e tare bătrân, parcă ar fi aici de pe vremea lui Wilfredo cel Păros, și exprimă un aer de catastrofă chiar când tace, darămite când vorbește.

— Brancaleone, spune-i, te rog, marchizului că nimeni nu vrea să plătească nici un ban, că recolta a fost un dezastru, că se vede cu ochiul liber nesupunerea față de autoritate și disprețul îngrijorător față de nobilime, că grajdurile sunt în ruină, avem mai multe vite bolnave decât sănătoase, că de la trăsura cea nouă s-a furat o roată…

Nimic din toate acestea nu-l deranjează pe domnul marchiz:

— Da, da, nimic nou.

Contabilul insistă:

— Domnul marchiz trebuie să afle că, dacă lucrurile continuă așa, averea i se va topi în mai puțin de un an și va fi nevoit să vândă pământurile (care au mai rămas), casa și vitele (care mai trăiesc) și să găsească alt mijloc de subzistență, poate să ceară azil la rudele din Franța, care au știut mereu cum să se gospodărească, și să renunțe cât mai curând la felul ăsta de a cumpăra de peste tot tot felul de lucruri pentru care aruncă pe fereastră averi pe care nu le are; că ori îmi ascultă sfaturile, ori plec unde o să fiu

măcar primit. A, și să mai reducă din banii pentru damele de companie; sau măcar să se mulțumească cu câte una pe noapte, că are șaptezeci și patru de ani.

I-am transmis domnului marchiz îngrijorările contabilului, inclusiv partea cu fetele și amenințările de plecare.

— Păi, să plece. Era și timpul, a sunat răspunsul său.

Firește, nu s-a schimbat nimic. Marchizul continuă să cumpere tot ce-i cășună, cu condiția să semene cu ceva din altă epocă. Ultima chestie au fost niște pietroaie despre care țăranii care le-au adus s-au jurat că erau din templul lui Solomon. Continuă să cheme câte două sau trei fete pe noapte, pretinde că femeile sunt mai puțin periculoase dacă vin câte trei. Contabilul nu mai e cu noi, dar viața-și urmează cursul.

1837, iunie

Robles îmi scrie, euforic: la Madrid a fost numită o comisie însărcinată cu crearea unui Panteon al Oamenilor Iluștri. Deocamdată se lucrează la stabilirea listei de morți care să onoreze locul cu rămășițele lor – e vorba de biserica Sfântului Francisc cel Mare, părăsită de când comunitatea clericilor franciscani a fost expulzată. Totul e încă în stadiu de proiect, deși toate provinciile au primit misive cu antet oficial în care la porunca reginei se cere câte o listă de oseminte ilustre disponibile care să poată fi mutate în panteonul madrilen. Amicul meu vede în aceste liste mari oportunități pentru afacerea sa. Cred că pe drept cuvânt.

Mi-a dat vești și despre Rojo. Din februarie trecut, când cu toții ne-am cutremurat aflând de sinuciderea lui Mariano José de Larra, prietenul nostru editor încearcă disperat să stabilească un contact supranatural cu nefericitul, sperând să-l convingă să-i dicteze oarece articole despre amorul fatal, sinuciderea din dragoste, obiceiurile de Dincolo și câte și mai câte, a notat totul pe o hârtie. Nu rezolvase însă problema esențială, adică să găsească persoana cu harul spiritismului care să-l înlocuiască pe dragul nostru Piferrer. Îl apucase disperarea, încercările sale se dovediseră fără rezultat, când Piferrer s-a întors din război, atât de slab și de

plin de păduchi, că nici maică-sa nu l-a recunoscut. Și mult mai potolit, mai înțeleptit.

Ceea ce n-a fost o piedică în calea ședinței care a avut loc acasă la Rojo, unde au venit toți în afară de Brau și unde cică mi-au dus dorul. Ceremonia a fost exact ca acelea de care îmi amintesc cu multă plăcere: rachiu, lumină scăzută, un fotoliu pentru spiritist și hârca unui mort anonim. Nu după mult timp, Piferrer a intrat în transă, a dat ochii peste cap și a început să tremure, la fel ca în noaptea aceea de la mânăstirea San José. Numai că de data acesta a scos mai întâi niște mugete și a început să recite niște chestii care rimau, dar nu le pricepea nimeni, căci erau în engleză. A tot recitat un timp, n-a răspuns la nici o întrebare – pesemne că nici el nu pricepea nimic. În fine, spiritul s-a retras și în locul lui a apărut un glas tunător care s-a prezentat drept federalist mânat de răzbunare. „Federalist?“ s-a mirat unul. „Așa cum auziți, am scris o constituție în care explicam totul și arătam limpede că asta e singura soluție pentru problemele noastre.“ „Și ce s-a întâmplat?“ „M-au împușcat. În plină Rambla, într-o zi cu soare. Să mai vii cu idei noi! Mare supărare.“ A fost întrebat dacă nu-l putea trimite pe Mariano José de Larra. „Ăsta cine mai e?“ I s-a explicat că fusese un excelent ziarist care murise recent după ce primise un glonț în cap. Spiritul lui Torrijos a vrut să știe cine trăsese glonțul, iar aflând că Larra era un sinucigaș, a spus pe un ton categoric: „Eu cu ăștia n-am treabă, mă sperie“. Și s-a tot dus, fără măcar să-și ia la revedere. După care Piferrer a fredonat aria Reginei Nopții din *Flautul fermecat*, pe urmă niște porcărele în versuri despre femeile care devin curve cu știrea bărbatului, care au stârnit ovații și care l-au gonit urgent pe autorul lor, profund jignit. A mai trecut o vreme, bietul Piferrer era tot mai epuizat, când a grăit pe alt ton, pentru a nu știu câta oară, întrebând:

— M-ați căutat, domnilor? Iată-mă-s. Despre ce e vorba?

— Sunteți *don* Mariano José de Larra? a vrut să se asigure Rojo pe un ton plin de respect, spre deosebire de cel pe care-l folosise cu răposații precedenți.

— Într-adevăr, eu sunt. Și dumneavoastră…?

— Rojo, de profesie editor.

— Începem rău, nici acum n-aveți de gând să mă lăsați în pace?

Rojo i-a explicat proiectul său și l-a asigurat, de față cu martori, că el și nu altă celebritate va inaugura colecția de autori defuncți. La care defunctul Larra a spus, printre hohote de râs:

— Reveniți mâine, domnule, reveniți mâine![1]

Și s-a tot dus, lăsându-i pe toți cu ochii în soare și pe Rojo fără nici un chef să repete experiența. În ciuda acestui eșec, Rojo n-are de gând să se dea bătut: pune lipsa rezultatelor pe seama slabei condiții fizice a lui Piferrer. Acum așteaptă ca acesta să se mai întremeze și să-l folosească la altă ședință de spiritism, care să iasă mai bine.

1839, mai

Ieri mi s-a întâmplat ceva de-a dreptul extraordinar. Ca de obicei, am rezolvat cu domnul marchiz treburile zilnice, i-am dat la semnat ce era de semnat, l-am informat despre starea vremii, după care am îndrăznit să-i spun că e ziua mea de naștere.

— Bravo! Și câți ani faci, patruzeci?

Asta m-a speriat de-a binelea. Chiar arăt de patruzeci de ani? Până să intru la închisoare lumea mă credea mai tânăr decât eram. Sau o fi din cauza vederii slabe a marchizului?

— Nu, domnule, treizeci.

— Treizeci… frumoasă vârstă, atât de vioaie… A stat puțin pe gânduri, privind o scamă care plutea în aer, apoi a spus: Brancaleone, comit poate o indiscreție, dar vreau să te întreb ceva dacă-mi permiți. Am observat să urmezi cu strictețe un legământ de castitate. Oi fi cumva preot?

— Nu, domnule.

— Ai vreun beteșug?

— Nu, domnule.

— Preferi cumva băieții?

— Nu, domnule.

---

1 „*Vuelva usted mañana*“, titlul unui celebru articol al lui Larra, în care satirizează lentoarea funcționarilor spanioli.

— Păi atunci, ce ești? Căci bărbat normal nu pari. Eu, la vârsta dumitale, aveam nevoie să mă descarc cel puțin de două ori pe zi…

— Eu am cerințe mai modeste…

— Ești căsătorit?

— Nu, domnule.

— Păi să nici nu te căsătorești. Căsnicia e mormântul plăcerii, nu uita. Uite, îți fac un cadou, cred că ai mare nevoie. Adu-mi de scris.

Și mi-a dictat următorul mesaj, pe care l-am copiat apoi pe o foaie in-octavo care-i purta sigiliul:

Stimate prietene, te rog să-i administrezi acestui om grav bolnav o cantitate serioasă din medicamentul cel vindecător. Tratamentul va dura trei luni și va fi plătit de mine. Al dumitale,

Doroteo Manfredo de la Brocca

A semnat și mi-a dat drumul, spunând că vizitiul avea să mă ducă undeva unde voi înțelege totul; să nu pun întrebări, să mă spăl bine, mai ales pe părțile rușinoase, și să am încredere. I-am dat ascultare, pas cu pas. Vizitiul m-a dus pe drumuri necunoscute într-un sat la o oră distanță și a oprit înaintea unei case cu aspect nobil, a sunat și a așteptat să se deschidă ușa. A deschis o femeie între două vârste, îmbrăcată *à la francaise*, nemachiată și cu obrajii ca merele. A citit biletul, a surâs și s-a uitat la mine peste marginea foii, apoi m-a poftit înăuntru. Interiorul era frumos, dar neostentativ. Am urcat la primul cat, acolo erau mai multe uși, toate închise. Mi-a deschis una fără să bată, a apărut o jună cu lungi plete negre, piele foarte albă și ochi migdalați, care m-a lăsat fără suflare. Purta o rochie simplă și era desculță.

În brațele ei mi-am pierdut darul divin al castității și mi-am promis să nu-l mai repet niciodată.

1839, octombrie

Prietenii mei Înțelepții exultă de fericire că infantele Carlos și clica sa au fost înfrânți și s-au dus să sărbătorească evenimentul

la balul La Patacada, unde doar eu lipseam, căci venise tot orașul. S-a celebrat și un Te Deum, căci fără așa ceva nu se poate, și fanfara militară a cântat în Llano de la Boquería.

Zice Robles că liberalismul nostru abstract, lipsit de concretețe și nu întotdeauna logic se află acum în perioada sa cea mai bună. Acum putem ieși să cântăm în gura mare „*trágala, trágala*[1], slugoiule care nu vrei Constituție“, carliștii ne răspund cu „*trágala, trágala*, liberalule care nu vrei coroană regală“ și să iasă o bătaie de nu vezi om cu om.

1841, decembrie

M-am predat modei: mi-am cumpărat un pardesiu. N-are sens să te opui, până la urmă tot te supui. Când mi-l pun parcă sunt un personaj aiurit dintr-o gravură străină. E drept că te apără mai bine decât mantia, căci a avea mâneci și nasturi e un mare avantaj, mai ales în zilele cu vânt și ploaie. Marchizul de la Brocca e însă foarte critic în această privință, zice că e îmbrăcămintea cea mai oribilă inventată vreodată de om. Refuză cu străşnicie să aibă așa ceva în garderobă și a fost pe punctul de a-mi interzice să intru în casa lui îmbrăcat așa. Încă eu cred că ar fi potrivit pentru septuagenari friguroși, ca el, și că încăpățânarea sa o să-i aducă destule răceli în iarna care se apropie. Căpos, își expune teroriile:

— Pardesiul, ce prostie! O pânză ce acoperă golul, așa cum rațiunea e acoperită de palavre. Îmbrăcați astfel, toți arătăm la fel, nu mai deosebești bogatul de sărăntoc, uite unde am ajuns!

Nu știu dacă noii noștri conducători poartă pardesiu, încerc să mi-o imaginez pe María Cristina îmbrăcată așa, deși încă nu s-a inventat pardesiul pentru femei; nu și pe Espartero[2], cred că ăsta nu suferă de frig.

Ziua de astăzi ne-am petrecut-o cu corespondența. Marchizul dorea să-și pună la curent rudele din Franța cu noua situație

---

1 *Trágala*, cântec satiric antiabsolutist din sec. al XIX-lea.

2 Baldomero Espartero, om politic spaniol, regent după retragerea Mariei Cristina.

politică. În misivele sale îl numește pe Espartero „Espartaco“ (Spartacus) și o confundă pe regenta Maria Cristina de Borbón cu biata Isabel de Braganza, a doua soție a lui Fernando VII, moartă de epilepsie la douăzeci și unu de ani, citând până și strigăturile cu care poporul o primise la Madrid – „nasoală, săracă și portugheză / să ne-o sugi“ – și zice că ceva care a început atât de rău nu se putea sfârși decât cu o lovitură de stat; carliștii, mai spune el, vor să-l scoată pe Carlos V din groapă, regina Isabel e de fapt un paj de la Curte pe care l-au îmbrăcat în fustă pentru tablouri, pentru că regele și regina n-au avut copii. În fine, are și o explicație pentru presupusa infertilitate regală: regina l-a înșelat tot timpul pe soțul ei cu un chipeș soldățel de la palat pe nume Muñoz sau Sánchez și îi naște doar băieți și, oricum, așa-i trebuia regelui, de curvar, sifilitic și bătrân ce e. Mi-am permis să-i sugerez marchizului să corectăm anumite păreri (în ce privește calificativele date regelui și adulterul reginei nu am obiecții), dar el s-a mulțumit să spună:

— Lasă așa, Brancaleone, lasă amănuntele, crezi că pe rudele mele le interesează ce le spun? Sau crezi tu că neroziile politicienilor se deosebesc atât de mult de cele spuse de mine?

— Dar trebuie să vă gândiți și la posteritate, domnule marchiz, am argumentat eu. Cine știe ce soartă vor avea aceste scrisori, de ce ochi vor fi citite peste două sute de ani.

— Două sute de ani? a râs el din tot sufletul. Chiar crezi că peste două sute de ani se va mai interesa careva de noi? Și, chiar de-ar fi așa, crezi tu că cineva va pricepe ceva din secolul acesta, pe care nu-l înțelegem nici noi, cei care trăim în el?

Nu știu ce efect ar putea avea aiurelile astea asupra verilor și unchilor săi răspândiți prin toată Europa, eu le-am transcris pe curat, dar am adăugat un *post-scriptum* ca să nu fim luați de nebuni: „În ciuda tuturor celor spuse, din octombrie trecut aici conduce generalul Espartero, regent al regatului“.

1842, ianuarie

Barcelona e cuprinsă de o nouă dârdoră: dărâmarea zidurilor. Cuiva i-a venit ideea să numere casele cuprinse în interiorul

centurii de piatră și i-au ieșit mai bine de zece mii. Noi vrem să atragem semnele progresului, se spune, precum omnibuzul, școlile de natație, cazinourile și cabinetele de lectură, și n-o vom putea face cât timp ne vom vedea condamnați să viețuim în spatele acestor ziduri groase. S-a instituit deja Junta demolării, aflu că din ea face parte și amicul Insúa.

Capetele luminate pretind că dărâmarea zidurilor va însemna sfârșitul tuturor relelor. Se va termina cu specula și cu prețurile umflate la care au ajuns casele în ultimii șase ani, duse vor fi detestatele „drepturi de poartă", vor deveni istorie epidemiile mortale provocate de înghesuiala în care trăim și de lipsa de aer proaspăt, vom fi mai curați, căci acesta e primul efect al traiului neîngrădit. Prin urmare, vom fi mai pe placul străinilor, a căror părere contează mult pentru noi.

Tot ce sper eu e ca de data asta lucrurile să iasă mai bine decât anul trecut, când unora le-a venit ideea să culce la pământ Cetățuia fără să ceară voie de la nimeni; au organizat o ceremonie solemnă care să celebreze inițierea lucrărilor, au început apoi treaba, au apucat să dărâme pe jumătate un turn, după care a venit căpitanul general, s-a supărat peste poate de atâta îndrăzneală și a poruncit să se reconstruiască totul, plătind pe deasupra din buzunarul lor, ca să le fie învățătură de minte că n-au întrebat.

Azi marchizul de la Brocca a vrut să știe dacă mi-e dor de orașul meu. Mă rog, s-ar putea, i-am răspuns, deși amintirile mele sunt mai curând concrete. Mi-e dor de mama, de prieteni, de bătaia matinală a clopotelor de la Santa Anna, de soarele călduț de toamnă care aurește copacii bătrâni de pe Rambla, de marea văzută într-o zi de iarnă de pe zid, de vânzătorii de *carquinyolis* și de cei care vând cărți la Arcos Viejos de Encantes, de piața palatului unde vezi ultima modă, de Carnavalul de la Lonja, de cerul albastru al fiecărei veri, de cafenelele din Piața Teatrului, de dramele exgerate ale lui Altés, de castanele coapte, de reuniunile acasă la Rojo, de clopotnițele amuțite ale mânăstirilor…

— Băiete, ajungea un simplu „da", m-a întrerupt marchizul.

1842, aprilie

Ultima scrisoare de la Robles a venit, ca de obicei, doldora de noutăți. Mă întreabă când mă întorc. „Când n-o să am încotro“, i-am răspuns.

Rojo s-a însurat cu o croitoreasă și așteaptă deja un copil, grăbit ca întotdeauna. Brau a părăsit universitatea ca să fie deputat în Cortes. Dacă înainte era insuportabil, acum nu-i mai ajungi nici cu prăjina la nas; nu se mai vede cu prietenii, s-a căsătorit cu o domnișoară fină de la Madrid, Robles află toate amănuntele din presă. Și nici nu știe de ce-mi spune toate acestea, căci pe unul ca el merită să-l dai afară din gașcă.

Insúa a ajuns omul de încredere la tipografia lui Gorchs. A cunoscut o fată frumușică și simpatică, dar a părăsit-o, că-i rămânea prea puțin timp pentru Junta demolărilor. Care mai nou are probleme cu militarii, pentru că acestora li se pare cât se poate de oportun ca un oraș să rămână fortificat în plin secol al XIX-lea și nu vor ca nimeni să se atingă de creneluri.

Piferrer locuiește acum lângă mânăstirea San Juan de Jerusalén, a fost numit bibliotecar al noianului de cărți în devălmășie de acolo. Încearcă să pună ordine în haos și să-l catalogheze cât de cât, dar nu există fonduri pentru asta, și mai lucrează și singur. Nimeni nu consultă cărțile scoase din mânăstiri, nu folosesc nimănui, mulți nici nu știu că se află acolo, în afară de cei de la Acadèmia de Bones Lletres, care continuă să ceară custodia mânăstirii și a bibliotecii. Deocamdată în clădire a început să funcționeze un muzeu de antichități cu lucruri salvate din biserici, lumea vine să le vadă, îngenunchează și se roagă în fața lor, nu știe cum trebuie să se poarte într-un muzeu.

Robles nu-mi spune nimic despre alte ședințe cu rachiu și vorbit cu morții, doar de prospera sa afacere, care l-a făcut să abandoneze studiile de medicină și să se dedice pe de-a-ntregul picturii și osemintelor. Treaba cu comisia de la Madrid care urma să caute morți prin toată Spania și chiar și în străinătate a rămas în suspensie, cu lista celebrităților dorite cu tot, pe urmă lucrurile s-au schimbat din nou, regenta a plecat la Paris, la Madrid a rămas regina copilă doar cu soră-sa, sub tutela lui Espartero, iar despre subiectul acesta nu s-a mai vorbit defel. Nu contează,

zice Robles, morții sunt răbdători, o să-l aștepte pe cel care va repune pe tapet ideea, între timp el onorează alte comenzi, mai mărunte, dar la fel de stimulative.

Îmi mai relatează, amănunțit, schimbările care au loc în oraș. Mânăstirea San José a fost demolată complet, în locul ei s-au instalat vânzătorii ambulanți care până acum ocupau drumul public, așezați în cerc în jurul pescăriilor; urmează măcelarii, iar spre stradă stau florarii. E buluceală și mișcare continuă, e o plăcere să te uiți la negustorii și cumpărătorii aflați în largul lor. Piața a fost numită „San José", în amintirea fostului locaș, însă lumea tot „la Boquería" îi spune locului, ca și până acum.

La capucini situația e alta. În biserica Santa Madrona (care nu e cea originală, ci cea pe care au ridicat-o călugării la 1824) s-a deschis un teatru. Primăria se mai gândește ce să facă acolo, o piață sau un amfiteatru, până se hotărăște se reiau dramele lui Altés, care nu vor muri niciodată, deși el a făcut-o de-o bucată de vreme, astfel că Piferrer și ceilalți se bucură ca niște copii doar citind titlurile: *Mormântul dintre ruine*, *Gonzalo Bustos de Lara* și, firește, *Orfanul ilustru*. Cât despre opera italiană, aceasta se poate vedea nu doar la Santa Cruz, ci și sub bolțile care le au adăpostit pe măicuțele de la Montesión. Îmi imaginez cât de impresionant sună în acel loc aria *Sul mio capo il celo avventa* a Lucreziei Borgia. E limpede că Barcelona se transformă într-un oraș al scenelor, nu prea văd însă cum se vor umple trei teatre care funcționează zilnic în același timp.

Colegiul San Buenaventura a avut și el parte de o viață mai bună. A fost cumpărat la o licitație publică de un particular bogat cu gândul de a deschide acolo un restaurant de lux. L-a demolat complet, dar în ultima clipă a lăsat în picioare fosta mânăstire, în care a avut îndrăzneala de a amplasa salonul de mese, cel mai luxos din oraș, depășind până și localurile Falcón și Cuatro Naciones. L-a botezat Fonda de Oriente, la inaugurare a asistat până și ambasadorul Statelor Unite, un anume Washington Irving, om care nu stă locului, și tot atunci s-au aprins cincizeci și trei de felinare cu gaz aduse din Anglia, care cică luminează într-atât, încât poți citi ziarul în plină noapte (nu cred până nu

văd). Și se spune că au de gând să instaleze astfel de lumini magice peste tot prin oraș, chiar și în casele noastre!

Porțiunea asta din Rambla, cea cuprinsă între Piața Teatrului și strada Sant Pau, a devenit promenada celor cu stare și unii închiriază scaune de răchită ca să asiste la defilarea familiilor sâmbăta și duminica, mai ales la ieșirea de la biserică, când cochetele care se îmbracă după ultima modă își agită evantaiele pentru a transmite un mesaj amoros pretendenților fără știrea părinților, când fustele se leagănă, umbrelele se deschid și batistele cad acolo unde trebuie să cadă, sunt culese de amorezi, cochetele prind de veste, nu și părinții, care comentează slujba și habar n-au de nimic, săracii de ei. Iar acum se adaugă și minunăția de a vedea aceste plimbări seara târziu, când femeile frumos gătite par dansatoare strălucind precum licuricii la lumina felinarelor. Până la zece țin plimbările astea, fără ca nimeni să-și dea seama că dincolo de Rambla e noapte neagră! Drept care niciodată n-a fost mai potrivit cântecelul care zice:

No es bon barceloní
El qui a la Rambla no va
O bé al vespre o bé al matí[1]

Mai zice Robles că fără zidurile mânăstirilor Rambla e acum un alt loc, că e vorba să se deschidă și porți, pentru ca prin partea de jos să se poată ajunge la mare și pe sus, la câmpie. Iar toți locuitorii orașului visează cu ochii deschiși la ce vor face atunci. „Pe scurt, prietene dragă, dacă mai întârzii mult, n-ai să mai recunoști orașul în care te-ai născut“, își încheie Robles misiva.

1842, octombrie

Marchizul de la Brocca a murit în zori, de față fiind duhovnicul (și totodată medicul) său, două domnișoare de companie

1 Nu e barcelonez adevărat / cel care nu se duce pe Rambla / fie seara, fie dimineața (în catalană, în original).

(foarte speriate) și eu însumi. Duhovnicul pretinde că moartea i-a adus-o excesul de concupiscență. Funeraliile au avut loc în comitet restrâns (în lipsa rudelor) și în incertitudine, pentru că nimeni nu știe ce se va alege de casa asta.

A doua zi, îndeplinind ultimele dorințe ale marchizului și instrucțiunile domnului De Bofarull, am dus, cu ajutorul unor servitori, colecția de antichități acasă la un nobil domn din Vic, care a luat-o în custodie. Am aflat ulterior că e vorba de un benedictin primit în casa unor neamuri și care se declară civil. Un om de încredere și cu inimă mare. Operațiunea s-a făcut rapid – comoara trebuia pusă la adăpost înainte de sosirea rudelor cărora le scrisesem eu însumi dându-le vestea morții marchizului. Ce-i drept, n-am rezistat tentației de a cerceta cărțile, pentru asta am rezervat o noapte întreagă pe care am petrecut-o treaz în micul cabinet de lângă dormitor, veșnic închis cu cheia, în care marchizul își păstra comorile doar pentru el. Așa că am răsfoit, citit, admirat și m-am minunat de ce era acolo, inclusiv codexuri considerate pierdute în urma evenimentelor de la 1823. Cel mai fabulos, căci nu mai văzusem – nici nu voi mai vedea – ceva asemănător, era un *evangelliarium* copiat cu cerneluri de argint și aur pe pergament purpuriu, scris în greacă și într-o altă limbă pe care n-o cunosc. O singură dată auzisem vorbindu-se de ceva asemănător: era vorba de o carte eretică din secolul al VI-lea, păstrată, dacă memoria nu mă înșală, la Uppsala.

Dar mă aștepta și altă surpriză, cea mai mare, căci am dat de o carte legată în pergament și cu tartanele prinse cu o panglică de mătase verde. Părea foarte veche, astfel că am deschis-o cu grijă și în fața ochilor mi-a apărut o colecție de sonete în italiană și ilustrate cu gravuri de bărbați și femei care se dezmățau în pozițiile cele mai indecente. Purta semnătura marelui poet Aretino și fusese tipărită în 1527 într-un loc, firește, nemenționat. Era vorba de prima ediție a celebrelor *Postures*, o serie de sonete scrise spre batjocura papei și care le adusese autorilor săi – poetul și ilustratorul – câțiva ani de închisoare. Izbit de o siguranță stranie, aproape instinctivă, am căutat în partea de jos, în dreapta, a ultimei pagini. Într-adevăr, era acolo, și inima mi-a bătut mai tare în piept: rămurica de salcâm cu șapte frunze.

Țineam în mână exemplarul din biblioteca lui Guillot.

Cărțile își au soarta lor, mi-am amintit, punând cu tristețe cartea la o parte și întrebându-mă ce să fac cu ea, căci nu aveam cui s-o restitui.

După ce am terminat și mi-am strâns lucrurile, mi-am luat rămas-bun de la cei din casă, le-am urat succes cu rudele care aveau să vină, am mers cu șareta până la Ripoll, am așteptat diligența de Vic, am dormit ca vai de mine la o cârciumă de doi bani, am închiriat un cal la Tona, l-am lăsat la Centelles, am urcat într-o trăsură de poștă care s-a milostivit de mine, m-am cazat mai bine la Garriga, mi-am continuat drumul dis-de-dimineață sperând să înnoptez la Barcelona, unde am ajuns mai repede decât mă așteptam grație drumurilor refăcute, în fine, am pornit să străbat ultima parte a drumului, dar am avut ghinion de o furtună, astfel că m-a prins ora nouă și jumătate, porțile din zid se închiseseră de-acum. Mi-am petrecut noaptea într-un han unde trag întârziații.

Nu am vrut să cinez. Am dormit, dar iepurește și neliniștit. M-am uitat de mai multe ori pe geam la santinelele care făceau de gardă. Mi-am amintit de cuvintele lui Robles, mi-a venit să mă întorc, aproape că-mi părea rău că mă aflam acolo. Mă întrebam dacă voi găsi un rost în orașul pe care nu-l mai cunoșteam. În zori, treaz și mai obosit ca oricând, mi-am spus că exista un singur mod de a afla.

IV

Nici un muritor nu știe ce-i e scris în cer.
MARIANO JOSÉ DE LARRA

DELICTELE ÎMPOTRIVA ONESTITĂȚII

Art. 357: *Cei care promovează sau facilitează în mod obișnuit sau abuzând de puterea lor prostituția sau coruperea de minori pentru a satisface dorințele altora vor fi pedepsiți cu închisoare corecțională.*

Codul Penal
(1822)

Femeia care așteaptă la ușa biroului lui Pérez de León într-o sâmbătă la ora nouă dimineața n-are de la Venus decât numele – și nici măcar nu e cel adevărat. Are sprâncenele înnegrite, gene false și chipul atât de alb de parcă ar fi spoit, deși boiul nu-i ascunde mustața care-i umbrește buza de sus. De cele patru fire de păr rămase îi atârnă o duzină de bucle false care stau ca naiba, peste talie i se revarsă colaci de carne din care poți face o tobă pe cinste, totul o strânge, de la corsetul invizibil și până la podoabele care n-o ajută deloc.

Plictisită de așteptare, Venus începe să-și piardă ținuta: se foiește pe scaun, își roade o unghie ruptă, se sufocă de căldură și-și face vânt cu fustele, împrăștie în jur mirosul de la subțiori. În cele din urmă, ușa se deschide, ea tresare și se ridică, doar ca să-l vadă ieșind pe judecătorul Tosquillas, mai scofâlcit și mai ridat decât o stafidă. Ambii pretind că nu se cunosc, dar își fac cu ochiul, nu se știe niciodată. Din birou răzbate glasul stăpânului casei:

— Următorul!

Venus își aranjează cârlionții și intră la șef.

— Ce dracu' ai mai pățit?

Cu trecerea anilor, Pérez e tot mai acru și pe chip poartă o expresie de suferință nedefinită. Venus își zice c-o avea probleme de digestie, o fi poate constipat, chestii din astea care îți șterg buna dispoziție. Adevărul e că suferințele lui Pérez nu au legătură cu stomacul, ci cu degetul mare de la piciorul drept, care s-a umflat și a prins culoarea cârnaților bine afumați și nu mai încape în nici un pantof fără să-l doară cumplit. Podagra, de care a suferit până în ultima clipă și Fernando VII, dovedește doar

cât de monarhist e, chiar și în suferință, detestabilul Pérez. Venus ia loc fără a fi poftită, hotărâtă să-și acorde cu de la sine putere tratamentul pe care ceilalți i-l refuză.

— Toate merg bine, domnule Pérez, spune ea cu un zâmbet știrb și mânjit de carmin.

— De León, mârâie el.

— Poftiți?

— Pérez de León. E un nume compus.

— Mă scuzați, mereu uit. Totul merge bine, domnule Pérez de León, silabisește ea cu efort prefăcut. Fetele cele noi au mare succes, nici nu facem față.

— Da, sigur, noutatea, a, noutatea. Noi, oamenii, mai ales bărbații, ne plictisim repede să pipăim aceleași lucruri.

— Mare adevăr ați spus, domnule Pérez. Domnule de León. Domnule Pérez de León. Uf, oftează Venus, epuizată. Deși unii se plâng că fetele nu ne vorbesc limba și că nu pricep o boabă din ce li se spune.

— Păi ce, vor să le țină conferințe curvelor? N-au decât să se ducă la un cenaclu! Sau să vorbească de la amvon! Sunt situații în care nu e nevoie de cuvinte.

— Mai sunt și unii care se îndoiesc că ar fi portugheze pursânge.

— Cum să nu fie? Tocmai au sosit de la Lisabona!

— Zic că par galiciene. Adevărul e că nu sunt vesele deloc, uneori mă cam scot din sărite cu plânsetele lor.

— Și nu folosești nuiaua?

— Cum să nu, domnule, câteodată le mai închid și în dulap, dar plâng și mai abitir. Chiar că nu pricep.

— Mă rog, se vor obișnui, dă-le timp, spune Pérez de León cu o umbră de căldură în glas. Voi, femeile, știți să fiți foarte practice – până la urmă o să-și dea seama că asta e cea mai bună soluție pentru ele, clatină el din cap, mulțumit. În curând vine o nouă încărcătură de franțuzoaice și italience. Acum se află la Mataró, să-și revină cât de cât, că erau ca vai de ele, numai piele și os și pline de păduchi. Dacă avem noroc, Tosquillas aranjează treaba până-n Paști.

— Îi pot anunța pe clienții cei mai buni?

— Nu văd de ce n-ai face-o. Că m-a costat o avere să le fac rost de acte. Așa că trebuie să le pui serios la produs.

Omul nu era mulțumit. Problema nu erau angajatele, Venus și Afrodita conduceau bine afacerea, recomandarea fostei sale asociate fusese una corectă: cele două erau dure cu fetele, atente cu clienții, discrete cu toată lumea și tăcute ca un mormânt în ce privește autoritățile. Numai că banii zburau mai lesne decât intrau, și în cantități mai mari. Ca să ții o casă ca a sa era foarte costisitor. Nu numai din cauza numeroaselor guri care trebuiau hrănite, ci și a celor care trebuiau închise. Tosquillas, de pildă, bătea atât de des drumul la el ca să-și ceară mita, că nici măcar nu se mai ostenea să găsească alt cuvânt pentru asta. Aproviziona bordelurile lui Pérez cu fete furate de prin toată Europa, le ascundea identitatea cu documente false, pentru asta primea o cotă-parte care-i acoperea toate plăcerile. Sau noul șef al poliției, care-l costa enorm, căci tipul afișa un simț al dreptății care nu se mulțumea cu mărunțiș. Iar lista devenea interminabilă, pentru că de ani de zile Pérez tot cumpăra opiniile, tăcerea și voturile concetățenilor cu vază și influență, iar cu timpul cercul persoanelor de vânzare se tot lărgise și banii abia dacă mai ajungeau.

Ultimii fuseseră magistrații tribunalului, care cereau un preț uriaș pentru cele mai mărunte favoruri, precum a-și așterne opinia pe o bucățică de hârtie. Până acum făcuse rost de două scrisori de recomandare în care respectivii vorbeau despre el în termeni elogioși, spunând și că fusese mereu un om cu idei progresiste, neimplicat politic, însă credincios idealurilor epocii și patriei sale. Redactarea era destul de ambiguă, dar lui Pérez ambiguitatea i se potrivea mănușă și era convins c-avea să dea roade. Se mai opunea încă magistratul Alós, cel care, având faimă de om corect, era și cel mai influent dintre toți, cel care făcea să se încline balanța. E doar o chestiune de timp, își zicea Pérez. Și de sumă, căci orice om își are prețul.

Cât despre autorități, nu-și făcea griji, nici măcar acum când lăsase șefia poliției pentru a se dedica din plin pretențiilor și stupizeniilor sale. Căci îi știa pe toți, încă de la începuturi, mulți îi datorau postul, cu toții îl admirau, iar el îi răsplătea pe cei care-i erau fideli. Cu pungi burdușite de reali, dacă erau mai căpoși.

Dacă ocupau funcții ceva mai înalte, cu nopți lungi de plăceri gratuite în piața Verónica, unde Venus îi trata ca pe moștenitorii tronului. Același lucru în ce privește judecătorii, înalții funcționari municipali, arhiepiscopi, guvernatori, până și răposatul rege în ultimele sale zile, cu toții întinaseră cearșafurile casei. Iar cercul de prieteni se va lărgi și mai mult după ce va obține postul de magistrat, pentru asta mai lipsea puțin, doar un brânci, o semnătură pe un act, un cuvânt plasat într-o adunare la nivel înalt, un fleac, aproape că simțea sub fese moliciunea viitorului fotoliu.

La cei cincizeci și patru de ani ai săi, Néstor Pérez de León începea să fie un bătrân ce privește lumea cu dispreț și plictiseală. Intactă ca la douăzeci de ani îi rămăsese doar dorința de putere. Era gata să-i spună lui Venus, bucuros ca un copil care are o jucărie nouă, că în curând va fi judecător, dar renunță, lucrurile se strică dacă vorbești prea devreme despre ele. Oricum, femeia avea ceva de spus:

— Tocmai voiam să vă spun de cererea unui client de vază, de asta am și venit. Ar dori un serviciu de care nu dispun, așa că să vedem dacă putem să-i satisfacem acest capriciu.

— Mda. Dar până la serviciul pe care-l cere aș vrea să aflu cine e clientul.

— Nu vă pot spune numele său, domnule – sprâncenele lui Pérez se ridică a mirare; dacă nu aș fi admirată pentru discreția mea, n-aș fi decât o biată curvă.

Omul apreciază raționamentul și blestemă în gând înfumurarea femeii.

— E o persoană importantă?

— Foarte importantă.

— De aici?

— Nu, domnule, de dincolo.

— Militar?

— Cleric.

— Secular sau de mir?

— Mai curând secular, că o avea vreo sută de ani.

— De la o parohie?

— De la episcopie, domnule, spune femeia coborând glasul.

— Și chiar acolo vrea el să...?

— Trebuie să vă transmit ceva din partea lui, îl întrerupe femeia, el m-a rugat să vă spun… Dorește să știți că răsplata va fi substanțială și nu doar în bani.

— Nu doar în bani? Dar în ce?

— Fără să spună ceva concret, a pomenit de o anumită funcție în magistratură pe care se pare că…

— Și care e serviciul acela atât de excepțional pe care nu-l ai la bordel? îi taie vorba Pérez.

Venus tace, se uită spre ușă; e posibil să mai aibă o urmă de decență.

— Un băiat impuber, domnule… De vreo doisprezece ani, cel mult. Bine dezvoltat. Virgin.

Pérez analizează condițiile, care în definitiv nu i se par chiar atât de neobișnuite. Și, firește, deloc imposibile, drept care poruncește:

— Păi, fă-i rost.

— Asta și încerc, domnule. M-am gândit și mi-am adus aminte de copiii pe care-i aveți aici, acasă.

— Aici?

— Copiii servitoarelor.

— Aha, sigur. Sunt și servitorii mei.

— De-aia sunt perfecți: n-o să fie nevoie să bat orfelinatele.

— Venus, știi că ești cam comodă?

— Așa am fost mereu, râde ea, de ce să cauți departe ce poți găsi aproape?

— Bine, așa să fie, spune Pérez, sunând din clopoțelul care-l cheamă pe majordom, căruia îi poruncește: Să vină servitorii cei tineri.

— Domnule…?

— Toți cei de până în doisprezece ani, cheamă-i aici.

— Prea bine, domnule.

Între timp, Pérez de León vrea să-și satisfacă o curiozitate.

— Ce porți tu acolo, Venus? îi indică din ochi obiectul la care se uita de o vreme: un medalion cu piatră albastră, ovală, care se ițește dintre dantelele de pe pieptul femeii.

— A, asta. Un cadou de la *Madame* La Ruga înainte de plecare. Voia să ne aducem aminte de ea cu drag, atinge ea bijuteria.

Afrodita și cu mine. Ei i-a dăruit cerceii din același set. Drăguț din partea ei, nu? Vă place, domnule?

Da, lui Pérez de León îi plac acvamarinele, sunt chiar pietrele lui preferate. Au aceeași culoare ca ochii femeii celei mai admirabile și mai evazive pe care a cunoscut-o. Alții o numeau curtezană, dar cu el a fost mai castă decât propria sa mamă. De aceea i-a dat aceste bijuterii, unul dintre multele gesturi inutile de mulțumire. După ce a lăsat-o să plece, căci a reține o astfel de femeie ar fi fost o nerozie, s-a consolat cu gândul că plecase odată cu ea și această mică dovadă de admirație; ceva mai târziu și-a imaginat-o lângă patul morții acelui general italian și purtând bijuteriile ca pe un zălog de iubire.

Dar, văzând medalionul la gâtul lui Venus, face un efort să scape de senzația de ridicol. Și reușește, aducându-și aminte că La Ruga le primise doar pentru că proprietara legitimă nu le mai putea purta. Că niciodată nu-i aparținuseră. Și coincidența de culoare nu fusese decât asta, o simplă coincidență. Că ea nu fusese decât un capriciu, o târfă, o babă care n-a știut să aleagă, nici măcar la sfârșit.

Apare majordomul, urmat de vreo șase țânci și de bucătăreasa care ține în brațe un plod. De cum îi vede, Venus dă din cap că nu:

— Nu sunt buni, sunt prea mici.

Copiii au pe ei un fel de halate și umblă desculți. E prima dată când se află în partea nobilă a casei, căci habitatul lor e compus din pod, bucătărie, magazia de cărbuni, latrine și, uneori, curte. Par niște mici animale domestice.

— Câți ani au?

Bucătăreasa răspunde, arătându-i pe rând:

— Șase, șase, cinci, patru, trei, iar ăsta din brațele mele are vreo nouă luni.

Venus își pune mâinile în șolduri și pufnește:

— Deci tot orfelinatele mă pasc.

— Nu mai sunt și alții? întreabă Pérez.

— Ba da, dar cei mai mari nu sunt acasă, domnule.

— Și unde sunt?

— I-ați închiriat domnia voastră înșivă filaturii de bumbac, ați uitat?

— Mormolocii ăștia trebuie cumva să-și scoată banii pentru întreținere, se scuză el către Venus. Și dorm acolo?

— Nu, domnule, vin la zece seara și pleacă a doua zi la cinci.

— În fiecare zi?

— În afară de duminică.

— Și câți sunt? Câți ani au? Da' zi odată, ce dracu'!

— Sunt cinci. Cel mai mare are doisprezece ani, cel mai mic, șapte.

Venus zâmbește, poate că iese ceva.

— Mă întorc diseară la nouă.

— Perfect, s-a rezolvat, tranșează Pérez problema. Vino, dar nu mă deranja în nici un chip, la ora aia obișnuiesc să-mi fac rugăciunile. Alege ce vrei, mâine la fabrică să spună că s-a îmbolnăvit brusc și nu poate munci. Iar după aia, că a murit. Între timp, fericește-ți clientul cu trei portugheze. Din partea casei. Gata, afară!

Seara, detestabila șefă de bordel revine. Grupul de mici muncitori devorează în bucătărie o supă de păsat, alături de o slujnică cu înfățișare sinistră – fața și gâtul poartă urmele unor arsuri, ce scârboșenie –, care mănâncă același lucru.

— Ăștia sunt, spune bucătăreasa.

Copiii nici măcar nu au putere să se uite la necunoscuta care îi privește cu mâinile în șolduri, de parcă ar fi niște pești la piață. De dimineață, bucătăreasa nu spusese că printre copii erau și fete, de astea Venus n-are nevoie. Ea caută băieți, iar din aceștia nu sunt decât doi. Dar a avut noroc, se încadrează amândoi cerințelor.

— Câți ani ai? îl întreabă pe primul.

— Unsprezece, doamnă.

— Și tu?

— Doisprezece, doamnă.

— Ia deschideți gura.

Băieții se execută, Venus le studiază dantura și dă verdictul:

— Par sănătoși, spune, deși sunt unul mai costeliv decât altul.

Cel de doisprezece ani are ochi vioi și părul aproape negru, celălalt e mai castaniu, dar fără să bată spre blond. Sunt cam de aceeași înălțime. Venus nu știe pe cine să aleagă, e gata să dea cu banul când intervine servitoarea cu arsuri pe față:

— Ce căutați de fapt, doamnă?

— Un servitor pentru mine.

— Și ce-ar trebui să facă?

— Să mă asculte.

— Nici unul din ei n-ar fi în stare să vă satisfacă. Iar dacă lipsesc de la lucru, stăpânul o să se supere. Luați-mă pe mine.

Venus aruncă o privire spre obrajii deformați ai femeii și pufnește într-un râs jignitor:

— Pe tine? Ce, ca să-mi sperii musafirii? Lasă prostiile. Îl iau pe ăsta, arată spre cel cu părul castaniu, care de frică scapă lingura din mână și rămâne cu ochii ațintiți asupra celei care are grijă de el, care protestează:

— Nu-l puteți lua!

— Ba pot, am acordul stăpânului casei.

— Atunci mă duc să vorbesc cu el.

— Nu vrea să fie deranjat.

— Aveți o hârtie semnată care să vă confirme spusele?

— O hârtie semnată? Da' unde te crezi, la tribunal? Nu am și nici nu am nevoie, obraznico!

Și-l apucă pe băiat de o mână și-l trage spre ea. Slujnica îl apucă de cealalată și trage și ea, strigând la Venus să-i dea drumul. Venus strigă și mai tare:

— În lături! Am eu grijă să fii dată afară!

Bucătăreasa face un pas înainte și pune lucrurile la punct:

— Nu te băga, Margarita, domnul și-a dat consimțământul.

Margarita cea cu urme de arsuri pe față se predă și renunță la luptă. Venus trage de copil ca să se ridice în picioare, îl măsoară de sus până jos, căutând vreun defect. În afară de slăbiciune, totul e perfect. Are trăsături armonioase, ochi frumoși, pielea albă. Va trebui spălat ca lumea și îmbrăcat frumos, dar asta face parte din plan.

— Ia-ți rămas-bun, plecăm, îi poruncește.

Copilul are niște priviri speriate când se duce să fie sărutat de Margarita, care-i șoptește să fie ascultător și cuminte; amândoi abia-și rețin lacrimile, în vreme ce Venus își roade nervoasă o unghie: clientul așteaptă, pesemne că și-a pierdut răbdarea.

— Da' hai odată! izbucnește în cele din urmă, apucându-l de ceafă.

Margarita tremură toată, se duce la celălalt băiat, îl mângâie blând pe spate:

— Te rog, Victor, termină de mâncat.

Dar tuturor le-a pierit pofta. Cele trei fetițe și Victor se uită fără chef la farfuriile pe jumătate pline și la linguri.

Pe 3 decembrie 1842, la miezul zilei, după două luni de agitații populare care transformaseră străzile Barcelonei în câmp de luptă, căci conflictele se lăsau întotdeauna cu împușcături, două luni în care oamenii se săturaseră și cereau Madridului să-și rezolve problemele fără să le bage mâna în buzunare, generalul Espartero se hotărî să treacă la acțiune: ordonă închiderea porților din zid și dădu cale liberă artileriei. Bombele – peste o mie – au fost trase de pe Montjuïc timp de două ore, au murit aproape 400 de oameni și au fost distruse 462 de clădiri.

În spatele revoltelor care-l determinaseră pe Espartero să ferece zidurile pentru ca bombardamentul să fie mai eficient se afla – paradoxal – chiar chestiunea zidurilor. Barcelona era hotărâtă să scape de ele. O recomandau studii cât se poate de științifice, urma să se demoleze garnizoana de pe Rambla de los Estudios, se aprobaseră deja proiecte economice care contau pe vinderea pietrei pentru a finanța lucrările, unui mare arhitect i se încredințase un studiu serios asupra fundațiilor zidurilor, lipsea doar autorizația de la Madrid pentru ca lucrurile să se pornească. Se conta și pe sprijinul lui Prim și al lui Milans del Bosch, pe atunci militari în plin avânt, dar care, odată ajunși la putere, au fost loviți de tipica amnezie a politicienilor și și-au uitat toate promisiunile.

Revolta din 1842 n-a fost decât începutul unei etape absolut catastrofale. Cei care au trăit-o au calificat-o drept „cea mai rea din tot secolul", deși e greu de stabilit dacă așa a fost. Nu că n-ar fi crezut cu sinceritate acest lucru, căci mereu ni se pare că mai rău nu se poate. Dovadă că anul următor Barcelona a fost bombardată

din nou, de data aceasta de generalul Prim, nu e cert dacă înainte sau după ce s-a dat vestea că provincia Catalonia devenise independentă de Spania și plutea în derivă, liberă, singură și fericită, exact așa cum visau idealiștii de câteva decenii bune. Drept urmare, în 1844 a fost declarată asupra principatului o stare de excepție care avea să se prelungească încă zece ani, iar Barcelonei și catalanilor le-a rămas pe veci faima – meritată, dar prea simplistă – de indivizi problematici și periculoși. Mai trebuie adăugat doar la această imagine faptul că lumea își celebra nenorocirea cu niște cântecele menite să ridice moralul:

Sí, Mariquita, sí,
No, Mariquita, no.
Ja poden tirar bombes
Que no ens fan por.[1]

Pe 3 decembrie 1842, profitând de haosul ce domnea în oraș, o umbră se strecura ieșind din palatul de pe strada Pi, ocolea catedrala, trecea pe străzile Ciutat și Regomir, înainta pe strada Ample până la Lonja, traversa piața palatului și căuta intrarea acelei clădiri atât de noi și de pătrate și cu atâtea coloane care sugerau un templu grec și unde i se spusese că locuia domnul Josep Xifré.

Mai întâi a intrat în cafeneaua celor șapte porți, atât de aglomerată de obicei, dar acum pustie – nu erau decât patronul și câțiva chelneri. A urcat la primul etaj pe niște scări largi, a bătut la prima ușă și i-a spus celui care i-a deschis pe cine căuta. Acela a luat-o drept o cerșetoare și i-a trântit ușa în nas. A bătut iar și a spus că avea un mesaj important, atunci i s-a spus că domnul Xifré era plecat din oraș, urmând să revină după ce se va fi calmat situația.

Umbra a coborât scările și a ieșit în stradă. Cerul era gri, dar ploaia care amenința nu era de apă, ci de foc. S-a întors din drum. Când a ajuns în piața catedralei, a auzit o explozie. A luat-o la

1 Da, Mariquita, da / nu, Mariquita, nu / N-au decât să dea cu bombe / Că nu ne e frică (în catalană, în original).

fugă, s-a refugiat sub un balcon pe o stradă îngustă, așteptând explozia, care s-a auzit în tot orașul. Peste strigăte și plânsete s-a suprapus încă o bombă, a auzit șuieratul, apoi explozia. De data asta mult mai aproape, poate de la mânăstirea Merced sau de la tribunal, era greu de stabilit direcția. A mers mai departe pe străzile pustii, astupându-și urechile, cu bărbia în piept, un gest atavic de apărare, deși știa că e inutil. Dar își croise o soartă nouă, în ciuda a toate, și era ferm hotărâtă să și-o urmeze. Bombele continuau să cadă, pe drum a văzut chipuri însângerate, răniți care țipau după ajutor, incendii care mistuiau totul. Ajungând la biserica Santa Maria del Pi a descoperit cu oroare că un proiectil căzuse chiar acolo: în fața ușii Angelus se căsca o groapă mare și adâncă precum craterul unui vulcan. A strâns din dinți și a mers mai departe până la fosta mânăstire Santa Anna, acum parohie. Biserica era închisă, nu se vedea țipenie de om. A ocolit lipită de zid până la o ușă lăturalnică, a împins-o și s-a pomenit în claustru, de unde a pătruns în biserică. S-a simțit pe loc ușurată, era acasă. A tras aer în piept, s-a închinat, s-a tras într-un colț să se liniștească și să se roage.

Acolo a găsit-o părintele Irazogui, alertat de un zgomot diferit de cel al canonadei. E limpede că omul era curajos și avea un auz fin.

— Am nevoie de ajutor, părinte.

— Desigur, fiica mea, toți avem sufletul zdruncinat. Vino cu mine.

— Nu, părinte, nu bombele mă sperie. Trebuie să-l văd pe domnul Brancaleone. Știu sigur că face parte din parohia asta. Îmi puteți spune cum să dau de el?

— Vino cu mine, fata mea, a repetat omul Bisericii.

— Vă repet că n-am nevoie de protecție și nici de mângâiere, părinte, doar să dau de domnul Brancaleone, a insistat ea.

Părintele Irazogui a apucat-o de un braț pe încăpățânata vizitatoare și a tras-o spre fundul bisericii:

— Încrede-te în tăcere, fato, și în norocul cel bun. Hai, vino.

În spatele naosului se afla o ușă grea prin care se intra în sacristie. Acolo, în mijlocul unui grup de enoriași, să fi fost între patruzeci și cincizeci de suflete, se afla Rita Neu, speriată rău, împreună cu fiul ei, Ángel Brancaleone.

Ángel s-a cutremurat dând cu ochii de femeia cu chipul ars. Într-un fel sau altul, întâlnirea trebuia să aibă loc, o știuse de când o văzuse pe scările casei lui Pérez, dar parcă nu avea curaj. Prezența ei îi readucea imediat în minte amintirea Carlotei Guillot și îi spunea că uneori marile și groaznicele nedreptăți sunt fără leac.

— Domnule Brancaleone, în sfârșit… a șoptit ea, abia trăgându-și sufletul.

Erau înconjurați de oameni și nu foarte departe explodau lugubru bombele care devastau orașul, cu toate acestea sora Elisabet și-a spus povestea singurului om care putea s-o ajute, începând cu fatidica noapte de 25 iulie a anului 1835 când, la dorința Carlotei, ieșise după maica stareță pe străzile ticsite de lume și peste tot se vedeau mânăstirile incendiate…

— …da, da, peste tot. Primele flăcări pe care le-am văzut cred că erau de la San José. Se ridicau spre cer precum un rug uriaș. Și pretutindeni era la fel. De pe Llano de la Boquería se vedeau cinci sau șase astfel de incendii macabre. La un moment dat am crezut c-o pierdusem pe stareță în mulțime, pe urmă mi s-a părut că o recunosc, ea era. În dreptul Ramblei am văzut-o ezitând, de parcă s-ar fi temut. Ea, atât de dură mereu! Cred că atunci am început să o iert. Neîndurarea e un fel de orbire, iar în acele clipe dramatice am început să văd totul mai limpede.

Cum spuneam, pe străzi era nebunie curată. Oamenii strigau lozinci, se buluceau, alergau, era ca și cum ai fi mers în plin coșmar într-un oraș de nebuni. Aveam cu mine hârtiile pe care promisesem să le salvez. Un sfat al Domnului pe care eu l-am numit intuiție m-a făcut să pun cartea de rugăciuni într-o legătură și s-o port strâns lipită de mine. Astfel am fugit pe Rambla după sora Verónica și micul Victor, care la fiecare bubuitură se ascundea speriat printre fustele ei…

Au străbătut Rambla îndreptându-se spre strada Santa Anna, unde atmosfera părea oarecum mai calmă. Pesemne că stareța și-a zis că străduțele înguste sunt mai sigure. A apucat pe una dintre ele, întunecată precum gâtlejul unui lup, luminată doar de propriul ei curaj. Mergea repede, hotărâtă, cunoștea bine drumul. Numai că de după un colț ne-au ieșit în cale niște petrecă-

reți. Beți, purtând torțe, urlau de parcă ar fi fost posedați de Satana. Unul a scos un cuțitoi de la brâu și a amenințat-o pe maica Verónica. M-am ascuns sub un portic, în întuneric. Ea striga să o lase să treacă, că era o persoană pașnică și nu dorea decât să salveze viața copilului.

— Pașnică? I-auzi, mai există așa ceva? a râs sinistru unul din ei.

— Ia ridică-ți fustele, să vezi ce război am să-ți dau, a spus altul.

Maica Verónica s-a închinat, Victor plângea.

— Dă-ne ce ai sau îți omorâm fiul – lama cuțitului a sclipit la un lat de palmă de obrazul micuțului.

Sora Verónica a scos tot ce avea: două scapulare, un rozariu de argint, inelul modest al profesiei sale, întinzând obiectele cu o mână tremurătoare.

— Ce e gunoiul ăsta? și-a vârât ghearele printre ele cel ce părea să fie șeful. Ești călugăriță?

— Da, domnule, a răspuns maica stareță cu glas ferm și privire mândră, sunt servitoarea Domnului.

— O călugăriță! Avem aici o călugăriță! O vrea cineva? a urlat omul cu cuțitul.

Maica Verónica l-a luat de mână pe Victor care nu mai plângea și încremenise și a încercat să treacă mai departe. Chiar dacă era înspăimântată, părea de-acum foarte sigură pe ea.

— Ei, unde crezi că pleci?

— Lasă-mă să trec, om bun, dacă nu pentru mine, măcar pentru copilul ăsta nevinovat!

— Auzi, ne dă și ordine, a zis unul, abia silabisind cu un glas încleiat de băutură. Nu pleci nicăieri!

A urmat un fel de luptă. Unul s-a pus înaintea stareței, era cel beat, s-au auzit strigăte, un fel de mârâit, apoi la urechi mi-a ajuns geamătul prelung de durere al stareței. Am zărit-o cum se apleca, ducându-și mâinile la pântec, în timp ce șleahta o ștergea înjurând și râzând.

M-am dus la ea și am vegheat-o în ultimele ei clipe. Fusese înjunghiată în stomac, când au tras lama cuțitului i-au luat și viața. Cu ultimele suflări m-a rugat să-l duc pe fiul Carlotei acasă

la Néstor Pérez de León, să vorbesc cu el și să-i spun că era fiul său de care trebuia să aibă grijă, căci venirea lui pe lume fusese vrerea Domnului. M-a rugat să am grijă de el, pentru că Dumnezeu e de partea celor nevinovați. Apoi am ajutat-o să-și spună ultimele rugăciuni. A murit la jumătatea unui Tatăl nostru.

Pitit în întuneric, Victor aștepta. L-am luat de mână și am pornit-o spre casa de pe strada Pi. Era înconjurată de gărzi înarmate și cu toate ușile închise. N-avea sens să încerc să intru, trebuia să aștept într-un loc sigur. Mi-am zis că cel mai bine e să caut compania morților, în cei vii îmi pierdusem orice speranță. Astfel că am intrat în cimitirul Santa Maria del Pi, m-am ghemuit între două morminte, cu copilul în brațe. Noaptea era umedă și caldă. Acolo, ceva mai liniștită, mi-am dat seama că nu mai aveam foile de la Carlota Guillot. Lăsasem cartea de rugăciuni pe străduță, lângă trupul neînsuflețit al maicii starețe. Era mult prea periculos să mă întorc după ele, nu puteam să pun din nou în primejdie viața copilului.

A fost cea mai lungă veghe din viața mea.

De dimineață, orașul era tăcut, străzile erau murdare și presărate de leșuri. M-am întors la străduța aceea. Maica Verónica nu mai era acolo, cu atât mai puțin legătura în care pusesem cartea de rugăciuni care adăpostea memoriile Carlotei. Rămăsese doar o pată de sânge uscat. Făcându-mi o mie de reproșuri, m-am întors pe strada Pi. Casa era și acum păzită, dar ușile erau deschise și o slujnică grasă cu obrajii roșii trăncănea cu gărzile. Văzându-mă că apar cu Victor de mână mi-a spus:

— Dacă ai venit pentru anunțul din ziar, du-te la bucătărie și așteaptă împreună cu celelalte.

Mi-am binecuvântat norocul, Dumnezeu nu mă părăsise. Am coborât la bucătărie și am așteptat alături de alte femei care doreau să fie angajate acolo. Când mi-a venit rândul, grasa m-a întrebat dacă Victor e copilul meu.

— E nepotul meu.

— Câți ani are?

— Cinci.

— Ai ceva scrisori de recomandare? În ce case ai mai slujit?

— N-am slujit în nici o casă și nu am scrisori de recomandare, doamnă. Până ieri am fost călugăriță la mânăstirea de los Ángeles, în ultimii cincisprezece ani acolo am lucrat pentru măicuțe.

— Asta înseamnă că știi să faci prăjituri bune, a dat ea din cap, mulțumită.

— Da, doamnă. Știu și să brodez, să gătesc, să albesc rufele, să fac curat, să cultiv grădina, să văd de copii…

— Să vezi de copii? Da' ce, erau copii la mânăstire? a râs ea ca de o glumă bună.

— Nu, doamnă, mi-am mușcat eu limba.

— Semnele de pe față le ai din naștere?

— Nu, doamnă.

A urmat o tăcere lașă. Tăcerea celor care n-au curaj să întrebe. Cât de bine o cunosc…

— Bine. Cum te cheamă?

— Margarita.

— Bine, Margarita, ești angajată. Dacă n-ai unde te duce, rămâi aici și începi chiar de azi.

Un salariu de mizerie, un acoperiș deasupra capului, un pat pentru amândoi într-un pod prin care ploua, o mâncare caldă. Mai mult decât puteam spera, domnule. Mult mai mult, mai ales că aveam doar șaisprezece ani și vedeam lumea pentru prima dată.

N-am spus nimănui cine e tatăl lui Victor. Eram mereu în gardă. Încercam din toate puterile să asigur bunăstarea acestui copil care nu era al meu, dar pe care mi-l încredințase Domnul. Obsesia mea era să compensez lipsa mamei sale, să-i păstrez vie amintirea până când avea să vină după el. Aveam tot timpul în minte cuvintele Carlotei, plecarea ei disperată, durerea ei și promisiunea pe care o făcuse. Fiecare zi o trăiam ca pe ultima, de parcă în următoarea ea ar fi venit să ne salveze: Victor avea să-și îmbrățișeze mama, iar eu aveam în sfârșit să fiu liniștită, știind că îmi îndeplinisem misiunea, că îl apărasem de lumea cea rea. Dar uite că încep să-mi pierd puterile. Au trecut de-acum mai bine de opt ani și nu mai știu nimic de Carlota. Toate încercările de a da de nașul ei, de domnul Xifré, au fost în zadar. Stăpânul casei unde stăm e un monstru, nu-l pot apăra pe Victor de el, nici pe ceilalți copii care au crescut sub ochii mei, căci nu se

sfiește să-i vândă, să-i închirieze sau să-i despartă de familiile lor. În plus, Victor a crescut, duce o viață mizerabilă, începe să pună întrebări la care nu știu să-i răspund și abia de-și mai aduce aminte de maică-sa.

Am rămas doar cu Domnul – care de mult nu-mi mai vorbește – și cu dumneata, domnule Brancaleone. Spune-mi, ce să fac?

Tare i-ar fi plăcut lui Brancaleone să facă precum Domnul, dar a bâiguit doar niște cuvinte pline de tristețe:

— Margarita… soră Elisabet. Hârtiile alea pe care le-ai pierdut… sunt la mine. O mână anonimă mi le-a trimis acum câțiva ani, nu știu cum. Mână care mi-a scris și că în timpul fugii Carlota a murit. Mă tem că așa este, am văzut eu însumi mormântul grandios din Cimitirul Nou, cel de dincolo de ziduri.

— Și avea scris numele ei pe piatră?

— Îl avea. Și anul nașterii, și cel al morții. Am văzut cu ochii mei.

A făcut o pauză, și-a tras sufletul, sora Elisabet a suspinat adânc.

— Trebuie să găsim alt mod de a-l salva pe Victor, soră, pentru că mama lui n-o să vină, așa cum a promis…

După vizita mea la doamna Gusi am încercat să uit o vreme de Virginia și mai ales de Braulio și m-am închis să scriu. E metoda mea infailibilă pentru a mă depărta de lume, și asta de mult, de când am uzul rațiunii. Viața poate fi nesatisfăcătoare sau prea alambicată, ne poate plictisi de moarte, dar rămâne mereu posibilitatea de a inventa altceva care să ne facă mai fericiți. Asta facem noi, scriitorii, mai mereu: scriem ca să scăpăm.

Așa că eram cu hârtiile lui Guillot, cu un munte de bibliografie care creștea pe măsură ce romanul avansa, încercam să reconstitui o istorie care se petrecuse acum două sute de ani. Și într-o zi m-a sunat Virginia.

— Ce faci, mai trăiești?

— Cred că da.

— Ai dispărut brusc. Nu-mi spui cum a decurs întâlnirea cu domnul Gusi?

Când sunt întreruptă de la scris, cuvintele îmi ies greu, de parcă aș fi adormită.

— Te-am trezit?

— Scriam.

— Te deranjez?

Adevărul e că da, și mult. A fi prieten cu un scriitor înseamnă și asta: să-l lași să scrie. Să dispari din viața lui, să aștepți să termine. Lucru aplicabil – cu atât mai abitir – și partenerului de viață, copiilor, mamelor… Uneori îmi zic că le cer alor mei un sacrificiu exagerat de mare, pentru care n-au nici o vină. Nu i-am răspuns Virginiei.

— Pot să-ți fac o vizită?

— S-a întâmplat ceva?
— Mai bine îți spun personal.
— Bine, în cât timp vii?
— Chiar acum. Sunt jos. Hai, deschide-mi.

Virginia avea o mutră de înmormântare și adusese un pachet de croasanți: „Pentru deranj", a explicat ea, arătând punga. Ne-am așezat la masa din bucătărie. Am reîncălzit cafeaua făcută de dimineață și am turnat două cești. Croasanții i-am pus pe o farfurie, unde au rămas ca la priveghi, căci nici una din noi nu s-a atins de ei.

— Am venit să-ți spun că ai avut dreptate. Braulio e un porc, a anunțat cu tristețe în glas.

Bravo ei, mi-am zis. A recunoaște că ai greșit nu e ceva la îndemâna tuturor. Mai rămânea de aflat dacă se referea la Braulio librarul sau la Braulio amantul. Virginia era însă dispusă să mă lămurească.

— Îți amintești de biblioteca aia pe care am cumpărat-o la Monistrol?

— Da, el a mers cu tine atunci (eram gata să spun „iubitul tău a mers cu tine", dar m-am răzgândit la timp).

— Era o bibliotecă mare, cu de toate, inclusiv o colecție de cărți din secolul al XIX-lea de-a dreptul grozavă. I-am spus proprietarei că-i dau trei mii de euro și iau doar cinci sute de cărți, dar alese de mine. E o practică obișnuită – a adăugat ea, văzându-mi mutra mirată –, eu plătesc, eu aleg. Restul nu mă interesează. Mă urmărești?

— Îndeaproape.

— Bine. Am ales cărțile și le-am pus deoparte. Braulio mi-a spus că se ocupă el împreună cu un ucenic pe care-l aduseserăm cu noi de la Barcelona să facă treburile grele. Au împachetat toate cărțile pentru ca a doua zi să fie ridicate de o mașină. Am plătit ce stabilisem cu doamna și am considerat treaba încheiată. Numai că a doua zi Braulio mi-a spus că avea o veste bună și una rea. Cea rea era că tipa se răzgândise și hotărâse să păstreze o sută cincizeci de cărți; cea bună era că-mi restituia o mie de euro. Nu-i o afacere rea, a mai adăugat: trei sute cincizeci de cărți bune pentru două mii; mașina avea să mi le aducă după-masă.

L-am întrebat de ce stabilise femeia asta cu el, din moment ce încheiase afacerea cu mine. Mi-a spus că nu știa, o fi crezut că eram asociați sau așa ceva, dar să nu mă supăr, că în definitiv ieșeam în câștig, cele trei sute cincizeci de cărți erau o afacere sigură; că astfel de lucruri se întâmplă, clienții nu se țin întotdeauna de cuvânt, cred că librarii vor să-i înșele, sau își schimbă părerea influențați de vreo rudă… cert e că m-a convins. Asta până când a venit mașina, am început să deschid lăzile și am constatat că lipseau cărțile cele mai valoroase, exact cele care mă făcuseră să ofer atâta și pe care mi le imaginasem deja frumos aliniate în rafturile de la Palinuro, cu legătura originală și cotoarele lor aurite. M-a apucat furia și am sunat-o pe tipă ca să încerc să o conving și, cu aceeași ocazie, să-i spun că nu-mi plăcea defel această lipsă de seriozitate. Și știi ce mi-a zis? Că nu se răzgândise și nici nu restituise vreun ban. Că șoferul ridicase toate cărțile, cele cinci sute stabilite, și să caut în altă parte înșelătoria. Bingo!

Tocmai atunci i-a sunat mobilul. A ascultat un pic, apoi a răspuns repede că nu era interesată să cumpere enciclopedia plantelor carnivore; nici pe cea a personajelor din Star Trek, nici altă enciclopedie, oricare ar fi fost, a încheiat politicos și a închis.

— Ce porc! am revenit eu la Braulio. Ai vorbit cu el?

— N-am putut. Nu-i place să vorbească în *post coitum*.

Am pufnit în râs:

— Asta înseamnă că te-ai culcat cu el?

Virginia s-a făcut mică, de pară era ca o fetiță prinsă cu o șotie. O fetiță fandosită prinsă asupra faptului.

— Dă dependență, știi? Dacă ai fi cunoscut așa ceva, ai ști ce înseamnă asta.

— Deci un tip îți face o porcărie și tu te culci cu el?

— Da, și? Cei răi sunt personajele interesante din toate poveștile…

Începeam să înțeleg de ce avea Virginia aceeași problemă cronică cu bărbații. Se numește idioțenie.

— Și când ai de gând să-i spui?

— Asta e problema. După noaptea trecută nici nu știu dacă am să-i mai spun. Da, știu că sunt o fraieră, dar i-o iert.

— Păi, n-ai venit să-mi ceri părerea?

— Nu, am venit să mă descarc.
— Păcat. Ți-aș fi spus să-l omori.
— Nu pot, mobilul e mult prea evident.
— Dar ar mai fi și circumstanțele atenuante.
— Care? Alienare mintală tranzitorie?
— Nu, alienare mintală permanentă. A ta. Virginia, asta trebuie să înceteze, nu vezi că profită de tine?
— Atâta timp cât face treaba cealaltă…
Începeam să înțeleg și de ce mă îndepărtasem de Virginia: avea o capacitate impresionantă de a mă scoate din țâțâni.
— Uite, îți dau și alte motive pentru o crimă perfectă. Sunt convinsă că ți-a furat un caiet de-al tatălui tău. Unul cu coperți bordo. Ți se pare cunoscut?
— Da… tata adora culoarea bordo.
— Și încă unul: cred că umblă să cumpere biblioteca doamnei Gusi – „domnul Gusi" e femeie, am lămurit-o văzând că ridică din sprâncene. A, și încă ceva: tatăl tău și doamna Gusi erau amanți, i-am trântit-o cam răutăcios.
Virginia a căscat ochii și gura ca un pește pe uscat:
— Glumești?
— Dimpotrivă, mi se pare ceva cât se poate de serios.
— Tata avea o amantă?
— Și nu una oarecare. E o femeie specială. Cred că o să-ți placă.
— Asta dacă aș vrea s-o cunosc. Și când aveau de gând să-mi spună și mie?
— Mă tem că niciodată. Cel puțin așa am dedus.
— Nu pot să cred! Și eu care eram convinsă că se topește de dorul maică-mii!
— Poate că una n-o exclude pe alta.
— Auzi, spui prostii. Îi era dor de mama și se culca cu Gusi aia?
— Ba mai mergea cu ea și la Londra… Eu cred că lucrurile sunt compatibile. Un om nu îndeplinește niciodată toate dorințele altui om.
— Ce tâmpenie! Se presupune că, dacă alegi pe cineva, o faci tocmai pentru că îți oferă tot ce ai nevoie, a spus ea, dându-mi

apă la moară pentru a adânci incapacitatea ei de a rămâne alături de un bărbat, însă nu era momentul pentru a face filozofia vieții conjugale.

— Chiar nu ești curioasă să o cunoști?

— Deloc! Acum? Și despre ce să vorbim? Despre cât de mult îl iubeam amândouă pe minunatul Antoni Rogés? Mi se face rușine doar când mă gândesc… Spune-i că sunt foarte ocupată, că am plecat într-o călătorie, ceva, îți vine ție vreo idee.

M-am hotărât să-i spun Oliviei Gusi adevărul. În definitiv, îl știa deja.

— Și cu caietul ce facem?

— E important?

— Foarte.

— Atunci am să-l caut.

— Acasă la Braulio?

Mi-a aruncat o privire sfredelitoare, apoi s-a ridicat și și-a pus haina.

— Măcar am nimerit-o cu ceva. Venisem să caut o consolare pentru tristețe, dar acum sunt atât de enervată de chestia cealaltă, c-am și uitat. Chiar nu știu ce m-aș face fără tine, scumpa mea prietenă.

Și a coborât scările în fugă, apoi a ieșit în stradă trântind ușa după ea. Eu știu ce m-aș face fără ea, mi-am zis, întinzând mâna după un croasant. Aș scrie.

Când are o zi proastă, Venus e boccie rău. Pérez de León abia poate suporta să se uite la ea, cu atât mai mult azi, când are atâtea probleme, când toată lumea îi cere bani și el n-are cum să-i mulțumească pe toți. Astfel că are pe cine-și vărsa dracii, cu atât mai abitir când dă cu ochii de medalionul cu acvamarin care se lăfăie pe decolteul de pește fiert al femeii. Și mai e și ora nouă.

— În ultimul timp nu prea lucrezi cum trebuie, îi zice în chip de bună ziua. Stabilimentul tău nu mai dă randamentul de până acum.

— Am avut niște fete bolnave, domnule, și săptămâna asta au tot venit prietenii pe care i-ați trimis. Ar fi trebuit să li se spună să nu abuzeze…

— Asta nu e treaba ta! Treaba ta e ca fetele să presteze. Chiar dacă sunt bolnave. N-au decât să doarmă dimineața.

— Da, domnule. Problema nu e cu fetele: e vorba de clienții care cer femei sănătoase.

— N-ai decât să le spui că sunt bete.

— Da, domnule.

— Mie trebuie să-mi dublezi producția, Venus, ai priceput? Dacă nu, voi fi nevoit să-ți închid afacerea.

— Chiar așa de rău stăm, domnule? tresare femeia.

— Nu am spus asta. Am spus că ai devenit indolentă! Ori îmi aduci câștig, ori iau măsuri! Ai înțeles?

— Am înțeles, domnule.

— Și acum ce mai vrei? rostește el ceva mai potolit, dar tot furios.

— Am nevoie de încă un băiat, domnule Pérez, zice ea cu o strâmbătură, apoi, văzându-i expresia feroce, se corectează iute: de León.

— Păi ce s-a întâmplat cu ăla pe care l-ai luat acum câteva luni?

— L-am supraevaluat, domnule. Era mai plăpând decât părea… A murit, domnule, n-a rezistat decât câteva săptămâni.

— Și cadavrul?

— La groapa comună.

Viitorul magistrat dă din cap, aprobator. Îl doare piciorul și e cu gândurile aiurea. Tot ce-și dorește e să se descalțe și să rămână singur. De ce l-o bate la cap pacostea asta? Dacă vrea să ia alt puști, să-l ia de la bucătărie și să nu-l mai plictisească. Și dacă mai vrea ceva, păi să spună odată.

— Ce mai e?

Venus se foiește, scoate din decolteu o hârtie împăturită în patru.

— Clientul meu mi-a dat asta pentru domnia voastră, domnule Pérez.

— Episcopul?

— Eu nu am zis că ar fi episcop…

Pérez rânjește de parcă ar fi un om de lume căruia nu-i scapă nimic.

— Există lucruri pe care îndrăznesc să le ceară doar cei care au totul. Ia să vedem ce zice, își caută ochelarii sub teancul de hârtii nerezolvate. Zău așa, Venus, cum de nu pricepi că numele meu e unul compus, Pérez de León, ce e așa greu?

— Da, domnule, ce proastă sunt, mereu uit. Pesemne pentru că îmi imaginez că Pérez era tatăl domniei voastre și León era numele mamei, parcă-i văd înaintea ochilor.

Pérez mârâie, găsește ochelarii, și-i pune pe nas, desface hârtia și citește:

Domnule Pérez,

Nimic nu m-ar face mai fericit decât să vă restitui un pic din fericirea pe care o primesc din casa domniei voastre, dar îmi lipsesc ideile şi n-am nici timp să le caut. Drept care vă rog să-mi aşterneţi pe hârtie o dorinţă care nu vi s-a

îndeplinit încă, oricât de trăsnită ar fi aceasta, şi-am să mă dau de ceasul morţii pentru a v-o îndeplini.

Prietenul domniei voastre,

M. N.

P.S. Postul de magistrat nu se pune, căci e ca şi rezolvat. Trebuie doar să aşteptăm să se reconstruiască clădirea, după cum ştiţi.

Referirea la sediul tribunalului îi sporește proasta dispoziție. N-avea nimic împotriva generalilor care au bombardat tot ce-au vrut, dar măcar să fi țintit mai atent, ce dracu'! Dar revine la mesaj, care e simpatic.

— M. N. sunt inițialele sale?

— Eu nu știu nimic, răspunde Venus automat, pe tonul „și nu mai întreba, că tot nu-ți spun nimic".

Pérez de León recitește biletul și conchide:

— Cred că e un tip special.

— Este.

— Păi atunci să nu-l facem să aștepte! Să-i facem plăcerea să-mi facă o plăcere!

Trage o foaie albă, o pune sub lumina lămpii, înmoaie pana în cerneala cea mai bună – de culoarea purpurei, în onoarea înaltului său corespondent – și scrie:

Preasfinţia Voastră,

Mă onoraţi cu cuvintele adresate mie. Dacă serviciile modestei mele case v-au fost pe plac şi dat fiind că aveţi gentileţea de a-mi permite să vă exprim o dorinţă, vă spun că nimic nu m-ar face mai fericit decât să posed o Biblie cu treizeci şi trei de rânduri, mai cunoscută probabil după numele celui care a tipărit-o, Johannes Gutenberg.

Vă sărut inelul şi rămân la dispoziţia Sfinţiei Voastre,

Néstor Pérez de León

Împăturește hârtia în patru și i-o întinde lui Venus, care tropăie de nerăbdare de parcă ar mânca-o tălpile.

— Mă duc la bucătărie după băiat și sper ca ăsta să fie mai zdravăn.

Îi dă drumul să plece, apoi sună tare din clopoțel. Majordomul își face pe dată apariția:

— Ce dorește domnul?

— Azi am cam întârziat la rugăciuni.

— Da, domnule, dar nu prea mult.

— E totul pregătit?

— Da, domnule.

— Ajută-mă.

Majordomul ocolește masa și-l ajută să se ridice, îi dă bastonul ascuns în bibliotecă și-l duce anevoie în dormitor. Acolo îl ajută să-și schimbe hainele și să intre într-o cămașă și un halat de mătase cam murdar. Îl așază în fața ferestrei, trage în lături draperiile și stinge lumânarea pe care tocmai o aprinsese ca să ajungă, ca în fiecare seară, înaintea geamului fără să se împiedice.

— Uite că au început deja, îl aude șoptind pe stăpân, supărat de întârziere.

Îl întreabă dacă mai dorește ceva, apoi se retrage discret, ca de obicei. Pérez rămâne singur în fața geamului, observând ce se petrece, ținându-și respirația, încercând să descopere ce a pierdut. Ce se petrece în casa unei vecine, o doamnă văduvă cu stare, mamă a două fete frumoase foc, care împreună nu fac nici treizeci de ani, și care la ceasul acesta se adună la fereastră, în cămașă de noapte, ca să-și spună rugăciunile. O scenă încântătoare de armonie familială, mama cu cele două fiice, toate atât de frumoase și de pioase, atât de adâncite în rugăciuni, că nici nu-și dau seama că o cămașă e cam deschisă, că alta se lipește atât de voluptuos de coapsa fragedă a mezinei, ceea ce îngălatului de Pérez îi trezește niște patimi atât de josnice, că-l fac să se simtă cam caraghios, dar delectarea și vârtejul senzației sunt mai puternice.

În timp ce sus are loc stupizenia asta, jos în bucătărie are loc o tragedie. Supa a rămas neterminată, cu lingura lăsată pe lemnul gol la mesei, cel care o mânca tremură în brațele Margaritei, pe al cărei chip mutilat curg lacrimile și care întreabă țipând unde vor să-i ducă copilul, cine e monstrul care a autorizat plecarea și ce s-a întâmplat cu celălalt băiat de la care n-au nici un fel de vești.

Numai că în materie de țipete nimeni nu se poate lua la întrecere cu Venus, care trage de Victor și o amenință pe Margarita că o spune că vrea să împiedice afacerile stăpânului. Termen care pică precum bomba lui Espartero care a distrus clădirea tribunalului.

— Afaceri? Ce afaceri? Unde-l duci, femeie rea ce ești?

— Ca să-i fie de folos unui domn de vază! răspunde ea, scoțându-l pe ușă cu forța. Ceea ce n-a făcut încă niciodată puturosul ăsta!

Așa a început o noapte neagră pentru Elisabet. Dacă ar fi putut s-o urmărească pe ticăloasa de Venus pe sub lumina felinarelor cu gaz, ar fi văzut că Victor era dus până pe o străduță la care iluminatul stradal încă nu ajunsese, unde aștepta o birjă cu vizitiul gata de plecare. Ar fi simțit o durere adâncă pentru băiatul care tremura de frig și de frică și nu îndrăznea să se uite la muierea care-l târa după ea ca să nu-i citească în ochi adevărul, pe care nu-l știa, dar îl ghicea ca fiind funest.

Prevăzătoare, Venus pregătise straiele pentru Victor, l-a dezbrăcat și l-a schimbat chiar în birjă, hainele cele noi îl făceau să pară mai mare și mai sigur pe el: pantaloni atât de strâmți că abia putea respira, cămașă, o haină la fel de lipită de corp, pantofi de lac. Venus și-a scuipat în palmă și i-a șters obrajii, apoi și-a trecut degetele ca un pieptene prin părul negru și des. Mulțumită, a admirat rezultatul:

— Parcă ești făcut pentru hainele astea, a spus, fără să știe cât adevăr grăia.

Ajungând în piața Verónica, Venus a avut și confirmarea: i-a spus vizitiului să oprească la un colț și să se apropie de altă trăsură ce aștepta pe sensul opus. Cei doi vizitii au schițat un mic gest de salut. Venus a deschis portiera, o mână invizibilă a făcut același lucru din trăsură.

— Urcă în trăsură, vezi să nu mă faci de râs. Să nu plângi și să nu dai din picioare, i-a poruncit copilului. După care, bună cunoscătoare a slăbiciunilor sufletului omenesc, s-a corectat: Doar dacă nu cumva asta ți se cere, firește.

Victor tremura tot, abia a nimerit clanța portierei. O mână viguroasă și păroasă a ieșit să-l ajute să urce, un glas aspru a

ajuns la urechile femeii: „Bine ai venit, fiule“. L-a văzut dispărând în întunericul dinăuntru, protejat de privirile indiscrete de perdeluța de catifea ce acoperea geamul. A întins gâtul, curioasă să-l zărească la chip pe clientul atât de important și cu pungă atât de generoasă, dar n-a avut noroc. I-a întins vizitiului misiva destinată stăpânului, acesta a luat-o și a dat bice cailor fără să spună un cuvânt. Curiozitatea nesatisfăcută o apăsa ca o piatră pe inimă. A stat așa până când trăsura s-a făcut nevăzută în beznă, în direcția Ramblei.

Beznă era și pentru Elisabet. O noapte de furie și disperare, pe care ceilalți servitori degeaba încercau să le calmeze, ținând-o cu forța să nu urce scările la stăpân și să urle la el. Sau să-l lovească. Asta i-ar fi pecetluit soarta. I-au dat să bea o fiertură de ierburi și au culcat-o, însă Elisabet sau Margarita – sau poate ambele, căci plângea pentru amândouă – nu și-a găsit liniștea, neputința, ciuda și furia o ardeau. Ca să fie lăsată în pace n-a mai plâns; au învelit-o cu o pătură, ea s-a prefăcut adormită. Dar arsura nu se potolea, trebuia să facă ceva ca să scape de ea, sau să moară, căci nu putea respira cu piatra aceea pe inimă. Piatra de a-l fi pierdut pe micuț, de a fi permis să-i fie luat, de a nu fi ucis-o pe târfa care îl luase. Mai erau și întrebările fără răspuns, care ardeau la fel de tare: ce-l aștepta pe Victor, de ce se întâmplase totul, la ce bun atâtea privațiuni, atâta frică, atâtea minciuni dacă nu fusese în stare să-l păstreze lângă ea pe copilul care era aproape un bărbat.

S-a ridicat din pat mânată de acel noian de gânduri, a căutat într-un sertar din bucătărie, a găsit un cuțit, cel mai mare, a urcat scările la etaj, spre dormitorul stăpânului. Era gata să dărâme ușa, dar a găsit-o deschisă și nepăzită. Patul era în penumbră, nedesfăcut, perdelele erau trase, iar în fața ferestrei, într-un fotoliu, se afla Pérez de León, cu spatele către ușă.

— Sculați-vă, domnule, a șoptit Margarita, apoi, dându-și seama că firicelul de voce era mult prea slab, a repetat cu glas tare: Sculați-vă! Vă poruncesc! Sunteți un ticălos, un pui de târfă, o jigodie, un șobolan! Un pitic! Sus, om de nimic care-i lasă să sufere pe cei nevinovați! Care vinde suflete curate de parcă ar fi o marfă! Care-mi trimite copiii la bordel și-apoi se retrage să se odihnească! Mă auziți?

Glasul îi tremura mai tare decât cuțitul din mână. Pérez de León nu se clintea, lațele netesălate i se împrăștiaseră pe spătarul fotoliului, o mână rămăsese nemișcată într-o parte. Elisabet și-a dat seama că ceva neprevăzut făcuse ca scena să nu decurgă așa cum plănuise. S-a apropiat mai mult, a cuprins cu privirea peisajul de vizavi pe care victima sa îl contemplase. Era casa văduvei tinere și frumoase, acum cu luminile stinse. Cele trei scaune pe care mama și fiicele ei se rugau în fiecare seară erau acolo, în fața ferestrei, dar nu se vedeau pe întuneric. În schimb, Elisabet l-a văzut pe Pérez. Prăbușit în fotoliu, aproape leșinat. Cu nădragii coborâți și mâna dreaptă îndoită de parcă ar fi ținut ceva, deși nu era nimic de apucat acolo. A apucat-o greața, mila și furia, o furie mult mai intensă decât cea precedentă, și-a zis că nimic n-o împiedica să împlânte cuțitul între picioarele canaliei și-apoi să părăsească odaia ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Cine n-are nimic de pierdut devine cel mai periculos om posibil, pentru că binele și răul le stabilește el. Însă acolo, încremenite în fața celui care-i răpise ce iubea ea mai mult pe lume, sora Elisabet și slujnica Margarita și-au dat seama că nici măcar împreună n-ar fi putut comite o faptă atât de oribilă, așa că părăsiră locul, lăsându-l pe onanist așa cum se afla.

În noaptea aceea Elisabet s-a rugat îndelung Domnului să moară, mirându-se că era lăsată în viață. Încă nu se crăpase de ziuă când s-a pieptănat, și-a șters lacrimile, și-a luat șalul și a plecat la biserica Santa Maria del Pi, mânată de dorința urgentă de a se spovedi, după impulsul disperat care o făcuse să acționeze mai devreme. A căutat un confesional liber, nu vedea mai nimic, noaptea fără lună parcă îndemna la păcate de moarte. Apoi a zărit într-un confesional o umbră înaltă și întunecată care îi făcea semn să se apropie. Elisabet a îngenuncheat, a rostit formula cuvenită Ave Maria Purísima și a început să se elibereze de piatra de pe suflet, un întreg munte de granit.

Confesorul a lăsat-o să se descarce, să plângă, să blesteme, să abjure. Era un om cumpătat, cu glas blând și vorba rară. Totodată, era înțelept și priceput în mai multe domenii. Știa că durerea se calmează după ce i se dă frâu liber. Știa și că mai întâi trebuie să asculți ca să fii la rândul tău ascultat. Așa că a lăsat-o

să-și termine povestea, inclusiv încercarea de asasinat, după care i-a vorbit nespus de calm:

— Îți voi vorbi de Dumnezeu, atoatemângâietorul, fiica mea, mereu gata să ne ajute la greu. Ne-o spune Sfântul Pavel. Dar îți voi arăta că există și un alt mod de a vedea lucrurile, care-ți va fi la fel de folositor precum sfaturile apostolului. Ești pregătită, fiica mea? Mă asculți cu atenție?

— Da, părinte.

— În regulă. Atunci deschide bine urechile.

Dacă cineva ar fi observat scena, s-ar fi minunat tare de efectele confesiunii asupra bietei slujnice. Vorbele preotului, ajutate poate de tonul cald al vocii sale, bine exersate în anii de magisteriu, și de un ciudat iz de usturoi pe care Elisabet îl simțise încă de când îngenunchease, s-au dovedit a fi un leac miraculos. Când s-a ridicat, hotărâtă să îndeplinească penitența, Elisabet era alt om.

A îngenuncheat din nou, s-a închinat, a fost de acord cu planul și cu ceea ce-i impunea confesorul. S-a ridicat, s-a mai închinat o dată, a ieșit din biserică și a mers lipindu-se de ziduri până la palatul de pe strada Pi, a urcat în camera copiilor, i-a sărutat pe frunte și le-a spus:

— Să-i mulțumim Domnului pentru încă o zi pe care ne-a dat-o. După care coborâm la masă.

Corespondență între domnul Pérez și Preasfinția Sa M. N.

Domnule Pérez,

N-am crezut niciodată că a îndeplini o dorință atât de simplă poate fi atât de greu. Numai că din cartea la care tânjești domnia ta abia de se mai află la vânzare prin lume câteva exemplare. Din câte-mi spune un amic expert în materie, în anul de demult 1454 n-au ieșit de sub tipar decât o sută cincizeci de exemplare pe hârtie și vreo treizeci pe pergament, din care se mai păstrează cam patruzeci, și foarte puține complete. Bun cunoscător cum bănuiesc că ai fi, și iubitor – ca și mine – de plăceri rafinate, sunt convins că fericirea-ți va fi cu atât mai mare cu cât mai rar va fi exemplarul. Adică, de preferință unul pe pergament, nu pe hârtie. Dacă am confirmarea că cercetările mele merg pe drumul cel bun, căutările vor fi mai cu folos. Având în vedere că, indiferent de alegere, metoda de obținere va fi una mai puțin ortodoxă, te rog să dai dovadă de răbdarea necesară, am convingerea că dorința va fi satisfăcută.

Între timp, îndrăznesc să solicit o mică răsplată pentru prelații mei porniți în căutarea cărții. Nu s-ar mai găsi cumva niște cherubini care ar putea înveseli un pic orele acestor sfinți bărbați? Am căutat noi și prin alte locuri din oraș, dar nicăieri nu am găsit calitatea celor proveniți din casa voastră. Dacă ne-ai putea îndeplini această măruntă bucurie, echipa ar lucra mai cu spor.

Sper și îmi doresc ca toate afacerile să vă meargă din plin și să aveți putere. Aștept să-mi răspundeți deci prin intermediul aceleiași emisare căreia îi încredințez misiva mea, în numele lui Dumnezeu tatăl, al tuturor sfinților săi, al martirilor, îngerilor și Gloriei eterne.

M. N.

Preasfinția Voastră,

Afacerile mele merg cam prost în ultima vreme. La durerea sfâșietoare de care sufăr ca efect al gutei, și pentru care singurul leac e resemnarea, se adau-

gă tărăgănarea pretențiilor pe care le am în ceea ce privește postul de la magistratură și grijile economice care m-au copleșit. Nu pricep cum de poate dura atât reconstrucția clădirii, nici de ce nu se găsește un sediu provizoriu, cum s-a făcut în cazul altor magistrați. Am scrisori de recomandare de la câțiva dintre viitorii mei colegi, unul singur se opune, un anume Alós, care are faimă de om corect și sigur pe faptele sale, dar despre care încep să cred că-i un idiot, căci îmi refuză această mică favoare în ciuda generozității cu care vreau să-l răsplătesc. Dat fiind că acum câteva luni Preasfinția Voastră s-a referit la numirea mea ca la un fapt împlinit, îndrăznesc să vă rog, dacă vă stă în putere și nu vă deranjează prea mult, să interveniți în favoarea mea pe lângă acest domn, care va trebui să vă asculte.

Cât despre problemele mele economice, acestea rezultă din cele pe care vi le-am spus și dintr-un nefericit incident de acum o săptămână, când afacerea mea din piața Verónica a fost în mod inexplicabil închisă de autorități. O adevărată hecatombă pentru economia casei mele. Trebuie să le întrețin în continuare pe lucrătoare fără ca ele să-mi poată aduce vreun câștig; trebuie să ung mai departe forțele de ordine ca să le conving să ridice sechestrul și să aflu de unde a pornit nedreptatea asta. Și vă asigur că toate astea îmi zdruncină nu doar spiritul, dar și sănătatea. Mi-am pierdut somnul cel adânc de care m-am bucurat dintotdeauna. De ce să vă mint: dacă situația nu se rezolvă repede, mă voi afla la mare ananghie.

Să mă ierte Preasfinția Voastră că vă fac părtaș la necazurile mele. Nimic mai departe de mine gândul să vă supăr. Știți doar că singura mea dorință este să vă fac fericit. În acest sens și venind în întâmpinarea cererii voastre, aflu de la servitorii mei că nu mai avem decât un băiat de nouă ani și unul de șapte, despre care ei cred că ar fi prea mici pentru scopurile voastre. Totuși, vă pot oferi o fată de treisprezece (chipeșă și bine dezvoltată), cât și pe sora ei mai mică, de doar zece ani, la fel de frumușică, deși mai puțin dezvoltată. Ambele au pielea foarte albă și, firește, sunt neatinse. Dacă se adaptează gusturilor colaboratorilor domniei voastre, le puteți lua chiar azi. Dacă nu, voi avea nevoie de câteva zile ca să caut ceea ce vă doriți și mă voi vedea silit să vă cer aceeași răbdare pe care mi-ați recomandat-o mie, umilul vostru servitor.

Cât despre minunata posibilitate de a alege pe care mi-o oferiți, aveți perfectă dreptate: prefer de mii de ori Biblia pe pergament. Mi-a spus odată cineva că exemplarele păstrate în lume se pot număra pe degetele de la o mână. Vă mai spun doar că, oriunde s-ar afla ele, nicăieri nu le-ar sta mai bine decât în biblioteca mea, unde ar fi admirate de mine și de toți ilustrii vizitatori care

se perindă zilnic pe aici. Fiți convins că recunoştința mea va fi nemărginită şi că voi şti să v-o arăt.

Fie ca bunul Dumnezeu să ne călăuzească căutările. Vă sărut inelul cu aceeaşi fervoare neştirbită,

Néstor Pérez de León

Amice Pérez,

Te întrerup un pic din treburi ca să-ți dau un sfat, având convingerea că-ți va fi de folos în necazurile care te îngrijorează.

Ai aflat mai mult ca sigur că în oraşul nostru s-a deschis o bancă modernă, după modelul celor din marile națiuni ale lumii. Cât şi de faptul, dat fiind că ai relații, că unul dintre cei mai mari acționari ai acestei nave-amiral a finanțelor noastre este domnul Josep Xifré.

Nu sunt nici eu de pe altă lume, domnul meu: de mult sunt la curent cu legătura pe care o ai cu acest domn prin fina sa, cât şi cu deznodământul neplăcut al acestei căsnicii. Admir enorm forța sufletească cu care ai acceptat umilitorul proces împotriva soției dumitale, provocat de un motiv atât de josnic. Laud uriaşa demnitate cu care ți-ai purtat singurătatea în toți aceşti ani, ca orice văduv care păstrează amintirea sfintei sale soții dispărute. Până şi mie mi-este ruşine că pretențiile acestei femei l-au adus în această tristă situație pe un om drept şi respectabil cum eşti dumneata. În acelaşi timp, cred că-l cunosc destul de bine pe Josep Xifré pentru a-mi imagina oprobriul pe care l-ar provoca pentru el simpla pomenire a numelui acelei femei atât de ticăloase, chiar dacă era fina sa.

Am pus pe tapet acest trecut dezagreabil pentru că sunt sigur că îți poate aduce mari avantaje în prezent. Păi, cum ar putea Xifré să-i refuze ceva omului față de care are o datorie morală atât de grea? Acum e momentul, dragă prietene, să apelezi la el, să-i aduci aminte de oprobriul de care ai fost acoperit din cauza fetei şi să-i ceri cu împrumut suma necesară pentru a ieşi din necaz şi să poți dormi iar buştean. Să fii convins că Xifré şi, prin extensie, Banca din Barcelona, n-o să te refuze. La urma urmei, a avea datorii la bancă e o caracteristică a omului modern.

Cu speranța de a te vedea cât mai curând uşurat, al dumitale,

M. N.

Barcelona, noua capitală a contradicțiilor: mai suprapopulată ca oricând, dar cu o mare parte a locuitorilor în exil, industrială, dar cu fabricile în șomaj forțat din cauza blocadei, cu mii de planuri de expansiune, dar silită să ridice case peste case, înghesuindu-le una peste alta pe aceleași străzi – căci Madridul nu emitea permisiunea de a dărâma zidurile –, oraș cosmopolit și deschis tuturor noutăților, dar la fel de închis ca în Evul Mediu, posedând o bancă cu un nume și un sediu proprii, dar mai ruinat ca oricând, cu toți cei din oraș visând la orizonturi largi cât vezi cu ochii, dar cu toate străzile terminate în orizonturi de piatră.

Pentru unii, sub numele de progres se ascundea însuși diavolul. Francezii semănaseră în acest popor de ambițioși și înfumurați ura față de religie și gustul grandorii, iar acum oamenii se credeau în stare de orice, să dărâme mânăstiri sau ziduri, nimic nu era imposibil. Pentru alții, revoluția începuse în noaptea de San Jaime din 1835 și nu se terminase încă, pentru că, după ce cuceriseră terenurile de pe Rambla, era nevoie să continue, să schimbe totul, să nu se oprească până când Barcelona n-ar fi devenit orașul pe care-l visau. N-aveau importanță numele sau titulatura guvernanților, căci cu toții plăteau cu aceeași monedă: disprețul și indiferența. Singurul adevăr, teribilul adevăr era că o Barcelonă închisă între ziduri era mai ușor de supus – și este știut că pe catalani trebuie să știi să-i umilești dacă nu vrei să iasă cu tărăboi. Politicienii nici nu-și băteau capul, sau mai întâi făceau promisiuni peste promisiuni, apoi trădau, fiecare în stilul său. Între timp, locuitorii erau profund jigniți și pe picior de război. Orașul se aglomera, se comprima, devenea focar de boli,

continua să crească și să atragă oameni din toate părțile, nu înceta să-și facă visuri. Ca să visezi nu e necesar să-ți dea cineva voie.

Firește, cei mai afectați erau tinerii. Ángel Brancaleone vedea cum afacerile sale se duceau la fund: din oraș dispăruseră cei dornici să cumpere cărți, plecaseră, așteptând vremuri mai liniștite. Mai venea câte unul, dar era doar un negustor de vechituri în căutare de chilipiruri. Ar fi fost o perioadă bună pentru cumpărat cărți, ca orice epocă de mari răsturnări, însă prin buzunare îi sufla vântul.

Ca să trăiască, Brancaleone s-a oferit voluntar la dărâmarea zidului de pământ. Era o muncă prost plătită, doar șase reali pe zi, dar măcar îi ajungea ca să mănânce și să-și ajute mama, care nu mai putea munci ca înainte. Lucrările au început în dimineața zilei de 10 iunie 1843. Oamenii liberi s-au adunat la garnizoana Estudios, în partea de sus a Ramblei. Echipele erau formate din voluntari și muncitori care făceau cu schimbul: din ordinul municipalității, fiecare bărbat între șaisprezece și cincizeci de ani era obligat să presteze o zi de muncă pe an la opera faraonică. Pușcăriașii formau altă echipă, care începuse să demoleze bastionul de la Junqueras.

S-ar putea crede că, la strigătul „Jos zidurile!“, toate forțele acestea erau în stare să le și pună la pământ cât ai zice pește. Nimic mai departe de adevăr: erau doar o mână de oameni încălțați în espadrile și cu o sapă în mână, aflați înaintea unor ziduri late de trei metri și înalte de zece sau mai mult, a unor turnuri impunătoare care înconjurau Rambla de mai bine de cinci veacuri. Dacă inițial, orbiți de un optimism fără fundament, unii au crezut că în mai puțin de o lună n-avea să rămână nici urmă din odioasele ziduri, cineva a făcut un calcul mai apropiat de realitate și a ajuns la concluzia că ar fi fost nevoie de cinci ani.

Oricum, nu prea avea sens să-ți faci planuri în Barcelona cea ticsită de dușmani. Generalul Prim a schimbat calimera: după ce a ordonat bombardarea orașului, a poruncit reconstruirea părții de zid date jos cu atâta efort. Astfel, barcelonezii au refăcut zidul, așa cum făcuseră și în secolul al XIII-lea și, pe bună dreptate, au rămas și mai jigniți, și mult mai prăpădiți ca înainte.

Despre toate acestea se vorbea la reuniunile Înțelepților, care aveau loc mai rar, pentru că fiecare era prins cu treburile lui, presante și dătătoare de insomnie. Ultimul venit în acel Parnas a fost Antoni Ribot, un june din Vic, recent întors din exilul din Cuba și discipol al mult admiratului dramaturg Altés, care între două drame istorice și două critici feroce la adresa politrucilor care guvernau atât de rău – ținta principală era generalul Espartero – ridica și pasionante ode orașului:

Nefericită Barcelona! Cu toate aleile,
Cu străzile tale noi, cu falsa ta fericire
Și parodia de distracții
Nu ești decât o mare închisoare.

Cuvinte aplaudate când au fost citite în premieră oficială la o reuniune de la sfârșitul anului și de la care n-a lipsit nimeni, în afară de Brau, care acum locuia la Madrid și n-avea timp nici să le scrie. Tot atunci, Piferrer a cântat în endecasilabi venirea primăverii, după care s-a trecut la politică, pentru că regina se apropia de majorat și toate speranțele erau în ea. S-a vorbit și despre teatru, căci Ribot visa să modernizeze scena și născocea întruna fel de fel de chestii. Într-un final, și-au pus întrebarea dacă eroii dramelor istorice puteau vorbi în catalană.

— De ce nu? Păi Ausiàs March nu vorbește oare în castiliană despre Romancero în ultima operă a lui Jaume Tió?

Reuniunile nu mai aveau un loc fix: acasă la Rojo nu se mai putea, omul stătea acum într-o locuință mică pe strada Sant Pere Mes Alt și nevastă-sa nu lăsa pe nimeni să intre ca să nu trezească copilul; la Robles viii n-aveau loc de atâția morți; la Brancaleone nu se putea, de când maică-sa-i luase la ochi; Insúa subînchiriase o odăiță cât un degetar. Rămânea Piferrer, care locuia și acum cu mama sa, dar la doi pași de biblioteca de la San Juan, a cărei cheie o avea și unde iubitorii de frumusețe veneau la ore ciudate să-și țină reuniunile clandestine.

Acolo, vegheați de ceasloave bisericești, se vedeau, beau și-și aminteau de timpurile pe care le numeau „vechi“, neștiind cât de mult le lipsea până să se învechească ei înșiși. Ședințe de

spiritism n-au mai făcut, poate că le era rușine, în definitiv, maturitatea își spunea cuvântul, sau poate pentru că Rojo era prins până peste urechi de răspunderile date de noul rol de tată de familie. Piferrer avea accese de tuse, era palid și fără vlagă. Singurii neschimbați erau Brancaleone și Insúa, primul, împotriva voinței sale și obligat de cerințele vieții, cel de-al doilea, pentru că era convins că se născuse ca să fie plimbăreț, liberal și curvar.

Prima calitate îl făcea să fie la curent cu toate noutățile din oraș. Știa care marchize n-aveau loc în saloanele lor, ce prăvălie nouă se deschidea pe strada Ample sau pe Escudellers, unde puteai găsi mărfuri din lumea largă, unde urma să apară o cafenea mai pretențioasă decât cea veche a celor șapte porți și cum era să te lași tuns într-una dintre noile frizerii venite din Franța, de parcă a-ți scurta părul acasă ar fi devenit dintr-odată un semn de fățărnicie. Mai afirma că fusese primul care ieșise pe noua poartă Isabel II, deschisă în zidul Ramblei în partea lui superioară și care dădea direct în câmpia pe care era El Camino de Gracia, pe care veneau țăranii de la Esplugas cu pepenii la oraș. De fapt, era o deschizătură meschină, în locul strâmt dintre garnizoană și partea mai înaltă a zidului, ai fi zis că e o simplă ușă, nimeni nu-i vedea utilitatea în afară de soldații care mai ieșeau să urineze dincolo de ea.

Era la curent și cu personajele ciudate sau misterioase venite la Barcelona. A pomenit primul de acel diplomat de la ambasada Statelor Unite, pe numele său Horace Perry, venit în vizită în orașul în care nevastă-sa, o anume Carolina Coronado, poetă de felul ei, produsese multă vâlvă.

— Se spune că e în stare să moară și să renască, cică a făcut-o nu doar o dată.

— Moare și renaște? a întrebat Rojo, brusc interesat. Cine zice asta?

— Chiar ea. Plus niște doctori. La ea în sat s-a crezut că murise, s-a dat și anunțul tipărit.

— Și face și versuri?

— Ba chiar cu talent.

— Și în timp ce e moartă vorbește cumva și cu careva?

— Asta nu mai știu.

— Grozavă cucoana asta! Unde pot da de ea? Tare aş vrea să o cunosc, s-a entuziasmat Rojo, care-o şi vedea pe doamna Perry colaborând la multiplele sale proiecte editoriale.

— Păi, nici nu trebuie să te mişti de aici, căci ne va vizita în curând, împreună cu bărbatu-său. El e secretar la ambasada Statelor Unite şi vine la Barcelona să caute cărţi pentru un colecţionar particular putred de bogat. Americani! Nu cunosc nici o naţie nouă mai iubitoare de lucruri vechi!

Insúa le-a mai spus şi de un domn de vază care avea afaceri de o parte şi de alta a Atlanticului şi care urma să vină şi el în curând în oraş. Cumpărase toată clădirea de lângă casele de la Santa Mònica şi mobilase deja ambele etaje, fără să se uite la bani. La parter îşi instalase biroul, aici trăgeau de câteva zile căruţe pline cu cărţi, pe care slugile le descărcau cu mult zel. Sus, la etaj, era locuinţa, la adăpost de privirile curioase.

— Se zice că zilnic oamenii lui aduc la Santa Mònica coşuri pline cu banii proveniţi din afacerile sale, a mai spus Insúa.

După părerea lui, se aflau acum în oraş mai mulţi bogătaşi ca oricând, pentru că fabricile care se dezvoltau în partea dinspre apus a Barcelonei produceau mulţi bani pentru palatele din partea dinspre răsărit şi pentru că acum bogat nu mai erai prin nume sau rentă, ci prin ideile şi capacitatea de a le pune în practică. El cunoştea bine cele două jumătăţi: prima, murdară şi dărăpănată, unde grădinile se amestecau cu fabricile şi cu locuinţele jalnice ale lucrătorilor. În schimb, în cealaltă se deschideau saloane de lectură şi cafenele la modă, trăsurile plimbau cucoane cu fuste din ce în ce mai ample. Iar la mijloc, ca o linie care desparte doi lobi ai aceluiaşi organ, Rambla cu clădirile ei gata să cadă, cu copacii ei veştejiţi şi porţile care nu duceau nicăieri, aşteptând schimbarea vremurilor.

CAROLINA CORONADO
(1823-1911)

Poate ar fi cazul să spunem că sub numele acesta se ascundeau cel puțin două femei. Prima, cea reală, care a trăit și a murit la fel ca orice muritor, doar că având parte de mai mult lux și mai multă notorietate; a doua, cea inventată, rod al unei imaginații admirabile și al imaginii pe care a dorit să o dea ea însăși prin textele sale. Și pe care lumea a crezut-o, fără să stea pe gânduri. Astfel, aproape că ne convinge povestind că a avut o copilărie tristă și complicată, traumatizată de asasinarea bunicului, închisoarea tatălui, calomniile împotriva mamei, sărăcia cea mai lucie, totul produs de opoziția fermă a familiei împotriva absolutismului. Pretinde și că a avut parte de amoruri terminate prost, de legăminte de castitate, de frați care au murit înecați în naufragii pe Atlantic și de boli incurabile. Dintre toate, singurul adevăr pare a fi ultima afirmație, căci poeta a suferit toată viața de o afecțiune nervoasă dătătoare de crize care o cufundau în lungi letargii, timp în care aproape că nu mai avea puls, și din care se trezea convinsă că fusese pe tărâmul morților. Astăzi i-am spune catalepsie.

Cert este că în timpul vieții a scris apreciabila cantitate de cincisprezece romane, trei sute cincizeci de poeme, câteva piese de teatru și multe articole și scrisori. Născută la Almendralejo, loc de care a fost extrem de legată, a primit o educație liberală neobișnuită pentru femeile din epoca sa, iar la o vârstă fragedă s-a impus la Madrid, devenind o obișnuită a cenaclurilor culturale. Măritată cu secretarul de legație al Statelor Unite, Horace Perry, mai tânăr decât ea, în anii ’50 ai secolului al XIX-lea casa

lor a fost refugiu pentru liberalii urmăriți și loc de întâlniri între intelectuali. Succeselor ei ca poetă, colaboratoare la diverse publicații și romancieră li se adaugă meritul de a fi fost o pionieră a feminismului în literatură și o apărătoare vajnică a unor cauze rare pentru epoca aceea, precum drepturile omului, abolirea sclaviei, apărarea naturii sau dreptul femeilor la educație.

Un aspect ciudat al personalității sale, poate că de pus pe seama bolii și a groazei de a fi îngropată de vie, a fost repulsia ei pentru înmormântări. Când fiica ei Carolina a murit de tuberculoză, a refuzat categoric să fie înmormântată; le-a convins pe măicuțe să-i cedeze un dulap în care să păstreze cadavrul o vreme. Numai că trupul a stat acolo ani de zile, abia după moartea scriitoarei a fost luat de rude. Nici pe soțul ei n-a vrut să-l îngroape: mort în 1874, Horace Perry a rămas mai bine de douăzeci de ani în capela palatului Mitra din Lisabona, unde cei doi se mutaseră cu ani în urmă. Nepotul ei, marele scriitor Ramón Gómez de la Serna, care i-a dedicat mătușii sale o biografie plină de inexactități, îl numește pe Horace din anii aceia „cel tăcut“ și vorbește de poeta care-l vizita zilnic și-l copleșea cu monologuri interminabile.

Ultimii ani Carolina Coronado i-a petrecut în palatul din Lisabona, unde și-a continuat excentricitățile și a scris scrisori și versuri în care se simte ecoul morții; a refuzat orice fel de onoruri publice. După moartea ei, corpul neînsuflețit a fost dus, alături de cel al soțului, la Almendrejo, acolo a primit onorurile cuvenite și se află și acum. Întreg periplul ei vital s-ar putea rezuma în aceste cuvinte scrise de mâna ei: „În lumea asta care te numește fericit / sufletul ți-e acolo unde-ți este umbra“.

Din *Viteji, aventurieri și heterodocși ce merită amintiți*
Ediciones Pampalluga, Malgrat del Mar, 1985

După cafeaua aceea plină de revelații neașteptate luată cu Virginia acasă la mine, nu mai primisem nici o veste de la ea. Eram cufundată din plin în romanul pe care-l scriam, așa că i-am trimis un e-mail. Unul dintre cele mai scurte din istoria comunicării virtuale, presupun, un singur rând: „Ai caietul cu coperți bordo pe care ți l-am cerut?“ „Nu“, a răspuns ea, bătându-mă în materie de laconism.

M-am hotărât să iau taurul de coarne. Mi-am luat o jumătate de zi liberă ca să mă duc la Braulio și să caut eu însămi caietul. L-am găsit făcând ordine prin cărți și ștergându-le de praf. Când un librar se plictisește, face curat. Ar putea fi o maximă.

— Ce surpriză! s-a prefăcut el bucuros că mă vede. Ai și terminat cartea?

— Am ieșit la plimbare, să iau aer.

— Păi prăvălia mea nu e tocmai potrivită, aerul de aici e îmbâcsit. Încărcat de istorie.

— Exact asta-mi place cel mai mult la anticariate: aerul pe care-l respiri.

— Nu am mașină de cafea, pot să-ți ofer o gumă, s-a scuzat el.

Am luat una cu gust de căpșună acră. Cu pretextul căutării unui loc în care să arunc ambalajul, am cercetat în spatele tejghelei. M-am uitat și sub masa ucenicului (care era plecat) și la ultimul raft, cel de jos, unde stau de regulă lucruri care nu trebuie să fie la vedere. Nici gând de vreun caiet cu coperți bordo.

— Pot să te ajut?

— Te deranjează dacă mă uit un pic? am răspuns tot printr-o întrebare.

A făcut un gest larg, de invitație:

— Deloc, uită-te la ce vrei. Iar dacă și cumperi ceva, cu atât mai bine. Am avut o săptămână catastrofală.

În timp ce mă prefăceam interesată de secțiunea de teatru, l-am urmărit cu coada ochiului. N-a făcut nici o mișcare ciudată, n-a încuiat nici un sertar, n-a pitit nimic. Dacă acel caiet era într-adevăr la el, se purta cu un calm absolut. Nici prezența mea nu părea să-l deranjeze, dimpotrivă. Se urcase pe o scară, cu pămătuful în mână, și scotea cărțile de sus. Avea un fund pe cinste, am constatat eu.

— Cred că încet-încet devin și eu bibliofilă, am spus ca să fac conversație.

— Nici nu știi cât mă bucur. Avem nevoie de clienți tineri, altfel afacerea se duce naibii.

A mai trecut un minut până m-a întrebat:

— Cauți ceva anume? Știi ce cauți? Ca să fii o bibliofilă adevărată, m-a instruit el, coborând de pe scară și venind spre mine, trebuie să știi ce vrei. Nu le poți avea pe toate.

Adevărul e că până să-mi pice în mână hârtiile lui Guillot nu mă considerasem defel o bibliofilă. Îmi plăceau cărțile, mai ales să le citesc (dar și să scriu), îmi plăceau edițiile frumoase, știam să le apreciez, dar când intram într-un anticariat o făceam mai ales ca să vânez o ocazie, nu cu gânduri de colecționar. Mă întrebam acum, uitându-mă la o ediție din *Don Juan Tenorio* cu gravuri colorate de mână, când se petrecuse metamorfoza și cât avea să mai treacă până când urma să cumpăr una dintre cărțile alea al căror preț m-ar fi scandalizat cu doar câteva luni în urmă.

— Îmi plac cărțile despre cărți, am declarat eu.

— Greșit! Să nu-i spui niciodată unui librar ce slăbiciuni ai! Ei, dar acum că știu ce-ți place, îți propun ceva ce n-ai să refuzi. O să-ți demonstrez, a zâmbit el.

Eram de-a dreptul încântată de transformarea lui Braulio. Nu știu care era motivul: poate absența Virginiei, poate faptul că voia să-mi vândă neapărat ceva, așa că am marșat. Mi-am amintit ce spunea ea despre ce bine e să-l lași pe altul să gândească pentru tine. Braulio a încuiat ușa prăvăliei și mi-a spus:

— Hai în depozit să-ți arăt o minune.

L-am urmat amuzată de posibilul dublu sens al acelor cuvinte, parcă eram într-un vodevil cu multe confuzii și un decor cu multe uși. În spate era un fel de prelungire a librăriei: tot rafturi, tot cărți puse peste tot, doar în mijloc, ca o insulă, un pat pliant.

— În caz de urgență, m-a informat el în timp ce răscolea printre cărți. Stai jos, te rog.

M-am așezat pe pat, singurul loc posibil. Arcurile au scârțâit. Braulio căuta ce voia să-mi arate pe raftul de sus, ridicând brațele. Blugii i s-au lăsat, lăsând la vedere marginea chiloților negri de firmă și, o jumătate de centimetru mai jos, șanțul dintre fese. Ce naiba făceam eu acolo, uitându-mă la fundul lui? Începeam să mă simt ridicolă, când a venit cu cartea. Un volum gros legat în piele, pe care mi l-a pus în mâini.

— *Poveștile unui bibliofil*, am citit eu titlul înainte de a deschide cartea.

Era o culegere de povești despre librari și iubitori de cărți, cu texte de Flaubert, Nodier, Bonnardot și alți autori, majoritatea francezi, alcătuită de un anume Miquel i Planas. Hârtie bună, chenare și viniete în culori la toate paginile, tiraj de șapte sute de exemplare, numerotate. Șase sute de euro.

— Era la fel ca tine, Miquel i Planas ăsta, îi plăceau cărțile despre cărți. Drept care le făcea chiar el.

Cartea mă lăsase paf. Cât și intuiția exactă a lui Braulio. Avea dreptate, era o minune, una dintre cele mai frumoase cărți pe care le văzusem.

— Dacă simți că poți plăti cât ți-am cerut, și să-mi dai și un bacșiș, nu mai ai scăpare, s-a așezat el lângă mine pe pat cu o mână pe coapsa mea dreaptă.

— Cum adică, nu mai am scăpare?

Cu o coordonare perfectă a mișcărilor, Braulio mi-a băgat mâna pe sub fustă, mi-a dat la o parte chiloții, m-a amuțit cu limba, a dat cartea la o parte, și-a scos pantalonii, m-a mușcat de gât trăgându-mă de păr, mi-a desfăcut sutienul, mi-a lins o ureche, mi-a acoperit gura, și-a plimbat un deget pe la fundul meu și, înainte de a mă întreba cum de avea atâtea mâini pentru atâtea lucruri în același timp și ce făceam eu acolo culcându-mă cu iubitul prietenei mele, era deja în mine.

La sfârșit, în timp ce-și punea pantalonii, mi-a spus:

— Fiindcă e vorba de tine, ți-o las la patru sute.

Cartea era sub pat, uimită poate, sau poate nu, cine știe. Am întrebat unde era baia, mi-a indicat ușa albă din partea dreaptă. Și-a aranjat cămașa și a declarat că se duce să redeschidă prăvălia.

M-am dus la baie și m-am privit un pic în oglindă. Mă simțeam caraghioasă: eu, care dau sfaturi prietenelor în ce privește relația lor cu bărbații, să pic așa în fața primului imbecil care mă atinge. Ciudat era că Braulio tot nu-mi plăcea, în ciuda celor petrecute. Nu era hârtie igienică la baie. M-am apucat să caut în lada de sub chiuvetă, unde se găseau de toate, ca într-un bazar: foarfeci, lipici alb, oțet, un cutter, ceară și cremă de ghete, smoală, o pensulă, cârpe – tot ce trebuie ca să repari cărți vechi, dar nici urmă de hârtie. Eram gata să închid ușa când mi-au căzut ochii pe ceva: o margine bordo de sub lădița asta cu de toate. Acolo era: caietul lui Antoni Rogés. L-am pus în geantă și am ieșit. Radioasă, l-am anunțat:

— Cumpăr *Poveștile unui bibliofil.*

— Fantastic, a zis el de sus de pe scară, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Așa vei avea o amintire din ziua în care ai devenit bibliofilă, a zâmbit el, adăugând: Vezi, ți-am spus că nu mai ai scăpare.

Ajunsă acasă, am citit pe nerăsuflate caietul în care Antoni Rogés își notase amănunțit destinul cărților lui Guillot, apoi am sunat-o pe Olivia Gusi și am stabilit să ne vedem a doua zi. I-am scris Virginiei încă un e-mail, cel mai scurt din câte am scris vreodată: „M-am culcat cu iubitul tău. Îmi pare tare rău“.

Corespondență între domnul Pérez și Preasfinția Sa M. N.

Amice Pérez,

Mai multe treburi m-au ținut departe – știu și îmi cer scuze – de corespondența noastră. Parcă văd cum te întrebai neliniștit ce-o fi fost cu mine și ce s-a ales de promisiunea de a-ți satisface acel capriciu despre care avem știință noi doi. Din păcate, uneori cei din categoria mea nu putem oferi explicații satisfăcătoare. Singura mea scuză e că absența mea e legată de o prelungită ședere la Roma, la care m-au obligat rangul și celebrarea căsătoriei doamnei noastre regina Isabel cu acel calamar lipsit de cerneală care e infantul Francisco de Asís de Paula.

Dar să lăsăm tonul acesta plângăcios și nedemn! Acum m-am întors și sunt gata să reluăm plăcutele afaceri care mă unesc de dumneata și, prin extensie, de acest oraș magnific. Abia aștept plăcerea de a te convoca la o reuniune de cea mai mare taină care-ți va aduce în mâini mult dorita comoară. Îmi face plăcere să te anunț că sunt pe punctul de a-mi atinge scopul, care este și al dumitale. Îți mai cer doar un bob zăbavă, un dram de răbdare prin care se recunosc marii bărbați ai neamului.

Povestește-mi de dumneata, amice Pérez. Spune-mi cu ce-ți ocupi ceasurile în care izbutești să te eliberezi de responsabilități. Spune-mi cum mai stai cu sănătatea, care în ultima scrisoare nu părea să fie bună. Din câte aflu, cred că afacerile-ți merg mult mai bine. Destăinuie-te mie ca unui prieten, dacă nu cer prea mult. Nici nu știi cum ne pândește singurătatea pe cei care privim lumea de la o înălțime inaccesibilă, câtă nevoie avem de un prieten adevărat, care să te judece pentru inima ta, nu pentru purpura veșmintelor, care să te și certe dacă e cazul, amintindu-ți de cel care ai fost dintotdeauna și nelăsându-se impresionat de numele pe care ți-l dau alții. Ce mai, domnule

Pérez, sacrificii pe care Domnul le cere slujitorilor săi şi pe care le urmez cu umilinţă şi mari eforturi.

Al dumitale,

M. N.

Preasfinţia Voastră,

Neliniştit, spuneţi? De-a dreptul zbuciumat eram constatându-vă tăcerea! Mă trezeam noaptea întrebându-mă ce anume din cuvintele sau purtările mele v-ar fi jignit până la a revărsa asupra mea atâta indiferenţă. Eram atât de îngrijorat, încât nici nu mă mai gândeam la Biblia lui Gutenberg, ci doar la acea prietenie pe care aţi fost primul în a o pomeni. Acum, după ce v-am citit misiva, pot în fine respira uşurat şi bucuros de vorbele cu care mă onoraţi.

Nici eu nu m-am bucurat vreodată de dulceaţa unei prietenii adevărate, şi asta din motive asemănătoare cu cele de care pomeniţi. Ca şi Sfinţia Voastră, şi eu am pus-o pe seama preţului plătit pentru a atinge o poziţie înaltă în societate. Adeseori adormeam tânjind după o conversaţie inteligentă, după un suflet nobil şi binevoitor căruia să-i pot cere sfatul sau, pur şi simplu, după un camarad de aventuri cu care să râd şi să fac glume din cele care le supără pe femei şi îi delectează pe bărbaţi. Şi chiar dacă acest prieten apare în toamna vieţii mele, socotesc faptul acesta o răsplată corectă pe care mi-o dă viaţa pentru tot ce-am făcut pe lumea asta. Iar dacă, din fericire, acel prieten e persoana domniei voastre, răsplata e mult prea mare şi, poate, nemeritată. Mă faceţi fericit alegându-mă, Preasfinţia Voastră.

Mă întrebaţi de sănătate şi de ocupaţiile mele. Prima e lamentabilă. În rest, e ceva mai bine. De câteva luni nu mai pot merge deloc şi durerile mă chinuie zi şi noapte. Un servitor mă duce unde trebuie într-un cărucior cu rotile. Când cobor, sunt purtat pe targă până la stradă şi dus doar pe cele lipsite de gropi, care sunt foarte puţine, ca să nu spun că lipsesc cu desăvârşire. Abia de ies din casă, deşi trebuie să vă mărturisesc că nici nu-mi pasă. Nu e nevoie să mă deplasez ca să-mi rezolv afacerile, toţi cei care lucrează pentru mine cunosc perfect drumul până la biroul meu, aşa că duc o viaţă casnică, dedicată studiului şi rugăciunilor, precum omul cumpătat ce am fost de când mă ştiu. Iar dacă clipa morţii mă va găsi în faţa geamului de la dormitor, cum şi era cât pe ce să mi se întâmple o dată, voi pleca fericit.

Grație ajutorului vostru, finanțele mele s-au ameliorat substanțial. Chiar dacă afacerile mele merg ceva mai greu decât înainte, am deschisă o linie de credit la Banca din Barcelona care mă face să respir mai în voie. Exact cum ați prevăzut, a fost de ajuns să mă prezint la domnul Xifré, să pomenesc numele femeii de care știți și totul s-a rezolvat într-o clipă. Mărturisesc că sunt un ageamiu în aceste complicate treburi comerciale, născocite pesemne de însuși diavolul ca să înnebunească oamenii, însă credinciosul meu Tosquillas a supervizat condițiile împrumutului și m-a asigurat că sunt mai mult decât favorabile, de-a dreptul generoase. Așa că am semnat documentul neinteligibil ce mi s-a pus înainte, amintindu-mi de domnia voastră și de lealitatea cu care m-ați ajutat. Câtă dreptate ați avut! Și ce sfat bun mi-ați dat exact când aveam mai multă nevoie! Cu asta închei raportul despre umila mea persoană pe care mi l-ați solicitat, sperând să vă fi satisfăcut.

Nu pot termina totuși fără a vă face părtaș la o nedumerire produsă de scrisoarea domniei voastre. De data aceasta văd că nu-mi solicitați plăcerile pe care obișnuiam să vi le produc. Nu au fost oare pe placul prietenilor cele două surori atât de fragede pe care vi le-am oferit cu ocazia ultimei voastre șederi în oraș? Căci, dacă e așa, mă voi da de ceasul morții să vă găsesc niște exemplare mai bune. În ultimul timp am poruncit să mi se aducă de la țară câțiva servitori tineri, frumoși precum îngerii, cu speranța de a vă vedea revenind ca să vă bucurați de ei. Sunt mândru să vi-i ofer ca dovadă a prieteniei care tocmai s-a născut între noi. Dacă sunteți de acord, în seara asta mesagera noastră comună, urâciunea aceea cu nume de zeiță a frumuseții, va veni să îi prezinte înaintea domniei voastre ca să alegeți ce vă place. Vă sărut inelul de cardinal,

Néstor Pérez de León

De-a lungul vieții ei de cincizeci și șapte de ani, Rita Neu se supărase și se împăcase în repetate rânduri cu Îngerul ei Păzitor. Supărările nu țineau mai mult de câteva ore și se terminau negreșit cu căința ei, care o făcea să aprindă o grămadă de lumânări la picioarele imaginii lui. Iar înaripatul nu părea să se supere prea mult (sau accepta ofranda), căci imediat o asculta la fel ca înainte și îi îndeplinea mereu una din trei cereri, după cum socotise Rita. Erau precum o căsnicie în care soții se ciondănesc întruna, dar rămân împreună pentru că nu pot trăi unul fără celălalt.

Totul s-a schimbat însă odată cu încarcerarea fiului ei. Degeaba se rugase ea de trei ori pe zi Îngerului Păzitor ca lucrul să nu se întâmple, degeaba făcuse legământ să nu mănânce, să nu bea și să nu se spele, degeaba își cheltuise toți banii pe lumânări mari și mici pe care le depusese în micul altar devenit o adevărată torță. În ciuda tuturor acestor strădanii, fiul ei își petrecuse șase dintre cei mai frumoși ani ai tinereții la închisoare, privat de libertatea și distracțiile băieților de vârsta sa, văzând cum i se topea viitorul de care nu apucase să se bucure. Greu i-a fost Ritei Neu să-l ierte pe Îngerul Păzitor. Unde-i fuseseră ochii atunci când l-au dus pe Ángel al ei la pușcărie? Pe cine ajuta el când i s-a refuzat clemența? Unde se uita când zilele treceau una după alta și fiul ei putrezea în carcera mizerabilă? Astfel că atunci când Ángel Brancaleone a fost în sfârșit eliberat, s-a prefăcut că nici nu-l mai cunoaște pe îngerul din firida din portic. Încă trei ani nu s-a apropiat de el, n-a cumpărat nici măcar o lumânare, se uita în altă parte. Asta până când cineva i-a spus că zidul avea să se dărâme și atunci a cuprins-o mila de înger și s-a dus să-l vadă.

— Vezi ce pățești dacă ești cu nasul pe sus? O să te facă țăndări, i-a spus, după care s-a înmuiat și a devenit aproape duioasă: Am venit să te văd ca să nu fiu acuzată că mă bucur de răul altuia.

Cât timp a durat acel prim simulacru de demolare, Rita își întreba fiul în fiecare seară: „Au dărâmat poarta Îngerului?“ La care fiul, obosit și cu mâinile pline de bășici, răspundea: „Încă nu, mamă, încă nu“. Iar când, după nu multă vreme, demolarea a fost sistată pe termen nedefinit, Rita Neu s-a dus din nou la Îngerul Păzitor să-i reproșeze egoismul: „Adică pe tine știi să te aperi, așa-i? Norocul tău că poți!“

Spre deosebire de spărturile practicate în zidurile de protecție, cele din inima Ritei nu se închideau la fel de lesne. Din ziua aceea a reînceput să-l viziteze mereu, deși nu întotdeauna îl considera demn de o lumânare, o aprindea doar când chiar o merita. De exemplu, în ziua în care a ieșit prima dată din casa de pe Rambla de Santa Mònica: s-a dus glonț la prăvălia de lumânări din piața Santa Anna și a depus la picioarele îngerului flacăra tremurătoare, împreună cu o rugăciune de mulțumire.

Motivul bucuriei Ritei Neu era bizar. De dimineață venise la ea un emisar al caselor celor noi de la Santa Mònica cu un mesaj din partea stăpânei lui, care dorea să o vadă. S-a dus acolo cam fără chef, hotărâtă să refuze orice muncă din lipsă de timp și de puteri. Ce-i drept, curioasă era: de niște zile bune în oraș nu se vorbea decât de bogatul proprietar al caselor de vizavi de turnătoria de tunuri care se pregăteau să-l primească. Se zvonea că ar fi fost un afacerist foarte bogat, deși despre originea sa nu se puseseră de acord. Unii ziceau că era din Cuba, alții, că venea din Franța, puțini pretindeau că era din Madrid. Mare a fost surpriza când s-a aflat că era vorba de o doamnă. Tot bogată, văduvă, dar fără a se ști de unde venea. S-a speculat că ar fi fost o prințesă, poate însăși regina, care fugea de blegul de bărbat-su.

Rita Neu a fost primită în bucătărie de un bărbat masiv cât un dulap, care s-a prezentat drept capelanul casei, dar nu și-a spus numele. Răspândea un plăcut iz de usturoi, i s-a părut ei. A vorbit aproape doar el, informând-o că era mult de supravegheat și contau pe ea. A trebuit să repete, crezuse că n-a auzit bine.

— Ce să supraveghez? s-a mirat ea de oferta atât de neobișnuită.

— Păi, spălatul rufelor, cusătoria, călcatul, lucrurile astea pe care le fac slujnicele.

— Nu există stăpâna casei?

— Firește, doamna trebuie să pice dintr-o clipă în alta.

Acest „trebuie să pice“ i s-a părut a fi o replică rostită de la înălțimea unei scene.

— Și câte ore trebuie să stau?

— Câte socotești de cuviință.

— În fiecare zi, probabil.

— Asta depinde de dumneata.

— Și câți servitori vor fi sub comanda mea?

— Paisprezece.

— Și având paisprezece mai aveți nevoie de încă unul? a căscat ea ochii mari.

— Avem nevoie de dumneata, Rita. Ca să supraveghezi.

— Asta înseamnă să renunț la alți clienți la care lucrez de ani de zile… Abia de voi avea timp…

— Poți veni când vrei, n-o să-ți ceară nimeni explicații.

Rita s-a uitat la capelan și a tăcut îndelung, căutându-și cuvintele.

— Adică mă plătiți atât și nu-mi cereți explicații?

— Ți se pare că oferta e prea generoasă? a zâmbit omul.

— Cred și eu!

— Chiar este, a recunoscut el, dar mai există o condiție de care nu ți-am spus.

„Aha, știam eu că e ceva necurat“, și-a zis Rita, „acuși îmi spune că aici se deschide un bordel“.

— Spuneți…

— Va trebui să păstrezi secretul. Să nu vorbești cu nimeni despre ceea ce vei auzi sau vei vedea aici.

— Vai, dar ce-o să se întâmple aici? s-a încruntat ea.

— Te rog să nu te grăbești cu concluziile. E o casă decentă.

— Atunci nu mai înțeleg nimic.

— Ai să înțelegi, n-avea nici o grijă.

Seara, Rita i-a descris fiului ei cu lux de amănunte bucătăria casei și termenii ofertei. Salariul era foarte mare, mai mult decât dublul sumei pe care o câștiga ea într-o zi umblând dintr-o parte în alta ca să spele rufe. N-ar mai fi pus mâinile în apă, spre bucuria articulațiilor și picioarelor sale. Era un singur obstacol, acel pact de discreție pe care nu putea să-l priceapă: „Am lucrat în cele mai imorale case din oraș și nimeni nu mi-a cerut niciodată așa ceva".

Dar Ángel era cu capul în altă parte.

Rita Neu încă nu dăduse un răspuns în ziua când Rambla toată a văzut un landou tras de patru cai alezani. Cutia landoului era tot neagră, negre erau și hainele vizitiului și ale lacheului. Ajungând la casele de vizavi de turnătoria de tunuri, vizitiul a oprit caii, lacheul a dat fuga să așeze pe jos un scăunel și a deschis portiera acoperită de o perdea. Apoi a întins mâna, a sprijinit o altă mână, micuță și înmănușată în piele neagră de căprioară. Femeia care a coborât era în doliu strict, iar vălul negru și dens îi ascundea trăsăturile. Avea o talie subțire și se mișca vioi, drept care cei care au văzut-o și-au zis că era încă tânără. Prezența ei pe stradă a fost atât de fugară, a zăbovit atât de puțin cât a traversat și a intrat în casă, încât unii au crezut că zăriseră o nălucă.

Corespondență între domnul Pérez și Preasfinția Sa M. N.

Amice Pérez,

Îndatorat, spui în ultima misivă? Dumneata, mie? Eu sunt cel îndatorat față de dumneata! Câte plăceri îți datorez! Cât de frumoşi şi delicați erau cei doi cherubini pe care mi i-ai trimis mai demult! Ştii că erau veri? Absolut îmbătător! Ai fi zis că erau gemeni! Abia făcuseră unsprezece ani şi aveau pielea cea mai suavă pe care şi-o poate imagina un bărbat rafinat. A, amorul! Mă cutremur şi acum gândindu-mă la fragedele delicii.

Cu toate acestea, trebuie să mărturisesc în fața Domnului şi a dumitale, drag prieten, că am păcătuit grav cu gândul, vorba şi fapta, *cogitatione, verbo et opera*, mai ales cu fapta, ca să fiu sincer, aşa că nici de data asta nu sunt în măsură să-ți restitui drăgălaşii servitori. Confiteor. Nu mă întreba cum de s-a ajuns acolo. În focul plăcerii, rațiunea nu apucă să păstreze ceea ce prețuieşte. Dumnezeu m-a binecuvântat cu un trup mare şi greu, care nu reuşeşte să-şi controleze impetuozitățile nici măcar după atâția ani, iar făpturile astea pe care mi le trimiți sunt plăpânde precum o pană, vulnerabile precum mieii proaspăt fătați. *Mea maxima culpa*, prietene. Nu ştiu cum mă vei ierta că te las din nou fără servitorii necesari casei dumitale.

Misiva aceasta, pe care o scriu lăsând să aştepte treburile episcopale, porneşte din uriaşa gratitudine pe care o am față de dumneata şi din dorința de a-mi ierta eternele mele gafe. Prietenul dumitale,

M. N.

Prietene, Preasfinția Voastră, cardinale,

De ce vă faceți griji? Liniştiți-vă sufletul, nu mai spuneți nimic! Gândiți-vă că aceste făpturi au fost create de Domnul tocmai pentru a vă produce extazul

de care vorbiți. Tocmai de aceea i-a făcut fragili, delicați și frumoși, căci Atotputernicul e la curent cu gusturile slujitorilor săi iubiți. Nu puneți la îndoială scopurile divine.

Ziceți că mă lăsați fără servitori? Nici gând! I-am adus special de la țară pentru domnia voastră! I-am luat de la părinții lor spunând că îmi vor fi paji, doar cu gândul la gusturile Preasfinției Voastre și la încrederea care s-a stabilit între noi. Prin urmare, nu vă mai faceți probleme, căci băiețel precum aceștia găsesc pe toate drumurile. Iar acasă așteaptă și alții, tocmai buni să fie savurați. Prietenul vostru care vă iubește,

Néstor Pérez de León

Dragă prietene Pérez,

Mult mă bucur aflând vestea numirii dumitale din gura unuia dintre prelații mei! Constat că forța de persuasiune ți-a rămas intactă și că ai reușit să înmoi cerbicia magistratului Alós. E și el un admirator al farmecelor portughezelor dumitale? Cine-ar fi zis, un tip așa de insipid!

Mi se spune că vei fi înscăunat în curând. Nimic nu m-ar face mai fericit decât să fiu de față. Și nu în fotoliile rezervate autorităților, în care am ațipit nu doar o dată, ci în cele mult mai confortabile rezervate prietenilor.

Te felicit din toată inima, al dumitale,

M. N.

Preasfinția Voastră, dragul meu M.,

După acești ani în care ne-am împărtășit confidențe, vă spun sincer: mă bucur ca un copil. Nu mă gândesc decât la evenimentul ce va avea loc. L-am rugat pe Tosquillas să-mi scrie discursul de învestitură și să aleagă un subiect politic indiscutabil. Nici gând de sclavie, drepturi ale femeilor sau egalitate pentru păturile de jos, eu vreau o temă serioasă, bărbătească, una care să producă admirație și să-și găsească locul în Parnasul marilor bărbați. Cred c-am să vorbesc despre utilitatea pedepselor și valabilitatea anumitor delicte, urmând nu știu ce curent foarte la modă în Europa, despre faptul că dreptul penal trebuie să servească la ceva. Ce ziceți? Sună destul de înălțător? Că eu habar nu am, Tosquillas scrie tot, ce știu eu! Iată deosebirea între notabi-

lităţi şi cei care aspiră să devină: putem fi nişte dobitoci fără ca nimeni să-şi dea seama de asta.

Cât despre magistratul Alós, mărturisesc că nu ştiu ce l-a făcut să-şi schimbe părerea. Dintr-odată pare să manifeste simpatie faţă de umila mea persoană, deşi continuă să fie rezervat în relaţiile personale. Nu schimbăm aproape nici un cuvânt, aş zice că mă evită. O fi dintre cei care se ascund chiar şi de ei înşişi şi nu-şi leapădă masca nici măcar în faţa oglinzii, ca să nu se confrunte cu adevărul sinistru reflectat în aceasta. Nu-l judec, Preasfinţia Voastră, totul e să fie de partea mea. Fericirea e un peşte alunecos, fiecare o prinde în funcţie de dibăcia şi norocul său.

Bucuriile acestea îmi fac bine şi sunt mai binedispus. O dietă drastică impusă de doctor a făcut ca piciorul meu să fie şi el pregătit pentru vremurile bune. Ba chiar mi-a luat nişte ani de pe umeri, lucru care are o influenţă şi asupra obiceiurilor mele. Ştiţi cum se spune, că ai vârsta pe care o arăţi. În noua mea tinereţe merg singur pe stradă, ajutat doar de un baston, şi am reînceput să frecventez prostituatele. Să mă iertaţi pentru tonul relaxat al corespondenţei noastre, nu aşa te adresezi unui înalt prelat precum domnia voastră, dar sper că veţi privi cu bunăvoinţă acest acces de bucurie atât de necesar anilor mei tomnatici, ca şi cum ar fi vorba de un copil.

Închei cu o rugăminte îndrăzneaţă. M-aş simţi deosebit de onorat şi fericit dacă aţi putea asista la înscăunarea mea. Ar fi o ocazie unică de a vedea în sfârşit chipul singurului prieten adevărat cu care m-a răsplătit Domnul.

Al domniei voastre,

Néstor Pérez de León

Bibliofilii au o maximă veche care spune: cel ce iubește cărțile și trebuie să stea departe de ele ajunge să-și piardă sufletul.

Iar sufletul lui Ángel Brancaleone aproape că se dusese. Mai întâi a fost lipsa clienților, apoi nevoia de a câștiga o pâine, iar acum, când orașul începea să-și revină și-și etala mândru noutățile, acum, când colecționarii reîncepeau să umble după ocazii și toți prietenii săi prosperau și erau pe drumul succesului, el se prăbușea tot mai mult și nici măcar nu-i păsa.

Ultima sarcină pe care o acceptase fusese cea de vânzător de latrine. Se scula la ora două și un sfert noaptea și se ducea la poarta San Antonio, care se deschidea la ora trei ca să iasă căruța cu cazanele pline care venea dinspre Hostafrancs. Brancaleone se cățăra pe capră alături de șeful său și se îndreptau spre prima casă. De fiecare dată cineva aștepta la poartă cu un felinar, ca să le indice drumul către gaura cea neagră. Extracția se făcea manual, cu coșurile, locul se umplea de o miasmă fetidă care dăinuia cu zilele. Odată golite latrinele și umplute cazanele, treceau la casa următoare, alt felinar, altă muncă. În zori părăseau orașul spre locul în care marfa era pusă pe căprării – șeful era convins că rahatul străinilor era de calitate mai slabă decât cel al domnișoarelor băștinașe – și lăsată să se transforme în îngrășământul ideal pentru pământ.

Munca era neplăcută și prost plătită, însă Brancaleone îi vedea și avantajele. Cel mai de seamă era că noaptea nu se întâlnea cu nimeni, începând cu prietenii și terminând cu Pérez de León, pe care-l evita cât putea de când revenise de la Ripoll. Dacă avea tragere de inimă și câțiva bani în buzunar, căuta o femeie înainte

de lucru. Casa din piața Verónica era peste puterile sale, drept care le căuta pe stradă, prin vreo fundătură întunecată, unde dădea peste ființe atât de mizerabile, încât, prin comparație, el se simțea un om norocos. Poate exact ăsta era și motivul: ca să se simtă în cele zece minute un om privilegiat.

Vă veți întreba poate ce se întâmplase cu cărțile pe care le pitise sub un teanc de cearșafuri în dulapul mamei sale. De vreo două ori încercase să le vândă când fusese la ananghie, dar nu găsise decât cumpărători angro, care umblau după hârtie pentru mori sau pentru împachetat dulciuri, așa că aștepta vremuri mai bune și clienți mai exigenți. Dar un librar care își părăsește parohia e repede uitat, astfel că timpul trecea, posibilitățile de a le vinde scădeau, clienții mureau fără ca el să prindă de veste, moștenitorii care mai știau de el nu reușeau să-l mai găsească, în fine: pe zi ce trece, Brancaleone era tot mai puțin librar și tot mai mult comerciant de rahat.

Așa că omul nostru nu era lesne de văzut la lumina zilei. Emisarul care l-a prins când ieșea cu maică-sa de la slujba de duminică îl tot căutase în zadar și începea să-și piardă răbdarea. Întrebase de el pe la librarii de la Arcos de los Encantes, îl căutase la casa Verdaguer – acolo i se spusese că nu-l cunoșteau – și la bibliotecarul de la San Juan, care îl îndrumase la parohia Santa Anna. Acolo personajul mascat îi pusese lui Brancaleone în mână un bilet și plecase grăbit. Comerciantul de latrine, care era însoțit permanent de un iz acru și grețos care nu trecea cu nici un fel de săpun, a despăturit biletul și a citit cu mare uimire:

Vă rog să-mi faceți o vizită chiar azi, la ora unsprezece, la casele de la Santa Mònica, vizavi de turnătoria de tunuri (la parter), ca să vorbim despre o afacere cu cărți.

A clătinat din cap. Era limpede că autorul biletului nu mai era la curent cu realitatea. Ori un client de pe vremuri, poate un om foarte bătrân, ori unul care revenise din exil. Dar cum nu avea pe cine trimite în locul lui, s-a hotărât să se ducă și să recomande pe cineva de la Encantes.

Rambla era ticsită de lume. Se auzeau strigătele celor care vindeau apă, lapte de capră și înghețată. Dinspre străzile Ample

și Escudellers ieșeau în grup prietenii care comentau elogios expoziția figurilor de ceară – „Acum cu noutăți, Maria Cristina, Isabel II și un orangutan aidoma originalelor!“ – și noul spectacol numit cosmorama, pe care nu-l văzuse, căci era prea scump pentru buzunarul lui – doi reali! – și pentru că mai mult ca sigur s-ar fi ciocnit acolo cu vechii săi prieteni, acum înțoliți ca niște domni, care priveau printr-o lunetă peisaje pe care visau să le vadă într-o bună zi. Nu-i ardea lui de artificii optice sau sentimentale. Și nici să se vadă în postura umilitoare de a da explicații. Așa că și-a tras pălăria până la sprâncene, și-a înfundat capul între umeri, mâinile în buzunar și a trecut fără să se uite în dreapta sau în stânga.

Casa cea nouă de vizavi de turnătoria de tunuri avea balcoanele închise și perdelele trase. Nu vedeai nimic din stradă, deși curioșii nu lipseau și nici bârfitorii care n-aveau ce bârfi. Brancaleone a urcat încet scara și a tras de clopoțelul de la ușă. Imediat, a apărut un lacheu în livrea neagră:

— Poftiți, domnule, vă așteptam.

L-a condus printr-un culoar slab luminat într-o încăpere cufundată în penumbră. A tras perdelele groase, lumina dimineții pătrundea acum doar printre brizbrizuri, scăldând camera într-o lumină dulce. Era o bibliotecă. O privire de cunoscător i-a spus că proprietarul acelor cărți era o persoană cu gust. A doua privire: și cu bani. A treia privire: cu idei progresiste.

— Vă rog să așteptați aici, domnule, veți fi primit imediat.

Dragostea de cărți a cuiva se vede prin ce face când rămâne singur cu ele. Ángel Brancaleone s-a apropiat de rafturi și a început să citească titlurile de pe cotoare. Îndelung, analizând, tăcut precum un vânător la pândă. Curios să afle cât mai multe despre cel ce adunase volumele, căci nimic nu-ți dezvăluie mai multe taine ale unui om decât să-i privești biblioteca.

O serie de cărți de istorie, alături de o gramatică latină, una greacă și opere de Aristotel, Horațiu, cei doi Plinius și Cicero. Și-a zis: „Un bărbat. Un umanist“. Mai departe a dat peste confesiunile Sfântului Augustin, de tratatele Sfântului Buenaventura, de expunerile despre natura îngerilor ale lui Eximenes, de epistolele Sfintei Caterina din Siena și de cărțile lui Francisco Farfán

împotriva păcatului fornicației. „Poate un teolog. Sau un cleric pocăit. Oricum, un bărbat serios“.

Mai sus a dat de două tratate despre jocul de șah, de un manual pentru jocul de dame, de o metodă ușoară de învățat să cânți, de un manual de „reguli utile pentru amatorii de dans“ și de faimosul tratat pe care León Pinelo l-a dedicat chestiunii morale dacă ciocolata face sau nu parte din postul ecleziastic. A ridicat din sprâncene, nedumerit: „Un eclectic. Sau un curios“.

A mers mai departe și a văzut *Cartea femeilor* a contesei Dash, tratatul *Femeia în secolul al nouăsprezecelea* și niște manuale referitoare la buna îngrijire a unei case, igiena familiei sau prepararea bucatelor. „O femeie?“ s-a întrebat el, începând să-și pună la îndoială capacitatea de deducție.

S-a răsucit un pic, privind acum rafturile din fața ușii, care formau un unghi drept cu cele pe care le cercetase. Erau ticsite de romane recente, tipărite la Valencia de Cabrerizo mai ales în colecția „Biblioteca selectă a doamnelor“. Se aflau acolo, fără vreo ordine alfabetică sau cronologică, Chateaubriand, Dumas, Hugo, Irving, Manzoni, Byron, Schiller și, firește, Walter Scott. Mai ales Walter Scott, din care nu lipsea nimic din cărțile traduse până acum.

Inima i-o luase la galop, și-a dat el seama, încetând să se mai uite la cărți. A privit în stradă, tulburat, și-a zis că e o simplă coincidență, în definitiv cititorii lui Walter Scott se numărau cu miile în Spania. S-a întors la cărți, la titluri și autori, dar acum privirea nu mai era inocentă: căuta dovezi, nu știa exact ce fel de dovezi, dar nu vedea nimic. A revăzut tratatele de șah, manualele de istorie, a măturat rafturile de sus până jos, căutând nu se știe ce, cu o privire de expert sau de nebun. Până când ochii i s-au oprit pe un singur exemplar, unul dintre sutele expuse: așezat într-un colț aproape de ușă, prea sus ca să i se poată vedea titlul sau ca să poată fi răsfoit.

Brancaleone s-a apropiat încet, de parcă volumul ar fi fost un animăluț gata s-o ia la fugă sau un miraj. L-a privit de jos, mijindu-și ochii, nevenindu-i să creadă, zăpăcit, mort de frică. Și-a dus mâna la piept ca să-și potolească bătăile inimii, a căutat un loc unde să se așeze, s-a uitat iar, a citit în șoaptă, silabisind cu

deliciu titlul și numele autorului: *Mémoires secrets d'une femme publique*, de Charles Théveneau De Morande.

Apoi a auzit un zgomot ușor în spatele său. Poate o rochie care atingea covorul. Sau două mâini care se încleștau. Ceva mărunt, dar atât de intens. Ușa s-a închis la fel de tăcut cum se deschisese. Un glas pe care nu mai credea că avea să-l audă decât în vis a întrebat:

— Mă aștepți de mult, domnule Brancaleone?

S-a răsucit imediat, pentru că visurile, cât și coșmarele, trebuie privite drept în față, și a văzut chipul senin și frumos, niciodată uitat, al Carlotei Guillot.

— Doar de șaptesprezece ani, a spus sărutându-i mâna, dar au trecut atât de greu.

— Nu vrei să te așezi?

— Da, chiar am nevoie.

Nodul din gât îl împiedica să vorbească. Dacă ar fi vorbit, s-ar fi prăbușit, ar fi leșinat, iar un bărbat adevărat nu leșină, parcă așa învățase el. Așa că a deschis ochii larg și a rămas nemișcat precum o statuie, contemplând femeia care apăruse ca un spectru în ultimul act al unei melodrame.

— Precis că m-ai recunoscut după cărți. Tata zicea că omul poate fi cunoscut după biblioteca sa.

Brancaleone a schițat un rictus ambiguu, poate un surâs. Nici nu auzea ce spunea Carlota atât de calm, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, de parcă nu mai vorbiseră de ieri. În capul vânzătorului de latrine gândurile se învălmășeau, se călcau în picioare, încercau să iasă la lumină. Cum, unde, de când. Avea prea multe de întrebat, dar nodul din gât nu se lăsa dus. Noroc că vorbea ea întruna, cu gesturi blânde. O privire atentă ar fi descoperit cearcănele de sub ochi, o slăbiciune mai marcată, o mică cicatrice la tâmplă, abia ascunsă de păr…

— Și ce grele sunt cărțile! Și cât te pun ele la treabă! Știi c-a trebuit să recumpăr aproape toate romanele? Cine știe unde-or fi ale mele. Noroc că am reușit să găsesc cărțile care-mi plăceau cel mai mult. Iar acum există traduceri mai bune și colecții noi. A, și m-am împăcat cu Walter Scott, după ce-l făcusem să plătească pentru o vină care nu era a lui. Și-acum că m-am întors,

am nevoie să-mi recomanzi cărți, domnule Brancaleone, sau mai exact să mi le aduci direct, ca înainte. Știi că am perfectă încredere în gustul dumitale.

Pomenise de timpurile trecute, și asta n-a mai suportat-o. Dacă conversația ar fi fost circumstanțială poate că s-ar fi putut stăpâni, cu tot nodul din gât. Dar Walter Scott fusese picătura care făcuse să se reverse paharul, doar auzind numele scoțianului la modă a izbucnit în plâns:

— Nu cred că vă pot fi de folos, Carlota, nu mai sunt librar.

— Nici eu nu mai sunt Carlota, ci văduva Gusi.

— Am să țin minte.

— Totuși, chiar dacă suntem siliți să părem alții decât cei ce suntem, nu crezi că n-ar trebui să renunțăm la ceea ce iubim?

— Nu înțeleg…

— Vreau să spun: inima știe ce trebuie să-și amintească.

— A mea nu, inima mea și-a pierdut memoria…

— N-aș crede. După cum te uitai la cărți, tot librar ai rămas. Iar dacă te afli aici, pentru asta ai venit. Și pentru că, la fel ca mine, cauți ceva ce încă n-ai găsit.

S-a lăsat tăcerea. Brancaleone era sfârșit, n-avea putere nici să argumenteze, nici măcar ca să se rușineze că plângea mai departe. „Ca o muiere", ar fi spus maică-sa. Și i-ar fi dat dreptate.

— Nu aveți cumva o batistă? a spus el pe nas.

Carlota a scos din mâneca rochiei o batistă albă de mătase și i-a întins-o, el și-a suflat zgomotos nasul, de două ori chiar, apoi, mai liniștit, a pus-o în buzunar.

— Mulțumesc, am să v-o restitui.

— Nu mă îndoiesc.

Episodul cu batista a marcat o schimbare în convorbirea lor, Brancaleone a trecut la lucruri mai serioase:

— Nu știu de unde să încep, am atâtea să vă întreb…

— Începe cu sfârșitul, e mai interesant.

— Nu vă e teamă să stați în oraș? Cine e la curent cu faptul că ați venit aici?

— Toată lumea! Sunt noutatea cea mai comentată!

— Și dacă află soțul?

— Dacă află… cine?

— Soțul… Néstor Pérez de…

Răspunsul ei a fost tăios și rece ca o lamă de cuțit, curmând sec orice altă întrebare:

— Din păcate, defunctul meu soț, domnul Valentin Gusi, nu mai este.

— Întoarcerea dumneavoastră are pesemne un scop, a reluat el după altă tăcere.

— Ba chiar mai multe. Cel mai important este ca fiul meu să crească la locul potrivit.

— Fiul…?

— Victor Gusi, a spus ea, după care s-a bucurat să-i citească pe chip sentimentele pe care i le produseseră vorbele ei: o ușurare sinceră, o bucurie neprefăcută. Nimic nu cucerește mai mult inima unei mame decât simpatia pe care o arată alții față de copilul ei.

— Am avut mare noroc, Ángel. Viața a fost bună cu mine, a mai spus, punându-i o mână caldă pe braț.

Atingerea l-a speriat. Sau poate nu atingerea, ci familiaritatea cu care-i rostise pentru prima dată numele. Carlota și-a dat seama și, prudentă, și-a retras mâna. Lui i s-a făcut rușine. Totul era ca un balet de subtilități. Nu înțelegea nici el cum de prinsese să tremure – la vârsta lui, după ce trăise atâtea, după ce-și luase doctoratul în femei ușoare și avusese de-a face cu câțiva dintre cei mai mari ticăloși ai epocii sale – din cauza unei mâini micuțe care i se așezase pe antebraț. Poate pentru că, și-a spus, oricât de mult ne-ar schimba experiența, înaintea anumitor priviri rămânem tot ageamiii de la început. Nu contează nici durerea, nici experiența, nici timpul. Sunt priviri care ne întorc la punctul de la care am plecat, care e cel al inocenței. Sunt persoane înaintea cărora măștile pe care ni le-a pus viața își pierd importanța, în fața lor rămânem goi, întotdeauna. Pentru el, Carlota era una dintre aceste persoane.

— Am avut noroc, a repetat ea. Am cunoscut niște oameni buni. Te numeri printre ei, Ángel, ai fost pentru mine un adevărat înger, după cum ți-e și numele.

Brancaleone era prea laș ca să răspundă și să spună ce simte, așa că a întrebat:

— Unde e Victor acum?

— La Dosrius, cu Salvia. Sora mea de lapte și bărbatul ei nu au avut copii. Pentru ei, Victor e precum fiul lor, l-au protejat și i-au dat școala cea mai bună. În curând va veni aici, să stea cu mine. Nu mai e mult până atunci.

Era o strategie bine pusă la punct, și-a dat el seama.

— Credeți că atmosfera din oraș e potrivită pentru un copil?

— Un copil? a zâmbit Carlota senin și ironic. Victor a împlinit optsprezece ani, domnule Brancaleone. A învățat, îi place lumea, are ambiții – și scrie poezii! Poți să crezi? Dacă ar trăi tata, ar fi tare mândru de el! Așa că, dacă nu-l aduc aici pe acest tinerel neliniștit și plin de curiozitate, vine el singur, ba-mi aduce și vreo slujnicuță a dragei de Salvia. Nu poți să ții în cușcă o asemenea poftă de viață.

— Riscați destul de mult…

— Nu risc nimic. Nu ți-ai dat seama că acum sunt invulnerabilă? Sunt invizibilă, milionară, acționară la cea mai mare bancă din oraș, femeie de afaceri și, în plus, moartă. Ce mă poate atinge?

— Vorbim de Carlota Guillot sau de văduva Gusi?

— Mă tem că una fără alta nu se poate.

— Și ambele au aceleași scopuri?

— Nu. Pentru Carlota lucrul cel mai important e fericirea fiului ei. În schimb, văduva tânjește după dreptate. Începând cu răsplata pentru tot ce ai pătimit… pentru dumneata și mama dumitale. Ați fost victimele nevinovate ale unui atac îndreptat doar împotriva mea.

— Dar erați la fel de nevinovată!

— Am fost o proastă. Și am plătit pentru asta. Dar voi…

— Nu aveți nici o obligație față de noi.

— Treaba e deja rezolvată. Mama dumitale lucrează pentru mine. Și sper să accepți o mică recompensă economică…

— Economică? În nici un caz nu pot permite ca…

Carlota îi taie vorbele deloc practice, decisă să pună în aplicare ce a plănuit de multă vreme:

— Nu e un cadou, Angel, cu atât mai puțin o pomană. Te voi plăti pentru anumite servicii.

— Ce fel de servicii?

— Încă nu știu, însă presimt că voi avea nevoie de ajutorul dumitale.

Brancaleone asculta fermecat. Carlota pe care o privea acum semăna cu cea din amintirea sa doar fizic. Cea de acum era hotărâtă, puternică, glasul nu-i tremura când își exprima dorințele sau deciziile, nu admitea contraziceri. Abia de zâmbea. Își încrucișa mâinile cu un gest calculat, îl privea drept în ochi. Se purta precum puternicii zilei, ca și aceștia învățase să fie tare ca piatra.

— Ai copii, Ángel?

— Nu ar fi fost potrivit, fără o mamă care să-i crească.

— Vai, îmi pare atât de rău… bâiguie ea un fel de condoleanțe, neștiind cum să-i interpreteze cuvintele, dar el o lămurește imediat:

— Nu am fost însurat niciodată, nu am găsit femeia care să semene cu ceea ce visam.

— Asta pentru că ai ridicat ștacheta prea sus…

— Sau pentru că n-am avut curaj să mă ridic eu la înălțimea visului meu de om cu capul în nori…

— Nu cred că ai fost cu capul în nori. Avem nevoie de visuri ca de aer.

— Dar se spune că acolo sus aerul nu mai poate fi respirat.

— Chiar așa? Nu cred așa ceva! Aerul pe care-l respirăm ne hrănește. Mi se pare ceva minunat să respirăm visuri, domnule Brancaleone. Iar cu cât se află mai sus, cu atât mai bine. Și, dacă nu putem sări până la ele, n-avem decât să învățăm să zburăm, a zâmbit ea, relaxată. Știu că pot conta pe dumneata, a adăugat după o pauză pe un ton ferm, de parcă ar fi expus un adevăr indubitabil.

Dar Brancaleone, deși mai relaxat și el, mai avea oarece îndoieli.

— Să știți că lucrurile s-au schimbat mult de când nu ne-am văzut…

L-a întrerupt pentru ultima oară:

— Ba mie mi se pare că nu s-au schimbat deloc. Vezi? Am vorbit din nou despre cărți; a apărut din nou o batistă. Iar dumneata tot a balegă miroși!

Despre cum a devenit sora Resignación văduva Gusi am mai scris. Dacă vrem să recapitulăm istoria, trebuie să ne întoarcem iar la noaptea aceea de 25 iulie 1835, când barcelonezii au serbat San Jaime într-un mod deloc placid.

Să străbatem iar Rambla incendiată în cele patru puncte cardinale și să o luăm pe strada Carme până la mânăstirea De los Ángeles. Acolo, în fața bisericii, vedem o trăsură în care se pregătește să călătorească ultimul grup de măicuțe care fug din calea terorii. Două bătrâne care n-au mai pus pe ele straie civile de mai bine de șaptezeci de ani. Lângă ele, patru călugărițe care se așteaptă la orice. Un loc liber o așteaptă pe maica Verónica, iar în colț, delirând de febră și aproape leșinată, sora Resignación, care lipsită de haina monahală ar putea redeveni Carlota Guillot.

Vizitiul e neliniștit și nerăbdător, a întrebat deja de două ori de ce stau pe loc de mai bine de un ceas așteptând-o pe cea care nu mai vine odată. Numai că măicuțele cele credincioase și neobișnuite să ia vreo hotărâre, convinse că Dumnezeu le va însoți pe drum, deși nu are loc în trăsură, refuză să plece fără maica stareță. N-au cum să știe că niște bețivani nemernici au înjunghiat-o cu câteva minute în urmă ca să-i fure niște fleacuri și ea e pe cale să-și dea sufletul și spune ultimele rugăciuni alături de sora Elisabet, la care nu s-a gândit nimeni. Dar vacarmul se apropie, se aude tot mai tare, cineva își pierde răbdarea și spune „să plecăm, pentru numele lui Dumnezeu!“, vizitiul răsuflă ușurat și trăsuta o ia din loc prin orașul întors pe dos spre Poarta Îngerului.

Acolo sunt mulți gardieni, dar nu e aglomerație și paznicii așteaptă mită. Bietele călugărițe spun că n-au cu ce plăti ieșirea, sunt sărace, nu au nimic de preț. Numai că unul zărește ceva: dar asta ce-i? De sub o fustă apare un caliciu de argint. Și umflătura aia de pe burtă ce-o fi, măicuță, că doar n-ai să spui că te-ai umflat cu bere? Și mai apare un hostiar de aur. După alte întrebări și tot atâtea negații, una îi trage o palmă sorei Francisca, una din cele două bătrâne, spre spaima celor prezenți, și mai apar o patenă de aur, o cupă și un potir mai mare, tot de aur. Și asta ce are? vrea să știe unul, arătând spre sora Resignación. E tare bolnavă, credem că are holeră, vine răspunsul, care funcționează

pe post de bilet de liberă trecere. Oamenii își iau birul și se retrag, trăsura iese pe poartă și pornește grabnic pe drumul de doi kilometri care duce la Gracia.

Noaptea e neagră și drumul anevoios. Nu se opresc în nici un sat, la nici un han, lasă în urmă Gracia și continuă spre munte, acum mai încet, căci drumul s-a îngustat și e plin de gropi și crengi rupte. Înainte de Vallvidrera parcă s-ar auzi niște voci. Vizitiul oprește caii. Ascultă toți cu sufletul la gură. Câteva măicuțe s-au rugat neîncetat încă de când au părăsit Barcelona, dar acum s-au liniștit, parcă n-ar mai fi nici un pericol, a fost doar o sperietură, pot merge mai departe. Vizitiul pocnește din bici, caii se încordează, dar vehiculul a rămas prins în noroi și nu poate fi clintit. Măicuțele coboară și încep să împing. Din cele șapte, doar patru o pot face. Operațiunea e anevoioasă și murdară. Între timp, cele două bătrâne se îndreaptă spre luminile unui han ca să ceară ajutor. Reușesc: doi flăcăi ca brazii. Cu ajutorul lor și cu valuri de sudoare, trăsura scapă din baltă și drumul poate continua. Cineva spune că ieri a plouat cu găleata pe aici. Se aud mulțumiri, se spun rugăciuni, flăcăii le poftesc pe femei să se răcorească cu un pahar cu apă rece. Până se întorc la trăsură se crapă de ziuă și timpul îi presează. Abia atunci își dau seama că lipsește sora Resignación. Unde ați lăsat-o? sunt întrebate cele două bătrâne. Acolo, sprijinită de stejarul ăla. Dar locul e gol, nici urmă de sora Resignación. A naibii bolnavă, ne-a păcălit, zice una. Sau a murit, zice alta. Să ne rugăm pentru ea, dacă sufletul ei mai poate fi salvat, dar hai să plecăm odată. Caii nechează, biciul pocnește în aer, măicuțele pornesc pe drumul stâncos și înnoroiat, nebănuind că pentru ele ar trebui să se roage, căci sufletele lor vor ajunge primele înaintea Judecății de Apoi.

Căci nici n-au trecut bine de prima cotitură, când în cale se cască o prăpastie adâncă precum iadul, o roată sare din osie și se rostogolește în jos. Trăsura rămâne agățată pe buza hăului, caii se zbuciumă speriați, greutatea e prost distribuită – măicuțele s-au bulucit cu toatele în partea dreaptă –, se aud țipete de spaimă și disperare, iar restul, din păcate, ține doar de legile fizicii. Trăsura se prăbușește în adânc, trăgând după ea caii și vizitiul, toți urlând de disperare, dar nu e timp nici măcar să înțeleagă ce

se petrece. Se lovesc o dată, de două ori, căderea continuă, se zdrobesc pe fundul genunii și nu mai țipă nimeni.

Sora Resignación a leșinat în tufișuri, dar se mai trezește din când în când. Mintea cuprinsă de febră îi spune totuși că, dacă n-o ajută nimeni, clipele îi sunt numărate. Drept care se târăște anevoie până la drum, așteptând s-o găsească cineva. Știe că acel cineva poate fi un ticălos sau un om de treabă, dar nu asta contează. Se bazează pe instinct și pe promisiunea făcută lui Victor, doar asta o ține în viață.

Aude ca prin vis cum se opresc niște călători. Unii se întreabă cine o fi, o privesc, își continuă drumul. Altul o caută prin buzunare și pleacă supărat că n-a găsit nimic de furat. Orele trec, oprește o trăsură din care coboară un domn în haine de doliu, o întreabă cum a ajuns acolo, o atinge pe obraz și spune altcuiva: „Arde toată". Din trăsură se aude un glas de femeie: „N-o putem lăsa aici ca s-o mănânce lupii. Bine ar fi fost ca și de fiica noastră să se milostivească cineva". „Unde te duci?" întreabă bărbatul pe un ton cald, părintesc. Cu un firicel de voce, Carlota rostește numele Salviei, sora ei de lapte, și dă adresa lui Valentin Gusi.

Întâmplarea face ca acel cuplu să plângă cu lacrimi amare moartea unei fiice de două ori pierdută: o dată când a fugit după un aiurit care scria drame istorice în versuri, a doua oară când s-a aruncat în mare pentru că aiuritul se amorezase de altă toantă. Acum se duc la Barcelona să ridice trupul neînsuflețit al fiicei și s-o îngroape creștinește. Salvând-o pe Carlota Guillot, cu doar câțiva ani mai mare decât fata lor, făceau o faptă bună și își spălau păcatele. Așa că au urcat-o în trăsură și au îngrijit-o până au trecut de satul Gracia, iar aproape de Barcelona au tras la un han, i-au dat anumite porunci vizitiului și s-au despărțit de bolnava noastră sărutând-o pe frunte. Au închiriat o brișcă și au intrat în oraș mândri că făcuseră o faptă bună.

Și iată cum, dragă domnule Xifré, Carlota Guillot a ajuns acasă la noi, într-o stare atât de proastă, că ai fi zis că trăsura aceea o ducea la moarte. A ajuns pe seară, inconștientă și prăbușită pe podeaua trăsurii mânate de un om convins că murise pe drum.

Nu murise, deși trăia doar printr-un miracol, cum rezultă din teribila epopee pe care tocmai v-am spus-o.

La ceasul acela casa era liniștită. Soțul meu, Valentin Gusi, rezolva în birou niște afaceri urgente. Socru-meu le înnebunea pe slujnice cu tot felul de pretenții, iar maică-mea și cu mine ne aflam în camera de lucru, cosând de zor cât mai era lumină. Cu abia o oră înainte depănaserăm amintiri de demult: cât de nepricepută la cusut era Carlota și cum o mai apăra guvernanta ei, buna de Cornelia, care disprețuia cusutul și elogia cărțile. Ne-am amintit și de preferința lui Girabancas pentru sosurile cu usturoi și protestele domnului Guillot – după care usturoiul era pentru barbari – și de lungile absențe ale celor doi și de bucuria reîntoarcerii lor, când un servitor ne-a întrerupt nostalgiile cu o veste ciudată:

— A venit o trăsură cu o femeie pe moarte. Vizitiul zice că i s-a dat adresa asta.

— O femeie pe moarte? am tresărit noi. Cine e?

— Nu știm, doamnă. E leșinată. Nici vizitiul nu știe cum o cheamă.

— Și de ce a adus-o aici?

— Se pare că ea a dat adresa și stăpânul trăsurii a poruncit să fie adusă.

— Cine e stăpânul trăsurii?

— Un domn din Vallvidrera, doamnă.

— Tare ciudat, a spus mama, lăsându-și lucrul și ochelarii și urmându-mă.

Am ieșit din casă. Într-adevăr, la ușa din față se aflau trăsura și vizitiul cel speriat.

— Cine e femeia asta de care mi s-a spus?

— Nu știu, doamnă. Uitați-vă la ea, poate o cunoașteți.

A deschis portiera. Înăuntru, căzută ca un sac și îmbrăcată cu niște haine oribile, se afla o femeie pe care n-am recunoscut-o imediat. Dar după ce m-am apropiat mai bine și i-am privit chipul, mi-a sărit inima din piept:

— E Carlota, mamă! Nu mai sta, anunță-i pe toți! Trebuie să o scoatem de aici, să-i pregătim un pat. Și să chemăm doctorul, repede, mamă! O, Doamne, arde de febră!

Îți poți lesne imagina, domnule Xifré, că sosirea Carlotei în asemenea hal ne-a dat peste cap. Bucuria a pierit imediat înlocuită de îngrijorare și durere. Preț de mai multe săptămâni, Carlota abia dacă a scos un cuvânt. Accesele de febră alternau cu lungi perioade de letargie. Trupul scheletic părea decis să supraviețuiască, chiar și în condițiile astea. Doctorul o vedea de două ori pe zi, ieșea din camera ei tăcut și preocupat, nepricepând ce-o ține în viață, ce foc arde în ea.

Vă cer iertare că nu v-am scris în perioada aia. Bărbatul meu și cu mine ne-am văzut brusc copleșiți de mii de treburi. Am trimis după trei medici francezi care să dea verdictul asupra stării dragei noastre surori, am îngrijit-o cum am putut mai bine, am disperat nu doar o dată, în fine, la capătul mai multor luni de rezultate incerte, am fost răsplătiți: a intervenit o ușoară ameliorare. Într-o clipă de luciditate, Carlota ne-a povestit istoria dublei sale evadări – din mânăstire și din trăsură – salvarea *in extremis* și sfârșitul tovarășelor ei. Și ne-a rugat să vă scriem, lucru la care, sinceră să fiu, mă gândisem și eu, dar nu avusesem timp și speram să vă pot da vești mai bune.

— Salvia, surioară, fii atentă la ce-ți spun acum. Am un fiu, care s-a născut pe când eram la mânăstire. Îl cheamă Victor și are cinci ani. Dacă trăiește, e la un orfelinat din Barcelona. Căutați-mi-l, surioară, aduceți-l lângă mine.

I-am promis că vom răscoli cerul și pământul în căutarea lui, deși, sinceră să fiu, eram convinsă că delirează. Dar mai avea ceva de spus:

— Trebuie să-i scrii de îndată nașului meu, domnul Josep Xifré, a rostit cu un glas abia auzit, dar teribil de hotărât; cere-i, în numele meu, să îngroape măicuțele care au pierit la Vallvidrera, într-o râpă aproape de un han de lângă munte. Să le înmormânteze creștinește în Cimitirul Nou din Barcelona, e foarte important. Și să-mi ridice un cavou încununat de un înger într-un loc unde trece multă lume, ușor de găsit, iar sub numele meu și data nașterii și a morții să scrie cu litere foarte apăsate „adevărul va ieși la iveală“. Ai înțeles, Salvia, surioară? Ai notat epitaful? E important ca totul să se facă așa cum ți-am spus.

Cu lacrimi în ochi i-am spus că nu trebuie să se gândească la moarte, că vom avea grijă să se facă bine, că socru-meu e gata să

plătească orice tratament, oricât de scump, dar nu m-a lăsat să termin:

— Fii liniștită, te rog. Ca să trăiesc așa cum vreau, trebuie să mor pentru alții.

Nu știu ce-o fi vrut să zică și nici nu-mi sparg capul să aflu. Uneori, Carlota pare să fie femeia cea mai lucidă de pe lume, chiar și cea mai calculată, de parcă multele zile de febră i-ar fi slujit la urzirea unui plan. Dar alteori am impresia că o ia razna și vorbele ei sunt rodul delirului, al bolii, al stării ei groaznice. Căci trebuie să știți că amelioarea e mult mai lentă decât doresc doctorii, că boala pare să dispară pentru câteva zile, dar reizbucnește și mai abitir, că are săptămâni întregi de letargie mută din care iese doar cât să îmbuce ceva și că astăzi, la aproape un an de la sosirea ei, nici un medic nu e sigur că va mai putea merge și vorbi normal, că va putea duce o viață feircită.

În ceea ce privește povestea ei, Valentin și cu mine încercăm să aflăm ce e adevărat în ea. Ni se pare aproape imposibil să fi născut un copil și un adevărat miracol să fi supraviețuit. Cu toate acestea, pentru că nu vrem să avem piatra asta pe conștiință, ne-am propus să cercetăm toate astea atunci când situația se va mai fi calmat și vom fi găsit omul în stare să ne ajute. Capelanul Girabancas ar fi persoana cea mai indicată, dar de câțiva ani nu mai știm nimic de el. Ultimul serviciu pe care ni l-a făcut a fost să salveze ceva din lucrurile familiei – mai ales ale dragului nostru domn Guillot – rămase în fosta, acum pierduta noastră casă din Mataró. După care, îndurerat, o fi plecat în exil sau într-o călătorie din care poate se va întoarce într-o bună zi. Nu îl uităm, iar dragul meu Valentin s-a străduit să-i dea de urmă. Numai că acum asta a trecut pe planul doi: tot ce ne interesează este să o vedem pe Carlota însănătoșită.

Ultima noutate despre care vreau să vă vorbesc în scrisoarea asta, care a ieșit cam prea lungă și dramatică, se referă la o anumită încăpățânare senilă a socrului meu, căruia i s-a năzărit într-o dimineață un gând pe care nu e chip să i-l scoatem din cap. Nici măcar bărbatu-meu, Valentin, n-a reușit asta, deși a încercat cu orele să-i vâre mințile în cap. Imaginează-ți că acum nici o lună, trezindu-se el congestionat și tușind de mama focului, a porun-

cit să vină notarul și i-a spus că vrea să-și modifice testamentul pentru ca fiul lui să-i poată moșteni casa. Mirat, notarul i-a spus că nu e nevoie, căci e oricum unicul moștenitor și are să primească totul.

— Nu și dacă mă recăsătoresc, a ridicat domnul Gusi un deget.

Îți poți lesne imagina starea în care ne-a aruncat această veste, pe iubitul meu soț și pe mine, dată de notarul la fel de uluit ca și noi.

— Și cine e aleasa? a întrebat bărbatu-meu.

— Asta nu a vrut să-mi spună, a răspuns notarul.

Așa că am rămas cu misterul în brațe și cu o supărare care creștea zi după zi. Chiar ar fi fost în stare bătrânul cu un picior în groapă să ne aducă în casă o necunoscută? Și ce chichițe îndoielnice ar fi stat la baza unui mariaj contractat la sfârșitul zilelor sale dacă nu o înșelătorie curată? S-a dus și mama să vorbească cu el, deși socru-meu nu prea pune preț pe părerile nimănui, cu atât mai puțin pe cele venite din familia mea. Mama a ieșit plângând și soțul meu a fost chemat la raport:

— Nu-mi mai trimite emisari, nimic nu mă va face să mă răzgândesc! Am să mă căsătoresc din niște rațiuni care n-au nimic de-a face cu mizeriile de care mă credeți în stare și-am s-o fac din respect pentru omul care mi-a salvat viața cu mulți ani în urmă. Și sper să poți aprecia acest gest care te-a scăpat să devii orfan pe când erai doar un plod și s-o respecți pe noua stăpână a casei, căci este ultima mea dorință! Ai priceput?

— Da, tată.

— Atunci, gata cu asta!

Ați ghicit deja, dragă domnule Xifré, cine e femeia cu care socrul meu a hotărât să se recăsătorească. Nunta dintre Carlota Guillot și patriarhul Valentin Gusi, de optzeci și nouă de ani, a avut loc prin procură – căci nici unul din ei nu se putea ridica din pat – în capela casei noastre, acum fix douăsprezece zile. Iar testamentul a fost schimbat pentru ca soțul meu să primească această casă și imensele terenuri aferente, cât și o participație majoritară la afacerile familiei, care au trecut în mâinile noii doamne Gusi, laolaltă cu restul proprietăților și uriașa bogăție pe care socru-meu a adunat-o în timpul vieții. De asemenea, l-a

recunoscut ca fiind al lui pe imaginarul fiu al Carlotei, dovedindu-se la fel de dus cu pluta ca și ea.

Valentin Gusi a murit acum trei zile de congestia pe care o făcuse în ziua când își chemase notarul. L-am îngropat în cavoul familiei, care se află pe terenul nostru, aproape de un promontoriu de unde-i va fi ușor să ne controleze destinele veșnic, așa cum a făcut-o dintotdeauna. Astfel că, în urma acestor ciudate întâmplări, Carlota Guillot nu e doar sora mea de lapte, îmi este și soacră. Și persoana cea mai bogată pe care o cunosc. Scuze, cu excepția dumitale.

Sper din toată inima, domnule Xifré, ca noianul ăsta de vești din misiva mea să nu vă fi plictisit prea tare. Am început scrisoarea având multe de spus și arzând să le împărtășesc. Iar acum, la sfârșit, când toate au fost spuse…

…să-i mulțumim din inimă Salviei, care ne-a împrumutat vocea pentru a încheia cu atâta pasiune o istorie care, fără ea, ar fi rămas cam searbădă.

Nu ne rămâne decât să reluăm firul pentru a spune că Josep Xifré a primit consternat – nici nu se putea altfel – avalanșa de vești și s-a grăbit să urmeze întocmai dorințele pupilei sale. A pus să se ridice un cavou somptuos în Cimitirul Nou, l-a încununat cu statuia unui înger neconsolat și a pus să se graveze pe piatra tombală numele Carlotei și epitaful „adevărul va ieși la iveală".

La ceremonia funebră la care au asistat doar Xifré și doi gropari, în mormânt a fost coborât un sicriu scump, din lemn întunecat, înnobilat cu un mare crucifix de argint și mânere din același metal. Și gol.

Corespondență între domnul Pérez și Preasfinția Sa M. N.

Prietene,

Am fost foarte dezamăgit că n-am putut să vă salut la înscăunarea mea. Vreo afacere urgentă v-o fi chemat în altă parte? V-am căutat cu privirea printre toate autoritățile ecleziastice prezente, dar nu v-am găsit. Sau poate, în ultima clipă, ați găsit de cuviință că prieteniei noastre i se potrivește mai mult discreția anonimatului vostru? Dacă e așa, sunt de acord. Aceste confidențe s-au putut naşte pentru că nu v-ați dezvăluit, altminteri, nu-mi explic cum v-ați fi deschis inima față de umilul vostru servitor.

Acum mă preocupă doar un comportament ciudat pe care l-am detectat după ceremonia de înscăunare, pe care îl atribui caracterului schimbător și derutant al lui Alós și care nu-i face deloc cinste. Puteți crede oare că a vorbit fără încetare în timp ce-mi rosteam discursul de învestitură dedicat utilității pedepselor în lumina filozofiei dreptului Europei moderne? S-a purtat precum un elev nedisciplinat și prost crescut, tot timpul zâmbea și-i spunea ceva la ureche celui de lângă el, pe buze cu un rânjet disprețuitor. Iar la sfârșit, în timp ce toți ceilalți mă felicitau, m-am dus la el să-l întreb dacă ceva din disertația mea nu-i fusese pe plac. Afurisitul și lașul de el a rostit câteva cuvinte circumstanțiale de aprobare, după care s-a dus în altă parte cu râsul acela de hienă. Zău dacă pricep atitudinea acestui om, Preasfinția Voastră, sper doar ca timpul să-mi aducă o explicație, așa cum o face în cazul altor lucruri care par a fi taine, dar până la urmă nu sunt.

În fine, nu vreau ca mărunțișul ăsta să-mi umbrească ziua cea plină de glorie; oricum, am să-i dedic o atenție specială acestui om. Dar iată că nu mai departe de ieri colaboratorul meu Josquillas îmi confirmă că sunt deja gata de muncă niște italience pe care mi le-a adus din frumosul Palermo, exuberante precum sudul italic scăldat de mare. Dacă aş şti că vă sunt pe plac, vi le-aş

oferi ca trufanda, însă cunoscându-vă preferința pentru alte finețuri, le voi trimte la cabinetul lui Alós, poate se mai îmblânzeşte.

Închei aici misiva exultantă de azi. Ca o noutate, v-o trimit cu o slujnică de-a mea. Sper să fie de-ajuns, pentru a ajunge în mâinile voastre, inițialele cu care semnați şi titlul de cardinal. Slujnica e discretă şi de încredere, vă rog doar să nu vă speriați, pentru că are chipul desfigurat ca urmare a unei arsuri. Sper să nu vă deranjeze faptul că v-am scris înainte să o faceți Sfinția Voastră şi că vă trimit scrisoarea prin mesagera mea. Ce naiba, era şi timpul să avem alt sol decât o patroană de bordel!

Vă sărut inelul cu multă afecțiune,

Magistrat Néstor Pérez de León

Preasfinția Voastră, prietene,

N-au trecut decât câteva ceasuri de când v-am trimis, radiind de fericire, veşti, şi peste sufletul meu s-a pogorât noaptea cea mai neagră. De parcă lumea întreagă s-ar fi vorbit să-mi strice liniştea, acasă vizitele s-au perindat întruna. Unii veneau să mă felicite pentru numire, cum e normal, alții erau necunoscuți care veneau să se prezinte. Pe toți i-am primit cu plăcere şi neîntârziat.

Numai că acum o oră a venit judecătorul Tosquillas ca să mă pună la curent cu situația îngrijorătoare a finanțelor mele. Îmi spune, fără a-mi putea da o explicație mulțumitoare, că împrumutul pe care l-am contractat acum vreo câțiva ani cu banca din Barcelona, urmând sfatul amical pe care mi l-ați dat şi aprobat de însuşi Tosquillas, nu a fost plătit la nici o dată scadentă. Acum datorez băncii lui Xifré o mare sumă de bani, sporită cu dobânzile aferente, care s-au dovedit a fi mult mai însemnate decât ne făcuseră ei să credem la început. L-am întrebat pe colaboratorul meu ce s-a întâmplat cu plățile, el a ridicat din umeri şi a pălit. Pretinde că banii au fost plătiți, deşi nu-şi aminteşte când şi nici nu are vreo dovadă scrisă. Am crezut că mor, prietene! Se pare că pentru a obține creditul care m-a salvat de faliment am girat cu o casă pe care o aveam pe lângă Mataró. Acolo se odihneau lucrătoarele pe care le aduc din străinătate până să fie mutate în piața Verónica. În dimineața asta s-au înființat acolo doi funcționari de la bancă veniți să-mi evalueze proprietatea, abia a reuşit femeia să-i convingă să revină după douăzeci şi patru de ore. Drept care m-am dus la bancă şi am cerut o întrevedere cu Xifré, dar mi s-a spus că e plecat din oraş şi nu se ştie când revine. În locul lui mă va

primi o colaboratoare a sa, de asemenea asociată a Băncii, care acționează în numele lui. Puteți crede aşa ceva? O femeie bancheră! Lumea asta se schimbă atât de rapid, că în curând o să sară de pe fix! Deşi, cine ştie, poate că am să ies bine, n-o să-mi fie greu să înmoi inima unei femei. O să-mi storc şi o lacrimă, dacă e nevoie - vă asigur că nici n-o să-mi fie greu - şi-i voi vorbi de sănătatea mea precară şi de ce mi-o mai veni în cap în timp ce aştept. Am credința că Domnul îmi va ascuți imaginația.

Astfel că mă aflu între ciocan şi nicovală, prietene. Dacă n-ar fi aşa, n-aş îndrăzni să vă cer ajutorul. Ați putea oare să întindeți o mână acestui prieten care s-a străduit atât de tare să vă facă fericit? Ați putea oare să-mi împrumutați suma cerută ca să-mi salvez afacerile? Vă asigur că am să v-o restitui fără întârziere. Numai aşa voi putea evita sechestrul şi - ceea ce e şi mai grav - scandalul aferent în chiar ziua în care am fost ales magistrat al tribunalului.

Îmi e ruşine să apelez la Sfinția Voastră, deşi ştiu că o fac oblăduit de frumoasa, sincera şi puternica noastră prietenie. Al vostru,

Magistrat Néstor Pérez de León

Amice Pérez,

Nici nu ştii cât sufăr să te văd suferind fără să pot face nimic pentru a te ajuta. A trecut atât de mult timp de când am făcut legământ de sărăcie, că nici nu mai ştiu cum arată banii. Dar îți pot oferi din inimă alt gen de ajutor, spiritual, în calitate de prieten şi de slujitor al Domnului. Nu uita că durerea, umilința şi faptul de a ne vedea respinşi de semenii noştri sunt încercări pe care ni le trimite Dumnezeu pentru a ne face demni de Gloria Sa.

Resemnează-te, prietene, şi roagă-te ca bun catolic ce te afli. Sper ca sfatul acesta să fie la fel de valoros precum bogățiile pe care nu ți le pot da.

Al dumitale,

M. N.

Când am văzut-o pentru a doua – și ultima – oară pe Olivia Gusi, casa din Piața Regală nu mai era aceeași. Biblioteca dispăruse, abia se mai vedeau câteva piese de mobilier, pereții păstrau umbrele de praf ale unor tablouri absente.

— Mă bucur să te revăd, nu voiam să părăsesc Barcelona fără să-mi iau rămas-bun.

— Plecați?

— Am vândut casa și alte lucruri, a arătat ea spre rafturile goale.

Lipsa cărților lăsase un gol în salonul impunător.

— Mă gândeam că o cumpără Virginia, dar n-a vrut să vină. Nu m-am supărat, sinceră să fiu, pentru că mă așteptam. Tatăl ei o cunoștea bine, de aceea nu i-a vorbit niciodată de mine. Aș fi vrut să vorbesc cu dumneata, dar mi-am dat seama că nu-ți notasem numărul de telefon. Până la urmă, am optat pentru soluția cea mai rapidă.

— Braulio Daza?

— Da. Mi s-a părut un tip foarte amabil. Și foarte profesionist.

Neîndoielnic, aici avea dreptate.

— Îmi pare rău că n-am mai dat nici un semn de viață, m-am scuzat eu. Am fost ocupată cu scrisul. Scriu un roman – vestea asta a părut să-i facă plăcere – bazat pe hârtiile lui Guillot.

A zâmbit larg:

— Bună idee! De aia erai atât de interesată de carnetele lui Antoni Rogés! L-ai găsit pe acela de care îți ziceam? Era împreună cu celelalte?

— L-am găsit, am spus, fără să dau alte amănunte.

— Cred că Virginia e încântată că hârtiile de la tatăl ei ți-au inspirat un roman.

Nu i-am spus că Virginia nu-mi mai vorbea de când mă culcasem cu iubitul ei, și am schimbat subiectul. Am revenit la caietul cu coperți bordo.

— Vreau să știți că cercetările lui Antoni Rogés – și ale dumneavoastră, căci l-ați ajutat – mi s-au părut fascinante. Mersul ăsta pe urmele unor cărți și ale foștilor lor proprietari… Și ce păcat că Rogés n-a apucat să scrie articolul acela… ar fi fost nemaipomenit.

— Și ce păcat că a murit un om care mai avea atâtea lucruri interesante de făcut, a spus ea gânditoare, după care s-a scuturat și a adăugat: Apropo, în timp ce împachetam cărțile am dat de niște hârtii pe care le păstram pentru cineva care să le merite. Iar acum, după ce mi-ai spus ce mi-ai spus, cred că ți se cuvin – a ieșit pe culoar și a revenit cu un dosar: Iată-le. E vorba de un schimb de scrisori destul de bizar între un anume domn Pérez și un episcop care semnează doar cu inițialele. Am constatat că poartă ștampila de intrare și de ieșire de la un tribunal. Au o legătură cu domnul Guillot, dar nu mă întreba care. Precis că le vei găsi o bună întrebuințare.

Am aruncat o privire peste foile acelea – caligrafia însăși mi s-a părut o adevărată minune – abia așteptând să le citesc.

— Nici nu știți cât vă sunt de recunoscătoare, Olivia, altcineva v-ar fi plătit pentru ele…

— Eh, banii sunt interesanți doar atunci când lipsesc. Plătește-mă în alt fel: transformă scrisorile astea într-un lucru care să le spună ceva cititorilor.

I-am promis că mă voi strădui și am revenit la caietul cu coperți bordeaux. De-a lungul investigațiilor, Rogés și Olivia reușiseră să dea de urma a douăsprezece dintre cele treisprezece cărți erotice ale lui Guillot. Acum, constataseră ei, colecția era și mai răspândită decât înainte, dar supraviețuise în cea mai mare parte. Mare lucru, dacă e să ne gândim la soarta pe care au avut-o cărțile de-a lungul timpului.

Din cele douăsprezece, una – *Decameronul* – era acum expusă în colecția permanentă de incunabule de la British Library

din Londra. *Thérèse philosophe* se găsea la Biblioteca Națională din Paris, donată acesteia de Charles Nodier, care o avusese mulți ani. În jurnalele sale, Nodier a relatat că volumul ajunsese la el, într-o stare destul de proastă, când îl găsise într-o prăvălie de vechituri din Girona, în timpul voiajului spaniol realizat în 1823. Nu se știe, deși e posibil, dacă îl avea deja pe când se întâlnea cu Guillot să vorbească despre cărți. Alte două – *Postures* și istoria paznicului cartuzian – au ajuns în ceea ce se crede a fi cea mai mare colecție de cărți erotice alcătuită vreodată în Europa, cea a comerciantului elvețian de origine evreiască Gérard Nordmann. Nordmann a murit în 1992. În 2006, casa de licitație Christie's din Londra a scos la vânzare, în două tranșe, această magnifică bibliotecă. S-au editat atunci niște cataloage superbe, în care Rogés a localizat două dintre cărțile lui Guillot. Au fost cumpărate, notează el, de un colecționar madrilen pe nume Pepe, cu librăria pe strada Prado.

Celelalte opt avuseseră o soartă asemănătoare cu cea a cărților din mânăstirile din Barcelona: împreună cu restul de o sută treizeci și trei de mii de cărți ale bibliotecii San Juan, fuseseră împachetate ca să fie mutate la noua bibliotecă a Universității, care se afla în construcție. Cărțile lui Guillot fuseseră legate din nou de unul dintre proprietari pentru a face să creadă că era vorba de cărți religioase. Problema e că, sub masca asta, au trecut drept ce nu erau. Cărțile din mânăstiri au așteptat mai bine de patruzeci de ani (între 1847 și 1880) să fie reorganizate. Unele au fost înghesuite de-a valma în lăzi. Când s-a făcut un prim inventar, în 1930, tone de cărți au trebuit aruncate la gunoi pentru că fuseseră literalmente distruse de apă, șobolani și insecte. Antoni Palau, faimosul librar din Barcelona, a scris în memoriile sale că unele cărți, cele mai valoroase, fuseseră furate chiar din Universitate. Astfel, hoții au avut măcar mai multă grijă de ele decât autoritățile, zice el. După Rogés, trei dintre cele aruncate la gunoi în secolul XX trebuie că erau din biblioteca lui Guillot.

Iar cele cinci care lipsesc au supraviețuit: Rogés le-a localizat la Fondul de Rezervă al Universității, un depozit pe trei etaje protejat de măsuri drastice de securitate, doldora de cărți. Am întrebat-o pe Olivia dacă fusese acolo și le văzuse.

— Da, Antoni m-a rugat să-l însoțesc. A fost o adevărată experiență, pentru amândoi. Nici nu-ți imaginezi cât de emoționat a fost văzând volumele, mirosindu-le, atingându-le. Într-un fel, conviețuia cu ele de câteva luni bune, de când începuse căutările. A le avea înaintea ochilor era ca și cum ar fi privit în față niște fantome venite din altă epocă.

— Niște fantome cât se poate de reale… Îi înțeleg emoția.

— Directoarea bibliotecii a fost foarte amabilă cu noi. Ne-a arătat cărțile, mândră de parcă ar fi fost ale ei, ne-a poftit să intrăm în depozit. Ni le-a arătat și pe cele încă necatalogate. Peste cincizeci de mii. L-a lăsat pe Rogés să le cerceteze o zi întreagă. Printre ele am dat de cele cinci exemplare din biblioteca lui Guillot, deghizate în cărți bisericești – Sfânta Teresa, *Legenda Aurea*, cărți de rugăciuni… – cu ex-librisul mânăstiresc și tot tacâmul. A fost extrem de emoționant. Chiar și pentru bibliotecară.

— Cum, nici ea nu știa ce e acolo?

— Greu de crezut, nu-i așa? Numai că lipsa de responsabilitate a autorităților în materie de fonduri bibliografice nu a luat sfârșit în secolul al XIX-lea, nici pe departe. Fondurile Bibliotecii Universității sunt enorme, așa încât ar fi nevoie de o echipă completă de catalogatori, restauratori și bibliotecari pentru a le menține în stare bună. După cum se vede, a aloca bani pentru asta nu reprezintă o prioritate a nici unui guvern, cu atât mai puțin a celui de-acum. Mai bine de o treime din cărțile care au ieșit la 1835 din mânăstiri au rămas necatalogate.

— Acolo se pot ascunde adevărate comori de care nu știe nimeni… Aproape două sute de ani de inconștiență!

— Mai mult sau mai puțin. Asta era tema principală a articolului pe care voia să-l scrie Rogés. Voia să atragă atenția asupra Fondului de Rezervă. Să știe lumea de comorile păstrate la Universitate, la doi pași de Rambla. Și să le reamintească celor în drept că și cărțile sunt precum ființele vii. Nu le e de ajuns să fie jinduite sau adunate într-o bibliotecă: au nevoie de oameni care să le îngrijească, să le restaureze și să le pună în ordine. Oamenii aceștia sunt bibliotecari cu vocație și buni profesioniști, dar și ei s-au săturat să predice în deșert…

Aș fi stat o zi întreagă să o ascult. Femeia era nu doar o bibliofilă mult mai competentă decât mărturisea, dar și un om de

o bunătate rar întâlnită. În sinea mea, am lăudat gustul pe care-l dovedise Antoni Rogés și m-am bucurat pentru ei.

— Înainte să mă întrebi, căci te văd cu o întrebare pe buze, am să-ți spun ce știu despre singurul volum lipsă, singurul de urma căruia nu a dat Antoni. O carte, pare-se, cu o anumită tendință de a se rătăci, de a sta decenii pitită într-un loc inimaginabil și de a reapare la lumină pentru a demonstra că imposibilul e posibil.

— *Mémoires secrets d'une femme publique*, am ghicit eu cu un zâmbet mulțumit.

— Exact! O carte rarisimă. Nici un istoric nu pomenește de existența ei. Rogés o considera pierdută. Până când, cu câteva săptămâni înainte să moară, a primit la librărie o vizită care l-a pus pe gânduri. A unei văduve teribil de ofensate că bărbatu-său avea o locuință secretă pentru cărțile sale, de parcă acestea ar fi fost o amantă. Bietului om nevastă-sa îi interzisese cu strășnicie să dea banii pe cărți – iar el le adora –, drept care îi venise ideea să închirieze o locuință pentru ele. Profita o dată pe săptămână de orele în care femeia era ocupată cu operele de caritate în parohie ca să-și viziteze biblioteca. Petrecea clipe de delectare în compania lor, apoi stingea lumina, încuia ușa și-și lua rămas-bun pentru încă o săptămână. Locuința și întreg conținutul ei se află în casele de la Santa Mònica, la capătul Ramblei. Când femeia a prins de veste, să moară, nu altceva! Să fie ea păcălită atâta timp! Ca să nu mai vorbim de cheltuieli, căci omul își sporea săptămânal biblioteca. Cred că ar fi preferat ca răposatul să aibă o amantă, măcar n-ar fi trebuit acum să caute cumpărător. Cel mai grav era că printre miile de cărți descoperise niște exemplare cu un conținut extrem de păcătos și indecent, inclusiv unele care atentau deschis la memoria unui rege – a făcut o pauză și m-a privit cu înțeles. Nu e nimic sigur, dar ar merita cercetat. Rogés avea de gând să-i facă o vizită cucoanei, dar n-a mai avut timp.

Ar fi o chestie, mi-am zis, să devin o emulă a dragilor mei librari, să merg acolo și să-i fac o ofertă pentru cărți, asta dacă se mai aflau acolo. Iar apoi, m-am întrebat, unde să plasez colecția clandestină a bietului neînțeles? Poate chiar să le plasez într-o casă închiriată... Dar n-am stat pe gânduri nici o clipă:

— Aveți adresa femeii?

Odată cu renașterea lui Brancaleone, a renăscut și întreg grupul Înțelepților. Motivul principal ținea de scenografie: de când prietenul lor redevenise ceea ce fusese mereu, adică librar, și-și deschisese propria afacere, aveau un loc decent în care să se adune. Zgomotos și acesta, căci după îndelungi căutări, sfaturi cerute și renunțări succesive, închiriase un spațiu pe strada Fernando VII, foarte aproape de Rambla, chiar peste drum de fosta biserică a capucinilor. Când și-a inaugurat librăria, care avea două vitrine mari spre stradă, după moda cea nouă, în biserică – acum se numea Teatrul Nou – se reprezentau melodrame, comedii și, rar, câte o operă italiană. Era o plăcere să vezi publicul ieșind la opt și jumătate de la spectacol și comentând dezinvoltura cutărei actrițe sau vocea cutărui bariton. Dar, vai, scena a avut o viață efemeră: curând au venit echipe de muncitori și-au început demolarea, de parcă a nu lăsa piatră peste piatră ar fi fost aspirația cea mai mare a barcelonezilor de atunci, astfel că librăria a încetat să mai fie sanctuarul de liniște imaginat de Brancaleone, devenind martorul direct al vacarmului asurzitor și neplăcut al lucrărilor.

— Nu te îngrijora, Brancaleone, tu te afli exact unde trebuie, în linie dreaptă, spunea Insúa cu umorul său neștirbit.

Brancaleone ridica sprâncenele din spatele tejghelei, îmbrăcat de-acum precum un om modern și atent: jiletcă, papion și pantalon, toate strânse pe el de abia se putea așeza, plus cămașă albă, impecabilă.

— Păi, nu te-ai prins? Gata cu fundăturile! Acum autoritățile noastre vor să mergem drept, iar pentru asta se croiesc străzi

trasate cu linia, deși mătură totul în cale. Și le pun nume regești, ca să pară mai importante: Fernando VII, Jaume I, Princesa… Iar tu faci parte din toate acestea, Brancaleone, cum ar veni din orașul viitorului, asta dacă mai rămâne în picioare vreun zid pe care să-l admire urmașii noștri, a continuat Insúa.

De fapt, lucrările de la biserica capucinilor n-aveau de-a face cu acele linii drepte de care pomenise, ci cu alt mare proiect urbanistic: o mare piață cu porticuri, dreptunghiulară și înconjurată de case, care aspira să devină un loc foarte căutat. Era chiar vorba să fie mutată aici primăria, asta înainte de a se deschide piața San Jaime (pe vechiul loc al bisericii San Miguel) și să se proiecteze noua fațadă a primăriei (pe care toată lumea a găsit-o oribilă).

Pe fațada sa Ángel Brancaleone a pus o firmă care anunța, cu litere mari, *Librăria Brancaleone*, iar dedesubt: *Cumpăr, vând, împrumut și amanetez toate felurile de cărți vechi și moderne. Prețuri bune și cele mai mari reduceri*. Mândrul proprietar s-a uitat de două ori ca să se convingă că e adevărat. Rita Neu a scăpat o lacrimă văzând numele îngerului ei italian scris acolo pe strada cea mai elegantă din oraș și, pe negândite, a exclamat:

— *Belin!*

— De-acum doar cărțile îți mai lipsesc, amice, i-a tras Insúa o palmă pe umăr. De unde ai de gând să le procuri?

Brancaleone avea bani, ca niciodată, lucru care-l făcea să se simtă ciudat. Carlota Guillot îi dăduse o sumă mai mult decât considerabilă ca să-și deschidă afacerea, iar acum, cu banii în buzunar, nu avea pe ce să-i cheltuie. Încercase să-și vadă foștii clienți, dar nu l-a primit nici unul. Faima sa proastă persista, iar medicii și avocații care cumpărau cărți bune nu voiau să aibă de-a face cu el. Nu era deloc imposibil ca în spatele acestei neîncrederi să se fi aflat însuși Verdaguer, care se temea să aibă un rival periculos în coastă.

În cele din urmă, s-a dus la prietenul său Quicu, cel care vindea cărți la o masă aproape de Rambla, lângă Muralla del Mar: cărți populare, fixate cu pietre ca să nu le ia vântul și legate cu o panglică galbenă agățată de două bețe, fascicole separate, care se vindeau cel mai bine. Stătea toată ziulica, pe marginea zidului,

în soarele care-i pârlea ceafa, citind tot ce-i cădea în mână, fie Dumas, fie Rousseau sau dramaturgul acela la modă și plin de succes pe nume José Zorrilla. Exact cum bănuise, omul avea și soluția:

— Ești norocos, amice. Chiar ieri am aflat că ultimul fiu al Teresei Pau, un dobitoc care citește doar tâmpenii, n-are ce face cu librăria pe care bunică-său a înființat-o pe la 1700. Se află pe strada Cotoners, în casele alea care-o să se dărâme ca să se facă aleea Princesa, primăria îl zorește să se mute și moșul nu știe ce să facă cu atâta hârtie tipărită. Îi faci o favoare dacă-l vizitezi, spune-i că eu te-am trimis și oferă-i bani ca să-l scapi de necaz.

— Are cărți bune?

— Musai să aibă, în familie au fost librari de seamă, deși ultimul din neam a ieșit cam idiot.

— Și ce-i spun?

— Îi spui că-l plătești la greutate, la prețul hârtiei, a sunat răspunsul vulpoiului bătrân care era Quicu.

— Și dacă nu vrea?

— Dacă nu vrea înseamnă că e doar vina ta. Bani ai?

— Am.

— Păi, îi arăți banii, asta ajută mult, și nu te lași până nu închei târgul.

Zis și făcut. A alergat ca mânat de diavol de-a lungul zidului, a coborât până la porticurile lui Xifré, a traversat Piața Palatului, a străbătut dedalul străzilor medievale – Vidrieria, Argenteria, Carders, Flassaders – și a ajuns la librăria ultimului descendent al văduvei Teresa Pau. Înainte de a intra s-a închinat Sfântului Augustin, patronul tipografilor, Sfântului Ioan Evanghelistul, apărătorul lor, Sfintei Teresa de Jesús, apărătoarea scriitorilor, Sfântului Juan de Dios, protectorul legătorilor, și Sfântului Ieronim, protectorul negustorilor de cărți; sub oblăduirea tuturor, puternic precum Hercule, a împins ușa, chitit să facă cea mai bună afacere a vieții.

Când a ieșit era proprietarul a șaizeci de mii de volume. De două săptămâni a fost nevoie pentru a căra totul, zi și noapte, la noua sa librărie. L-au ajutat toți, Insúa, Robles, Rojo și Ribot, în vreme ce Piferrer, deja foarte bolnav, supraveghea sosirea mărfii

și se uita prin cărți. După încă trei zile, rupt de somn și de spate, Brancaleone inaugura localul, spre delectarea bibliofililor și groaza rivalilor.

În spatele librăriei aranjase o încăpere care a primit sforăitorul titlu de Salon de lectură. Locul, aranjat după moda de la Paris, oferea cărți de luat acasă cu împrumut și câteva fotolii numai bune pentru a organiza acolo serate literare cu ușa închisă. Acolo au renăscut Înțelepții, după atâta amar de vreme, acolo și-au reluat și conversațiile cu morții, despre care păstrau amintiri atât de plăcute.

Rachiul l-a adus Brancaleone, în semn de mulțumire. Paharele erau noi. Piferrer își ocupase fotoliul. Robles adusese în traistă trei hârci. A extras-o pe prima:

— Domnilor, salutați-l pe Cristofor Columb!

— Cum?!

— În versiune apocrifă, a lămurit el. Pe ăsta l-am scos din cimitirul San Miguel, dar mâine pleacă la Valladolid.

A scos al doilea craniu:

— Nu-l recunoașteți? E vechea noastră prietenă prințesa Petronila de Aragón, gata să se transforme și ea în amiral genovez.

— Cum e posibil?

— Simplu! E de-ajuns să înlocuiesc osul șoldului feminin cu unul de bărbat, podoabele regale cu altele, mai potrivite cu mersul pe mare, și gata, mai avem un Cristofor Columb gata de drum.

— Alt Cristofor Columb?

— Păi da, că e cerere mare. Toți cei care se împăunează cu morți iluștri visează să-l dezgroape pe descoperitorul Americii. Iar eu le fac pe plac.

— Tuturor?

— De ce nu? Am primit comenzi până și din Cuba! De ce să-i dezamăgesc în frumoasele lor intenții? Și acum… a scos ultima hârcă, punând-o pe masă lângă celelalte.

— Gata, știm, Cristofor Columb! a râs Insúa.

— Uite că te înșeli. Acum, nu sunt sigur dacă e vorba de Jaume I sau de Miguel de Cervantes. E greu de luat o decizie, pentru că e mare nevoie de ambii. Pentru osemintele primului

se bat pe viață și pe moarte trei orașe și nu e chip să se ajungă la un acord. Cât despre cel de-al doilea, era și timpul ca părintele literelor noastre să aibă un cavou și un epitaf pe care să-l onorăm noi, urmașii săi.

— Și unde se află adevăratul Cervantes?

— Dar cine mai știe? Ultima dată oasele îi erau amestecate cu cele ale unor călugărițe trinitariene în pridvorul unei biserici. Acum, cine știe unde o fi ajuns. În țara asta nu există soartă mai agitată decât cea a cadavrelor celebre: dacă lucrurile continuă așa, ar trebui schimbată formula „odihnească-se în pace“ cu urarea „rămâi unde te-am pus“. Bun, să începem. Ești pregătit, Rojo?

Rojo venise cu o listă asemănătoare celor care visau să-și plaseze celebritățile într-un panteon, doar că dorința sa era să-i imortalizeze în litere tipografice. Se aflau pe listă Cervantes, Lope de Vega, Garcilaso, Moreto, Tirso de Molina și alții din aceeași epocă, terminând cu Larra și Espronceda, ale căror cadavre, în comparație cu celebritățile precedente, nici nu se răciseră bine.

Piferrer a luat în mâini hârca lui Columb și s-a afundat mai bine în fotoliu, așteptând să intre în transă. Rojo s-a ridicat, a tras un gât de rachiu și i-a spus:

— Ar trebui să le explici iluștrilor ce vreau, poate mușcă cineva.

Flacăra lumânărilor a tremurat, respirațiile aproape că s-au oprit, așteptarea era mare. Piferrer a intrat în convulsii, mai întâi discret, după cum îi era felul, apoi și-a dat ochii peste cap și a bâiguit:

Aici zace un versificator
Care într-un limbaj fără pretenții
A compus versuri pline de candoare.
E limpede că a fost un ignorant,
Dar aspira să fie cult.
Trăia într-o confuzie atât de mare,
Într-un abis atât de negru,
Că nici el nu pricepea ce scrie.

Înțelepții s-au uitat unii la alții, gata să-și dea cu părerea. „O fi Quevedo?“ a zis Insúa, „O fi Calderón?“ a zis Robles, „Parcă nici unul, nici altul“, a zis Brancaleone.

— Bravo, domnilor, a grăit Piferrer cu glas tunător, într-adevăr, nu sunt nici unul dintre ei. Și nici nu am scris eu asta.

— Dar cine sunteți? a întrebat Robles pe un ton de demiurg.

— Ne cunoaștem din altă împrejurare. Printre voi era și un editor.

— Eu sunt acela, a spus Rojo.

— Și mai ești dispus să publici morți?

— Depinde de mort.

— Adică de mine: Larra. Sau Figaro, cum mai semnam.

— Sigur că da, *don* Mariano José! Ce surpriză plăcută! V-ați mai gândit? a sărit Rojo.

— M-am gândit. Abia aștept să-mi dau cu părerea.

— Despre ce?

— Despre tot felul de aspecte literare, politice și teatrale. Începând cu Zorrilla, caraghiosul ăla care s-a făcut cunoscut la înmormântarea mea, iar acum prezintă o piesă copiată leit după una de Tirso și plină de greșeli. De pildă, încurcătura cu orele, nu se știe niciodată cât e ceasul. Păi, n-ați văzut câte i se întâmplă lui Don Juan între opt și nouă? E revoltător ca lumea să aprecieze așa ceva! Publicul nu știe ce să aleagă!

— Asta înseamnă că vreți să scrieți critică de teatru, a tras concluzia Ribot.

— Nu dau doi bani pe critica de teatru, a tunat Piferrer. Ceea ce vreau e să-i fac praf pe toți marțafoii! Să dau de pământ cu miniștrii, cu autorii de melodrame, cu sopranele grase, cu funcționarii, cu urbaniștii, cu militarii care acuma-și zic moderați, cu francezii revoluționari, cu generalul Narváez și șleahta lui de retrograzi, cu curțile constituante, cu…

— Minunat, minunat, domnule! Tot ce doriți. O să strâng toate astea într-o carte, să-i zicem *Insulte de dincolo de mormânt*, asta dacă sunteți de acord, firește, a exultat Rojo.

— Sunt! Când începem?

— Chiar acum, dacă vreți.

— Vreau! Ai cu ce să scrii ce-ți dictez?

A urmat o agitație ca să se găsească hârtie, toc și călimară, după care Rojo a adoptat o atitudine de scrib și a declarat:

— Puteți începe dictarea.

— Prima mea diatribă se intitulează *Don Juan Vomitorio de José Morcilla.*[1]

Și Larra începu să dicteze, marcând fiecare virgulă, silitorului său discipol. Ceilalți asistau extaziați la ceea ce semăna mai curând cu un secretariat de minister decât cu o ședință de spiritism, când s-a auzit clopoțelul de la intrare. Brancaleone a ieșit să vadă ce client îl caută la ceasul acela neobișnuit. În întuneric aștepta o siluetă lungă, ai fi zis că e Cavalerul Tristei Figuri, învăluită într-o mantie cu căptușeală stacojie.

— Dumneata ești domnul Brancaleone?

— Chiar eu.

— Am niște cărți de vânzare.

— Ați nimerit la fix. Le-ați adus?

— Sunt prea mari și grele. Nu veniți la domiciliu?

— Atunci așteptați să-mi notez adresa.

— Nu-i nevoie, o aveți aici, a spus omul, întinzându-i un carton pe care se aflau un nume și o adresă: Ventura Lax, pe strada Mercaders.

— Vin chiar mâine-dimineață, la prima oră, dacă sunteți de acord.

— Veți fi primit de fiicele mele, sper să nu vă deranjeze că sunt tare vorbărețe.

— Nu mă deranjează.

— Atunci, pe mâine, domnule Brancaleone.

— Pe mâine, domnule Lax.

Când a revenit în odaia din spatele librăriei, dictarea se terminase, Piferrer leșinase în fotoliu și Înțelepții aveau niște mutre plouate.

— Ce, n-a fost bun articolul?

— Ba da, articolul e perfect. Numai că Larra ne-a dat o veste groaznică.

— Mai apare și partea a doua de la *Don Juan Tenorio*?!

---

1 Parafrază jignitoare la piesa *Don Juan Tenorio* de José Zorrilla.

— Nu. Piferrer va muri în dimineața asta.

— Bună ziua, domnule Brancaleone, poftiți, nu stați în ușă. Tata ne-a spus c-o să veniți. Eu sunt Eulalia, ea e sora mea, Paquita. Vă arătăm imediat cărțile. Nu doriți o ciocolată? Bucătăreasa noastră o face foarte bună. Ședeți aici, la geam, e mai plăcut. E tare frig pe străzile astea înguste, nu-i așa? Îți vine să cauți soarele precum șopârla. Și dac-ar fi doar asta, dar acum lumea zice că sunt atât de insalubre, că e musai să stai sus, cel puțin la etajul trei. În fine, cine știe. Trageți-vă sufletul, veți fi mers mult, stați departe?

— Vai, Eulalia, unde ți-e capul, ai uitat? Tata ne-a spus doar că domnul Brancaleone își are afacerea pe noua stradă Fernando VII. Soră-mea e cam zăpăcită, iertați-o, n-o face cu intenție. Vă întrebați pesemne cum am ajuns să vă cunoaștem. Ei bine, librarul de pe strada Cotoners ne-a dat adresa. Știți de cine vorbesc, nu? Ultimul dintre moștenitorii Teresei Pau, care a zis că vă știe și că precis o să vă intereseze ce-o să vedeți aici. Spuneți, nu e păcat că se închid librării precum cea a Teresei Pau? Nu așa o să ajungem noi să fim o națiune civilizată, părerea mea.

— Vai, Paquita, surioară, ce știi tu despre națiunile civilizate? Lasă asta pe seama altora, avem destulă treabă să vedem de noi și de treburile noastre. Știți, suntem nemăritate, domnule Brancaleone. Nu că așa am fi vrut, pentru Dumnezeu, că doar amândouă am dori să ajungem în această fericită stare și să ne ocupăm de bărbații noștri și să-i facem o bucurie tatălui nostru, care tare mult și-ar dori să fie bunic. Dar ce să-i faci, bărbații sunt dați peste cap cu atâtea schimbări de guvern, iar războaiele astea civile nu ajută defel la întemeierea familiilor. Eu cred că regina, care e femeie, ar trebui să se gândească un pic că în nebunia asta fetele bune nu pot avea noroc, deci să le dea o pauză trupelor și ofițerilor pentru ca aceștia să-și caute neveste, că suntem destule care abia așteptăm să ne bată un ofițer la ușă, să-i scoatem cizmele, să-l scărpinăm la tălpi și să-i pregătim drăgăstos ciocolata.

— Dar ce prostii poți să spui, Eulalia, surioară! Cine dorește să scarpine la tălpi un ofițer? Ca să nu mai zic că trupele nu-și pot înceta lupta ca să umble după logodnice, asta ar însemna o mare lipsă de responsabilitate în problemele patriei. Iertați-o, domnule Brancaleone, soră-mea se dă în vânt după dramele

istorice scrise de García Gutiérrez, Harzenbusch, Ribot și alții și crede că în viață e ca pe scenă. În plus, cum să spui că un război civil nu folosește la nimic? Păi, ce te faci cu atâția băieți care doresc să moară pentru patrie?

— Ba eu cred că nu merită să mori pentru nimic, Paquita, surioară! Trebuie să trăiești, ce naiba, să trăiești și atât!

— Pentru așa ceva nu cred că ne-am născut în secolul potrivit, surioară…

— Ce spui, Paquita, întotdeauna e bine să trăiești. De vină e doar moda asta, de pildă s-o iei la drum prin lume. Cică să voiajezi ca să vezi lumea, de parcă n-ai putea s-o faci uitându-te pe geam sau răsfoind o enciclopedie. Dar oamenii stau tot mai puțin la casele lor. De vină or fi și străzile astea înguste care nu te lasă să vezi soarele. Măcar acolo stați bine, domnule Brancaleone? Poate că acum c-o să dărâme zidurile o s-avem mai mult spațiu și-o să se mai termine cu pofta asta de a umbla prin Europa.

— Așa e, ar fi mult mai bine să stăm locului! N-ați văzut ce urât e dincolo de ziduri? Bine-ar fi să-i trimitem acolo pe toți sărăntocii și cerșetorii, ca să nu ne mai deranjeze… Dar acum, Eulalia, dacă am lăsa toate astea pe altă dată, ca să nu-l plictisim pe domnul, poate e grăbit. Hai să vă spun de cărțile pe care tata vrea să le vândă și care ne-au speriat de-a binelea, că au apărut când s-a dat jos un zid. Așa cum auziți, a fost ceva de-a dreptul neașteptat. Tata a constatat ceva ciudat în dormitorul cel mare, ceva legat de dimensiuni, ceva nu se potrivea, de afară părea mai mare decât pe dinăuntru. Așa că a început să bată în pereți, căutând nu se știe ce. Mai ales că se tot vorbește de comori ascunse. Uitați, nu mai departe de un unchi de-al nostru din Vic, care a găsit un sipet plin cu monede de aur într-un puț secat. Pare-se că uitat acolo de francezi când au plecat, sau poate că de fugit au fugit ai noștri și francezii i-au omorât. Cine să știe! Important e că unchiul Rodolfo e acum un țăran bogat și respectat de toți. Vă spun eu, în ziua de azi poți găsi orice unde te aștepți mai puțin…

— Eulalia, surioară, treci la subiect. Domnul Brancaleone trebuie să știe că atunci când tata a cumpărat casa n-a observat nimeni ciudățenia cu zidurile. Din câte am aflat, înainte locuia

aici un domn foarte bătrân și retras, cu faimă de zgârcit și mizantrop. Nu avea legături cu vecinii, nu se vedea cu nimeni, cu excepția servitoarei, cu care nu schimbase o vorbă în toți anii ăștia. Își plătea lunar chiria printr-un contabil care-i suporta ciudățeniile. Bietul om a murit în patul lui, chiar în camera asta în care ne aflăm, nimeni nu i-a aprins o lumânare și nu i-a închis ochii, fără preot. Noi credem că o fi găsit închise porțile cerului, de aceea spiritul său mai bântuie pe aici. Eulalia zice că l-a și văzut, așa e surioară?

— Ei, Paquita mai exagerează. Nu că l-aș fi văzut așa cum vă văd pe dumneavoastră. A fost mai curând un fior sau un presentiment. Am văzut o umbră care pândea aici, în spatele meu, de parcă m-ar fi păzit. Sau de parcă…

— De parcă s-ar fi temut să nu te atingi de lucrurile lui, că așa ai spus atunci.

— Da, chiar așa. De parcă ar fi fost furios că-mi bag nasul în afacerile lui. Numai că pe atunci încă nu știam de peretele fals, că tata încă nu constatase treaba cu dimensiunile dormitorului, dar acum că povestea e terminată pot să vă expun teoria pe care noi două am elaborat-o și despre care tata nu știe nimic. Înțelegeți, n-am vrut să-i dăm motive de îngrijorare cu istoriile noastre despre fantome.

— Vorbește mai încet, Paquita, lucrurile astea cer discreție. Teoria de care a pomenit soră-mea e următoarea: noi credem că bătrânul acela care a ascuns cărțile după perete, mânat de scopul egoist ca după moartea sa nimeni să nu se bucure de ele, nu va permite ca aceste cărți să părăsească locul oricum. Va încerca să împiedice cumva acest lucru, se va înfățișa într-un fel sau altul în fața noastră, se va materializa poate chiar acum ca să ne potopească cu blesteme; chiar dacă nu le vom auzi, ele ne vor influența spiritul și destinul. Mai ales destinul. Pentru că soră-mea și cu mine, domnule, am început să credem că asupra noastră plutește un fel de piază rea, de aceea nu se apropie de noi nici un bărbat, am trecut ambele de douăzeci de ani și nici un pretendent nu ne-a făcut curte. Și, deși n-am avut nici o dovadă anume, știm acum că vina o poartă bătrânul ăla, pentru că am îndrăznit să-i descoperim taina și pentru că urăște femeile tinere și drăguțe ca noi.

— În fine, e doar o teorie, domnule Brancaleone, la asta ne-am gândit noi două. V-am spus-o pentru că vă poate afecta în mod direct și ca să știți că s-ar putea ca împreună cu cărțile să cumpărați și fantoma acestui moș afurisit. Mă rog, o să știți ce aveți de făcut. Și acum, dacă sunteți de acord, veniți pe aici ca să vă arătăm marfa…

…Tare nesuferite sunteți, domnișoarelor, una mai enervantă decât alta, nu mă mir că tatăl vostru e mai tot timpul plecat, bietul om, dacă de asta are parte când vine acasă. Nu mă prezint pentru că numele meu nu mai interesează pe nimeni și pentru că vorbesc cu un glas pe care muritorii nu-l pot auzi. E de-ajuns să spun că sunt moșul acela mizantrop, ursuz, antipatic, zgârcit și egoist care locuia pe vremuri în casa asta. Ați nimerit-o spunând că bântui pe aici, dar îmi supraevaluați puterile. De unde mă aflu, posibilitatea unui blestem sau a unei răzbunări nici nu intră în discuție. Dacă mi-ar sta în putere, credeți-mă că v-aș trimite un incendiu pustiitor sau niște termite care să vă roadă carnea, dar osânda mea mă face doar să observ ce se întâmplă fără să pot interveni. Așa a fost și când tatăl vostru, mai isteț decât credeam că poate fi un om din ziua de azi, a bătut în pereți și a constatat că undeva sună altfel. Dar cel mai dureros nu a fost să-l văd dărâmând peretele pe care-l ridicasem ca să-mi apăr comorile, nu a fost nici pe jumătate mai rău decât să vă văd pe voi acum, domnișoare gătite după ultima modă și care nu știu să vorbească decât despre mersul la teatru și de măritiș, punând mâna pe cărțile mele și profanându-le. Dacă am ridicat peretele ăsta, dacă am preferat să mă privez de comorile mele decât să mor strângându-le la piept, singura alinare a zilelor mele, singurul antidot împotriva stupidității lumii, a fost pentru ca niciodată mâini ca ale voastre, încărcate de inele și albite cu pomezi, să se atingă de ele. Aceste cărți, domnișoarelor, n-au fost făcute pentru capete pline de cârlionți.

Singurul lucru care mă mai consolează este prezența acestui librar, care a dat dovadă de o răbdare nețărmurită, v-a suportat pălăvrăgeala și acum se apropie de cărțile mele cu o curiozitate autentică. După cum le răsfoiește îmi dau seama imediat că nu e un amator. Știe ce caută și unde să găsească. A recunoscut pe

loc cele două volume ale Bibliei de la Mainz. Le deschide, fascinat, rostind: „E lucrul cel mai frumos care mi-a picat în mână". Îmi place omul ăsta, domnișoarelor, îmi place mult mai mult decât atunci când a venit, elegant și punctual. Nu mi-au plăcut niciodată oamenii punctuali, a veni la ora fixată denotă o intenție suspectă. Noi, spaniolii, ajungem mereu târziu, astfel că nu iscăm bănuieli, luați aminte! Dacă aș putea, i-aș povesti domnului Brancaleone unde am dobândit cele două volume pe pergament despre care se spune că a fost prima lucrare ieșită din tiparnița lui Gutenberg. Dar pentru asta ar trebui să mă întorc la anii agitați ai ocupației franceze, când cărțile scoase din mânăstirile întregii Europe rătăceau pe continent precum păsările migratoare. Dar priviți, ce minune, surprizele librarului de-abia încep, căci acum contemplă cele cinci volume legate în piele de pe raftul de sus. Se încruntă în timp ce citește titlul de pe cotoare: Sfântul Augustin, *Legenda Aurea*, Sfânta Teresa, Vechiul Testament (în două volume). E neîncrezător, încă nu le deschide. Sunt de mărime inegală, pielea legăturii pare ieșită din același atelier. Poartă marca fostei biblioteci de la Santa Caterina, o roată dințată, simbol al martiriului suferit de patroana mânăstirii. Și încă una, mult mai puțin vizibilă, pe pagina de gardă posterioară: o rămurică de salcâm cu șapte frunze, a cărei semnificație m-a chinuit și pe mine mulți ani. Dar, atenție, Ángel Brancaleone se pregătește să deschidă un volum. Surpriza pe care-o s-o aibă mi-o amintește pe a mea din ziua în care un negustor mi-a pus în mână cele cinci minunății. „Sunt lupi în blană de oaie", m-a prevenit el, trăgându-mă în odaia din spate a prăvăliei. N-am priceput ce voia să zică până n-am deschis prima carte. Se numea *Histoire de Dom B… Portier de Chartreux*, era scrisă de Jean Charles Gervaise de Latouche, era prima ediție, cea din 1741. Era ilustrată cu scene de călugări dedându-se păcatelor cărnii. Mulți călugări și multe, foarte multe păcate. Erau și măicuțe, și scene în care se amestecau cu toții într-o devălmășie veselă. Iar celelalte erau de aceeași teapă! Cărți frumoase, delicios de spurcate. Ce cadou pentru spiritul plictisit al unui om singur.

Le-am cumpărat pe loc, păstrându-le aparența de cărți religioase, pe care negustorul le-a justificat astfel: „Or fi fost ale unui călugăr care le-a dat la legat pentru ca nimeni să nu-i des-

copere gusturile literare". De atunci, nu adormeam fără să răsfoiesc vreuna. Fie că erau înțeleptele cuvinte ale lui Andreas Capellanus din al său *Tractatus Amoris*, fie finețea erotică a lui Boccaccio din al său *Decameron*, sau stampele biblico-pornografice din *Erotika Biblion* de Mirabeau, nu mă lua somnul până nu petreceam câteva clipe fericite cu aceste pagini. Astfel că văzând că închei târgul, domnule Brancaleone, că învelești cu grijă cărțile în hârtie pentru ca drumul să nu le strice, că faci un morman pe care-l încarci într-un cărucior pe care l-ai lăsat jos, nu pot decât să-ți urez să te bucuri la fel și dumneata. Nu te însoțesc pentru că mă aflu fatalmente legat de aceste ziduri, aici voi rămâne încă niște decenii, deși nimic nu va mai fi la fel fără comorile mele. Îmi este de ajuns ca, din când în când, cineva să se întrebe ce alți ochi s-au delectat cu aceste litere, aceste istorii și aceste gravuri: în clipa aceea voi redeveni prezent. Acesta este un alt mod în care ne materializăm noi, fantomele: în memoria celor vii. La fel cum, între paginile cărților vechi, se ascund sufletele celor care le-au iubit, viețuind împreună cu hârtia și cerneala, în bună înțelegere, în veci.

Acestea fiind spuse, și ca să nu devin la rândul meu agasant precum cele două domnișoare, îmi iau rămas-bun, domnule Brancaleone. Nu ne vom mai vedea. Voi rămâne aici, punând pe jar imaginația Eulaliei și Mariei Francisca Lax, ca să le fiu alături în seara morții tatălui lor, când ele vor fi tot nemăritate în ciuda dorinței lor și întrebându-se care să fie motivul, dând vina pe mine și căutându-mă în toate ungherele întunecate. Voi continua să le picur ocări în urechi chiar și în ziua, destul de depărtată, dar atât de limpede de parcă aș fi citit-o undeva, când în casa asta va veni și va rămâne nepotul lor Rodolfo, întâiul născut al unchiului lor din Vic, cel care a găsit sipetul cu monede de aur. În ziua aceea, orașul va fi altul, casa și cu mine vom avea alt stăpân și zilele numărate, căci o fantomă lipsită de un loc pe care să-l păzească se spulberă. Aceste ziduri se vor prăbuși, făcând loc altui bulevard larg, iar Rodolfo Lax va visa la alt loc pe care să-l păzească. Dar nimic din toate acestea nu e important acum, domnule Brancaleone, despre asta se va vorbi altă dată. E timpul să ne luăm adio. De la lucruri și de la cei care le-au posedat. Ele își urmează cursul. Noi nu avem o altă viață.

Néstor Pérez de León ajunse la Banca din Barcelona la ora patru fără patru, după cum constată uitându-se la ceasul de buzunar. Se gătise cu ce avea mai bun în garderobă, ca să pară un om fără griji financiare. A cere favoruri e penibil când e limpede că îți arde buza. Cele cincisprezece minute care îl despărțeau de întâlnirea fixată treceau mult prea încet. Rămăsese în trăsura închiriată, cu perdelele trase, recapitulându-și strategia pe care o rumegase o noapte întreagă și o schimbase de șase ori. Mai erau șapte minute când îi porunci vizitiului să tragă în fața intrării. Coborî sprijinindu-se în baston, căci guta îi dădea din nou de furcă și, șchiopătând, pătrunse în clădire. Urcatul scărilor îi luă ceva timp și avu nevoie de ajutorul servitorului. Ajuns sus, se pomeni într-un hol mozaicat precum o tablă de șah, înconjurat de uși înalte. Ai fi zis că prin ele intrai într-un templu sau poate direct în paradis. Un tânăr elegant ieși să-l primească.

— Domnul Pérez?

— Pérez de León, zise el încă gâfâind.

— Urmați-mă, vă rog, domnule Pérez.

Prima umilință încasată a fost mila din privirile junelui celui sprinten, silit să-și potrivească pasul cu al lui. În fine, omul s-a oprit înaintea unei uși, a deschis-o cu un gest de majordom și l-a lăsat să intre.

Interiorul era extrem de auster. O masă mare cu tăblie lucioasă precum oglinda, o duzină de scaune în jur, trei ferestre mari în plin cintru care dădeau spre Rambla, pereți goi. Pe masă, călimară, toc și mai multe dosare cu hârtii. Așezată în capul mesei aștepta femeia care îi ținea locul lui Josep Xifré, flancată

de doi tineri în redingotă. Prezența ei l-a tulburat mai mult decât prevăzuse. Motivul era ținuta ei, total nepotrivită cu locul: purta doliu strict. Rochia, șalul, mănușile și mai ales voaleta densă ca noaptea. Avea talie fină, o siluetă frumoasă și mâini delicate, după cum constată în momentul în care ea își scoase mănușile. Prin contrast, mișcările îi erau ferme și pline de siguranță. De o parte și de alta, cei doi tineri făceau figură de lăncieri gata să o apere, dar nu era cazul.

— Bună ziua, domnule Pérez, spuse femeia.

Pérez se apropie de grup, își trecu bastonul în stânga, își scoase, nu fără dificultate, pălăria din cap, ținând-o în aceeași mână și strânse mâinile celor doi bărbați. Când să se aplece pentru sărutarea de mână, femeia îl opri cu un ordin:

— Luați loc, domnule, și-i arătă un scaun la mare distanță de cei trei.

Pérez se execută, își sprijini bastonul de alt scaun, își scoase mănușile și grăi:

— Dacă-mi permiteți, doamnă, aș vrea să încep prin a-mi manifesta uimirea și neplăcerea. Până acum câteva zile, motivul care ne-a adus aici îmi era complet necunoscut. De ani de zile de afacerile mele se ocupă un om competent care n-a făcut nici o greșeală. Cu toate acestea, aici s-a dovedit mai puțin calificat decât credeam, căci în timp ce eu eram convins că se plăteau toate ratele convenite, el îmi cheltuia banii aiurea. Sper să mă credeți pe cuvânt că niciodată nu am acționat cu rea-știință și nici n-am avut de gând să înșel această casă, condusă de un om pe care-l admir și-l respect. Sunt aici ca să dovedesc că așa este. Nu mă ascund, doresc să vorbim pe față și să găsim o soluție satisfăcătoare. E o problemă tare neplăcută pentru mine și cea mai mare dorință a mea este să o rezolvăm.

— Firește, domnule Pérez, spuse femeia cu glas hotărât, făcând să tremure ușor voaleta. Nici pentru noi nu e o plăcere și dorim să rezolvăm afacerea fără întârziere.

Pérez de León se simți mai ușurat. Parcă îi intra mai mult aer în plămâni. Întrevederea începea bine. Avu timp chiar și să vadă ce se petrece pe Rambla. În afară de soldații care făceau, ca de obicei, manevre militare în dreptul garnizoanei Atarazanas, echipe

de muncitori se agitau deschizând o poartă în josul zidului, pentru ca Rambla să comunice cu marea. La ce bun, se mai întrebă el, o poartă tocmai acolo, atât de departe, și cui să-i folosească, din moment ce dincolo de zid nu erau decât cheiuri murdare și apă sărată. Dar abandonă repede aceste meditații și reveni la prezent, zâmbitor:

— Mă liniștesc vorbele dumneavoastră, doamnă, și vă sunt recunoscător. În ultimul timp n-am prea avut vânt din pupa. Afacerile mele au avut de suferit din cauza calamităților politice, știți, schimbările astea, războiul civil interminabil… din care cauză cei mai buni au avut de suferit, nu-i așa? Colac peste pupăză, nici cu sănătatea n-am stat prea bine, plus singurătatea…

— Nu sunteți căsătorit, domnule Pérez? a întrebat femeia pe un ton neutru.

Pérez își zise că e momentul să-și înduioșeze interlocutoarea cea glacială și încercă să joace rolul bărbatului ultragiat, dar în același timp al cavalerului elegant care nu vorbește de jignirile primite de o femeie, cu atât mai puțin în prezența altei femei.

— Am fost, da – simulă el o nostalgie pe care n-o simțise nicicând –, dar mi-am pierdut soția din cauza unei grave greșeli pe care a făcut-o. După niște ani am avut nefericirea să-i plâng moartea…

Își storcea creierii să mai adauge ceva care să sporească dramatismul, dar femeia l-a întrerupt:

— O poveste foarte tristă.

— Într-adevăr… permiteți-mi să nu intru în detalii. Este atât de dureros…

— Cunosc amănuntele. Din câte știu, soția a fost condamnată pentru adulter.

Acest cuvânt rostit de o doamnă, cât și dezinvoltura cu care atacase subiectul l-au cam dezarmat.

— Da… așa e.

— Și a fost?

— Poftiți?

— Adulteră. A fost?

Nu se așteptase la asemenea interes pentru viața sa privată. Dar, în fine, fiind femeie, poate că o interesau istoriile sentimentale.

Pesemne că era mai urâtă ca moartea dacă-și ascundea chipul sub vălul acela des. Asta era explicația, de aia era curioasă, ajunse el la o concluzie. Tocmai căuta un răspuns, când ea schimbă subiectul:

— Dar nu ne aflăm aici pentru a ne aminti de tragedii trecute, ci pentru a găsi soluții, nu-i așa?

— Sigur, sigur, încercă să-și revină Pérez, dar glasul încă îi ezita, deși voia să pară sigur pe el: Vedeți, m-am gândit mult, am întors povestea pe toate fețele și nu mă consider vinovat. Ceea ce nu înseamnă că n-o să vă plătesc datoria contractată cu banca, nu mă înțelegeți greșit, numai că ar fi corect să găsim o modalitate rezonabilă de a o face.

— Ce înțelegeți prin modalitate rezonabilă?

— Păi, uitați, nu vreau să par strâns la pungă, doamnă, numai că tocmai acum am pornit mai multe afaceri și abia dacă am bani peșin. Mă gândeam la posibilitatea unei refinanțări în beneficiul ambelor părți: banca va putea câștiga mai mult prin noile dobânzi, iar eu voi avea o posibilitate de plată confortabilă, conform posibilităților mele actuale.

— Mă tem că așa ceva nu este cu putință, domnule Pérez, grăi vocea pe tonul lui Zeus la finalul unei tragedii grecești. Nu admitem alte întârzieri și nici alte refinanțări. Consiliul de administrație nu admite. Mai ales în lumina antecedentelor. Astfel că singura soluție e lichidarea datoriei. Adică să plătiți toată suma. Asta e suma, extrase ea o hârtie dintr-un dosar.

Suma era atât de mare, că pe chipul lui Pérez se așternu un fel de zâmbet nervos. Doar în anii lui cei mai buni ar fi avut cum s-o plătească. Din păcate, anii cei buni rămăseseră undeva departe și nu lăsaseră nimic în urmă. Omul păli. Se uită pe geam, muncitorii lucrau de zor, dar el nu văzu nimic. Respira cu greutate.

— Nu am suma asta, doamnă. Dacă-mi dați ceva timp, poate fac rost de o parte.

— Nu pot să vă dau nici un răgaz, domnule Pérez. Dacă nu puteți plăti, punem în execuție cele stipulate în contractul de împrumut.

— Chiar așa? Nu mă lăsați nici măcar să încerc? Și dacă așteptăm să se întoarcă domnul Xifré din voiaj și reluăm afacerea ca niște oameni civilizați?

— Nu vi se pare că sunt destul de civilizată? sună întrebarea ce făcu să tremure voaleta, lucru care-l tulbură nespus.

— Firește că da, doamnă. Sunteți o femeie civilizată, admirabilă. Numai că nu sunt obișnuit să fac afaceri cu o doamnă. Ce vreți, sunt demodat. M-aș simți mult mai în largul meu dacă aș putea vorbi cu un…

— Poate pentru că mie nu-mi puteți oferi serviciile acelor domnișoare din piața Verónica?

S-a lăsat o tăcere penibilă, mai ales pentru Pérez de León. Începea să vadă că treburile se îndreptau într-o direcție opusă. N-avea s-o înduioșeze pe văduva neagră care părea să știe totul despre el. Și nici să-și salveze casa, afacerea, reputația. O catastrofă.

— Hai să terminăm odată, domnule Pérez. Documentele – la un gest al ei, cei doi începură să scoată acte din dosare și să le întindă pe masă. Aici aveți actul prin care renunțați în favoarea băncii la proprietatea cu care ați girat datoria. Un grup de case situat între Argentona și Mataró împreună cu terenurile aferente. Semnați aici, vă rog.

Pérez își căută ochelarii prin toate buzunarele, un fel de balet nervos, îi găsi, și-i puse pe nas, privi documentul.

— Refuz să semnez în absența consilierului meu financiar!

— Vă referiți la judecătorul Tosquillas? A fost aici chiar în dimineața asta și a semnat o hârtie prin care e de-acord cu tot ce vă propun. Vreți să o vedeți?

Actul a ajuns sub ochii lui Pérez, tot mai uluiți.

— V-ați vorbit?

— Nu fiți atât de dramatic, domnule Pérez. Din câte știm, i-ați dat acestui domn puteri depline.

— Desigur, era consilierul meu fiscal!

— N-ar fi trebuit, a rostit ea dulce, clătinând din cap și din văl. E un om care se conduce după principii îndoielnice.

— Vedeți? Recunoașteți și dumneavoastră! Atunci de ce nu mă lăsați să caut o soluție în felul meu?

— Felul dumeavoastră nu ne convinge, domnule Pérez.

— Am înțeles, preferați să-mi puneți sechestru. Am plecat! N-am ce vorbi cu oameni care nu vor să mă asculte, și-a pus el pălăria pe cap, a apucat bastonul și a dat să se ridice, dar ea l-a întrerupt iar.

— Cum doriți, dar e absurd să negați evidența. Când ați contractat împrumutul, ați girat cu casa. Semnătura dumneavoastră și legea ne îndreptățesc să procedăm astfel. Vă previn că pe cale judecătorească vom ajunge la același rezultat, doar că mai lent și cu mai multe cheltuieli. Bani pe care va trebui să-i scoateți din buzunar, firește.

Pérez s-a prăbușit. Dacă nu fizic, în mod sigur pe dinăuntru. L-a blestemat pe Tosquillas pentru că-l trădase. Și-a blestemat opacitatea față de chestiunile comerciale, pe care nu le pricepuse niciodată și le delegase altora. A blestemat-o pe femeia de oțel care reușise să-l scoată din țâțâni. Și a blestemat iremediabilul care se anunța, căci înțelesese că nu era nimic de făcut. Că semna sau nu, că se indigna sau nu, că pleca sau rămânea, casa din Mataró era pierdută. Printr-un gest, a dat de înțeles că dorește să vadă din nou documentul, care între timp își reluase locul în dosar, a înmuiat tocul în călimară și și-a depus semnătura, care a ieșit strâmbă și urâtă ca el.

— Sunteți mulțumită? Acum pot pleca? a trântit el cu obrăznicie, scoțându-și ochelarii cu un gest repezit.

Unul din cei doi paladini era gata să-l pună la punct pentru aroganță, dar femeia l-a oprit cu o mișcare calmă, după cum îi era felul.

— Mă tem că nu, a zis, prezentându-i alte documente. Mai e o problemă. Vedeți, proprietatea din Mataró s-a depreciat în ultimul timp, după cum veți constata consultând acest raport făcut de experți. Vina o poartă războiul și noile planuri urbanistice, doar știți bine ce se petrece în Barcelona. Astfel că, fatalmente, casa nu acoperă datoria. Conform contractului, ne vedem siliți să luăm în calcul restul proprietăților care să acopere suma totală.

Livid, Pérez a cerut să vadă raportul. În timp ce femeia în negru aștepta răbdătoare, și-a căutat încă o dată ochelarii prin toate buzunarele, i-a pus pe nas cu o mână tremurătoare și a citit. Cu adâncă oroare, a constatat că diferența rămasă după sechestrul casei tot uriașă era și s-a întrebat cum de e posibil, unde sunt toți banii ăia pe care nu-i avusese niciodată în mână, de ce naiba nu citise atent hârtiile pe care le semnase atunci, inclusiv clauzele referitoare la dobânda abuzivă și care-l aducea acum la ruină.

— Știm că sunteți proprietarul unui palat de pe strada Pi.

— Da, acolo locuiesc. Dacă mi-l luați, rămân fără nimic.

— Știu, domnule Pérez, de aceea vă propunem o soluție. Conform sentinței de condamnare a soției dumneavoastră, care includea inventarul bunurilor care treceau în proprietatea dumneavoastră, ați primit și anumite bijuterii. Știți despre ce vorbesc?

— Nu le mai am, le-am dăruit.

— În acest caz, vă sfătuiesc să le recuperați pentru că propunerea noastră, aprobată de domnul Xifré, are legătură cu ele. Concret, vă lăsăm să mai stați doi ani în casa aceea cu o condiție: să ne dați bijuteriile. Iată descrierea lor: un medalion cu acvamarin și cerceii afarenți, totul montat în aur. Semnați aici și ne-am înțeles. Un răgaz de doi ani pentru a vă căuta altă casă nu e de ici, de colo, cred eu.

— Și dacă nu vă dau bijuteriile?

— Ne vom vedea siliți să vă evacuăm.

— Și dacă n-am unde să mă duc?

— Asta nu mai e treaba mea.

Pérez transpira abundent și nici nu-i trecuse prin minte că există un subînțeles în toate acestea. Uituc cum era, nici măcar nu recunoscuse vocea Carlotei de sub vălul cel negru. Se gândea doar la el, la afacerile lui, iar situația era îngrijorătoare. Într-o ultimă izbucnire de demnitate, încercă să ceară clemență, punând pe tapet boala, singurătatea, afacerile care mergeau prost. Nu reuși să o impresioneze. În cele din urmă, epuizat, Pérez de León își depuse semnătura pe actele întinse în evantai. În timp ce secretarii puneau actele ruinei sale într-un dosar nou, Pérez se prăbuși în scaun și grăi:

— Știți ceva, doamnă? Când am plecat de acasă, credeam că o să-mi fie ușor să discut cu o femeie. Îmi imaginam, naivul de mine, că veți da dovadă de un pic de duioșie tipică sexului slab. Dar, după ce v-am cunoscut, nu-mi doresc decât să nu mai cunosc nicicând pe cineva cu o inimă atât de rece. Sunteți ființa cea mai lipsită de milă pe care am cunoscut-o vreodată!

Carlota avu impulsul să-și ridice vălul de pe obraz în chip de răspuns, dar își zise că nu merită osteneala.

— Așa funcționează lumea aceasta, domnule Pérez.

Corespondență între domnul Pérez și Preasfinția Sa M. N.

Preasfinția Voastră, prietene, tovarăş de suferință şi mărturisiri,

Sunt disperat. Mă confrunt cu o serie de necazuri teribile. Am pierdut totul. Proprietățile din Mataró mi-au fost puse sub sechestru. Femeile care stăteau acolo au fost ridicate de poliția care mi-a închis şi afacerea din Barcelona. Tot ce-mi mai rămânea ca să pot trăi cât de cât demn era palatul de pe strada Pi, dar şi acela va ajunge în mâinile şacalilor de la Banca din Barcelona, care m-au tratat cu disprețul şi indiferența cuvenite cerşetorilor. Am încercat să vând obiectele de valoare pe care le posed, dar nici aici n-am avut noroc. Verdaguer, cunoscutul anticar, n-a vrut să cumpere colecția de incunabule, spunând că jumătate dintre ele sunt furate, iar cealaltă jumătate sunt copii falsificate. Vă vine să credeți?Din partea unui librar de vază? Copii falsificate? Dacă ar şti cât am plătit pentru ele! Înfumuratul de el nici n-a vrut să audă, nici măcar când i-am spus că mi le vânduse un colaborator al său. Francaleone? Atunci du-te să-i ceri lui socoteală, acum are o librărie chiar aici, pe strada Fernando VII! Fireşte, i-am reamintit cu cine are de-a face şi i-am spus că nu accept să mă trateze de la egal la egal. Obraznicul mi-a râs în nas, ba a îndrăznit şi să mă amenințe cu denunțarea furturilor. Cum credeți că va ieşi țara asta la lumină cu asemenea oameni?

Numai că nenorocirile mele nu se termină aici. De-abia acum vine ce e mai rău. Vă afectează şi pe domnia voastră, şi nimic nu mă întristează mai mult decât să vă văd târât în prăpastie din cauza mea. Căci tare mă tem că, dacă ceea ce vă spun va merge mai departe şi dacă e adevărat că duşmanii mei au pus mâna – nu ştiu cum – pe dovezile de care spun, şi domnia voastră va trebui să dați seamă în fața instanțelor superioare. Ca să n-o mai lungesc, aflați că scrisorile pe care cu atâta candoare ni le-am scris se află acum în mâinile şobolanului turbat care e Alós şi care amenință să le folosească pentru a-mi distruge definitiv nemeritata mea reputație. Sunt cuvintele lui. A mea este

nedumerirea, căci nu pricep cum a putut cineva să pună mâna pe scrisorile pe care vi le-am trimis în toată perioada asta şi prin care s-a cimentat relaţia noastră; cred că spioni se află peste tot, chiar şi la episcopat şi în locuinţele particulare ale marilor oameni ai Bisericii. Precis că un astfel de nemernic a abuzat de încrederea voastră pentru a fura corespondenţa personală. Îmi imaginez surpriza pe care a avut-o descoperind tema scrisorilor noastre şi preferinţele excentrice ale Sfinţiei Voastre în materie amoroasă. Iar de aici şi până a profita de scandal e doar un pas.

Vă spun asta pentru ca împreună să încercăm să scăpăm de braţul justiţiar al lui Alós, pe care mi-l imaginez frecându-şi mâinile de bucurie din cauza acestor materiale compromiţătoare. Pe vremuri aş fi rezolvat inconvenientul într-o singură noapte, dar, cu visteria goală şi lipsit de posibilitatea de a-i plăti pe cei care m-ar putea ajuta, mă găsesc pentru prima dată la cheremul sorţii. Deşi încep să cred că soarta mă detestă şi ea. Deocamdată, în aşteptarea unei rezoluţii, tribunalul m-a revocat din funcţie. Sper doar ca acelaşi lucru să nu se repete şi la nivelul superior al Bisericii ca să nu ne vedem în situaţia de a ne consola reciproc pentru că am acţionat atât de imprudent.

În ultima misivă, dragă prietene, îmi întindeaţi o mână pe care n-o uit. Vreau să o strâng. Nu v-am cerut niciodată cu atâta sinceritate ca azi să ne cunoaştem în sfârşit. Ne-am mângâia reciproc, cuvintele unuia ar fi precum luminiţa de la capătul tunelului pentru celălalt. Vă rog deci să veniţi la umila mea casă. Veţi fi primit simplu, dar cu inima deschisă, şi mă veţi ajuta în aceste ceasuri negre pentru amândoi. Vă aştept nerăbdător.

Al vostru,

Néstor Pérez de León

Şobolan de hazna, idiotule de Pérez,

Nu voi găsi niciodată cuvintele care să exprime fericirea pe care mi-a produs-o scrisoarea dumitale. Lungul timp în care a trebuit să-ţi înghit murdăriile şi-a găsit în cele din urmă răsplata meritată în noianul de necazuri pe care zici că le ai. Mă bucur, domnule. Meriţi tot răul pe care-l păţeşti şi tot n-ar fi de-ajuns.

Îmi imaginez mirarea care te-a cuprins citind aceste cuvinte, scrise de aceeaşi mână care-ţi trimitea misivele precedente doldora de vorbe bune. A sosit clipa, domnule magistrat, să-mi dezvălui jocul, care nu mai are sens să continue, căci am obţinut ce doream. Prostia şi înfumurarea dumitale neţărmurite

te-au făcut o pradă uşoară pentru ultima păcăleală, ultimă şi definitivă, căci totul a avut ca scop ca de data asta să nu te mai poţi pune pe picioare.

Eşti gata să auzi adevărurile dureroase? Iată-l pe primul: nu sunt cardinal, nici episcop, ci un umil capelan francez pe care l-ai cunoscut pe vremuri în casa bunului meu stăpân, Victor Philibert Guillot. Ştiind că memoria ţi-e la fel de scurtă precum statura, îţi reamintesc că răspund la numele de Serafín Girabancas, deşi în ultimul timp mi-am luat heteronimul Maximus Nul, adică, pe limba noastră vulgară, Maximul Necunoscut, un nume care s-a potrivit mănuşă umbrei în care m-am transformat şi de unde, cred că deduci acum, derivă iniţialele pe care bine le cunoşti.

Umbra de care-ţi spun, adică eu, aflat la apusul vieţii, şi-a dedicat ultimele eforturi pentru a salva ceea ce credeai că distrugi. Începând cu acei copii nevinovaţi, cherubinii pe care-i trimiteai pe rând pentru un supliciu ruşinos în numele unor patimi împotriva naturii şi al unei lăcomii nemărginite. Cu toţii sunt bine, sănătoşi şi gata să depună mărturie la procesul care nu va mai întârzia mult şi care te va duce negreşit la închisoare. Magistratul Alós, care mă onorează cu prietenia sa de ani de zile, va avea grijă ca totul să se petreacă fără întârziere şi justiţia să te zdrobească aşa cum trebuie. Sunt ani de zile de când aşteptăm această clipă.

Am vegheat şi asupra câtorva dintre servitori, pe care i-am infiltrat eu însumi în casa dumitale; asupra treptatei şi oportunei degradări a tâmpitului de Tosquillas, atât de doritor să trăiască din mită, că n-a fost nevoie decât de sporirea sumei pentru ca să fie marioneta mea, nu a dumitale; am supravegheat personal afacerile pe care le aveai cu Banca din Barcelona, făcând aşa încât să-ţi semnezi sentinţa şi, mai ales, să restitui toate bunurile, mobile şi imobile, pe care le-ai furat fără scrupule de la singura fiinţă care de-a lungul mizerabilei sale vieţi a făcut greşeala să te iubească. Iar dacă în inconştienţa dumitale fără limite încă mai crezi că te poţi agăţa de viaţă în timp ce ea zace sub pământ, te sfidez să deschizi mormântul care poartă numele celei ce ţi-a fost soţie şi să citeşti cuvintele epitafului.

E momentul despărţirii, Pérez. Te sfătuiesc să-ţi dedici ultimele ore de libertate unei plimbări şi unui act de pocăinţă. Sau te poţi duce la curve, dacă te simţi în stare. Ultima mea dorinţă e să putrezeşti între zidurile umede ale carcerei de la San Miguel. Şi ca şobolanii să nu moară otrăviţi devorându-ţi cadavrul, bietele animăluţe.

Al dumitale,

M. N.

După ce Néstor Pérez de León termină de citit scrisoarea lui Girabancas, se simte precum un balaur provocat de un șoricel. Trimite un servitor să-i aducă la scară un fiacru, pune pe el ce găsește mai întâi, coboară scările mânat de propria-i furie, uitând de piciorul beteag, se înarmează cu o bâtă adusă din pivniță și strigă la vizitiu, chiar înainte ca acesta să apuce să închidă portiera, să-l ducă la Cimitirul Nou. Exact ce i-a scris corespondentul cel trădător, dar de fapt simte nevoia să se convingă. E prostul care caută dovada prostiei sale, bietul de el.

Ajunge la cimitir, nu se oprește în fața îngerului cu goarnă care anunță învierea morților sau la alte morminte. Se îndreaptă direct, învingându-și durerea și cu bâta în mână, spre mormântul Carlotei. Îngerul întristat parcă surâde bucuros. Pe piatra de mormânt e gravat epitaful care astăzi înseamnă altceva: „Adevărul va ieși la iveală".

Cred și eu c-o să iasă la iveală, își zice Pérez, disperat și ars de furie, în timp ce izbește piatra, distrugând numele funebru, cele două date și epitaful care-și râde de el. Lovește în neștire, sparge marmura, apoi lemnul uscat al sicriului, pentru o clipă are impresia că din groapă va ieși un trup sfrijit și uscat, aproape că se teme să nu-l înfrunte așa cum n-a făcut-o cât timp era în viață și să-l ia la întrebări precum o prințesă repudiată de prințul ei, tâmpita de ea. Abia după ce sparge bine sicriul de lux comandat de Xifré se convinge că ultragiul e adevărat și că adevărul clamat de epitaful distrus dovedește cât de prost a fost.

Se întoarce la fiacru, vizitiul tresare văzându-l murdar, transpirat și fără bâtă. Dă adresa judecătorului Tosquillas și pornește

pe dată la drum. Acum a devenit o fiară de neoprit, mânată de patimi extreme: răutate, rușine, mândrie, furie, umilință. În fața casei de pe strada Gignàs, unde locuiește cel care l-a înșelat, mințit și reprezentat atâția ani, nici nu așteaptă ca vizitiul să așeze scărița, sare jos gemând de durere, dar e atât de pornit că nu bagă de seamă.

Judele Tosquillas tocmai s-a așezat să ia o gustare sățioasă. Ciocolată, pișcoturi, franzelă, fructe proaspete, limonadă și un castron cu frișcă. Totul pe o tavă de argint. La masă, cu un șervet legat precum o bavețică, judecătorul e gata să devoreze toate acele dulciuri.

— Ridică-te, fiu de cățea! urlă Pérez de León, care a intrat neanunțat, trecând ca o furtună și împingând servitorii în lături.

Tosquillas se schimbă la față, ceașca de ciocolată se răstoarnă pe tavă, răspândindu-și parfumul divin. Abia are timp să împingă un pic tava, că Pérez de León îl înșfacă de cămașă, după ce i-a trântit bavețica pe jos. E limpede că nu a venit în vizită de curtoazie.

— Ai să-mi dai o explicație înainte să te fac praf, hienă ce ești? – astfel ar voi el să afle de ce a fost trădat după atâția ani.

— Mi-au dat o grămadă de bani… zice omul, absolut sincer.

— Cine? Cui te-ai vândut?

— Au fost mai mulți.

— Girabancas, și mai cine?

Discuția nu decurge foarte elegant. Pérez l-a apucat pe jude de gât, acela caută să scape. Nu reușește, drept care vorbele îi ies repezite.

— Nu știu… o doamnă văduvă.

— Văduva cui?

— A lui Gusi. Femeia care v-a primit la bancă, domnule.

— A, da, începe el să lege firele și tare-ar dori să-i taie limba judecătorului. Și mai cine?

— Librarul ăla care îi ajută.

— Ce librar? Francaleone, cumva?

— Adică Branca… Și mai e și slujnica aceea, Margarita.

— Cine dracu' e Margarita? Nu-mi știu servitorii după nume.

— Are fața arsă, domnule.

— A, pocitania aia. Și ea face parte din complot?

— Și Alós, domnule. Are niște scrisori. În care oferiți anumite servicii sexuale unui episcop.

— Taci! urlă Pérez ca un posedat.

Tosquillas începe să-și dea seama că a făcut o afacere proastă. Suma dată de Girabancas era importantă și cauza, nobilă, dar când însăși viața ți-e în joc cauzele nobile și greutatea pungii parcă nu mai contează.

— Unde stă doamna aceea?

— Nu știu, domnule.

— Ba știi, năpârcă. Spune!

Omul nu mai poate vorbi, abia reușește să sufle „mă sufoc". Néstor Pérez de León scoate din cizma dreaptă – cea cu piciorul sănătos – stiletul, credinciosul său tovarăș de argint care se odihnește de mult prea mult timp. Pérez își imaginează bucuria cu care iese din ascunzătore, în timp ce Tosquillas cască ochii mari. Vârful stiletului se sprijină acum de gâtul victimei. Pérez e hotărât să nu-l lase în viață, dar poate mai află ceva, speranța salvării acționează negreșit. Apasă puțin pielea pergamentoasă cu vârful stiletului și întreabă:

— Unde ții banii?

— Chiar aici, domnule, în sertar, mărturisește imediat Tosquillas.

Acum stiletul se înfige ceva mai mult.

— Mai ai ceva de mărturisit? Altă trădare?

Tosquillas n-a fost niciodată amenințat cu moartea și nu are experiența mărturiilor finale. Paralizat de spaimă, privind țintă stiletul, enumeră cuminte:

— M-au pus să semnez o grămadă de hârtii. Documente bancare, o grămadă. Și o confesiune personală… de nevinovăție. În care spuneam că îi acuzasem pe Carlota Guillot și pe domnul Brancaleone, care de fapt n-aveau nici o vină, în schimbul sumei de treisprezece mii…

Pérez de León nu mai vrea să audă nimic. Cu toate puterile, împlântă stiletul în gâtul lui Tosquillas. Bătrânul se zbate un pic, fără a se lupta. E victima cea mai docilă pe care a avut-o vreodată. Dacă stiletul ar putea vorbi, i-ar cere socoteală pentru

treaba asta mult prea ușoară după atâta inactivitate. În timp ce Tosquillas se stinge ca o lumânare, lui Pérez îi mai vine o idee, ultima. Urgentă, irepresibilă:

— De ce-și acoperă fața femeia de la bancă? Răspunde, trădătorule, vorbește! Ce motiv are să se ascundă?

Dar morții nu au obiceiul să răspundă decât în împrejurări cu totul extraordinare, astfel că Tosquillas păstrează tăcerea în timp ce Pérez îl scutură ca pe o marionetă, după care îi dă drumul să cadă pe jos, lângă pătura pe care și-o pusese pe genunchi și șervetul pe care și-l legase la gât ca să ia gustarea. Șterge stiletul de cămașa judelui, ia un pișcot și-l ronțăie și se duce să caute în sertarele mesei. Le trage pe toate, le cercetează unul câte unul, găsește imediat o pungă doldora de bani. E o sumă bunicică. Măcar cu atât să se aleagă pentru rușinea și ruina pe care le-a pățit. Pune punga în buzunar, stiletul în ascunzătoarea din cizma dreaptă și părăsește odaia lăsând cadavrul pe dalele însângerate. Chiar dacă au auzit ceva, servitorii se fac că plouă.

Din nou la trăsura de piață. Vizitiul moțăie, e trezit cu bastonul.

— La piața Verónica!

Omul bănuiește, din graba și nervii clientului său, că se întâmplă ceva suspect, dar nici pe departe nu-și poate imagina vânătoarea la care a ajuns să fie parte. Pe drum, Pérez își planifică pașii următori. Firește, nici nu se gândește să aștepte să vină careva la el acasă și să-l înjunghie, așa cum a pățit judecătorul. N-o să fie acolo în ziua când șacalii de la bancă vor veni să ia totul. Nu e el omul care să încaseze eșecurile, mai bine moartea decât umilința. Așa că, înainte de a ajunge la următoarea destinație, știe perfect cum își va rezolva problemele. În definitiv, cu bani nimic nu e prea greu.

— Ia aici, îi pune niște bani în mână vizitiului, du-te în port și cumpără un bilet pentru primul vapor care ridică ancora mâine-dimineață. N-are importanță unde, pricepi? Totul e să plece de dimineață.

— Chiar și în străinătate? întreabă omul, care în lunga lui viață n-a mai primit o cerere atât de trăsnită.

— Dacă merge în străinătate, cu atât mai bine.

La etajul trei al casei care a fost bordelul cel mai rafinat din oraș, în care frumuseți de pe cinci continente îi făceau fericiți pe bărbații locului, Pérez are un apartament relativ modest în care până de curând locuia colaboratoarea sa Venus. Acum adăpostește peste o duzină de fete, e singura modalitate de când afacerile s-au dus naibii. Urcatul scărilor e deosebit de dureros pentru Pérez, parcă i-a mai crescut o inimă în picior, printr-un capriciu al fiziologiei. Dar le biruie.

Iese să-i deschidă chiar Venus. Nu mai poartă buclele false prinse de cele câteva lațe proprii, nu e machiată, nici frumos îmbrăcată, e desculță și nu poartă podoabe. Îți vine s-o omori doar văzând cum arată, dar Pérez se stăpânește și cere permisiunea să intre.

În apartament se bulucesc nu douăsprezece, ci douăzeci și patru de fete pe care închiderea stabilimentului le-a lăsat fără pâine. Unele au ieșit să facă trotuarul, lăsându-și lucrurile acolo. Altele speră ca viața să le mai dea o șansă și stau prin colțuri. Văzându-l pe Pérez, tresar bucuroase, dar după mutra lui își dau seama că nu e rost de distracție, ci mai curând de ceartă. În fundul culoarului e o odăiță pe care femeile au mobilat-o cu un pat și un lighean, ca să-și primească puținii clienți care acceptă să urce în cocina asta. De exemplu, chiar acum cineva se bucură de favorurile unei portugheze din cele aduse penultima oară.

— Cheam-o pe Afrodita, poruncește el cu glas tare.

Sus-numita vine imediat. E la fel de dezgustătoare ca și partenera ei și pare trezită din somn. Răspândește duhoarea acră a bețivilor.

— Intrați aici, le spune, arătând spre odaia din fund.

Portugheza își spală părțile de jos cu un burete jegos, Pérez îi poruncește să se aranjeze în altă parte, femeia iese, el trage zăvorul.

— Am venit să-mi dați acvamarinele.

Cele două târfe se uită una la alta, nedumerite.

— Bijuteriile pe care vi le-a dat *Madame* La Ruga când a plecat. Dați-mi-le. Erau ale mele.

Venus și Afrodita schimbă o privire și clatină din cap, zicându-și că omul e nebun.

— Pietrele alea erau un cadou, domnule, nu e bine să dai ceva dăruit.

— La Ruga nu putea face cadou ceva ce nu era al ei! Erau ale mele! Eu i le-am dat! Le vreau înapoi!

O fi Pérez un taur furios, dar Afrodita a crescut pe marginea șanțului și știe unde să muște:

— De la dumneata le are? Păi înseamnă că nu prea i-au fost pe plac dacă a scăpat așa de ușor de ele, râde ea batjocoritor.

Cu aceste cuvinte și-a semnat sentința capitală. Pérez n-are nevoie de mai mult pentru a scoate stiletul la lumină și a ucide din nou. Se repede la Afrodita, o înghesuie la perete și îi înfige lama de argint între coaste, în partea dreaptă, tăind în sus cu o mână expertă, care a mai ucis și știe cum s-o facă. Femeia scoate un țipăt ascuțit și-și duce mâna la rană, Pérez se întoarce către Venus:

— Adu-mi bijuteriile sau o omor!

Venus o zbughește afară. Din rana celeilalte, îngustă, dar adâncă, curge un sânge închis la culoare. Pérez nici nu se uită la ea, nerăbdător să primească pietrele. Iar când o face, regretă doar că nu are cu douăzeci de ani mai puțin, pentru ca Afrodita să părăsească această lume în stil mare, oferind plăcere până în ultima clipă. Dar în halul în care se află el, Afrodita va trebui să moară fără panaș. Căci ceea ce nu știe Venus, care a dat fuga să-i îndeplinească ordinul, este că stiletul a străpuns ficatul femeii, iar cu o astfel de rană mai trăiești cam un ceas.

Venus se întoarce, îi dă bijuteriile de parcă ar scăpa de o jivină moartă și se repede s-o ajute de Afrodita, care plânge speriată, presimțindu-și sfârșitul. „Sus, scoală, poți să mergi? Trebuie să mergem la doctor. Sau nu, mai bine stai aici, nu te mișca, mă duc eu după el. Doamne, ce de sânge!" După care se uită la Pérez, care începe să fie mulțumit cu recolta din seara asta, și strigă la el cât o țin bojocii:

— Pentru podoabele unei târfe căreia nu-i produceai decât greață omori pe cineva care ți-a fost credincios atâția ani? Mare nemernic ești!

Pérez de León percepe furia precum o magmă groasă care-i urcă pe șira spinării. O apucă pe Venus de ceafă, la fel ca pe

Tosquillas. Femeia e mai solidă și mai tânără, opune mai multă rezistență. Dar el știe unde trebuie să lovească, nici nu stă pe gânduri: mâna i se îndreaptă între picioarele ei, pipăie, caută, dar în loc să o violeze cu stiletul, cum se așteaptă ea, înfige lama de argint între pubis și coapsă. În vena femurală. Șuvoiul de sânge lasă o dâră spectaculoasă pe dușumea și mânjește hainele asasinului. Acum Venus are nevoie de ajutor, prietena ei se repede la ea, deși la fiecare bătaie de inimă alt șuvoi de sânge colorează dalele. Cât va mai avea ce să pompeze.

Când iese din cămăruța în care cele două angajate ale sale sunt pe moarte, Pérez își zice că, dacă ditamai scandalul n-a atras pe nimeni, înseamnă că pe aici lumea e obișnuită cu țipetele. Așa că iese gata să se îndrepte spre ultima destinație, unde ce-l așteaptă nu va fi foarte diferit de genul de distracții pe care și le-a propus în ceea ce este, dacă are noroc, ultima seară în acest oraș.

Vizitiul îl întreabă de ce e murdar pe haine, Pérez își zice că trebuie să scape urgent de el. Urcă în trăsură și spune că trebuie să ajungă pe strada Fernando VII, cam pe unde era biserica călugărilor capucini. Înainte de a închide portiera, omul îi spune că a găsit un bilet pe un vas care pleacă a doua zi spre Cuba și New York; neștiind ce preferă clientul, a cumpărat biletul până la capăt, gândind că, dacă dorește, se poate opri la prima destinație.

Un rictus ironic se așterne pe chipul lui Pérez de León. Ironia sorții îl întoarce, după cincizeci de ani, pe insula în care s-a născut, de parcă periplul vieții sale ar fi constat într-un absurd du-te-vino, timp în care și-a pierdut demnitatea și capul. Sau poate demnitatea și-a pierdut-o încă dinainte de a se naște, de aceea a fugit de pământul său, de mama sa și de bordelul în care s-a născut și în care a priceput că pentru a ajunge ceva în viață trebuie să plece cât mai departe.

S-a înnoptat când ajunge la librăria lui Brancaleone. Se miră de aspectul elegant și modern al casei. Citește firma: *Librăria Brancaleone. Cumpăr, vând, împrumut și amanetez toate felurile de cărți vechi și moderne. Prețuri bune și cele mai bune reduceri.* „Falsuri bune și cele mai bune păcăleli“, rânjește el și se împinge în ușă. Nu e nimeni în spatele tejghelei, dar la sunetul clopoțelului de deasupra ușii se aude un glas cunoscut din camera din spate: „Vin acum“.

Iar Brancaleone apare pe dată de după niște draperii groase de catifea roșie, ai zice că e cortina unui teatru. Arată bine, e îngrijit și elegant, nici o legătură cu nenorocitul ăla pe care l-a băgat la închisoare ca apoi să-l scoată tot el. Dând cu ochii de el, zâmbetul librarului se transformă într-o expresie de oroare. De mulți ani se teme de reîntâlnirea asta, presimțea el că, mai devreme sau mai târziu, aceasta avea să se producă, căci într-un oraș atât de mic toată lumea ajunge să se revadă. Dar pentru nimic în lume nu dorea ca această canalie să-i intre în librărie, mai ales îmbrăcat ca un măcelar. Prin simpla prezență a lui Pérez de León aerul parcă s-a rarefiat, ambianța se contaminează, prestanța și noblețea ei pălesc.

— Ce faceți aici?

— Francaleone, băiete, așa-ți primești tu clienții? Păi atunci n-o să-ți meargă prea bine. Am venit să-mi dai înapoi banii pe care mi i-ai furat.

Brancaleone se preface că nu înțelege. Adevărul e că e de mirare că boul de Pérez s-a prins atât de târziu de falsurile acelea.

— Ce bani?

Cu o mișcare iute, Pérez trage zăvorul de la intrare, scoate la lumină prietenul de argint și-l îndreaptă spre burta librarului, astfel că de afară să nu se vadă ce se petrece.

— Să-mi restitui până la ultima centimă tot ce ți-am plătit pentru cărțile pe care mi le-ai vândut, sau îți jur că n-ai să mai ai ocazia să înșeli pe nimeni. Niciodată.

În timp ce rostește aceste cuvinte, el știe că sunt și acestea o minciună, un fals, căci planul este să-l ucidă pe cel care și-a râs de el. Și se miră că, deși și-o dorește de ani de zile, a amânat treaba până în seara asta apocaliptică.

— Unde ascunzi banii?

Brancaleone face un gest vag.

— Printre cărți?

— În spatele lor. Am o ascunzătoare secretă.

— Șmechere, rânjește asasinul, scoate-i de-acolo!

Brancaleone se strecoară între rafturile de cărți și vârful pumnalului, cere permisiunea să se aplece undeva între volumele de pe rafturile cele mai de jos. Pérez îl lasă, dar îl urmărește vigilent și curios să vadă unde ascunde banii care-i vor fi de folos ca să fugă.

„Am găsit, așteptați o secundă“, spune librarul, care scotocește, pesemne că e o ladă mai mare, cu atât mai bine, își zice Pérez, o să fie bani mai mulți; pare-se că Brancaleone e deranjat de atâtea cărți, bombăne, trage și împinge, în fine găsește drumul, dar ceea ce scoate de acolo nu e un teanc de bani sau o pungă. E un pumnal. Jegul ăsta de om l-a mai păcălit o dată. Totuși, se repede la librar cu toate puterile, încercând să-l lipească de rafturi, dar celălalt e mai tânăr, mai înalt și are mai multe șanse. Cu o mișcare rapidă, încearcă totuși că repete lovitura care i-a reușit atât de bine cu Venus, dar Brancaleone e iute și parează. Cu un efort supraomenesc, ca și cum ar ști că e ultimul lucru pe care-l face în viața asta, Pérez înfige stiletul unde nimerește. În genunchi, lama intră sub rotulă și iese pe partea cealaltă. Librarul urlă de durere și se răsucește ca un animal furios. Nu folosește pumnalul, ci se aruncă asupra agresorului, lipindu-l cu spatele de rafturile de cărți. Pérez încasează impactul cu cele opt dulapuri ticsite de volume.

Din grabă, din indolență, pentru că lipseau cuiele și în ideea că n-o să se întâmple nimic, unul din dulapuri nu a fost fixat în perete și nici nu se sprijină de acesta, pentru că nu a fost eliminat un postament rămas dinainte. Nu cu mult timp în urmă, cineva chiar i-a atras atenția lui Brancaleone că nu era bine ca rafturile să nu fie fixate, însă el și-a zis că greutatea cărților avea să fie de ajuns – avea să le pună acolo pe cele mai mari, edițiile din *Don Quijote*, bibliile, atlasurile, tomurile Dicționarului Geografic al lui Madoz, bașca tot felul de cărți de jurisprudență și legislație. Numai că acela avea dreptate, după cum constată imediat.

Căci izbitura lui Pérez de dulap are efectul unui seism. Mobila masivă se clatină, întâi înapoi, apoi înainte, rafturile de sus se desprind și-și revarsă conținutul drept în capul lui Néstor Pérez de León. Toată secțiunea juridică se prăvălește nemiloasă: Constituțiile Cataloniei, documentele *cortes*-urilor, *Novísima Recopilación* a lui Carlos IV, Prerogativele și Observațiile din Aragón, cele din Guipuzcoa și Valencia, o colecție de hotărâri sinodale, alta de manuale de drept canonic, un tratat teoretic și practic de drept roman, operele complete ale lui Jovellanos, vreo șase manuale de drept ecleziastic, plus Constituțiile din 1812, 1834, 1837 și 1845.

Alertați de zgomot, prietenii care se aflau în odaia din spate ies să vadă ce se întâmplă. Țineau o adunare mai specială, cu invitați, când a sunat clopoțelul și Brancaleone a ieșit să vadă cine e. Iată-i, mirați, pe Horace Perry, secretarul legației Statelor Unite, pe soția sa, Carolina Coronado și pe grupul Înțelepților, minus Piferrer, opt oameni cu totul, numărându-l și pe Brancaleone, căci de față este și înfumuratul de Brau, care are ceva afaceri de rezolvat în oraș.

Cu toții se uită la muntele de legi sub care zace un tip mai mult mort decât viu, care nici nu se mișcă la vederea lor. Cel care se mișcă e Brancaleone, el cere ajutor ca să ajungă la lumină și să-și smulgă stiletul din genunchi. Noroc că Robles mai ține minte câte ceva de pe vremea când voia să ajungă doctor și îi dă primul ajutor.

— Trebuie să-l ducem în spate, spune Brancaleone, înnebunit de durere.

Insúa dă la o parte cărțile, îl apucă de subțiori, Brau îl ia de un picior, diplomatul venit în vizită, de celălalt, și astfel, ca într-o procesiune, îl duc în odaia din spate. Pérez scrâșnește din dinți și parcă ar vrea să spună ceva, dar nu-i iese decât o mormăială neinteligibilă.

— E viu? întreabă singura femeie dintre ei.

— Ceva mai puțin decât înainte, spune Insúa.

Îl depun pe un divan și așteaptă să vadă ce face. Pérez deschide ochii, total debusolat și absent. Își plimbă privirile prin cameră, căutând ceva pe care să le fixeze. Nu aude nimic, nu cunoaște pe nimeni. Ambianța luminată de lumânări, vag nobilă, i se pare plăcută. În fine, pupilele i se fixează pe un obiect. Ai zice că a murit deja, dar nu. Dacă Robles nu s-ar afla dincolo de draperia de catifea, ar spune că firicelul de sânge care i se scurge dintr-o ureche e semnul despărțirii finale.

Chiar în centrul încăperii în care oamenii își țineau reuniunea se află un pupitru, iar pe el, o carte deschisă. Pérez are privirile ațintite pe paginile tipărite cu litere gotice. Chiar văzute pe dos, din cauza poziției, sunt de o frumusețe copleșitoare. Cu ultimele sclipiri de luciditate, pricepe că soarta l-a adus în sfârșit în prezența celei mai mari obsesii din viața sa și nu-i pare rău că-și

încheie astfel socotelile cu lumea. Și astfel, privind cele patruzeci și două de rânduri tipărite pe pergament și miniatura capitulară străbătură de motive vegetale care se întind pe toată pagina precum moartea peste retinele lui, Néstor Pérez de León, omul cu chip urât, dar atât de norocos, își petrece ultimele clipe.

Când Brancaleone reușește să-și extragă din rană stiletul ca pe sabia Excalibur, sala de lectură e deja una de priveghi. Robles închide ochii mortului și cere un cearșaf cu care să-l acopere. Se găsește doar o față de masă din batist, pe care Rita Neu i-a adus-o fiului ca dar de casă nouă. E cu flori brodate, dar Pérez nu mai poate spune dacă-i sunt pe plac.

Librarul șchioapătă dureros. Le arată arma însângerată, iscând blesteme și strigăte. Diplomatul pe nume Horace Perry întreabă în spaniolă și cu accent american dacă pe aici afacerile se rezolvă de fiecare dată cu cuțitul.

— Nu neapărat. Uneori și cu pistolul și în prezența martorilor, îi răspunde Insúa.

— Aici au fost martori, observă americanul.

Soția sa, poeta Carolina Coronado, întreabă dacă zdrobitul sub cărți era un hoț.

— Mult mai rău decât atât, spune Brancaleone.

Și dacă-l cunoștea.

— Mult mai mult decât aș fi vrut.

Brancaleone ar trebui să plece, să fie văzut de un medic, „unul adevărat“, subliniază Robles. Insúa se oferă să-l însoțească, știu ei pe unul de pe strada Regomir. Robles le spune să meargă fără grijă, la întoarcere vor găsi librăria la fel ca înainte.

— Și cadavrul? Ar trebui anunțată poliția, zice Brancaleone.

— Poliția? se încruntă Robles, nici gând! Ce să le dăm de lucru bieților de ei, domnul Perry și cu mine ne vom ocupa de treaba asta.

Și schimbă o privire misterioasă cu diplomatul. Lui Brancaleone nu-i arde de explicații, o să le ceară el mai încolo. Genunchiul îl doare rău, așa că pleacă, lăsându-i în urmă pe toți: cei doi Perry, Robles, Ribot, Brau și leșul lui Pérez sub florile brodate.

Se gândește la cuplul Perry, care i se pare cam ciudat: dacă Horace pare un om cu capul pe umeri, nevastă-sa e cam nebună.

O nebună cultivată și de familie bună, talentată și bucurându-se de atenția presei, dar tot nebună. Așa i s-a părut încă de când i-au fost prezentați de Brau ca posibili clienți ai acelei Biblii a lui Gutenberg care-i picase în mână, așa i s-a părut și azi, când au venit la serata asta cu prietenii lui înainte de a părăsi orașul. Peste doar câteva ceasuri se vor îmbarca spre Statele Unite pe același vapor – paradoxul destinului – cu care urma să fugă Pérez de León. În scurtul timp petrecut la serată doamna Perry vorbise întruna doar despre ea, de parcă ar fi fost o regină, recitase pe dinafară versuri scrise de ea care se potriveau ca nuca în perete, povestise tot felul de întâmplări și glume care de care mai trăsnite. Și vorbise despre cimitire, mai ales despre cel din Paris, și despre înmormântări. Robles îl prevenise cu câteva zile înainte. „E obsedată de moarte. Nu trebuie să iei în seamă tot ce spune, totul îi vine de la boala de nervi de care suferă. Tot ce contează la Carolina Coronado sunt frumusețea și versurile ei."

Îl însoțise pe bărbatul ei la Barcelona în calitate de ziaristă. Ca redactor la ziarul *La Ilustración* fusese invitată să ia parte la primul drum cu trenul din peninsulă, pe 28 octombrie 1848, între Mataró și Barcelona. Firește, la serată, înainte de a fi întrerupți, cei prezenți au fost curioși să-i afle opiniile pe care urma să le scrie.

— În țara noastră avansezi tot atât fie că mergi cu ajutorul aburului, fie că mergi pe cămilă.

— Poate că Europa e pregătită pentru viteză, dar aici parcă e mai bine să mergi cu catârii, a râs Ribot.

— Nu râde, asta nu e o prostie, a intervenit Perry.

— Deosebirea dintre proști și persoanele talentate este că primii spun prostii, iar ultimii le comit, a declarat ritos Brau.

— Dar locomotivele nu poartă oare nume de regi? Iată cum monarhia o ia înainte republicii, a intervenit Robles.

Carolina s-a crispat, nu suporta republicanii, iar replica ei a fost categorică:

— Prefer o monarhie sătulă unei republici cu burta goală.

— Cei flămânzi se apucă de filozofie, a trântit Brau, provocator, ca de obicei.

— Nu-i rău să faci filozofie, nu crezi? a intervenit Perry, poate prea împăciuitor pe gustul doamnei.

Doamna înghite jignirea cu privirile pierdute. Unii parcă ar dori s-o apuce o criză și dintr-o clipă în alta să rămână ca moartă: au auzit de fenomenul acela, dar ard de curiozitate să-l și vadă.

— Într-o țară în care nu se face nimic măcar să poți vorbi liber, continuă Brau, la fel de impertinent.

— Căci în viitor norocul națiunilor vor fi cuvintele! spune Robles, grandilocvent.

— Națiunile sunt precum sonetele: orice poet începe cu ultimul vers, nu se lasă Brau.

Ribot schimbă subiectul ca să detensioneze discuția, care prea începe să semene cu o dezbatere parlamentară, punând pe tapet modele cele noi. Mai întâi, decolteurile doamnelor.

— Dezvăluie lucruri care trebuie să fie acoperite, zice Brau.

Apoi hainele domnilor, atât de strânse pe trup, că abia poți respira, lucru cu care sunt cu toții de acord, dar cineva e optimist:

— Nu vă faceți griji, domnilor, o să treacă și asta, ca fel ca toate celelalte.

— Asta dacă nu ne sufocăm până atunci, zice Brau.

E rândul cafenelelor unde se adună doamnele să stea de vorbă în timp ce beau ceva rece sau cald.

— De parcă ar fi nevoie să și bea ceva ca să vorbească! rage Brau.

Cineva face observația că în cafenele intră și bărbați.

— Păi da, acum bărbații nu mai pot vorbi decât în congrese și adunări, la fel ca femeile!

Carolina a tăcut în tot acest timp, cineva o întreabă ce crede ea despre toate acestea, dar femeia, fără să-și ia ochii de la primul volum al Bibliei lui Gutenberg deschis pe pupitru, răspunde cu un gest de indiferență teatrală:

— Sunt femeie și mamă, polemicile nu sunt treaba mea. N-aș avea timp să văd de copii dacă m-ar preocupa disputele cu oamenii de știință și cu legiuitorii.

La care Perry, văzând că se apropie criza de nervi a consoartei, schimbă subiectul și îi invită pe cei prezenți să răfoiască minunea de carte din fața lor. Tocmai a cumpărat cu o sumă astronomică

de la Brancaleone cele două tomuri ale Bibliei lui Gutenberg, destinate a se adăuga uriașei colecții de manuscrise și incunabule pe care milionarul american o alcătuiește cu noroc și bani. Dar ca să le scoată din Spania, păcălind decretul regal care interzice exportul de cărți și antichități, a comandat un sicriu în care să transporte cică un inexistent cumnat, a cărui ultimă dorință a fost să fie îngropat pe pământ american. Prevăzuse totul, inclusiv testamentul defunctului, redactat de Brancaleone și copiat de Insúa, cu o caligrafie frumoasă și ascuțită. Robles îi asigurase un ocupant pentru sicriu, numai că, și acesta era punctul slab al planului, era mult prea vechi. Ar fi putut trece fără probleme drept un erou al Reconquistei sau un poet baroc, dar nu drept cumnatul recent decedat. Lucru pe care l-ar fi descoperit orice funcționar de la vamă dacă ar fi cerut să se ridice capacul.

Secretarul de legație tocmai se gândea cât de mari sunt riscurile, când se auzise clopoțelul de la intrare și Brancaleone strigase: „Vin acum!“ Astfel că altercația cu Pérez, prăbușirea secțiunii juridice și tot ce urmase și știm de-acum mai avuseseră un rezultat: menajul Perry dispunea de un cadavru picat din cer, iar planul cel trăsnit nu mai era deloc trăsnit.

Când s-a întors de la doctor, cu genunchiul bandajat, dar tot șchiopătând, cum avea să șchioapete toată viața, de parcă asta ar fi fost o marcă a bărbaților Brancaleone, librarul i-a aruncat o privire lui Pérez cel de sub florile brodate și a constatat:

— Cel puțin ăsta n-o să fie încă un Cristofor Columb.

Călătoria aceasta care e pe sfârșite îi aduce aminte junelui Victor Gusi de alta, făcută acum câțiva ani în sens invers și începută cu trei cuvinte rostite de Serafín Girabancas în interiorul unei trăsuri închise: „Bun venit, fiule“.

Nu-și mai aduce nimic aminte de atunci, pesemne că adormise înainte de a ieși din Barcelona, în brațele uriașului aceluia care mirosea vag a usturoi. Dar ține bine minte cum s-a trezit într-un pat moale și cald, cu o mână ușoară care-l mângâia pe frunte. Apoi a văzut ochii înecați în lacrimi ai mamei și zâmbetul ei plin de fericire. Și n-a uitat cuvintele ei, primele care i-au ieșit de pe buze: „Ți-am ales bine numele, fiule. Nimic nu te-a înfrânt“.

Cu timpul, povestea lui s-a alcătuit ca un mozaic. A înțeles de ce locuiau acasă la mătușa Salvia și de ce camerele se umpleau de copii de fiecare dată când capelanul Girabancas se întorcea de la Barcelona. Asta îl bucura, majoritatea fuseseră cu el în casa lui Pérez de León, munciseră la fabrică. La început tot ce n-a priceput el a fost de ce nu puteau continua să fie ca frații, drept care uneori trecea peste interdicție și se ducea să se joace cu ei în curte, unde redeveneau ce fuseseră înainte.

A înțeles și de ce trebuise să aștepte atât de mult. De ce majoritatea celor care-l iubeau îl socoteau un miracol, poate pentru că miraculos fusese să se salveze în acea noapte de San Jaime din 1835 și să fie descoperit de cine trebuie, care-l îngrijise și-l ascunsese. Adevărul este că atât de bine l-a ascuns Elisabet, că multă vreme chiar și mama lui îl considerase mort, după ce căutările prin orfelinate se dovediseră fără rezultat și Carlota n-avea cum

să știe că se află în palatul de pe strada Pi. Dar, după ce-l părăsise, totul a început să se schimbe. Până și starea de sănătate a Carlotei, care descoperise că nu visase, chiar avea un fiu, care era sănătos și căruia numele pe care i-l pusese îi stabilise și norocul.

Toate acestea dădeau un sens cuvintelor pe care maică-sa le repeta atât de des: „Am cunoscut niște oameni buni“ și valorii datoriei pe care o avea față de Josep Xifré, mătușa Salvia și unchiul Valentin, Girabancas și sora Elisabet. Căci, dacă erau în viață, asta se datora lor. Tot așa, când a sosit clipa să intre în posesia celor cuvenite, în plus față de ce-i revenea prin testamentul lui Gusi, a știut să respecte voința mamei, care a pus interesele Salviei și ale lui Valentin mai presus de cele proprii, făcându-i părtași la toate afacerile și împărțind cu ei toate beneficiile.

Acum toate complicațiile acestea îl cam amețesc de cap pe Victor Gusi. Bate nervos cu degetele în portieră și privește cu ochii mari peisajul urban în care au intrat pătrunzând prin poarta din zid. Iar odată trecuți de Santa Anna, când trăsura intră pe Rambla, inima îi iese din piept de bucurie.

— Stai liniștit, Victor, aproape am ajuns, îi spune mătușa Salvia, strângându-l de mână.

El respiră adânc, închide o clipă ochii, iar când îi redeschide nu mai e copilul firav și sperios care pleca, acum opt ani, într-o trăsură asemănătoare. Acum e aproape un student, un tânăr la modă, un om care vrea să cunoască totul, un poet cu pretenții, un aspirant la viața mondenă. A, și un barcelonez, era să uite esențialul, ca să vezi.

Într-o zi m-am dus neanunțată la librăria Palinuro. Nu mai știam nimic de Virginia. De la acel episod erotico-bibliografic cu Braulio trecuseră mai bine de două luni. Prietena mea vorbea la telefon. Până să dea cu ochii de mine, pe un ton destul de calm, dar apoi a început să țipe:

— Dar v-am spus că nu, doamnă! Nu mă interesează deloc Enciclopedia Britanică! Bună ziua! după care a închis, supărată cum nu cred c-o mai văzusem vreodată.

Se tunsese, avea părul prins cu o diademă roz, semăna cu Olivia Newton John în *Grease*, înainte de transformare. M-a privit fix, nu i se clintea nici un mușchi pe obraz.

— Am venit să-ți restitui hârtiile și caietele tatălui tău, am pus eu pe masă teancul. Și să-ți cer scuze.

— Bărbatul tău știe?

— Ce să știe?

— Că te-ai culcat cu iubitul meu. I-ai spus?

— Asta e treaba mea.

— Mda… Ți se întâmplă des? Vreau să spun, să te culci cu primul venit. Înainte nu erai așa. Sau nu m-am prins eu.

— Nu, niciodată, chiar dacă nu mă crezi.

— Păi, nici nu te cred.

Stăteam amândouă în picioare în fața tejghelei, pentru că Virginia nu schițase nici cel mai mic gest de a se așeza sau de a mă pofti să iau loc.

— Ți-am adus romanul. E gata, am depus monstrul de cinci sute de pagini pe tejghea.

— N-am de gând să-l citesc, s-a repezit să răspundă.

— Vezi că pe dos foile sunt albe, așa că le poți recicla, am provocat-o, căci n-aveam de gând să mă car din nou cu originalul.

N-a spus nimic, mai arunca o ocheadă romanului, crispată de parcă ar fi fost electrocutată.

— Ți-am adus și un cadou, am mai scos eu un pachet din rucsacul care s-a ușurat simțitor. Ca să te recompensez cât de cât.

— Nu există recompensă. Nu vreau să te mai văd niciodată, mi-a trântit ea! dură precum un cowboy din Vestul Sălbatic.

Eram gata s-o întreb dacă mai e cu Braulio sau dacă îl tratează și pe el la fel de dur, dar n-a fost nevoie, că mi-a luat-o înainte:

— Nu mă întrebi dacă mai sunt cu Braulio?

— Nu e treaba mea.

— N-are importanță. Află că ne-am despărțit. Din cauza ta, firește.

— Virginia, nu fi stupidă. A fost o prostie, atât. N-ar trebui să dai importanță…

Cuprinsă de isterie, a urlat ca scoasă din minți:

— Să nu-mi mai spui niciodată ce trebuie să fac!

Era limpede ce trebuia să fac: să deschid ușa și să mă car. Nici măcar nu i-am spus la revedere.

M-am întors acasă pe jos, gândindu-mă la cele întâmplate. Mi-am imaginat și reacția ei când avea să deschidă pachetul. Mai întâi n-avea să știe ce o așteaptă, ar putea chiar să se întrebe: „O carte? Ce idioțenie e asta să-i dai o carte unei librărese?“ Apoi avea să fie cam nedumerită, căci volumul nu e deloc fățos, mai ales pe dinafară. Coperțile avuseseră de suferit cu trecerea anilor. Dar, când avea să-l deschidă, să-l răsfoiască, avea să-și dea seama că nu primise în viața ei un cadou mai frumos. Speram să-și reamintească toate conversațiile noastre, ca privirile să i se așeze pe paginile de gardă și să contemple semnul subtil marcat în partea stângă, jos, și pe care timpul nu-l ștersese: o rămurică de salcâm cu șapte frunze. Cred că titlul nici nu mai contează, dar merită să-l menționăm: *Mémoires secrets d'une femme publique* de Charles Théveneau De Morande.

Olivia Gusi avusese dreptate. Cartea era în apartamentul aflat peste drum de Banca Barcelonei, care fusese al Carlotei Guillot, apoi al fiului, apoi al nepotului ei. Triumful lui Franco

de după Războiul Civil a făcut ca familia să plece, însă cineva avusese precauția de a ascunde pamfletul împotriva favoritei lui Ludovic XV într-o cisternă goală. Acolo l-a găsit câțiva ani mai târziu bietul bibliofil care închiriase apartamentul pentru a-și depozita acolo cărțile pe ascuns de ochii nevesti-sii, părându-i-se un semn bun. N-a știut niciodată peste ce dăduse, nici ce valoare are, nici că e un exemplar unic în lume. Sărmanului de el franceza îi dădea dureri de cap. Așa a fost, sau așa îmi place să-mi imaginez. În fond, la asta suntem buni noi, romancierii: să spunem cum s-a întâmplat ceea ce nu s-a întâmplat niciodată.

Ajunsă acasă, am deschis mailul sperând ca să găsesc mesajul Virginiei. Unul în care să-mi spună că mă iartă sau că o mișcase teribil cadoul.

N-am găsit nimic.

Am tot așteptat un mesaj de la ea în zilele, săptămânile și lunile care au urmat. Degeaba. Apoi mi-am amintit că acestei cărți îi place să se joace de-a v-ați ascunselea și că n-ar fi prima dată când stă cu deceniile undeva, drept care am ajuns la concluzia că Virginia nici măcar nu deschisese pachetul, sau poate așteaptă să-i treacă furiile.

Sau poate că n-o s-o facă niciodată, iar cartea va trece la altcineva, oricine-ar fi acela.

În fine. Ce să ne mai sucim: cărțile își au soarta lor.

PARADIS

(sau scenă finală de pe altă lume)

Există o părere unanimă cum că 1851 a fost anul care a schimbat lumea. Iar dacă ar fi să alegem și un loc în care s-a întâmplat asta, ar fi interiorul Palatului de Cristal din Hyde Park, emblema demonstrației de bogăție și ingeniozitate care a fost Marea Expoziție de la Londra. Se spune că cei care au pătruns în acea construcție în același timp solidă și transparentă, uimiți că plăcile alea de sticlă nu le cădeau în cap, au ieșit de acolo transformați complet, convinși că omul e în stare de orice, totul e să-i vină ideea și să aibă mijloacele necesare.

Poate că cei adunați pe 7 august 1854 în partea de sus a Ramblei ca să asiste la dărâmarea impunătoarelor turnuri de la Canaletas simțeau ceva asemănător. Zidurile nu mai aveau sens, doar dacă ar fi fost de sticlă. S-a dat ordinul. S-a auzit muzica fanfarei. Pumnii s-au strâns. Lucrătorii au început treaba, publicul a aplaudat, bucățile de zid au căzut, iar dincolo de ziduri, ca într-un miraj, enorma suprafață care nu folosise la nimic a început să fie populată de fantome. Nu fantome ale trecutului, ci ale viitorului. Străzile au vibrat. Se anunța orașul cel îndelung visat.

Un vis care, spre deosebire de altele, îi cuprindea pe toți. Pe tinerii care aveau toată viața înainte, precum Victor Gusi. Pe cei care-și tociseră pingelele străbătând de mii de ori aceleași străzi și aveau nevoie de altele noi, precum Insúa sau Brancaleone; pe cei care la fiecare lopată de pământ vedeau o posibilitate de câștig, precum Brau sau Robles; pe cei pe care nu-i mai mira nimic de pe lumea asta, precum Rita Neu sau Serafín Girabancas; în fine, pe cei ce așteptau, răbdători, să vadă cum se va organiza

tot locul acela și dacă era cazul să plece să trăiască în mijlocul câmpului, precum Carlota Guillot.

Dar de ce să ne oprim doar la aceștia? De ce să ne limităm doar la ceva posibil, de vreme ce, după ce s-a intrat și s-a ieșit din Christal Palace, a fost limpede că avem puteri depline pentru a face absolut orice vrem cu imaginația noastră? Așa că să tragem niște balansoare, să aducem niște pahare cu limonadă rece și să-i convocăm pe cei absenți, pe cei de la care poate n-am avut ocazia să ne luăm la revedere. Să ascultăm ce au de spus de schimbările astea, în timp ce la urechi ne ajung zgomotele târnăcoapelor și glasurile lucrătorilor care parcă s-ar lupta cu un senior feudal pe care trebuie să-l învingă.

Să ne așezăm lângă Victor Philibert Guillot și Filippo Brancaleone. „Mulțumesc, dragul meu, că mi-ai furat cartea aia pe care mi-a restituit-o fiul tău, mulțumesc că te-ai purtat așa de bine cu ea." Filippo nu pricepe cum te poți purta cu o carte bine sau rău, nu-și amintește să-i fi făcut ceva cărții ăleia care a zăcut mereu sub patul lui, dar dă din cap și se leagănă în timp ce acolo, jos, continuă treaba, și e tare curios să afle ce crede despre toate astea un domn atât de cult.

Victor Philibert Guillot, căruia nu i-a plăcut niciodată să-și dea cu părerea, nu are nimic împotrivă. „Ei da, dragul meu, eu cred că era și timpul ca lucrurile să se mai schimbe. Cam adormise progresul, nu crezi?" „Adormise pentru că cei care ne conduc nu-l lăsau să se trezească", intervine Rita Neu încruntată, „căci, din câte știu eu, toate astea se fac fără ca să fi venit aprobarea de la Madrid, doar așa, pentru că vrem noi, că doar așa se fac lucrurile pe aici, așa a fost și așa o să fie." „Nu-ți face griji, fato", spune Guillot, „aprobarea va veni, căci pentru asta există politica, ca să se manifeste târziu, spre exasperarea sărmanilor care n-o să profite de ea. Mai așteaptă câteva zile, ai să vezi cum o să spună că ei au fost mereu pentru demolarea zidurilor." „Și ce-o să facă acum Rita mea fără Îngerul ei Păzitor?" întreabă melancolia lui Brancaleone. „Stai blând, am auzit c-o să-l mute în altă parte, intervine Cornelia; și că văduva dumitale a făcut deja demersuri în acest sens pe lângă Comisia de Demolare, deocamdată îl mută la parohia Santa Anna. Îți dai seama ce

noroc pentru ea să aibă mai departe grijă de îngerul ei, nu?" „Ba nu, doamnă, mă scuzi: norocul e la îngerului, pentru că Rita o să aibă grijă de el."

Treptat, pe măsură ce se apropie ora, balansoarele se ocupă, se leagănă în ritmul târnăcoapelor, fantomele sorb limonadă și-și întind gâturile să vadă mai bine ce se petrece jos, acolo unde se înghesuie lumea, pentru că azi centrul lumii se află aici, în partea de sus a Ramblei, unde niște muncitori în espadrile se pregătesc să deschidă o breșă în zid. Dacă aceasta ar fi o bătălie, ar da buzna să cucerească castelul. Dar nu e o bătălie – sau poate este –, dar oricum o jumătate de oraș abia așteaptă să iasă prin gaura asta și să cucerească ceva. Pentru că cei care demolează sunt eroi, vizionari, pionieri, zei.

„Auzi, ia-o mai încet: la urma urmei nu sunt decât patru oameni cu târnăcoape", spune Juliana Ribot, senină, cu ochii negri care strălucesc ca torțele, uitându-se la cel care i-a fost atâția ani văduvul nemângâiat, Victor Philibert Guillot. „Patru oameni care dau cu târnăcopul pot fi providențiali, draga mea, depinde doar de unde lovesc", rostește alt glas. E al maicii Verónica. Cine ar fi zis că tocmai ea să fie în favoarea demolării, când părea atât de adaptată timpului ei. „Cineva ar trebui să le spună grăbiților ăstora să facă un desen turnurilor care o să cadă, pentru ca în viitor lumea să știe cum arătau", intervine Cornelia. Dar Guillot, cu brațul pe după umerii răposatei sale, clatină din cap: „Doamnă, că le-or desena sau nu, tot o să fie uitate". Vine și José Neu cu filozofia sa: „Când pe Rambla vântul va sufla dintr-o parte în alta, neoprit de ziduri, când va fi murit ultimul om care a văzut zidurile astea, n-o să creadă nimeni ce a fost aici". „Cu atât mai bine! sare maica Verónica, tot mai revoluționară; prefer ca oamenii să creadă în ce urmează a fi construit, nu în ce au dărâmat!" Cu toții îi dau dreptate, sunt de acord, căci în Paradis cu toții au devenit liberali (sau poate că monarhiștii au Paradisul lor?) și se pornesc să facă versuri, și se deschid librării în fiecare zi, și seratele literare sunt atât de animate, că-ți vine pofta să stai acolo o veșnicie. Deși uneori, în vreo după-amiază superbă ca aceasta, îți vine și să te plimbi și să vezi cum se schimbă lumea.

Deodată cineva strigă: „Priviți, priviți!“ și arată în jos. Balansoarele se opresc ca la un semn. Juliana și Guillot își întrerup sărutarea. Ochii se deschid larg. Conversațiile se opresc. Paradisul e un stop-cadru.

Jos, zidurile orașului sunt de sticlă. Soldații care au dărâmat pleacă. O rafală de aer proaspăt inaugurează drumul, de la Canaletas până la mare. E 2 ianuarie 1856. Ziua în care s-a schimbat lumea a ajuns până la noi.

Mataró, noiembrie 2012

SCURTĂ PREZENTARE BIOGRAFICĂ A CELOR TREISPREZECE CĂRȚI INTERZISE ALE LUI *MONSIEUR* GUILLOT

1. *Erotika Biblion*, atribuită lui Mirabeau, personaj curios: obez, urât, ciupit de vărsat și posesor al unui apetit sexual care a fost și acesta un motiv al intrării sale în istorie. Aventurile sale cu doamne din lumea bună l-au purtat nu o dată la închisoare. Și tocmai într-o celulă din fortăreața Vincennes a scris el această carte, care vrea să demonstreze că libertinajul vine din Antichitate și citează din Biblie ca să prezinte scene de onanism, zoofilie, lesbianism sau pederastie. Prima ediție a ieșit la Paris, în 1782.

2. *Thérèse philosophe / Thérèse filozoafă*, autor anonim, deși atribuită – dar niciodată revendicată – lui Jean Baptiste Boyer, marchiz d'Argens. Bazată pe un scandal care a avut loc în Provence, în 1731, între predicatorul iezuit Jean Baptiste Girard și o penitentă care aspira la sfințenie, Marie-Catherine Cadière. Relatează inițierea sexuală a femeii de către omul Bisericii, care, după ce se plictisește de ea, o închide într-o mânăstire. Prima ediție a apărut la Haga în 1749, devenind un adevărat bestseller al epocii. De asemenea, a fost prima carte erotică tradusă și publicată în Spania, în 1812.

3. *Decameronul* lui Giovanni Boccaccio. În timpul epidemiei de ciumă care a devastat Florența în secolul al XIV-lea, șapte femei în doliu hotărăsc să se retragă la o casă la țară. Dar pentru că „femeile nu știu a se descurca singure fără ajutorul unui bărbat", cu ele sunt și trei tineri. Își petrec timpul povestind, pe rând, de dimineață până seara, diverse istorioare, majoritatea galante. Autorul le-a scris între 1349 și 1351, iar cartea a fost tipărită pentru prima oară în 1470. Prima ediție franceză, bazată pe versiunea unui traducător care nu știa italiana, datează din 1483.

4. *Tractatus Amori* de Andreas Capellanus. Considerat primul autor de tratate de erotism pur din Occident, a trăit în secolul al XII-lea, a fost capelanul contesei Marie de Champagne și a trăit la curtea din Troyes. Inspirat de *Ars Amandi* a lui Ovidiu, a compus acest tratat în trei părți: *Cum să dobândești amorul*, *Cum să-l păstrezi odată dobândit*, *Cum să te vindeci de el.* Totul elaborat pe bază de exemple și dialoguri. În secolul al XIII-lea a cunoscut mai multe traduceri italiene și germane. În secolul al XIV-lea, în anul 1387, regele Juan de Aragón și soția sa, Violant de Bar, îl transformă în ghid pentru Curtea Dragostei pe care o creează la Barcelona, unde i-a inspirat pe mai mulți poeți catalani, printre aceștia pe Ausiàs March. Una dintre primele ediții a fost cea realizată în 1474, se crede că la Strassbourg, intitulată *Tractatus Amori et de amoris remedio*.

5. *Les Aphrodites (ou fragments thalipriapiques pour servir à l'histoire de plaisir) / Afroditele sau fragmente talipriapice pentru a sluji istoria plăcerii* de Andréa de Nerciat. Autorul, pe care unii îl consideră cel mai de seamă romancier erotic din Europa, era căpitan de jandarmi la curtea de la Versailles. Romanul e plasat la începuturile Revoluției Franceze și prezintă un catalog complet de libertinaje rafinate de la curtea lui Ludovic XV. Afroditele sunt un ordin feminin secret, după modelul masonilor, dedicat amorului libertin. Cartea se termină în 1791, înainte ca iubitorii de plăceri să se simtă în pericol în Franța, printr-o mare adunare erotică a ordinului. Prima ediție a văzut lumina tiparului în Franța, în 1793, și e ilustrată cu gravuri superbe și explicite.

6. *The Whore's Rhetorik / Retorica târfelor*, traducere engleză după *La rettorica delle putane* de Ferrante Pallavicino. Autorul, de origine nobilă, s-a născut la Piacenza în 1618, a studiat la Milano și a făcut parte dintr-o celebră academie venețiană, în timp ce era capelanul ducelui de Amalfi. Scrierile sale satirice, adesea îndreptate împotriva Papei Urban VIII, l-au adus nu doar o dată la închisoare. Cartea, de un erotism cât se poate de explicit, vorbește despre instrucția fiicei unui venețian modest pentru a deveni prostituată în cincisprezece lecții. În acest scop, fata face cele trei legăminte: de desfrâu, de avariție și de prefăcătorie, după care începe să-și pună în practică cunoștințele do-

bândite, pe care le relatează cu lux de amănunte. Cartea a fost scrisă în 1642 și a apărut pentru prima dată la Londra în 1684, având un succes enorm.

7. *La Pucelle d'Orléans / Fecioara din Orléans*, atribuită lui Voltaire (1694-1778). Este vorba despre un poem epic burlesc în versuri decasilabe, care își bate joc de presupusa virginitate a Ioanei d'Arc. Prima ediție datează din 1755 și a cunoscut 23 de ediții înainte de cea definitivă, din 1762. În timpul vieții lui Voltaire s-a reeditat de patruzeci și trei de ori, iar până la anul 1800 de încă șaizeci și opt de ori. Edițiile sunt de regulă ilustrate cu gravuri care nu prea au de-a face cu textul, asta ca să-i potențeze erotismul discret.

8. *Parapilla, poem în cinci cânturi* de Charles Borde (1711-1781), sau *Istoria unei mânăstiri în livada căreia cresc falusuri*. Este un poem în cinci acte, în tradiția satirei anticlericale profesate de Voltaire. A fost atât de populară în epocă, încât unii autori, printre aceștia aflându-se și Mirabeau, au încercat să-și atribuie autoratul. Prima ediție cunoscută s-a tipărit la Florența, în 1776.

9. *Arte de las putas / Arta târfelor* (1777) de Nicolás Fernández de Moratín. Autorul s-a născut la Madrid și a scris numeroase piese de teatru, gen pe care l-a reformat. E tatăl celebrului Leandro Fernández de Moratín, autorul piesei *El sí de las niñas / Când fetele spun da* (și pare-se că amator și el de cărți erotice). Prima mențiune a acestei cărți datează din 1777, când o găsim inclusă în *Index Librorum Prohibitorum* al Inchiziției spaniole. Ceea ce înseamnă că primele versiuni, manuscrise, extrem de puține și care s-au pierdut, sunt anterioare. Ulterior, toate epocile au cunoscut copii manuscrise ale acestui lung poem care le elogiază pe cele ce practică cea mai veche meserie din lume. Într-una dintre părți, autorul dă și lista prostituatelor care profesau în vremea sa la Madrid. După 1830, cartea a fost reeditată de mai multe ori. Firește, poemul nu face parte din lista de lucrări ale autorului său.

10. *Memoirs of a Woman of Pleasure / Memoriile unei femei ușoare*, mai cunoscută ca *Memoriile lui Fanny Hill*, de John Cleland, considerat părintele erotismului englez. Autorul a studiat la Westminster, a fost consul la Smirna și a îndeplinit o funcție

înaltă în Compania Indiilor, cu sediul la Bombay. Reîntors la Londra, a fost închis pentru datoriile sale și acolo a început să scrie acest roman. Inspirat din dramele la modă, precum *Manon Lescaut*, romanul relatează povestea lui Fanny Hill, o adolescentă de cincisprezece ani, educată de patroana unui bordel și care lucrează în cele mai desfrânate lupanare din Londra, dar până la urmă are parte de o căsătorie fericită. Autorul și-a cerut scuze pentru scrierea acestei cărți, invocând probleme economice. Ca să nu recidiveze, guvernul i-a acordat o pensie lunară de o sută de lire, pe care a încasat-o până la moarte, în 1789, deși în 1765 a încălcat pactul, publicând altă scriere pornografică. Prima ediție a cărții e din 1749. Librarul londonez care a publicat-o, Ralph Griffith, a cumpărat manuscrisul direct de la autor cu douăzeci de guinee, dar a câștigat zece mii de lire sterline cu edițiile succesive.

11. *Histoire de Dom B… portier des chartreux / Povestea lui Dom B…, paznic la mânăstirea șartrezilor* de Jean-Charles Gervaise de Latouche. Autorul, avocat în parlamentul de la Paris, a publicat-o prima dată în 1741; ediția a fost imediat sechestrată de poliție. Totuși, romanul a avut mare succes, s-a reeditat de mai multe ori, despre el se vorbea – în șoaptă – chiar și la întâlnirile literare ale Curții franceze din secolul al XVIII-lea. Se spune că doamna de Pompadour se lăuda cu un exemplar din ediția din 1748. Romanul povestește aventurile lui Saturnin, un băiat crescut la o mânăstire a călugărilor șartrezi, care cunoaște tainele erotismului spionând prin gaura cheii ce se petrece în chiliile acestora. După multe aventuri, bolnav de sifilis și castrat, se întoarce la mânăstire, de data aceasta ca portar. Pe patul de moarte, autorul s-a căit, ca și alți scriitori, că publicase cartea, pe care a calificat-o drept „un păcat al tinereții". Iar preotul l-a iertat.

12. *Postures* sau *Sonnetti Lussuriosi* de Pietro Aretino. Autorul aproape că a fost părintele literaturii erotice europene, astfel încât numele lui e folosit pentru a defini un întreg gen, cel al „literaturii aretinești". Opera e considerată prima carte erotică a Evului Mediu, totodată e una dintre cele mai vechi tipărituri cunoscute, apărută la Veneția în 1527. Până la noi a ajuns un singur exemplar, de dimensiuni mici, ilustrat cu gravuri erotice

și având câte un poem pe fiecare pagină. Sonetele au fost scrise pentru a-și bate joc de cenzura papală a epocii și i-au adus lui Aretino și gravorului său, Giulio Romano, o condamnare la închisoare.

13. *Mémoires secrets d'une femme publique / Memorii secrete ale unei femei publice*. Titlul complet este *Mémoires secrets d'une femme publique ou recherches sur les aventures de Mme la comtesse du Barry depuis son berceau jusqu'au lit d'honneur, enrichis d'anecdotes et d'incidents relatifs à la cabale et aux belles actions du duc d'Aiguillon.* Autorul este Charles Théveneau, zis De Morande. Primul dintre așa-numitele „pamflete revoluționare" care îl atacau pe regele Franței și pe cei din cercul său a fost îndreptat împotriva favoritei lui Ludovic XVI. Autorul, întemeietor al publicației *Le Gazetier Cuirassé*, a procedat în felul următor: a tras șase mii de exemplare din cartea care demasca vulgaritățile doamnei du Barry (poreclită „Chonchon" în pamflet) și a cerut bani ca să nu le difuzeze. În 1774 a fost trimisă la Londra o comisie de la Paris, în frunte cu scriitorul Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais, care i-a plătit autorului o sumă exagerată, asigurându-i în plus, lui și soției sale, o rentă viageră; toate exemplarele au fost arse într-un cuptor de pâine. Despre existența cărții se știe din scrisorile trimise de Beaumarchais în timpul călătoriei. Până la noi nu a ajuns nici un exemplar.

LĂMURIRE ȘI MULȚUMIRI

Deși *Aerul pe care îl respiri* e o operă de ficțiune, mi se pare necesar să semnalez că multe date și un număr mare de personaje sunt extrase din realitatea epocii. Astfel, toate amănuntele legate de diversele biografii care apar în roman sunt istorice, la fel ca și toate cărțile care trec prin mâinile lui Ángel Brancaleone și ale celorlalte personaje, precum și textele istorico-juridice. Am încercat să respect cronologia faptelor narate, deși în partea a IV-a mi-am permis anumite licențe, avansând unele evenimente sau întârziind altele (doar cu puțin, în ambele cazuri). Astfel, îi spun cititorului că poarta Isabel II s-a deschis în 1847, nu în 1846; iar portalul Pau s-a inaugurat, de fapt, pe 19 noiembrie 1850. De asemenea, mi-am luat libertatea de a-i face pe Carolina Coronado, pe soțul ei, Horace Perry și pe librarul Antonio Miyar să vină în vizită la Barcelona. Din câte știu, n-au fost niciodată acolo, deși cred că le-ar fi făcut plăcere. Josep Xifré reapare și el în ficțiune ceva mai devreme decât a făcut-o în realitate.

Cuvintele cu care Isidra o îndoctrinează pe Carlota Guillot copilă sunt extrase din *El libro de las mujeres* al contesei Dash (Tipografia lui José de Rojas, Madrid, 1861) și din *La mujer en el siglo diez y nueve* de Adolfo Llanos y Alcara (Madrid, Librería de San Martín, 1864). Fiecare cuvințel rostit de personajul Joan Brau reprezintă citate din articolele lui Mariano José de Larra, ediția lui Alejandro Pérez Vidal (Editorial Crítica, 2000) și din drama sa istorică *Macías* (Aguilar, 1943). Iar cuvintele pe care le pronunță poeta Carolina Coronado sunt și ele extrase din articolele sale (*Obra en prosa*, Editora Regional de Extremadura, 1999).

Poemele pe care le citesc Înțelepții în primul lor cenaclu le aparțin, în ordine, lui Gustavo Adolfo Bécquer (*Rima LXXIII*), Francisco Martínez de la Rosa (*El cementerio de Momo*) și Heinrich Heine, acesta din urmă în foarte romantica – și destul de libera – traducere a lui Enrique Llorente. Iar ce se recită în Partea a IV-a este *Epitafio a un poeta culto* al poetului Jacinto Alonso Maluenda, din secolul al XVII-lea.

Din vasta bibliografie pe care am consultat-o citez o serie de titluri care mi se par mai reprezentative, în ipoteza că cititorul ar dori să meargă pe urmele celor narate.

Despre oraș și epocă: *Memorias de un menestrel de Barcelona* de José Coroleu (Imprenta de José Amarats, 1916); *Catalunya i l'imperi napoleònic* de Joan Mercader i Riba (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1978); *Catalunya contra Napoleó. La guerra del Francès 1808-1814* de Antoni Moliner Prada (Pagès, 2007); *La guerra del francès a Mataró, 1808-1814* de Eloi Beulas i Ors și Albert Dresaire (Patronat Municipal de Cultura de Mataró / Editorial Alta Fulla, 1989); *Calaix de sastre* de Rafael Amat i Cortada, baron de Maldà (Curial); *Chocolate todos los días. A taula amb el baró de Maldà* de Joan de Déu Domenec (RBA, 2004); *L'espectacle de la pena de mort* a aceluiași (La Campana, 2007); *Tres aventurers italians a Barcelona. Casanova, Cagliostro, Lechi* (Rosa dels Vents, 1836); *La Cuynera catalana* (Imprenta de la viuda Torras, 1851); *Napoleon* de Jean Tulard (Critica, 2011); *Santa Anna de Barcelona. Monestir, collegiata, parròquia* de Joan Aran i Suriol (Mediterrània, 2002); *Abajo las murallas. 150 anys de l'enderroc de les muralles de Barcelona* (Ajuntament de Barcelona, 2004); *Barcelona antigua y moderna* de Andrés Pi y Arimón (Verdaguer, 1854).

Despre romantism și romantici: *Antología de la poesía romántica* de Pedro J. De la Peña (Júcar, 1984); *El triunfo del liberalismo y la novela histórica 1830-1870* de Juan Ignacio Ferreras (Taurus, 1976); *Les formes de diversión en la societat catalana romàntica*, Xavier Fàbregas (Curial, 1975); *Barcelona romántica i revolucionària. Una imagen de la ciudad, 1833-1843*, Celia Romea Castro (Universitat de Barcelona, 1994); *La mujer española del romanticismo*, Concha de Marco (Everest, 1969); *Memorias de un setentón*, Ramon de Mesonero Romanos (Cri-

tica, 2008); *Memorias del tiempo viejo*, José Zorrilla (Espasa-Calpe, 2011); *Noticia de la vida y escritos de Don Próspero de Bofarull*, Manuel Milà i Fontanals (Imprenta de Juan Olivares, 1860); *Carolina Coronado*, Carmen Fernández-Daza Álvarez (Ayuntamiento de Almendralejo, 2011).

Despre cărțile erotice: *Historia de la literatura erótica,* Alexandrian (Planeta*, 1990)*; *Un infierno español. Un ensayo de bibliografía de publicaciones eróticas españolas clandestinas, 1812-1939*, Jean-Louis Guereña (Asociación de libreros de viejo, 2011); *Arte de las putas*, Nicolás Fernández de Moratín (Delstres, 1998); *Eros invaincu. La bibliothèque Gerard Nordmann* (Fondations Martin Bodmer, 2006); *Un capítulo de la literatura secreta en España: la biblioteca de López Barbadillo y sus amigos*, José Blas Vega (Madrid, 1979).

Despre cărți și librari: *Contes de bibliòfil*, mai mulți autori (Institut Català de les Arts del Llibre, 1923); *Recuerdos de un librero anticuario madrileño*, Julián Barbazán Beneit (Madrid, 1970); *Memorias de un librero catalán (1867-1935),* Antoni Palau i Dulcet (Catalonia, 1935); *El llibre manuscrit a Catalunya*, Jesús Alturo i Perucho (Generalitat de Catalunya, 2000); *El llibreter assassí de Barcelona*, Ramon Miquel i Planas (Montesinos, 1991); *Manual de conocimientos técnicos y culturales para profesionales del libro*, Francisco Vindel (Madrid, 1948).

În ceea ce privește mulțumirile personale, vreau să-i menționez pe Luis Alberto de Cuenca și pe Jesús Marchamalo – bibliofili, ba chiar bibliofagi, aș putea spune: grație generozității și ajutorului lor am putut începe cercetările. Le sunt foarte recunoscătoare celor de la Academia Regală de Istorie și de la Biblioteca de Catalunya, cât și ajutorului și generozității manifestate de Carmen Fernández-Daza Álvarez, Claudia Marseguerra, Eugènia Serra, Neus Verger și Claudio Santos. Și celor care au făcut prima lectură: Ángeles Escudero și Claudia Torres, care, după atâția ani, tot nu s-au plictisit de mine; lui Javier Rodríguez Álvarez, Laura Blanco, Míriam Vall și Arcadio García, cât și înțelepciunii lui Francesc García – toți au îmbunătățit aceste pagini. Mulțumesc și pentru treaba excelentă realizată de Sandra Bruna, Ángeles Aguilera și Javier Moreno, pe care îi consider a fi nașele și nașul acestei cărți.

Vreau să le mulțumesc și anticarilor mei „de căpătâi“: Francesc Rogés, Maria José Blas și Anna Balagué; adevăraților *palinuros* Rodrigo și Luis Alberto, de la librăria mea preferată din Medellín (Columbia) și, poate, din întreaga Americă Latină. Plus o amintire specială pentru *don* José Blas Vega, erudit și atât de generos, care a murit când tocmai terminam de scris acest roman. Tuturor celor menționați, personajele acestei cărți le datorează mult.

În sfârșit, vreau să le mulțumesc celor ce iubesc cărțile, căci facem parte din aceeași familie.